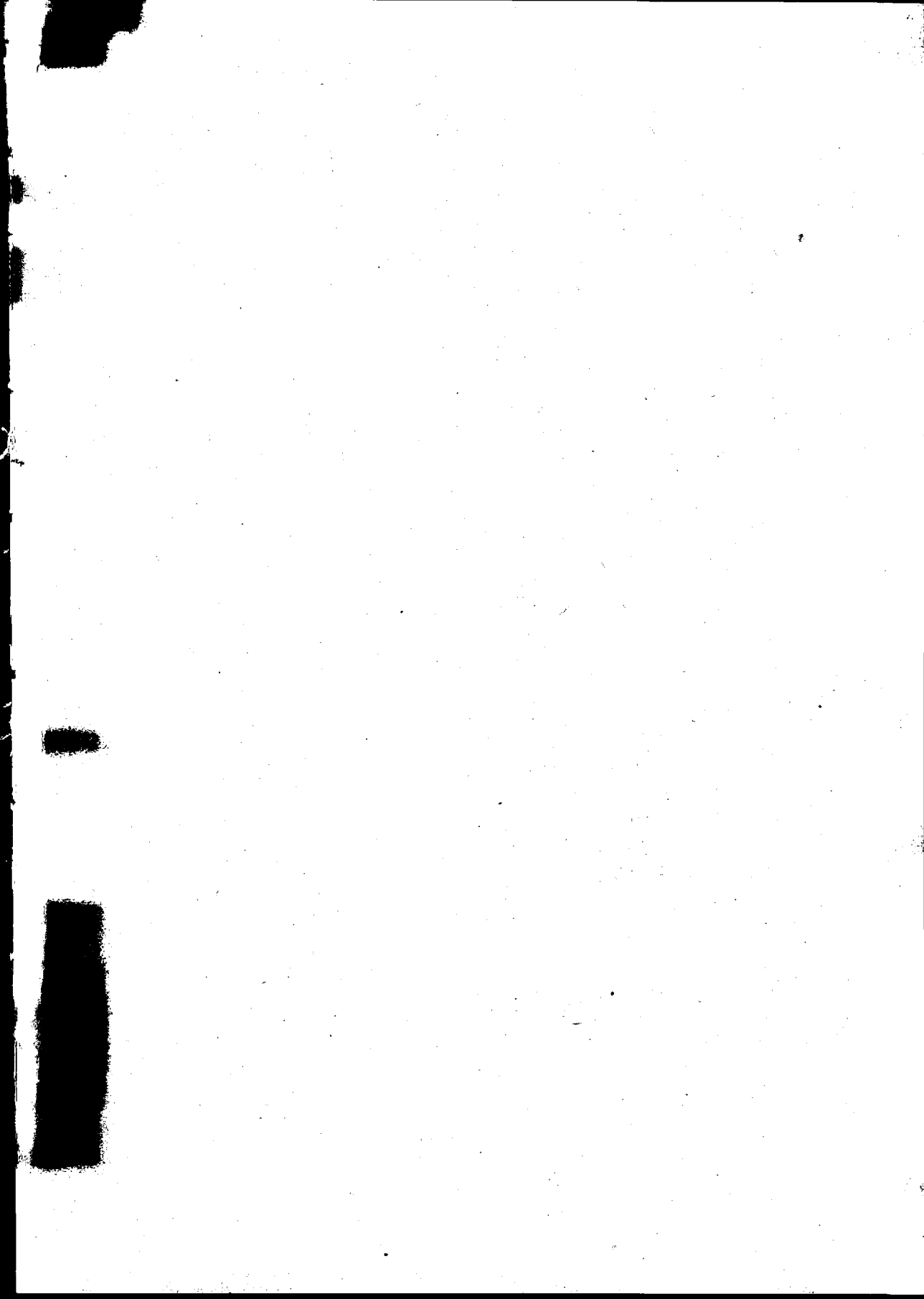

VESZPRÉMI REGESZTÁK

(1301—1387)

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KIADVÁNYAI

II.

FORRÁSKIADVÁNYOK

2.

VESZPRÉMI REGESZTÁK

1953

VESZPRÉMI REGESZTÁK

(1301—1387)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA

KUMOROVITZ L. BERNÁT

1953

Szerkesztő
SZÉKELY GYÖRGY

Lektorálta
GYÓRFFY GYÖRGY
SZÉKELY GYÖRGY

Kiadásért felel: Mestyán János

Műszaki felelős: Fülöp Antal

Kézirat beérkezett: 1953. VII. 24. Példányszám: 500. Terjedelem: 34 (A/5) iv. + 5 melléklet

Akadémiai nyomda, Gerlóczy-u. 2. — 26387/53 — Felelős vezető: ifj. Puskás Ferenc

E LŐ SZ Ó

A »VESZPRÉMI REGESZTÁK«-kal — az egyetemi történeti tankönyv előmunkálatainak a keretében — XIV. századi oklevélpublikációink anyagát óhajtjuk kiegészíteni egy összefüggő okirat-csoport kivonatos közzétételével.

A XIV. század a középkori magyar történetnek egyik legelhanyagoltabb szakasza volt. Monográfiák sora tárgyalta az Árpádkor gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális kérdéseit, a XIV. század pedig sok tekintetben fehér foltként állt a kutató előtt. Különösen elhanyagolta a kutatás a paraszti gazdaság és társadalom fejlődésének kérdéseit. E hiányon akart segíteni a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete, amikor a magyarországi parasztság XIV. századi történetének a feldolgozására vállalkozott. A munka elé nagy nehézségeket gördített az a körülmény, hogy oklevélkiadásunk e részben igen hézagos. A teljességre való törekvés 1301-gyel abba maradt s a számban is megnövekedett oklevélanyagot az Anjou-kori Okmánytár szerkesztői, néha indokolatlanul válogatva tették közzé, a további időszakból pedig a Zsigmondkori Oklevéltár I. kötete (1387—1399.) csak legújabbban (1951.) vált a történetkutatók közkincsévé. A családi okmánytárak viszonylag nagy és összefüggő anyagot tártak fel egy-egy világi nagybirtok XIV. századi ismeretéhez; annál nagyobb hiányt jelentett az egyházi levéltárak XIV. századi okleveles anyagának a kiadatlan volta. Ennek tudható be, hogy az egyházi nagybirtok és a rajta élő népek helyzetét a XIV. században kevéssé ismerjük. A Monumenta Ecclesiae Strigoniensis III. kötetében az esztergomi prímási és káptalani levéltár oklevélanyaga csupán 1349-ig van kiadva, a Pannonhalmi rendtörténet aránylag kisebb számú anyagot tartalmaz s azt sem hiánytalanul; ugyanakkor nagyrészt érintetlen a veszprémi, győri, nyitrai, egri és gyulafehérvári püspökség és káptalan; a pozsonyi és vasvári társas káptalan, a jászóvári, leleszi és kolozsmonostori konvent gazdag levéltára — más, kisebb egyházi levéltárakat nem is említve.

A felsoroltak közül a veszprémi levéltár áll jelentőség dolgában első helyen, amely két önálló birtokkomplexumra: a püspökség és a káptalan birtokaira vonatkozólag tartalmaz aránylag szerves összefüggésben megőrzött, szép számú, eddig legnagyobb részét kiadatlan oklevélanyagot.

A veszprémi egyház birtokai már a XIV. század elején két önálló csoportban: a püspökség és a káptalan birtokaiként jelennek meg előttünk. Elkülönülésük a XII. és XIII. században fokozatosan s olyformán ment végbe, hogy a püspökök az eredetileg egységes püspökségi birtoknak egy részét átadták a káptalannak, s a királyok és magánszemélyek is most már külön vagy a püspöknek, vagy a káptalannak ajánlják fel adományait, s bár a két földesúr itt-ott a XIV. században is közösen birtokol még, az elválasztás, Gergely esztergomi választott érsek 1298. júl. 1-i oklevele szerint (bona episcopatus

et capituli sunt divisa — Vp. lt. Decimae Budenses 7.), lényegében a XIII. század végén már befejeződött.

Regesztáink a rájuk vonatkozó XIV. századi okleveles anyagot ölelik fel. Egy 1352-ből való veszprémi levéltári lajstrom szerint egy helyen, a káptalan (hiteleshelyi) levéltárában (in conservatorio ecclesie), de a két birtokos gondozásában: a püspök és a káptalan levéltári »osztályában« őrizték őket (Borsa I.: A veszprémi püspökség levéltárának első jegyzéke 1352-ből. Levélt. Közl. 1942—1945. 384—388.), a szomszédos birtokosokkal kötött adásvételekről vagy csereszerződésekről készült okiratok másodpéldányai pedig, a középkori okleveles gyakorlatnak megfelelően, a káptalan vagy más oklevélkibocsátó szerv levéltárának a hiteleshelyi csoportjában kaptak helyet, és az érdekelt fél is vitt belőlük egy-egy példányt.

Az oklevelek a középkorban nem heverték parlagon. Birtokperekben, bizonyító mellékletként, folyton a bíróságok elé vitték őket, minék következtében koptak, rongálódtak, vagy pedig el is vesztek. A XIV. századra a káptalan és a püspökség korábbi okleveles anyagának csak töredéke mentődött át. Megtizedelte a tatárdúlás, Csák Péter veszprémi pusztítása, a XIV. század végén pedig a veszprémvári tűzvész alkalmával égett el belőlük sok, s még több veszett el a török időkben. A püspökök 80 évig Sümegen őrizték levéltárukat, az állítólag Győrbe menekített rész pedig — Lukcsics szerint nem került elő többé (Lukcsics P.: A veszprémi püspöki levéltár. Levélt. Közl. IX. 14.), bár nem lehetetlen, hogy ennek a maradványai azok az oklevelek, amelyek a jezsuita-rend feloszlása után, a győri kollégiumból jutottak a kamarai levéltárba, mint például István veszprémi püspök 1319. febr. 7-i (Anjou-kori okmt. I. 503. Dl. 1949. ; régi jelzete: O. lt. Kincst. o. Jes. Coll. Jaur. 20. 56.), vagy a fehérvári káptalan 1354. nov. 10-i (Anjou-kori okmt. VI. 244. Dl. 15.680. ; régi jelzete: Coll. S. J. Jaur. Fasc. 3. No. 8.) oklevele.

Mind a három levéltárnak újabbkori rendezését valószínűleg már a XVII. század végén kezdték meg. A káptalani (magán) levéltár jelenleg 1830-ig rendezett állapotban lévő okleveleket, iratokat és gazdasági számadásokat tartalmaz. (Lukcsics P.: Veszprém vármegye levéltárügye. Levélt. Közl. IX. 128.) Mutatója (elenchusa 3 kötetben) 1781-ben készült. ABC-rendben, birtokok szerint és azokon belül időrendben adja az oklevelek rövid regesztáit, külön csoportokba véve a Somogy- és Zala-megyei s a budai tizedekre, valamint a központra: Veszprémre és a káptalan bírósági kiváltságára vonatkozó okleveles anyagot. — A káptalan hiteleshelyi levéltárának az anyaga (betű- és időrendben) Veszprém megye és a szomszédos megyék nemességének a birtokaira vonatkozó oklevelekből, továbbá határjáró, adomány- és címereslevelekből, birtokbaiktatási és más tartalmú parancslevelekből, végrendeletekből, pápai bullákból, a püspöki tizedekre vonatkozó s egy külön csoportban őrzött, az úgynevezett vegyes (miscellanea) tartalmú oklevelekből áll. Elenchusa 1816-ban készült, és szintén rövid regeszta-formában tartja nyilván az egyes okleveleket. — A püspöki levéltárnak minket érdeklő részét, a »birtokjogi iratok«-at, 1779-ben katalogizálták első ízben, majd 1905-ben, új válogatás után, »Litteralia instrumenta iura episcopatus Vesprimiensis tangentia« címmel a káptalan magánlevéltárában helyezték el. Elenchusa is akkor készült, s a káptalanihoz hasonlóan ABC szerint sorolja föl a püspökség birtokait, időrendben adva a rájuk, továbbá a püspöki tizedekre és a püspök bírói kiváltságára vonatkozó, valamint a vegyes tartalmú okleveleknek a regesztáit.

A káptalani levéltár 1903-i kronológiai rendezésekor számos oklevél már hiányzott. Ez alkalommal a meglévőket az elenchusban + -jellel jelölték meg. Ezeknek a hiányzó (de az elenchusok regesztáiból többé-kevésbé értékesíthető) okleveleknek egy része, valószínűleg birtokperek vagy püspöki székiuresedések idején végrehajtott birtokrendezések alkalmával (az elenchusban olvasható bejegyzések szerint) a kir. Kamarához, onnan pedig, annak az irataival, az Országos Levéltárba került, többről pedig bebizonyosodott, hogy Véghely D.-nek a hagyatékából vásárolta meg az Országos Levéltár. Ezeket is felvettük regesztasorozatunkba, s ugyanezt tettük azzal a néhány veszprémi vonatkozású oklevéllel, amelyek más (például a pannonhalmi, az esztergomi káptalani, vagy a Zichy-cs. zsélyi stb.) levéltáraknak a darabjai, vagy eddig még ismeretlen módon kerültek el Veszprémből máshová, például a vasvári káptalan hiteleshelyi levéltárába.

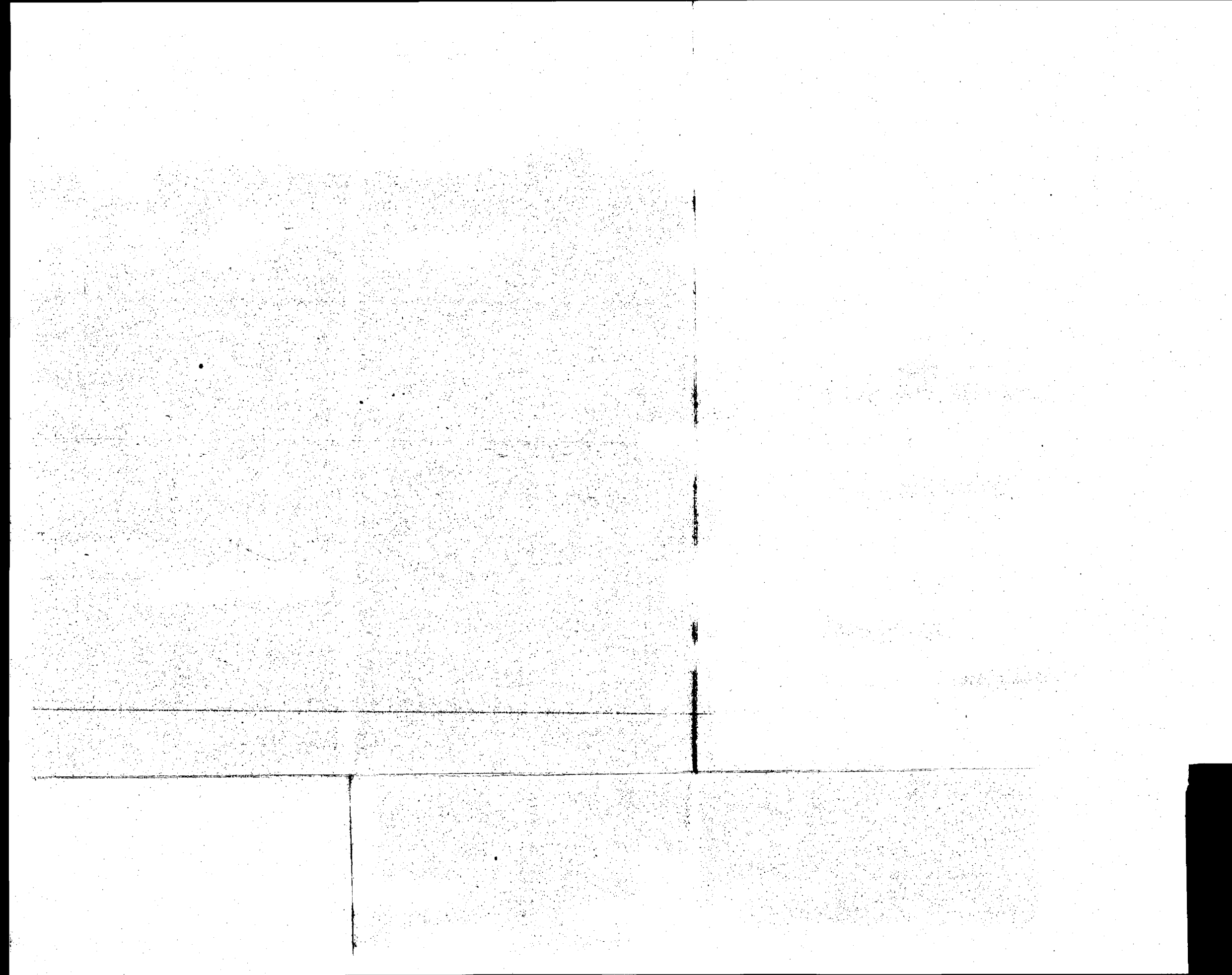
E három veszprémi levéltár középkori anyagának legnagyobb részét (az elenchusokat is) az Országos Levéltár 1945. után lefényképezte, s a filmeket kinagyíttatta. Regesztáink zöme — az eredetieknek a hozzáférhetlensége miatt — ezekről a fényképfelvételekről készült.

A püspökség birtokainak a vázlatos történetét, topográfiáját, igazgatási szervezetét stb. egy 1524-es urbáriumnak az alapján Holub J. állította össze »Egy dunántúli egyházi nagybirtok élete a középkor végén« című, 1943-ban megjelent értekezésében. A XIV. század elején mintegy 70 falu és mezőváros volt egészben vagy részben a püspökség birtokában: Zala megyében Sümeg körül, Veszprém megyében Veszprém környékén, Somogyban a megye északkeleti sarkában, Tolna megyében a somogyi határsávban, továbbá Zala megye déli részén a novai uradalom s néhány birtok Fejér és Pilis megyében. A rájuk vonatkozó legrégebb oklevelek a XIII. századból valók. Úgy tűnik, hogy a püspökök, a püspökség birtokainak a káptalannal való megosztása során, a kedvezőbb fekvésű helyeket és a jelentősebb tizedeket maguknak tartották meg, a távolabbiakat s jogi vagy más természetű problémákkal terhelteteket pedig a káptalannak engedték át. Ez a magyarázata annak, hogy a püspöki levéltár XIV. századi iratai olyan hosszadalmas és súlyos birtokperokról nem tudósítanak, mint a káptalani levéltár oklevelei. Azokat a birtokokat és helyeket a (XIV. századiakat ld. a Tárgymutatóban), amelyekre vonatkozólag ezek az oklevelek adatokat szolgáltatnak, Lukcsics P. foglalta össze részletes kimutatásban a Levéltári Közlemények 1931/IX. évfolyamában. (26. s. kk. 11.)

A káptalani birtokokról ilyen tájékoztatónk nincsen. Áttekintés céljaira egyenlőre be kell érünk azzal a vázlatos lajstrommal, amelyet a káptalani levéltár elenchusa nyújt. Regesztáink ú. i. rájuk is vonatkoznak. I. István király 1002-ben Fejér megyében három, Veszprém, Kolon (Zala), Visegrád (Pilis) és Hurhida (?) megyékben pedig egy-egy falut adott a püspökségnek. (Szentpétery I. : Krit. jegyz. 3. A helynevek azonosítását Karácsonyi J. : A magyar nemzet áttérése c. munkájában végezte el.) Az oklevél rongált szövegéből azonban a birtokok nevét mind megállapítani nem tudjuk s talán a XIII. században sem tudták. Valószínűleg ezért került bele két I. István-féle (Bozsok, Leány) és egy Gizella királynéi (tolnamegyei) adomány a XIV. század elején készült I. László 1082-i veszprémi káptalani birtokösszeírásába (Krit. jegyz. 21.), amely, a szóbeliségen alapuló, vagy a XIII. és XIV. században bizonyítás céljaira már szintén nem alkalmas notitiákban feljegyzett adományokat (a magánadományokat is) foglalja össze egy nagytekintélyű király okleve-

fében, bizonyára azért, mert komoly vagyonról (Veszprémről és környékéről, továbbá 37 faluról, 31 prediumról, két helyről, valamint 136 ekealjnyi és 800 holdnyi földről, 212 szőlőről, 28 malomról, 59 rétről, a közösen használtakon kívül 10 elhatárolt erdőről, 11 szérüskertről (hortorum cumuli), 9 elhagyott telekről, 4 halászhelyről illetve halastórol és különféle foglalkozást űző mintegy 700 emberről) szól. Ez a birtokösszeírás kétségtelenül hamis, hogy azonban XI—XII. századból való notitiák alapján készült, annak döntő paleográfiai bizonyítéka az e caudata-nak (e) nyakló nélkül való és értelmetlen használata. Szerkesztője már nem tudta, hová tegye, ezért, biztonság okából, csaknem minden e-re ráakasztotta a caudát. S bár oklevelünk formailag más tekintetben sem állja ki a diplomatikai kritikát, mégis, úgy látszik, hogy ha helyenként zavaros, vagy az előakták hiányos volta és az áthagyományozás homályossága miatt pontatlan vagy értelmetlen is — tartalma (a conditionariusok és jobbágyok stb. emlegetését szintén leszámítva, ami különben keletkezésének a korába jól beleillik) valódinak vehető azért is, mert a következő évszázadoknak a folyamán következetesen végrehajtott programot tartalmaz. Célja ugyanis számbavenni és vele megvédelmezni a káptalan birtokállományának egy jelentős hányadát, és érvényesíteni a benne nyilvántartott jogokat. 1327. óta folyton használják (még az újkorban is), úgyhogy elkopik, s ezért már 1350-ben hiteleshelyi átirást, Zsigmondtól pedig (1407-ben) királyi megerősítést szereznek róla. De feltéve tartalmi koholtságát is, ezen utólagos érvényesítése és érvényesülése miatt, történeti forrás-értéke nem kétséges. Legkésőbb 1318. táján, a magyar püspöki karnak a XIII. század második felében elveszett egyházi vagyonnak a visszaszerzésére irányuló XIV. századi első kollektív összefogása idejében készülhetett (Mon. Eccl. Strig. II. 851.), akkor, amikor a veszprémi püspöki és káptalani birtokoknak az elválasztása már megtörtént. A benne felsorolt s legnagyobb részben az Anjou-korban is szereplő birtokok a következők: Veszprém megyében: Barnag, Bercsény, Berény (Szárberény), Bozsok, Beterég (vagy Sóly), Dolosd, Endréd, Fajsz, Feketefalva (? villa Nigra), Jutas, Kálózd, Keszi (Papkeszi), Leányfalu, Leső, Litér, Lovas, Maros, Mester, Ősi, Őskü, Peremarton, Pét, Sóly (vagy Beterég), Szentkirályszabadja (Szabadi), Szöllős, Tuzok, Tótvázsony és Veszprém; Zala megyében: Apáti, Csopak, Deák, Dörgicse, Ecsér, Hegy magas, Kál (Kiskál), Kék, Keszi (Gyulakeszi), Merenye, Őrs I. (Alsóörs), Őrs II. (Felsőörs), Paloznak, Pécsel (Nagypécsel), Szerente, Szöllős, Vászoly, Vigánt; Somogy megyében: Bennek, Berej, Berény (Nagyberény), Endréd I. (Alsóendréd), Endréd II. (Felsőendréd), Irög, Kapoly, Kegye, Kiliti I., Kiliti II., Köröshegy, Lullya (?), Makra-hegy, Ocsmán, Oroszi (?), Öszöd, Sövény, Szamárdi, Szárszó, Szöllős, Tad és Tur; Tolna megyében: Fadd; Baranya megyében: Feked (vagy Feketető? Somogy m.); Pest megyében: Mántelek és Komárom megyében Béd vagy Bőd (?).

A harmadik csoportba tartoznak a káptalannak az I. László kora után i szerzeményei, vagyis azok a birtokai, amelyek oklevéllel biztosítottan adomány és csere útján vagy más módon a XII. század közepe óta jutottak a kezére. Általában Veszprém-, Zala-, és Somogy-megyei birtokok ezek, de akad közöttük Fejér-, Tolna vagy esetleg más megyei birtok vagy birtokrész. (Az előbbiekkal összesített felsorolásuk a Tárgymutatóban). Anjou-kori okleveleinkben a következőkkel találkozunk: Ábrahám, Arács, Aszófó, Badacsony Baldunberke, Billege, Bogárfölde, Csaba, Csege, Csicsó, Csombkeszi (Felső-

keszi, Gyulakeszi), Dezsőkáloza, Disz-el, Felsőkeszi (Gyulakeszi), Füred, Gedelaka, Gelemér, Gyimolt, Herend, Jukkál, Kádárta, Kál-völgyi falvak: (Jukkál, Kerekikál, Köveskál, Mindszentkál, Örskál, Töttöskál, Szentvidkál), Kapolcs, Kékcse, Kerekikál, Kisberény, Kispécsel, Kőalja, Köveskál, Maros (Somogy m.), Merenye (Somogy m.), Mindszentkál, Nagygyimolt, Nosztre, Orosztony, Örményes, Örskál, Patvására, Pesze, Pétkáloz, Repesoka (vagy Hegymagas), Sümeg, Soponya, Szabadi (Szentkirályszabadja), Szatadlak, Szécs (vagy Telemér), Szentbenedekkál (vagy Szentbenedekfalva), Szentvidkál, Szenil, Szörcsök, Telemér (vagy Szécs), Töttöskál, Tuzokteleke, Udvari, Ujlak, Vámos, Zaah (Zala m.) és Za'la (Somogy m.). A káptalannak jelentős jövedelme volt a tizedekből is (somogyi, zalamegyei és budai tizedek.) Természetesen a rájuk vonatkozó okleveleket is felvettük regeszta-gyűjteményünkbe.

Oklevéltani és jogi szempontból a püspökség és káptalan XIV. századi oklevelei változatosak. Vannak köztük királyi, királynéi és királynői birtokadományok vagy kiváltságot biztosító oklevelek privilégialis vagy patensformában, valamint ezeknek későbbi uralkodók által való megerősítései és hiteleshelyi átírásai; királyi, királynéi, királynői, nádori (alnádori) és országbírói stb. birtokbabeiktatást, birtokvisszafoglalást, birtokelhatárolást vagy megbecsültetést elrendelő, továbbá idéző vagy perbe hívó, nyomozást, tanúkihallgatást vagy egyéb eljárást megindító — egyszerű vagy egyévi érvénnyel kiadott parancslevelek és végrehajtásukról beküldött hiteleshelyi jelentések; királyi, királynői, nádori vagy országbírói ítéletlevelek, perhalasztások és bírságlevelek; a per folyamán vagy az ítélet meghozatala után a bíróság vagy valamely hiteleshely előtt kötött peregyességekről szóló oklevelek; különböző oklevélkiadó fórumok előtt kötött adásvételi, birtokcsere- és bérleti szerződések vagy más természetű kötelezvények, eltiltások és nyugták; tizedperekkel kapcsolatos pápai bullák, bírói megbízólevelek, hazai vagy idegen pápai delegált bírának és jogvédőknek a különféle kiadványai a pereknek különféle fázisairól, valamint ítéletleveleik, nem ritkán pedig egyházi fenyítéket: kiközösítést, felmentést vagy interdictumot elrendelő oklevelek stb. Ujszerűek a püspöki és káptalani — birtokok vételéről, eladásáról, elcseréléséről vagy bérbeadásáról stb., továbbá nemes jobbágyságok felfogadásáról, esetleg velük, vagy pusztán jobbágyságokkal kötött egyességekről szóló — földesúri jellegű (magán-hatósági) oklevelek. Végül akad — jobbágyságok részére kiállított és szabadságaikat és kötelezettségeiket meghatározó »constitutio« s mint kivételes ritkaságra, a nagy anyagban, a püspöki udvarbírák egy-két kiadványára is rábukkanunk.

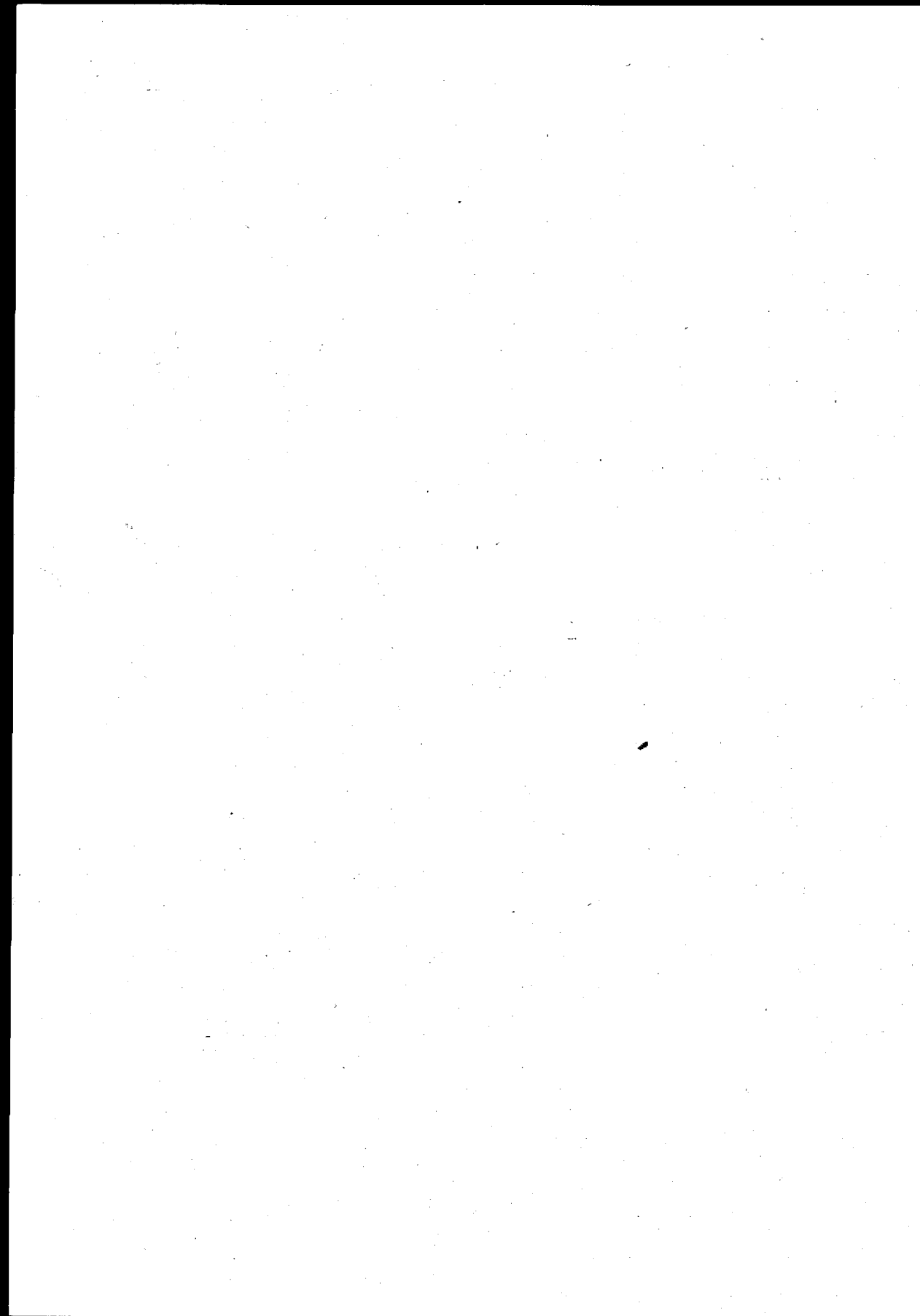
Erről a tekintélyes és tartalmi szempontból igen értékes veszprémi tárgyú okleveles anyagról okmánytárunk még sincsen. Első ízben 1779-ben »Vitae Vesprimiensium praesulum« című, Pozsonyban megjelent munkájában Róka János használt fel belőle okleveleket. A mult század harmincas éveiben, az egyházmegye történetével foglalkozva, Beke Kristóf másolta le közülük a fontosabbakat, gyűjteményének egy részét pedig átadta Fejér Györgynek, aki Codex Diplomaticus-a IX/7. kötetének a függelékében le is közölte őket, de saját gyűjtésű veszprémi anyagot is adott okmánytára több kötetében. A mult század vége óta megjelent oklevéltáraink közül az Anjou-kori okmánytárban, az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzékében, a Hazai okmánytárban, a Monumenta Romana Episcopatus Vesprimiensis-ben (főleg a tizedekre vonatkozó anyag), a Monumenta Ecclesiae Strigoniensis-ben, a

Pannonhalmi rendtörténet kötetében, a Pest megye történetének okleveles emlékeiben (regeszták), a Budapest történetének okleveles emlékeiben, a Pilisi apátság történetében, a Zala-megye történetéhez készült oklevéltárban, a Zichy-cs. oklevéltárában, végül pedig Cornides, Hevenessy, Kaprinai és Pray kézíratos oklevélmásolat-gyűjteményeiben stb. s néhány történeti, jogi, diplomatikai és nyelvészeti munkában vagy folyóiratban találkozunk még veszprémi vonatkozású oklevelekkel.

Oklevéltárunk az ismertetett levéltárakban megőrzött, a veszprémi püspökségre és káptalanra s birtokaikra (a hiteleshelyi és más levéltárak anyagából kiválasztottakból főként csak ezekre) vonatkozó eredeti és későbbi átirásokban ránkmaradt kiadatlan Anjou-kori okleveleknek bő kivonatait adja, kiegészítve az ugyanebből az időből való veszprémi vonatkozású kiadott okleveleknek a rövid regesztáival. Mintául általában a Zsigmondkori oklevéltár I., 1951-ben megjelent kötete szolgált azzal az eltéréssel, hogy regesztáink mindvégig magyarul közlik az oklevél tartalmát, latin szavakat vagy mondatokat pedig zárójelben és csak ott adnak, ahol a történetkutatónak, a kérdés fontossága miatt, az eredeti szövegrészre lehet szüksége, vagy ahol nem egészen világos, tehát még ellenőrizni való kifejezésről van szó; néhány fontos oklevélnek viszont a teljes szövegében való közlése látszott indokoltnak. Egyébként, a Zsigmondkori oklevéltárhoz hasonlóan, (főleg helyszűke miatt), itt is mellőzi a regeszta az oklevelek záradékában esetleg szereplő egyházi és világi méltóságokat, a parancslevelekben a királyi emberek nevét, a határmegállapító oklevelekben pedig elhanyagolja a hosszadalmas és alig értékesíthető határleírásokat. Az ítéletlevelekben vagy részítéletet tartalmazó parancslevelekben a tárgyalási határidő ellenben (regesztáink monografikus igénye miatt) sűrűn és feloldva szerepel azért, hogy a per valamelyik szakaszában kiadott parancslevélnek, vagy a hozzá kapcsolódó hiteleshelyi jelentésnek a kivonata (e dátum alapján) a gyűjteményben könnyen feltalálható legyen. Ezáltal, úgy tűnik, az ítéletlevél rövidebbre fogható, az egész per-folyamat pedig minden fázisában áttekinthetőbbé válik.

Az oklevelek tartalmának a kiemelése és feldolgozása azok szerint a szempontok szerint történt, melyeket a »Tanulmányok a parasztság történetéhez a XIV. században Magyarországon« című munkaközösségi mű kötetéhez a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete (Székely Gy. összeállításában) 1950-ben a kutatómunka számára fölvezolt. Ennek megfelelően a »Veszprémi regeszták« — csak vázlatosan és hiányosan rámutatva — a veszprémi egyház birtokszerzésének, birtokörzésének, birtokgyarapításának időnkénti alakulására és politikai vonatkozásaira; gazdálkodása alapjára (település: helyek, falvak, mezővárosok; a telek nagysága, tartozékai, telkek elaprozódása, több család egész vagy résztelken, kert, szérűskert, csűr, pince, solarium, gyümölcsös; dűlőbeosztás, földközösség, földek elidegenítése, topográfiai adatok a falu külső képére; legelő, rét; állatok minősége és mennyisége, pénzbeli értékük; erdő-, rét- és legelőhasználat; malmok, falusi ipar); a művelési ágakra (gabonafajták, művelési formák, betakarítás, kepe; szőlőművelés; irtás; állatfajták, halászat, vadászat); a munkaeszközökre (kocsi, vontatása, eke, malomfelszerelés, szerszámok, fegyverek); a jobbágság adóterheire (földesúri adóteher, tized, kilenced, vám, vásárvám; gabona, állatadója; új települők kedvezményei); a birtokok igazgatási szervezetére; a jogrendszerre (bírószágok, a jobbágy per- és birtokképesége, örökösödési és költözési joga; községi bíraskodás, bírságolás, váltságdíj); az ár- és pénz-

ügyi viszonyokra és mértékekre ; a társadalmi viszonyokra (szolgák — örökös jobbágyok —, szabadosok, conditionariusok, zsellérek, szabad jobbágyok, egyházi nemesek, kötelezettségük, szervezetük, funkciójuk ; nemes beszegődése prediálistának ; mozgalmak az örökös jobbágyok és nemes jobbágyok körében conditiojuk megjavítása vagy a tőle való szabadulás érdekében ; adatok a jobbágy-rend kialakulásához : társadalmi (conditio-)perek, jobbágy-constitutio) ; a művelődési viszonyokra s végül az egyház belső és külső viszonyaira (a püspök kapcsolata a pápával, királlyal, királynéval, szerepe az államkormányzatban, királynéi kancellársága, királyi alkancellársága és kancellársága, veszprémi ispánsága ; a veszprémi prépost királynéi alkancellársága ; a püspök viszonya az esztergomi érsekhez, káptalanjához és alsópapságához, a káptalan és az alsópapság, a püspök és a káptalan viszonya az egyházmegyében élő szerzetességhez stb.) igyekszik szolgáltatni értékesíthető adatokat, melyeknek a sűrűjében, a tárgyi vonatkozásokat címszók szerint csoportosítva, a hely- és személyneveket pedig mai alakjukban feltüntetve, a hely-, név- és tárgymutató van hivatva áttekintést és eligazítást nyújtani.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

1.

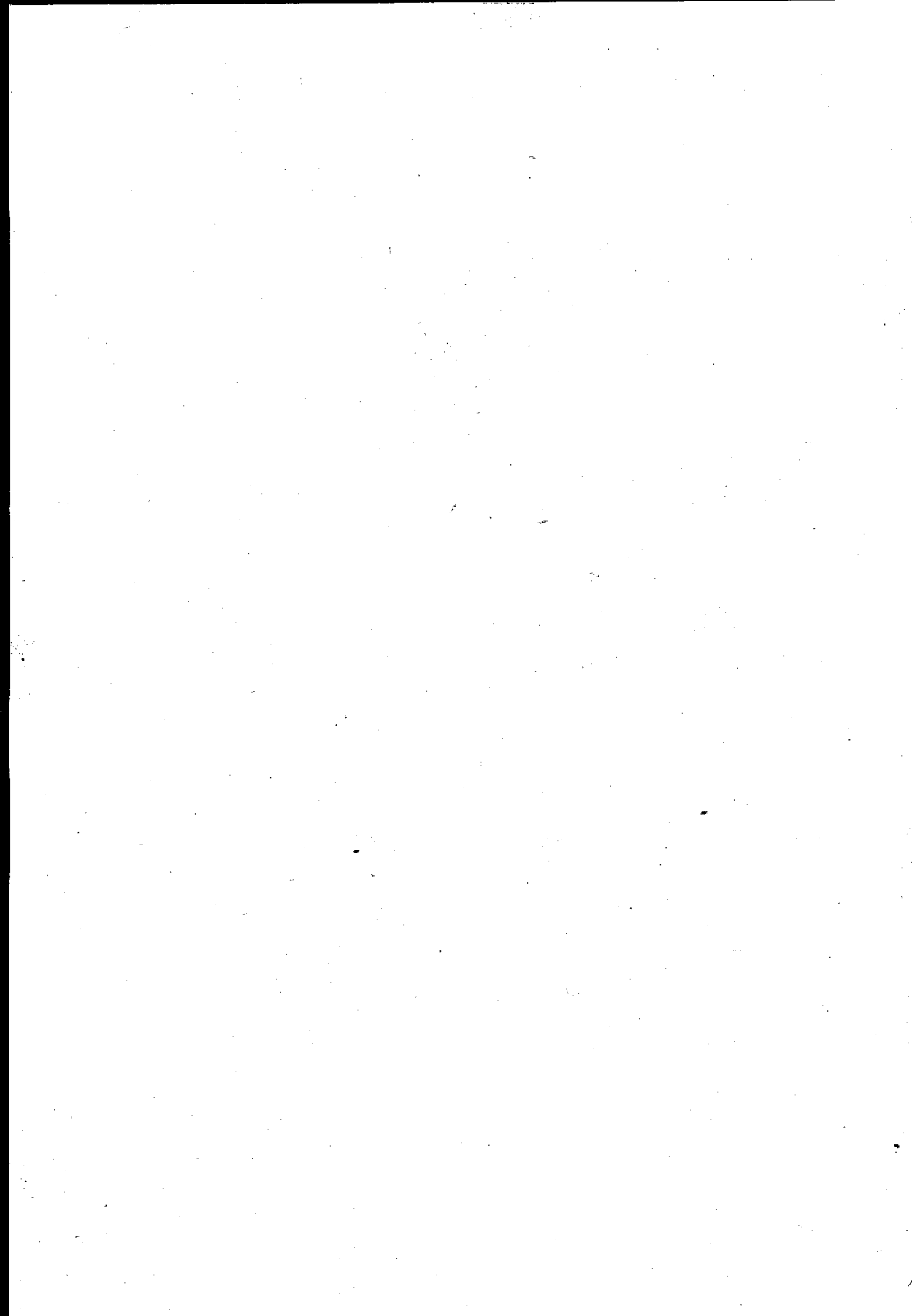
- Anjou-kori okmt. = Anjoukori okmánytár. Szerk. Nagy Imre, Bp. Nagy Gyula, Bp. 1878—1920.
- Fejér vm. = Károly János: Fejér vármegye története. Székesfehérvár, 1896—190
- Fejér = Fejér Georgius: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Buda, 1829—1844.
- Hazai okmt. = Hazai okmánytár. Kiadják Nagy Imre, Paur Iván, Ráth Károly és Véghely Dezső. Győr—Bp. 1865—1891.
- Krit. jegyz. = Szentpétery Imre: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. Bp. 1923—1943.
- Mon. Eccl. Strig. = Monumenta ecclesiae Strigoniensis. Knauz N. és Dedeck C. Esztergom, 1874—1925.
- Mon. Rom. Vespr. = Monumenta Romana episcopatus Vespriminensis. Bp. 1896—1907.
- Pannonh. rendt. = A pannonhalmi szent Benedek rend története. Szerk. Erdélyi László Bp. 1902—1916.
- Pest vm. = Bártfai Szabó László: Pest megye történetének okleveles emlékei. 1002—1599-ig. Bp., 1938.
- Zala vm. = Zala vármegye története. Oklevéltár. Szerk. Nagy Imre, Véghely Dezső és Nagy Gyula. Bp., 1886—1900.
- Zichy-okmt. = A gróf Zichy-család idősebb ágának okmánytára. Szerk. Nagy Imre, Nagy Iván és Véghely Dezső, Kammerer Ernő, Lukcsics Pál. Bp., 1872—1931.

2.

- Wenzel = Wenzel G.: Árpádkori új okmánytár. Pest, 1860—1874.
- DI. = Magyar Országos Levéltár diplomatikai levéltára.
- Vk. hh. lt. = A veszprémi káptalan hiteleshelyi levéltára.
- Vk. m. lt. = A veszprémi káptalan magán levéltára.
- Vp. lt. = A veszprémi püspökség levéltára.

FORRÁSANYAG

1.

1301. jan. 1. (in oct. nat. dom.)

A tihanyi konvent előtt a veszprémi káptalan, officialisa : Polaznuk-i István ispán által, András mester kanonok és dékán rokonainak (fratrum et cognatorum) : Dániel fia Simonnak, Jakabnak, Demeternek, Timóteus fia Péternek s Domonkos fia Jánosnak és örököseinek, szolgálataikért, a Symeg-i Fulkus és Chene ispánoktól az egyháznak adományozott s örökösök hátrahagyása nélkül elhunyt szintén Symeg-i három torlójának (exequiatorum) : Boknak, Márknak és Achynnak a szántóit, szőlőit és erdőit adományozza, s földjük ezen eredete miatt örökre a káptalan harcolni köteles nemes jobbágysai közé emeli őket és utódaikat (ita videlicet, quod ratione ipsarum terrarum et aliarum predictarum, que conditione exequiatoria. . . capitulo tenebantur, iidem . . . non possint ab eodem capitulo in alium statum seu conditionem immutari, sed eo privilegio libertatis gaudeant in perpetuum, quo ceteri nobiles iobagiones ecclesie Wesprimiensis exercituare debentes gaudere dinoscuntur. . .), azzal a kötelezettséggel, hogy a termés és bor tizedét ezután, mivel ők változtatták meg és tették szabaddá a birtokot (pro eo, quod dictas terras. . . de conditione exequiatoria in statum libertatis. . . capitulum transmūtavit), nem a püspöknek, hanem a káptalanak szolgáltatják, az egyház ügyeiben közöttük megforduló nagyprépostot (prepositum maiorem), dékánt és kanonokokat, mint uraikat, mindig illően fogadják, módjukhoz mérten élelemmel ellátják; végül pedig tudomásul veszik, hogy esetleges hűtlenségük esetén vagyonukat veszítik.

Hártyán, függőpecsét sodratával. V. k. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 13/A. — A nemes jobbágyokra von. olv. Bónis Gy.: Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban. (Kolozsvár é. n.); Holub J.: Az egyházi nemesek jogállása a középkorban. (Regnum 1947.); Székely O.: Az egyházi nemesség. (A bécsi Magyar Történetkutató Intézet Évkönyve 1935.); Fekete Nagy A.: Országos és particuláris nemesség tagozódása a középkorban. (Domanovszky-Emlékkönyv 1937.); Ethey Gy.: A verebélyi érseki nemesi szék. (Magyar Családtörténeti Szemle 1941—1942.) A szekszárdi apátság nemes jobbágysairól Fraknói V. emlékezett meg. (A szekszárdi apátság története. Budapest, 1879. 38—46. l.)

2.

1301. jan. 5.

VIII. Bonifác pápa Benedek veszprémi püspök panaszára, hogy vannak, akik püspöksége vagyonát elfoglalva tartják és tizedet is vonakodnak fizetni, meghagyja János kalocsai érseknek, figyelmeztesse az ilyeneket, mert ha az elvett javakat bizonyos határidőn belül vissza nem adják, a teljes kártérítés

teljesítéséig kiközösítéssel fogja őket sújtani. Mon. Rom. Vespr. IV. 315. (A pilisi apát és Pál mester budai olvasókanonok 1301. júl. 6-i oklevelében. Vp. lt. Decimae episcopales 6.)

3.

1301. ápr. 28.

János kalocsai érsek VIII. Bonifác pápa parancslevele alapján megbizta a pilisi apátot és Pál mester budai olvasókanonokot, szálljanak ki Benedek veszprémi püspök szentedrei birtokára, s szólítsák fel a Tralusus ispán egykori visegrádi várnagy által odatelepített Kekus-falubelieket, esküdeiket és villicusukat, hogy távozzanak a püspök földjéről; ha nem engedelmeskednek, sújtsák őket a kiközösítés fenyítékével. Mon. Rom. Vespr. IV. 314. (A pilisi apát és Pál mester budai olvasókanonok 1301. júl. 6. oklevelében. Vp. lt. Decimae episcopales 6.)

4.

1301. júl. 6

A pilisi apát és Pál mester budai olvasókanonok, János kalocsai érsek megbizottai, VIII. Bonifác pápának az érsekhez intézett parancsára, júl. 2-án, a veszprémi püspökség Szentendre nevű falujában egybehívták Kekus falu bíróját, esküdeit és azokat a vendégeket, akiket Tralusius ispán egykori visegrádi várnagy erőszakosan telepített az ottani püspöki földekre, s felszólították őket, hogy hagyják el az elfoglalt földet; mivel pedig nem távoztak, 6-án, papjuknak, a vidék lakosságának és a híveknek a jelenlétében kihirdették előttük a kalocsai érsek kiközösítő határozatát. Mon. Rom. Vespr. IV. 314. (Vp. lt. Decimae episcopales 6.) Rövid regesztája: Fejér VI/2. 325.

5.

1301. nov. 29. (in castro Budensi, in vig. Andree.)

István prágai kanonok (canonicus Pragensis) . . . , a kánonjog doktora (decretorum doctor), a pannonhalmi (apát) és Albert, a Sz. Mária-egyház plébánosa bizonyítják, hogy (Benedek) veszprémi püspök és káptalanjának a megbizottjai: István mester prépost és Péter mester kántorkanonok az (esztergomi) keresztsek elleni perükben — mivel a kiküldött bírák: a pécsi püspök, . . . és a Pylis-i apát a Buda-vári Szt. János evangélista-egyházban tartandó tárgyalásra nem jöttek el — ellenvetéseiket (exceptiones) nem teheték meg.

Csonka, rongált és vízfoltos hártján, 1 függőpecséttel. — Vp. lt. Miscell. 9.

6.

1301. dec. 10.

Cyprianus mester esztergomi olvasókanonok, mint az apostoli szentséktől kiküldött bíró igazolja, hogy a Benedek veszprémi püspöknek a

budai Sz. Mária és a veszprémi Szt. Katalin-monostor apácái ellen folytatott perét, 1301. dec. 7-én, bírótársainak a távollétében, egyedül nem tárgyalhatta. Mon. Rom. Vespr. II. 27. (Vp. lt. Miscell. 8.)

7.

1301. dec. 30.

Miklós ostiai és velletrei püspök, pápai követ utasítja Albert Buda-vári (de castro Budensi) plébánost, figyelmeztesse Kunch (dictus) Prennert és fiát: Peturmant, továbbá Tym, Detre és Márton budai polgárokat, hogy a veszprémi püspöktől megvásárolt 1301. évi bizonyos tizedeknek¹ az árát fizessék meg; ha nem engedelmessé válnak, sújtsa őket interdictummal. Gárdonyi A.: Budapest történetének okleveles emlékei. Bp., 1936. 353. Albert budavári plébános 1302. febr. 16-i, a veszprémi káptalan által 1746. nov. 20-án átírt oklevelében. DI. 25,034. (Az egykori »Acta ecclesiastica Cameralia«-ból.) — Az egyházi tizedekkel kapcsolatos tudnivalókat ld. Holub. J.: Zala megye története a középkorban c. műve (Pécs, 1929.) III. (A zalai főesperesség tizedei c.) részében és Bedy V.: A győri székeskáptalan története (Győr, 1938.) VI. fejezetében. (113—262.)

8.

1301. dec. 30.

Miklós ostiai és velletrei püspök, pápai követ utasítja Albert Buda-vári (de castro Budensi) plébánost, figyelmeztesse Morhan Hermant és más budai polgárokat, hogy a veszprémi püspöktől megvásárolt 1301. évi bizonyos tizedeknek az árát fizessék meg; ha nem engedelmessé válnak, sújtsa őket interdictummal. Gárdonyi A.: Budapest történetének okleveles emlékei 353. Albert budavári plébános 1302. febr. 16-i, a veszprémi káptalan által 1746. nov. 20-án átírt oklevelében. DI. 25,034. (Acta eccl. Cam.)

9.

1302. febr. 16. (III. Valentini.)

Albert Buda-vári (de castro Budensi) plébános végrehajtás végett átveszi és átírja Miklós ostiai és velletrei püspöknek és pápai követnek a Péter mester veszprémi kántorkanonok által neki kikézbcsített s a veszprémi püspök 1301. évi bizonyos eladott tizedei ügyében szóló két parancslevelét.

A veszprémi káptalan 1746. nov. 20. átírásában. — DI. 25,034. (Acta eccl. Cam.)

¹ Itt valószínűleg a budai bor-tized eladásáról van szó. V. ö. Krit. jegyz. 492.

10.

1302. ápr. 1. (in Premartino, in dom. Letare.)

Benedek veszprémi püspök és királynéi kancellár az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt Mátyásnak, az egyház Guerech-i nemes jobbágyának a földjét már korábbi oklevelével Miklós fia Péternek és Tamás fia Saulnak, ugyancsak Guerech-i nemes jobbágyainak és örököseiknek adományozta; mivel pedig ezek a földek a püspökség Guerech-i jobbágyainak a földjeivel elegyesen feküdtek (cum aliis terris iobagionum nostrorum de eadem mixtim habebantur), most — érdemeikre való tekintettel — az egyház többi jobbágyának tanácsára és egyetértésével a birtokot (az oklevélben megadott határok szerint) elvásztja többi jobbágyának a földjétől (a terris aliorum iobagionum nostrorum separatas), hozzácsatolva a Fyzege folyón lévő (Péter által létesített) malmot, a malom melletti rétet, egy Azag nevű rétet s egy, a Gamaca (?) kútjánál lévő kaszálót, egy cserjést és két írtásra alkalmas rétet (duo feneta ad stirpandum apta), a Szt. Márton-templomtól délre egy házhelyet (sessionem seu fundum curie), onnan a Fyzege-völgyébe vezetendő út létesítésére 1 holdnyi hosszúságú földet s a peremartoni erdőben erdőhasználatot (usum dolabri).

Rongált, vízfoltos hártmán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Gerezd 1. Újkori másolata (melyben a Guerech helynevet, egy helynek a kivételével, ismételtlen utólag javítottak át Tuerech-re): Vvk. m. lt. Tőreki 1.

11.

1302. szept. 1.

Vylermus bélakúti ciszterci apát és konventje — atyaapátjuknak: Arnulfus bélháromkúti apátnak 1298. szeptemberében kelt, itt átírt (és eredetiben is az oklevélhez fűzött) írásbeli hozzájárulásával és békebírák közvetítésével — Benedek veszprémi püspökkel és káptalanjával (határait is pontosan kijelölve) megosztóznak a Kereinföld-i tized-területen. A püspöknek jutott rész tizede a püspöké, tizednegyede és a magistralis quarta a veszprémi káptalané, melyből a sasagi pap öt hordó bort kap; a monostor részén a tized a monostoré, melyből a kelenföldi Szt. Gellért-egyház papja 5 hordó bort kap évente. Fejér IX/7. 731. (Vp. lt. Decimae Budenses 9.) Regesztája: Pest m. 30.

12.

1302. szept. 1. (Bude, in castro... die primo Sept.)

Benedek veszprémi püspök, a veszprémi prépost és káptalan, békebírák közvetítésével, a bélakúti ciszterci apáttal és konventjével (határaikat is pontosan kijelölve) megosztóznak a Kereinföld-i tized-területen. A püspöknek jutott rész tizede a püspöké, tizednegyede és a magistralis quarta a veszprémi káptalané, melyből a sasagi pap öt hordó bort kap; a monostor részén a tized a monostoré, melyből a kelenföldi Szt. Gellért-egyház papja 5 hordó bort kap évente.

Hártyán, két függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Decimae Budenses 11. Említi: Fejér VI/2. 176. (1298. é. a.) Szövege lényegében azonos Vilmos apátnak ugyanaznap kelt oklevelével. (Fejér IX/7. 731. Vp. lt. Decimae Budenses 9.)

13.

1302. szept. 18.

Antal csanádi püspök Benedek veszprémi püspöknek és Vilmos béla-kúti ciszterci apátnak a bejelentésére, hogy a kelenföldi tized-területen megosztottak, s az osztályt saját okleveleikbe is foglalták — átírja az apát (konventjének a pecsétjével is megerősített) 1302. szept. 1-i oklevelét.¹ Hazai okmt. I. 93. (DI. 1507. Másolat.)

14.

1302. nov. 27.

Charachynus mester győri prépost, a pápa által kiküldött bíró, a Benedek veszprémi püspök és káptalanja s az esztergomi keresztetek konventje tized-perében a tárgyalást 1303. márc. 6-ra halasztja. Hazai okmt. IV. 100. (Vk. m. lt. Buda 5.)

15.

1302.

A budai káptalan előtt Benedek veszprémi püspök és Wylermus béla-kúti ciszterci apát, miután békebírák közvetítésével megosztottak a Kereinföld-i tized-területen, bemutatják az osztályról (szept. 1-én) kiállított saját okleveleiket, s azokról — egymás részére — másolatot kérnek. A káptalan ezúttal az apát oklevelét írja át.²

Hártyán, függőpecsét sodratával — Vp. lt. Decimae Budenses 10.

16.

1303. márc. 8.

Karachynus mester győri prépost, a pápa által kiküldött bíró, Benedek veszprémi püspök és káptalanja s az esztergomi keresztetek konventje tized-perében a veszprémi egyház javára ítélt. Hazai okmt. IV. 102. (Vk. m. lt. Buda 6.)

17.

1303. jún. 19.

János nádor a tihanyi konventnek. Küldje ki bizonyosságát, hogy Salamon ispán Chopak-i Buzma fia Istvánt és testvéreit eltiltsa a veszprémi

¹ Fejér IX/7. 731. (Vp. lt. Decimae Budenses 9.)

² Fejér IX/7. 731. (Vp. lt. Decimae Budenses 9.)

káptalan egy Chopak-i sessiójának az elfoglalásától, s visszaadassa az egyháznak királyi adományul kapott egykori udvarnok-földjét, melyet István, Márk fia István mester erőszakos foglalása révén, jogtalanul birtokol. Hazai okmt. IV. 105. (A tihanyi konvent 1303. júl. 2. oklevelében. Vk. m. lt. Csopek 3.)

18.

1303. júl. 2.

A tihanyi konvent jelenti János nádornak, hogy Salamon ispán Chopak-i Buzma fia Istvánt és testvéreit eltiltotta egy csopaki sessiónak az elfoglalásától, s a veszprémi káptalant visszahelyezte az adományul kapott egykori királyi udvarnok-földnek a birtokába. Hazai okmt. IV. 105. (Vk. m. lt. Csopek 3.)

19.

1303. szept. 29.

A tihanyi konvent előtt Péter veszprémi éneklőkanonok, káptalanja nevében, a Chupok-i völgyben lévő malmuk és a hozzátartozó sessiójuk használatát Buzma fiainak: Istvánnak és Lőrincnek s rokonuknak: Péter fia Lászlónak 15 évre átengedi. Hazai okmt. IV. 107. (Vk. m. lt. Csopek 4.)

20.

1303.

XI. Benedek pápa a béli apáthoz. Mivel Benedek veszprémi püspök panasza szerint a bélháromkúti apát a budai Szt. Gellért-egyházat elfoglalta, s az ottani tizedekkel kapcsolatban is jogtalanul járt el, — megbízta az ügy elbírálásával. Fejér VIII/7.; Wenzel G.: Budai regeszták. Magyar Történelmi Tár I(1855). 112.

21.

1304. jan. 13. (in oct. epiph.)

A veszprémi káptalan előtt a Kaal-beli Gurke fia Kálmán és Péter fia István, Benedek veszprémi püspök jobbágyai (iobagiones... episcopi), a püspök serviens-képviselőjének: János mesternek a jelenlétében azért, mert uruk, sértéseikért ez alkalommal megbocsátott nekik, és visszafogadta őket régi kegyeibe — kijelentik és vállalják, hogy bármelyikük, ha a jövőben uruknak, officiálisának vagy más kiküldött megbizottjának ellenszegül, hűtlenné válik, vagy a püspök jobbágyai között lázadást, visszavonást vagy zavargást támaszt, illetve támasztat, vagy ha valamely hatalmas úr szolgálatába szegődve, általa a püspöknek és jobbágyainak kellemetlenséget vagy kárt okoznak, vagy olyan oklevelekkel állanak elő, amelyek a püspök ellen szólnak s amelyeket már amúgyis semmisnek nyilvánítottak, minden

bírói eljárás mellőzésével vagyónát veszti, amely urukra száll; végül kijelentik, hogy teljes biztonság okából, nyilatkozatukat, patens formában, a tihanyi konventtel is írásba foglaltatják.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Káál 1. — Az oklevél teljes szövege: Nos capitulum Vesprimiensis ecclesie significamus tenore presentium quibus expedit universis, quod Colomanno filio Gurke et Stephano filio Petri de Kaal iobagionibus venerabilis patris domini B(enedicti) episcopi domini nostri ab una parte, magistro Johanne serviente eiusdem domini nostri episcopi pro eodem ab altera coram nobis personaliter constitutis, iidem Colomannus et Stephanus pro eo, quod idem dominus noster in his, in quibus eundem offenderant, eis plene indulisit ita vice et ut ipse dominus noster eosdem in pristinam suam recipiat gratiam et dilectionem, assumpserunt et se ad id firmiter obligarunt, quod quicumque contra eundem dominum nostrum vel officialem eius, aut quemlibet ab eo missum insurgerent, aut aliquam infidelitatem eidem domino nostro fecerint, vel aliquam seditionem, rixam ac turbationem inter iobagiones eiusdem domini nostri per se vel per alios suscitaverint, aut apud potentem hominem servierint, per quem eidem domino nostro et iobagionibus suis molestia aliqua proveniret, vel aliquod inferrent nocumentum, aut cum litteris suis gloriarentur, si quas contra eundem dominum nostrum haberent, quas omnes cassatas et frivolas redderunt, omnia bona sua et possessiones universas sine strepitu iudicii amitterent ipso facto et in ius et proprietatem eiusdem domini nostri devolventur; voluerunt etiam iidem Colomannus et Stephanus, quod abbas et conventus Tyconiensis viso tenore presentium, sub eadem forma litteras patentes eidem domino episcopo dari faciant omnem ad cautelam. Datum in octavis epiphanie, anno domini eiusdem MCCC quarto.

22.

1304. febr. 19. (in Wesprimio, in oct. cinerum.)

Benedek veszprémi püspök, mivel előbbi igazgatója: Jekminus mester egykori dékán lemondott róla, káptalanja hozzájárulásával s a prebendát képező birtokkal együtt a veszprémi székesegyház kriptájának Mária-oltára igazgatását Mátyás mesternek, a veszprémi egyház prebendáriusának adományozza,¹ és gyűrűjével annak birtokába beiktatja (annulo nostro investientes eundem).

Rongált hártán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 14.

23.

1304. máj. 3. (Jaurini, III. oct. Georgii.)

Karachinus mester győri prépost a zirci (de Cyrch in Bokonio) apátnak. Mivel a budahévi (de calidis aquis in Buda) bortizedet, továbbá a Boyon melletti Szt. Margaréta- s az Esztergom szomszédságában fekvő Taath-i egyházakat, termény- és bortizedeikkel, az esztergomi keresztések mestere: Miklós és konventje ellenében Benedek veszprémi püspöknek, prépostjának és káptalanjának ítélte meg — utasítja az apátot, hogy iktatásukat végezze el, Albert budavári (de castro Budensi) plébánost pedig, aki a pápa parancsát megvetve ezt a megbízatást (félelemből) nem vállalta, mások okulására

¹ Mátyás mester ezért naponkint hajnali misét tartozik mondani Sz. Mária tiszteletére.

fuggesse fel (a sui officii executione suspendatis, ne alii metu huiusmodi mandatum apostolicum de cetero vilipendant).

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vasvári káptalan h. lt. Fasc. C. I. 2. (Litterae eccl. et Famil. — Registr. episcopatus Vespr.)

24.

1304. máj. 30.

A veszprémi káptalan előtt Wamus-i Simon fia János ispán a saját és kiskorú fiai: Miklós, Erdeu, László, Maurítius, Iván és János nevében örökölt és vásárolt Wamus-i birtokrészeit, illetve birtokát — a rokonait: Márk fia Tamást, Sabinus fia Sámson és Sebestyén fia Dénest megillető részt kivéve, tartozékostul, u. m. sessióival, háza nyugati oldalán lévő szőlővel, a Kerekgemulch nevű gyümölcsösben s a Naarad-ligetben őt megillető gyümölcsfákkal, 229 (31—33 tagra oszló) hold szántóval és egy Poluznuk-i szőlőnek neki járó felerészával, rokonainak s a vele szomszédos birtokosoknak a beleegyezésével, a Raad-nembeli Benedek veszprémi püspök testvérének, Prothasius ispán fia István mesternek 15 bécsi dénármárkáért és szavatossági biztosítékkal eladja azért, mert őt, két fiát: Miklóst és Erdeut s vejét: Vrbazt Márk fia István mester fogságából kiváltotta — nagyobb biztonság okából arra is kötelezve magát, hogy ezen birtokeladásáról a fehérvári káptalannal is fog oklevelet kiállíttatni István mester részére. Zala vm. I. 122. (A fehérvári káptalan 1304. jún. 12-i átírásából.) Eredetije: Vk. h. h. lt. Famil. 337. Capsa U-V.

25.

1304. jún. 12. (pridie Idus Jun.)

A fehérvári káptalan Wamus-i Simon fia János mesternek fiai: Miklós, Erdeu, László, Maurítius, Iván és János nevében is előadott kérésére s a vevőt képviselő Márton mester veszprémi kanonoknak a kívánságára átírja a veszprémi káptalannak János ispán Wamus-i egész birtokrésze és Poloznuk-i szőlője felének a Rad-nembeli Prothasius fia István mester részére 15 bécsi dénármárkán történt eladásáról szóló 1304. máj. 30-i privilegiumát — megjegyezvén, hogy az ispán megismételte a veszprémi káptalan előtt tett bevallását, s fenntartva szavatossági ígérteit is kijelentette, hogy a 15 márkát István mestertől hiánytalanul megkapta.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Vámos 3/A.

26.

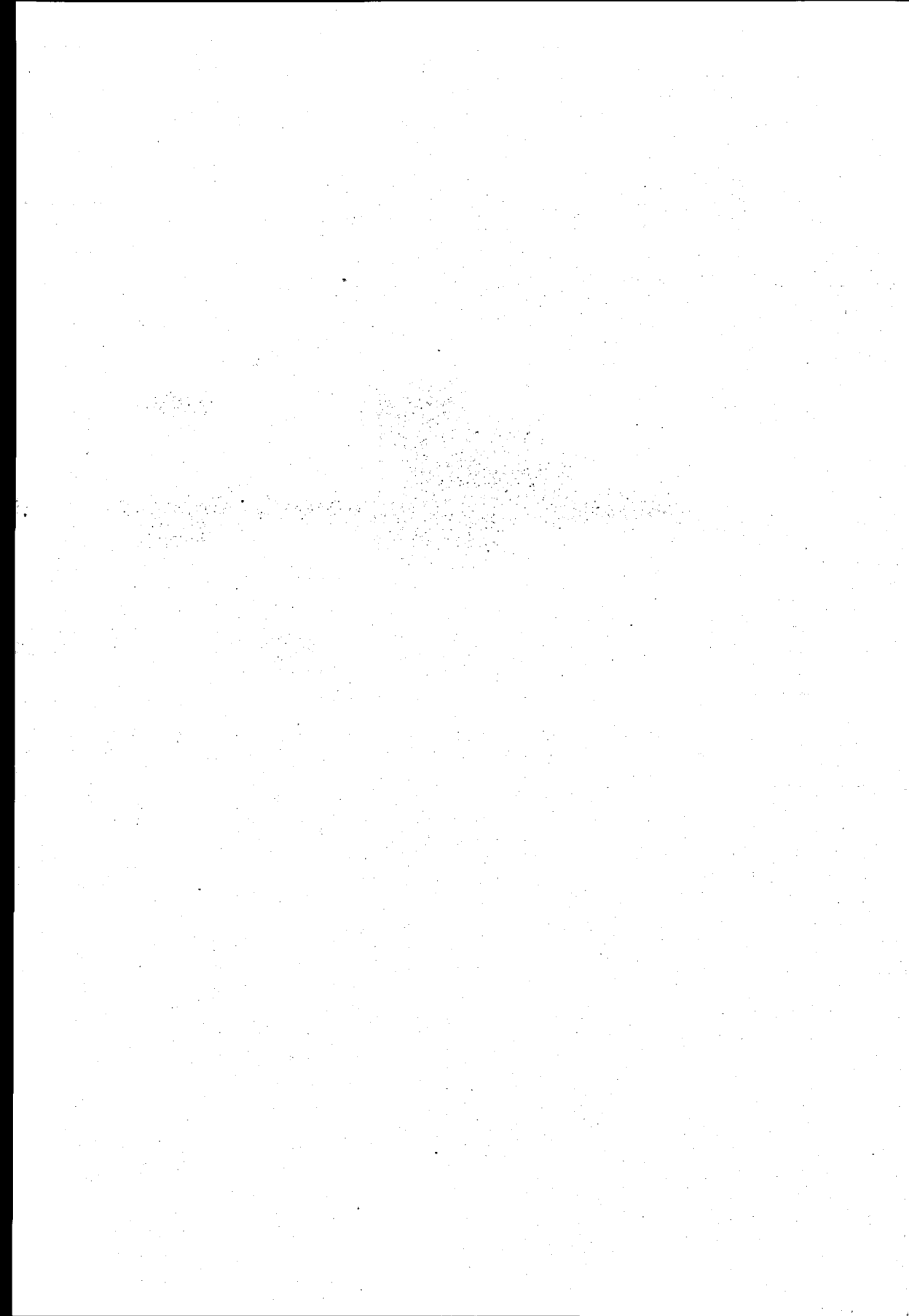
1304. dec. 1. (in crast. Andree.)

Benedek veszprémi püspök előtt a Veszprémből való Beke fia Benedek varga¹ három helyen fekvő vásárolt 60 hold szántóját — 40 hold Zabazo-n,

¹ Az oklevél hátlapján olvasható mondat (super terris Benedicti sutoris de Vesprimio) szerint.

Nos episcopus...
 filius...
 in...
 ostendit...
 asperit...
 sem...
 ones...
 digni...
 et...
 sic...
 omni...
 de...
 ad...

2. — 1304. január 13. Benedek veszprémi püspök békeeggyességre lép az ellene megmozdult káli jobbágyaival. (Tartalma és szövege a 21. sz. regesztában.)

ezt a káptalan földjei veszik körül, 10 hold a Veszprémből Poluznuk-ba vezető út mentén fekszik és csak északról szomszédos a káptalan földjével, 10 hold pedig a Popwta mentén van, és mindenfelől a káptalan földjei határolják — 3 bécsi dénár-pensaért (pro tribus pensis denariorum Viennensium) 1 évre a káptalannak zálogba adja azzal a megkötöttséggel, hogy ha ezen idő alatt nem tudná visszaváltani, a birtok véglegesen a káptalan tulajdonába megy át.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 8.

27.

1304. dec. 24. (in vig. nat. dom.)

Renoldus tihanyi apát és konventje előtt Premortun-i Máté fiai: György és Benche Berin-i vásárolt s nyugatról Pál hantai prépost, északfelől pedig Maka szőlőjével határos szőlőjüket 2 márkáért — ezen a pénzen szabadult György Chyne ispán fogságából — Egyed veszprémi örkanonoknak eladják. Ugyanakkor Maka fia Salamon, az örkanonok régi és most vásárolt szőlője között fekvő szőlőjét, Egyed kanonoknak, másfél bécsi széles márkáért (pro marca et dimidia latorum Viennensium) szintén eladja.

A tihanyi konvent 1318. márc. 12. átírásában. — Vk. m. lt. Peremarton 6.

28.

1305. márc. 21. (XII. Kal. Apr.)

Renoldus tihanyi apát és konventje előtt a veszprémi káptalan, több Poluznuk-i jobbágya ügyében, egyességre lép Mykolaad-i (de Mykolaad) Herbordusszal és fiával: Jánossal. Utóbbiak először III. András király és országbírója, majd Henrik bán fia János nádor előtt perelték Scemest és fiait: Miklóst és Andrást s rokonaikat: Tamás fia Pétert, Guge fia Iwankát, Jakab fia Simont és Mihály fiait: Mátét és Istvánt, a káptalan Poluznuk-i jobbágyságait (iobagiones ecclesie Vesprimiensis de Poluznuk), azért, mert megölték Herbordus sógorát: Jakabot, curiáját s házat felégették, ingóságait pedig elhurcolták. Mivel személyükben és vagyonukban súlyos ítéletnek néztek elébe, a veszprémi káptalan, fogott bírák közvetítésével, így segített rajtuk: képviselői: Pousa zalai főesperes és Budor dékán útján lemondott azon pere továbbviteléről, melyet Sebreth nevű Poluznuk-i jobbágya meggyilkolásáért, egy másik, ugyancsak Poluznuk-i jobbágya feleségének a megcsonkításáért (super abscisione nasi et mutilatione manus), Fayz falu feldúlásáért, a veszprémi zsinaton megjelent 12 papnak a kifosztásáért és 2 Vazul-i officialisának: Benedeknek és Sebestyén ispánnak az elfogatásáért — a néhai Jakab s a már szintén elhunyt¹ testvére: Mihály, következősképen sógoruk: Herbordus ellen folytatott, ezenfelül pedig részben pénzben, részben terményben 10 márkát fizetett Herbordusnak és Jakab nővérétől származó fiának: Jánosnak, akik viszonzásul, szavatossági biztosítékkal, szintén lemondottak perük további folytatásáról, érvénytelennek

¹Ld. a következő regesztát.

nyilvánították minden királyi vagy más eredetű és bármilyen formájú olyan oklevelüket, amely az egyház Poluznuk-i földjének Jakab részére történt eladományozására vonatkozik, s 20 márka büntetés terhe alatt megígérték, hogy egy év leforgása alatt a fehérvári káptalannal felmentőlevelet állítatnak ki a káptalan részére Jakab megöletésével és kifosztásával kapcsolatban.

Kissé rongált és vízfoltos hártján, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Paloznak 21. Az érdemi rész kihagyásával közölve: Pannonh. rendt. X. 545.

29.

1305. márc. 21. (XII. Kal. Apr.)

Renoldus tihanyi apát és konventje előtt Pousa zalai főesperes és Budur dékán veszprémi kanonokok, káptalanjuk nevében s egyházuk több Poluznuk-i jobbágya (iobagiones ecclesie Wesprimiensis de Poluznuk) érdekében, peregyességre lépnek Mikolád-i Herbordusszal és fiával Jánossal. Scemes és két fia: Miklós és András s rokonaik: Tamás fia Péter, Guge fia Tuanka, Jakab fia Simon és Mihály két fia: Máté és István Poluznuk-i Jakab megöletéséért, testvérének: Mihálynak és sógoruknak: Herbordusnak a panaszára III. András király és országbírója által 50, házának kirablásáért és felgyújtásáért pedig 60 márkában marasztaltattak el. Mivel ezt a 110 márkát (summam centum et decem marcarum) a saját Poloznuk-i vásárolt földjük és szőlőjük s a veszprémi káptalantól kapott földjük átengedésével maradéktalanul nem törleszthették, ezért, életüket mentendő, a Barana-megyei Suklous-ban telepedtek le, ahonnan azonban a néhai Henrik bán fiának, János nádornak a fia: Gergely mester erőszakkal visszahozta őket Poluznuk-ba. Mihály közben meghalt, Herbordus és fia: János pedig, rokonság címén, újból perbe fogják őket. Most a káptalanhoz fordulnak segítségért. Ez könyörületből, s hogy birtokai közé idegen ne keveredjék (ne in medium possessionum ecclesie pretextu possessionum prenotatorum Scemes... manus extranea subintraret), a következő egyesség útján segít rajtuk: Herbordus és fiát felmenti azon 100 márka fizetése alól, melyet III. András király és országbírója s fogott bírák ítélete alapján néhai sógorai: Jakab és Mihály, az egyház egyik jobbágya feleségének megcsonkításáért, Fayz falu feldúlásáért, a veszprémi zsinaton megjelent 12 papnak és Donát mester fehérvári főesperesnek a kifosztásáért s 2 officialisának: Sebestyén ispánnak és Benedeknek az elfogatásáért a káptalannak fizetni tartoztak. A hiányzó 10 márkát Scemes és társai maguk térítették meg. Ezzel szemben Herbordus és fia, szavatossági biztosítékkal, szintén felmentik az alpereseket s a káptalant a Jakab megöletésével és kifosztásával kapcsolatos következmények alól, s 20 márka büntetés terhe alatt megígérik, hogy ezen egyességük szellemében a fehérvári káptalannal fognak nyugtát iratni az egyház részére.

Hártján, függőpecsét részére szolgáló bevágásokkal. — Vk. m. lt. Paloznak 21. — Ebben s a 28. sz. regesztában ismertetett egyességlevéllel összefügg a tihanyi konventnek egy év nélküli s a veszprémi lt.-ban 1305. febr. 9-re keltezett, a Pannonh.

rendt. (X. 30. és 542.) szerint azonban 1293. febr. 9-re datálendő jelentése, melyben Benedek (vagy Renoldus?) apát és konventje írásba foglalják Gallus mester dékán, István és Moyses veszprémi kanonok s a káptalan officialisa: Sebestyén ispán által az országbíró rendeletére febr. 9-én köztanúságtételre egybehívott tanuknak, elsősorban a Boroch-nembeli Bank fia Miklósnak, György béli apátnak, Eyka-i Domonkos fia András ispánnak és az ugyanodavaló János fia Péternek, mint Poloznuk-i birtokosoknak — Poloznuk-i Jakab mester ellenében a veszprémi káptalan javára tett azon vallomását, hogy az a Poloznuk-i háztelek (fundus curie sive sessio), amelyen Jakab mester pincét, házakat és más épületeket emelt, a veszprémi egyház tulajdona, Tamás káptalani boradó jobbágy szőleje pedig a jobbágyé, s az alperes ezeket egy évtized óta erőszakkal elfoglalva tartotta és bitorolta. A szomszédos és határos birtokos tanúk e vallomását a környék 36 más helységének Poloznuk-on megjelent lakosai, mintegy 165-en, a saját s részben hozzátartozóik, rokonaik vagy falujuk képviselőiben is megerősítették, köztük papok, nemesek, várjobbágyok, egyházi nemes jobbágyok és jobbágyok. (Vl. m. lt. Paloznak 20.) A vallomást tevők tanulságos névsora a következő:

... Nicolaus filius Bank de genere Boroch, frater Georgius. ... abbas de Beel possessionem sue ecclesie habens in Poloznuk ab antiquis; ... comes Andreas filius Dominici de Eyka et Petrus filius Johannis de eadem. ... Belcha filius Pauli de Eyka; ... comes Johannes, Jonas, Demetrius, Paulus frater Laurentii sacerdotis, Elekus et Clemens de Wason; ... Filpe, Paulus et Andreas pro se et pro tota villa Mama; ... Joseph, Andreas et Chaba iobagiones sanctimonialium ecclesie beate virginis de Wesprimio pro se et pro villa Beren; ... Johannes villicus de villa Sandur, Michael et Petrus pro se et pro eadem villa Sandur; ... Paulus villicus, Petrus in Jowan (?) pro se et pro tota villa Kenese; ... comes Andreas officialis ecclesie Budensis, Zadur, Benedictus, Johannes, Gabrianus nobiles iobagiones eiusdem ecclesie de Pechul; ... Johannes, Jacobus, Junus, Ontus, Elyas, Wincentius, Thyma, Fabyanus filius Fyle, Petrus filius Egidii, Buhtus populi eiusdem ecclesie Budensis de eadem Pechul; Paulus, Mathe, Keruztus de villa Kuesd; ... Bense, Leu, Olyuanth nobiles de Neuygh; ... Jacobus, Karachynus, Augustinus, Wrbana, Paulus villicus, Georgius, Sebastianus et Andreas de Apathy; ... Michael sacerdos canonicus ecclesie de Wrs pro se ac pro suis concanonis possessiones ecclesie sue de Wrs in Poloznuk habentibus; ... comes Been officialis ecclesie de Beel, Hunth et Petehe fratres eiusdem, item Kama, Bulchu, Dominicus iobagiones ecclesie de Beel de Koppan; ... Laurentius et Georgius de Pochud; ... Nicolaus, Nicola de Borsoth (Borsoth?) nobiles iobagiones ecclesie de Beel; ... Heydur, Bysa, Heym pro se et pro tota villa Ethey; ... Paulus et Andreas pro se et pro tota villa Ganna; ... Emiricus et Symun pro se et pro tota villa Endrud (Endred?); ... Mathyas et Salomon pro se et pro tota villa Kayar abbatis de Beel; ... Omodey et Paulus pro se et pro tota villa Wrs eiusdem abbatis; ... Dominicus et magister Bence iobagiones ecclesie de Beel; ... Petrus, Georgius pro se et pro tota villa ipsius abbatis Thogon; ... Laurentius de Heney; ... Keminus filius Wosos, Johannes frater eiusdem; ... Gancus (?) et Gregorius de Boroch; ... Michael filius Deese (?) de Jutos; ... Johannes filius Sebastiani, Fabianus frater eiusdem pro se et pro magistro Heym, Mihalch, Gregorio, Antonio, Salomone, Demetrio et Chepano nobilibus de eadem Jutos; ... Benke de eadem Jutos; ... magister Florianus pro se et pro Andrea, Z. ... et Johanne et Arnolde fratribus et cognatis suis de Gulach; ... Olyuanth de alia Gulach pro se et pro comite Petro, Tyba (?), Zaym et Gathal de Durdomech; ... Olup de Gulach pro se et pro Ipolito ac Benedicto filio C. ... de. ...; ... Lukach, Atrides (?), comes Ipolitus. ... Cosmas et magister Anyanus nobiles de Menchel; ... Dominicus, Briccius et Ditricus nobiles de minori Lean; ... Paulus comes filius Bothon, Ladislaus, Barthaleus, Andreas, Nicolaus et alter Paulus nobiles de Bylegechatar; ... Egydius (?), Elias filius Peke, Chutur de eadem; ... Augustinus, Mychael filius Zlaudi, Petrus filius Felyciani et Ladislaus filius Jakaba nobiles de Wesprimio; ... Wros et Paulus filius Zebe iobagiones castri Wesprimiensi, necnon et Zounuk nobiles de eadem villa Wesprimiensi; ... comes Johannes filius Symonis, Petrus filius Laurentii, A. ... , comes Andronicus, Nicolaus filius Bartholomei et Johannes filius Bolosey nobiles de Wamus; ... Leonardus filius comitis M. ... portionem possessionis habens in Poloznuk. ...; ... Demetrius, Nicolaus filius B. ... , Stephanus, Laurentius et Martinus de Chatar; ... Wyncentius, Petrus filius Dyonisii et Johannes frater eiusdem, Mathyas, Blasius frater eiusdem et Thomas nobiles de Weruslygeth; ... Paulus filius Jacobi, Paska, Mykael (?), Paulus filius Crispini (?), Nicolaus, Paulus filius Itheus nobiles de Eurmenus; ... Fabianus, Pethe, Sebastianus, Damianus, Borokun (Berekun?), Jacobus et Hogou (?) de eadem; ... Briccius, Dominicus, Laurentius, Mykael, Emiricus filius Nygus, Pouka, Mortun,

Benchench, Petrus filius Pethe, Luka, Ladislaus, Lukach, Moys, Pouka filius Bench et Petrus filius Laurentii de villa Wduory...

30.

1305. ápr. 26. (f. II. p. oct. passce.)

Henrik tihanyi apát és konventje előtt a veszprémi káptalan és prépostja képviselőjében dékánjuk: Budur s a Veszprém-váraljai (de suburbio Wesprimiensi) Gumbusnak nevezett Zonuk fia Péter (atyja és testvére: Tamás nevében is) kölcsönös szavatossági biztosítékkal a következő birtokcserében egyeznek meg: a káptalan a telkük (fundus curie) melletti földjéből 10 öl (cubitus) széles és 108 öl hosszúságú földet ad nekik, hogy portájukhoz útjuk legyen (pro commodo vie seu pro via porte sue), ők viszont 2 holdnyi szántót adnak az egyháznak a Veszprémből Fayuz felé vezető út mentén, a káptalan ottani földjének a nyugati határában, a Szt. Miklós-egyháza mellett.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 9.

31.

1306. júl. 28. (V. Kal. Aug.)

Ottó király Benedek veszprémi püspöknek hűséges és nehéz szolgálatai jutalmául, főleg pedig azért, mert megkoronáztatásánál vezetőszerepet játszott (in coronatione nostra unacum aliis prelatibus regni nostri extitit principalis), a veszprémi egyház birtokainak a szomszédságában fekvő három zalamegyei királyi (udvarnok)-falut: Nevegszentjakabot (Neueg sancti Jacobi), Herend-et és Thogyon-t, népestül (simulcum ipsis uduornicis nostris) adományoz.

Hártyán, függőpecsét számára való bevágásokkal. — Vp. lt. Herend 5.

32.

1307. márc. 5.

Benedek veszprémi püspök a bodrogmegyei Epanleg, Zerem, Karamach, Dabra, Agastou és Kokoth nevű halastavait s a hozzájuk tartozó Ázunfalua-i földjét a Raad-nembeli Protáz ispán fia István mester egy Poloznuk-i szőlőjéért és Vámoson s Veszprémben lévő földeiért elcseréli. Zala vm. I. 127. (Vk. m. lt. Vámos 4.)

33.

1307. júl. 12.

Tamás tihanyi apát és konventje előtt az Abram faluból való Máté fia Máté, a veszprémi egyház jobbágya (iobagio ecclesie Vesprimiensis),

mivel beneficiumot kapott és régi conditiójából, amelyben ősei a király által az egyháznak adattak (. . . ipsum a priori conditione sua, videlicet sub qua regia maiestas avos et parentes suos. . . donaverat, exemerunt), az egyház nemes jobbágyai közé soroltatott, új conditiójával járó servitiumra kötelezi magát : évenként termény- és bortizedet fizet. Zala vm. I. 126. (Vk. m. lt. Ábrahám 4.)

34.

1307. okt. 5. (Pictauis, III. Non. Oct.)

V. Kelemen pápa az esztergomi érsekhez, esztergomi préposthoz és gömöri (de Gumurio) főespereshez. A veszprémi püspöknek és káptalanjának az esztergomi keresztések ellen indított tizedperében utóbbiak a VIII. Bonifác pápa által megbízott Karachynus győri prépost ítélete ellen a szentszékhez fellebbeztek, s ez a Pylis-i apátot, a domonkosok és ferencesek budavári (de castro Budensi) perjelét, illetve guardiánját bízta meg az ügy felülbíráásával. Mivel most a veszprémiek fellebbeztek, a pápa az esztergomi érseket és felsorolt társait küldi ki bíról azzal, hogy további fellebbezés mellőzésével a perben végleges döntést hozzanak.

Benedek veszprémi püspöknek és káptalanjának János mester fehérvári főesperes és András mester veszprémi kanonokok által előterjesztett kérésére átírta 1308. ápr. 21-én Tamás tilai apát és konventje. — Vk. m. lt. Buda 7.

35.

1307. nov. 26. (dom. a. Andree.)

Jakab somogyi apát és konventje előadják, hogy a régebbi (olim) zavaros időben a rend (birtok-)jogait (iura ecclesie) Myza¹ és Heyza nevű saracenusok elfoglalták (iura. . . per Myzam et Heyzam saracenos occupata fuerunt), népeit pedig leigázták, úgyhogy a monostor elszegényedett, s a szerzeteseknek akkoriban alig telt a szükséges élelemre ; helyzetüket súlyosbította a Miklós ostiai és velletrei püspök, akkori pápai legátus által a magyar egyházakra kirótt adó is (taxatio), amelyből a monostorra (2 évre) 20 márka esett. Mivel nem tudtak fizetni, a legátus utasította Benedek veszprémi püspököt, hogy a szerzeteseket függessze fel (prohiberet a divinis), s ha még akkor sem fizetnének, közösítse ki őket. A monostor, rövid úton, I. István király serlegének (unum cifum sancti regis) és egy kis keresztnek a zálogba vetésével, a püspöktől kapta meg a sürgősen szükséges pénzt, s az adósságot most úgy rendezti, hogy a Balatonon túli s a veszprémi egyházmegyében fekvő Zepezd-i és Keyk-i földjeit, illetve birtokait adja neki zálogba a visszaváltás jogának a fenntartásával.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Zepezd. 4.

¹ A szaracén Mizse nádor. Szentpétery I. : *Scriptores rerum Hung.* I. 474.

36.

1308. ápr. 21. (in oct. passce.)

A fehérvári káptalan előtt Péter mester veszprémi kántorkanonok káptalanja nevében tiltakozik Bylge nevű veszprémmegyei adománybirtokuknak Leurenté¹ mester és fiai által való erőszakos elfoglalva tartása miatt azért, mert rossz anyagi helyzetükben (propter rerum inopiam) perelni most nem képesek, s jogaikat sem akarják elenyészni hagyni.

Hártyán, hátán pecséttel. — Vk. m. lt. Billege 4.

37.

1308. máj. 15.

Seraphinus pozsonyi prépost, János esztergomi olvasókanonok és Pelagius, az esztergomi Szt. Tamás-egyház prépostja, mint a Tamás esztergomi érsek által kiküldött bírák megbírságozzák Benedek zalai apátot azért, mert a Kolun és Mogyorod falvak tizede ügyében a veszprémi káptalan ellen Tamás tihanyi apát útján máj. 13-ra megidézttetve nem jelent meg. Hazai okmt. IV. 115. (Vk. m. lt. Colon 4.)

38.

1308. máj. 15.

Seraphinus pozsonyi prépost és társai, mint a Tamás esztergomi érsek által kiküldött bírák, megbízzák Tamás tihanyi apátot, idéztesse meg a veszprémi káptalan ellenében az érsek elé Benedek zalai apátot. Zala vm. I. 128. ; Hazai okmt. IV. 115. (Vp. lt. Miscell. 10.) Regesztája : Pannonh. rendt. VII. 512.

39.

1308. szept. 1. (in f. Egidii.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt László mester veszprémi kanonok prépostja : István mester és káptalanja képviselőjében, valamint Jutos-i Ine fiai : Heymo, Miklós, Tyba és György fia Demeter, pereikben, békebírák közvetítésével, a következőképen egyeznek ki : aug. 21-én 1. Heymo Miklós, Tyba és Demeter 3 nemes eskütárssal a veszprémi Szt. Mihály-egyházban megesküsznek, hogy Vörös (rufus) Salamon nem az ő parancsukra fogta el az egyház Redo (dictus) Márton nevű jobbágyát és szedte el tőle 2 márka értékű holmiját ; ha nem esküsznek meg, 7 márkát fizetnek a prépostnak és a káptalannak. 2. Demeter negyedmagával megesküszik, hogy serviense Isu fia Péternek (Petri filii Isue) 8 kecskéjét nem az ő paran-

¹Leurenté mester veszprémi ispán volt. Vk. m. lt. Árkibánszöröcsök 1. Ld. még : Karácsonyi J. : A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. II. 352.

csára hajtotta el, és értékükben sem részesedett. Ha nem esküszik, 6 pensát fizet a prépostnak és a káptalannak. 3. Miklós másodmagával megesküszik, hogy sem ő, sem famulusa nem hajtott el a zalai főesperes jobbágyától (iobagionis archidiaconi Zaladiensis in sua curia residentis) 2 kecskét és 1 sertést. Ha nem esküszik, 90 dénárt fizet a prépostnak és a káptalannak. 4. Okt. 6-án Tyba 3 bécsi pensát (tres pensas Vyennenses) fizet a prépostnak 2 szarvasmarháért (pro... pecudibus pascualibus), a káptalannak pedig 5 pensát a Bozuk-i jobbágyaiktól elhajtott ökrökért. A határidő elmulasztása az összeget a kétszeresére emeli.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Jutas 10.

40.

1308. szept. 5.

A győri káptalan előtt Tamás fia János, Péter fia Mauritius, Sándor fia János és Loránd fia Pál Pok-i nemesek s monostoruk prépostja : István kijelentik, hogy a veszprémi káptalan és prépostja visszadták azt az egyházi felszerelést, amelyet a néhai Péter püspök, Zugliget vára elfoglalásakor, Veszprémbe vitt. Hazai okmt. IV. 116. (Vk. hh. lt. Capsa P. 227.)

41.

1309. jan. 15.

Péter Chuth-i prépost Tamás esztergomi érsek parancsára kihirdeti Lodomér érseknek a Benedek veszprémi püspökkel szemben engedetlen Csepel-szigeti papok ellen az 1297-i esztergomi zsinaton kibocsátott ki-közösítőlevelét. Mon. Eccl. Strig. II. 417. és 591. (regesza); Fejér IX/7. 734. (Vp. lt. Miscell. 121.) V. ö. még Hazai okmt. V. 81. és Fejér vm. III. 437.

42.

1309. jan. 20.

A veszprémi káptalan előtt Damján fiai : István és György s rokonuk : Dama fia Bálint, mivel Borlog-i Pál fia Buch ellenében a püspöki udvarbíró által (iuxta forman iudicii curialis comitis sive iudictis curie... episcopi) elítéltettek, a személyük váltságára felvett 75 márkáért Benedek veszprémi püspöknek adják Vamus-i telküket, Pechel-i és Poloznuk-i szőlőjüket és más vásárolt földjeiket ; Damján másik két fia pedig, Cosmas és Benedek, valamint Damasa, minden vagyonukkal, a püspök szolgálatába lépnek. Zala vm. I. 130. (Vk. m. lt. Vámos 5.)

43.

1309. márc. 7. (Nonis Martii.)

A fehérvári káptalan előtt Fwn fia Dénes ispán, örökös nélkül lévén, a Sceleus falu határában fekvő földrészecskéit, nevezetesen a Hydegkut-

Bungurd (?) ispán fiaitól vásárolt 40 holdnyi szántóját, 1 hold kenderföldjét, 1 erdejét, egy falcastrumnyi rétjét, a közös erdőben lévő erdőhasználatát (usum securis in communi silva, qui vulgariter barduta dicitur) s a szokásos tartozékait, a Sceulus faluban lévő s Duba fia Volpottól és Fobiyna fiaitól: Zoymtól és Arnoldtól vásárolt és házhelynek alkalmas (apta pro loco sessionali) 10 hold földjét, a Bolyar fiaitól: Iwancától és Buthustól vásárolt s a Zirch-i apát telke keleti szélén fekvő 3 hold földjét, a veszprémi egyház Sceuleus-i népeitől (a. . . populus. . . Vesprimiensis ecclesie de villa Sceuleus): Petres fia Pétertől és Pál fia Markától vásárolt 2 holdját, az Vruzku-i Szt. Miklós-egyháza jobbágyától: Chenke fia Crisiustól vásárolt 2 hold földjét, az Anyos, Iwanca és Petk nevű királynéi népektől (a. . . populus reginalibus) s a Zyrch-i monostor Vros, az Almad-i konvent Bul és a veszprémi egyház Markus nevű jobbágyaitól és más Sceuleus-beliectől, kik közösen (communiter) birtokolták — vásárolt és a Peturgyure hegy végén fekvő és házhelynek való (aptam pro curia) földjét és végül a Lazarkut nevű helyen s a tihanyi monostor Crisius nevű jobbágyától, továbbá Jutos-i Andrástól és Szentgal-i (de sancto Gallo) Tamástól vásárolt szőlejét — összesen mintegy 60 holdnyi és minden részében hiteleshelyi oklevél kíséretében szerzett birtokát, lelke üdvéért, a veszprémi káptalannak adományozza oly kikötéssel, hogyha mégis örökösei születnének, ezt a birtokot, mint az egyház harcoló nemes jobbágysai élvezhessék; ezenfelül ugyancsak a veszprémi egyháznak torlóul (in exequatorem) adja szolgáját: Chel fia Budurt és feleségét: Chunt, az átadott földből, a káptalan oklevelével biztosítottan, kihasítva részére 10 hold szántót, 1 falcastrumnyi rétet, 1 holdnyi megművelt és egy elhanyagolt szőlőt (vineam minus bene cultam), minek fejében ő és utódai minden év okt. 13-án 25 csöbör (ydrias) bort, 40 kenyeret, egyéves sertést, 10 dénár értékű viaszt és ugyanolyan értékben gyertyát kötelesek a káptalannak szolgáltatni. Mivel pedig egyidejűleg az ispán felesége (az említett Arnold nővére) is lemondott az egyház javára a hitbéréről és nászajándékaról, a káptalant képviselő Márton mester Vrs-i prépost kijelenti, hogy ha férjét túléli, az egyház minden év őszén 100 csöbör borral (centum ydrias vini), okt. 13-án egy 100 dénár értékű sertéssel és szept. 15-e táján 40 köből, illetve kepe terménnyel (quadráginta cubulos sive capetias frugum) fog hozzájárulni az ellátásához, férje viszont, ezért a cselekedetéért, Wech nevű szolgálóját és fiát: Peteut adja neki, és minden ingóságát reá hagyományozza.

Vízfoltos hártján, függőpecsét sodratával. — Vk. m. It. Szöllös in Balaton 4.

44.

1309. máj. 17.

A veszprémi káptalan előtt Gefre Zirch-i dékán, apátjának és monostorának a képviselőjében, a Huruathdiure nevű hegy területén lévő, régi árokkal körülvett és szőlő létesítésére alkalmas 1,5 hold földjüket Erdeus fia Anyosnak, a veszprémi káptalan Zeuleus-i jobbágyának — a Marka fia Márktól vásárolt s az Vruzku-i Szt. Miklós-egyház, a zalai monostor,

Péter fia Sebestyén és Wolpath fiainak a földjeitől határolt 3 hold Zeulos-¹ földjéért elcseréli. Anjou-kori okmt. I. 175. (Dl. 40,321.)

45.

1309. máj. 22. (in f. Helene.)

Benedek zalai apát és konventje bizonyítják, hogy a Muthmer-nembeli Petrych ispán halála után, aki örökös hiányában, lelke üdvéért és 10 márkáért a veszprémi káptalannak adta az egyház Merene-i birtokával határos Vrustun-i örökölt birtokrészét és tartozékait — rokona, Kristóf fia István, mivel ez a föld közvetlenül az ő birtoka mellett feküdt, visszakérte, s 5 márka lefizetése után meg is kapta oly feltétellel, hogy rokonait, akikkel örökölt birtokaikon közös osztásban élt (cum quibus communem divisionem in hereditariis eorum possessionibus habuit) — kivéve, csak a káptalannak ajándékozhatja vagy adhatja el.

Hártyán, hátán pecsét töredékével. — Vk. m. It. Orosztony 1.

46.

1309.

A veszprémi káptalan Lőrinc fia Pál Abraam-i jobbágyát, meghagyva őt régi birtokában s új szőlőt és 4 helyen fekvő újabb 5 hold szántót juttatva neki, a szőlőművesek conditiójából kiemeli, és harcolni köteles nemes jobbágyá teszi. Hazai okmt. IV. 117. (Vk. m. It. Ábrahám 5.)

47.

1310. jan. 13. (in Rada, in oct. epiph.)

Péter zalai apát előtt Nagy (magnus) János mester Kamar-i várnagy Merene-i vásárolt szőlőjét, lelke üdvéért, a veszprémi káptalanra hagyományozza oly módon, hogy (magtalan) halála vagy máshová való költözése esetén egészen a káptalanra száll, ha pedig mégis fia születnék, örökösei és a káptalan felesen megosztoznak rajta.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. It. Merenye 9.

48.

1310. okt. 4. (dom. a. oct. Michaelis.)

Teofil esztergomi prépost és a káptalan előtt József veszprémi kanonok és szentendrei (de sancto Andrea) főesperes István veszprémi püspök és káptalanja tiltakozását fejezi ki azért, mert Bugar fia Márton és Sclaus Benedek, Máté királyi tárnokmester serviensei 5 év óta, Felicianus mester (ugyan-csak a serviense) pedig a folyó évben, a veszprémi egyházmegyebeli Boyonban, a püspöknek és káptalanjának járó bortizedet, valamint állat-tized

¹ A helynév o-ja — az eredeti szerint — eltorzult e-nek is vehető.

negyedet (quarta in iumentis) az Isten és a veszprémi egyház gyalázatára s nem csekély kárára, többszöri figyelmeztetés ellenére, világi erőszak alkalmazásával (per abusum potentie laicalis) lefoglalták.

Hártyán, pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae episcopales 7. Említi Fejér: IX./7 125. é. n.

49.

1311. máj. 28.

Gentilis bíboros pápai követ, mivel István somogyi, Miklós zalai, Miklós segösi, Mihály veszprémi, János fehérvári és József szentendrei főesperesek a reájuk kirótt írlmetnynt nem fizették meg, Benedek veszprémi püspök és káptalanja által megidézttve pedig nem jelentek meg színe előtt, az idézést a zirci apát útján megismételteti, újabb engedetlenségük esetére kiközösítéssel és javadalmuktól való megfosztással fenyegetve meg őket. Mon. Rom. Vespr. II: 32. (Vp. lt. Litterae mancae 9.)

50.

1311. máj. 29. (in Vyssegrad, in vig. penthec.)

Drugeth Vilmos nádor előtt János prépost királynéi alkancellár, Miklós mester és Cosmas dékán, a veszprémi egyház kanonokjai a saját és káptalanjuk nevében tiltakoznak az ellen, hogy Leegh (dictus) István fiai: Iwahun, Demeter, Márk és János, valamint a Pe(ech)-nembeli¹ Apor fia Lukács fiai: Dezső és Lukács a veszprémmegyei Morus nevű birtokon megosztózzanak — azért, mert I. László privilégiuma szerint a veszprémi egyháznak ott része, conditionariusai és jogai (magnas et quamplures partes et portiones cum suis conditionatriis et iuribus) vannak, melyek az elmúlt zavaros időkben veszendőbe mentek, s amelyeket most biztosítani kíván.

Csonka hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Maros 4.

51.

1311. okt. 7. — 1312. máj 16.¹

A fehérvári káptalan jelenté² I. Károly királynak: papjuk: Márk közölte a fehérvári bíróval, esküdtekkel és polgárokkal az István veszprémi püspök panaszával kapcsolatban kiadott parancslevelének a tartalmát, azt t. i., hogy a

¹Személyükre von. olv.: Karácsonyi J.: A magyar nemzetségek a XIV. sz. közepéig. II. 426.

²Mivel István 1311. nyarán vagy őszén lett veszprémi püspök, s eddig ismert első püspöki szereplése 1311. okt. 7-i keletü (Mon. Rom. Vespr. II. XLIV.), a fehérvári káptalan e datálatlan jelentésének keltét — I. Károly király 1312. máj. 16-i és 1312. máj. 29-i s vele összefüggő két oklevele alapján — erre az időre tehetjük.

püspöknek Fehérvár várában élő jobbágyaitól ne merészeljenek collectát szedni, — mire azt felelték, hogy ügyükben bírójuk személyesen fog majd felelni királyi színe előtt. Fejér vm. II. 692. (Vp. It. Alba 8.)

52.

1312. márc. 11. u.

Jakab zirci apát jelenti László pécsi püspöknek, hogy az apostoli szentszék parancsára a Lueld-i plébánost, István veszprémi püspök ellenében, máj. 1-re ítélőszéke elé idézte. Mon. Rom. Vespr. IV. 316. (Vp. It. Miscell. 118.)

53.

1312. ápr. 3.

V. Kelemen pápa megbízta a pannonhalmi apátot, hogy István veszprémi püspöknek a Tamás esztergomi érsek s a Chala-i¹ bencés monostor ellen indított tizedperében ítélkezzenek. Mon. Rom. Vespr. IV. 316. (Vk. hh. It. Decimae episcopales et capituli 2.) Regesztája (1311/a) : Fejér VIII/7. 101.

54.

1312. ápr. 11.

A tihanyi konvent előtt Menchel-i Mauritius ispán fia Pethev az Erzsébet királyné által atyjának adományozott Olvrs-i királynéi tárnok) földjét Márton mester Vrs-i prépostnak és testvérének : Jánosnak 12 bécs széles márkáért eladja. Zala vm. I. 136. (Vk. hh. It. Famil. 83. Capsa E.

55.

1312. ápr. 24. (in f. Georgii.)

Pousa veszprémi prépost és a káptalan előtt az egyház egykori Premartin-i jobbágyának, a szláv Iwannak a fia : Péter (filius Iwan sclavi, quondam iobagionis nostri de Premartino), Beren-i Saul fia Péternek, György fia Gurgusnak és Seraphim fia Kyriztesnek a beleegyezésével, a több esztendő óta megműveletlenül álló vásárolt s dél felől a Maka fia Salamon, kelet felől Vicha fia András és Donk fia István szőlői, északról és nyugatról pedig a Premartin-i szántóföldek által körülzárt szőlejét Egyed mester veszprémi kanonoknak, István veszprémi püspök és királynéi kancellár testvérének 4 bécsi széles dénár-pensáért (pro quatuor pensis denariorum latorum Viennensium) — a tulajdonjogot is ráruházva — eladja (possidendam tenendam et habendam iure dominii et proprietatis translato in eundem).

A tihanyi konvent 1318. márc. 12. átírásában. — Vk. m. It. Peremarton 6.

¹ A Mon. Rom. Vespr.-ben : csatári-nak értelmezve.

56.

1312. máj. 8.

A tihanyi konvent előtt Chopok-i Bozma fia Lőrinc és Péter fia László 13 hold örökölt földjüket 2,5 márkáért a veszprémi káptalannak eladják. Zala vm. I. 137. (Vk. m. lt. Csopak 5.)

57.

1312. máj. 16.

I. Károly király megbírságolja Márk fehérvári bírót, esküdteket és polgárokat azért, mert István veszprémi püspök és királynéi kancellár ellenében, aki előtte és Miklós mester királyi tárnokmester előtt 9 napig hiába várt rájuk, nem jelentek meg. Fejér vm. II. 693. (Vp. lt. Alba 11.)

58.

1312. máj. 29.

I. Károly király megbírságolja Gylis fia János fehérvári polgárt azért, mert István veszprémi püspök és királynéi kancellár ellenében, aki ítélőszéke előtt 9 napig várt reá — nem jelent meg. Fejér vm. II. 693. (Vp. lt. Alba 10.)

59.

1312. jún. 27. (VI. Kal. Jul.)

I. Károly király István veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak (és püspökségében utódainak) hűséges és költséges szolgálataiért, bárói tanácsára, a Veszprém melletti Keer falujában vámszedési jogot engedélyez olyformán, hogy minden áruval megrakott szekér után 2 bécsi dénárt (duo denarii Vyennensium), sóval megrakott szekér után pedig 1 söt (unum sal) szedethet. I. Károly király 1323. dec. 18. átírásában. — Vp. lt. Kér 1.

60.

1313. ápr. 9.

Mária királyné a Wasun-nembeli s Mencil-ből való Buzad fia Mauritius ispán fiának: Peteunek — szegénységére való tekintettel megengedi, hogy az Erzsébet királyné által atyjának szabadrendelkezési joggal adományozott zalamegyei Olwrs nevű egykori királynéi tárnok-földet és tartozékait, balatoni halászzattal és egy malomkőfejtő hellyel — Wesprim-i Mihály fiainak: Márton mester Wrs-i prépostnak és testvérének: Jánosnak, a veszprémi káptalan nemeseinek és valódi jobbágyainak eladhassa — utasítván a fehérvári káptalant, hogy engedélyének a bemutatása után ezen jogügyletükéről állít-

son ki a felek részére oklevelet. Hazai okmt. IV. 123. (A fehérvári káptalan 1313. ápr. 28-i oklevelében. Győri káptalan h. h. lt.)

61.

1313. ápr. 24.

István veszprémi püspök, helybeli ispán és királynéi kancellár püspöksége Zyl nevű birtokát Henrik bán fia János mester fiának : István mesternek, Dumbov-i királyi várnagynak és tárnokmesternek évi I márka terragiumért bérbeadja azzal, hogy szabad conditiojú embereket, illetve jobbágyokat telepít oda, olyan szabadsággal ruházva fel őket, aminőt alkalmasnak vél e feladat kedvező lebonyolítására (populos et iobagiones congreget ad illam libertatem, quam eisdem, ut congregari valeant, ordinabit). A terragium fizetésének az elkezdése a telepítés befejeztével (5 év múlva) esedékes. Zichy I. 143. (Zsélyi lt. 214. B/9.)

62.

1313. ápr. 28.

A fehérvári káptalan előtt a Wasun-nembeli s Menchel-ből való Buzad fiának : Mauritius ispánnak a fia : Peteu — Mária királyné 1313. ápr. 9-én kelt engedélyével, szavatossági biztosítékkal s a Mátyás kanonok által képviselt veszprémi káptalannak, mint szomszédbirtokosnak a hozzájárulási sával az Erzsébet királyné által atyjának adományozott Olwrs nevű egykor királynéi tárnok-földet Vesprim-i Mihály fiainak : Márton mester Wrs-i prépostnak és testvérének : Jánosnak, a veszprémi káptalan nemeseinek és valódi jobbágyainak 12 bécsi széles dénármárkáért eladja, s a vevők, új szerzeményükre, elővételi jogot biztosítanak a veszprémi káptalan részére. Hazai okmt. IV. 123. (Győri káptalan h. h. lt.)

63.

1313. ápr. (mense Aprili.)

A veszprémi káptalan Márton fia Mátét, a Bakonyon túli Apaty-ból (de Apaty de ultra Bokonium) való Boda ispán testvérét és örököseit egyházi nemesei sorába (in societatem et numerum exercituantium iobagionum nostrorum) felveszi, s Mester nevű birtokán örök használatra adja neki egykori jobbágyának : Stephnek a sessióját tartozékostul, továbbá 1 eke-aljnnyi szántót és 4 falcastrumnyi rétet oly föltétellel, hogy e fekvőségekre annyi jobbágyot gyűjt, amennyi megművelésükre szükséges, s a káptalan által megállapítandó szabadsággal az egyház ottani földjére is telepít (quod ipse Matheus iobagiones, cum quibus sibi predictae : sessio, terra arabilis unius aratri ac fenetum... sufficiunt ad utendum, pro se congregabit ; alios autem populos pro nobis ad ipsam terram nostram Mester dictam ad libertatem, quam nos duxerimus statuendam, congregare tenebitur). Hűtlen-

ségük esetén nemes jobbágyi mivoltuk rögtön megszűnik, földjük pedig, mert az az egyházé (*prout nostra est*), a káptalanra száll vissza.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Márkó 6.

64.

1313. máj. 10.

I. Károly király előtt István veszprémi püspök, helybeli ispán és királynéi kancellár, a Domonkos mester olvasókanonok és Tamás mester hantai prépost által képviselt káptalanja javára lemond azokról a jövedelmekről, melyek a Veszprém-váraljáról és máshonnan — védelme biztosítására — a várba¹ telepített népek bírságpénzeiből és collectáiból adódnak, s megígéri, hogy ellátásuk címén a káptalan birtokait és jogait nem fogja megterhelni. Fejér VIII/1. 499. (Vk. m. lt. Veszpr. oppid. et capit. 10. Másolat. Eredetije a Kamarai lt-ba került. Mostani jelzete: Dl. 1825.)

65.

1313. aug. 20. (in f. Stephani regis.)

János tihanyi apát és konventje előtt a veszprémi káptalan Sceuleus-i officiális: Fen fia Dénes ispán, urai engedélyével, a helybeli Sz. Mária-kápolna északi oldalán fekvő 2 hold vásárolt földjét és a kápolna felerészét Erdeus fia Ányosnak, ugyancsak Sceuleus-i káptalani jobbágynek (similiter iobagio dicti capituli) 2 bécsi dénármárkáért (pro duabus marcius denariorum Vyennensium) eladja. A vevő kötelezi magát, hogy a kápolnának kőből valóra való átépítéséhez vagy fallal való körülvételéhez 2 márkával fog hozzájárulni, új szerzeményére pedig a káptalannak és a kötelékébe tartozóknak elővételi jogot biztosít.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Dl. 40,347. (Véghely-gyűjt.)

66.

1313. okt. 26. (VII. Kal. Nov.)

I. Károly király, miután Tamás esztergomi érsekkel s Imre váradi, Ágoston zágrábi, Miklós győri és György szerémi püspökökkel tárgyalt, lelke üdvéért, de anyagi előnyért is (et maxime ob commodum nostrum temporale), minden jogával, hasznával, tartozékával s a helybeli vásárvámmal (cum tributo loci²), nem személyhez kötötten, hanem reális adományképen (ita ut collatio . . . non personalis, sed realis censeatur) István veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak s általa a veszprémi egyháznak adja Veszprém

¹ Ahol eredetileg a kanonokok házai voltak (ubi a fundatione eiusdem castri domos(!) canonicorum existebant. . .)

² A püspök oklevelében: cum tributo fori. (Ld. a köv. regesztát.)

ispánságát (comitatum Wesprimiensem), cserébe fogadván érte — a papi negyed kivételével (salva quarta... decimarum... sacerdotibus debita) — Csepel-sziget (in magna Insula) tizedeit úgy, hogy a papságot, plébániáikkal egyetemben, a saját és официálisai joghatósága alól kiemelve, lelkiekben a megyéspüspöknek, mint ordinariusnak a iurisdicciója alatt hagyta meg.¹

Rongált hártván, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vp. lt. Decimae episcopales 8. Újkori egyszerű másolata : Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 15/A. Hiányos szöveggel és 1318-as kelettel kiadta Fejér VIII/2. 155. Regesztája : Pest m. 32.

67.

1313. okt. 26.

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár a neki és püspök utódainak adományozott veszprémi ispánságért és helybeli vásárvámért, az egyháziak fölötti joghatóságot továbbra is magának tartva fenn, a papok negyedének a kivételével I. Károly királynak adja Csepel-sziget tizedeit. Fejér VIII/1. 512. (Vk. m. lt. Insula magna 2.)

68.

1313.

Tamás tihanyi apát és konventje előtt Sándor fia Lypoldus (Homodeus fia Pált is képviselve), Domonkos fia János, Egyed fia Kelemen (testvérének, Péternek a nevében is), Karachun fia Miklós (testvérének, Bekének a képviselőjében is), Morkolphus fia Péter (a saját és testvére : Pál nevében)

¹ A csepel-szigeti tizedekkel kapcsolatban zavart kelt Fejérnek Ágnes királyné 1300. aug. 16-i privilégiumáról (Vk. m. lt. Insula magna 3.) készült regesztája (VIII/2. 85.) azért, mert az oklevél keltét, elemeinek (millesimo trecentesimo decimo septimo Kal. Sept.) helytelen értelmezésével, 1317-re tette. De így datálták már a veszprémi káptalan levéltárában is. E szerint az oklevél szerint a királyné a Benedek veszprémi püspököt megillető csepel-szigeti termény-, állat- és egyéb tizedeket (decimas frugum, agnorum, edorum, poledrorum et aliarum rerum) — melyeket rosszindulatú tanácsosainak a befolyása alatt officiálisai által lefoglaltatott — az apostol azon szavaira gondolva, hogy Krisztus ítélőszéke előtt cselekedetei szerint fog jutalmaztatni, továbbá J. kalocsai érseknek, Antal csanádi püspöknek és más egyházi és világi férfiaknak, főleg pedig gyóntatójának, a Ferenc-rendi Henriknek a tanácsára s azért is, mert a veszprémi egyháznak ő a speciális kegyvura, ott van a királynéi székhely, s a veszprémi püspök kente föl és tette fejére a koronát ; végezetül pedig báróira : András fia Tamás és Lukács fia László ispánokra is hallgatva — visszaadja az egyháznak. — Ennek az oklevélnek van egy 1290. ápr. 28-án kelt s az előbbinél egy-két mondattal bővebb patens-párja. (Dl. 2213. Hazai okmt. VI. 352. ; másolata : Vk. m. lt. Insula magna 1.) Minthogy Ágnes 1296-ban lett magyar királyné, s az oklevélben tanácsadóként szereplő Antal 1298-tól 1306-ig volt csanádi püspök (Dl. : Liber dignitatum), ezért ezt az írást hamisítványnak kellene minősítenünk, ha eredetije világosan nem mutatná, hogy esetében hibás keltezéssel van dolgunk. Az oklevél utolsó sora ugyanis a dátum évszámával (a nonagesimo szóval) végződik, helyén vakarás van s nagyobb betűkkel, tehát később írták, de elfelejtették, vagy gyanú elkerülése végett nem akarták befejezni. Így maradt ki belőle az évtizednek a 8-as vagy 9-es száma. (Karácsonyi J. : A hamis, hibáskeletű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig. 64. l. — 1299-re datálta.) A hibát, egy-két év múlva, a patensnek privilégialis formában való újrakiállításával pótolták.

és Mikou fia Miklós Werbulchu-nembeli (de generatione Werbulchu) Laad-i nemesek, zalamegyei Feulkezu-i birtokrészüket: 1 malmot a mellette lévő 2 sessio-hellyel, 80 hold földet, 2 szőlőt, 1 rétet és egyéb tartozékokat, szavattossági biztosítékkal, István veszprémi püspöknek, helybeli örökös ispánnak és királynéi kancellárnak s káptalanjának 90 márkáért 10 évre elzálogosítják oly föltétellel, hogy ha ezen idő elteltével nem váltanák vissza, a birtok, mint szomszédokra és határos birtokosokra (tamquam commetaneis in hac parte et vicinis) a zálogösszegezen háramlik a püspökre és káptalanjára.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 5.

69.

1314. jan. 9. (VI. Idus Jan.)

I. Károly király Miklós mesternek, a veszprémi káptalan ügyvédjének (procurator) s István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár káplánjának a kérésére, a káptalan részére átírja és megerősíti IV. László király 1276. aug. 9-i s Izabella királynénak 1276. aug. 3-án a veszprémi káptalan részére tett adományának¹ a megerősítését tartalmazó oklevelét.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Kál 15.

70.

1314. aug. 1. (in oct. Jacobi.)

A tihanyi konvent előtt a veszprémi káptalan képviselőjének: József mester szentendrei (de sancto Andrea) főesperesnek a jelenlétében, Jonus fia Gergely a saját és testvéreinek: Györgynek a képviselőjében, továbbá Pykus, Lukács fia Dénes, Felike (?) fia László és Máté fia Máté Zabadi-nemesek a saját és rokonságuk nevében, hogy a pereskedést elkerüljék, átadják a káptalannak a néhai Zabadi-i Bochnak és testvéreinek: Garman-nak általuk eddig visszatartott hagyatékát: 1 hold sessionalis és a falu határa 25 helyén, a falubeliekével elegeesen fekvő mintegy 103,5 holdnyi szántóit (terras... ecclesie arabiles... in territorio... ville Zabadi mixtım cum terris suis habitas), 2 falcastrumnyi rétet, erdőhasználatot és az örökség egyéb tartozékait.²

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Szentkirályszabadja 2.

¹ Izabella királyné — mint patronus — a pusztulása miatt elszegényedett veszprémi káptalannak, a veszprémvölgyi Szt. Katalin-monostornak már korábban eladományozott 5 Pechel-i mansio kivételével, földestül (cum suis pertinentiis universis) a Balaton melletti Kaal-völgy különböző falvaiban, királyi és egyházi népekkel keverten (intermixtım) élő és Segusd-i udvartartásához (ad comitatum seu clycium nostrum Segusdiensem) tartozó boradó népeit adja. (A clicium értelmezésére ld. Pest vm. 439.: clicium seu mensa.)

² ...1 iug. terre sessionalis in medio eiusdem ville Zabadi circa sessionem Prentel ab aquilone; ...1 iug. in loco Kuestelek ...in terris fimatis prope villam; ...1 iug. ibidem; ...in loco Vrcuthfeu...3 iug.; in... eodem ambitu prope signum crucis lignum 3 iug. versus silvam yspansagh; ...4+2 iug. in loco Rumluthghaz (?); ...in

71.

1314. aug. 8. (in quind. Jacobi.)

A tihanyi konvent előtt István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár, serviensének, Miklós pap testvérének: Jánosnak a közvetítésével, Vamus-i Aykes (dictus) Pál fia Fábiánt és szintén Vamus-i testvérét: Gurke fia Jánost és utódaikat, örökölt és vásárolt birtokaikkal együtt, visszavonhatatlanul és a többiekével azonos szabadsággal (ad illam libertatem, qua alii nobiles iobagiones episcopatus Wesprimiensis exercituare debentes... perfrui dignoscuntur), védelmébe és nemes jobbágysai illetve vasallusai sorába fogadja (recepit in numerum et cetum iobagionum ecclesie confovendos et ab omnibus molestare volentibus tamquam uasellos seu iobagiones ecclesie protegendos).

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Vámos 6.

72.

1314. szept. 29. (Wesprimii, in f. Michaelis.)

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán s a királyné kancellárja Vamus-i Aykasnak nevezett Pál fia Fábiánt és testvérét: Jurke fia Jánost, akik örökölt és vásárolt földjeikkel önként a püspökség szolgálatára ajánlották föl magukat azért, hogy az egyház védelmét élvezve, nyugodtabban élhessenek (ut quietius sub protectione sancte matris ecclesie ipsi et eorum heredes commorari valerent), azzal a szabadsággal, amellyel egyháza többi nemes jobbágysai rendelkeznek, harcoló nemes jobbágysai sorába felveszi.

Henrik veszprémi püspök 1324. okt. 18-i megerősítő oklevelében. — Vp. lt. Vámos 6.

73.

1314. nov. 17. (Wesprimii, dom. a. oct. Martini.)

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár, — mivel népei (populi ville sue) az anyaegyházuktól való nagy távolság miatt, főleg a kegyetlenül hideg téli időben nem látogathatják a plébánia-

loco Ozou... 4 iug.; ... 2 iug. in eadem Ozou valle; ... 2 iug. in ordine terrarum sessionalium eiusdem ville; ... in eodem cursu, in loco Kummilazo... 1 iug.; ... in valle circa quoddam nemus 1,5 iug. pro canapis aptum; ... 8 iug. inter duas stratas, quarum una tendit in Beren et alia in Wrs prope eandem villam; ... in Berendiut subtus silvam 1 iug. finem tendens ad viam, qua itur ad locum Kuesd; ... in loco Batalhusscia 3 iug.; ... in loco... Germansylthe 4 iug.; ... in loco Zyboauelg 45 iug. vel plus... in quorum medio arbores nucum, piri et alie fructifere habentur, (ez északon a káptalan 3 hold földjével érintkezik); ... in loco Reth... 2 iug.; ... in eodem cursu... 3 iug.; ... in eodem ordine 4 iug. versus fenetum Ladislai et ex adverso 3 iug.; ... in eodem cursu... fenetum ad 2 falcastra; ... iuxta... fenetum 1 iug.; ... in loco Homvos... 1 iug. versus locum Homvos ad viam, qua itur ad pratium; ... circa Arcusuth... 2 iug.

templomot, Ector mesternek a kérésére megengedi, hogy Perechke nevű falujában fából való kápolnát építtessen.

László veszprémi püspök 1359. ápr. 16-i átírásában. — Dl. 49,923. (Véghelygyűjt.)

74.

1315. febr. 11. (Bude, VII. termini/ in die cinerum.)

Chak fia János mester országbíró, mint ebben az ügyben teljes joghatósággal kiküldött királyi bíró, az István veszprémi püspök, királynéi kancellár és helybeli örökös ispán képviselőjében Péter budai éneklőkanonok által Merth ispán fehérvári polgár ellen (aki helyett Geutel mester fehérvári polgár jelent meg), indított pert, a felek kívánságára febr. 16-ra elhalasztja.

Hártyán, pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 119.

75.

1315. márc. 6.

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár bizonyítja, hogy amikor — közreműködésével — a veszprémi nagyobbik káptalan, valamint Iwne fiai : Heym, Thyba és Miklós, Egees fiai : Péter és Benedek, Dees fiai : Dénes és Mihály s Menhart fiai : Mihály és János, Juthas-i nemesek Bagar fiainak Juthas területén lévő földjét és malomhelyét egymás között fel akarták osztani, a Rathold-nemből való Reynoldus fia Mykse mester kijelentette, hogy a Bagar-fiak malma az ő két malma között erőszakos módon és reá nézve sérelmes helyen épült, ugyanott való újraépítése tehát kárára szolgálna, — ez okból, de azért is, nehogy malmainak a helye és a hozzájuk tartozó földek az osztályba kapcsolatya elidegeníttessenek, — a malomnak újból való felépítésétől s malomhelyeinek és földjeinek az elfoglalásától eltiltja az osztozkodókat. Kubinyi F.: Magyar történelmi emlékek Bp., 1888. 61. (Palásthy—Nedeczky cs. lt. Fasc. XLIX. 2915.)

76.

1315. máj. 5. (f. II. p. ascens.)

Tamás béli apát s a tihanyi monostor adminisztrátora és konventje előtt a János mester fehérvári főesperes által képviselt István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán s a királyné kancellárja, valamint Nemtyi Heym fiai : László és Pál, testvéreik : György és Heym nevében is, birtokot cserélnék : Heym fiai a Neueg-i völgyben fekvő, a szentjakabi népekkel és másokkal közösen birtokolt földjeikért (terras suas in valle Neueg cum terris populorum de villa sancti Jacobi et aliorum mixtim habitas) és tartozékaikért, melyeken egykor a király pecérei (linciscarii) éltek, s IV. László király ado-

mányozta őket atyjuknak : Heym ispánnak, — a püspöktől azokat a szintén elegyesen (mixtim) birtokolt Zaar Beren-i püspöki földeket és tartozékaikat (sessiók, házak, egyéb épületek, kaszálók, erdőhasználat és halászó-helyek a Balatonon) kapják, melyeket egykor Zlaudus püspök Vrbel-i nemes jobbágyának (nobili iobagioni suo) : Absolon ispánnak adományozott, István püspök pedig Absolon fiától visszavásárolt. A felek megígérik, hogy cserebirtokaik megtartásában kölcsönösen támogatni fogják egymást, ha pedig valamelyikük erre képtelenné válna, szerződésük hatályát veszti, s a birtokokat visszadják egymásnak ; végül arra is kötelezik magukat, hogy szerződésüket a fehérvári káptalannal privilégialis formában is írásba foglaltatják.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Antalfa 1.

77.

1315. máj. 8. (in quind. Jacobi.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt Wesprim-i Fodur (dictus) László anyja : Iungus asszony, nehéz anyagi helyzetében, leányának : Erzsébetnek és unokájának : Jánosnak a beleegyezésével, a fiától kapott s Mózes veszprémi kanonok curiája alatt lévő és már korábban elzálogosított fél malomhelyét (első része a káptalané) Wesprim-i Mihály fiainak : Márton mester Vrs-i prépostnak, István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár iconomusának (iconomico) s Jánosnak, 9 bécsi széles dénár-márkáért (pro novem marcis latorum denariorum Wiennensium) eladja.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 11.

78.

1315. aug. 1.

A veszprémi káptalan előtt Ayka-i Cristol fiának : Péternek a fia : Gelyanus ispán és felesége : Buga, Olwrs-i örökölt birtokrészüket Pál fia Bulchunak és Péter fiainak : Miklósnak és Mátyásnak s az utóbbiak testvéreinek : Tamásnak és Jakabnak, a veszprémi káptalan Wrs-i nemes jobbágyainak, 5 bécsi dénár-márkáért eladják. Zala vm. I. 144. A veszprémi káptalan 1316. febr. 1. átírásában. (Vk. m. lt. A. Örs 9.)

79.

1315. aug. 25. (VIII. Kal. Sept.)

A veszprémi káptalan Alusnak, a fiúörökös nélküli Chumbkezu-i jobbagytorlójának (exequiator iobagio) a kérésére és érdemeire való tekintettel két vejét, Gergely fia Györgyöt és Mihály fia Domonkost s házasságukból születendő örökösüket torlóí minőségben szolgálatába fogadja s azokat a földeket, amelyeken eddig Alus élt (terras et possessiones de quibus idem

Alus prenotatam exercuit conditionem), olyan conditióval, amilyennel apósukat megillették (iuxta conditionem prefati Alus), a következő feltételekkel adományozza nekik: Alust, aki conditióját továbbra is tartja és feleségét szülőként magukhoz veszik, ő viszont a Kezu faluban levő Chubanchmala-i vásárolt szőlejét leányainak és nekik ajándékozza, halála után pedig az egész birtokot közösen öröklik (totam possessionem ipsius communiter possidebunt) és Alus torlói conditiója szerint évenként (Szt. Mihály napján) egy 3 éves ökröt, 10 tyúkot, 70 kenyeret és 20 csöbör (ydria) bort szolgáltatnak.¹

Vízfoltos hártján, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 6.

80.

1315. aug. 25. (VIII. Kal. Sept.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt András mester veszprémi dékán-kanonok káptalanja nevében fiúörökös nélküli jobbágytorlójának (exequiator iobagio capituli): Chumbkezu-i Alnuk fia Alusnak két vejét (sponsos): Gergely fia Györgyöt és Mihály fia Domonkost apósuk torlói birtokán (ad possessionem dicti Alus, de qua exequias annuales capitulo celebrare debent) egyháza szolgálatába és Alus örökösévé fogadja olyképen, hogy apósukat — aki conditióját továbbra is gyakorolja, s a Kezu falu határában lévő Chubanchmala-i vásárolt szőlejét — a káptalan beleegyezésével — nekik ajándékozza, szülőként magukhoz veszik, halála után pedig egész birtokát közösen öröklik (totam possessionem ipsius Alus communiter... possidebunt), s az ő conditiója szerint (iuxta conditionem prefati Alus) évenként (Szt. Mihály ünnepe táján) egy 3 éves ökröt, 10 tyúkot, 70 kenyeret és 20 csöbör (ydrias) bort szolgáltatnak.

Rongált hártján, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 6.

81.

1316. febr. 1. (Kal. Febr.)

A veszprémi káptalan Wrs-i nemes jobbágyainak: Pál fia Bulchunak, valamint Péter fiainak: Miklósnak és Mátyásnak a saját és rokonaik: Tamás és Jakab nevében előadott kérésére privilégiális formában átírja és megerősíti a Péter fia Gelianus ispán Olwrs-i birtokrészének általuk történt megvásárlásáról kisebb pecsétje alatt 1315. aug. 1-én kiállított saját patenslevelét, minek a foganatosítására annak idején 2 évi haladékot adott.

Hártján, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. A. Örs 9.

82.

1317. jan. 17. (in Wyssegrad, f. II. a. quind. epiph.)

I. Károly király meghagyja az ország valamennyi bírójának és helyetteseiknek, főleg pedig Veszprém megye ispánjának és helyettesének s a szol-

¹ Ezt az oklevelet Alus kérésére állítja ki a káptalan.

gabíráknak, hogy a Warad-i Szt. László-egyház valamennyi jobbágya, de különösen a veszprémmegyei Gymolth nevű birtokán-élők fölött ne merjenek ítélkezni. Ha valakinek panasza van ellenük, forduljon urukhoz vagy officiálisához, s ha az nem szolgáltatna neki igazságot, a jobbágy urát idéztesse meg ítélőszéke elé (non iobagiones seu populi, sed domini eorum ad nostram presentiam possint evocari).

I. Lajos király 1343. márc. 30. átirásában. — Vk. m. lt. Gyimót 1.

83.

1317. márc. 4. (f. VI. p. dom. Reminiscere.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt Bonse fia Benedek Nyuig-i nemes, Tamás fia Simonnak a fia: László, Nyuig-i nemes zalai várjobbágy (nobilis iobagio castri Zaladiensis de Nyuig), szentjakabi (de sancto Jacobo) Pál fia Cosmas, Vrasnak, az egykori udvarnok-bírónak a fia: Salamon nemes, az egykori Herend-i udvarnokok bírójának: Leurentének a fia: Péter és Balázs fia Ányos, Eurmenes-i nemes, — a veszprémi püspökség kötelékébe tartozó (pertinentes ad ecclesiam, ad episcopatum Wesprimiensen) Chychou-i Tiborc fia Illést és fiait: Lászlót, Istvánt és Peteut, akiket István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár hűtlenségük miatt (propter fidelitatem debitam... episcopo et ecclesie sue non servatam) fogságban tartott — kiszabadították s értük, 5 esztendőre, személyükkel és vagyonukkal jótállást vállaltak (fideiusserunt se et suas possessiones obligando) úgy, hogy ha védencek ezen az öt éven belül köteles szolgálataikat (debita servitia) teljesíteni vonakodnának, vagy hűtlenné válva eltávoznának, és másfelé igazodnának (recedere aut alias se declinare attemptarent), Benedek 3, László 10, Cosmas 5, Salamon 5, Péter 5, Ányos pedig 2 márkát fizet.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Csicsó 1.

84.

1317. máj. 21. (Wesprimii, II. termini/f. VI. a. penthec.)

Márton mester Vrs-i prépost, István veszprémi püspöknek, örökös ispánnak és királynéi kancellárnak az yconomusa s távollétében bírói helyettese, Mencil-i Ipoly fiait: Márkot és Sebestyént azért, mert a püspök korábbi levele értelmében máj. 20-án, azaz Mencil-i Buza fia Mauritius ispán birtoka határjárásának a nyolcadnapján, Bálint kanonok ellenében nem jelentek meg (hacsak nem igazolják távolmaradásukat), megbírságolja.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell 120.

85.

1317. júl. 25. (VIII. Kal. Aug.)

A fehérvári káptalan előtt Gallus mester hantai lector és veszprémi s pécsi kanonok a III. András király és István alországbíró ítéletével a Zurchuk-i nemesektől (Pour fia Zudatól, Balázs fiaitól: Borstól és Miklóstól) bírói

úton elvett¹, s szolgálataiért Ágnes királyné által neki adományozott Zurchuk-birtokát, továbbá a Simontól és testvérétől s a Deguetől és fiaitól vásárolt Olendred-i sessióját, a Mark fia Pétertől vásárolt 18, a Tamás fia Egyedtől vásárolt 12 és a Rubyntól vett 10 hold Felső- és Alsó—Endred-i (in superiori villa Endred et inferiori) földjét, végül az Ádám (?) fiaitól: Jakabtól és Beludtól vásárolt Olendred-i szőlejét, lelke üdvéért, a veszprémi egyház hetes papjainak (sacerdotibus ebdomadariis), illetve a káptalannak adományozza oly föltétellel, hogy halála évfordulóján a székesegyházban gyászmisét mondjanak érte.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Endréd. 2.

86.

13(17².) aug. 15. (in f. assumpt.)

A győri káptalan előtt Péter veszprémi kanonok — Leurenté fia Tamás eljárása ellen, aki hatalmasul (manu hostili erectoque vexillo) a káptalan [Repe]suka³, más nevén Hegesmogas birtokát felperzselte, más falvaiban, így például Zeu[leus]-ön... pedig erőszakosan megszállt (descensus violentos fecisset) és egyéb károkat okozott, — káptalanja nevében tiltakozik kijelentve, hogy mihelyt alkalom adódik, a király vagy az országbíró előtt fogják felelősségre vonni.

Csonka hártján, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Hegymagas 2. Hátán: Protestatio discretorum viroꝝ capituli Wesprimiensis ecclesie contra magistrum Thomam filium Leurenté super occupatione possessionum et ablatione bonorum facta.

87.

1317. okt. 24. (apud Kamarun, f. II. a. Demetrii.)

I. Károly király — a katolikus egyház immunitását azért óhajtván megvédelmezni, hogy alattvalóinak lelki és anyagi természetű kihágásai ne az

¹ István alországbíró 1299. júl. 31-én kelt ítéletlevelét (Hazai okmt. VI. 445.) Gallus mester fehérvári örkanonoknak és királynéi speciális clericusnak a kérésére s Ágnes királyné részére, átírta és megerősítette III. András király 1300. máj. 28-án. (Hazai okmt. VI. 460.) Az alországbíró vagyonekobzásra és máglyahalálra ítélte a nemeseket azért, mert Rusd fia Iászlót és Tyburch fia Deest, királynéi katonáskodó jobbágyokat (exercitiales iobagiones... regine) elűzték a királyné Zurchuk-i Arkybanazurchuk nevű földjéről, perükben pedig hamis írást használtak.

² A dátumból, az oklevél hártjának csonka volta miatt — csak az évszázad számjegyei (M.CCC) olvashatók, hátlapjára viszont (valószínűleg a levéltárnak XVIII. századi rendezésekor) az 1317-es évszámot írták, melynek utolsó két számjegyét (17) egy újabb rendezés alkalmával, amikor az oklevél borítékjára az 13[00]-as évszám került — áthúzták. Valószínű, hogy az 1317. évszám akkor íródott az oklevélre, amikor a ma már hiányzó s a teljes dátumot tartalmazó hártjárésze még megvolt. Ez az oklevél ugyanis bevezetője annak az eljárásnak, amelyet a káptalan, hatalmaskodásai miatt, 1317-ben indított Leurenté fia Tamás ellen, s amelynek egyik csapadéka az 1318. jan. 25-i királyi parancslevél és a tihanyi konvent 1318. febr. 14-i jelentése a lefolytatott nyomozás eredményéről. (Vp. lt. Szöllős 1.) A jelentésből megtudjuk, hogy János ispán egyik fiát már 7 hónapja túszként tartják Szege várában; a hatalmaskodás eszerint 1317-ben történt, s a veszprémi káptalan annak kezdeti stádiumában, 1317. aug. 15-én tiltakozott a győri káptalan előtt.

³ Hátlapján (XVIII. századi írással): Repesoka.

ő számlájára irassanak, — biztosítja a magyar püspöki kart, hogy ha az egyházi tizedeknek, birtokoknak, vámoknak (tributis) és egyéb javainak és jogainak az elfoglalóit vagy visszatartóit közösen vagy külön-külön egyházi fenyegetéssel fogják sújtani és elégtételadásra kényszeríteni, nem veszi zokon, sőt ellenkezőleg: a kiközösítetteket az egyház szabályainak megfelelően kerülni és kerültetni fogja, amíg az okozott sérelmekért elégtételt nem szolgáltatnak.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. It. Decimae episcopi et capituli 5.

88.

1318. jan. 3 (III. circumcis.)

András Jurle-i prépost és konventje bizonyítják, hogy kiküldöttjük előtt a halálos ágyán fekvő Kessy-i Sandur, örökös hiányában, Kessi-i birtokrészét és tartozékait, ház- és malomhellyel, továbbá egyik elhunyt testvérének ugyancsak Kessy-i egész birtokából vásárolt harmad-részt s azt a 10 holdnyi földet, melyet Tamás nevű testvérétől zálogbavett, lelke üdvéért, a veszprémi Szt. Mihály-egyháznak adományozza, amihez, azonos célból, egy másik testvére: Balázs, ugyancsak Kessy-i szántója felével, erdőekkel, kaszálóval és egy ligettel (nemus) csatlakozik.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. It. Gyulakeszi 7.

89.

1318. jan. 25. (in Temesvar, in f. conv. Pauli.)

I. Károly király Pousa mester veszprémi prépostnak a saját, továbbá püspöke és káptalanja nevében előadott panaszára (mely szerint Leurenthe fia Tamás a veszprémi püspökség és káptalan birtokait feldúlatta, templomait feltörette, a püspök servienseinek a vagyonában kárt tett, őket fogságba vetette s ezáltal az egyháznak nagy kárt okozott) meghagyja a tihanyi konventnek, küldje ki emberét, hogy kíséretében Miklós királyi udvari tárnok (tawarnicus aule nostre), a panasszal kapcsolatban nyomozva, megállapíthassa a tényállást.

A tihanyi konvent 1318. febr. 14. jelentésében. — Vp. It. Zöllös 1.

90.

1318. febr. 14. (in f. Valentini.)

Tamás tihanyi apát és konventje jelenti I. Károly királynak, hogy parancsára kiküldte Egyed szerzetest, s kíséretében Miklós, a királyi udvar tárnoka (aule nostre tawarnico) nyomozása során a következőket állapította meg: Leurenthe fia Tamás mester — Arnold fia Tyhont, a veszprémi püspök serviensét, a veszprémi vár kapuja előtt elfogta és tömlöcbe záratta; Arnold másik fiát: Demetert és Volpoth fia Lászlót, a püspök servienseit tönkretette s Kuesd és Zeuleus nevű birtokaikat, továbbá Dénes ispánnak, a káptalan

officiálisának és másik Zeuleus falubeli jobbágyainak a birtokait és javait elpusztította, az embereket csupaszon otthagya, a Zeuleus-i temetőt és Mária-kápolnát feltörette, az ott talált dolgokat pedig Sceg várába vitette; János ispán fiát, a püspök Wamus Erdeu-i officiálisát fogságba vetette, s amikor atya a kiszabadítására sietett, megbéklyózva (in cipo positum) őt is tömlöcbe záratta, s csak másik fia váltotta ki, aki már 7 hónapja túszként sinylődik ottan, mert kezességet nem fogad el; csatlósait (familiam et potentiam suam) elküldte János ispán házába is, kik feleségét súlyosan megsebesítették, s (másokat nem számítva) 16 nemes asszonyt levetkőztettek, és holmijaiktól megfosztottak; András ispán fiait: Pált és Andrást, a püspök servienseit és falujukat (Hydegkuth) fegyveresen megtámadta és kifosztotta, Szt. György-egyházát feltörette, és az ott elhelyezett javaikat (3 napon át) a várába hordatta, s a templom kulcsát is magával vitte, 4 nemes asszonyt pedig, másokat nem számítva (aliis exceptis) ruháitól megfosztott; a püspök Nyueg-i birtokait elpusztította, 2 fiút elhurcoltatott, váltságdíjért azonban elbocsátotta őket; Tamás serviensei Eliást, a püspök Kemechey-i serviensét és feleségét félholtra verték, s javaikat elrabolták; Andrást, a püspök veszprémi molnárát kifosztották, serviensének: Ábrahám ispánnak a lovát elvezették; Zabadi faluban, melyet a király a püspök oltalmára bízott, Tamás erőszakos descensust csinált; Vasun-i Simon és Barleus (?) testvére: Tamás, nevezett Tamás serviensei, a püspök Alsó-Keek falubeli jobbágyaitól 6 ökröt, Tamás serviensének, László fia Péternek a serviensei a Felső-Keek-beli jobbágyoktól 4 ökröt, 10 juhot és ruhákat vettek el, Simon serviensei pedig a püspök (a veszprémi külső várból való) János nevű jobbágyától 1 lovat és 2 ökröt loptak el. Megállapította még Miklós királyi tárnok, hogy Tamás erőszakosan megszállt (descensum... fecisset) a káptalan Kezu és Zaar Beren nevű falvaiban, s az utóbbinak a templomába betörve, elvitette onnan a káptalan jobbágyainak minden értékét s a többi lakosokat is (incolas ipsius terre) kifosztotta, a (Zaar Beren-i) erdőben lévő Szt. Kereszt-remeték templomát éjjel feltörette, s nemcsak a környékbelieknek ott összegyűjtött értékeit vitette el, hanem az embereket ruháiktól is megfosztotta; a káptalan Olvrs falujában (a Gizella királyné adományából e viszontagságos időre még megmaradt 7 nemes (septem mansiones nobiles) és 35 vásárolt mansiót a saját használatára foglalt le (suis usibus applicavit), s noha Pál mester somogyi ispán embere a falut visszaadatta vele, Tamás mégis feltörette a templomot, az ott elhelyezett értékeket elvitette s királyi parancsra sem adatta vissza, a falu népét pedig szétkergette (populos aufugare fecit de villa prenotata); az Vrs-i prépostot, Márton mestert, hivatása teljesítésében akadályozta (de iurisdictione spiritali et temporalis penitus exclusit), 2 ökrét elvette és sógorát (consobrinum), az egyház nemes jobbágyát elfogta, aki az erdő sűrűjében tudott csak megszökni; Almus fiait, a káptalan Pechul-i nemes jobbágyait, Barlog-i Mihály fia Peteu és társai, Tamás serviensei, éjjel kifosztották, s őket és feleségeiket súlyosan megsebesítették; Orbouch fia Beke (?) és társai, Tamás serviensei, Istvánt, a káptalan nemes jobbágyát, amikor a Szt. Margit-egyházban éppen imádkozott (apud ecclesiam beate Margarethe orantem), Veszprémben elfogták, és Sceg várába hurcolták, s csak 2 hordó bőrért engedték el, az egyház harangozóját pedig pénzért engedték szabadon; Tamás testvére: Beke, Tyvan fia Tamást s a káptalan más Pechul-i és Vazul-i nemes jobbágyait nyílt úton (in via publica) fosztotta ki, végül pedig Heym fia Pál és Tamás más serviensei a káptalan sok Pechul-i és Vazul-i nemes jobbágyát

akkor rabolták ki, amikor áruval megrakodva (cum mercimoniis procedentes in via publica) nyílt úton haladtak.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zöllös 1.

91.

1318. márc. 1. (Kal. Mart.)

A tihanyi konvent előtt Vamus-i Andronicus fiai: Mauritius, János, György és Péter, hogy lelki és anyagi támogatásban részesüljenek (considerantes favorem, protectionem et subsidium spirituale et temporale posse consequi per ecclesiam), örökölt és vásárolt Vamus-i birtokaikkal együtt István veszprémi püspöknek, helybeli örökös ispánnak és királynéi kancellárnak ajánlják fel magukat, aki katonáskodó nemes jobbágyainak a sorába (ad honorem et officium iobagionum ecclesie exercituare debentium) felveszi őket.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Vámos 7.

92.

1318. márc. 12. (in f. Gregorii.)

Tamás tihanyi apát és konventje Egyed mester veszprémi örkanonok részére átírják a saját 1304. dec. 24-i és a veszprémi káptalan 1312. ápr. 24-i oklevelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Peremarton 6.

93.

1318. márc. 19.

Tamás tihanyi apát és konventje előtt a Zeuleus-ból való Folyyna fiának : Arnoldnak a fiai : Demeter, Tykon és Vruslannak nevezett Miklós, továbbá Volpoth fiai : László és Demeter, mivel a veszprémi egyház az elmúlt inséges, időkben övéiről jótékonyan gondoskodott, jövőbeli oltalmát ők is remélve, minden Zeuleus-i és másutt lévő örökölt, vásárolt és még szerzendő birtokaikkal együtt ezen egyház nemes jobbágyainak a sorába lépnek. Zala vm. I. 146. (Vasvári káptalan h. h. lt. Litterae eccl. et famil. Fasc. C. I. 4. ; Registr. episcopatus Vespri.).

94.

1318 máj. 26.

A veszprémi káptalan előtt a Verbulchu-nembeli Omode fia Pál a Veszprém-váralján lévő örökölt s a benne körülzárt és nagybátyjától : Sándor fia Ipolytól vásárolt birtokrészét és tartozékaikat Beder ispán fiának, István veszprémi püspök rokonának és Symeg-i várnagynak, 20 széles dénármárkáért

eladja. Zala vm. I. 148. (Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 12. I. Károly király 1320-i átírásában. Eredetije ma már nincs meg.)

95.

1318 jún. 29.

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár, káptalanja beleegyezésével, Szentendrefalvát, amely püspöki udvarház volt, fát szállító hajó- és szekérvámjával, malmaival, szőlőivel, szántóival, kaszálóival és egyéb tartozékaival, továbbá a Kechkezygueth nevű szigetet, a váci Mária-monostor előtti Tana-nak nevezett dunai viza-halászhelyet, a Rusd szigeten, a Waachrewy falu körül dél felől fekvő 2 ekealjnyi szántót, tartozékaival — szavatossági biztosítékkal cserébe adja I. Károly királynak a zalamegyei Neuig-völgyi Szentjakab, Herend és Thogyon falvakbeli királyi udvarnokokért és conditionariusokért, fenntartván a saját, valamint főespereseinek és plébánosainak a szentendrei egyházban eddig élvezett jogait s e falu és az elcserélt birtokok tizedeit. Fejér VIII/7. 121. — Vp. lt Herend 7. Más forrásból közölt regesztája: Pest vm. 33.

96.

1318. jún. 29. (III. Kal. Jul.)

I. Károly király a veszprémi egyház szentendrei birtokát, amely eddig püspöki udvarház volt (villa sancti Andree, que fuit curtis episcopalis), mivel Visegrád közelében fekszik s a vár ellátása szempontjából nélkülözhetetlen számára, fát szállító hajó- és szekérvámjával (cum tributo de navibus et curribus, qui ibidem ex lignis honerantur), malmaival, szőlőivel, szántóival és egyéb tartozékaival, továbbá a Kechkezygueth nevű szigetet, a váci Mária-monostor előtti Tana-nak nevezett dunai viza-halászhelyet, a Rusd szigeten, a Waachrewy falu körül dél felől fekvő 2 ekealjnyi szántót a hozzátartozó kaszálóval — a káptalan beleegyezésével átveszi István veszprémi püspöktől, helybeli örökös ispántól és királynéi kancellártól, és Visegrád várához csatolja őket, s — báróinak a tanácsára — cserébe adja értük neki és püspökségében utódainak a zalamegyei Newygh völgyében fekvő Szentjakab, Herend és Thogyon falvakban lakó¹ udvarnokait és más conditionariusait földestül és birtokostul (wduornicos et alios conditionarios nostros, quos habemus et habuimus in villa sancti Jacobi, in villa Herend et in villa Thogyon, in ville Newygh in comitatu Zaladiensi cum eorum terris et possessionibus universis), kötelezve magát, hogy a püspökséget az esetleges támadókkal szemben ő és utódai megvédik, visszavonván a IV. Béla király utáni időben e részben tett királyi adományokat, mivel az ilyen conditionariusokat, akik conditiojukból kifolyólag a király napi élmezését tartoznak biztosítani, az ország szokása szerint s a királyoknak, valamint az ország báróinak és nemeseinek a határozatából elidegeníteni s conditiojuktól elvonni nem szabad és nem is lehet (cum tales conditionarii, qui cottidiana alimenta ex officio

¹ Ezeket adományozta a veszprémi püspökségnek 1306-ban Ottó király, az Anjouk azonban elvették.

sue conditionis deferre et ministrare tenentur regie maiestati, iuxta consuetudinem et statuta regum, baronum et nobilium regni Hungarie alienari et removeri a suis conditionibus non debent, neque possint); az elcserélt földek egyházi jogaira és tizedeire vonatkozólag pedig kijelenti, hogy azokat a jövőben is a veszprémi püspökök, főesperesek s a szentendrei egyház magisterei illetve rectorai részére tartja fenn (decimis tamen ville sancti Andree et aliarum possessionum...et iure, quod idem dominus episcopus, archidiaconi et magistri seu rectores in ecclesia sancti Andree habere noscuntur... domino episcopo, archidiaconis et rectoribus salvis peromnia reservatis).

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vp. lt. Herend 6. Rövid regesztája: Pest vm. 33.

97.

1318. jún. 29. k.¹

A veszprémi káptalan előtt és hozzájárulásával (de nostro beneplacito et consensu) István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár Szentendrefalvát (villam sancti Andree), amely püspöki udvarház volt, fát szállító hajó- és szekérvámmal, malmaival, szőlőivel, szántóival, rétjeivel és egyéb tartozékaival, továbbá Keechkezyugete nevű szigetet (a váci Mária-Monostor előtti) Tana-nak nevezett viza-halászhelyet, a Rusd szigeten, a Wacreue falu körül délfelelől fekvő 2 ekealjnyi szántót, tartozékaival — szavatossági biztosítékkal cserébe adja I. Károly királynak a zalamegyei Nyuig-völgyi Szentjakab (de sancto Jacobo), Herend és Thogyon falvakbeli királyi udvarnokokért és conditionariusokért, fenntartván a saját, valamint főespereseinek és plébánosainak a szentendrei egyházban eddig élvezett jogait s e falu és az elcserélt birtokok tizedeit.

Vízfoltos, szakadozott hártán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Miscell. 144.

98.

1318. júl. 10.

A fehérvári káptalan előtt Menchel-i Buza fia Mauritius ispánnak az özvegye: Gyung asszony, az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt fiának: Peteunek a végrendeletét végrehajtva, a királytól adományul kapott Barlag birtokot s a hitbér és hozomány címén öt megillető földet a veszprémi káptalannak adja úgy, hogy ellátásáról az egyház gondoskodik. Hazai okmt. IV. 128. (Vk. m. lt. Barnag 1.)

99.

1318. k.

Márton mester fehérvári főesperes a veszprémvölgyi apácáktól², továbbá

¹ Elmosódott dátuma a fénykép alapján nem állapítható meg pontosan. Mivel szövege — stiláris eltérésektől eltekintve — István püspöknek e tárgyban kiadott 1318. jún. 29-i oklevelével azonos, kelte sem lehet sokkal korábbi vagy későbbi.

² Ld. Katalin apátnőnek erről az eladásról szóló 1317. máj. 29-i oklevelét. Fejér VIII/2. 190.

a Menchel-i Mauritius fia Peteutól és a Leurenté-i Merse ispántól vásárolt Olwrs nevű birtokát a veszprémi káptalanra, Veszprém-városi sessióját testvérének: Egukenak a fiára: Ágostonra, Veszprém-vári házait, kőből épült pincéjét és más épületeit másik testvérének a fiára: Miklós tanulóra, azt a sessióját pedig, amelyen János szabó él, földestül reá és Elena nővérétől született fiaira hagyja. A végrendelet másik része az ingóságok elosztását tartalmazza. Békefi R.: A káptalani iskolák történeté Magyarországon 1540-ig. Bp., 1910. 373. (Vk. h. h. lt. Testamenta ecclesiasticorum I. Csonka.)

100.

1319. febr. 7. (VII. Idus Febr.)

A fehérvári káptalan előtt István veszprémi püspök és királynéi kancellár, megbízottja: Domonkos mester veszprémi olvasókanonok útján, Nemty-i Heym fiaival: Lászlóval, Pállal, Györggyel és Heymmal, birtokot cserél. (Ld. a tihanyi konventnek azonos tárgyú s 1315. máj. 5-én kelt oklevelét.)

I. Károly király 1324. ápr. 19-i megerősítő oklevelében. — Vp. lt. Antalfa 2.

101.

1319. febr. 7.

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár a Zaar Beren-i püspökségi földeket Heym fiainak: Lászlónak, Pálnak, Györgynek és Heymnak a Neueg-völgyi földjeivel elcseréli. Anjou-kori okmt. I. 503. Dl. 1949. Tartalmát ld. a tihanyi konvent azonos tárgyú, 1315. máj. 5-én kelt oklevelében. (A győri jezsuitakollégium oklevelével került az O. lt. kincstári osztályába.)

102.

1319. júl. 28. (sab. p. Marie Magd.)

A veszprémi káptalan előtt prépostjuk: Pousa mester és Márton mester Vrs-i prépost bejelentik: ha Leurenté mester fia Tamás mester, fogott bírák határozata szerint, aug. 11-én, hetedmagával megesküszik, hogy Gergely fia Istvánt, Alsó-Vrs-i (de Vrs inferiori) jobbágját azon a napon ölték meg, amikor Egenleu (dictus) János familiárisai Vrs falu állatait elhajtották, az utóbbi, a jobbágý haláláért 10, temetéséért pedig 1 márkát fizet.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Dl. 40,386. (Véghely-gyűjt.)

103.

1319. nov. 25. (Wesprimii, in quind. Martini.)

István veszprémi püspök egyházmegyéje négy papját: Pál Segusd-i, István Lueueld-i, Ferenc Sasag-i és Pál Vrs-i plébánosokat, mivel beleegye-

zése nélkül, Tamás esztergomi érsek biztatására és tanácsára joghatósága alá helyezkedtek, s megtagadták a *visitatio* címén őt megillető *procuratio* és egyéb illetékek (*et alia episcopalia iura*) fizetését, az utóbbi kettő pedig az Vrs-i tizedkerület püspöki és káptalani tizedeit (*decimas de cutello Vrsiensi nobis et ecclesie Vesprimiensi debitas*) is lefoglalta, — miután atyai intését semmibe vették, — nyilvánosan kiközösíti.

Benche clericus püspöki ügyvivő 1319. dec. 6-i átírásában. — V. k. m. lt. Veszpr. eccl. et. capit. 16.

104.

1319. dec. 6. (VIII. Idus Dec.)

Benche clericus, István veszprémi püspök ügyvédje, Tamás esztergomi érsek és káptalanja előtt bemutatja megbízójának az engedetlen Segusd-i, Lueueld-i, Sasag-i és Vrs-i plébánosok ellen 1319. nov. 25-én kibocsátott kiközösítő rendeletét, s mivel az érsek a Sasag-i és Vrs-i papokat a veszprémi egyházmegyéből való elszakadási törekvésükben támogatta, bejelenti, hogy püspöke az apostoli szentszék megítélése alá bocsájtja ügyét; mivel pedig az érsek ezáltal érdekelt és érintett (*provocatus*) féllé vált, bejelenti még, hogy István püspök azt a pert is a pápa elé óhajtja vinni, melyet a Buda-szigeti (*de insula Budensi*) apácák indítanak ellene, nehogy illetékességének ebben az ügyben való elismerésével azt a látszatot keltse, mintha előbbi fellebbezését hajlandó lenne visszavonni.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — V. k. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 16

105.

1319. k.

A fehérvári káptalan előtt Wesprim-i Mihály fia János (fiával: Miklós-sal), mint a néhai testvére: Márton mester Wrs-i prépost végrendeletének a végrehajtója az Olwrs-i birtokot, melyet Mária királynénak, I. Károly király előbbi feleségének a hozzájárulásával Mauritius fia Peteutól (1312. ápr. 11-én) fivérével együtt vásároltak, a veszprémi káptalannak adja át. Zala vm. I. 250.; Fejér VIII/3. 258. V. k. m. lt. Ábrahám 6. Sándor országbíró 1327. dec. 14-i, I. Károly király által 1330. júl. 25-én megerősített ítéletlevelében tartalmilag átírva. Az 1330. júl. 25-i királyi megerősítő oklevelet Szécsi Miklós országbíró írta át: *a*) kivonatossan 1383. máj. 16-i ítéletlevelében (Kompolti István országbíró memoriálisában: V. k. m. lt. Paloznak 54.) és *b*) teljes szövegében 1383. máj. 20-án. (V. k. m. lt. Csupak 12.) Márton őrsi préposttal, akinek a (csonka) végrendelete Békefi R. szerint 1318. k. kelt (A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig. Bp. 1910. 373.), 1319. júl. 28-án találkoznak utoljára. A végrendelet végrehajtását bizonyító fehérvári káptalani oklevél keltét ezen az alapon tehát 1319-re tehetjük. Megerősíteni látszik ezt a feltevést Mária királynénak, — mint Károly király előbbi feleségének (*prioris consortis*) az engedélyére való utalás azért, mert belőle arra lehet következtetni, hogy a végrendelet végrehajtása Beatrix királyné utolsó évé-

ben (1319.) történt meg. (Szentpétery I.: *Scriptores I.* 489—490.) — Bedy V. (A felsőörsi prépostság története. Veszprém, 1934. 43.) Sándor országbírónak 1327. dec. 14-i ítéletlevelét félreértve — Márton mestert 1327-ig szerepelteti örsi prépostként.

106.

1320. júl. 21.

A veszprémi káptalan előtt Keek-i Miklós ispán fia Benedek mester veszprémi kanonok örökölt s részben vásárolt Keek-i birtokát, 1 Keek-i és 1 Fyred-i malmát s 1 ottani sessióját, továbbá a káptalannal és a tihanyi monostorral közösen birtokolt szántóföldjeit, 4 erdőrésszel, erdőhasználatát és 4 szőlejét Péter mesternek, István veszprémi püspök testvérének, 31 márkáért eladja. Zala vm. I. 154. (I. Károly király 1320. aug. 27. átírásában. V. k. m. lt. Veszpr. oppid. 13. és Vp. lt. Keek 4.) Eredetije : V. k. h. h. lt. Famil. 111. Capsa F.

107.

1320. aug. 3.

A fehérvári káptalan előtt Ehelly fia Ayka és Olup Ayka-i nemesek veszprémi telküket s a Veszprém közelében és Fayz-ban lévő szántóföldjeiket, a veszprémi egyház engedélyével, Bedur fia Miklós fiának : Péternek és Imre fiainak : Lukácsnak és Lőrincnek, Péter mester Symegh-i várnagy testvéreinek 5 márkáért eladják. Hazai okmt. V. 95. (V. k. m. lt. Veszpr. oppid 14.) — Az eladott földek határainak a biztosítására — átírásban — három XIII. századi oklevelet is csatoltak ehhez a szerződéshez : 1. 1237. A veszprémi káptalan előtt Wesprim-i Mykxa fia Balázs clericus özvegye és fia Antal, rokonuknak : Sabinus fia Péter mester Kamanch-i főesperesnek az engedélyével, Sol, Gál és Sándor veszprémi várjobbágyoknak, Phynoch bilitusnak, Bense clericusnak és másoknak a tanúsága mellett, egy fertő hiján 3 márkáért Faws mester Wesprim-i főesperesnek eladják egy telküket (locum curie). A szerződés-kötéshez, az említett várjobbágyokon kívül, meghívták még Wesprim különféle conditiójú valamennyi népét (omnes populos diversarum conditionum in Wesprimio existentes : ... populos regine, scilicet Tekes, Geus, Eyk et populos castri : ... Pousa, Warou et uduornicos omnes... Segen, Zahud, Sanctum et populos ducis, qui baccinia ferentes dicuntur, Bezberen clericum et Martinum fratrem eiusdem, Poukam filium Louk et omnes alios homines earundem conditionum... et etiam multos alios bonos viros libere conditionis eiusdem ville. (Hazai okmt. V. 17.) — 2. 1244. A veszprémi káptalan előtt Aba özvegye és Guge Wesprim-i papnak a neje : Kuna asszony az öt megillető 75 hold földjét és Chosthus nevű szolgáját, 2 márkáért és 1 fertőért, Fawus mester zalai főesperesnek eladja. (Hazai okmt. V. 19.) — 3. 1271. A veszprémi káptalan előtt prépostja : Faus mester veszprémi telkét (fundum curie), épületekkel, a prépostság rétje mellett fekvő mintegy 2 holdnyi kaszálóját, a Rugas örkanonok és Gugha ispán káptalani officális által körülhatárolt és 100 holdnyi vásárolt szántóföldjét, szolgálataiért, rokonának, az Ayka-nembeli Pál fia Illésnek adományozza. Az átadásnál

jelen voltak : omnes populi de Wesprimio, tam nobiles, quam etiam nostri iobagiones et conditionali (!) populi, necnon et aliarum libertatum et variorum dominorum homines ; nominatim autem : ...Johannes clericus, comes Paulus filius Zobou, Bethlem centurio, Michael filius Egidii, Teek filius Tekus et Bok... (Wenzel III. 268.)

108.

1320. aug. 27. (VI. Kal. Sept.)

I. Károly király átírja és megerősíti a veszprémi káptalan 1320. júl. 21-i, Benedek mester veszprémi kanonok birtokeladásáról szóló oklevelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 13.

109.

1320. szept. 29.

István veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár az egyházmegyéjébe tartozó Segusd-i, Luend-i, Sasag-i, Wrs-i, és Cheyk-i egyházak papjait, mert nem fizették meg a visitatio címén járó procuratiót, s az esztergomi érsek joghatósága alá helyezkedtek, az Wrs-i és Sasag-i pedig ismételten lefoglalta a két kerület tizedeit is, — megintés után kiközösíti. Eredetije : Vp. lt. Miscell. 11. Kiadva : Mon. Eccl. Strig. III. 713. Miklós győri püspök 1320. nov. 13-i oklevelének egy újkori (csonka) másolatából. Eszterg. kápt. m. lt. Lad. 75.

110.

1320. nov. 13. (in civitate Albensi, in f. Brictii.)

Miklós győri püspök előtt István veszprémi kanonok felolvasta István veszprémi püspöknek a Segusd-i, Luend-i, Sasag-i, Wrs-i és Cheyk-i engedetlen papok ellen 1320. szept. 29-én kibocsátott kiközösítő levelét, kijelentvén, hogy az esztergomi érsekkel szemben, aki őket támogatja, ura megbízásából, az apostoli szentszékhez fellebbez.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Miscell. 11. Említi : Mon. Eccl. Strig. III. 713.

111.

1320. nov. 13. (in civitate Albensi, in f. Brictii.)

János nyitrai, László pécsi és Benedek csanádi püspök előtt István veszprémi kanonok bemutatja István veszprémi püspöknek, helybeli örökös ispánnak és királynéi kancellárnak a Segusd-i, Luend-i, Sasag-i, Wrs-i

és Cheyk-i engedetlen papok ellen 1320. szept. 20-án kibocsátott kiközösítő levelét.

Hártyán, 3 függőpecséttel. — Vp. lt. Litterae adiunctae 10. Tartalma azonos Miklós győri püspök ugyanaznap kelt oklevelével.

112.

1320. nov. 13. (in civitate Albensi, in f. Brictii.)

Iwanka váradi püspök előtt István veszprémi kanonok bemutatja István veszprémi püspöknek a Segusd-i, Luend-i, Sasag-i, Wrs-i és Cheyk-i engedetlen papok ellen 1320. szept. 29-én kibocsátott kiközösítő levelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Litterae adiunctae 10. Tartalma azonos Miklós győri püspök ugyanaznap kelt oklevelével.

113.

1321. júl. 17. (in f. Alexii.)

A tihanyi konvent jelenti I. Károly királynak, hogy Lampert mester országbíró és Chanad-i ispán parancsára kiküldte apátját: Tamást, s kíséretében Zunkur mester Heugku várnagya, királyi megbízott, 1321. júl. 2-án kiszállt Jutosra, hogy a veszprémi káptalant a parancslevélben megnevezett pervesztes nemesek birtokaiba beiktassa, majd arra a telekre (ad fundum), amelyen Ine fiai: Heym és Tyba, valamint György fia Demeter Veszprémben tartózkodtak, hogy ott is a parancslevélben előírt módon eljárjon. Jelentésük a következő: Ine fiai: Heym és Miklós, továbbá Egus fia Péter, György fia Demeter és Menhard fia Mihály a szintén Jutos-i testvéreik és rokonaik: Heym fia László, Gerváz fia Deseu, Egus fiának: Pálnak a fia Miklós és Benedek (?) hozzájárulásával — a Bugar és fiai birtokainak a földjéből (egy tagban) 85 holdat és egy malomhelyet, a Bugar és a káptalan egykori Jutos-i cubiculariusainak a mintegy 1 ekealjnyi földjéből 12 holdat s a káptalani (3 kaszára való préposti szénásrét kivételével¹), cubiculariusi és a Bogarféle kaszálókból 16 falcastrumnyi rétet visszadtak a káptalannak, s ugyanezt tették Heym és Demeter (Tyba nevében) is az említett veszprémi sessióval. — S noha az országbíró egyéb és főbenjáró tetteikért, nevezetesen a káptalan veszprémi fundusának, 2 erdejének, 2 malomhelyének, 2 ekealjnyi földjének (terra-rum ad duo aratra sufficientium) és Bogarfelde nevű birtokának az erőszakos elfoglalásáért, továbbá birtokai feldúlásáért, egyházi nemes jobbágyainak és másoknak a megöléséért s 500 márka² károkozásért — elégtételadás céljából júl. 16-ra idéztette meg a nemeseket, Zunkur mester, kérésükre, a súlyos időkre való tekintettel (considerata temporis discriminosi qualitate), júl. 29-re hosszabbította meg a terminust.

Rongált hártán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Jutas 11.

¹ Preter fenetum prepositale ad tria falcastra sufficiens, quod prepositi... Vesprimiensis ecclesie pro tempore constituti usquemodo pacifice possedissent...

² A fehérvári káptalan által 1374. jan. 1-én átírt Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében lévő kivonatos Lampert országbíró-féle 1322. márc. 10-i kivonatos — s ebben az ügyben kiadott — ítéletlevel, nyilván kivonatosával kapcsolatos elírás folytán, csak 50 márkát említ.

114.

1321. nov. 17.

XXII. János pápa László pécsi püspökhöz. Mivel Pál Wrs-i, Ferenc Sasagh-i és Miklós Cheyk-i plébánosok egyházmegyéjükől kiszakadva az esztergomi érsek joghatósága alá helyezkedtek, nem fogadják István veszprémi püspök visitatióját, s az érte járó procuratiót sem fizetik, — megbízza az ügy elbírálásával. Mon. Eccl. Strig. III. 14. (László pécsi püspök 1322. máj. 10. oklevelében. Vk. m. lt. Csajág 1.)

115.

1321. nov. 27.

XXII. János pápa László pécsi püspökhöz. Mivel István veszprémi püspöknek és káptalanjának a panasza szerint az Wrs-i és Sasagh-i tizedkerületbe tartozó Pál Wrs-i és Ferenc Sasagh-i egyházak rectorai vonakodnak tizedet fizetni, — megbízza az ügy elbírálásával. Mon. Eccl. Strig. III. 15. (László pécsi püspök 1322. máj. 10. oklevelében. Vk. m. lt. Csajág 1.)

116.

1321. dec. 1. e.

XXII. János pápa, mivel Pál Segusd-i, István Luend-i, Pál Vrs-i, Ferenc Sasag-i és János Cheyk-i plébánosok (István)¹ veszprémi püspök panasza szerint megtagadták az engedelmisséget, nem fizetik neki a visitatio címén járó illetményeket, az Vrs-i és Sasag-i ezenfelül az esztergomi érsek joghatósága alá kíván helyezkedni, — László pécsi püspököt ez ügyben bírólul rendeli. Mon. Rom. Vespr. II. 39. (Vp. lt. Miscell. 159.)

117.

1322. jan. 1.

Tamás tihanyi apát és konventje, mivel Ozoufeu-i két telepes illetve vendégjobbágyuk (hospites iobagiones): Clementinus és Pál örökösül kihalt, a monostor valamennyi nemes jobbágyának a beleegyezésével, az ország szokása szerint s mint örökösök és szomszédok, Zeules faluban lévő földjükből, a Kurtelus nevű helyen, 4 holdat adnak Clementinus második feleségének a hitbére (dos) címén testvérének: Erdeus fia Anyosnak, a veszprémi káptalan (Sceuleus-i) nemes jobbágyának, minek fejében Anyos kiszolgáltatja nekik a Clementinus és Pál földvásárlásaival kapcsolatos 3 privilégialis és 2 patenslevelüket. Pannonh. rendt. X. 548. (Dl. 40.404. Vég hely-gyűjt.)

¹ Fraknoi — tévesen — Henrik püspök nevével egészítette ki az oklevél szövegét.

118.

1322. jan. 20. (in Thymeswar, in quind. epiph.)

I. Károly király, szolgálataiért, Chon fia Miklóst, a királyi udvar speciális notariusát (aule nostre notarium specialem), továbbá rokonának, Deesnek a fiait: Benedeket, Pétert és Jánost, valamint utódaikat, földjeikkel és birtokaikkal együtt (unacum terris et possessionibus eorundem) a királynéi harcoló jobbágyság kötelékéből (a...iobagionatu exercituali reginali) kiemeli, s az országos nemes serviensek (ad numerum nobilium servientum regni) közé sorolja.

Erzsébet királyné 1324. febr. 9-i, I. Károly király által 1324. febr. 23-án átírt megerősítő levelében. — Vk. hh. lt. Armales 23.

119.

1322. febr. 14. (in dom. Exurge.)

A fehérvári káptalan előtt a Zedregh-ből való Koydan fia Demeter, János fia Cosma, Jakab fia Mihály, Domonkos fia Egyed bessenyők (bisseni) és János fia László, a szintén bessenyő testvére: Vrkundinus nevében is kötelezik magukat, hogy terményeik, bárányaik, gidáik, méneseik és egyéb javaik után (de omnibus frugibus, agnis, edis et equatiis et de aliis bonis), a saját és jobbágyaik részéről egyaránt (tam ex parte ipsorum, quam iobagionum eorunden), István veszprémi püspöknek, helybeli örökös ispánnak és királynéi kancellárnak a köteles tizedet a jövőben megadják.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae Budenses 12. Fejér (VIII/7. 139.) regesztája Adon-késről beszél, tehát más oklevélről készülhetett.

120.

1322. márc. 10. (in Temeswar, in quind. cinerum.)

Lampert országbíró Jene fiait: Heymot, Miklóst és Thybat, Dees két fiát: Mihályt és Dénest, Menhard fia Mihályt és György fia Demetert azért, mert a veszprémi káptalan egy Veszprém-városi telkét (fundi curie in civitate Vesprimiensi), Bogarfeulde nevű birtokát, 2 veszprémvidéki erdejét (in territorio Wesprimiensi), 2 malomhelyét és 2 ekealja földjét (terrasque ad duo aratra sufficientes) elfoglalták, több jobbágyát¹ megölték s mintegy 50 márkányi kárt okoztak, fej- és $\frac{2}{3}$ részben a bíró, $\frac{1}{3}$ részben pedig a káptalan javára) jószágvesztésre ítéli s a perelt telket, földet, erdőket és malomhelyeket visszaadatja az egyháznak.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében (Vk. m. lt. Bogárfölde 4.) s ennek a fehérvári káptalan 1374. jan. 1. és jan. 11. átírásában. U. o. Bogárfölde 5.

¹ A tihanyi konvent 1321. júl. 17. (eredetiben maradt) jelentésében ezeket nemes jobbágyoknak mondja. (Vk. m. lt. Jutas 11.)

121.

1322. máj. 10.

László pécsi püspök, mint a veszprémi püspöknek a Segusd-i, Lueld-i, Sasagh-i, Wrs-i és Cheyk-i s még külön az Wrs-i és Sasagh-i plébánosok ellen indított engedetlenségi és tizedperében a pápa által kiküldött bíró, a feleket 1322. aug. 22-re Fehérvárra idézi, s a peres eljárás lebonyolításával Istvánt és Damján Sow-i préspostot, pécsi kanonokokat, bízva meg. Mon. Rom. Vespr. IV. 318. ; Mon. Eccl. Strig. III. 14. (Vk. m. lt. Csajág 1.)

122.

1322. júl. 9.

Damján mester győri prépost, Miklós mester győri kántorkanonok és János mester győri főesperes, mint a Miklós pannonhalmi apáttól István veszprémi püspöknek a fehérvári polgárok ellen indított perében az apostoli szentszék által kiküldött megbízott helyettes bírák, meghagyják Jakab zirci apátnak, idézze meg Fehérvár bíráját, esküdeit és polgárait a pannonhalmi apát, távollétében pedig az ő bíróságuk elé. Mon. Rom. Vespr. IV. 319. (Vp. lt. Miscell. 12.)

123.

1322. szept. 4.

Lodomér, az esztergomi Szt. Tamás-egyház prépostja és Boleszló esztergomi érsek vikáriusa, mivel István veszprémi püspök a budai apácáknak az ellene felhozott vádakra írásban azt felelte, hogy senkinek sem tartozik javai után vámot fizetni, serviensei nem hajtották el Cholnuk-i és Chaba-i ökreiket és lovaikat, végül az apácák borát szállító domonkosokkal emberei nem bántak sértően, — az apácák ügyvédjét ellenbizonyítékok benyújtására utasítja, s az ügyben való végső döntést a legközelebbi esztergomi zsinat elé utalja. Mon. Eccl. Strig. III. 714. (Vp. lt. Csolnok 11.) Regesztája : Pest vm. 36.

124.

1322. szept. 20. (Bude, in vig. Mathei.)

István budai alnádor meghagyja a budai káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében Wac-i (dictus de Wacia) Simon ispán, István veszprémi püspök Gyermen falujába kiszállva Miklós villicust, Pókát és fiát : Iwachynust, Torda fia Jánost, Nagy Jánost és János fia Lőrincet Dénes fia Pál meszternek, az óbudai királyi udvar conservatorának az officialisa : Bessenewnek nevezett Péter ispán ellenében, alkalmas határidőre, itélőszéke elé idézze.

A budai káptalan 1322. szept. 22. jelentésében. (Vp. lt. Germen 1.)

125.

1322. szept. 22. (in crast. Mathei.)

A budai káptalan jelenti István budai alnádornak, hogy bizonyosága : György mester karbeli clericus kíséretében Simon ispán Germen faluba kiszállva, Miklós villicust, Pókát és fiát : Iwachynust, Torda fia Jánost, Nagy Jánost és János fia Lőrincet, Péter ispán ellenében, ítélszéke elé megidézte.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Germen 1.

126.

1322. nov. 22. (in f. Cecilie.)

A budafelhévízi keresztesek perjele : György és konventjük előtt Péter ispán, Dénes fia Pál mesternek, az óbudai királyi udvar conservatorának (conservatoris aule regie Veteris Bude) az officiálisja és Wac-i (de Wacia) Simon — a Sumudur-i népek képviselőjében (pro populis de Sumudur) és néhányuk élén, másrésről Kereges fia Miklós ispán, István mesternek, visegrádi várnagynak az officiálisja, Lőrinc Germen-i ispán s a falu villicusa — Germen falu képviselőjében, fogott bírák közreműködésével, a két falu között folyt perben így egyeznek ki : A Germen-beliek (populi de Germen) a pereskedésért, elégtételként, 2 hét múlva a sumuduriaknak (populis de Sumudur) 1 fer-tót fizetnek, különben 3 márká bírsággal terheltetnek s Péter ispán tovább perli őket ; a bírót mind a két fél közösen elégti ki.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Germen 2.

127.

1323. febr. 17.

Lodomér, az esztergomi Szt. Tamás-egyház prépostja és Miklós nyitrai főesperes, a pozsonyi prépostság adminisztrátora, Boleszó esztergomi érsek vikáriusai bizonyítják, hogy a Buda-szigeti apácák a veszprémi püspök ellen indított perük 1323. febr. 16-i tárgyalásán annak igazolására, hogy a püspök borszállítói nem fizették meg a kötelees vámot, — nem jelentek meg. Mon. Eccl. Strig. III. 715. (Vp. lt. Miscell. 15.)

128.

1323. ápr. 19. (f. III. a. Georgii.)

Pacazth-i Pál fehérvári kanonok s az ottani Sz. Mária-oltár rectora (rector missarum beate Virginis) jelenti László fehérvári prépostnak és királyi alkancellárnak, hogy írásbeli parancsa értelmében János fehérvári örkan-

nokot, Péter mesternek, a Szt. Imre-oltár rectorának, Benedek főesperesnek és másoknak a jelenlétében, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár ellenében, tizenötödnapra megidézte.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 14.

129.

1323. máj. 22. (in oct. penthec.)

Péter, a Buun-i Szt. Kereszt-monostornak a prépostja jelenti Henrik veszprémi püspöknek, helybeli örökös ispánnak s királynéi kancellárnak, hogy írásbeli parancsa értelmében fölkereste a Sumugwar-i Szt. Egyed-monostor apátját és konventjét, s háromszoros érvénnyel felszólította őket (in uno momento pro trino edicto ammonere curavi), hogy okleveleiket, melyekre támaszkodva a birtokaikon működő papok a veszprémi püspök joghatósága alól kivonták magukat, és zsinatján nem jelentek meg, s amelyeknek az alapján a somogyi (de Symigio) Szt György-egyházat a maguk részére elfoglalták, megfelelő időben, biztonságos helyen és írástudó emberek (coram litteratis personis) jelenlétében mutassák be, mert különben megyéspüspöki tekintélye súlyával fog e papjai ellen fellépni, — intésére azonban sem védett helyet nem jelöltek meg, sem határidőt nem fogadtak el.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 13.

130.

1323. máj. 23. (X. Kal. Jun.)

I. Károly király felismervén, hogy valóban egyházi vagyronról van szó (fore iura et dotes... ecclesie Wesprimiensis), a veszprémi káptalannak és Herrius püspöknek visszadja a zalamegyei Scenthvydkalya, Keek, Palaznuk, Olwrs és Sceleus nevű birtokokat és Chychou falut, Veszprém-megyében pedig a Fayz-on és Wamus-on lévő káptalani és püspöki birtokokat, illetve birtokrészeket, melyeket officálisai által, királyi és királynéi jog címén (sub nomine iuris regalis et reginalis) visszafoglalt.

Hártyán, függőpecsét sodratával, plicaján pedig I. Lajos király 1365. febr. 23-i megerősítő záradékával. — Vk. m. lt. Paloznak 23.

131.

1323. máj. 28. (V. Kal. Jun.)

I. Károly király a veszprémi káptalan képviselőinek : Pousanak, a veszprémi nagyobbik egyház (maioris ecclesie Wesprimiensis) prépostjának, Tamás hantai prépostnak és János szentendrei (de sancto Andrea) főesperesnek a kérésére, a káptalan részére átírja és megerősíti Erzsébet királynénak a következő 4 oklevelét : 1. 1280. Pál püspök emlékére a Sumberen melletti somogy-megyei Nagy-Bereen-i (in territorio magne ville Bereen) szekeresei, pohárnokai és pincemesterei (curriflororum, bochariorum et pincernarum) trágyá-

zott földben 2, parlagban, erdőben és ligetekben pedig 3 ekealjnyit kitevő s az egyház ottani földjeivel elegeyen fekvő (sitam mixtim permaxime) valamennyi földjét és 7 falcastrumnyi rétjét a veszprémi egyháznak adományozza.¹ — 2. 1280. Pál püspök emlékére a Sumberen melletti somogy megyei Nagy-Bereen-i pohárnoki és pincemesteri (bochariorum et pincernarum) trágyázott földben 2, parlagban, erdőben és ligetekben 3 ekealjnyit kitevő valamennyi földjét és 7 falcastrumnyi rétjét, a birtokon élő szőlőművesek Somogy-megyében emberemlékezetet meghaladó idő óta elismert szabadságának a fenntartásával, a veszprémi egyháznak adományozza.² — 3. 1289. Az 1280-i első s időközben visszavont adományát felújítja.³ — 4. 1289. Az 1280-i második s időközben visszavont adományát megerősíti.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 17.

132.

1323. máj. 28. (V. Kal. Jun.)

I. Károly király a veszprémi egyház képviselőinek : Pousanak, a veszprémi nagyobbik egyház (maioris ecclesie Wesprimiensis) prépostjának, Tamás hantai prépostnak és János szentendrei (de sancto Andrea) főesperesnek a kérésére, a veszprémi káptalan részére átírja és megerősíti a következő két oklevelet : 1. 1279. Erzsébet királyné, lelke üdvéért, a somogy megyei Chobyaban élő boradó conditionariusainak (conditionariorum... vinidatorum nostrorum) az egyház birtokaitól körülzárt földjét a veszprémi káptalannak adja.⁴ — 2. 1282. IV. László király a jog-doctor Pál prépost kérésére — a mindenkori prépostok használatára — a veszprémi káptalannak adományozza az ország pusztulásakor szétszéledt 4 mansio kápolnahordozójának (sanctiferorum nostrorum⁵) somogy megyei s nagyrészt már a káptalan tulajdonát képező Choba-falu határában lévő földjét azzal, hogy az elmenekültek és ivadékaik, ha fellelhetőek lesznek, boradókként állítandók vissza az egyház szolgálatába.⁶

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Csaba 5.

133.

1323. máj. 28. (V. Kal. Jun.)

I. Károly király a veszprémi káptalan kanonok-képviselőinek : Pousa mesternek, a veszprémi nagyobbik egyház (maioris ecclesie Wesprimiensis) prépostjának, Tamás mester hantai prépostnak és János mester szentendrei (de sancto Andrea) főesperesnek a kérésére új pecsétje alatt átírja és megerősíti IV. László király 1275. évi oklevelét,⁷ melyben Veszprém-váralján

¹ Wenzel IV. 219.

² Wenzel IV. 221.

³ Wenzel IV. 341.

⁴ Hazai okmt. V. 62.

⁵ V. ö. Pannonh. rendt. I. 210., 228., 254., 532. és 556.

⁶ Hazai okmt. V. 66.

⁷ Wenzel IV. 53.

(in suburbio Wesprimiensi) 8 mansio várnépet (octo mansiones castrensium), 3 mansio hercegi fál-adót (tres mansiones bacciniferorum ducalium), 4 mansio királyi hírnököt (quatuor mansiones preconum regalium) és Alsóörsön (in villa Wrs inferiori) 2 mansio huro-t¹ (duo mansiones co[corum ?] qui vulgo huro appellantur) földestül adományozott a veszprémi káptalannak.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 15.

134.

1323.² máj. 28. (V. Kal. Jun.)

I. Károly király a veszprémi káptalan kanonok-képviselőinek: Pousa mesternek, a veszprémi nagyobbik egyház prépostjának és Tamás hantai prépostnak a kérésére s a veszprémi káptalan részére, új pecsétje alatt — módosítással — átírja és megerősíti a IV. László királytól 1276. júl. 26-án kapott igazságszolgáltatási kiváltságát,³ mely szerint valamennyi Veszprém-, Zala-, Somogy- és Tolna- vagy más megyei, bármilyen szabadságú, illetve conditiojú jobbágya és népe (ut iobagiones et populi universi capituli eiusdem ecclesie liberi, sive originariis seu ascriptiis aliisque quibuslibet conditionibus irretiti) a fehérvári egyház privilegiumának a mintájára⁴ nem a király, nádor vagy országbíró, hanem az egyház Veszprém-városi vikáriusának⁵ (coram vicario Wesprimiensi civitatis), a helybeli prépostnak vagy dékánnak, ilyenek hiányában pedig a káptalan részéről megbízott kanonoknak a bírósága alá tartoznak, s csak a más fórum illetékessége alá esők elleni perükben fordulhatnak az alperes vagy vádlott bírájához (experituri vero contra homines fori alterius seu acturi, sequi debeant forum rei); ezenfelül sem bárónak, sem nemesnek náluk descensusa nincs, ha mégis ilyet gyakorolna, vagy fölöttük ítélkezni merészelné, az előbbi 1000 márka bírsággal és vagyoneklobzással bűnhődik, alispán vagy magán nemes (privatus nobilis) pedig vagyont veszti, és 100 márkát fizet.⁶

Hártyán, pecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. Jus gladii 4.

¹ A latin nevek helyén a hártya kiszakadt. Bartal szerint itt bérlőkről van szó. Zsámbéki csak a »horonnépe« szót hozza, s Erdélyi L. nyomán ezeket királyi úrbéreseknek mondja. Mindenesetre kérdéses, vajjon a »huro« és a királyi conditionarius »horonnépe« (1354. Arácon, Zala vm. II. 79.) összekapcsolhatók-e?

² Az oklevél dátuma elmosódott, nyomai azonban 1324. helyett inkább a »vicesimo tertio«-t sejtetik és 1323-at olvasott rajta két újkori másolója is (Vk. m. lt. Veszpr. capit. et eccl. 64. és Veszpr. oppid. 61.), írása és fogalmazata pedig az 1323. máj. végén átírt veszprémi oklevelekével egyezik, jeléül annak, hogy velük egy időben került ki a királyi kancelláriából.

³ Krit. jegyz. (kiadás előtt álló füzet) 2648.

⁴ Krit. jegyz. 1012. (1254. Hamis.)

⁵ Az eredetiben: a veszprémi alispánnak (coram vicecomite Wesprimiensi). Vk. m. lt. Jus gladii 1.

⁶ I. Károly királynak ezt a megerősítő levelét (kelet nélkül) tartalmilag átírta Drugeth Vilmos nádor 1334. aug. 14-én. (László alnádor 1344. okt. 30. átírásában. — Vp. lt. Jus gladii 5.) — A XIV. századi fejlődést tükröző terminológiája miatt fontos oklevél szövegének idevágó része a következő: . . . quod . . . ecclesie Wesprimiensis liberi servientes exercituae debentes et iobagiones sui conditionales et universi populi in quibuslibet comitatibus existentes a iudicio et iurisdictione et iudicati (l) iudicis.

135.

1323. jún. 5. (dom. p. oct. trinit.)

Sephrydus almádi apát és konventje előtt Tamás ispán, László, Domonkos, Bede, Ányos fia István, Frutha és Ányos kijelentik, hogy Zepezd-i Pous fiának : Jakabnak az özvegye, a Szentbenedek-Kaal-i (de Kaal sancti Benedicti) Hen ispán leánya : Margit, halálos ágyán, Lukács plébános előtt és előttük felmentette néhai férjét a hozományával és nászajándékával kapcsolatos kötelezettsége alól (super dote et rebus paraphernalibus commisset... Jacobum... absolutum).

Buerek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

136.

1323. jún. 26. (VI. Kal. Jul.)

I. Károly király a veszprémi egyház kanonok-képviselőinek : Pousanak, a veszprémi nagyobbik egyház (maioris ecclesie Wesprimiensis) prépostjának, Tamás hantai prépostnak és János szentendrei (de sancto Andrea) főesperesnek a kérésére átírja és megerősíti Izabella királynénak 1276. aug. 3-án kelt oklevelét, mellyel biztosítottan a Balaton melletti Kaal-völgy falvaiban királyi és egyházi népekkel keverten élő boradóit (populos vinidatorum nostrorum), a veszprémvölgyi Szt. Katalin-monostornak már korábban adott 5 Pechel-i mansio kivételével, mindazokkal a tartozékokkal, melyekkel Segesd-i udvartartását szolgálták (cum suis pertinentiis universis, sicut ad comitatum seu clicium nostrum Segesdiensem pertinebant), a veszprémi káptalannak adományozta.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Kál. 16.

137.

1323. jún. 26. (VI. Kal. Jul.)

I. Károly király átírja és megerősíti II. András király 1222-i arról szóló oklevelét, hogy a veszprémi egyház Kesla királyné arany koronájáért többek között Palaznok faluban 6 mansiót¹, földdel, szőlőkkel, kaszálókkal és egyéb tartozékokkal adományul kapott.

Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16. oklevelében, Kompolthi István országbíró 1429-i memoriálisában tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 54.

curie regie, palatini, comitum parochialium et generaliter quorumlibet iudicum et iustitiariorum regni Hungarie pro tempore constitutorum in perpetuum exempti sint simpliciter et expediti eomodo, quod nec episcopus, prepositus et capitulum supradicte ecclesie, servientes, liberi iobagiones et populi eorundem nullius iudicis propter quacunque re (!), facto seu causa iudicio astare compellantur, nec aliqui magnates, barones super hereditates et possessiones... ecclesie Wesprimiensis, vel etiam palatinus descensus facere, vel de ipsis victualia exigere aliquatenus debeant aut presumpmant, sed in omnibus libertatibus et libertatum exemptionibus eadem ecclesia Wesprimiensis indemnitate sit constituta, qua ecclesia Albensis a sanctis regibus olim concessa... gratulari, que quidem instrumenta Albensis ecclesie super libertatum et exemptionum prerogativam confecta fide conspeximus oculata...

¹ V. ö. Krit. jegyz. 386. és 383.

138.

1323. júl. 11. (f. II. a. Margarethe.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt Jakab, a Neueg-i Szt. Márton- és Péter, a Thogen-i Sz. Mária-egyház papjai előadják, hogy Neueg-i Lipoldus fia: Lipoldus ispán, akinek életében az volt a szándéka, hogy Neueg-i és Szentjakab-i (in villa sancti Jacobi) birtokaival, egyházi nemes jobbágyként, István veszprémi püspöknek a szolgálatába lép, halálos ágyán, örökös hiányában, malomból, szőlőkből, erdőkből, rétekből és egyéb tartozékokból álló birtoka felét feleségére: Chaldara, másik felét pedig unokanővéreinek a fiaira (filiis sororiarum suarum): Zanka-i Vitális fia Jánosra, Monozlou-i Bálint fia Tamásra és Leurenté-i Saul fia Miklósrá hagyta azzal a feltétellel, hogy Chalda esetleges jövődöbéli férje és az új örökösök mind a püspök nemes jobbágyaivá lesznek, mert e birtokokat a veszprémi egyház birtokai övezik; Chalda azonban, országos szokás szerint, a birtokról távozhat is (ordinando... per episcopum se alienare valeat). A bevallást a felsorolt örökösök és Vitális özvegye: Zunka mindenben megerősítették.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nevegh 1.

139.

1323. júl. 18. (XV. Kal. Aug.)

I. Károly király János mester szentendrei (de sancto Andrea) főesperes s királynéi alkancellár kérésére a veszprémi káptalan részére átírja és megerősíti Erzsébet királynénak 1283. szept. 28-i s Beren falunak a veszprémi egyház részére történt eladományozásáról szóló oklevelét¹, valamint ennek IV. László király által 1283. nov. 28-án foganatosított megerősítését.²

Rongált hártán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 16.

140.

1323. júl. 31.

A fehérvári káptalan előtt a Ratolth-nemből való Vrs-i Renoldus mester fia Myske mester a veszprémi káptalan javára lemond arról a Veszprém környékén lévő 50 hold földjéről, amely miatt vitában állottak, s a 14 tagban fekvő és az ő földjeivel szomszédos Loas-i, Vrs-i Pescey-i, és Zarberen-i 27

¹ Erzsébet királyné hozzájárul a somogy megyei királynéi Beren falunak a rokona: Erzsébet Mária-szigeti (de insula virginis gloriose) apáca által a veszprémi káptalan mindenkorai prépostjának a használatára való elajándékozásához, s ezen adományhoz hozzácsatolja a királytól kapott ottani saját 8 udvarnok-mansióját földestül és tartozékokostul, hogy conditiojukkal (cum suis conditionibus) ezentúl a Szt. Mihály-egyházat szolgálják. (Wenzel IV. 257.)

² IV. László király oklevele szerint: eadem villa seu predium prepositalis curtis fiat, que preposito, qui pro tempore fuerit, ... applicetur. (Wenzel IV. 255.)

holdjáért az egyháznak adja az előbbi 50 hold folytatását képező másik 50 holdját. Zala vm. I. 168. (Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 16.)

141.

1323. dec. 18. (XV. Kal. Jan.)

I. Károly király János mester szentendrei (de sancto Andrea) főesperesnek és királynéi alkancellárnak, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár képviselőjének a kérésére átírja és új pecsétjével megerősíti a saját 1321. jún. 27-i adománylevelét, melyben István veszprémi püspöknek, Keer falujában, vámszedési jogot engedélyezett.

Hártyán, függőpecsét sodratával; alul, bal sarkában, I. Lajos király 1364. jún. 9-i megerősítő záradékával. — Vp. lt. Kér 1.

142.

1324. febr. 9. (V. Idus Febr.)

Erzsébet királyné I. Károly király notariusának és familiarisának: Chon fia Miklós mesternek, rokonainak: Dees fiainak: Benedeknek, Péternek és Jánosnak a nevében is előadott kérésére átírja és megerősíti a király 1322. jan. 20-i patens-levelét, melyben őket, birtokostul, a királynéi harcoló jobbágyság kötelékéből kiemelve, az országos nemes serviensek közé sorolta.

I. Károly király 1324. febr. 24-i megerősítő levelében. — Vk. h. h. lt. Armales 23.

143.

1324. febr. 23. (VIII. Kal. Martii.)

I. Károly király — notarius: Chon fia Miklós mester és rokonai: Dees fia Benedek, Péter és János részére átírja és megerősíti Erzsébet királyné 1324. febr. 9-i, — a királynéi harcoló jobbágyság kötelékéből történt kiemeléssükről és az országos nemes serviensek közé való sorolásukról szóló saját 1322. jan. 20-i patens-levelének a megerősítését tartalmazó oklevelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. h. h. lt. Armales 23.

144.

1324. ápr. 7. (sab. a. Ramispalm.)

A veszprémi káptalan előtt Zeuleus-i nemes jobbágya: Fun fia Dénes ispán a Bckon-ból (de Bokonio) a Balaton felé vezető út mentén s a helybeli Sz. Mária-kápolna déli oldalán lévő Zeuleus-i örökölt sessióját Erdeus fia Anyosnak, ugyancsak Zeuleus-i káptalani nemes jobbágnak és örököseinek 2,5 bécsi széles dénármárkáért (pro duabus marcis et dimidia denariorum latorum Vyennensium) eladja.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — 40,446. (Véghely-gyűjt.)

145.

1324. ápr. 19. (XIII. Kal. Maii.)

I. Károly király Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár kérésére átírja és megerősíti a fehérvári káptalannak az István veszprémi püspök (Szentjakab-i földek) és Heym fiai : László, Pál és Heym között (Zaarberen-i földek) létrejött birtokcseréről 1319. febr. 7-én kiadott oklevelét.

Rongált, hiányos hártján, függőpecsét sodratával. — Vp. It. Antalfa 2.

146.

1324. máj. 4. (f. VI. p. inv. crucis.)

A fehérvári káptalan előtt a Ratolth-nembeli Reynoldus fia Myske ispán a veszprémi egyház földjeitől körülzárt s mintegy 40 holdas Vamus-i birtokrészét, 3 szérúvel és házhellyel (cum tribus areis et locis sessionalibus), melyet elődei már az egyházra is hagytak, de Myske és testvére : Juth visszaváltak, a Luas falu végén s a Balaton felé vezető út mellett lévő 1 hold szántóföldért, amelyen 1 dió- és 1 körtefa van és 7 bécsi dénármárkáért (pro septem marcis denariorum Vyennensium) — Henrik veszprémi püspöknek és püspökségében utódainak eladja.

Csonka hártján, hátán pecsét nyomával. — Vp. It. Vámos 2.

147.

1324. máj. 16. (in calidis aquis, IX. quind. Georgii.)

Lampert mester országbíró és Chanad-i ispán bizonyáglevele arról, hogy midőn a veszprémi káptalan Kaal-i, illetve Mindszent-Kaal-i (de villa omnium sanctorum Kaal¹) Bud fia Onthust Luchasius fia Miklóst, Adorján fia Józsefet, Lőrinc fia Miklóst, Tamás fia Pált, Mauritius fia Mihályt, Bertalan fia Mártont, Bálint fia Andrást, Pál fia Mihályt, Roma fia Márkust, Mykola fia Mártont és Mátyás fia Jánost — máj. 8-ra bírói széke elé idéztette, István Banya-i plébános, veszprémi kanonok, a káptalan nevében kijelentette, hogy a megidézettek valamennyien a veszprémi egyház conditionariusai (ipsos conditionarios... ecclesie Wesprimiensis indicasset), Bud fia Onthus és Pál fia Miklós pedig (társaik képviselőjében is) ezt a mivoltukat elismerték (se esse conditionarios... ecclesie Wesprimiensis et eomodo ad ipsam ecclesiam pertinere confessi sunt).

Hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. It. Kál. 19.

148.

1324. aug. 10.

I. Károly királynak, a Szeben melletti táborban, az ország főpapjai és nemesei elpanaszolták, hogy némely bírák és ispánok gyakorlatában,

¹ Az oklevélben tévesen : de villa omnium sanctorum Kaak...

különösen Zala- és Veszprém-megyében, az az általános szokás kapott lábra és gyökeresedett meg, hogy eskükivételnél, ha az esküvő és társai az előmondott formulát elhibázzák, az eskü megismétlését nem engedélyezik, minek következtében sokan személyükben és vagyonukban súlyosan károsodnak; azért, főképpen Henrik veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak a kérésére, a király ezt a káros szokást eltörölve elrendeli, hogy az esküt ezentúl kötetlenebb, összefoglaló jellegű és olyan formulába öltöztöten kell kivenni, amely nem a szavakra, hanem értelmükre és az ügy érdemére helyezi a súlyt, és ha még így is hibáznék valaki, akkor (többszöri) megismétlését is meg kell engedni, s biztonság kedvéért (al- és felperesi eskükhöz) 2 mintát is adva, — meghagyja a nádornak, az országbíróknak, az ispánoknak és más bírónak, hogy a jövőben e rendeletét szem előtt tartva vegyék ki a felektől a megítélt esküt. Vp. It. Miscell. 122. Teljes szövegét ld. Hajnik I.: A magyar bírósági szervezet és perjog az Árpád- és vegyes-házi királyok alatt. Budapest, 1899. 337.

149.

1324. aug. 26. (in Vyssegrad, dom. p. Stephani regis.)

I. Károly király a budai káptalannak. Küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében Teten-i Pook fia Henrik vagy Meger-i Lőrinc vagy esetleg a saját külön megbízottja Henrik veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak a bessenyő Miklós fiai: Vr kund és Fülöp ellen emelt azon panaszát kivizsgálhassa, mely szerint nevezettek, máj. 8-án, a püspökség fehérmegyei Zentnyclus nevű birtokára törve a püspök officialisát: Gergely fia Jakabot és két serviensét megsebesítették, majd sok jobbágyát (quamplures iobagiones) elkergették és feltörvén házaikat, ingóságaikat, servienseikkel: Lamus Pállal és Chobzo fia Benedekkel elvitették; a püspök villicusának a fiát szintén megsebesítették; Tyuan fia Domonkost, a püspök jobbágyát (iobagionem episcopi), akinek, kihágásai miatt, vagyonát kellett volna veszítenie, de kegyelemből, egy évre (per anni circulum in eadem villa residere debuisset) csak az említett faluba kellett volna áttelepednie, amiről jótállása is van (data per eundem super hoc... episcopo fideiussoria cautione), nevezettek, titkon, a saját földjükre telepítették; azokat a bessenyőket pedig, akik a püspökhöz szegődve a birtokán telepedtek meg, a saját földjeik művelésében akadályozzák.

A budai káptalan 1324. aug. 30. jelentésében. — Vp. It. Szt. Miklós 1.

150.

1324. aug. 30. (IV. oct. Stephani regis.)

A budai káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy parancsára kiküldte Domonkos kanonokot, s kíséretében Theten-i Pook fia Henrik megállapította, hogy (a bessenyő Miklós fia) Vr kund és Fülöp, máj. 8-án, (Henrik veszprémi püspök) Scentnyclus nevű fehérmegyei birtokára támadva Jakab nevű officialisát és két serviensét megsebesítették, majd sok jobbágyát (quamplures iobagiones) elkergették és házaikat feltörve, ingóságaikat, servienseikkel: Lamusnak nevezett Pállal és Chobzo fia Benedekkel elvitették; a villicus fiát szintén megsebesítették; Domonkos nevű jobbágyát (iobagio-

nem episcopi), akinek, kihágásai miatt, vagyonát kellett volna vesztenie, de kegyelemből csak egy évre az említett faluba kellett volna áttelepednie (per anni circulum in eadem villa residere debuisset), amiről jótállója is van (habens super hoc fideiussorem), nevezettek a saját földjükre telepítették; végül azokat a bessenyőket, akik a püspökhöz csatlakozva a birtokán letelepedtek, a saját földjeik művelésében akadályozzák.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Szt. Miklós 1.

151.

1324. szept. 15. (in Wysegrad, in oct. nat. virg.)

I. Károly király János mester veszprémi prépost és királynéi alkancellár kérésére utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében Myske ispán vagy Vrs-i Mátyás fia Mihály a veszprémi káptalant Mindszent-Kaal-i (Kaal omnium sanctorum) birtokába, melyet a zavaros időkben idegenek tőle erőszakkal elfoglaltak, (régii határainak a megállapítása után) beiktassa.

I. Károly király 1324. nov. 26. megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Kál 18. s a fehérvári káptalan 1324. jelentésében. (U. o. Kál 17.)

152.

1324. szept. 19. (XIII. Kal. Oct.)

I. Károly király, mivel a veszprémi püspökség birtokai, jobbágysai és népei (universi iobagiones et populi ecclesie... Wesprimiensis) az elmúlt viszontagságos időben (propter malitiam discriminosi temporis), amikor az ország kormánya még nem volt egészen a kezében (nobis tunc regni gubernaculum nondum plene adeptis), a lázadóktól és hűtlenektől elszenvedett üldözések következtében csaknem a végső romlásba jutottak; ezért s a veszprémi egyház iránti kegyeletétől indítatva, de legfőképpen Herricus püspök és királynéi kancellár eredményes szolgálatait, melyekkel trónra emeltetését hathatósan előmozdította, jutalmazandó — megerősíti őt elődeitől kapott bírósági kiváltságában, s minden vazallusát, katonáskodó és vendégjobbágyát, conditionarius szolgáját és mindenkit, aki egyháza szolgálatába tartozik (universos et singulos vasallos, iobagiones tam exercitiales, quam hospites seu populares homines, servos conditionarios et alios quoslibet ad ipsam ecclesiam pertinentes), valamint utódaikat és örökösüket is minden javaikkal együtt kiveszi az országos bírák joghatósága alól — elrendelve, hogy polgári és bűnügyekben (in causis... civilibus vel criminalibus) csak a püspök és megbízott officialisa (coram episcopo Wesprimiensi et officiali suo seu iudice per ipsum deputato) az illetékes bírjuk; ha azonban jobbágyaikkal vagy más emberükkel kapcsolatban bárkinek is megtagadnák a jogszolgáltatást (cuicumque petenti ex parte iobagionis vel hominis sui iustitiam denegaret), vagy igazságtalanság elkövetésében válnának gyanússá (foret iniustitia honeratus), a püspököt a királyi jelenlét bírósága elé idéztethetik (tunc episcopus ad regiam presentiam cum eadem causa possit legitime evocari).

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. 1364. jún. 9-én I. Lajos király megerősítő záradékkal és pecsétjével látta el. — Vk. m. lt. Jus gladii 7.

153.

1324. okt. 18. (Wesprimii, in f. Luce.)

Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár Wamus-i Jurke fia Jánosnak, Ayakasnak nevezett Fábíán fia Miklós nevében is előadott kérésére átírja és megerősíti elődjének, István veszprémi püspöknek, helybeli örökös ispánnak és királynéi kancellárnak 1314. szept. 29-én kiadott privilégiumát, melyben a Vamus-falubeli Ayakasnak nevezett Pál fia Fábíánt és testvérét, Jurke fia Jánost, a veszprémi egyház (püspök) nemes jobbágyainak a sorába felvette.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Vámos 6.

154.

1324. okt. 23. (in oct. Galli.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy bizonyágának, Lőrinc mester kanonoknak a kíséretében s a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, Myske ispán a veszprémi káptalant a Mindszent-Kaal-i (Kaal omnium sanctorum) birtokába, melyet a zavaros időkben idegenek tőle erőszakkal elfoglaltak (megállapítván régi határait), okt. 10-én ellentmondás nélkül beiktatta.

Hártyán, zárlatán pecsét töredékével. — Vk. m. lt. Kál 17. I. Károly király 1324. nov. 26-i megerősítő oklevelében. Vk. m. lt. Kál 18.

155.

1324. nov. 3. (III. Non. Nov.)

I. Károly király, érdemeiért, Peeth-i Antal fia János ispánnak adományozta a magtalanul elhunyt Deseu Kaloz nevű földjét és az ugyancsak örökösök hátrahagyása nélkül elhunyt Fenyurus fia Chekez birtokrészét; amikor azonban a fehérvári káptalan bizonyágának, János kanonoknak a kíséretében Veytyh királyi ember az iktatást végezte, a káptalan (megbizottja) azt vélvén, hogy nem Deseu Kalozya-t, hanem a káptalan Kaloz nevű földjét iktatják, — tiltakozott. Miután a káptalan prépostja: János királynéi alkancellár és András mester dékán-kanonok a per tárgyalásán a káptalan nevében kijelentették, hogy az iktatott föld valóban Deseu Kaloz (nevű) földje, s tiltakozásukat visszavonták, a király privilégialis formában erősíti meg adományát.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Kálóz 4. Tartalmilag átfírta Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16. oklevelében. U. o. Kálóz 9.

156.

1324. nov. 26. (VI. Kal. Dec.)

I. Károly király János mester veszprémi prépost és királynéi alkancellár kérésére, Szt. Mihály főangyal és a veszprémi egyház iránti tiszteletből

s a királyné és az ország báróinak a tanácsára, miután Myske ispánnal (Lőrinc mester fehérvári kanonok kíséretében) régi határait megállapíttatta és tulajdonába visszahelyeztette, a veszprémi káptalant (a zavaros időkben idegenek által tőle erőszakkal elfoglalt) Mindszent-Kaal-i (Kaal omnium sanctorum) birtokában megerősíti.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Kaal 18.

157.

1324. dec. 16. (in Vysegrad, VIII. termini/ III. oct. Andree.)

Sándor országbíró — mivel András ispán, Henrik veszprémi püspök procuratora azzal vádolta Miklós fiait: Vrkundot és Fülöpöt, valamint jobbágyaikat és servienseiket: Chobzou fia Benedeket, Lamus Pált, valamint Tyuant és fiát: Domonkost, hogy az elmúlt esztendőben a tizedek címén járó 2 márkát nem fizették meg a püspöknek, kiküldött tizedszedőjét pedig bántalmazták, az alperesek ügyvédje: Pál viszont tagadta a vádat, András ispán pedig nem bizonyított (suam assertionem testimonio comprobare non assumpsit) — Vrkundot 25-öd magával leteendő tisztázó esküre bocsátja azzal, hogy a jelentés benyújtása napján (márc. 21.) Vrkund és Fülöp a szóbanforgó servienseket és jobbágyokat is előállítani kötelesek (Vrkund et Philippus ipsos servientes et iobagiones eorum coram nobis, ut procurator eorum assumpsit, tenentur statuere), mint ahogy azt ügyvédjük vállalta.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Szt. Miklós 2.

158.

1325. máj. 7. (iuxta pallacium Akus prope Strigonium, in crastino Johannis a. port. Lat.)

Jakab, az esztergomi keresztések mestere és konventjük János mester esztergomi és veszprémi kanonoknak, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár megbízottjának a kérésére átírja IV. Béla 1237. nov. 10-i, Imre királynak az esztergomi érsekség részére tett adományát megerősítő oklevelét, mely a Róbert érsek jelentése alapján felsorolt somogy megyei Lula-i 14, Egris-i 21, Copul-i 9 emberből, továbbá ezek földjeiből, szőleiből és egyéb tartozékaiból áll,¹ melyek után, miként eddig a királynak, minden mansio évenként 50 köböl bort tartozik az érseknek szolgáltatni.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Lula 2.

159.

1325. máj. 23. (in Wysegrad, in oct. ascens.)

I. Károly király Henrik veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak a zalamegyei Sepethnuk (Scepethnuk) nevű falujában, szombatont

¹ Krit. jegyz. 626.

tartandó szabad hetivásárt, az ott megforduló kereskedőknek pedig vámmentességet engedélyez, s őket speciális oltalmába veszi.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepethnek 1.

160.

1325. jún. 1. (sab. a. oct. pentec.)

A veszprémi káptalan előtt Simon fiai: Pál és Pétő, a veszprémvölgyi apácák Vamus-i jobbágysai (iobagiones abbatisse et sanctimonialium... de valle Wesprimiensi), Sándor mesternek, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár képviselőjének, официálisának és várnagyának a jelenlétében, az Andronicus ispántól és fiaitól vásárolt és sessiók létesítésére alkalmas (pro sessionibus apta) 3 hold földjüket, amely a püspök jobbágysainak a földjei között fekszik (inter terras iobagionum...episcopi existentia), 5 bécsi dénárpensáért (pro quinque pensis denariorum Viennensium), a püspöknek eladják.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Vámos 3.

161.

1326. márc. 5. u. (.../in oct. medii quadr.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy a Magyar Pál mester Gyemes-i várnagy s a királyi tárnokok főnöke (maiori thavarnicorum) részére adományozott és a Saar folyó mellett fekvő Bathyan-i királyi és királynéi földeknek az újból való elhatárolására és iktatására — Sándor országbíró parancsára — kiküldte Miklós karpapot, s kíséretében Dws-i Jakab, a szomszédok és határos birtokosok, valamint a veszprémi káptalan képviselőjének s Magyar Pál notariusának: Imre mesternek a jelenlétében, márc. 5-én, ellentmondás nélkül végezte el megbízatását. Mivel több helyen a régi határjelek már korábban elpusztultak, azért, főleg a fehérvári egyház s a veszprémi püspökség földjei mentén (éppen ezek miatt tiltakozott az első határjárás és iktatás alkalmával Henrik püspök) emeltek új határjeleket, így keleten a Saar folyó, nyugaton a Szt. Demeter-egyháza mellett, északon pedig egy dombon, ahonnan nyugat felé haladva a Buken-nembeli nemesek birtokához ér a határ.

A fehérvári keresztések konventje 1402. júl. 12. oklevelében. — Vk. m. lt. Berchen 16.

162.

1326. máj. 1. (in oct. Georgii.)

A fehérvári káptalan előtt Fyred-i Buda fiai: János és György — az egyház védelmét óhajtván (tranquillitatem status ipsorum sub tutela ecclesiastica... gerendam... desiderantes), várarolt és más eredetű birtokrészeikkel egyetemben (utódaik nevében is), mint harcoló nemes jobbágysok

(ut nobiles iobagiones seu exercitiales) a veszprémi Szt. Mihály-egyház szolgálatába (in numerum et cetum iobagionum nobilium seu exercitium ecclesie... perhenniter) lépnek.

Hártyán, hátán pecsét töredékével. — Vk. m. lt. Füred 1/A.

163.

1326. máj. 14. (in Vyssegrad, IV. penthec.)

Benedek esztergomi érsek és helybeli örökös ispán bizonyítja, hogy Henrik veszprémi püspök, örökös ispán és királynéi kancellár kérésére kiküldte János mester dékánt, az esztergomi nagyobbik egyház kanonokját, hogy az István (Kalaz-i) Kaluz-i plébános elűzése, javainak elvétele s a plébánia elfoglalása miatt a Pylys-i apátot elégtételadásra szólítsa, mivel pedig a monostor szerzeteseinek egy része azt állította, hogy apátjuk eltávozott, mások meg azt mondták, hogy otthon van, a megbízott máj. 10-re megidézte, meghagyván, hogy az eljárása alapjául szolgáló okleveleit is hozza magával; a jelzett napon azonban, bár a püspök 3 napig várakozott, az apát nem jelent meg.

Hártyán, zárópecsét nyomával. — Vp. lt. Kálóz 1.

164.

1326. jún. 2. (f. II. p. Vrbanj.)

Tamás tihanyi apát és konventje jelentik I. Károly királynak, hogy Henrik veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár s káptalanja javára kiadott idézési, nyomozási, eltiltási, valamint birtokok és conditionariusok visszaszerzésére irányuló (ad recaptivationes possessionum et conditionarium ecclesie Vesprimiensis) eljárással kapcsolatos általános parancsa értelmében kiküldte Ozofeu-i papját: Pétert, s kíséretében Zonuk fia Tamás, jún. 1-én, a püspök nevében eltiltotta Dyzl-i Ramocha fia Tybunat Dyzl-i birtokainak rokonain kívül másoknak, különösen pedig Tothy-i Miklósnak való elzálogosításától vagy eladásától, mert az ország szokása szerint, szomszédság címén, maga óhajtja azokat megszerezni (cum causa vicinitatis et proximitatis emptio vel impignoratio eiusdem possessionis secundum regni consuetudinem approbatam... episcopo... de iure dignoscetur); ezenfelül Tybuna és rokona: Csépán birtokának a határain belül fekvő azt a 16 holdnyi püspökségi földet, melyet Tybuna atyja: Ramocha, a püspök jobbágyától (a iobagione episcopi), Mihály fia Györgytől erőszakkal elvett, a püspök részére visszafoglalta.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Diszel 1.

165.

1326. jún. 15.

I. Károly király a Hurusun faluból való Miklós fia Pál királyi szabad udvarnok és azonos conditiójú unokatestvérei részére átírja és megerősíti III. Béla 1186-i oklevelét,¹ mellyel 12 mansióban állapította meg a Hurusun-i

¹ Krit. jegyz. 143.

szabad udvarnokok (liberi wduornici servientes regi in libertate¹ wduornicorum) számát. Hazai okmt. VI. 4.; VII. 393. A veszprémi káptalan 1328. máj. 27-i átírásában. Dl. 40,532.

166.

1326. júl. 13. (Wesprimii, in f. Margarethe.)

Henrik veszprémi püspök, örökös ispán s a királyné kancellárja János Pyls-i ciszterci rendű apátot és Miklós szerzetest azért, mert István Kaluz-i plébánost egyházából kizárva javaitól megfosztották, helyébe pedig a kánoni és rendi szabályok ellenére (contra statuta canonum et regulam ordinis) Miklós nevű szerzetesét tette, és 3 hónapig vele szolgáltatta ki a hívek részére a szentségeket, továbbá azért, mert a falu tizedeit az előző és a folyó esztendőben a maga számára foglaltatta le, felszólításának pedig, t. i., hogy a szerzetest hívja vissza s a régi papot 30 márka összegében kártalanítsa, okleveleit pedig, melyekre a birtokain lelkészkedő papság exemptióját alapítja, Vysegrad-on, frástudó emberek (coram litteratis personis) előtt mutassa fel, csak részben tett eleget (Miklós szerzetest visszahívta ugyan, de Istvánt nem kártalanította, az átvett tizedekért nem szolgáltatott elégtételt, s a kívánt okleveleket sem mutatta be), V. Kelemen pápa kánoni rendelkezései alapján — nyilvánosan kiközösíti.

László kalocsai érsek, Miklós győri, András erdélyi és Csanád egri püspökök 1326. szept. 8. átírásában. — Vp. It. Kálóz 2.

167.

1326. aug. 1. (in oct. Jacobi.)

Tamás tihanyi apát és konventje jelentik I. Károly királynak, hogy a veszprémi káptalan részére idézések, nyomozások és birtokvisszafoglalások foganatosítására s conditionariusok eltiltására (ad... conditionariorum inhibitiones) kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Vrricus testvért, s kíséretében Wesprim-i Zonuk fia Tamás királyi ember Chaba faluban megtudta, hogy Vgol-i Pál mester országbírói notarius serviense: Radislaus a káptalannal perben álló Miklós vajda fiainak a nevében a veszprémi egyház Chaba-i birtokán 12 jobbágmansiót (duodecim mansiones iobagionum) elfoglalt és egy ottani torlójától 2 ökröt elhajtott, s amikor felszólították, hogy az elvett dolgokat adja vissza, azt felelte, hogy ha tíz ilyen megbízott tíz parancslevéllel keresné is fel, akkor sem engedelmeskednék, mert ezt a birtokot ura az említett vajda fiaitól: Mauritius, Miklós és István mesterektől kapta, minek hitelül az átadásról szóló oklevelüket is felmutatta.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. It. Csaba 6.

¹ I. Károly király oklevelében: ...libertate ipsorum vulgariter wduornuk Zabada vocata...

168.

1326. szept. 3. (f. IV. p. Egidii.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt Zobody-i Anaas leánya : Erzsébet, férjének a beleegyezésével, a saját és szülei lelki üdvéért atyja Zobody-i örökölt földjeiből hét helyen¹ 13 hold szántót, a Paloznuk területén lévő Zabodlok-on pedig 2 szőlőhelyet adományoz a Mátyás mester somogyi (?) főesperes és Pál mester kanonokok által képviselt veszprémi káptalannak.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Szentkirályszabadja 3.

169.

1326. szept. 3. (III. Non. Sept.)

Erzsébet királyné Benedek mester hantai prépost kérésére és I. Károly király hozzájárulásával, mint kegyúr, privilégialis formában átírja és megerősíti Erzsébet királynénak a Hanta-i Szt. Mihály-egyház kiváltságait tartalmazó 1282-i oklevelét. (Az egyház telepeseitől s bármely más conditiójú népeitől szedett pénzbeli és termény-collectát — totam collectam populorum . . . tam hospitum . . . quam aliorum cuiuscunque conditionis existant — a káptalannak adományozza, s a saját curiájába vonva az ellenük támasztott pereket, kiveszi őket a bárók, ispánok és más bírák joghatósága alól.)

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Hanta 4. (Regesztája : Fejér VIII/3. 119.) Átírva Zsigmond király 1412. aug. 19-i oklevelében. (U. o. Hanta 9.)

170.

1326. szept. 8. (in Wysegrad, in f. nat. virg.)

László kalocsai érsek és királyi kancellár, továbbá Miklós győri, András erdélyi és Csanád egri püspökök, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár kérésére átírják a Veszprémben, 1326. júl. 13-án kiadott s János pilisi ciszterci apátnak és Miklós nevű szerzetesének a kiközösítéséről szóló oklevelét.

Hártyán, 4 függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Kálóz 2.

171.

1326. nov. 15.

Az esztergomi Szt. Tamás-egyház prépostja és érseki vikárius a veszprémi egyház és a zalai monostor között Kolon, Mogorod, Choc és Stoulch falvak tizedeiért folyó perben, formahibák miatt, elveti az apát képviselőjének, Péter szerzetesnek a válasziratát, s a veszprémi káptalan viszontválaszának a meghallgatására új határidőt tűz ki. Pannonh. rendt. VII. 513. (Vk. m. lt. Kolon 5.)

¹ . . . 4 iug. in loco Touthfenyr. . . ; 2 iug. in loco Huscyu ; . . . 3 iug. in loco Herend ; . . . 1 iug. in loco Homas (?) ; . . . 1 iug. in loco Kuesteluk ; . . . 1 iug. in loco Zyl ; . . . 1 iug. in loco Zyluas.

172.

1326.

I. Károly király a Chak-nembeli István fiaitól, Pétertől és Istvántól csereképen átveszi Chokaku, Keztus, Batorku és Cheznuk nevű váraikat a hozzájuk tartozó Tatha, Guloh, Zenth Iuan, Etheke, Hercheuk, Dood, Chetke, Vndo, Cernee, Semyenfelde birtokokat, Cheten-i, Louazberen-i, Verus-i, Vron-d-i részbirtokokat, Chet, azaz Orozlanku falut és Keer-i birtokrészüket, Zak-földet, Chakuara-i, a Celun-i és Vama-i birtokokon lévő földjüket, valamennyit mint örökölt birtokukat, továbbá a vásároltak közül Kabod-földet, Tykolfeldeu birtok felét, azt t. i., amelyen Batorku vára áll, Peree, Tees, Mulnar, Zombathel, Belese falukat, Hotholm és Meteronfalua birtokokat, Salamon-földet, Tymar birtokot és Vroz-földet, Chorgou-i birtokrészüket, Val-i Hrensset (?) birtokrészeit (portiones Hrensset ? in Val), Tobayd-i birtokrészüket, Tyzekurunth, Bark, Zaar, Mortonuasara és Paagh falvakat a Vértesben és Bakonyban (in Vertus et in Bokonio) s a körülöttük lévő helyeken — és értük, szavatossági biztosítékkal, nekik és örökösöknek Dumbo és Nyek királyi várait adja a hozzájuk tartozó birtokokkal és falvakkal.¹

A fehérvári káptalan 1327. évi — ma már hiányzó — átírásából Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Kálóz 9.

173.

1327. jan. 8. (VI. Idus Jan.)

I. Károly király Peeth-i Antal fia János ispánnak azt az adományát, melyben a királytól kapott s a veszprémi káptalan földjeivel elegyesen fekvő Kaluz-i részbirtokát (portionem . . . Deseu filii Dees. . . inter terras capituli similiter Kaluz vocatas mixtim habitam), tartozékostul, részben lelke üdvéért, részben pedig 12 márkáért a veszprémi egyházra átruházta, amelyet a káptalan képviselőjében János mester prépost, királynéi alkancellár vett át — oklevelében megerősíti.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Kálóz 5. Az oklevél vége Fejérenél: VIII/3. 212. Tartalmilag átírta Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-án. (Vk. m. lt. Kálóz 9.)

174.

1327. febr. 4.

Miklós győri, Csanád egri és László pécsi püspökök Henrik veszprémi püspök panaszára bizonyítják, hogy Boleszló esztergomi érsek a Vyssegrad-i, Vrs-i, Cheyke-i, Sasag-i, Segusd-i, Luueld-i és sok csepelszigeti egyházát jogtalanul a saját joghatósága alá vonta, és az ügy rendezése elől folyton kitér. Mon. Eccl. Strig. III. 715. (Vp. lt. Miscell. 16.)

¹ . . . cum possessionibus et villis in eisdem litteris specificatis — mondja az átíró oklevél.

175.

1327. márc. 4.

Henrik veszprémi püspök, helybeli ispán és királynéi kancellár Ilerk fia Jakab Felső-Kezu-i nemest, aki birtokaira — örökösire is kötelezően — elővételi jogot biztosít a veszprémi egyháznak — nemes jobbágyává fogadja, kivéven őt a püspöki officiálisok bíraskodása alól. Ha Henrik vagy püspökségében utódai nem tudnák Jakabnak és örökösének a kikötött szabadságot biztosítani, birtokostul kiléphetnek az egyház szolgálatából. Hazai okmt. III. 87. (Marcaltői lt. I. fiók, 1. cs. 1. sz.)

176.

1327. márc. 12. (in f. Gregorii.)

A zalai konvent előtt Kristóf fia Istvánnak a fia: Miklós Vruztun-i nemes, Vruztun nevű birtokát, melyet különben a Merene-ből való Gech fia Péternek és János fia Tamásnak 4 bécsi széles dénármárkáért (pro quatuor marcis latis denariis Viennensibus) egyszer már elzálogosított, most újabb 4 márkáért, azaz egy pejszínű lóért (pey coloris) és egy fertóért — a 8 márkán való visszaváltás jogának fenntartásával — ugyanazoknak folytatólagosan zálogba adja.

Hártyán, zárlatán pecsét töredékével. — Vk. m. lt. Orosztony 2.

177.

1327. jún. 2.

XXII. János pápa Henrik veszprémi püspököt Miklós győri püspök jogvédőjévé nevezi ki. Mon. Rom. Vespr. II. 48. (Vp. lt. Miscell. 17.)

178.

1327. jún. 11.

Teofil esztergomi prépost és társai — mint a Boleszló esztergomi érsek által kiküldött bírák — a veszprémi káptalannak a zalai apát ellen Kolon, Mogoroth és Stholch falvak tizedeiért folytatott perében kihirdetik a máj. 1-én kihallgatott 33 tanú vallomását. E szerint e falvak tizedeit az egyház merenyei birtokigazgatói (magistri, veszprémi egyházmegyei papok) szedték a káptalan részére, s csak mintegy 20 évvel ezelőtt, Benedek apát felbujtására, Herricus bán foglalta le őket a zalai monostor részére. Az alperes ellenvetésének a meghallgatására, akit sorozatos távolmaradása miatt 10 bécsi dénármárka bírsággal is sújtottak, új határnapot tűznek ki. Zala vm. I. 201. (Vk. m. lt. Kolon 6.) Magyarul (bő kivonatban): Pannonh. rendt. VII. 514.

179.

1327. jún. 13. (sab. p. diem iuramenti/II. oct. penthec.)

A somogyi konvent bizonyítja, hogy Kekche-i Isou ispán egy helybeli malom és egy rét miatt folytatott perében, Henrik veszprémi püspök ellené-

ben, Egyed káplán biznysága mellett, jún. 8-án, a hely színen, a püspököt helyettesítő András esperes, Acha-i plébános kezébe letette a Sándor ország-bíró által megítélt esküt.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Keék 2.

180.

1327. okt. 30.

I. Károly király átírja és megerősíti az esztergomi káptalannak azt az oklevelét, mely szerint Zumur-i Bench fia Tyba az esztergommegyei Zumur nevű földje harmadrészét, melyet atyja, Beseneu-i Romanus fia Mochtól 10 ezüst márkán vásárolt, 2 ekealja Symegh nevű földjét, melyet ugyancsak atyja Been mestertől 8 ezüst márkáért szerzett s a Symegh-i birtok másik felét, melyet Jedeger fia Páltól, Thana fia Pétertől, Paulinus fia Istvántól és más Symegh-beliectől 10 márkáért maga vásárolt, Henrik veszprémi püspöknek és helybeli örökös ispánnak s királynéi kancellárnak, 30 márkáért eladta. Fejér VIII/3. 221. ; Fejér vm. V. 567. (Vp. lt. Sümegh I.)

181.

1327. nov. 28. (Strigonii, sab. p. quind. Martini.)

Lodomerius esztergomi érseki vikárius előtt, a veszprémi káptalan nevében Miklós Segusd-i főesperes 1325-ben panaszt emelt a zalai apát és konventje ellen, visszakövetelvén a Kolon, Magarad és Stoulch falvak elfoglalt tizedeit, az elmaradt jövedelem címén 200 márka kártérítést is kérve. 20 nap múlva Péter testvér azt feleli, hogy e tizedeket, okleveleik tanúsága szerint, monostora régtőlfogva birtokolja, tehát nem a káptalant illetik meg. A bíró alaki okokból nem fogadja el a választ (mert az általa benyújtott »cédulán« az apát és a konvent neve nem szerepelt), s a per folytatását 1326. jan. 13-ra halasztja. A káptalan ügyvédje most tanúkkal és oklevelekkel jelenik meg, a pert azonban jan. 18-ra — az országbíróhoz teszik át, mert közben, az apát kérésére, a király küldönce ilyen értelmű parancslevelet hozott a bíróságnak. Visegrádon a káptalan képviselője a »privilegium clericale«-ra hivatkozva, az országbíró világi fórumnak nyilvánítja, mire Boleszló érsek, mint gondos atya (velut pater providus), a saját ítélőszéke elé téteti át az ügyet. A veszprémiek most már az áttétellel okozott kár megtérítését is kérik, amit az érsek (bírotársaival: a kalocsai érsekkel s a győri és pécsi püspökökkel, továbbá Teofil esztergomi préposttal és János honti főesperessel) meg is ítél, az összeg megállapítását azonban későbbre, 1327. máj. 1-re halasztja. Ekkor Lodomér érsek és bírotársai (Teofil esztergomi prépost és János honti főesperes) máj. 8-ra a tanúk kihallgatását tűzik ki. A felek (a káptalan ügyvivője s eleinte az apát és ügyvédje, Miklós zólyomi főesperes) beleegyeznek, az utóbbi azonban a pápához föllebbez,¹ a káptalan embere pedig a tárgyalás folytatását kéri. Perhalasztás s a monostor háromszori megfédzése után Lodomér megítéli a kártérítést, s júl.

¹ Zala vm. I. 205.

1-re, majd nov. 18-ra halasztja a pert. Mivel a monostor részéről egyik terminuson sem jelent meg senki, a vikárius (bíróházaival: Teofil préposttal, László esztergomi olvasókanonokkal és János honti főesperessel) meghozza döntését: megvizsgálván a káptalan okleveleit és a tanúk kihallgatásáról szóló jegyzőkönyvet, a veszprémi egyháznak ítéli vissza a 3 falu tizedeit, mert kitünt, hogy a monostor egykori apátja: Benedek, világi úrnak (domini secularis): Henrik bánnak a segítségével szerezte meg őket, aki erőszakkal fosztotta meg tőlük a veszprémi káptalant. A beiktatással a tihanyi és az almádi apátot bízza meg a bíróság, az apátoknak egyszersmind meghagyva azt is, hogy a helyszínen állapítsák meg, mióta bitorolta a monostor a tizedeket, s mennyit tesz ki összességében a visszatartott haszon, illetve kamat (*interesse*).

Hártyán, függőpecséttel és 2 pecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Kolcn 7.

182.

1327. nov. 28.

Lodomér, Boleszló esztergomi érsek vikáriusa, mivel a zalai apát ellenében a veszprémi egyháznak ítélte meg Kolon, Magarod és Stoulch falvak tizedeit — meghagyja Tamás tihanyi apátnak, Pál almádi procuratornak és István Leweuld-i plébánosnak, az előírt módon iktassák be a káptalant a tizedek birtokába, figyelmeztessék az apátot a bíróság és a perkoltség megfizetésére, s állapítsák meg: mióta bitorolta a monostor a tizedeket s mekkora az apát által visszatartott évi haszon. Zala vm. I. 210. (Tamás tihanyi apát 1327. dec. 20-i jelentésében. — Vk. m. lt. Kolon 8.) Magyarul: Pannonh. rendt. VII. 516. (Más napi kelettel).

183.

1327. dec. 7. e.

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy amikor bizonyágának a kíséretében Szentmiklósi Mihály királyi ember (Abraam falut), továbbá Sceleus, Poloznuk, Chopok és Wrs nevű zalamegyei birtokrészeket visszafoglalta, s Magyar Pál Gyemes-i várnagyot, mint a királyi és királynéi tárnokok és más conditionariusok felkutatására és földestül való visszaszerzésére kiküldött királyi megbízottat e birtokokba beiktatni akarta, a veszprémi káptalan képviselője tiltakozott, ezért az egyházat, dec. 7-re, ítélőszéke elé idézte. Zala vm. I. 248., Fejér VIII/3. 258. Vk. m. lt. Ábrahám 6. I. Károly király 1330. júl. 25-i oklevelében tartalmilag átírva. (A további átírásokra vonatkozólag ld. a következő regesztában közöltek.) Abraam esetében, miként a dec. 7-i tárgyaláson kiderült, tévedésből nem hangzott el tiltakozás. (Zala vm. I. 249.)

184.

1327. dec. 14.

Sándor országbíró — Magyar Pál Gyemes-i várnagy, mint a királyi és királynéi tárnokok és más conditionariusok felkutatására és földestül való

visszaszerzésére kiküldött királyi és királynéi megbízott ellenében — a bemutatott oklevelek alapján (1. I. László 1082., 2. II. András 1217., 3.—4. II. András 1222., 5. Erzsébet királyné 1290., 6. Fehérvári káptalan 1319. k.) a veszprémi káptalannak ítéli Abraam falut, továbbá Sceleus-i, Poloznuk-i és Chopok-i s az egykor királynéi tárnoki Olwrs-i birtokrészeit. Zala vm. I. 248. ; Fejér VIII/3. 258. (Vk. m. lt. Ábrahám 6. I. Károly király 1330. júl. 25-i oklevelében (u. o. Ábrahám 9.), amelyet tartalmilag s a Sándor országbíró okleveléből — Erzsébet királyné és a fehérvári káptalan oklevelét kihagyva — Szécsi Miklós országbíró írt át a veszprémvölgyi Mária-monostornak a veszprémi káptalan ellen Paloznakért és Csopakért folytatott perében 1383. máj. 16-án kiadott ítéletlevelében ; ezt viszont Kompolthi István országbíró 1429-i memorialisa őrizte meg. Vk. m. lt. Paloznak 54. Az említett 1383-i birtokperben Ábraam-ot, Szöllöst és Alörsöt nem érintették, ezért nem volt szükséges a Sándor országbíró előtt bemutatott valamennyi oklevélnek a megemlítése. Ellenben teljes szövegében, valószínűleg a királynéi levéltár részére — írta át I. Károly király 1330. júl. 25-i oklevelét, tehát a Sándor országbíróét is — Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 20-án Zambo Miklós királyi tárnokmester albirájának és ítélmesterének : Abram-i Mihály litteratusnak a per 1383. máj. 1-i tárgyalásán előadott kérésére. Vk. m. lt. Csopak 12.) •

185.

1327. dec. 20.

Tamás tihanyi apát és István Leweuld-i plébános jelentik Lodomér esztergomi érseki vikáriusnak, hogy a veszprémi káptalant, dec. 12-én, beiktatták Kolon, Magorod és Stoulch falvak tizedeinek a birtokába, a 8 márka bírság kifizetésére pedig 1328. jan. 13-át tűzték ki határnapul ; megállapították továbbá, hogy a zalai apát 18 évig bitorolta a 3 falu tizedeit s a káptalan elmaradt jövedelme, enyhe számítással, 90 márkát tesz ki. Zala vm. I. 210. (Vk. m. lt. Kolon 8.) Magyarul : Pannonh. rendt. VII. 516.

186.

1328. febr. 24. (in vig. Mathie.)

A fehérvári káptalan előtt Beel-i Ehelleus fia Mihály ispán — Tuz (Ruz ? dicti) Petheu mester egykori Zugligeth-i alvárnagya (vicecastellanus) — bejelenti, hogy Henrik veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár Bylege-falusi officialisaitól és famulusaitól elszenvedett megsebesítéséért és fogságáért s azért, mert fogott bírák közvetítésével és tanácsára abbahagyta a püspök, valamint Babana-i Sándor, ispánja és veszprémi várnagya, továbbá famulusai : Scepuzd-i Péter fiai : Ányos és Bede, végül clericusa : György ellen folytatott perét — a püspöktől (várnagya és famulusa nevében is) 25 dénármárkát kapott, ezenfelül pedig a püspök feloldotta őt Pál Thopolcha-i papja (sacerdos) és György nevű clericusa bántalmazásáért s az ottani püspöki malom erőszakos elfoglalásáért reá mért kiközösítés alól.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Billege 1.

187.

1328. márc. 20. (in dom. Judica.)

A fehérvári káptalan előtt Andronicus fia János, Philpe fiai: András és Kupe, valamint Ányos fia Mátyás a veszprémi káptalan felszabadított Chege-i jobbágysai (condam iobagiones ecclesie Wesprimiensis, nunc ab eadem liberationis beneficio predotati) — vallják, hogy a káptalan valamennyi Chege-i birtokát (universas possessiones ecclesie in eadem Chege conditioni subiectas), amelyet eddig oklevelével biztosítottan használtak, nevezetesen: 3 jobbágy-sessiót, 1 nagyobb (6 holdas) és a Zeuleummal nevű helyen lévő egy kisebb szőlőt, továbbá 10 hold (egy tagban) szántót, Wrs-i Mihály veszprémmegyei szolgabíró, királyi ember és a tihanyi konvent bizonyossága előtt s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, visszadták az egyháznak, s csak azt tartották meg, amit nemesektől és külső emberektől, tehát nem a káptalan jobbágysaitól vásároltak (exceptis ipsorum emptitiis possessionibus, quas videlicet non a iobagionibus eiusdem ecclesie, sed a nobilibus et quibuslibet extraneis et alienis quomodolibet adquisitas), hozzátéve, hogy a káptalannak jogában áll az általuk esetleg elhallgatott (conditiohoz kötött) egyházi vagyont a jövőben tőlük visszakövetelni.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Csege 2.

188.

1328. ápr. 16. (sab. a. quind. passce.)

A somogyi konvent előtt Lulya-i Miklós fia Marcellus és felesége: Mária, gyermektelenek lévén, Szt. Mihály egyházát teszik meg örökösükké, s lelkük üdvéért Henrik veszprémi püspökre, helybeli örökös ispánra és királynéi kancellárra hagyják Lulya-i birtokukat (in sessionibus, terris fima-tis et campestribus, vineis, pratis, nemoribus et silvis. . .), aki viszont, életük hátralévő idejére, a teljes ellátásukról (élelem, ruházat) való gondoskodást vállalja.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Lula 3.

189.

1328. máj. 27. (VI. Kal. Jun.)

A veszprémi káptalan Hursun-i Miklós fia Pál királyi szabad udvarnoknak (liber vduornicus domini regis) és unokatestvéreinek (patruelibus fratribus suis): Pousa fia Benedeknek, Zcem fia Péternek, Jakab fia Domonkosnak, Aba fia Abraamnak, Gergely fia Benedeknek, Vogis fia Lörincnek és Maraath fia Domonkosnak a kérésére és részükre azért — nehogy oklevelüknek esetleges elvesztése vagy elorzása következtében régi conditiojukba visszasüllyesztesse (ne, si casu accidente quovismodo ipsa privilegia auferentur vel alienentur ab eisdem — in pristinam conditionem redi-

gerentur) — átírja I. Károly király 1326. jún. 15-i s III. Bélának a Hurusun-i szabad tárnokok létszáma 12 mansióban való megállapításáról 1186-ban kiadott privilégiumát megerősítő oklevelét.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Dl. 40,532. (III. Béla 1186-i oklevele kiadva : Hazai okmt. VII. 393., I. Károly király 1326-i átírása pedig u. o. VI. 4. Ld. még Krit. jegyz. 143.)

190.

1328. jún. 2. (Avinioni, IV. Non. Jun.)

XXII. János pápa, mivel tudomására hozták, hogy Miklós győri püspök és elődjei a püspöki asztal ellátására szolgáló tizedekből, földekből, házakból, birtokokból, szőlőkből, malmokból, alapítványokból és egyéb javakból, némelyeknek életük tartamára, másoknak hosszabb időre, ismét másoknak pedig évi bérletképen különböző pönalékat tartalmazó oklevelek kíséretében, egyháziaknak és világiaknak egyaránt sokat eladományoztak, amiről egyesek az apostoli szentszéktől is szereztek megerősítőlevelet (confirmatorias litteras in forma communi), minthogy az ő tiszte az így elvont javaknak a visszaadatásáról gondoskodni, Henrik veszprémi püspököt a győri püspökség jogvédőjéül rendeli, és meghagyja neki, hogy az említett engedmények révén elidegenített javakat, a velük kapcsolatos oklevelek ellenére is, törvényes úton a püspöki mensa részére szerezzé vissza, az ellenkezőket pedig és azokat, akiket ezen eljárása során tanúkul megneveznek és nem akarnának vallani, egyházi fenyítéssel sújtja.

Hártyán, a bulla sodratával. — Vp. lt. Miscell. 17. — A Mon. Rom. Veszpr.-ben (II. 48.) csak rövid regesztá : Nicolao episcopo Jauriensi conservator deputetur.

191.

1328. júl. 5. (f. III. a. oct. Petri et Pauli.)

Jakab mester és az esztergomi keresztetek konventje előtt János villicus, Pouka és Balázs, Henrik veszprémi püspök Germen-i jobbágyai, a püspök, valamint officiálisuk : Salamon fia János mester nevében bejelentik, hogy Endree fehérvári prépost és királyi alkancellár Somodor-falusi officialisa : Beke és más serviensei, uruk parancsára, a Germen-i népek 60 ökrét erőszakkal elhajtották.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Germen 3.

192.

1329. jan. 27.

Cerzetoi Olivér pápai káplán és ügyhallgató a pannonhalmi, tihanyi és zirci apátoknak. Mivel a pápa őt bízta meg¹ a veszprémi püspökség és káptalan s az esztergomi János-lovagok között a Bylle-i Boldog Margaréta,

¹ Ezt kérte a veszprémi egyház ügyvédje, akinek keltezetlen kérvényét Cerzetoi O. oklevele magában foglalja.

a Thaath-i Szt. György-, a Sydoud-i Szt. Tamás- és a szentendrei kápolnák, nemkülönb a budahévízi tizedek ügyében már 25 esztendeje húzódo pernek az elbírálásával, a keresztesek mesterét és konventjét idézzék meg a pápai curia bírósága elé. Mon. Rom. Vespr. II. 49. (Vp. lt. Decimae Budenses 13.)

193.

1329. ápr. 17. (f. II. p. dom. Ramispalm.)

György, a budafelhévízi (de calidis aquis) keresztesek perjele és konventje előtt Felkuzy-i Duch fia Jakab a Mathe fia János, Bense fia Mihály és Endus fia István telkeinek a szomszédságában lévő helybeli sessióját és tartozékait, rokonainak, szomszédainak és falubelijeinek (villanorum) a beleegyezésével és szavatossági biztosítékkal, Lajos fia Jánosnak és örökösének 3 ezüst márkáért (pro tribus marcis argenti mercimonialis) eladja.

A budai káptalan 1410. ápr. 6. átírásában. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 28.

194.

1329. máj. 31.

Pál országbíró engedélyével s fogott bírák közreműködésével Gench-i Pál fia Tamás, Henrik veszprémi püspök ügyvédje, megbízója perbeli ellenfeleivel : Baldun fia Lőrinc fiaival : Jánossal és Lászlóval, az általuk s a Gyula fiai : Demeter és Gyula által a püspök ellen elkövetett birtokfoglalás és hatalmaskodások ügyében, ilyen megállapodást köt : 1. Lőrinc fiai Jutas-i Tybanak vagy Zolnuk fia Tamásnak s a fehérvári káptalan bizonyosságának a tanúsága mellett jún. 15-én visszaadják a püspökségnek az általuk elfoglalva tartott zalamegyei Narrad s ennek a végéhez csatlakozó Seulch nevű birtokokat ; ha nem teszik meg, bajvívásban elbukottaknak minősülnek. 2. A Helymba és Dobos (birtokok) között fekvő másik Seulch ügyét, melyet mind a két fél a sajátjának mondott, 6 fogott bíró megítélésére bízták, kiknek a király embere s a tihanyi konvent bizonyosságának a jelenlétében, okt. 6-án, a püspök által bemutatandó oklevelek alapján kell döntenüik. Ha a püspök nem bocsátja rendelkezésükre okleveleit, illetve nem tud ilyeneket felmutatni, vagy belőlük az alperesek birtokjoga derülne ki, akkor nem a püspök, hanem az alperesek javára kell a birtokot iktatni. A döntésről szóló jelentést okt. 13-ra kéri. Zala vm. I. 233 ; (eredetije : Vasvári kápt. hh. lt. Eccl. et famil. Fasc. C. I. 5.) és Pál országbíró 1330. máj. 12. ítéletlevelében tartalmilag átírva. Vk. lt. Nyirád 3.)

195.

1329. jún. 20. (f. III. p. oct. penthec.)

A fehérvári káptalan bizonyítja, hogy Henrik veszprémi püspök, helybeli örökös ispán és királynéi kancellár, a Rathold-nembeli Baldinus fiának : Lőrincnek a fiaitól : Jánostól és Lászlótól Pál országbíró előtt visszaperelte egyháza zalamegyei Errad és Sceulch nevű birtokait (az utóbbi Errad szélén, az alperesek Dobus nevű faluja mellett), s amikor jún. 15-én Juthas-i

Tyba királyi ember a káptalan bizonyságának: Jakabnak, a Szt. László-oltár igazgatójának és az alperesek s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a püspöknek akarta őket iktatni, Sarusd-i Mokch fia Bálint (testvérei nevében is) tiltakozott¹, azt állítván, hogy Errad határai között az ő Gerencher nevű, atyjuk által vásárolt részirtokuk is fekszik, minek következtében Tyba nem Errad és Sceulch, hanem egyszerűen csak Errad nevén adta át a püspöknek a birtokokat — határait azonban, az említett tiltakozás miatt, nem állapíthatta meg.

Rongált hártján, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nyirád 1.

196.

1329. jún. 25. és júl. 6. között²

I. Károly király, Wamus-on, a saját és a királyné officiálisai által, királyi és királynéi jog címén, bizonyos birtokrészeket elfoglaltatott; azonban, miután biztos tudomást szerzett arról, hogy a veszprémi egyház földjét vette el jogtalanul, minden tartozékával egyetemben visszaadja.

Pál országbíró 1329. júl. 6-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Vámos 9.

197.

1329. jún. 27. (in Vyssegrad, X. oct. penthec.)

Pál országbíró Henrik veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak a titeli káptalan ellen indított perében a tárgyalást okt. 6-ra halasztja.

Hártján, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 123.

198.

1329. júl. 4. (in alto castro, in quind. penthec.)

Pál országbíró előtt Saag-i Miklós fia János, királyi officiális és requisitor³ jún. 25-én felelősségre vonta Simon fia Jánost, Andronicus fia Mauritiust, Iwanka fia Lőrincet, Beky fia Jánost és Pál fia Andrást azért, mert amikor a király emberének és a fehérvári káptalan bizonyságának a jelenlétében, királyi és királynéi conditionariusi joron (nomine conditionalium iurium regalium et reginalium), bizonyos Wamus-i földeket elhatárolt és visszafoglalt, majd a király és királyné részére iktatni akart, nevezettek tiltakoztak. A per tárgyalásán elmondották, hogy Wamus-on a veszprémi püspökön és káptalanon s a veszprémvölgyi Mária-monostoron kívül csak

¹ Tartalmilag átírva Pál országbíró 1330. máj. 12. ítéletlevelében, de a Mokch fia Bálint tiltakozásának az említése nélkül nyilván azért, mert ez már egy másik pernek a tárgya, amelyről azonban nincsen több adatunk. (Vk. m. lt. Nyirád 3.)

² E birtokvisszafoglalásról az országbíró először jún. 25-én, a királyi lemondásról pedig júl. 6-án tanúskodik, I. Károly oklevele tehát a két terminus közötti időben készülhetett.

³ Ld. Pál országbíró 1329. júl. 6-i oklevelét. (Vk. m. lt. Vámos 9.)

nekik van birtokuk, ez azonban örökségük és egészen az övéké, állításukat pedig István ifjabb király és erdélyi herceg (1266. évi) privilegiumával bizonyították. E szerint őseik, Sandrinus és három testvére : Lőrinc, Mihály és Miko a királyné tárnokainak a jobbágyai (de iobagionibus tavarnicorum domine regine originem habuerunt), Benud, Simon, Márk, Teryak, András, Lőrinc, Benche, Kodan, Sabyn és Péter a királyné harcoló jobbágyai (exercituales iobagiones reginali clementie attinentes) voltak, Balasee, Iwan, Bertalan és Simon pedig királyi pohárnokoktól származtak (de populis bucariorum regalium extiterant procreati), majd, érdemeikért, az említett conditiókkal kapcsolatos szolgálatból kiemelve (de predictarum conditionum obligatis servitutibus...exemisse), birtokaikkal együtt szabad királyi serviensekké tette (cum possessionibus...ceteri liberorum servientum regalium collexisse) őket a király. Ezt V. István oklevelével is igazolták, aki trónralépése után, Erzsébet királynéval együtt Balaseet, Iwant, Bertalant és Simont, továbbá a királyné harcoló jobbágyaitól, valamint az ugyancsak királyuői tárnokok jobbágyaitól származó többi ősüket — birtokaikat is megnemesítve — aranyzabadságukban megerősítette. Mivel a királyi requisitor továbbra is ragaszkodott véleményéhez, hogy t. i. Wamus-on királyi és királynéi conditionariusi földek vannak, s bár senkit sem tudott megnevezni, aki azokat bitorolná, az országbíró, noha véleménye szerint a bemutatott oklevelek alkalmasnak bizonyultak birtokjogaik védelmére, esküt ítélt meg az alpereseknek arra vonatkozólag, hogy rajtuk és az említett egyházakon kívül másnak valóban nincsen Wamus-on birtoka, s a saját birtokukon nincsen lappangó királyi vagy királynéi conditionariusi jog.

A fehérvári káptalan 1329. aug. 3-i jelentésében. — Vk. m. lt. Vámos 10.

199.

1329. júl. 6. (in Wysegrad, XII. quind. penthec.)

Pál országbíró előtt Saagh-i Miklós fia János (királyi requisitor és officiális) Henrik veszprémi püspök, királynéi kancellár és káptalanja ellen azt panaszolta, hogy amikor bizonyos Wamus-i birtokrészeket a királyi ember a fehérvári káptalan bizonyosságának a jelenlétében körülhatárolt és visszafoglalt, majd a királyt és a királynét, conditionariusi jogon (nomine conditionalium iurium) birtokukba be akarta iktatni, a püspök és a káptalan tiltakozott. Az egyház képviselője (Cosmas clericus) a király oklevelét mutatta be, melyben I. Károly király elismeri, hogy a kérdéses birtok az egyház szerzeménye (mercimonia et dotes ecclesie), s a püspök és a káptalan javára lemond róla, mire a requisitor szintén lemond az eljárás további folytatásáról.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Vámos 9.

200.

1329. júl. 8.

A tihanyi konvent bizonyítja, hogy a veszprémi káptalan s Rendusi Lőrinc fia Péter és Thómsy-i Miklós fiai : Pál és András s rokonságuk az Abraham és Rendus birtokok határai miatt Pál országbíró előtt folytatott

perükben fogott bírák közvetítésével kiegyeztek. A királyi ember a Balaton és Cybirenursy falu között kijelölte az új határt, s ami a vonalon innen a nemesek birtokából Abraam határai között maradt, az a káptalané lett, a Rendus-i határok által körülzárt káptalani földek pedig a nemesek tulajdonába mentek át. Zala vm. I. 238. (Vk. m. lt. Ábrahám 7.)

201.

1329. aug. 3. (f. V. p. Petri ad vincula.)

A fehérvári káptalan jelenti Pál országbírónak, hogy bizonyosságának : Pál mester kanonoknak a jelenlétében Sebestyén fia Péter, Saagh-i Miklós fia János királyi officialis és requisitor famulusa : Chataar-i Lukács előtt, Wamus-i földjűkön, Simon fia János, Andronicus fia Mauritius, Iwanka fia Lőrinc, Beky fia János és Pál fia András, az ország szokása szerint, esküvel erősítették meg azt az állításukat, hogy nevezett birtokukban nem lappang királyi vagy királynéi conditionariusi jog.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Vámos 10.

202.

1329. aug. 14.

Az esztergomi káptalan bizonyítja, hogy Tamás mester, Miklós pannonhalmi apát notariususa és megbízottja, miután bemutatta az apát megbízó- és Cerzeto Olivér pápai káplán és ügyhallgató 1329. jan. 27-i idézőlevelét, a budafelhévízi tizedek s ugyancsak a veszprémi egyházmegyében lévő Bylle-i Boldog Margaréta-, a Thaath-i Szt. György-, a Sydoud-i Szt. Tamás- és a szentendrei kápolnák ügyében, Henrik veszprémi püspök és káptalanja ellenében az esztergomi keresztetek mesterét : Jakabot az auditor elé idézte. Mon. Rom. Vespr. IV. 320. (Vp. lt. Decimae Budenses 15.)

203.

1329. aug. 19.

Benedek csanádi püspök előtt Henrik veszprémi püspök, János mester veszprémi prépost (a káptalan nevében is), valamint Jakab, az esztergomi keresztetek mestere (konventje nevében is) bejelentik, hogy a budahévízi a Bylie-i Boldog Margaréta egyházának, a Thaath-i Szt. György-egyházának, a Sydoud-i Szt. Tamás-egyházának és a Szt. István- király-falva közelében létezett, de már elpusztult Szt. András-egyházának a tizedei ügyében, fogott bírák közvetítésével kiegyeztek. A budahévízi tizedet megfizették, a Thaath-i tized (negyede a káptalané) egészen a püspöké lett, a Bylie-i, Sidoud-i és a szentendrei tizedek pedig, a magistralis quarta-val együtt a kereszteteknek jutottak. Mon. Eccl. Strig. III. 717. (Vp. lt. Decimae Budenses 14.) Rövid regesztája : Fejér VIII/7. 223.

204.

1329. szept. 16. (sab. p. exalt. crucis.)

A budai káptalan előtt István veszprémi kanonok és Bana-i plébános, továbbá Jakab Bagdan-i, Lőrinc szentjakabi (de sancto Jacobo), János Kaluz-i, Ferenc Jenew-i és Péter Thelky-i plébánosok minden kényszer nélkül kijelentik, hogy a János Kezw-i plébános által Henrik veszprémi püspök ellen szept. 12-én benyújtott fellebbezésben (appellatio) nevük hozzájárulásuk nélkül szerepel, tartalmával nem értenek egyet, nevezett Jánost nem bízták meg képviselőjükkel, ezért az articulusokat semmisnek nyilvánítják. Nyilatkozatukról a püspök kért a budai káptalantól írást.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 18.

205.

1329. okt. 6. (in oct. Michaelis.)

Tamás tihanyi apát és konventje bizonyítják, hogy mivel Pál országbíró úgy döntött, hogy Henrik veszprémi püspök, valamint Baldinus fiának: Lőrincnek a fiai: János és László által választandó s a konvent elé meghívandó 6 fogott bírónak, okt. 6-án, a püspök birtokában lévő oklevelek alapján, János és László ellenében meg kell állapítaniuk, vajjon melyik Sceulch birtok illeti meg jogosan a püspököt — a jelzett napon, miután rendelkezésükre bocsátotta okleveleit, s János (testvére nevében is) kijelentette, hogy nem a Halyba és Dobus között lévő Sceulch, hanem az Errad birtok végén fekvő és szintén Sceulch nevű birtok a püspöké, mivel pedig a bemutatott oklevelek nem tartalmaztak határleírást, és az sem tűnt ki belőlük, hogy ki birtokának a szomszédságában van a vitás Sceulch (distinctiones metarum et in cuius possessionis vicinitate. . . possessio Sceulch existat, non reperiebantur) — a választott bírák (a püspök részéről: Bokon-i István, Vrs-i Mátyás fia Mihály és Zabadi-i Inus fia György; Lőrinc fiai részéről: Chani-i Chaak, Gulach-i András fia Miklós és Kezu-i Abraam) a felek véleménykülönbsége miatt (altercatio) úgy ítélték, hogy ha a püspök a Halyba (!) és Dobus között fekvő Sceulch-ön, teljes főpapi öltözékben, a konvent bizonyosságának a jelenlétében (1330. jan. 13-án) megesküszik, hogy ez az ő egyháznak a földje, akkor Lőrinc fiai kötelesek neki azt, a régi határai szerint való terjedelmében, visszaadni.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sceulch 1. Tartalmilag átírva Pál országbíró 1330. máj. 12. ítéletlevelében. (Vk. m. lt. Nyirád 3.)

206.

1329. okt. 20. (in Wysegrad, VIII. reportationis seriei/quind. Michaelis.)

Pál országbíró a Henrik veszprémi püspök és Boldun fiának: Lőrincnek a fiai: János és László között, a veszprémi egyháznak az alperesek Helymba és Dobos birtokai között fekvő Sculch nevű földje miatt folytatott perben úgy ítélt, hogy a felek a tihanyi konvent előtt 6 fogott bíró jelenlétében mutassák be okleveleiket, s a hiteleshelyi jelentésben foglalt dön-

tésük alapján fogja majd végleges ítéletét meghozni. A felek ügyvédjei által (okt. 13-án) elhozott jelentésből kiderült, hogy mivel Lőrinc fia János (testvére nevében is) azt állította, hogy a püspök oklevelében szereplő Sculch nem azonos azzal a földdel, amely Helymba és Dobos között fekszik, hanem egy másik Sculch-chal, azzal t. i., amely Errad birtok végén van, s a bemutatott oklevelek alapján határait az arbiterek nem tudták megállapítani, azért a püspök javára esküt ítélték meg. Az országbíró most magáévá teszi a fogott bírák döntését, és az eskü letévéséről szóló jelentést 1330. jan. 20-ra kéri a konventtől.

Rongált hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sceulch 2.

207.

1329. nov. 30. (pridie Kal. Dec.)

I. Károly király előtt és engedélyével Wesprim-i Bessenyő Lukács fia: János (J. filius Luce Bysseni de Wesprimio) szegénysége miatt, a Saar folyón, a néhai Mors mester kanonok (canonici Morsi?) kúriája mögött lévő fél malomhelyét, melyet, hozzátartozóival, Wesprim-i Mihály fiainak: Márton mester kanonoknak és Jánosnak egyszer már elzalogosított, illetve eladott, s néhai Fudur László birtokaival egyetemben királyi adományképpen visszakapott, Henrik püspöknek (és királynéi kancellárnak), valamint János prépostnak a káptalan nevében nyilvánított hozzájárulásával — Jánosnak, Mihály fiának, 20 dénármárkáért (pro viginti marcis denariorum promptorum) eladja.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 17.

208.

1329. dec. 13.

XXII. János pápa a zirci apát, a fehérvári prépost és a domonkosok budai perjele által visszahelyeztetni Buda-i János Kezu-i plébánost avignoni útja alatt az Alsó- és Felső-Kezu-beliektől megnyirbált javadalmának a teljes birtokába. Mon. Rom. Veszpr. IV. 321. (Vk. hh. lt. Bullae pontificiae 2.)

209.

1330. jan. 13. u. (.../in oct. epiph.)

A tihanyi konvent előtt, fogott bírák közreműködésével, Baldinus fia Lőrinc fiaival: Jánossal és Lászlóval, 1329. okt. 6-án kötött megállapodása szerint, Henrik veszprémi püspöknek, 1330. jan. 13-án, földesküt kellett volna tennie arra, hogy a Halymba és Dobos között fekvő Sceulch az egyház birtoka. Most, eskü helyett, ugyancsak a tihanyi konvent előtt, így állapodik meg perbeli ellenfeleivel: 1330. márc. 14-én Eneruh-i Imre fia Tamás, Vsa-i István fia Domonkos és az ugyanodavaló Markolph, Cheb-i Mikou és Leurenté-i Demeter — a püspök, Cheb-i Deseu, Durugh-i Máté, Gulach-i

András fia Miklós, Leurenthe fia Beke és Kezy-i Abram — az alperesek arbiterei, vagy a közülük választott négyen a vitás földet két egyenlő részre osztják s az Errad felőli részt a püspökség, a Dobus birtokkal határosat pedig Lőrinc fiai kapják. Amelyik fél a békebírák döntését nem fogadja el, bajvívásban elbukottnak minősül.

Pál országbíró 1330. máj. 12. ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Nyírád 3.

210.

1330. jan. 20. u. (. . . /VIII. oct. epiph.)

Pál országbíró a tihanyi konventhez. Küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében Zolnuk fia Tamás a felek által kiküldött 10, vagy a közülük választott 4 fogott bíró által a Halymba és Dobus birtokok között fekvő Sceulch vitás földnek márc. 14-én foganatosítandó két egyenlő részre való osztása után az Errad felőli részt a veszprémi püspökségnek, a Dobus birtokkal határosat pedig Henrik püspök perbeli ellenfeleinek: Baldinus fia Lőrinc fiainak: Jánosnak és Lászlónak iktassa. A határok leírását tartalmazó jelentést máj. 1-re kéri.

Pál országbíró 1330. máj. 12-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Nyírád 3.

211.

1330. febr. 5. (in Vysegrad, in f. Agathe.)

I. Károly király a hantai Szt. Mihály-egyház Hantay és Palaznuk nevű veszprémmegyei birtokainak benépesítését óhajtván előmozdítani, meghagyja a megyei ispánoknak, várnagyoknak, nemeseknek és mindazoknak, akiknek jobbágyaik vannak (iobagiones habentibus), hogy azokat a szabad conditiójú (libere conditionis) embereiket, akik engedélyüket (licentia) elnyerték és a terragiumot megfizették, ingóságokkal együtt engedjék odavándorolni. A jelentkezők 3 évi szolgáltatási mentességet kapnak (trium annorum libertatibus a die adventus ipsorum pacifice fruituri).

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Paloznak 26.

212.

1330. febr. 14. (in f. Valentini.)

András erdélyi, Miklós győri püspök és a győri káptalan Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár részére átírják IV. Béla 1269. okt. 3-i oklevelét, melyben a király a veszprémi egyházat visszahelyezi a budai prépostság által jogtalanul elfoglalt s a Bana-i Sz. Mária-plébániához és ennek leányegyházához: a Kwachy faluhoz kapcsolt Szt. Margitkápolnához tartozó Popmal, illetve Pyspukmal, Eleumal, Kerekud és Bana-föld nevű szőlők után járó tizedeknek és borvámnak s a Tamás volt nádor

által az Erchy-i monostornak adott Wal-i, valamint a Durguche-i tizedeknek birtokába, aláveti neki a budafelhévízi, Buda-hegyi, Kreynfeld-i és Segusd-i egyházakat, és megerősíti a veszprémi püspök jogait a királyné koronázására s az 500 márkával javadalmazott királynéi kancellárságra.¹

Hártyán, 2 pecsét részére való bevágásokkal s a harmadiknak a szalagjával. — Dl. 40,571.

213.

1330. márc. 14. u. (. . ./in oct. medii quadrag.)

A tihanyi konvent jelenti Pál országbírónak, hogy Zolnuk fia Tamás, Salamon szerzetes kíséretében, a 10 fogott bíró által a Halymba és Dobus birtokok között fekvő Sceulch nevű — márc. 14-én két egyenlő részre osztott — vitás föld Errad felőli részét, a jelentésben leírt határok szerint, a veszprémi püspökségnek, a Halymba és Dobus birtokokkal határosat pedig Henrik püspök perbeli ellenfeleinek: Baldinus fia Lőrinc fiainak: Jánosnak és Lászlónak ellentmondás nélkül iktatta.

Pál országbíró 1330. máj. 12-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Nyirád 3.

214.

1330. máj. 12. (in Wyssegrad, XII. oct. Georgii.)

Pál országbíró ítéletlevele. Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár 1329. elején pert indított Baldun fia Lőrinc fiai: János és László ellen az általuk és Gyula fiai: Demeter és Gyula által elkövetett birtokfoglalásért és sorozatos hatalmaskodásaikért (super causis, dampnis, nocumentis, combustionibus villarum, destructionibus possessionum, homicidio, membrorum mutilationibus). Mivel az országbíró a fehérvári káptalan és a tihanyi konvent inquisitoriális jelentései alapján a vádat igazoltnak vette, a felek, fogott bírák közreműködésével (1329. máj. 31.) egységre lépnek s eredményeképpen a fehérvári káptalan 1329. jún. 20-i bizonyosságlevele szerint, az alperesek visszaadják Errad s ennek határai közé tartozó Sceulch zalamegyei püspöki birtokokat; a Halymba és Dobus között fekvő másik Sceulch ügyét pedig fogott bírák által okt. 6-án foganatosítandó megítélésre bízzák, kik, mivel az egyház oklevelei alapján határait nem tudták megállapítani, a tihanyi konvent 1329. okt. 6-i bizonyosságlevele szerint és Pál országbíró 1329. okt. 20-i hozzájárulásával, a püspököt 1330. jan. 13-án leteendő földesküre bocsátják. A tihanyi konvent 1330. jan. 13. u. jelentése szerint s az országbíró jan. 20. u. hozzájárulásával, eskü helyett, az ügyben újabb egység jön létre: a felek a vitás föld megosztása mellett határoznak, amelyet Zolnuk fia Tamás királyi ember és Salamon szerzetes tanúsága mellett, a konvent. márc. 14. u. jelentése szerint, 10 békebíró hajtott végre, s eredményeképpen a vitás Sceulch Errad felőli részét a királyi megbízott a veszprémi püspöknek, a Halymba és Dobus birtokokkal határosat pedig a püspök perbeli ellenfeleinek: Baldinus fia Lőrinc fiainak: Jánosnak és Lászlónak ellentmondás nélkül iktatta. Az

¹ Krit. jegyz. 1617. (Az irodalmat ld. ott.)

1330. máj. 1-i tárgyaláson, e jelentés alapján, az országbíró, az újonnan megállapított határok szerint, privilégiális formában erősíti meg a feleket a nekik jutott birtokrészek tulajdonában s Lőrinc fiait e részben örök hallgatásra ítélve, lezárja a pert.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Nyirád 3.

215.

1330. jún. 2. (in Vyssegrad, sab. a. oct. penthec.)

I. Károly király előtt Henrik veszprémi püspök, szolgálataik jutalmául, szavatossági biztosítékkal, visszaadja Ratolth-i Mátyás fiainak: Loránd és Olivér mestereknek az örökölt Zanka nevű földjüktől elválasztott s általuk Monozlou-i Gergely fia Lászlónak 3 márkán elzálogosított Churcha nevű birtokukat, amelyet nevezett László a püspöknek adott zálogba.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zánka 1.

216.

1330. jún. 11. (III. Idus Junii.)

I. Károly király átírja¹ II. Andrásnak a fehérvári káptalan Zenthgywrg és a fehérvári keresztetek Fogd nevű birtokának a határait tartalmazó 1215. évi oklevelét.

Pálóczy Mátyus országbíró 1429. márc. 3-i okleveléből ugyancsak tartalmilag átírta Pálóczy László országbíró 1447. már. 13-án. — Vk. m. lt. Fadd 9. — Az átírt oklevél kiadatlan szövegtöredéke a következő: Et ab illo loco venit ad insulam Julia sitam inter duo brahya Danoby, que insula tota. . . insula proceditur versus australem plagam ad locum, qui vulgo dicitur Ebeshow, ibi elevata est meta affinis terre cruciferorum et terre Michaelis et terre Stephani et terre ville Fogd; tertia autem infra predictam insulam et metam in loco Ebeshow elevatam cum silva et pratis, exceptis stagnis et piscinis, communis est ecclesie Albensi cum. . . loco Ebeshw venit ad metam iuxta silvam Scilen elevatam et hinc procedit ad aliam, que est in Scamolcha et hinc venit ad metam, que est iuxta aquam Maman. . . ab eadem vero tendit ad aliam metam, que est in fine predicti stagni; et hinc venit ad aquam Gergen ad locum qui dicitur. . . ultima meta habita ibi cum terra cruciferorum predictorum, Stephani et Michaelis et ville Fogd, ultra aquam vero Gergen est meta contermina terre abbatis de Feldwar et terre sancti Egidy et ex alia [parte] eiusdem aque est alia meta in loco, qui dicitur Fyzestu et hinc venit iuxta locum feni (?) regis usque aquam Hw. . . [abbatis] de Fewldwar, a terra sancte Marie, feneta vero elevata in loco Hwthys fit processus usque locum Quiuz, tota terra a Gergen usque eundem locum cum pratis existentibus communibus cum abbate Symigiensi. . . a loco Quluz venit iuxta villam Gywrgwaradya terra sancte Marie tendente ad aquilonem, terra vero san. . . [per] plagam meridionalem, et a meta ibi elevata venit ad Zwduch et inde ad Bozyas; ultima meta habita cum terra sancti Egidy et a Bozyas incipit terra sancte Marie affinis esse. . . bel, que protenditur usque ad terram cruciferorum in via que dicitur Aruch et cum terra cruciferorum, de quibus ment. . . [u]sque locum y. . . tres mete conveniunt, quarum una est ecclesie Albensis, secunda cruciferorum, tertia abbatis de Thyhan et ibidem finita terra cruciferorum, incipit meta affinis terre eiusdem abbatis de [Thyhan].

¹ Megerősítő záradékával és pecsétjével ellátta I. Lajos király. 1364. jún. 26-án.

217.

1330. jún. 12. (in alto castro Wysegrad, in crast. Barnabe.)

I. Károly király Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár kérésére a zalamegyei Errad nevű falujában (keddi napokon tartandó) hetivásárt engedélyez, az engedélyt nyilvános vásárokon kihirdetteti, s az ott majd megforduló kereskedőket különös oltalmába veszi.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nyirád 2. Átírta I. Károly király 1340. márc. 22-én (Vp. lt. Nyirád 5.) és Zsigmond 1412. nov. 3-án. (U. o. Nyirád 8.)

218.

1330. júl. 25.

I. Károly király átírja és megerősíti Sándor országbíró 1327. dec. 14-i ítéletlevelét, melyben a királyt és Erzsébet királynét képviselő Magyar Pál Gymes-i várnagy ellenében bizonyos Sceleus-i, Poloznuk-i, Chopok-i és Olwrs-i birtokrészeket és Abraam falut a veszprémi káptalan kezén hagy meg. Zala vm. I. 248. ; Fejér VIII/3. 258. (Vk. m. lt. Ábrahám 6.) — I. Károly oklevelét (Vk. m. lt. Ábrahám 9.) szösz szerint írta át Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 20-án (Vk. m. lt. Csopak 12.) és tartalmilag ugyanő 1383. máj. 16-i ítéletlevelében Kompolthi István országbíró 1429-i memoriálisában. (U. o. Paloznak. 54.)

219.

1330. júl. 29.

László kalocsai érsek és királyi kancellár, Miklós győri püspök és András mester fehérvári prépost királyi alkancellár bizonyítják, hogy Magyar Pál mester Boleszló esztergomi érsek hagyatékát, egyházi ruhákat és 14 oklevélmásodlatot, I. Károly király megbízásából, László pécsi és Henrik veszprémi püspöknek, mint az esztergomi egyház pápai adminisztrátorainak — átadta. Mon. Eccl. Strig. III. 170. (Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et. capit. 17.)

220.

1330. júl. 29.

László kalocsai érseknek és királyi kancellárnak, László pécsi és Miklós győri püspöknek, mint Károly király megbizottainak bizonyoságlevele arról, hogy Henrik veszprémi püspök, királynéi kancellár és János veszprémi prépost a visegrádi érseki házban, 1330. júl. 27-én előttük, továbbá András mester fehérvári prépost és királyi alkancellár, Jakab orvos (phiscus), háji prépost és királyi kápolnaispán, Demeter királyi tárnokmester, Magyar Pál gimesi és Péter fia Tamás csókakői várnagy jelenlétében megesküdtek, hogy a csehszigeti tizedek a veszprémi püspököt és káptalanját illetik meg, és sem a magyar királyok, sem mások nem cserélték el őket az egyháztól. Fejér VIII/3.476. (Hibásan.) Eredetije: Dl. 2629. (Régi jelzete: Episcopatus Vesprimiensis Fasc. 19. No. 11.) Újkori egyszerű másolata: Vk. m. lt. Magna insula 4.

221.

1330. szept. — dec. (...mbris.)

I. Károly király évekkel ezelőtt zalamegyei Toghen nevű birtokát, a rajta lakó királyi udvarnokokkal együtt (simul cum... uduornicis) elcserélte a veszprémi püspökség Scenthendree nevű birtokával; most Absolon fia Antal azzal vádolja Henrik püspököt, hogy püspöki udvarnoknak kezdi őt tekinteni, és conditionariusi szolgálatra akarja kényszeríteni (fore ipsum de dictis uduornicis sibi datis et ad servitium conditionale compellere), pedig már őseinek is királyi serviensi jogcímen tiszta és nem valamiféle szolgálai conditióval beszenyezett nemesi birtokuk volt Toghen-ben (sessionem, terras arabiles, possessiones, vineas et alia titulo pure et non aliqua conditione servili maculate nobilitatis et regalium servientum habuissent), amely ugyanazon címen reá is háramlott, s ezért jogvédelmet kér. A király kiküldi Bach-i Cosmát és Ornoldus fia Demetert, meghagyván nekik, hogy Zala megye ispánjával és szolgabíráival, a tihanyi és almádi konventek képviselőinek a jelenlétében vizsgálják ki az ügyet, s az eredményről tegyenek jelentést. Mivel a vizsgálat Absolon fia Antal állítását igazolta, a király, prelátusai és bárói tanácsára, megerősíti őt birtokában és nemességében, kijelentvén, hogy a püspökségnek annak idején csak annyit adott, amennyit jogosan és igazságosan adhatott.

Rongált, vízfoltos hártmány, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Tagyon 1.

222.

1331. márc. 3. (in dom. Oculi.)

A veszprémi káptalan előtt Jutas-i Ine fiai: Miklós és Thyba, nagyanyjuknak, Kayar-i Tiborc özvegyének a hozományára és jegyajándéka (super facto dotis et rerum paraphernalium), továbbá anyjuknak, Tiborc leányának: Mooknak a leánynegyede fejében és Tiborc birtokai után 5 bécsi dénármárkát (quinque marcis denariorum Vyennensium) fizetett Wesprim-i Lukács fia Jánosnak, aki viszont lemondott arról, hogy testvére, néhai Fodor (dictus) László nevében, 3 szolganőért (trium ancillarum): Elzáért, leányáért: Chutáért és Gedrolthért s egyéb dolgokért, pert indítson ellenük.

Hártmány, hátán pecsét nyomával. — Vk. lh. lt. Famil. 338. Cap. U-V.

223.

1331. márc. 7. (in Wysegrad, II. termini/ medii quadrag.)

Pál országbíró emlékeztető levele arról, hogy rendelete szerint Henrik veszprémi püspöknek, márc. 14-én, azt kellett volna bizonyítania itélőszéke előtt, hogy Scepezd-i Anyosnak, Pál fia Gergelynek, Antha fia Tamásnak és Fábían fia Kapanak nem Echyr-ben, hanem Scepezd-en vannak közös őstől származó atyafiaik (proximos cognatos generationales... patruales), akik a veszprémi egyház jobbágysai (iobagionatu...ecclesie Wesprimiensi annexas habeant et iobagiones...ecclesie sue existant), nevezetteknek pedig azt, hogy származásuk révén az Echyr-beli nemesekhez kapcsolódnak, és Scepezd-en

birtokolt földjükkel osztály útján váltak ki az Echyri nemesek nemzedékéből; — a kitűzött napon azonban az alperesek indokolatlanul távolmaradtak, a püspök pedig ezért nem jelent meg, mert sürgős államügyben (in... regis et regni negotiis plurimum arduis) az osztrák és stájer hercegekhez küldte ki a király.

Rongált hártján, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepezd 5. Ld. Pál ország-bíró perhalasztó oklevelét. (1332. máj. 9.)

224.

1331. márc. 12. (in villa Nowa, f. III. p. dom. Letare.)

András mester vasvári prépost Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár nemes jobbágyainak márc. 10-én Nowa faluban tartott közgyűlésén a püspök meghívására megjelent azért, hogy többek közt tanúja legyen annak az ítéletnek, amelyet a nemes jobbágyok közgyűlésének, a püspök panaszára, Saul fia Salamon, a veszprémi egyház nemes jobbágya ellen kellett volna hoznia azért, mert Bana fia Pált és fiait, a püspök Nowa-i jobbágyait, javaiktól megfosztotta, a Nowa-i püspöki birtokokat elfoglalta, határjeleiket elpusztította; azonban amikor a nemes jobbágyok a közgyűlésen önként megjelent országos nemesek a püspöknek személyesen előadott vádja alapján ítélkezni akartak, nevezett Salamon nemes jobbágy, társainak ismételt intése ellenére bíróságukat nem ismerte el, hanem azt lebecsülve, a püspök és más ellenfelei sérelmére, szökevény módján, a közgyűlésről dacosan eltávozott.

Hártján, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nova 3. Az érdekes tartalmú oklevél szövege: Nos magister Andreas prepositus ecclesie Castriferrei significamus quibus expedit tenere presentium universis. Quod cum nos ad instantiam et petitionem venerabilis in Christo partis domini Henrici dei gratia episcopi Wesprimiensis, aule domine regine cancellarii ad congregationem suam generalem unacum nobilibus iobagionibus ecclesie sue in dominica Letare in villa Nowa celebrandam ad audiendum et videndum iudicium per eosdem nobiles iobagiones Wesprimiensis ecclesie inter ipsum venerabilem patrem dominum episcopum Wesprimiensem ab una parte et Salamonem filium Sauli nobilem iobagionem predictae Wesprimiensis ecclesie de Nowa ab altera super destructione Pauli filii Bana et filiorum suorum, iobagionum scilicet ipsius domini episcopi de eadem Nowa, necnon bonorum eorundem ablatione; item possessionum episcopalium in eadem Nowa occupatione et metarum destructione et combustione, necnon universarum iniuriarum per dictum Salamonem illatione inter cetera faciendum pro testimonio accessissemus; tandem cum congregatis predictis nobilibus predictae ecclesie Wesprimiensis et diversis litigantium causis inibi per eosdem iuris ordine mediante examinatis, idem venerabilis pater dominus episcopus Wesprimiensis premissa omnia et singula premissorum per ipsum Salamonem fore facta exitisse et fuisse contra predictum Salamonem filium Sauli personaliter in ipsa congregatione astentem allegasset; et cum predicti nobiles iobagiones ecclesie sue unacum probis et nobilibus viris regni Hungarie ad ipsam congregationem spontanea voluntate convenientibus iuxta assertionem dicti domini episcopi iudicium facere voluissent, tandem idem Salamon condurato animo per inductionem universorum nobilium iobagionum ecclesie pretaete, in nostri presentia semel, secundo et pluries factam iudicium eorundem parvipendens, nec ipsorum iudicio astre volens, dei timore postposito et omni reverentia abiecta acceptare non curavit, ymo potius malum contra malum addere volens in prejudicium ecclesie beati Mychaelis archangeli de Wesprimio et ipsius domini episcopi et iacturam et aliorum suorum adversariorum de ipsa congregatione prout affugus recessit coram nobis. In cuius rei memoriam atque firmitatem ad petitionem ipsius domini episcopi presentes concessimus litteras testimoniales sigilli nostri munimine roboratas. Datum in villa Nowa feria tertia proxima post dominicam Letare, anno domini MCCC^{mo} tricesimo primo.

225.

1331. márc. 12. (in villa Nowa, f. III. p. dom. Letare.)

Miklós Kopornuk-i apát bizonyságlevele Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár nemes jobbágyainak márc. 10-én, Nowa faluban tartott közgyűlésének a lefolyásáról.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nova 2. Szövege azonos András mester vasvári prépost 1331. márc. 12-i oklevelének a szövegével. (Ld. az előbbi regesztát.)

226.

1331. márc. 27. (in Wysegrad, f. IV. p. Ramispalm.)

I. Károly király Herend-i, szentjakabi (de sancto Jacobo) és Thagen-i jobbágyai illetve conditionariusai (iobagiones sive nostri conditionarii regales) azon panaszára, hogy a veszprémi püspök szabadságukban korlátozva (contra formam libertatis ipsorum) nem engedi őket a király más birtokára költözni, s azt állítja, hogy falvastul cserébe kapta őket Szentendre (ville sancti Endree) nevű birtokáért, — felszólítja Henrik veszprémi püspököt és királynéi kancellárt, — mivel a cserére már nem emlékszik, mutassa be a róla szóló oklevelet, hogy főpapjaival és báróival úgy intézkedhessen, hogy a conditionariusok a jövőben ne panaszkodhassanak; ha pedig nincsen oklevele, vagy nem akarná bemutatni, akkor e birtokok szabadsága szerint megtartván jövedelmeit (redditus vestros de dictis villis iuxta libertatem possessionum earundem percipientes), emberének: Sos Jakabnak a kíséretében (in presentia) engedje a conditionariusokat, ingóságokkal, a királyi birtokra áttelepedni s azt, hogy házaikat és épületeiket eladásra felkínálhassák (domos et edificia venditioni ibidem exponi) és szőlőiket továbbra is megtarthassák (vineasque eorum eisdem uti, fructus earum percipere).

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Herend 2.

227.

1331. máj. 23. (f. V. p. penthec.)

Tamás tihanyi apát és konventje bizonyítják, hogy Péter fia Bede, Henrik veszprémi püspök serviense és testvére: Anthimon, Zepezd-ből való zalamegyei nemesek, tanúik: Miklós Zepezd-i plébános, Herend-i Leurenthe fia Miklós és Arukfew-Nyued-i János mester fia János bizonyága mellett bejelentették, hogy a Zepezd-i Peze fia Fábiánnal, 12 hold örökölt Zepezd-i szántóföldjükért folytatott perükben, László fia István királyi embernek s a megjelent tanúk közül Heurend-i Leurenthe fia Miklósnak, mint a Henrik veszprémi püspök megbizottjának és Miklós Zepezd-i plébánosnak a közvetítésével kiegyeztek olyformán, hogy Bede a békebírák által megítélt földesküt Gergely fia Márton, Ányos fia Bálint, János fia László Zepezd-i, továbbá Ethesyr fia Ethesyr és Péter fia Péter Wrs-i nemes eskütársaival ápr. 1-én letette, s ezáltal (testvérével) a vitás föld birtokába lépett.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

228.

1331. jún. 9.

Cerzeto Olivér pápai káplán és ügyhallgató, mint a veszprémi püspöknek és káptalanjának a veszprémi egyházmegyei Bille-i Boldog Margaréta-, (a Sydoud-i) Szt. Tamás- és (a Szt. Istvánfalva közelében létezett, de már elpusztult) Szt. András-kápolnáért, valamint a budahévi tizedekért az esztergomi ispotályosok elleni perében XXII. János pápa által kiküldött bíró, — mivel a keresztések ügyvédje azt állította, hogy ebben az esetben nincs helye bírói eljárásnak, mert már több mint 40 évvel ezelőtt Zlaudus veszprémi püspök és káptalanja lemondottak azonos tárgyú perükről, és meg is esküdtek Jakabnak, a rend akkori mesterének, hogy nem élesztik fel a vitát, — meghagyja a kalocsai érseknek és egi püspöknek, vegyék át a keresztésektől a bizonyítékul ígért oklevelet, s hiteles másolatát küldjék meg neki, hogy dönteni tudjon. Mon. Rom. Vespr. IV. 323. Benedek csanádi püspök 1331. júl. 14-i oklevelében. Vp. lt. Miscell. 20.

229.

1331. júl. 4. (Bude, IV. oct. Joh. bapt.)

László pécsi püspök, mint az apostoli szentszék által a veszprémi egyház részére kiküldött jogvédelmező (conservator iurium) meghagyja a tihanyi apátnak és konventjének, hogy ha Henrik veszprémi püspök majd kéri őket, küldjék ki emberüket, s ez, alkalmas tanúk jelenlétében és megfelelő határidőre, idézze meg a fehérvári Szt. Miklós-egyház kanonokjait és a fehérvári Váralja (de suburbio Albensi) hospeseit (azok kivételével, akik perhalasztó oklevelében meg vannak említve), s az idézés megtörténtéről tegyenek jelentést.

A tihanyi konvent 1331. júl. 31-i jelentésében (újkori egyszerű másolatban). — Vp. lt. Alba 7.

230.

1331. júl. 14.

Benedek csanádi püspök Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár részére átírja Cerzeto Olivér pápai káplánnak és ügyhallgatónak a veszprémi püspök és káptalanja s az esztergomi ispotályosok tized-perében a kalocsai érsekhez és az egi püspökhöz intézett 1331. jún. 9-i parancslevelét. Mon. Rom. Vespr. IV. 322. (Vp. lt. Miscell. 20.)

231.

1331. júl. 25.

Berengari Jakab és Bonofatoi Rajmund, XXII. János pápa nuntiusai és tizedszedői, valamint Csanád esztergomi érsek, I. Károly király hozzájárulásával, az esztergomi érseki tartomány papságát a pápai utasítások és más fontos egyházi ügyek megtárgyalására az aug. 27-re hirdetett s Budán

Handwritten Latin text in a medieval script, likely a letter or document. The text is dense and covers most of the page, with some lines starting with a large initial 'H'. The script is a cursive Gothic style. The text is written on a parchment-like surface with some visible texture and slight discoloration. The handwriting is somewhat irregular, characteristic of medieval manuscripts.

3. — 1331. márc. 12. András vasvári prépost oklevele a veszprémi püspök nemes jobbágyainak Nován tartott 1331. márc. 10-i közgyűléséről. (Tartalma és szövege a 224. sz. regesztában.)

tartandó zsinatra meghívják. (Vlk. m. lt. Szalad cott. decimae 11.) Kiadva egy 1331. júl. 26-án kelt példány alapján: Mon. Eccl. Strig. III. 193. (Vlk. m. lt. Szalad. cott. decimae 4.)

232.

1331. júl. 28. (dom. p. f. Marie Magdal.)

Tamás tihanyi apát és konventje jelenti I. Károly királynak, hogy a Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár javára kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Ozowfeu-i papját: Pétert, s kíséretében Felicianus fia Péter Kachana fiainak: Sándornak és testvéreinek Keek nevű faluja környékén nyomozva megállapította, hogy jobbágyaik (maguk is vallották) — júl. 25-én Lászlónak, a püspök Keek-i jobbágyának a curiáját erőszakkal elcsatolták (abscidissent), s földjéből egy részt, melyet nevezettek jobbágyaival közösen használ (particulam terre... episcopi cum predictis iobagionibus... filiorum Kachana in... villa Keek mixtim habitam), elfoglaltak.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Keék 1.

233.

1331. júl. 31.

A tihanyi konvent jelenti László pécsi püspöknek, a veszprémi egyház jogvédelmezőjének, hogy parancsára kiküldte Benedek szerzetespapot, aki júl. 26-án Egyed, Miklós és János kivételével, a fehérvári Szt. Miklós-egyház kanonokjait, továbbá Chula fia István és testvére: János kivételével a fehérvári Váralja hospeseit, Zenthenek, a Szt. Domonkos-plébániatemplom papjának a tanúsága mellett, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár ellenében, az idézéstől számított tizenötödnappra, ítélőszéke elé idézte. Fejér vm. II. 677. Újkori egyszerű másolatban. — Vp. lt. Alba 7.

234.

1331. dec. 22. (in crastino Thome.)

A veszprémi káptalan előtt a néhai Péter veszprémi éneklőkanonok testvéreinek: Pálnak a fia János és Chupak-i Joanca fia János a Veszprém patak (juxta aquam Wesprimiensem) mellett Veszprémben fekvő s két, egy öröklött s egy (a Chatar-i nemesektől) vásárolt telekből összevont telküket (fundum curie... quo olim duo fundi existebant), gyümölcsösrel (cum pomerio) 5 bécsi kisdénárral számított márkáért (pro quinque marcis parvorum Vyennensium) 8 esztendőre Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár vikáriusának: Miklós mester somogyi főesperes-kanonoknak zálogba adják oly kikötéssel, hogy ezen idő alatt nem váltható vissza, ha pedig a 8. év elteltével nem tudnák visszaváltani, akkor a telek a zálogösszeget kerül a hitelező főesperes birtokába.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vlk. m. lt. Veszpr. oppid. 18.

235.

1331.

A fehérvári káptalan előtt Sebe asszony, Iklod-i Gergely fiának : Miklósnek az özvegye, leányainak : Ilonának, Erzsébetnek és Klárának a hozzájárulásával, az Iklod-i birtokban lévő s Olivér fiaitól : Benedektől, Miklóstól és Istvántól megszerzett (?) leánynegyedét, a Boztyh-i Salamon ispán fia : János mester által képviselt Henrik veszprémi püspöknek és Szt. Mihály egyházának, 3 garas-dénár-márkáért (pro tribus marcis grossorum denariorum) eladja.

Csonka hártján, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Iklód 1.

236.

1332. febr. 21. (f. VI. p. dom. Circumdederunt.)

Tamás tihanyi apát és konventje jelenti I. Károly királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldöttje : Péter Ozofeu-i pap kíséretében Wesprim-i Felicianus fia Péter — Miklóst, a néhai Lőrinc vajda fiát, Band-i birtokán, a veszprémi káptalan ellenében, márc. 25-re a király elé idézte.

Hártján, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Billege 4/A.

237.

1332. márc. 4. (Wesprimii, in die cinerum.)

Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár, miután egyházának, az elődei és a saját korában elszenvedett zavaros időkben világiak által (per potentiam secularum) elfoglalt zalamegyei Nerrad, Gerencher és Sceulch nevű birtokait peres úton visszaszerezte, bár még a pusztulás képét mutatják és néptelenek, visszahelyezi őket egyháza joghatósága alá, s visszadja a káptalannak a Nerrad-i tizedeket is, melyeket arra az időre foglalt le, amíg az ottani leégett Mindenszentek-egyházat felépíti és tetőzettel ellátja, s megigéri, hogy a jövőben sem ő, sem officálisai nem fognak e tizedekhez hozzányúlni.

Hártján, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Nyirád 4.

238.

1332. márc. 21.

Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár, mivel Miklós egykori szlavón bán anyja, semmibe véve a kánoni sanctiókat (contra canonicas sanctiones) Péter Sag-i papot, elvévén tőle javait a Lizo és Patruh falvak egyházi személyeinek és a nemes embereknek nagy kárára (in preiudicium omnium ecclesiasticarum personarum et nobilium virosum in villis Lizou et Patruh) elűzte, — figyelembe véve a nevezett nemes asszony Sag-i jobbágyai és János fia Péter s más nemesek között fennálló viszálykodást (compatientes

altercationibus, quas iobagiones eiusdem domine de ...villa Sag unacum Petro filio Johannis et aliis nobilibus habebant), a Lízou-i Szt. Brictius-kápolnát elválasztja Sag-i anyaegyházától (matrice ecclesia), s megengedi a nemeseknek, hogy szolgálatára papot tartsanak, és temetőjébe temetkezzenek. Anjoukori okmt. II. 580. (tévesen) 1332. febr. 9-re keltezve. János veszprémi prépost, püspöki vikárius 1363. szept. 22-i átírásából. (Dl. 5159.) Átírta még Miklós esztergomi érsek 1361. márc. 29-én. (Vp. lt. Litterae adiunctae 14.) Eredetije: Vp. lt. Litterae adiunctae 13.

239.

1332. márc. 25. u. (in Taplocha, in medii quadrag.)

István fia Miklós mester zalai ispán és a szolgabírák által 1332. márc. 25-re összehívott Taplocha-i megyei közgyűlésen bemutatott egy királyi registrumot, amely többek között Zepezd-i Péter fia Bedeu-t a nemes jobbágyság között tartotta nyilván (in quodam regio registro... Bedeu filium Petri Zepezd nobilem iobagionem castri fore exprimentis exhibito), mire Bede kijelentette, hogy Zepezd-ből való ugyan, de az országos nemesek, illetve királyi szervensek sorába tartozik (se de... Zepezd fore et de cetis ac numero aliorum nobilium regni et servientum regalium esse proclamasset), Henrik veszprémi püspök, királynéi kancellár ellenben azt mondta, hogy nevezett a veszprémi püspökségnek harcoló nemes jobbágya (Bede de Zepezd nobilem iobagionem... ecclesie sue... exercituantem esse). Miklós ispán és a szolgabírák, máj. 1-re, I. Károly király elé utalják az ügyet, ahol a püspök azt, hogy Bede egyháza nemes jobbágya, Bede viszont azt tartozik bizonyítani, hogy országos nemes, illetve királyi serviens, tehát tiszta nemességgel rendelkezik (ipse clara nobilitate gauderetur).

A Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt s Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i oklevelében foglalt Pál országbírónak 1333. márc. 13-án kelt ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

240.

1332. máj. 9.

Pál országbíró Péter fiai: Ányos és Benedek, Pál fia Gergely, Pos fia Jakab, István fia András, Anta fia Tamás, Fábián fia Kapa, Marias fia Péter, Benedek fia Salamon, Fülöp fia Domonkos, Wosk fia László, János fia László, András fia Bálint, Péter fia Pál és Ányos fia Bálint Scepezd-i nemesek¹ conditio-perét² aug. 27-re halasztja, feltéve, ha közben Henrik veszprémi püspökkel ki nem egyeznek. Zala vm. I. 264. Vp. lt. Miscell 19.

¹ A »nemesek« szó utólag áthúzva!

² Ld. az 1331. márc. 15-i, 1333. márc. 28-i és 1333. ápr. 28-i okleveleket.

241.

1332. jún. 1. (f. II. a. oct. ascens.)

Tamás tihanyi apát és konventje előtt Paluznok-i Mihály fia Máté, a veszprémi káptalan jobbágya, urai engedélyével a jobbágyaiktól és másoktól vásárolt Poloznok-i földjeit és szőlőit — lelke üdvéért — a káptalanra hagyományozza úgy, hogy — a tulajdonjognak az egyházra való átruházása mellett — ezeket s a fűvönosztás alapján őt megillető más Paloznok-i földeket és szőlőket élete hátralevő éveiben, a káptalan más vendégjobbágyainak a módján — tovább használja, s fiaival a jobbágyok szokásos szolgáltatásait és szolgálatait teljesíti.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Paloznak 19. Az oklevél szövege a következő: Nos frater Thomas miseracione divina abbas et conventus monasterii beati Anyani Tykoniensis significamus quibus expedit tenore presentium universiss: Quod Mathe filius Mychaelis de Paluznok iobagio honorabilis capituli Wesprimiensis ecclesie in nostri presentia personaliter constitutus est confessus, quod terras et vineas suas emptitias in territorio eiusdem ville Paloznok et alias ubique locorum existentes cum omnibus utilitatibus et attinentiis earundem a iobagionibus eiusdem capituli Wesprimiensis ecclesie et ab aliis de p rmissione eiusdem capituli emptionis titulo comparatas anime sue ob salutem capitulo eiusdem Wesprimiensis ecclesie, dominis suis, in vita sua dedit, donavit et legavit perpetuo pleno iure; ita tamen, quod idem Mathe prefatas terras suas emptitias in eadem Paloznok et alias ipsum contingentens uulgariter cum fyuketel divisas et vineas cum omnibus utilitatibus, uti premisimus, ex parte eiusdem capituli, quamdiu sibi vita comes fuerit, more aliorum hospitem iobagionum eiusdem capituli Wesprimiensis ecclesie, ut liberaliter et libenter assumpsit, possidebit et habebit; ipsi capitulo ipse et filii sui debita et servitia consueta more aliorum iobagionum ipsius capituli impendere tenebuntur, totum ius proprietatis et domini in ipsum capitulum transferendo. Presentes autem, si per circulum anni nobis reportate fuerint, nostras exinde privilegiales litteras faciemus emanari. Datum feria secunda proxima ante octavas ascensionis domini, anno eiusdem Millo. CCC. tricesimo secundo.

242.

1332. szept. 3. (VIII. oct. Steph. regis.)

Pál országbíró a Zepezd-i Péter fiainak: Ányosnak és Bedenek, Pál fia Gergelynek, Antha fia Tamásnak és Fábían fia Koppanak Henrik veszprémi püspökkel folytatott conditio-perét, királyi parancsra, nov. 18-ra halasztja.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átrva. — Vp. lt. Zepezd 13.

243.

1332. szept. 7. (f. II. a. nat. virg.)

Az esztergomi káptalan előtt Pousa fia Jakab, a veszprémi püspökség Zepezd-i nemes jobbágya, a saját és társai: Markus (Mayus?) fia Péter, Benedek fia Gál, Mátyás fia Domonkos, János fia László, Vask fia László, Bálint, András, Péter fia Pál, Ányos fia Bálint és István fia András¹ nevében

¹ A Kaplai János országbíró oklevelében átírt 1333. márc. 13-i Pál országbíró-féle oklevél dátum nélkül adja (tartalmilag) az esztergomi káptalan 1332. szept. 7-i oklevelét. A benne szereplők névsorában Benedek fia Gál helyett (elírás folytán?) Benedek fia Salamon szerepel.

kijelenti, hogy bár az egyház szolgálatából ki akartak válni, ami miatt pereskedtek is, azonban magukba szállva és neki valamint utódjainak engedelmeséget fogadva, a püspökkel kiegyeztek, s megígérték, hogy a jövőben, birtokaikkal egyetemben, tisztelettel és hűséggel fogják szolgálni.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

244.

1332. szept. 8. (in Vissegrad, in f. nat. virg.)

I. Károly király, mivel a zalamegyei Zepezd-ből való néhány nemes (quidam ex nobilibus) tudomása nélkül (absque scitu) lépett a veszprémi egyház szolgálatába, Henrik veszprémi püspök pedig pert indított Péter fiai: Ányos és Bede, valamint Pál fia Gergely, Fábrián fia Kapa, és Antha fia Tamás ellen, — meghagyja Pál országbírónak, halassza el a per tárgyalását addig, amíg nem tájékozódik az egyházhoz csatlakozottak conditiója felől (donec de conditione... posset informari), arról t. i. vajjon Ányosnak és a többi Zepezd-inek a rokonai Zepezd-i nemesek-e, avagy a veszprémi egyház jobbágysai (dum informaretur in eo, si proximi et generatio Anjani et aliorum de Zepezd... nobiles de Zepezd, an essent iobagiones ecclesie Vesprimiensis).

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

245.

1332. okt. 16. (in Wysegrad, in f. Galli.)

I. Károly király Miklós mester veszprémi kanonoknak, a királyi kúria notariusának s képviselőjében atyjának: Wesprim-i Mihály fia János ispánnak a nevében is előadott kérésére meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike Veszprémben (in civitate Wesprimiensi) fekvő, őseik által vásárolt 5 sessiójukat és a hozzájuk tartozó szántókat lássa el határjelekkel, és iktassa be őket birtokukba.

I. Lajos király 1355. nov. 10-i megerősítő oklevelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 20.

246.

1332. okt. 23. (f. VI. p. Luce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy parancsára bizonyosága: Miklós mester kanonok és dékán kíséretében — Zonuk fia Tamás, okt. 20-án, Miklós mester veszprémi kanonok és somogyi főesperes atyja: János ispán veszprémi vásárolt 5 telkét¹ és a hozzájuk tartozó szántóföldeket² körülhatárolta, s őket birtokukba ellentmondás nélkül beiktatta.

I. Lajos király 1355. nov. 10. megerősítő oklevelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 20.

¹ Helyük: ...prima sessio consistit in valle sub ecclesia sancti Nicolai... a parte orientali simulcum tribus iugeribus terre retro ipsam curiam a parte meridionali... in eadem valle ad magnam viam, per quam de Wesprimio itur in campum

247.

1332. nov. 19. (in crastino oct. Martini.)

Az almádi konvent I. Károly királynak. Mivel, panaszuk szerint, Henrik veszprémi püspök a Zepezd-ből való Péter fiait: Anyost és Bede-t, továbbá Pál fia Gergelyt, Antha fia Tamást és Fábían fia Koppa-t, országos nemes mivoltuk ellenére, birtokaikkal együtt, egyháza szolgálatába akarja kényszeríteni, parancsára kiküldte bizonyosságát, s kíséretében András királyi ember, nov. 18-án, a zalamegyei Thapolcha falu (villa) országos vásárán (in die, quo forum generale celebratum fuisset), nyomozva megállapította, hogy nevezettek valódi nemesek (veros nobiles semper exstitisse et in numerum et cetum ceterorum regni nobilium fuisse deputatos).

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

248.

1332. nov. 23. (in Wysssegrad, in f. Clementis.)

I. Károly király Miklós mester veszprémi kanonoknak s a királyi kúria notariusának a saját és atyja: Wesprim-i Mihály fia János ispán nevé-

Ifyumezeu... fines eorundem facientibus; ... alia sessio circa iam dictam sessionem a parte orientis, in vicinitate quondam Mykocha sartoris et Michaelis dicti Purka; ... tertia sessio iuxta propriam sessionem eorundem comitis Johannis et Nicolai filii sui a parte meridionali, circa quendam vicum seu plateam... que sessio nunc ad sessiones duorum hominum sunt divise (!); ... quarta sessio prope Bezedkw inter curiam... comitis Johannis et Nicolai a parte meridiei et occidentis, a parte vero aquilonis prope lapides vulgariter Bezedkw, a parte autem orientis sessiones iobagionum sororum sancte Katherine de valle Wesprimiensi vicinantur...

² 16 helyen 96 és az első sessio mellett 3, összesen 99 hold: ... in quadam valle Monmulatow sex iugera in vicinitate terrarum Ladislai filii Laurentii de Chatar a parte occidentis; ... a parte vero aquilonis Dominici iobagionis castri, a parte... orientis mons Ifyumezew... a parte meridionali via publica; ... unum iuger... retro ortum Petri filii Feliciani, a parte orientis, in cuius angulo est arbor Bwzfa... a parte aquilonis via publica; ... duo iugera... retro ortum sacerdotis ecclesie sancti Nicolai, a parte occidentis inter terras eiusdem ecclesie; ... quatuor iugera... retro eundem ortum a parte meridionali iuxta magnam viam, per quam itur in Wrs; ... circa eandem viam unum iuger inter terras ecclesie sancti Nicolai et magistri Cosme succentoris; ... unum iuger iuxta eandem viam versus meridiem inter terras Petri filii Feliciani et Nicolai filii Mathie; ... sex iugera circa viam Zabazou, quorum tres a parte orientis, et tres a parte occidentis fines e converso ad invicem facientia ad eandem viam; ... octo iugera sunt circa viam Kwzempwt, a cuius parte, a parte aquilonis est terra Demetrii aurifabri, a parte vero orientis et occidentis sunt terre capituli... a meridie est terra ecclesie sancti Johannis; ... quattuor iugera circa viam Mogalhegwth... a parte occidentis; ... tria iugera inter terras ecclesiarum beati Michaelis et Sancte Katherine, ac Thome filii Zonuk; ... quattuor iugera infra montem Mogolheg a parte septentrionis; ... circa silvam Ispansag a parte occidentis octo iugera, in quarum finibus est rubetum Monorous a parte aquilonis; ... in loco Parlagyerte... in una continuatione sunt viginti tria iugera et sedecim a parte aquilonis similiter in una continuatione inter duas vias, per quas itur in Zarburen; ... circa viam Arkuswth novem iugera, quorum fines tendunt ad monticulum Porlogyerte... inter terras comitis Johannis ex parte capituli Wesprimiensis perceptas a parte meridionali... a parte... aquilonis terre Pauli vicinantur eisdem...

ben előadott kérésére patens-alakban átírja és megerősíti a fehérvári káptalannak 1332. okt. 23-án kelt s a király 1332. okt. 16-i parancslevelét is magában foglaló arról szóló jelentését, hogy a kérelmezők veszprémi vásárolt telkeit és tartozékaikat okt. 20-án körülhatárolták, és részükre ellentmondás nélkül iktatták.

I. Lajos király 1355. nov. 10. megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid 10

249.

1332.

A veszprémi káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy bizonyosságának, Mátyás mester kanonoknak és fehérvári főesperesnek a kíséretében Zolouk-i Pál fia Miklós, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében ellentmondás nélkül állapította meg Vgud-i Cheny¹ mester zalamegyei Kolon és Magarad² nevű birtokainak a határait.

A győri káptalan 1342. okt. 31-i oklevelében (Vk. m. lt. Merenye 12.) és Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Merenye 13.)

250.

1333. febr. 4.

László pécsi püspök, mint a veszprémi püspökség jogainak a szentszék által kinevezett védője meghagyja Simon pécsi kanonoknak és Tamás Zolouk-i főesperesnek, Henrik veszprémi püspök ellenében idézzék meg ítélszéke elé Miklós mestert, a fehérvári Váralja Szt. Miklós-templomának a rectorát azért, mert Szt. Domonkos egyházát kifosztani megkísérelte. — Mon. Rom. Veszpr. IV. 327. Fejér vm. II. 679. (Vp. lt. Alba 6.)

251.

1333. febr. 4.

László pécsi püspök, a veszprémi egyháznak az apostoli szentszék által kinevezett jogvédője bizonyítja, hogy Tamás Zolouk-i főesperes Fekete Miklóst, a Fehérvár-váraljai Szt. Miklós-egyháznak a rectorát, Henrik veszprémi püspök ellenében, ítélszéke elé idézte. Mon. Rom. Veszpr. IV. 328. (Vp. lt. Alba 12.)

252.

1333. febr. 7. (in dom. Exurge.)

A fehérvári káptalan jelenti Pál országbírónak, hogy ítélete értelmében abban a perben, mely Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár, valamint Miklós zalai ispán és alispánja, Péter fia Pál között azért folyt, mert gyanú

¹ Az ítéletlevelben : Chenyk.

² U o : Magyarad.

alapján (per modum suspicionis) azzal vádolták meg a püspök 9 Zepezd-i jobbágyát (iobagiones): Benedek fia Salamont, Fülöp fia Domonkost, Vosk fia Lászlót, János fia Lászlót, András fia Bálintot, Péter fia Pált, Ányos fia Bálintot, Pous fia Pált és István fia Andrást, hogy 31 márkájukat eltulajdonították (in ablatione 31 marcarum), — a vádlottak Veszprémben, febr. 6-án, a püspök vikáriusainak, a veszprémi nagyobbik egyház káptalanjának, továbbá a fehérvári káptalan megbizottjának, az Okolydergechey-i papnak és másoknak a jelenlétében letették a tisztítóesküt, s Pál (al)ispán, Miklós ispán nevében is, felmentetteknek nyilvánította őket a vád és következményei alól.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepezd 6.

253.

1333. márc. 9. (f. III. a. dom. Letare.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsára, hogy kiküldte Jakab Jod-i káplánt, s kíséretében Kopol-i Peteu, mint pristaldus¹, febr. 9-én, a Chaba faluval szomszédos falvakban nyomozva Chida fia Cosmáról és Dénes fia Cheke-ről megállapította, hogy őseikkel egyetemben régtől fogva (ab antiquo tempore) a veszprémi egyház conditionariusai voltak, s conditionariusi birtokukkal (cum conditionaria possessione ipsorum) az egyháztól elszakadtak, és Vgol-i Pál mesterhez csatlakozva — védelme alá (in eiusdem tutelam) helyezték magukat, ezért az egyházi birtokhasználatától (a receptione usuum... possessionis ecclesie) eltiltotta őket.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. m. lt. Csaba 7.

254.

1333. márc. 13. (IV. medii quadrag.)

Pál országbíró bizonyosságlevele. Az 1332. márc. 25-én, Taplocha-n tartott zalamegyei nemesi közgyűlésen bemutattak egy királyi registrumot, amely többek között Zepezd-i Péter fia Bedeu-t a nemes várjobbágyok között tartotta nyilván, mire nevezett kijelentette, hogy ő az országos nemesek, illetve a királyi serviensek sorába tartozik, Henrik veszprémi püspök pedig azt mondta, hogy Bede a veszprémi püspökség harcoló nemes jobbágya. A megye, máj. 1-re, a király, illetve az országbíró elé tette át az ügyet, amely, több halasztás után, 1333. jan. 15-én került tárgyalásra. Henrik püspök IV. László király, továbbá elődeinek: Benedek és István püspököknek s az esztergomi káptalannak az okleveleit mutatta be. Az elsőből az tűnt ki, hogy IV. László a veszprémi egyház Zepezd-i nemes jobbágyainak a földjét Chibrianus ispánnak adományozta, majd Péter püspök kérésére visszaadatta nekik. Benedek és István püspök oklevelei azt tartalmazták, hogy Kázmér, a veszprémi püspök Zepezd-i nemes jobbágya helybeli földje egy részét, olyan kötelezettséggel, amilyennel eddig maga birtokolta, (1299-ben¹), ura² engedélyével,

¹ Pro capitulo per anni circulum pro pristaldo per gratiam vestram dato.

² Vp. lt. Zepezd 3.

fogadott fiára és Elise nevű leánya jegyesére átruházta. Az esztergomi káptalan (1332. szept. 7.) okleveléből az derült ki, hogy Pousa fia Jakab és társai, a veszprémi püspökség Zepezd-i nemes jobbágysai, az egyház szolgálatából ki akartak szakadni, majd magukba szállva, püspökükkel kiegyeztek. Végül Henrik püspök még benyújtotta a fehérvári, győri és vasvári káptalanok tanúvallatási jelentéseit, amelyek mind azt bizonyították, hogy a veszprémi egyház Zepezd-i jobbágysai, illetve népei, emberemlékezetet meghaladó idő óta jobbági jognak tartoznak a püspökség kötelékébe (*iobagiones seu populos ecclesie Vesprimiensis de Zepezd... nunquam de numero et cetu nobilium seu servientium regalium extitisse, sed semper ad eandem ecclesiam... iure iobagionario pertinuisse.*)— Ezzel szemben Péter fia Bede a tihanyi, zalai és almádi konvent és Zala megye tanúvallatási jelentéseivel azt igyekezett bizonyítani, hogy őseivel egyetemben I. István király ideje óta országos nemes. Az országbíró megkérdezte, vajjon Zepezd-en kívül vannak-e másutt nemes vérrokonai, mire azt feleli, hogy Echyren-ben vannak ilyenek, s Zepezd-i földje a velük való birtokmegosztás útján jutott a kezére (*ipse cum nobilibus de Echyren... in proxima linea generationis et patrueli firmitate se fuisse... et terram Zepezd per ipsum possessionem per modum divisionis ad se deventam recitasset*). A püspök erre megjegyezte, hogy nem Echyren-ben, hanem Zepezd-en él az említett rokonság, akik valamennyien egyháza nemes jobbágysai (*Bede non in Echyren, sed in Zepezd proximis cognatis generatione et fratres patruelis iobagionatui... ecclesie Vesprimiensis annexos habere... declarasset*). Az allegatio után az országbíró, báró és nemes bírótársaival, állításaik pontosabb bizonyítására utasítja a feleket, s márc. 10-re halasztja a per tárgyalását, ha csak közben ki nem egyeznek. Ekkor Bede alázatosan bevallja, hogy a veszprémi püspökség nemes jobbágya, s belátva, hogy aki természetes ura ellen tör, az az isteni rendelkezésekkel száll szembe, földestül visszatér egyháza szolgálatába. Az országbíró lezárja a pert, és privilegiális formában írásba foglaltatja Péter fia Bede-nek eme vallomását.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

255.

1333. márc. 28. (in dom. Ramispalm.)

A fehérvári káptalan előtt Pál Wsy-i plébános, Henrik veszprémi püspök káplánja jelenlétében Péter fia Anyos, a veszprémi egyház Zepezd-i nemes jobbágya, testvérével: Gergellyel kijelenti, hogy gonosz embereknek, a püspök ellenségeinek a biztatására oktalanul kivonták magukat a püspök nemes, illetve harcoló jobbágyainak a kötelékéből, és más nemességet kerestek maguknak, ami miatt a püspökkel perbe is keveredtek, most, meggondolván, hogy emberemlékezetet meghaladó idő óta őseik is az egyházat szolgálták, a tőlük örökölt birtokaikkal együtt (kivéve vásárolt földjeiket) ismét a püspök oltalmát kérik és szolgálatába lépnek.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepezd 7.

256.

1333. ápr. 11. (in oct. passee.)

A fehérvári káptalan előtt Péter mester hantai prépost és veszprémi kanonok egyháza tiltakozását jelenti be azért, mert kanonoktársuk és notariusuk: Mátyás fehérvári főesperes hiteleshelyi kiküldetésében (*diabolica operante obcecatione corruptus*) csalárdul járt el: Chenek mester birtoka elhatárolásánál nem vette tekintetbe a régi határokat feltüntető okleveleiket s a királyi emberrel Merenya-i birtokukból egy részt (*particulam... satis amplam*) Chenek mester Kolon nevű birtokához hagyott csatoltatni, jelentésében pedig saját káptalanját is megtévesztette. Chenek mester belátta ugyan tévedését, az elcsatolt földet azonban mégsem hajlandó visszaadni.

Hártyán, zárlatán pecsét töredékével. — Vk. m. lt. Merenye 10.

257.

1333. ápr. 28. (in Wyssegrad, f. IV. p. Georgii.)

Pál országbíró előtt Zepezd-i Fábián fia Koppa és Pál fia Gergely, Henrik veszprémi püspök és királynéi kancellár jelenlétében kijelentik, hogy gonosz tanácsadókra hallgatva eredeti conditiojuktól, a veszprémi püspökség nemes jobbágyságától, földjeikkel együtt, el akartak szakadni és a valódi nemesség elérésére törekedtek, azonban belátva, hogy aki természetes ura ellen tör, az isteni rendelkezésekkel száll szembe (*qui naturali domino resistere moliantur, divinis dispositionibus videntur manifeste contraire*), megalázkodnak és őseik példáját követve, az egyház nemes jobbágyainak a sorába (*ad iura et servitia... nobilium iobagionum ecclesie*) visszatérnek.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepezd 8.

258.

1333. máj. 1.

László pécsi püspök, mint a veszprémi püspöknek és káptalanjának a pápa által kirendelt jogvédője, a tihanyi konventhez. Emberével idéztette meg ítélszéke elé Fekete Miklós mestert, a fehérvári Szt. Miklós-káptalan rectorát és kanonokjait. Mon. Rom. Vespr. II. 62. (Vp. lt. Miscell. 21.)

259.

1333. júl. 5.

XXII. János pápa a győri Szt. Adalbert-egyház prépostjához. A veszprémi káptalan idegen kezekre jutott birtokait szerezze vissza. Mon. Rom. Vespr. II. 62. (Vp. lt. Miscell. 2.)

260.

1333. júl. 13. (in. f. Margarete.)

Miklós zalai ispán és királynéi lovászmester utasítja alispánját: Pál ispánt, hogy királyi parancs folytán vegye oltalmába Péter fia Bede, Pál fia Gergely, Antha fia Tamás és Fábán fia Koppa Zepezd-i nemeseiket, s minden támadóval, különösen pedig Henrik veszprémi püspökkel szemben védelmezze meg őket.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

261.

1333. júl. 18. (dom. p. Margarethe.)

A veszprémi káptalan jelenti Erzsébet királynénak, hogy bizonyosságának: Lőrinc mester kanonoknak és Jutas-i Tybanak a jelenlétében Vgud-i Chenig mester felesége júl. 14-én visszaadta Heym fia Pálnak és testvéreinek azt a 7 ökröt, amelyet Buken, férjének Vgud-i várnagya, továbbá officialisa: Pous és villicusa: Bodolo és más Vgud-i vendégei (hospites) a károsultak Teuel nevű falujából elhajtottak; a faluban pedig megtudták még, hogy a támadás alkalmával a Heym-fiak 2 jobbágya és egy libertinusa megsebesült.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Dl. 40,646. (Véghely-gyűjt.) Ugyanilyen jelentést küldött még júl. 17-én Veszprém megye hatósága (Dl. 40,645.) és júl. 19-én a tihanyi konvent (Dl. 40,647.).

262.

1334. júl. 26.

A veszprémi káptalan Nogbereni vendégjobbágyait: Máté fiait: Miklóst, Pált és Lukácsot, egy telkükkel és a Nog Beren-i Theluknak nevezett 4 hold trágyázott földdel, egyházi nemes jobbágyainak a sorába emeli. Hazai Okmt. IV. 152. (Vk. m. lt. N. és K. Berén 18.)

263.

1334. aug. 14. (in villa Thopolcha, f. IV. p. quind. Jacobi. /V. congregationis.)

Drugeth Vilmos nádor a Zala és Veszprém megyék részére 1334. aug. 10-én, Tápolcán tartott nádori közgyűlésén, János mester veszprémi prépostnak és királynéi alkancellárnak, Mihály mester székesegyházi főesperesnek (archidiaconus cathedralis) és Cosmas mester dékán-kanonoknak Mesko püspök és káptalanja nevében előterjesztett kérésére tartalmilag átírja I. Károly király 1324. máj. 28-i¹, a IV. László király által a veszprémi egyház részére 1276. júl. 26-án kiadott szabadságlevelének a megerősítését tartalmazó

¹ I. d. az 1323. máj. 28-i oklevél regesztáját.

oklevelét, — s tartalmukat tudomásul véve kijelenti, hogy a veszprémi egyház s a püspök, prépost és káptalan szabad serviensei, azaz harcoló jobbágysai és népeik (servientes liberos seu exercituantes iobagiones et populos ad episcopum, prepositum et capitulum . . . pertinentes) az ő és helyetteseinek a bírászkodása alól mentesek.

László alnádor 1344. okt. 30-i átírásában. — Vp. lt. Jus gladii 5.

264.

1335. jan. 27. u.¹ (...XXII. resid. exerc. regii ad diem epiph. procl.)

Pál országbíró a fehérvári káptalannak. A veszprémi káptalan 1335. jan. 27-én pert indított a Vyganth-ból való István fiai: Miklós és László, továbbá Sebestyén fia Bedech, János fia György és Lukács fiai: Lukács és János ellen azért, mert Vyganth-ban lévő 2 ekealja földjét, közösen birtokolt erdejét, Kopulch-i malmát és 9 harangozó-mansióját, a harangozókkal együtt, még a békétlen időkben (temporibus inpacatis) erőszakkal elfoglalták. A bizonyítás után az országbíró utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében s a szomszédok és határos birtokosok, valamint a felek vagy képviselők jelenlétében a megnevezett királyi emberek valamelyike, máj. 1-én, a perelt földet a káptalan részére visszafoglalja és iktassa, az esetleges újabb tiltakozókat pedig, miután fogott bírákkal a vitás földet és tartozékait fölbecsülte, máj. 15-re a király elé idézze.

Pál országbíró 1335. nov. 27. parancslevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Vigánth 2.

265.

1335. márc. 29. (in Wyssegrad, in oct. medii quadr.)

I. Károly király, — mivel Osl fia Domonkos mester Wesprim-i ispán, kit a veszprémmegyei királyi, királynéi, hercegi és a várak jogaihoz tartozó népek és földek kivizsgálásával és visszaszerzésével (ad inquirendum et recaptivandum tam homines, quam terras regali, reginali, necnon castrensi iuri debentes) ügyvédként megbízott (legitimum procuratorem constituendo), Chatar-i Bolug (dictus) Miklós királyi kiküldöttnek és a fehérvári káptalan bizonyosságának a jelenlétében azt a sessiót, amelyen egykor hercegi joron (nomine iuris ducatus) Dyen élt és a veszprémi Szt. Miklós-egyház mellett lévő többi sessiót Wesprim-i Mihály fia János ispántól várjobbágyi címen (nomine iuris iobagionum castri) 1332. dec. 2-án elvett, az ispán pedig — tiltakozása miatt — perbe vonatot, — az 1335. márc. 22-i tárgyaláson, miután a Miklós mester veszprémi kanonok által bemutatott oklevelekből meggyőződött, hogy e sessiók a kanonok atyjának, az alperes János ispánnak régtől fogva törvényes birtoka, neki és fiainak: Jánosnak és Miklós kanonoknak örök joron visszaadja.

I. Lajos király 1355. nov. 10. megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 20.

¹ 1335. jan. 27-én volt a tárgyalás.

266.

1335. ápr. 5. (in Wyssegrad, VIII. oct. medii quadr.)

I. Károly király előtt Miklós mester somogyi főesperes, Henrik veszprémi püspöknek a lelkiekben (akkori) általános helynöke (tunc... vicarius... in spiritualibus generalis) — annak a pernek 1335. márc. 29-i tárgyalásán, amely azért folyt, mert amikor Wesprim-i János ispánt és fiát: Miklós mester veszprémi kanonokot a fehérvári káptalan bizonyosságának a kíséretében Zonuk fia Tamás 1332. okt. 20-án a néhai Ágoston mester veszprémi kanonok testvéreinek: Bunchnak a megvásárolt telkébe be akarta iktatni, a saját és testvérei: Celen fia Sándor fiai: János és Jakab nevében tiltakozott, — mivel betekintést nyert Miklós mester okleveleibe, a sessióról, testvérei nevében is, a felperes javára lemond.

I. Lajos király 1355. nov. 10-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 20.

267..

1335. máj. 4. u. ¹ (...IV. p. oct. Georgii.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy Pál országbírónak a veszprémi káptalan s a Vyganth-i István fiai: Miklós és László, Sebestyén fia Bedech, János fia György s János fiai: Lukács és János birtokperében kiadott parancsára kiküldte Balázs papot, Dergeche-i káplánját, s amikor kíséretében Vys-i Felicianus fia Péter a veszprémi káptalan képviselőjének s az alpereseknek, továbbá a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, máj. 4-én, a Jakab mester Segusd-i főesperes által megmutatott, a Kopolch és Petend falvak és az Egrug folyó és a Vyganth-i közös erdő között egytagban fekvő mintegy 2 ekealnyi Vyganth-i földrészcskét, továbbá azokat a sessiókat, amelyeken Bedech, György, Lukács és János élnek, végül pedig a Kopolch-ban, a Vyganth-i egyház közelében, az Egrugh folyón futó Kysmolun nevű malmot a veszprémi egyház részére visszafoglalta, az alperesek (más nem) az iktatásnak ellene mondtak; a vitás objektumoknak a megbecsültetése a feleknek a vizálykodása s a fogott bírák számának az elégtelen volta miatt nem sikerült.

Pál országbíró 1335. nov. 27-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Vigánth 2.

268.

1335. jún. 15.

A somogyi konventnek I. Károly királyhoz intézett s a zalai monostor Estergar, Rada, Barand és Tothrokolyan, más nevén Huzyffalw birtokai határjárásáról szóló jelentése 1718-i másolatban. — Vk. m. lt. Garabonc 3. Zala vm. I. 294. Nagy részében magyarul: Pannonh. rendt. VII. 73. A veszprémi káptalan azért szerezte meg az oklevél másolatát, mert Orosztony, Merenye és Garabonc nevű birtokainak a határai is szerepelnek benne.

¹ Máj. 4-én történt a kiszállás.

269.

1335. aug. 13. (in villa Thopolcha, V. congregationis, f. IV. p. quind. Jacobi.)

Drugeth Vilmos nádor az 1335. aug. 9-én, Tapolcán tartott Zala- és Veszprém-megye nádori közgyűlésén Péter Zepezd-i szabónak a fiát: Bedet (Bede filius Petri sartoris¹) aki azt panaszolta, hogy bár ősei nemesek voltak, s zaklatás és conditio nélkül éltek birtokukon, most Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár őt (birtokával) az egyház harcoló jobbágysai közé akarja sorolni, a püspök képviselője: Cosmas dékán viszont azt állította, hogy Bede az egyház valódi harcoló jobbágya (esset verus iobagio... ecclesie de numero et collegio iobagionum exercituare debentium) s e conditiójából kifolyólag van földje Zepezd-en, és bemutatta Pál országbíró ítéletlevelét is, aki előtt Bede annak idején beismerte, hogy ősei emberemlékezetet meghaladó idő óta az egyház nemes jobbágysai voltak, ezért visszatér Henrik püspök szolgálatába, — mivel már egyszer megítélt ügygel zaklatta a bíróságot, patvarkodás vétségében elmarasztalják, és conditionariusi szolgálatra (conditionaliter serviturum) visszaadják a püspöknek.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. It. Zepezd 9.

270.

1335. nov. 22. (X. Kal. Dec.)

A veszprémi káptalan előtt Barch fiai: István és Lőrinc, Inar-i Vyd fiai: Domonkos és Pál, (az utóbbiak testvérük: Cosma képviselésében is) a Nyuigh falu területén lévő s elődjük: Jolath bán által vásárolt Jolathban Ilese nevé örökölt földjüket, malmokkal és malomhelyekkel, szőlőkkel, trágyázott és parlagon fekvő földekkel (...terris arabilibus finatis et campestribus) és minden más tartozékával, szomszédos és határos lévén az ő földjükkel (ratione proximitatis et commetaneitatis), szavatossági biztosítékkal és 40 márka pönalé kikötésével; — Fekete (dictus) János fiainak: Jánosnak és Péternek s Cheke fia Domonkosnak, a veszprémi püspökség nemes jobbágyainak (nobilibus iobagionibus episcopalibus ecclesie nostre) 26 budai számítású márkáért (pro viginti sex marcis compoti Budensis) eladják, s átadják nekik a megvételéről szóló és szintén a veszprémi káptalan által kiállított privilegiumot is.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. h. It. Famil. 213. Capsa N.

271.

1335. nov. 27. (in alto castro, X. oct. Martini.)

Pál országbíró a fehérvári káptalannak. A veszprémi káptalan 1335. jan. 27-én pert indított Vyganth-i István fiai: Miklós és László, Sebestyén fia Bedech, János fia György s János fiai: Lukács és János ellen azért, mert

¹ 1328-ban, febr. 24-én, mint a püspök famulusa szerepel.

Vyganth-ban lévő 2 ekealja földjét, közösen birtokolt erdejét, Kopulch-i malmát és 9 harangozó-mansióját (a harangozókkal együtt) még a békétlen időkből erőszakkal elfoglalták. A káptalan nevében Miklós kanonok I. László 1082-i oklevelével¹ és a tihanyi konventnek ebben az ügyben III. András királyhoz küldött visszafoglaló és idézési jelentésével bizonyított, István fiainak az ügyvédjé: Benedek mester s a többi alperest is képviselő Lukács fia János pedig kijelentették, hogy a vitás föld és tartozékai örökölt birtokuk, a káptalan azonban belőlük vissza is foglalhat bizonyos részeket, mire a országbíró a perelt birtokrész máj. 1-én végrehajtandó elhatárolását, s a káptalan részére való visszafoglalását rendelte el. (1335. jún. 27. u.) A nov. 18-i tárgyaláson Miklós kanonok s az alperesek bemutatják a fehérvári káptalan 1335. máj. 4. u. jelentését. Mivel belőle az derült ki, hogy a jan. 27. u. elrendelt birtokvisszafoglalás és iktatás az alperesek tiltakozása miatt nem sikerült, a vitás objektumok megbecsültetése pedig a felek viszálykodása miatt hiúsult meg, ezért az országbíró az eljárásnak 1336. márc. 6-án foganatosítandó megismétlését rendeli el, a jelentést márc. 13-ra kérve.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Vigánt 2.

272.

1335. nov. 27.

Csanád esztergomi érsek Mesko veszprémi püspöknek az esztergomi káptalan ellen a Kyw Boyun területén fekvő s Nymalalia-nak nevezett szőlő tizedeiért folytatott perében, miután Miklós Hunt-i főesperes káptalanja képviselésében letette az esküt, az esztergomi káptalan javára hoz ítéletet. Mon. Eccl. Strig. III. 271. (Eszterg. kápt. m. lt. Lad. 29. Fasc. 1. 9.)

273.

1335. dec. 17. (in Wisegrad, dom. a. Thome.)

I. Károly király Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár panaszára, hogy a fehérvári polgárok és vendégek (cives et hospites de Alba) a város melletti földjeik után nem fizetik a tizedet, meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, s kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike szólítsa fel őket: a püspök ellenében, máj. 1-én, mutassák be tizedmentességüket igazoló okleveleiket (instrumentis et munimentis ipsorum super exemptione... decimarum confectis), hogy az ügyben véglegesen tudjon dönteni.

A fehérvári káptalan 1336. jan. 2-i jelentésében. — Vk. lt. Decimae episcopales 11

¹ Krit. jegyz. 21. (Hamis). E szerint az egyháznak Vyganthban van 2 ekealja földje, a falubeliekkel közös erdeje, Kopulch-ban 1 malma és 9 megnevezett harangozója.

274.

1335.

A fehérvári káptalan előtt Balázs, a veszprémi káptalan udvarbírája (curiali comite ecclesie Wesprimiensis) Guepolth-i Sebestyén fia Keseleutól, 25 ezüst márkáért (pro viginti quinque marcis argenti) a káptalan részére megvásárolja Guepolth-i 2 ekealja szántóját, malmát, fél folyó-részét (cum dimidia parte fluvii) és Grabus nevű libertinusát 4 fiával, akik régi conditiójukban (hadiszolgálat?) kötelesek a káptalannak szolgálni (eadem libertate, qua sibi, in equo suo exercituali servire tenerentur).

Szécsi Miklós országbíró 1358. nov. 15-i ítéletlevelében. — Vk. m. lt. Gyimót 5. és 6.

275.

1335.

A veszprémi káptalan előtt Baarch fiai: Lőrinc és István, valamint Inar-i Vid fiai: Domonkos és Pál (az utóbbi féltestvére: Cosma nevében is), a veszprémi püspök nemes jobbágyai, a Nyuigh falu határában lévő és ősök: Jolathban által vásárolt s rokonság kapcsán rájuk háramlott Jolathban Ilese nevé földjüket (tartozékaival) s 1 malmukat — rokonság és szomszédság címén (ratione proximitatis et commetaneitatis) — Fekete János fiainak: Jánosnak és Péternek s Chekeu fia Domonkosnak, ugyancsak püspöki nemes jobbágyoknak 26 budai számítású (compoti Budensis) márkáért eladják.¹

Újkori egyszerű másolatban. — Vp. lt. Nevegh 2.

276.

1336. jan. 2. (in crastino oct. nat. domini.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy bizonyágának: Miklós alénéklőkarpapnak a kíséretében Jenew-i Benethe a király nevében felszólította a fehérvári bírót, esküdteket, polgárokat és vendégeket (cives et hospites de Alba), hogy máj. 1-én, Mesko veszprémi püspök ellenében, jelenjenek meg ítélőszéke előtt, s hozzák el magukkal tizedmentességüket igazoló okleveleiket is.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae episcopales 11. Rövid regesztája: Fejér VIII/7. 288.

277.

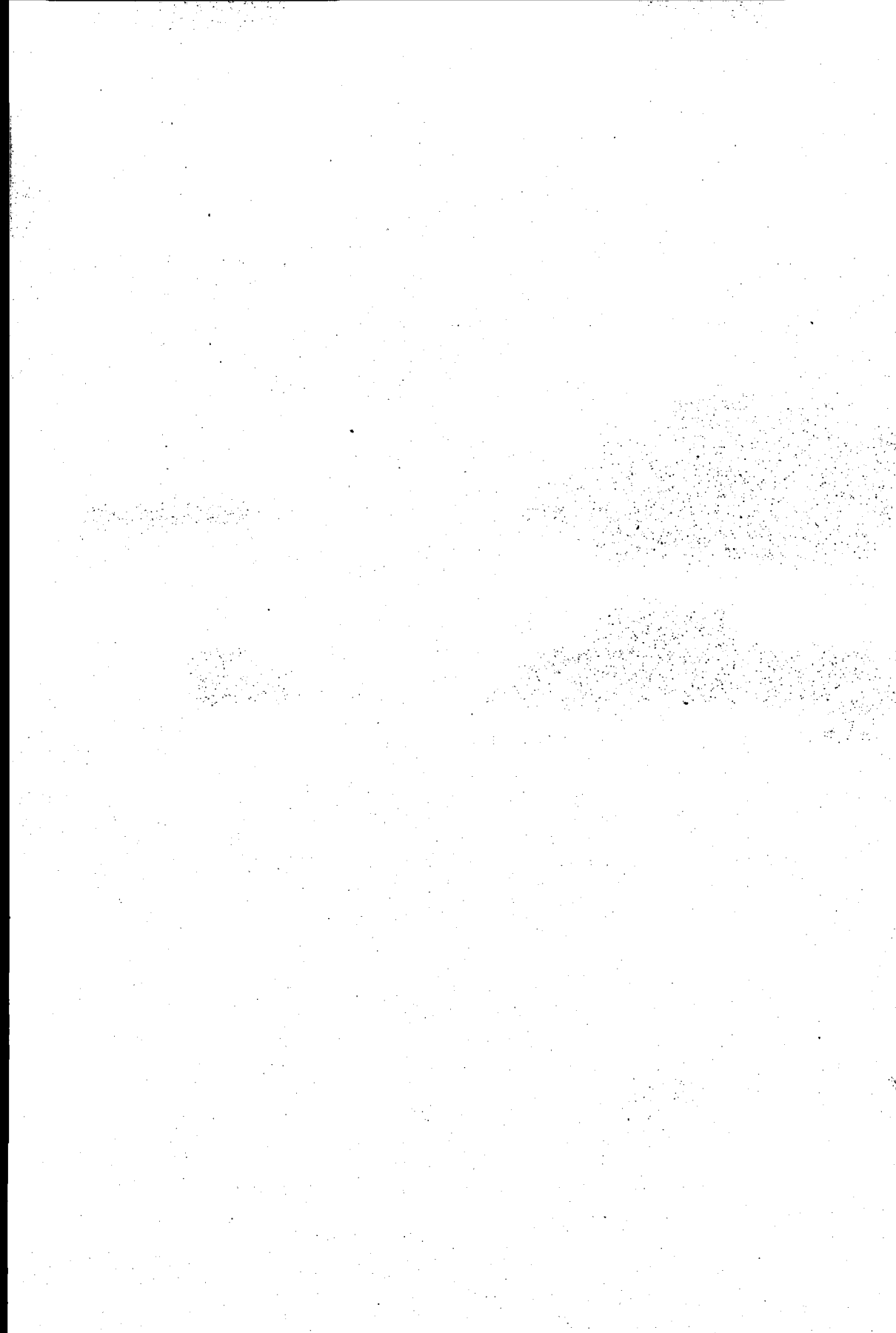
1336. febr. 5. (in f. Agathe.)

A fehérvári káptalan előtt György veszprémi kanonok és dékán káptalanja nevében Leurent fia Tamás fiait: Jánost és Miklóst eltiltja már a nagyatyjuk: Leurent mester és atyjuk által elfoglalt s reájuk igaztalan

¹... litterasque nostras privilegiales... ad uberiorem rei cautelam et dicte territorium conservationem in manus istorum... coram nobis assignarunt.

Handwritten text in a cursive script, likely a medical or scientific treatise. The text is written on a single sheet of paper, possibly a page from a book or a manuscript. The handwriting is dense and difficult to decipher, but it appears to be a continuous paragraph. The paper shows signs of age, including some staining and wear.

4. — 1332. jún. 1. Paloznaki Mihály fia Máté jobbágy végrendelezik földesura, a veszprémi káptalan javára.
(Tartalma és szövege a 241. sz. regesztában.)

címen háramlott veszpémmegyei Bylge nevű káptalani birtoknak az elidegenítésétől, főleg pedig felosztásától, melyet Lőrinc vajda fiával: Miklóssal szándékoznak megejteni. György kanonok megjegyzi még, hogy egyháza már nagyatyjukat és atyjukat is több alkalommal megintette és a birtok visszatérítésére figyelmeztette.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Billege 5.

278.

1336. márc. 13. (in crastino Gregorii.)

Pál almádi apát és konventje előtt Sebestyén mester trencsényi főesperes, Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár protonotariusus, továbbá Gres ispán Symeg-i várnagy, Jakab mester, a püspök kúriájának a bírása (iudex curie ...episcopi), Dorugd-i Pál fia István mester, Arukfeu-i János fiai: János és Péter, Ilerk fia Jakab, Herend-i András fia László, Leurente fiának: Miklósnak a fia: Jakab, Egus fia István, Szentantalfalva-i (de villa Sancti Antonii) Witalis fia István, Neueg-Szentjakab-i (de villa Sancti Jacobi de Neueg) Simon fia László, István egykori Kezy-i esperes, János Apati-i plébános (sacerdos), Almadi-i Pál fia István, Salaph (dictus) András fia István, Athak-i (dictus) Hasian Péter, az almádi monostor jobbágyai (iobagiones ecclesie nostre) fejenként 1 márka erejéig, — valamint Szentbereck-i (de villa sancti Briccii) Miklós fia Jakab, Zepezd-i Ányos, Antha fia Tamás és Zepezd-i Pous fia Jakab, végül Dergechei-i (de Dergechei) Lampert fiai: Tamás és András, néhai Pál mester testvérei, fejenként szintén 1 budai számítású márka (in computatione marce Budensis) erejéig jótállást vállalnak a Drugeth Vilmos báró (baronis) nádor 1335. augusztusában Thopolcha-n tartott nádori közgyűlésén Mesko veszprémi püspökkel szemben elkövetett hűtlenség bűnében elmarasztalt és neki kiszolgáltatót (contra... episcopum... in nota infidelitatis convictus extiterat et ad manus... episcopi traditus seu provolutus) Zepezd-i Péter fia: Bede szabóért (pro Bede sartore) olyképen, hogy ha nevezett Bede Mesko püspöksége alatt újból hűtlenség bűnébe esnék, valamennyien rögtön 25 márkát fizetnek, ha pedig megszöknék, akkor birtoka (sua possessio), örök jogon, a püspökre és a veszprémi egyházra száll.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Litterae adiunctae 7.

279.

1336. máj. 14. (f. III. a. penthec.)

A veszprémi káptalan előtt Wrs-i Myske fia Jakab a testvérével, Pállal megtartott osztály alkalmával neki jutott Erzsébetet, Katalin nevű szolgálójuknak a leányát, akit már atyjuk is felszabadítani akart, a saját és atyja lelkiüdvéért és Pál hozzájárulásával felszabadítja azzal, hogy aranyszabadságával élve, bárhová és bárkihez távozhat. Wenzel G.: Okmányi kalászat ... Pest, 1856. 11. sz. — Vk. h. h. lt. Famil. 82. Capsa E.

280.

1336. jún. 16. (in Wissegrad, dom. p. f. Viti et Modesti.)

Erzsébet királyné Beer-i István fia Leukusnak a panaszára, hogy szomszédai és határosai a Budrugh megyében lévő Zerem, Karamoch, Dabra, Agastou és Kacoh (?) nevű halászhelyeit (piscinas) s a hozzájuk tartozó Assunfalua-beli földrészecskéjét elfoglalták, — meghagyja a szekszárdi konventnek, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike visszafoglalja, elhatárolja és Leukus részére iktassa az említett halászhelyeket és földet, az esetleges tiltakozókat pedig, megfelelő határidőre, idézze meg a király vagy saját ítélőszéke elé.

A szekszárdi konvent 1336. jún. 28-i jelentésében. — Vk. h. h. lt. Famil. 5. Capsa A.

281.

1336. jún. 28. (in vig. Petri et Pauli.)

A szekszárdi konvent jelenti I. Károly királynak, hogy Erzsébet királyné (1336. jún. 16-i) parancsára kiküldte Pál szerzetest s kíséretében Peel-i Beke, jún. 26-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében régi határaik szerint elhatárolta az Assunfalua-i földrészecskét és a parancslevélben felsorolt halászhelyeket, s birtokukba István fia Leukust ellentmondás nélkül beiktatta.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. h. h. lt. Famil. 45. Capsa A.

282.

1336. szept. 14. (in. f. exalt. crucis.)

Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár székesegyháza Boldog Afra oltárának, mivel püspöki széke elfoglalásának az idejében sem jövedelme, sem papja nem volt (absque ministro seu sacerdote et sine proventibus fore), Pothwasara nevű püspöki falu tizedeit s a falu területén lévő püspöki szőlőjét adományozza, s élvezetét, élete végéig, Jakab prebendarius-papnak utalja.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Pathvására 8.

283.

1337. márc. 22.

Tamás tihanyi apát és konventje Pál országbíró engedélyével és fogott bírák közvetítésével peregyességre lépve, offiálisuknak: Renoldus ispánnak és más nemes jobbágyaiknak a hozzájárulásával, az általuk korábban már birtokolt zalamegyei Arach-ért, Ozuofew-ért, Ewrmenus-ért és Vduory-ért Sceleus és Gelemer nevű veszprémmegyei birtokaikat adják cserébe a veszprémi káptalannak. Pannonh. rendt. X. 551. és 619. (Vk. m. lt. Arács 7.); Zala vm. I. 322. (Vk. m. lt. Arács 5.)

284.

1337. márc. 22.

A veszprémi káptalan Tamás tihanyi apáttal peregyességre lépve a zalamegyei Arach, Ozofew, Ewrmenes és Oduardi birtokokat adja cserébe a monostor veszprémmegyei Sceleus és Gelemer nevű birtokaiért. Zala vm. II. 218. (Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. Vk. m. lt. Arács 6.)

285.

1337. ápr. 3. e.

Drugeth Vilmos nádor a zalai konventhez. Küldje ki bizonyosságát, s kíséretében embere a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Gech fia Péter és János fia Tamás Vrustun-i birtokát ápr. 3-án becsülje fel, hogy ítélőszéke előtt Lőrinc fia Miklós 12 márkáig terjedő áron magához válthassa. A jelentést május 1-re kéri.

Drugeth Vilmos nádor 1337. május 3-i, a zalai konvent 1337. jún. 23-i jelentésében tartalmilag átírt parancslevelében. — Vk. m. lt. Orosztony 3.

286.

1337. ápr. 3. u. (.../ die medii quadrag.)

A zalai konvent jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy Lőrinc fia Miklós-nak Gech fia Péter és János fia Tamás elleni birtokperében kiadott parancsára embere mellé kiküldött bizonyága s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Péter és Tamás ápr. 3-án bemutatták a nagy úttól nyugatra egy hegy mellett fekvő Vrustun-i birtokukat, azonban Miklós ügyvédjének: Benedeknek a kívánságára déli irányban nem akarták folytatni a határbemutatót, azt állítván, hogy ez a föld már Merene faluhoz tartozik s a veszprémi káptalan tulajdona, ezért a birtokot nem tudták felbecsülni.

Drugeth Vilmos nádor 1337. május 3-i, a zalai konvent 1337. jún. 23-i jelentésében tartalmilag átírt parancslevelében. — Vk. m. lt. Orosztony 3.

287.

1337. május 3. (Bude, III. termini/ oct. Georgii.)

Drugeth Vilmos nádor a zalai konventhez. Mivel a felperes nevében megjelent Aracha-i Miklós fia Dénes s az alpereseket képviselő István veszprémi örkanonok által május 1-én bemutatott (ápr. 3. u.) jelentése szerint Lőrinc fia Miklós-nak Gech fia Péter és János fia Tamás ellen Vrustun birtokért folytatott perében az ápr. 3. e. elrendelt határjárás és birtokbecslés az ellenfelek ellenkezése miatt nem sikerült, — küldje ki bizonyosságát, hogy a felek részére kiküldött emberei a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében jún. 22-én a birtokot elhatárolják és felbecsüljék, Miklós pedig 12 márkáig terjedő áron

kiválthassa, aki különben azért, mert az előbbi határjárás végrehajtásáról nem gondoskodott kellőképen, 3 márka birságot is tartozik fizetni.

A zalai konvent 1337. jún. 23-i jelentésében. — Vk. m. lt. Orosztony 3.

288.

1337. május 8. (f. V. p. Joh. a. port. Lat.)

A fehérvári káptalan előtt Dénes fia Péter Berin-i nemes, mivel megbízójának is van Zych-en birtoka, Mesko veszprémi püspök nevében, Olup mestert, aki a királytól Zych-en birtokadományban részesült, eltiltja a püspöki birtoknak az elfoglalásától, elzálogosításától vagy bármi más módon való elidegenítésétől.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zich 1.

289.

1337. jún. 1.

Mesko veszprémi püspök, királynéi kancellár, a király és a királyné kívánságára a Pacha-i Szt. György-egyházat s a hozzátartozó Dusnuk-i Szt. János- (?) és Isabor-i Szt. Pál-kápolnákat, valamint papjaikat, jobbágyaikat és földjeiket oltalmába veszi. Zala vm. I. 326. (Vasvári kápt. h. h. lt. Litterae eccl. et famil. Fasc. C. I. 7.; Registr. episcopatus Vespr.) Regesztája: Pannonh. rendt. VII. 518.

290.

1337. jún. 7. (sab. a. penthec.)

A somogyi konvent jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy a Mesko veszprémi püspök részére idézések, nyomozások, eltiltások, határjárások, birtokvisszafoglalások, birtokbaiktatások és conditionariusok visszaszerzésének a foganatosítására (conditionariorum ecclesie recaptivationes) kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Péter szerzetest, s amikor jelenlétében Beren-i Dénes fia Péter a püspök tolnamegyei Bedeg és Twseceleu nevű birtokainak a határait ki akarta igazítani, Beke, a fehérvári egyház nemes jobbágya és Nialas (dictus) Jakab, a dömösi prépost Hydekwth-i jobbágya és villicusa (Beke nobilis iobagio ecclesie Albensis et Jacobus villicus nialas dictus, iobagio prepositi Dymisiensis) uraik nevében tiltakoztak, ezért a fehérvári és dömösi prépostot júl. 15-re a nádor elé idézte.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Bedegh 3.

291.

1337. jún. 14. (sab. p. f. penthec.)

A somogyi konvent jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy a Mesko veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldte Péter szerzetest, s jelenlétében Bertalan fia István, Iuachin fia Simon és Balázs

fia János, a tolnamegyei Bok-ból való nemesek — Beren-i Dénes fia Péternek kijelentették, hogy Moysa Mihály fiai: Igenleu (dictus) János és testvére: Gude a Chat falu határai között lévő birtokrészüket, amelyet Ikloud-nak neveznek, s a Chat és Bok falvak között fekszik, az ő beleegyezésük nélkül vásárolták Kukynus fia Balázstól.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Iklód 2.

292.

1337. jún. 23. (II. quind. penthec.)

A zalai konvent jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy Lőrinc fia Miklósnak Gech fia Péter és János fia Tamás ellen Vrústun birtokért folytatott perében május 3-án kiadott parancsára kiküldte Rada-i papját: Miklóst, s kíséretében a felek részére kiküldött Morus fia Peteu és Baxa fia Péter a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében jún. 22-én a birtokot régi határai szerint elkülönítették, és értékét 3 márkában alapították meg.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. It. Orosztony 3.

293.

1337. aug. 1. e.¹

Pál országbíró meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a királyi megbízott aug. 1-én, arra a vitás földre kiszállva, — amelyről Péter választott szerémi püspök és királyi kápolnaispán azt állította, hogy Kege nevű birtokából lehasítva a veszprémi káptalan a saját Nogberen-i birtokához csatolta, ő azonban a fehérvári káptalan tanúsága szerint visszafoglalta,² a káptalan ügyvédje ellenben egyháza tulajdonának vallotta, — a szomszédok és határos birtokosok, továbbá a felek vagy képviselőik jelenlétében királyi mértékkel megmérje, elhatárolja és értékét megállapítsa; a jelentést szept. 3-ra kéri.³

Pál országbíró 1338. márc. 13-i oklevelében (Vk. m. It. N. és Kisberén 19.) tartalmilag átírva és a fehérvári káptalan által 1418. aug. 5-én átírt 1338. máj. 19-i ítéletlevelében (u. o. N. és Kisberén 20.) ugyancsak kivonatban.

294.

1337. aug. 1. u.⁴ és szept 3. között.⁵

A fehérvári káptalan jelenti Pál országbírónak, hogy parancsára a Péter szerémi választott püspök és királyi kápolnaispán részére kiküldött Gaan-i

¹ Aug. 1. a kiszállás napja.

²⁻³ Az 1338. május. 19-i ítéletlevelével szerint.

⁴ Aug. 1-én a volt a kiszállás.

⁵ Szept. 3. a jelentés beküldésének a határideje.

Miklós és Pezye-i Dezső mellé Jakab Jood-i¹ papot, a veszprémi káptalan részére kiküldött Nyary-i János és Tudbegh² fia Domokos mellé pedig Jakab Kysberen-i papját jelölte ki bizonyosságul, s kíséretükben a megbizottak a szomszédok és határos birtokosok s a felek képviselőinek a jelenlétében, aug. 1-én, a kápolnaispán Kege-i és a veszprémi káptalan Nogberen-i birtoka közé ékelt vitás földet felmérték, és értékét a Somogyban forgalomban levő s márkáját 10 pensával számított 30 bécsi dénár-márkában (pro triginta marcis denariorum Wyennensium in Simigio currentium, quamlibet marcam cum decem pensis computando) állapították meg.

Pál országbíró 1338. már. 13-i oklevelében (Vk. m. lt. N. és Kisberén 19.) és a fehérvári káptalan által 1418. aug. 5-én átírt 1338. máj. 19-i ítéletlevelében (u. o. N. és Kisberén 20.) ugyancsak kivonatban. (Az 1338. máj. 19-i okl. eredetije: Vk. m. lt. Kétye 3.)

295.

1337. aug. 27.

Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár Egyed zalai főesperes ellenében a főesperesség minden vicariatusából két-két papot idézett meg, hogy a főesperesi és magistralis jogokat korábbi egyházmegyei zsinata határozatai szellemében rendezze. Mivel a megjelentek nem hoztak paptársaiktól megbízólevelet, az ügy tárgyalását okt. 13-ra halasztja. Zala vm. I. 328. (Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 15.)

296.

1337. nov. 30.

A fehérvári káptalan előtt a néhai Péter veszprémi kanonok testvérének Pálnak a fia: János, veszprémi birtokát: 1 sessiót épületekkel és kőből való pincével, 1 üres sessióját gyümölcsösssel és Jutas-on lévő trágyázott és művelés alatt nem álló földjét a veszprémi káptalannak 16 márkáért eladja úgy, hogy a birtok haszonélvezete haláláig az övé marad. Fejér VIII/4. 275. (Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 21.)

297.

1337.

A veszprémi káptalan Pál országbíró engedélyével, a II. András királytól keresztes hadjáratra indultakor Gizella királyné arany koronájáért kapott³ Arach, Azowfew, Ewrmenyes és Wduary (Zala megye) birtokrészeivel kapcsolatban Tamás tihanyi apát és konventje ellen folytatott perének birtokcserével vet véget: mind a négyet, sessióival földestül és népestül (cum populis seu conditionariis) és minden tartozékaikkal átengedi az apátnak, aki konventjének és valamennyi nemes jobbágyának a hozzájárulásával (consensu conventus... et aliorum omnium nobilium iobagionum... monasterii), a Veszprém közelében

¹ Az 1338. május. 19-i ítéletlevél szerint: Jod-i.

² Az 1338. május. 19-i ítéletlevél szerint: Thwdbeygh.

³ Ld. Krit. jegyz. 386. sz. (1222.)

lévő Zewleus és Kwalya nevű apátsági birtokrészeket, szintén népestül és tartozékaikkal — adja értük cserébe.

Tartalmilag átírta Rozgonyi Simon országbíró 1411. febr. 12. k., a Szepeesi Jakab országbíró 1380. k. parancslevelének szintén kivonatos szövege alapján. — V. k. m. lt. Arács 7.

298.

1338. márc. 11. (in Vysegrad, VIII. termini/ oct. cinerum.)

Pál országbíró, miután a Bolugh fiának, Andrásnak a fia: András és Mesko veszprémi püspök között egy Berey-ben lévő és 24 fehérvári számítású bécsi kisdénármárkára (viginti quattuor marcis denariorum parvorum Wyennensium ad numerum Albensem) becsült birtokrészért folytatott perben a püspök (alperes) ügyvédje: Cosmas dékán márc. 4-én bemutatta Lodomér esztergomi érseknek és az esztergomi káptalannak azonos tartalmú 1295-i okleveleit, melyek szerint az érsek¹ Benedek veszprémi püspöknek a Dunán innen (citra) lévő Chuth-i Boldog Leustach monostorának és a monostor csepelszigeti (in magna Insula) Harus nevű 2 falujának a tizedeiért adta cserébe a somogymegyei Berey nevű birtokrészét, tartozékait, conditionariusait azaz boradóit (cum conditionariis seu vinidatoribus), s mivel a felperes azt felelte, hogy a vitás föld e cserebirtokon kívül esik, a püspöknek pedig nem volt olyan oklevele, amely az érsek ottani korábbi birtokjogára rávilágíthatott volna, a bemutatott oklevelek záradéka (expeditoria cautio) alapján elrendelte, hogy május 1-én a püspök Csanád esztergomi érsekkel együtt jelenjék meg ítélszéke előtt.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Berei 1.

299.

1338. márc. 13. (X. diei cinerum.)

Pál országbíró a Péter szerémi (Sirminiensis) választott püspöknek² és királyi kápolnaispánnak a veszprémi káptalan ellen a kápolnaispánság Kege-i és a káptalan Nogberen-i birtoka határában lévő s 30 bécsi dénármárkára becsült földért folytatott perében a káptalant Cosmas kanonok és 30 nemes eskütársa vagy kanonok-társai által a felperes részére kijelölt Gaan-i Miklós vagy Pezye-i Dezső, az alperes részére kijelölt Nyary-i János vagy Tudbegh³ fia Domokos, esetleg más királyi ember és a fehérvári káptalan bizonyosága előtt, a hely színén, 1338. május 1-én leteendő földesküre bocsátja; ha megesküsznek, hogy a vitás föld a veszprémi káptalan Nogberen-i birtokának a része, akkor a káptalant kell a birtokába beiktatni, ellenkező esetben a

¹Mon. Eccl. Strig. II. 370. és 372.

²Az 1338. máj. 19-i ítéletlevélben: szenternyei (sancti Irinei) püsp., kir. kápolnaispán és titkos kancellár.

³Az ítéletlevélben: Thudbegh.

felperes Kege nevű birtokához csatolva annak a javára iktatandó; a felek azonban ki is egyezhetnek, ha hajlandók a bíró méltányos kielégítésére (*dummodo iuxta qualitatem dicte cause nos velint complanare*). A jelentést május 8-ra kéri.

Hártyán, zárlatán (?) pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. és Kisberén 19. — Tartalmilag átírva Pál országbíró 1338. máj. 19-i (eredetije: Vk. m. lt. Kétye 3.), a fehérvári káptalan által 1418. aug. 5-én átírt ítéletlevelében. (U. o. N. és Kisberén 20.)

300.

1338. ápr. 5.

Pál országbíró ítéletlevele. Amikor 1336-ban Gezthey-i Gezth, Lajos hercegnek a hercegi birtokok felkutatására kiküldött megbizottja a zalamegye-i Abraam birtokot visszafoglalta, a veszprémi káptalan tiltakozott, ezért máj. 1-re a király elé idézték. Az 1338. márc. 25-i tárgyaláson egy, a káptalan által benyújtott s ezzel a birtokkal kapcsolatban 1327-ben kiadott ítéletlevelé¹ alapján az országbíró az egyház javára dönt. Zala vm. I. 332. (Vk. m. lt. Ábrahám 8.)

301.

1338. máj. 6. (VI. oct. Georgii.)

A fehérvári káptalan bizonyítja, hogy a Péter szerémi püspök és királyi kápolnaispán s a veszprémi káptalan között a kápolnaispánság Kege-i és a káptalan Nogbereni-i birtoka határában levő s 30 márkára becsült földért folytatott perében Pál országbíró esküt megítélő döntése értelmében a kápolnaispán részére küldött Gaan-i Miklós mellé Jakab Jod-i papot s a káptalan részére kiküldött Nyary-i János mellé János karbeli clericust jelölte ki bizonyságul, s amikor kíséretükben a megbizottak 1338. május 1-én a perelt földre kiszálltak, a kápolnaispán képviselőjében officiálisa: Nagy (magnus) István, a veszprémi káptalan nevében pedig Péter hantai prépost, a Nogbereni-i birtok — illetve predium igazgatója (rector possessionis seu predii Nogbereni), Jakab Segusd-i főesperes, György dékán, Cosmas és Albert notarius, kanonokok, eskütársaikkal és 300-nál több nemessel megjelenve kijelentették, hogy az országbíró engedélyével élve — Gaan-i Miklósnak, Nyary-i János és Pezye-i Dezső mestereknek, mint királyi embereknek, továbbá Kara-i Leustáknak, Enygh-i Loránd fia Lászlónak, Wgal-i Iwanka fiainak: Jakab, Miklós és István mestereknek, Sidou fia Andrásnak, Péternek, a néhai István veszprémi püspök testvérének és Wolpat fia Lászlónak, mint békebíráknak és a többi ott megjelent nemesnek a közreműködésével kiegyeztek, s a veszprémi káptalan a vitás földből, annak a kápolnaispánsági Kege birtok szüllei melletti részéből (az oklevélben részletesen felsorolt határok szerint elválasztva), 1 ekealjnyit engedett át Péter püspöknek.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. és Kisberén 19. — Tartalmilag átírva Pál országbíró 1338. máj. 19-i (eredetije: Vk. m. lt. Kétye 3.), a fehérvári káptalan által 1418. aug. 5-én átírt ítéletlevelében. (U. o. N. és Kisberén 20.)

¹ Megerősítette I. Károly király 1330. júl. 25-én. Zala vm. I. 248.

302.

1338. május 19. (in Wysegrad, XII. reportate seriei/
VIII. iuramenti /oct. Georgii.)

Pál országbíró ítéletlevele. Péter szenternyei (sancti Irinei) püspök, királyi kápolnaispán és titkos kancellár azért perelte a veszprémi káptalant, mert ispánsága Kege nevű birtokának egy részét elfoglalta és a saját Nogbereni birtokához csatolta. Az országbíró a vitás föld elhatárolását, felmérését és megbecsültetését rendelte el. (1337. aug. 1. e.) Az 1338. márc. 4-i tárgyaláson a felek képviselői: Péter pap és Cosmas veszprémi kanonok bemutatták a fehérvári káptalannak arról szóló jelentését (1337. aug. 1. és szept. 3. között), hogy az elvégzett becslés szerint a perelt föld 30 bécsi dénármárka értékű. Mivel egyik félnek sem volt több olyan oklevele, amely birtokaik határait újabb fényt deríthetett volna, a jelentésből pedig az tűnt ki, hogy a vitás föld a veszprémi káptalan Nogbereni birtokának a határai között fekszik, az országbíró, bárókból és nemesekből álló bírótársaival, (1338. márc. 13-án) a veszprémi káptalant 1338. május 1-én leteendő földesküre bocsátja azzal, hogy a perben álló felek ki is egyezhetnek. Minthogy a fehérvári káptalan, 1338. május 6-i, a felek ügyvédjei (Péter pap és Cosmas veszprémi kanonok) által május 8-án benyújtott bizonyítványa szerint a perben egyesség jött létre, s a veszprémi káptalan a perelt földből, annak a Kege birtok szőlői melletti részéből (az oklevélben részletesen felsorolt határok szerint elválasztva), 1 ekealjnyit engedett át Péter püspöknek, — az országbíró a pert lezárja, s az egyességet privilégialis formában megerősíti.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Kéttye 3. és a fehérvári káptalan 1418. aug. 5-i átírásában. (U. o. N. és Kisberén 20.)

303.

1338. jún. 7.

Miklós Beel-i apát és konventje Alsó-Wrs-i Kuruspel Jlese nevű sessióját és Fyuzesmege melletti Zyluakuz nevű helyen lévő s nyugatról Myke fia Pál, keletfelől pedig az udvarnokok földjével határos 1 hold földjét, szavatossági biztosítékkal, — a veszprémi káptalan Felső-Wrs-i, a néhai nemes jobbágya: Burzou fia Imre által birtokolt s nyugat felől pedig egy úttal határos fél sessiójával (melynek másik felén a káptalan Vörös András nevű jobbágya él) — elcseréli. Hazai okmt. IV. 160. Vk. m. lt. A. Örs 14. Az elenchusban (tévesen) a tihanyi monostor birtokcseréjeként szerepel a béli helyett s F. Örs. 6. sz. a. is fel van véve. Innen szintén tihanyi oklevélként került regesztája a Pannonh. rendt.-be. (X. 552.)

304.

1338. jún. 7. (in oct. penthec.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy a veszprémi káptalannak a felsorolt Vigant-i nemesek ellen egy Vigant-i birtokrészért és tartozékaiért folytatott perében a Pál országbíró által hozott ítéletnek a végrehajtásához kiküldött bizonysga: Bithin-i (dictum de Bithinio) János mester

kanonok, káptalani dékán kíséretében András fia Simon — a veszprémi káptalan képviselőinek: Egyed mester zalai, Mihály mester veszprémi, Jakab mester segédsdi főespereseknek és Cosmas kanonoknak, valamint az alpereseknek: Vigant-i János fia Györgynek, Lukács fiainak: Lukácsnak és Jánosnak, továbbá Sebestyén fia: Bedech (aki időközben meghalt) fiának: Mártonnak s a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, jún. 1-én, a következőképpen intézkedett: az ítélet végrehajtását elrendelő parancslevél szerint a nemesek által bemutatott s IV. Béla király és Béla herceg kiküldött bírái által kiállított oklevélben szereplő 2 ekealja földet az alpereseknek s a Kapolcs felőli részen szintén 2 ekealjnyit a káptalannak kellett volna kihatárania, azonban, mivel e területen 4 ekealjnyi cserjés nélküli földet nem találtak, ezért, a felek hozzájárulásával, az egész Vigant-i földet a cserjéssel együtt osztotta kétfelé, s a keleti részt a nemeseknek, a nyugati pedig, erdővel, 9 harangozó-mansióval, Kapolcs-on levő Kismalom nevű malommal és azokkal a rétekekkel, amelyeket István és fiai: Miklós és László az egyháztól erőszakkal elvettek, a veszprémi káptalan részére iktatta, pontosan meghatározva a két birtokrész határait, kivéve a Petend falu felőlieket, melyet a káptalan nemrég a saját földjén létesített; az Egreg folyó melletti 1 ekealja földet, továbbá a folyón levő 1 malmot és 1 malomhelyet, melyet a Vigant-iak a maguk birtokához csatoltak, elhatárolt, és a király rendelkezésére (vestre serenitatis ordinationi) függőben hagyott; a Vigant-i Ker. Szt. János-egyházat, mint plébániatemplomot, a káptalan és a nemesek közös birtokába helyezte; a nemesek és állataik számára a folyóhoz szabad utat jelölt ki; s végül, mivel sessiójuk a káptalannak jutott, elrendelte, hogy a nemesek egy éven belül házastul és épületestül a saját földjükre telepedjenek át.¹

Zala megye alispánjának 1763. nov. 24-i átírásában. — Vk. h. lt. Vigánt 3.

305.

1338. jún. 25.

A fehérvári káptalan előtt Bedur fia Péter mester, a néhai István veszprémi püspök testvére, Bedur fiának, Miklósnak a fia: Péter, továbbá Imre fiai: Lukács és Lőrinc, Péter mester testvérei, Veszprém-váraljai egész bir-

¹ Az országbírói ítélet végrehajtását elrendelő parancslevelet a fehérvári káptalan nem foglalta bele a jelentésébe, s eddig semmilyen példányát nem ismerjük. Ellenben reánk maradt (Fejér — kiadásában: VIII/4. 547.) Pál országbírónak egy másik (1341. körüli időből való) ítéletlevele, amely az országbírónak szóbanforgó, s a fehérvári káptalan ismertetett jelentése után kiadott — megerősítő — ítéletlevelének (tehát parancslevelének is) néhány elemét adja. Megtudjuk belőle, hogy a felperesek közül a per megindításánál (Pál országbíró 1335. jan. 27. u.) szereplő István fiait: Miklóst és Lászlót, mivel a társaik által bemutatott oklevélben (IV. Béla megbízott bírái, — ld. Pál országbíró, 1340. márc. 8. e.) említett Damasa fia Ilüest, továbbá Chyp-et és Paska-t nem vallották őseiknek, eredetüket pedig vonakodtak felfedni, míg végül kiderült róluk, hogy királynéi vár-udvarnokok és Szt. Mihály egyházának a nepei (de una quattuor conditionum. . . populorum. . . regine, uduornicorum castrensium et populorum sancti Michaelis), ezért az országbíró, példaállítás céljából, nehogy mások is kedvet kapjanak idegenek jogaiba való befurakodáshoz, elfogatta (feceramur detineri) és a szóbanforgó birtokkal kapcsolatban örök hallgatásra ítélte őket. Tehát ezért nem említi őket a felperesek között oklevelünk. Az ítéletlevél további része azonos a fehérvári káptalan (1338. jún. 7-i) jelentésében foglaltakkal.

tokukat, tartozékostul, mégpedig a mindszei vár alatt lévő 4 sessiót, amely most már 8 sessióra oszlik, a püspöki rét mellett egy 10 falcastrumnyi rétet, a Badochun nevű helyen egy szántó- és erdős földrészcskét s a birtok erdőhasználatát; ezenfelül egy erdőrészcskét, Veszprém déli részén, a György veszprémi dékánkanonok curiája szomszédságában lévő sessiót, a Veszprém városához és Fayz faluhoz tartozó és különböző helyeken lévő földekkel elegeesen (mixtim) fekvő szántóföldekkel együtt, — az Apathrethe-völgyben lévő malomnak és 44 holdnyi tartozékának, szántónak és parlagnak a kivételével, káptalanja hozzájárulásával, — Baas fia Egyed Scenth Lazlow-i nemesnek és testvéreiknek: Miklósnak, Bosownak és Péternek, valamint örököseiknek 80 bécsi széles dénármárkáért eladják. Hazai okmt. IV. 161. (Vk. m. lt. Badacson 2. Eredetije nincs meg.)

306.

1338. júl. 8. (f. IV. a. Margarete.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy a Mesko veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Egyed karpapot, s amikor tanúsága mellett Jyenev-i Bunth királyi megbízott a veszprémi egyház fejmegyei Tolve nevű birtokát a Dunán lévő viza-fogókkal (cum capturis usonum) a Feuldwar-i apát officialisának, Mihály fia Péternek a jelenlétében visszafoglalta, s egészen Feuldwar határáig terjedően az egyháznak iktatni akarta, az officialis a Tolneher nevű patak és a Feuldwar-birtok közötti birtokrészecske (particula terre) s a Dunának ottani szakasza miatt, apátja és a konvent nevében ellentmondott, a patak fölött levő dunai szakasz és birtok átadása ellen azonban nem emelt kifogást.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Tolna 1.

307.

1338. okt. 18.

I. Károly király előtt a Raad-nembeli Beer-i Prothasius fiának, Istvánnak a fia: Leukus, Zeren, Karamoch, Dabra, Agastow és Kokoch nevű bodrogmegyei halászhelyeit s a hozzájuk tartozó Azzunfolua-i földrészcskéjét, melyeket atyja (testvérétől) Benedek veszprémi püspöktől, — aki a nagy távolság miatt nem tudta őket haszonnal kezelteni, — Veszprém közelében levő vásárolt birtokrészeiért cserébe kapott¹, ugyanazon okból és más nehézségei miatt Mesko veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak 5 budai számítású dénár-márkáért s azért, mert nehézségei közepette segítségére volt, visszaadja, s egyúttal a püspök javára lemond az atyja által cserébe adott birtokról. Hazai okmt. IV. 164. Vk. h. h. lt. Famil. 6. Capsa A.

¹ A cseré 1307. márc. 5-én történt. Vk. m. lt. 4. (Zala m. tört. I. 127.) Az 1307-i oklevél a cserébe adott birtokrészeket részletesen felsorolja, s eredetükre is rámutat.

308.

1338. nov. 18. e. (...oct. Martini.)

Pál országbíró a fehérvári káptalannak. Heym fiainak : Pálnak és Heymnak Mesko veszprémi püspök ellen az elődje : István püspök és atyjuk által kötött birtokcsereszerződés felbontása tárgyában folytatott perében, mivel a püspök szavatossági biztosítékában foglalt kötelezettségének nem tudott eleget tenni, az országbíró a cserét hatálytalanítja, és utasítja a káptalant, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében Kayd-i Reynoldus fia Lőrinc, 1338. nov. 18-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, a Newegh-völgyben lévő s IV. László király adománya folytán őket megillető s a Szentjakab-i (de villa sancti Jacobi) népekkel és másokkal elegyesen (mixtim) birtokolt földeknek, amelyeken egykor a király pecérei (lyciscarii) éltek, a tulajdonjogába, senki ellentmondását figyelemre nem méltatva, őket beiktassa; ha valakinek mégis úgy tünnék, hogy e földeken jussa van, azt az iktatás után keresse.

Pál országbíró 1339. május 12. ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. It. Antalfa 3.

309.

1338.

I. Károly király átírja a fehérvári káptalannak arról szóló jelentését, hogy bizonyosságának a kíséretében Bede királyi apród elhatárolta Gerolth fiainak : Phintanak, Miklósnak és Ferencnek, továbbá János fia Tamásnak s Chuda fiainak: Henchnek és Jánosnak Szentbenedek-Kaal-i birtokrészét, és őket birtokába ellentmondás nélkül beiktatta. Zala vm. I. 431. (Pál országbíró 1346. márc. 17. oklevelében tartalmilag átírva. Dl. 3829. Acta eccl. Cameralia.)

310.

1339. márc. 10. u. (.../in. oct. medii quadrag.)

Pál országbíró a fehérvári káptalannak. Heym fiainak : Pálnak és Heymnak Mesko veszprémi püspök ellen — az elődje: István püspök és Heym ispán által kötött birtokcsere-szerződés felbontásáért folytatott perük 1339. márc. 10-i tárgyalásán, mivel a Newegh-völgy-i birtoknak a felperesek részére 1338. nov. 18. e. elrendelt iktatása a közbirtoklásból eredő nehézségek miatt nem sikerült, az országbíró, Heym javaslatára, Cosmas dékán-kanonok, Egyed zalai főesperes, Mihály, a veszprémi Mindenszentek-egyházának prépostja és György egykori dékán által leteendő földesküre bocsátja a püspököt olyképen, hogy azt a 65 hold földet, 7 szőlőt és tartozékaikat, valamint azokat a Balaton melletti Newegh-falusi sessiókat, amelyeket a 4 kanonok — ápr. 5-én, a szomszédok és határos birtokosok, a fehérvári káptalan bizonyossága s Kayd-i Renoldus fia Lőrinc jelenlétében letett eskü után, a IV. László király által Heym ispánnak eladományozott pecéri birtokként megjelöl, a felperesek elfogadni kötelesek, a királyi ember pedig elhatárolni s ugyancsak nekik iktatni tartozik. A jelentést, máj. 1-re a királynak kéri megküldetni.

Pál országbíró 1339. május. 12. ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. It. Antalfa 3.

311.

1339. ápr. 6. (III. oct. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy a Mesko veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János mester kanonokot, s kíséretében Jutas-i Péter fia Mihály, ápr. 5-én, Olsuk-i Demeter fia Jánost, Lukács fia: Jakabot, Mauritius fia Moyust és testvérét: Balázst, a püspök ellenében, május. 1-re, a király bírósága elé idézte.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 22.

312.

1339. ápr. 11. (in quind. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy Pál országbírónak a Heym fiai: Pál és Heym valamint Mesko veszprémi püspök között az atyjuk és István püspök által (1315. május. 5-én) kötött birtokcsere-szerződés felbontása ügyében 1339. márc. 10. u. kiadott parancsára kiküldte Bythyn-i (de Bythynio) (dictus) János mester kanonokot, s kíséretében Kayd-i Reynoldus fia: Lőrinc, miután Cosmas dékán, Egyed zalai főesperes, Mihály, a Minden-szentek egyházának a prépostja és György egykori dékán, veszprémi kanonokok a püspök képviselőjében ápr. 5-én megesküdtek, hogy az általuk megjelölt (65 hold) föld, (7) szőlő és sessiók azonosak azzal a Neuyg-völgyi birtokkal, amelyet IV. László király a felperesek atyjának (Heim ispánnak) adományozott, — határait kijelölte¹ és tulajdonába őket ellentmondás nélkül beiktatta.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Nivig 2. 1339. május. 12-i ítéletlevelében tartalmilag átírta Pál országbíró. (Vp. lt. Antalfa 3.)

313.

1339. ápr. 26.²

Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár a felsődörögdi Szt. András-egyházat a zalai főesperes hatásköre alól kivéve a saját joghatósága

¹ A 65 hold föld 18 helyen, a 7 (illetve 8) szőlő pedig 4, illetve (a Szentjakabfalva melletti szőlő miatt) 5 helyen feküdt. — 5 hold sessionális föld Neueg-Szentantalfalva keleti szélén, ahol egykor királyi pecérek éltek, s amelyen különféle gyümölcsfák vannak (super quibus olim . . . liciscarii residebant, ubi et in quibus diverse arbores fructifere existunt), 2 hold Laazon (in loco Laaz inter duas vias molunout), 17 hold in loco Kwes, északról és délről, 4 hold ugyanott (in eodem loco Kues) keletről és nyugatról, 2 hold in loco Leany megyealya, 3 hold in loco Tarchad, 3 hold az Almakuth-i szőlők mellett, 3 hold in loco Kyssenad et circa eadem a parte occidentis 3 iugera terre, 2 hold a Gyur hegy aljában (iuxta monticulum Gyur), 1 hold Herend falu mellett, 5 hold in loco Bekatouhel, 3 hold in loco Mochar, 5 hold in loco Hagydalya-feuld, 1 hold a Twi-cserjés mellett (iuxta virgultum Twi), 2 hold in loco Tuul, 3 hold in loco Fulzersceley, 2 hold a Sebestyén fia Balázs curiája mellett, 2 hold Szentjakabfalva mellett (circa villam sancti Jacobi), ahol új szőlők létesültek és 2 hold in loco Harastteluk. — A szőlők: 1. szőlőhely: Fyleysceley a Kwmel hegyen innen (infra), 2—3. in loco Almakwth, a Togyon faluból Szentjakabfalvára vezető út mentén nyugat felől 4. a Tuul-i 2 hold föld mellett, 5—7. in loco Teluk a parte Balatini 3 vinee bene culte, 8. a Szentjakabfalva melletti 2 hold földön (super quibus vinee de novo plantate habentur).

² Az eredetiben f. II. p. Georgii.

alá helyezte, s a felső- és alsó-dörögdi (kisebb és nagyobb) tizedet a Szt. András-egyház plébánosának adta; azonban mivel Kelianus fiai: István és András mesterek Mária-kápolnájuknak az anyaegyházhoz való csatolása miatt az esztergomi érseknél panaszt emeltek, — káptalanja hozzájárulásával a két falu tizedét a plébánosnak, magistrális negyedét pedig a Mária-kápolnának juttatja, s megengedi, hogy az alsódörögdi nemesek kápolnájuk részére papot válasszanak. Zala vm. I. 350. (Vk. hh. lt. Capsa D. 74.) Újkori egyszerű másolata (1339. ápr. 29-i dátummal): Vp. lt. Decimae episcopales 12.

314.

1339. május. 8. (Wysagrad!, sab. p. ascens. domini.)

Erzsébet királyné a fehérvári káptalannak. Küldje ki bizonyágát, hogy kíséretében Antal Hay-i prépost, Pál országbíró ítéletét végrehajtva, a Zerberen-i birtokot a környező birtokoktól elhatárolhassa, s a veszprémi káptalan, a veszprémvölgyi Mária-monostor és Myske fia Pál között feloszthassa.

A fehérvári káptalan 1339. május. 25. oklevelében. — Vk. m. lt. Sarberén. 5.

315.

1339. május. 12. (in Vissegrad, XII. oct. Georgii.)

Pál országbíró ítéletlevele. István veszprémi püspök a veszprémmegyei Zaarbereyn-ben lévő és másokkal elegyesen (mixtim) birtokolt azokat a püspöki földjeit, amelyeket egykori elődje: Zlaudus püspök Wrbeyl-i nemes jobbágyának: Absolonnak adományozott, ő pedig Absolon fiaitól visszavárarolt és tartozékostul Heym fiainak: Lászlónak és Pálnak, Gergelynek és Heymnek, a Newegh-völgyben lévő s a Szentjakab-falusi (de villa sancti Jacobi) és más népekkel elegyesen (mixtim) birtokolt földjeikért, melyeket IV. László király atyjuknak: Heym ispánnak adott volt, s amelyeken egykor királyi pecérek (lyciscarii domini regis) laktak, adta cserébe, — most pedig, mivel a veszprémi káptalan, a veszprémvölgyi Mária-monostor apácai és Myske fia Pál támadják őket, Mesko püspök védelmét kérték, aki azonban kijelentete, hogy a Zaarbereyn-i földekre vonatkozólag nincsenek oklevelei, és kártalanítani sem tudja őket, — az országbíró, a szerződés értelmében (1315. május. 5.) a birtokcserét hatálytalanította (1338. nov. 18. e.) oly módon, hogy a püspök visszaadja a IV. László király oklevelét, Heym fiai pedig 1338. nov. 23-ig elhagyják Zaarbereyn-t — s elrendelte, hogy a fehérvári káptalan bizonyága s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Kayd-i Reynoldus fia Lőrinc Heym fiainak a birtokot határolja el, és részükre visszaiktassa. Dec. 21-én Cosmas dékán a Newegh-völgyi 65 hold földről és a hozzátartozó 7 szőlőről szóló IV. László-féle oklevelet visszaszolgáltatta, az elhatárolás és iktatás azonban, a közös birtoklásból eredő nehézségek miatt, mégsem sikerült (quia statutio... terrarum in valle Newegh... cum terris populorum de villa sancti Jacobi et aliorum mixtim existentium quibusdam processibus... super hoc factis... finali executioni nequaquam duci potuerat), azért az országbíró, az 1339. márc. 10-i tárgyaláson, nem a jog méltányossága szerint (non de iuris equitate), hanem a felek kívánságára úgy döntött, hogy miután a helyszínen megesküdtek, a püspök képviselői: Cosmas dékán, továbbá Egyed zalai főesperes, Mihály,

a veszprémi Mindenszentek-egyházának a prépostja és György egykori dékán, a fehérvári káptalan bizonyosságának, a szomszédoknak és határos birtokosoknak és Kayd-i Reynoldus fia Lőrincnek a jelenlétében, jelöljék ki a IV. László privilegiumában szereplő földet és 7 szőlőt, s ezt iktassa a királyi ember Heym fiainak. Miután a fehérvári káptalan 1339. ápr. 11-i jelentése szerint ápr. 5-én az eskü, a határmegjelölés és az iktatás az előírt módon megtörtént, az országbíró 1339. május 12-i ítéletével az ügyet lezárta.

Hártyán, függőpecsét részére szolgáló bevágásokkal. — Vp. It. Antalfa 3.

316.

1339. máj. 25. (in f. Vrbani.)

A fehérvári káptalan bizonyosságának a kíséretében, Pál országbíró ítéletlevele szerint, 1339. márc. 3-án kellett volna Perin-i Miklós mesternek és Antal Hay-i prépostnak Zarberen birtokot elhatárolniuk s a veszprémvölgyi Mária-monostor apácái, a veszprémi káptalan és Myske fia Pál között felosztaniuk; azonban, mivel akkoriban más királyi megbízatásban voltak kiküldve, az osztályt május 13-ra halasztották. Ekkor, Erzsébet királyné sürgetésére, István mester tanúsága mellett, Antal prépost hajtotta végre az országbírói döntést, s eredményeképpen az apácák Zarberen falu temploma körül 54 mansiót, a Balaton mellett ugyanannyi szőlőhelyet, továbbá 54 sessiónak megfelelő megművelt s részben parlagon fekvő földet, a Zabzeuleu nevű hely alatt 1 rétet és a Balatonon halászatot kaptak; a veszprémi káptalannak 2 sessio, 1 malomhely és az öt megillető föld, a rét és szőlő, Myske fia Pálnak pedig 3 sessio, 1 gyümölcsös, benne 1 malom, 3 szőlő és 6 ekealja föld, a Zugchul és Fizfeu nevű helyeken 2 falcastrumnyi rét és a Kecheneu nevű erdő jutott; az apácák és a káptalan földje között lévő erdő (a Konyhaerdőn, silva coquine-n kívül, amely egészen a monostoré), a két fél jobbágyainak a használatára közösen maradt olyformán, hogy az apácák Kense-i, Mama-i, Sandur-i és Zarberen-i jobbágysai a káptalan Zarberen-i jobbágyaival együtt használhatják, azonban idegeneket, maguk közül valóknak mondva őket, nem hozhatnak, különben ökreiket elhajtják, míg az okozott kárt meg nem térítik, fát pedig eladásra nem vághatnak. A három osztályos: a veszprémi káptalant képviselő Miklós mester dékán-kanonok és János al-olvasó, továbbá Myske fia Pál (féltestvére: Jakab nevében is) és az apátnő (konventje nevében is) végül megállapodott még, hogy jobbágyaik saját telepítésű vagy vásárolt szőlőik után, hegyvámként (pro tributo montis . . . lege regni consuetudinaria, vel saltem quarundam partium regni . . . requirente) egységesen 5 akó (quinque cubulos, cubulo eiusdem terre mensurando) bort fizetnek.¹

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. It. Sarberén 5. Újkori egyszerű másolata u. o. Sarberén 4.

¹ Ez az oklevél, bár igen aprólékosan sorolja fel a határokat, az egyes feleknek jutott földek nagyságát (a Miske Pál fia részének a kivételével) nem adja meg. Mivel ezt az osztályt a veszprémi püspök és Heym fiainak a birtokvisszacserélése tette szükségessé (Pál országbíró 1339. május. 12.), a veszprémi káptalan részét a Heym fiai Newegh-völgyi földjével vehetjük egyenlőnek, ez pedig 65 hold volt. Alátámasztja ezt Garai Miklós nádor 1383. jún. 8-i oklevele is, amely 60 hold Zarberen-i káptalani földről szól. E szerint az oklevél szerint a Miske fia Pál földje 6 ekényi, az apácákét azonban ez sem jelöli meg számszerűen; annyit kapnak, amennyi az 54 sessio után megilleti őket.

317.

1339. jún. 19. (sab. a. f. nat. Joh. bapt.)

A veszprémi káptalan előtt Keyked-i (?) László fia: Gergely nemes a néhai Balázs (?) fia: István Fíred-i birtokaiból származó részbirtokát, amely hozomány és jegyajándék címén jutott a kezére, (Sámson fia? :) Istvánnak és ... Györgynek, a veszprémi püspök nemes jobbágyainak, 5 dénármárkáért eladja.

Tartalmilag átírva Mária királynő 1385. okt. 21-i (igen rongált) ítéletlevelében. — Vp. lt. Keék. 5.

318.

1339. jún. 30. e¹. (Bude, VIII. termini...)

Drugeth Vilmos nádor a fehérvári káptalannak. Abban a perben, melyet Mesko veszprémi püspök Varangh-i Benchench fiának: Jánosnak a fiai: Miklós, Benchench, Jakab és Nagy (magnus) János ellen azért folytatott, mert amikor a somogyi konvent bizonyosága jelenlétében a királyi ember a somogy-megyei Chepel és Kekche nevű birtokait körülhatárolta és részére iktatni akarta, János fiai egy Chepel-i 6 falcastrumnyi rét és a Kekche határai között egytagban fekvő 10 holdnyi szántó miatt² ellentmondottak, a tárgyaláson pedig azt állították, hogy a rét és a föld az ő Varang-i birtokukhoz tartozó örökségük. Mivel a püspök ügyvivője: Domonkos mester kanonok olyan oklevelet nem tudott felmutatni, amely Chepel határait tartalmazta volna, — ezért, miután Benchench testvérei nevében is azt a püspöknek ajánlotta fel, Mesko püspököt a hely színen, a felsorolt nádori emberek egyikének, valamint a fehérvári káptalan bizonyosága s a szomszédok és határirtokosok előtt, jun. 30-án leteendő földesküre bocsátja, hacsak közben ki nem egyeznek. A jelentést júl. 8-ra kéri.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. Tartalmilag átírva Drugeth V. nádor 1339 júl. 18-i oklevelében. — Vp. lt. Chepel 2.

319.

1339. júl. 1. u.³ (.../oct. nat. Joh. bapt.)

A fehérvári káptalan jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy a Mesko veszprémi püspök és Keer-i Egyed birtokperében hozott határozata értelmében a püspök részére kiküldött Juthas-i Mihály és az Egyed részére kiküldött Mehes-i Myze mellé Miklós mester sublectort jelölte ki bizonyosággal, s kíséretükben s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, júl. 1-én, a Timsecelew (?) és Bedeg nevű birtokokon levő 4 ekealjnyi vitás földet elhatárolták, értékének a megállapítását azonban a nádorra bízták.

Rongált, hiányos hártán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Bedegh 4.

¹ A tárgyalás napját nem adja meg az oklevél; támpontnak marad a leteendő eskü napja.

² In una continuatione ad magnam viam Hinhasuth (Húrhasuth) ... per quam de alia villa Kekche protenditur in villam Chepel ad partem meridiionalem et ad partem aquilonem (!) fines earum existentium.

³ A földelhatárolás júl. 1-én történt.

320.

1339. júl. 13.¹ (in f. Margarethe.)

A fehérvári káptalan jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy parancsára kiküldte Miklós mester al-lectort, s amikor jelenlétében Jutas-i Péter fia Mihály (jún. 30-án) ki akarta venni Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár földesküjét, a felek kiegyeztek: János fia Miklós (testvérei nevében is) eskü nélkül adta át a püspöknek a perelt (s Kekche határai között fekvő) 10 hold földet és 6 falcastrumnyi Csepel-i rétet, melyből a püspök 2 falcastrumnyit visszaadott János fiainak. — ezért feladata csupán a szükséges határjelek felállítására szorítkozott.

Drugeth Vilmos nádor 1339. júl. 18-i megerősítő oklevelében. — Vp. lt. Chepel 1.

321.

1339. júl. 18. (Bude, XII. termini/ VIII. iuramenti/f. IV. p. nat. Joh. bapt.)

Drugeth Vilmos nádor, mivel a Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár s Warangh-i Benchench fiának: Jánosnak a fiai: Miklós, Benchench Jakab és János között a somogy megyei Chepel-en lévő 10 hold földért és 6 falcastrumnyi rétéért folytatott perben, az elrendelt eskü napján (jún. 30.) egység jött létre, s János fia Miklós (testvérei nevében is) eskü nélkül adta át a püspöknek a perelt földet és rétet, melyből a püspök két falcastrumnyit visszaadott nekik, — miután György fehérvári kanonok elhozta a Jutas-i Péter fia Mihály által végrehajtott határmegállapításról szóló káptalani jelentést, — az egységet megerősíti.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Chepel 1.

322.

1339. szept. 9. (II. nat. virg.)

A fehérvári káptalan előtt Baas fiai: Bosou és Egyed Scenthlazlou-i nemesek, féltestvéreik (fratres uterini): Miklós és Péter nevében is, a Veszprémváralján (in suburbio Wesprimiensi) lévő s a néhai Sándor fia Ipolynak a részét is körülzárva magában foglaló egész birtokukat, melyet Bedur fia Péter mestertől; a néhai István veszprémi püspök testvérétől, valamint Bedur fia Miklós fiától: Pétertől, Imre fiaitól: Lukácstól és Lőrinctől, Péter mester testvéreitől, — Mesko veszprémi püspök, királynéi kancellár s káptalanja beleegyezésével (mert a szomszédság címén a vétel joga őket inkább megillette) vásároltak, — tartozékostul, nevezetesen a Mindszent-i vár alatt lévő 4, a várból a Bezedkw nevű piachely felé vezető út mindkét oldalán fekvő s most már 8-ra oszlott sessiot (quattuor sessionibus sub castro omnium sanctorum a parte meridiei prope lapidem Checchew... ex utraque parte vie... de castro versus locum fori Bezedkw... in quibus... octo residentie hominum seu mansiones nunc fore dignoscuntur), egy Wesprim melletti 10 falcastrumnyi

¹ E dátumban elírás lehet, mert a nádor 1339. júl. 18-i oklevele szerint a jelentést már júl. 7-én (az eskü nyolcadnapján) mutatták be.

rétet (cum feneto decem hominibus per diem ad falcandum sufficienti), továbbá a Fayz falu melletti Badachun nevű helyen elhatárolt szántó és erdős földrészecskét s a birtok erdőhasználatát; ezenfelül egy erdőrészt, melyet Fayz-i Leopard fia Lew Wrs-i Mátyás ispánnak a Fayz határában lévő s Weyzla nevű erdejében birtokolt, s amelyet az ispán Mihály nevű fia az erdő vége déli részén fekvő 2 hold szántóért Lewtól elcserélt, és Péter mesternek és testvéreinek 5 dénármárkáért eladott; Veszprém déli részén, a György kanonok curiájának a szomszédságában lévő s most már 3-ra osztott sessiót (in qua... nunc tres residentie hominum seu mansiones fore dicuntur), melyet Péter mester és testvérei Echelleus fia Aykatól és fiától: Andrástól, valamint Olup Ayka-i nemes fiaitól: Oluptól, Lőrincától, Chub (dictus) Pétertől, Mártontól és Tamástól vásároltak; a városhoz és Fayz faluhoz tartozó és különböző helyeken lévő földekkel elegeyen fekvő szántóföldekkel együtt (cum terris ad civitatem et villam Fayz spectantibus mixtim in diversis locis haberentur), — a János mester al-lector és György egykori dékán által képviselt veszprémi káptalan zalamegyei s a Zala folyó mellett fekvő és az I. László királytól adományul kapott Zerente nevű birtokával, amelyen Szent Mihály tiszteletére kőtemplom épült s ahol az említett adomány folytán az egyháznak 7 ekealja földje, 9 szőlője, 3 szolgálja (servi), 7 vendég-jobbágya (hospites iobagiones), 4 fűtője calefactores stube) és 5 szakácsa volt és az ugyancsak zalamegyei, egykor a Zala-i várhoz tartozó s IV. László királytól kapott másik, szintén Zerente nevű birtokával és tartozékaikkal (szavatossági biztosítékkal) elcserélték.

Csonka hártvány, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Badacsony 3.

323.

1339. szept. 9. (II. nat. virg.)

A fehérvári káptalan előtt Baas fiai: Bosow és Egyed Scenthlazlow-i nemesek birtokot cserélnek a veszprémi káptalannal. (Az oklevél szövege alapján véve azonos az előbbivel azzal a különbséggel, hogy a cserében itt nem szerepel a zalai várhoz tartozónak mondott másik Zerenthe.)

Hártvány, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Badacsony 3.

324.

1339.

I. Károly király átírja a fehérvári káptalannak arról szóló jelentését, hogy szomszédaik és határosaik, valamint Zala megye más nemes és nem nemes állapotú emberei a Szentbenedek-Kaal-i Sebestyén fia Miklósról, Simon fia Péterről, Sandur fia Salamonról, Tama fia Mátyásról és Domokos fia Miklósról, továbbá a Kereky-i Wkus (dictus) Tamásról, Benedek fia Csépánról, Jakab fia Miklósról, Péter fia Lőrincről és Arpa fia Mátyásról, végül pedig Bench fia Mikolaról és Scenthbenedukfalua-i, Kereky-i és Theuthus-i rokonaikról azt vallották, hogy emberemlékezetet meghaladó idő óta nemesek, és az említett birtokokon lévő birtokrészeiket a valódi nemesek jogán birtokolják. Zala vm. I. 430. (Pál országbíró. 1346. márc. 17-i oklevelében tartalmilag átírva. Dl. 2329. Acta eccl. cameralia.)

325.

1340. febr. 27.

Tamás tihanyi apát és konventje jelenti I. Károly királynak, hogy András Apaty-i papja kíséretében Juthas-i Péter fia Mihály az Olwrs faluból való Kесе fia Jónást, aki az egyház földjével együtt az Olwrs-i királyi udvarnokhoz kapcsolódott, mint a veszprémi egyház conditionarius jobbágyát elfogták, kiadták a káptalannak, s az általa használt birtokrészbe a káptalant beiktatták. Zala vm. I. 362. (Vk. m. lt. Alsóörs 15.)

326.

1340. márc. 8. e¹. (oct...diei cinerum.)

(Pál országbíró) Benedek mester veszprémi kanonoknak és főesperesnek káptalanja nevében előterjesztett kérésére, hogy a Wyganth-i... Lukács fiainak: Jánosnak és Lukácsnak, János fia Györgynek és Zombor fia Bálintnak a káptalan ellen folytatott perében² bemutatott s a IV. Béla király kiküldött bírái: ...Pousa, Bálint, Henrik, Goganus, Wyd és Butk által kiállított arról szóló oklevéléről, — hogy Damasa fia Illésnek, Pasca(?) és más Wyganth-i nemeseknek a földjét a privilegiaikban leírt határok szerint meghagyták,³ — másolatot kíván szerezni, nevezettek (az oklevél bemutatása végett) itélőszéke elé idézi.

Csonka hártján, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Viganth 4.

327.

1340. márc. 9. u. (.../f. V. a. dom. Reminisc.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy Pál országbíró parancsára kiküldte bizonyosságát, s amikor a királyi ember Pezye-i Máté fia Jakab somogy megyei Pezye-i birtokát 1340. márc. 9-én körülhatárolta, s részére iktatni akarta, Cosmas mester veszprémi dékánkanonok, káptalanja megbízásából, az iktatás ellen tiltakozott.

Pál országbíró 1341. okt. 13. u. parancslevelében (Vk. m. lt. N. és K. Berén 21.) és 1342. márc. 21-i ítéletlevelében (u. o. N. et K. Berén 22.) s a fehérvári káptalan 1342. febr. 22-i jelentésében tartalmilag átírva.

¹ Valószínűleg erre az időpontra szólt az idézés.

² Erre a perre vonatkozólag ld. Fejér VIII/4. 547. Bizonyára vele függ össze Benedek kanonok kérése.

³ Az oklevelet 1336. és 1338. között mutatták be. Ld. a Pál országbíró 1338. jún. 7-i parancsleveléről szóló regesztát.

328.

1340. márc. 22. (in Wysegrad, f. IV. p. Oculi.)

I. Károly király Szt. Mihály főangyal iránti különös kegyeletéből kifolyólag, akinek a tiszteletére a veszprémi székesegyház is épült s Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár kérésére, hűségéért és érdemes szolgálataiért, de azért is, mert az egyház érdekeire különösképpen tartozik ügyelni, — miként egy korábbi (1330. jún. 12.) oklevelében is már megtette, a püspökség zalamegyei Nerrad nevű falujában, a szomszédos piac sérelme nélkül (sine preiudicio fori convicini), — keddi napokon tartandó hetivásárt (forum commune et provinciale) engedélyez, az ott megforduló kereskedőket pedig, hogy szabadon kereskedhessenek (ut suos contractus mercimoniales qualescunque ibidem contrahant et exerceant), különös oltalmába veszi, s elrendeli, hogy engedélyét nyilvános vásárokon kihirdessék.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nyirád 5. és Zsigmond király 1412. nov. 3-i átírásában. U. o. Nyirád 8.

329.

1340. máj. 15.

XII. Benedek pápa a császári préposthoz. A Mesko veszprémi püspök és káptalanja s a budakörnyéki Wrs, Sasag és Check falvak plébánosai között folyó tizedperben bíróul rendelj. Mon. Rom. Vespr. II. 89., Fejér IX. 7. 702. Regesztája: Pest vm. 49. (Vp. lt. Decimae episcopales 3.)

330.

1340. jún. 18.

Drugeth Vilmos nádor előtt a Cosmas mester veszprémi kanonok és dékán által képviselt Mesko veszprémi püspökkel és káptalannal a Márk fia Pétert és Omodeus fia Pált is helyettesítő Bulchu fia Pál s az atyja: Kázmér fia András nevében megjelent Kyuz János — Laad-i Lőrinc fia István Felkezu-i birtokrészéért: a Ronzadmolun nevű malomból, 6 curiából, 95 hold szántóföldből, 8 falcastrumnyi rétből és 3 nem művelt szőlőből álló örökségéért a püspök és káptalanja ellen folytatott perének véget vetve — kiegyeztek, mert a bizonyítás során az alperes fél által bemutatott fehérvári káptalani oklevelekből kiderült, hogy a perelt örökségből a malom, a mellette fekvő 3 sessionális hely, 80 hold szántóföld, 2 szőlő és egyéb tartozékok az egyház tulajdona, Adorján fia János, Kázmér fia András és Dénes fia Márk pedig elfogadva a bizonyítást, kijelentették, hogy a fehérvári káptalan előtt nyugtatni fogják a püspököt és káptalant, minek megtörténtét jún. 11-én jelentették is. Az egyesség után járó 3 márka bírságból az egyház kettőt, egyet pedig a nemesek vállaltak, a nádor azonban, Miklós egri püspök közbenjárására, utóbbiaknak elengedte a bírságnak rájuk eső részét. Zala vm. I. 367. (jún. 11-i hibás kelettel). Dl. 87.106. Régi jelzete: Esterházy-cs. lt. (Budapest). Rep. 26. Fasc. A. Nr. 8.

331.

1340. júl. 7. (f. VI. p. oct. Petri et Pauli.)

A zalai konvent előtt Herbordus fiának: Miklósnak a fia: Herbordus, a Herman-nemből való Wruztun-i nemes, továbbá testvére, Miklós leánya: Wyola és ennek fia: György, szorult anyagi körülményeik miatt (*propter inopiam et paupertatem*) a zalamegyei s a káptalan egy ottani — Kristóf fia Istvántól vásárolt — birtokával határos Wruztun nevű birtokukat, Wyolának benne rejlő leánynegyedével és minden tartozékával, miután anyjuk a saját részét: hozományát és nászajándékát, lelke üdvéért, már korábban elajándékozta, a György mester Wrs-i prépost, a Merene-i prediumok igazgatója és György dékán-kanonok által képviselt veszprémi káptalannak 30 széles dénármárkáért (*pro triginta marcis latorum denariorum*), a szomszédok és határos birtokosok beleegyezésével s királyi parancsra újonnan megállapított határai szerint, eladják.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Orosztony 4.

332.

1340. aug. 20. (in f. Stephani regis.)

A fehérvári keresztesek konventje — ... -i 4 ekealjnyi birtokát embereivel (*cum conditionariis*) és tartozékaival Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár hozzájárulásával, elcseréli a veszprémi káptalan somogy megyei Zeleus-i 80 hold földjével és 5 szőlőművesével, valamint Berey-i 50 hold földjével, 3 szőlőjével, 2 helyen lévő erdejével és rétjével, s egyéb tartozékaival.

Igen rongált és vízfoltos hártán, függőpecséttel. — Vk. m. lt. Szőlös in Bala-ton 10.

333.

1340. aug. 22. (III. regis Stephani.)

A fehérvári káptalan előtt Miklós dékán és Ivánka mester, veszprémi kanonokok, káptalanjuk nevében tiltakoznak püspöküknek: Meskonak azon jogtalan és pazarló eljárása ellen, hogy a káptalan tanácsa és beleegyezése nélkül az egyház több birtokát, könyveit, ruháit, kelyheit és egyéb érték-tárgyait elzálogosította, illetve elidegenítette, több ízben (egyházi) püspöki conditionariusokat nemesítve (érdemtelenül) fölszabadított—(*conditionarios etiam...ecclesie episcopales quamplures, quos non debuisset, nobilitando libertasset*), s noha ez intézkedéseivel kapcsolatban kiadott privilegiumain a káptalan pecsétje is függ, ezt nem jószántukból, hanem kényszer hatása alatt, félelmükben szolgáltatták ki.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. ecl. et capit. 18.

334.

1341. jan. 23. (f. III. p. Fabiani et Sebast.)

János, a zalai monostor apátja és konventje, valamennyi jobbágyuknak a beleegyezésével és tanácsára, (*universorum nostrorum iobagionum... consilio et deliberatione*), hűséges szolgálataik jutalmazásául; György mester Vrs-i prépostot, veszprémi kanonokot, a somogy megyei Merene-i prediumok rectorát (*rector prediorum de Menere*) és féltestvéreit: Balázst és Mihályt a monostor harcoló nemes jobbágyainak (*in numerum nobilium iobagionum ecclesie nostre exercituantium*) a sorába felveszi és a veszprémi püspökség Nyrad birtoka mellett fekvő Budun felét (*tartozékaival*) adja nekik és örökösöknek, amíg az egyház iránti hűségükben megmaradnak, a következő (örökösökre is kiterjedő) kötelezettséggel: 1. évenként egyszer, előzetes értesítésre és hívásra egyikük az apátot elkíséri az esztergomi zsinatra vagy más útjára (*ad concilium metropolitanum Strigoniensis ecclesie vel ad alia ardua negotia... semel in anno prius vocatus... tenebitur labore*), ha pedig akadályozva volnának, vagy más okból nem mehethének, abban az esztendőben 7 bécsi széles dénár-pensát (*septem pensas denariorum latorum Viennensium*) fizetnek a szolgálat elmaradásáért (*ratione exercituationis antedictae*); 2. Budun birtokon kápolnát építenek és jobbágyokat telepítenek (*populos et iobagiones congregabunt*); 3. ha az apát a birtokra kiszáll, tized- vagy tizenketted magával megvendé-
gelik; 4. ha az apát a király táborába vonul, akkor egyikük: Balázs vagy Mihály (György nem) a többi harcolni köteles jobbágyokhoz hasonlóan (*sicut ceteri iobagiones nostri exercituare debentes*) vele tartanak. — Hűtlenség elkövetése esetén javadalmukat (*ipso facto*) elvesztik.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Nyirád 6.

335.

1341. ápr. 15. (in Wysegrad, in oct. pasce.)

I. Károly Király, miután a zalamegyei Felső-Tadeuka vára és alsó erődítménye (*superius castrum Tadeuka... cum inferiori suo castro seu munitione*) s a hozzájuk tartozó zalamegyei Zantou, Errad és Sceulch falvak ügyében, Peeth-i Lukács fiai ellenében, akik azt állították, hogy a várban és tartozékaiban részük van s ezt oklevéllel remélték maguknak biztosítani, főpapjaival, báróival és előkelőivel (*proceres*) a veszprémi püspök és káptalanja által bemutatott IV. Béla-féle oklevelek alapján¹ hozott végleges ítéletében a püspökség kizárólagos birtokjogát megállapította, — mivel Mesko püspök királynéi kancellár, káptalanjának a hozzájárulásával a királyi akaratnak készségesen engedelmeskedve a várat és tartozékait az uralkodónak kívánja cserébe bocsátani, aki viszont, mivel Veszprém királynéi koronázóhely, csak egyenértékű és méltányos cserét óhajt, a Kaal völgyében, nevezetesen annak Kueskaal, Szentbenedek-Kaal (*Kaal Sancti Benedicti*) és Mindszent-Kaal (*Kaal Omnium Sanctorum*) nevű falvaiban és más ottani falvacskáiban (*in villulis*) élő királyi és királynéi népeket, t. i. boradó *conditionariusok*at és udvarnokokat (*conditionarios*

¹ Krt. jegyz. 1163. (1257. nov. 20.) és 1502. (1266. nov. 20.)

vinidatores ac uduarnicos), földestül és birtokostul, speciális megbizottja, Péter fia Tamás mester lipthói ispán és Chokakeu-i várnagy által akarja a veszprémi püspöknek és káptalanjának átadatni, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy sorra járva az elcserélendő birtokokat, és mindenütt összehíva a szomszédokat és határos birtokosokat, állapítsák meg régi határaikat, becsüljék fel értéküket és iktassák be a püspököt és káptalanját a várért és tartozékaikért cserébe kapott Kaal-völgyi királyi és királynéi népek és földjeik birtokába anélkül, hogy figyelemre méltatnák azok ellentmondását, akik esetleg azt fogják mondani, hogy okleveleik bizonyosága szerint szabadok vagy felszabadítottak (non obstantibus contradictionibus populorum eorundem, qui se forte per aliquas cautiones liberos et liberatos fore allegarent), az ilyeneknek azonban hagyják meg, hogy mutassák be okleveleiket a királynak; ha pedig mások (nemeselek) is tiltakoznának, azokat idézzék meg a király elé, s az egész eljárásról, amelynek a birtokokkal kapcsolatban részletesnek kell lennie, a kiküldöttek előadása alapján (a káptalan) tegye meg jelentését, hogy az esetleg még szükséges további (kölcsonös) intézkedéseket meg lehessen tenni; — végül a veszprémi birtokában esetleg még megmaradt s a várra vonatkozó okleveleket érvénytelennek nyilvánítja.

A fehérvári káptalan 1341. május. 3-i jelentésében, ugyanannak 1358. okt. 2-i átírásában. — Vp. lt. Köveskál 7.

336.

1341. ápr. 15. (in Vyssegrad, in oct. passce.)

I. Károly király, miután a zalamegyei Felső-Tadeuka és alsó erődítménye (superius castrum Tadeuka cum inferiori castro seu munimentó) s a hozzájuk tartozó Zantow, Errad és Sceulchfalvak ügyében, Peeth-i Lukács fiai ellenében, akik azt állították, hogy a várban és tartozékaiban részük van, s ezt oklevelekkel remélték maguknak biztosítani, főpapjaival, báróival és előkelőivel a veszprémi püspök és káptalan által bemutatott IV. Béla király-féle oklevelek¹ alapján hozott végleges ítéletében a püspök kizárólagos birtokjogát megállapította, — mivel e várakért és tartozékaikért, csereképpen a Kaal-völgyében, nevezetesen Kueskaal, Szentbenedek-Kaal (Kaal Sancti Benedicti) és Mindszent-Kaal (Kaal Omnium Sanctorum) nevű falvaiban és más ottani falvacskákban (in villulis) élő királyi és királynéi népeit, t. i. boradó conditionariusait és udvarnokait (populus nostros regales et reginales conditionarios vinidatores et uduornicos), földjeikkel együtt (cum eorum terris, possessionibus et iuribus uniuersis), speciális megbizottja, Péter fia Tamás mester lipthói ispán és Chokakeu-i várnagyja által akarja nekik átadatni, tévedés és utólagos nézeteltérés elkerülése céljából felszólítja a veszprémi káptalant, küldje ki a saját emberét is, hogy előttük s a szomszédok és határirtokosok jelenlétében a birtokokat Tamás mester körülhatárolja, arbiterek bevonásával megbecsülje, s őt (a királyt) birtokukba beiktassa; — a birtokok határaitól és tartozékaikról a jelentésben részletes felsorolást kér.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Tátika 6.

¹ Krit. jegyz. 1168. (1257. nov. 20.) és 1502. (1266. nov. 20.)

337.

1341. május 1. (in f. Philippi et Jacobi.)

Mesko veszprémi püspök káptalanja beleegyezésével, — szolgálataiért, szabadrendelkezési joggal, Péter fia Tamás mester liptói ispánnak és csókakői várnagynak örökbérletbe adja (in feudum et in perpetuum) Zuzd-i földjét azzal a kötelezettséggel, hogy ő, vagy az, akinek esetleg továbbadja, évenként Szt. Márton nyolcadán (nov. 18.) a mindenkori fehérvári árfolyam szerinti értékű fél márkát fizet (medias marcas monete in Alba Regali pro tempore currentis), ha azonban egy terminust elmulaszt, az összeg kétszeresét fizeti, ennek elmulasztása esetén pedig a birtok rögtön visszazáll az egyházra.

Csonka hártján, 2 függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Litterae adiunctae et Zuzd 5.

338.

1341. május 1. u. (.../in oct. Georgii.)

Pál országbíró Pezye-i Máté fia Jakabnak Pezye-i birtokának a határjárása miatt a veszprémi káptalan ellen folytatott pere május 1-i tárgyalásán utasítást ad a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike, aug. 1-én, a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy képviselőik jelenlétében Pezye birtokot körülhatárolhassa, és a felperes részére iktathassa; tiltakozás esetén a vitás területet, fogott bírák segítségével határolja el, királyi mértékkel vagy szemlélet útján állapítsa meg nagyságát, s hozzávetőleges értékét is adja meg. A jelentést aug. 27-re kéri.

Pál országbíró 1341. okt. 22-i parancslevelében (Vk. m. lt. N. et K. Berén 21.) és 1342. márc. 21-i ítéletlevelében (u. o. N. et K. Berén 22.) s a fehérvári káptalan 1342. febr. 22-i jelentésében tartalmilag átírva. (U. o. N. et K. Berén 23.)

339.

1341. május 3. (in invent. crucis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy parancsa értelmében kiküldte Péter mester kántor-kanonokot, s kíséretében a király speciális megbízottja, Péter fia Tamás mester (liptói ispán és Chokaku-i várnagy) a veszprémi püspökkel és több veszprémi kanonokkal ápr. 22-én megjelent Kaal völgyében, s amikor a Tadeuka váráért a királytól cserébe kapott birtokokat körül akarták határolni és a püspök és káptalanja részére iktatni, néhány Mindszent-Kaal-i (in villa Kaal Omnium Sanctorum) embert leszámítva, akik nem tagadták királyi jobbágy mivoltukat (qui se iobagiones regales fore non denegassent), e napon a Kaal-völgyi népek, t. i. a Kueskaal-, Szentbenedek-Kaal- (Kaal Sancti Benedicti), Kereky-i és Mindszent-Kaal-beliek általában nemeseknek vallották magukat (se generaliter nobiles esse affirmassent). Ápr. 24-én Tadeuka hegyére és Tadeuka várába mentek, s ott, a vár alatt, 30 mansiót és egy a Szt. Kereszt tiszteletére emelt templomot, a hegy tövében lévő Hydegkut-on 21 mansiót, Zantou-birtokon Szt.

Cosma és Damján templomát és 73 mansiót; ápr. 27-én Errad faluban Mindenszentek egyházát, egy nagy, kőből való curiát és kőpalotát (amplam curiam lapideam cum pallacio lapideo) és 52 mansiót, az Errad falu határában levő Gerencher birtokon Szűz Mária egyházát és öt mansiót találtak, Sceulch földje azonban már elnéptelenedett volt. Mindezeket a birtokokat s a várat ellentmondás nélkül körülhatárolták. Ápr. 28-án visszatértek Kaal völgyébe, hogy azoknak a szabadságáról, akik korábban nemeseknek mondták magukat, nagyobb bizonyosságot szerezzenek (ut de libertate seu liberatione . . . hominum, prius se nobiles asserentium maiorem certitudinem scire potuisent). Kaal faluban négy telekkel bíró két ősi nemest (primitus predecessores . . . nobiles veros), Kueskal-on pedig nyolc curia felett rendelkező 13 nemest találtak. Mivel kiderült róluk, hogy a néhai Tamás esztergomi érsek rokonai, meghagyták őket birtokukon és szabadságukban (in nobilitatis libertate reliquissent). További nyomozásuk során (vice iterata . . . inter ipsos populos inquirere cepissent) Szentbenedek-Kaal-on 23-an, Mindszent-Kaal-on 21-en, Kereky-Kaal falucskában (villula) 15-en, Tuteuskaal falucskában pedig kilencen (összesen tehát 68-an) királyi birtokon élő királyi jobbágyoknak (iobagiones regales et in terris regalibus commorantes) vallották magukat, s hozzájárulásukkal Tamás mester és a püspök György kanonokot, egykori dékánt és Chepy-i Miklóst, Tamás mester familiárisát tették meg előljárójukul. Szentbenedek-Kaal-on 12-en, Mindszent-Kaal-on hárman, Kueskaal-on pedig hatan (összesen 21-en) azt állították, hogy oklevéllel nemesítettek (se instrumentali ter nobilitatos), hárman pedig, hogy saját szerzett földjük van (quasdam terre particulas comparatas se habere). Wrs-ön (ugyanazon völgyben) öt udvarnokot (quinque homines uduarnicales) találtak, ketten oklevéllel nemesítetteknek mondták magukat, 19-en pedig (némelyikük gyermekeivel és rokonaival) valódi nemes várjobbágyoknak (veros noobiles castrenses iobagiones) vallották magukat, 13-an pedig nemrég Kueskal-ból egy külön helyre vonulva, ott templomot építettek s telepüket Jukkal-nak nevezték el. Ősi nemeseknek tartják magukat (se veros nobiles ab eorum predecessores fore et fuisse nominassent). Mindezeket, okleveleik bemutatása végett, jún. 3-ra, a király elé idézték. Az iktatás ellen Olivér mester officíálisa: Vörös (rufus) Dénes, ura (az egész) Teuteuskaal-i földje és kilenc mansiója miatt, továbbá Leurentek-i Lőrinc fia István és Toty-i Miklós a Mindszent-Kaal és Szentbenedek-Kaal között fekvő földjük és szőlőjük miatt tiltakoztak, ezért őket is jún. 3-ra, a király elé idézték. Ezek miatt az akadályok és tiltakozások miatt a megbízottak az iktatást nem tudták végrehajtani, s ezért a végleges döntést a királyra bízta.

A fehérvári káptalan 1358. okt. 2-i átírásában. — Vp. lt. Köveskál 7.

340.

1341. május 4. (Albe, in crast. invent. crucis.)

Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár, noha a fejérmegyei Zsud nevű püspöki birtokrészét Péter fia Tamás mester lipetői ispánnak és Chokakw-i várnagynak, valamint örökösének szabadrendelkezési joggal és azzal a kötelezettséggel adta örökbérletbe, hogy ő és örökösei, vagy az, akinek esetleg (bérbe) továbbadja, évenként fél márkát fizet — tekintettel azokra

a szolgálatokra, melyeket iránta és káptalanja iránt a királynál való közbenjárásával tanúsított (in arduis servitiis et negotiis ecclesie nostre erga regiam maiestatem... studuit complacere), a fél márka fizetése alól (öt, örökösait, illetve azt, akinek e birtokrészt továbbadja) —, a saját élete tartamára (quamdiu nobis fuerit vita comes) felmenti.

Csonka, vízfoltos hártján, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zuzd 1.

341.

1341. május. 12. (in Vyssegrad, XII. termini.../oct. Georgii.)

Péter szerémi püspök, királyi kápolnaispán és titkos kancellár előtt Mesko veszprémi püspök ügyvédei: János veszprémi prépost, királyné alkancellár, Miklós mester somogyi főesperes és Cosmas mester, dékán, veszprémi kanonokok — uruk nevében tiltakozásukat jelentették be azért, mert amikor Pál országbíró előtt Willermus pannonhalmi apát ügyvédje kérdéseket intézett hozzájuk, kiderült, hogy az apát tízedügyben perelte a püspököt — s kijelentették, hogy a kánoni jog szerint ebben az ügyben az országbíró nem illetékes (non esse ordinarium et legitimum iudicem), azért nem is felelnek. Az apát ügyvédjének a sürgetésére azonban az országbíró kijelentette, hogy vállalja a pert (causam se velle iudicare), és három márka büntetéssel sújtva a püspököt, az új tárgyalást 1341. júl. 1-ére tűzte ki.

Hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Sumig. cottus dec. 9.

342.

1341. aug. 1. u. (.../in. oct. Jacobi.)

A fehérvári káptalan jelenti I: Károly királynak, hogy Pál országbírónak a Pezye-i Máté fia Jakab s a veszprémi káptalan határpere 1341. május 1-i tárgyalásán kiadott parancsára a felperes részére kiküldött Som-i Demeter mellé Alsó-Endred-i papját, a veszprémi káptalan részére kiküldött Symegh-i László mellé pedig Kysbereni káplánját jelölte ki bizonyosságul, s amikor a megbízottak a szomszédoknak és határos birtokosoknak, továbbá a felperesnek és az alperest képviselő János mester veszprémi olvasókanonoknak, a káptalan somogymegyei birtokai igazgatójának (rectore possessionum eiusdem ecclesie in Symigiensi comitatu existentium) és Cosmas mester dékánkanonoknak a jelenlétében, aug. 1-én, Pezye-i Máté birtokát körülhatárolni és részére iktatni akarták, a káptalan képviselői az iktatásnak ellene mondtak, mert a felperes az egyház Noghereni birtokából egy részt el akart foglaltatni; a vitás föld a Pezye-i szőlőknél kezdődik és mintegy holdnyi szélességben elnyulva, királyi mérték szerint 40 holdat tesz ki, és egy márka az értéke.

Pál országbíró 1341. okt. 22-i parancslevelében (Vk. m. lt. N. et K. Berén 21.) és 1342. márc. 21-i ítéletlevelében (u. o. N. et K. Berén 22.) s a fehérvári káptalan 1342. febr. 22-i jelentésében tartalmilag átírva. (U. o. N. et K. Berén 23.)

343.

1341. okt. 6. (in oct. Michaelis.)

A fehérvári káptalan Péter hantai prépost, veszprémi kanonok kérésére, mivel a királlyal folyamatban levő birtokcserék céljaira az eredeti oklevelek kockázat nélkül nem hordhatók (instrumentum frequenter pro concambio cum domino rege ordinando et habendo per diversos nuncios tutum non foret baiulari), Mesko veszprémi püspök részére átírja Erzsébet királynénak Izabella királyné 1276. aug. 3-i adománylevelének¹ 1290. május 11-i confirmációját és IV. László király 1276. aug. 9-i, ugyancsak Izabella királyné 1276. aug. 3-i donációját megerősítő oklevelét (melyben a királyné a csaknem teljesen elpusztult veszprémi egyháznak a zalamegyei Kal-völgy falvaiban lakó boradó népeket adományozta).

Eredeti hártmán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kál 21.

344.

1341. okt. 13. u. (in Wysegrad, X. termini /quind. oct. Michaelis.)

Pál országbíró Pezeze-i Máté fia Jakabnak Pezeze-i birtoka határjárása miatt a veszprémi káptalan ellen folytatott pere 1341. okt. 13-i tárgyalásán utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki bizonyosságát, hogy a felsorolt királyi emberek valamelyike, 1342. febr. 20-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében János veszprémi préposttól a 40 holdra becsült s egy márka értékű Nogbereni vitás földön a káptalan részére megítélt földesküt kivegye, majd megtörténte után a káptalant, vagy ha a prépost nem esküszik, Máté fia Jakabot a perelt föld birtokába beiktassa. A jelentést márc. 6-ra a királynak kéri megküldetni.

Hártmán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 21. — Tartalmilag átírva: a fehérvári káptalan 1342. febr. 22-i jelentésében (u. o. N. et K. Berén 23.) és Pál országbíró 1342. márc. 21-i ítéletlevelében. (U. o. N. et K. Berén 22.)

345.

1341. nov. 1.

A veszprémi káptalan fogott bírák közreműködésével, peregyesség formájában, Stolch falu tizedeit magának szerzi meg, a Kolun, Magarad, Stolch és Choch falvakéről pedig a zalai apátság javára lemond. Zala vm. I. 383. — (Vp. lt. Miscell. 23.) Átírva: az esztergomi keresztes konvent 1342. márc. 12-i oklevelének egy újkori egyszerű másolatában. (Vk. m. lt. Kolon 9.) Regesztája: Pannonh. rendt. VII. 520.

¹ Tartalmát olv. I. Károly király 1323. jún. 26. okleveléről készült regesztában. (Vk. m. lt. Kál 16.)

346.

1341. nov. 29. (in Morusyo, XII. termini.../oct. Martini.)

Drugeth Vilmos nádor, — mivel a veszprémi káptalan és Ryma-i Tamás fia János között a Beren-birtok ügyében folyó perben Cosmas mester veszprémi dékán-kanonok nov. 18-án az I. László 1082-i (a veszprémi egyház 3 ekealja Beren-i földjéről szóló) oklevelének¹ a másolatával és II. András 1222-i (Beren-i 2 mansio) eredetijével² bizonyított, az alperes kérésére elrendeli, hogy az 1342. jan. 8-i tárgyaláson az I. László-félet eredetiben mutassa be.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kis Berén 8.

347.

1341. körül.³

Pál országbíró ítéletlevelének töredéke. Chydes fia Balázs, Ádám fia András és Sebestyén fia Bedechnek az özvegye Márton nevű fia nevében⁴ a királyné előtt bepanaszolták a veszprémi káptalant azért, mert Viganth-i birtokukból bizonyos részt elfoglalt. A királyné az országbíróra, Péter szerémi püspökre, királyi kápolnaispánra és titkos kancellárra, Tatamér fehérvári prépostra és királyi alkancellárra, Tamás erdélyi vajdára s más bárókra és nemesekre bízta az ügy elbírálását, kik Pál országbírónak 1338. évi s a Viganth-i István fiai: Miklós és László, Sebestyén fia Bedech, János fia György, Lukács fiai: Lukács és János ellenében, a veszprémi káptalan javára kiadott s most bemutatott ítéletlevele alapján⁵ — azért, mert nevezettek 1338 ban, a Viganth-i birtok felosztásánál sem a bíróság előtt, sem pedig a helyszínen nem tiltakoztak,⁶ — az országbíróval úgy döntöttek, hogy mivel a Viganth-i nemesek nemzedékéből valók, jogaikat ne a káptalanon, hanem János fia Györgyön, Lukács fia in: Jánoson és Lukácson s (Bedech fia) Mártonon⁷ keressék. Fejér VIII. (4. 547.) A Vk. m. lt.-ban nincs meg, bár Fejér állítólag onnan vette.

348.

1342. febr. 22. (III. oct. cinerum.)

A fehérvári káptalan bizonyáglevele arról, hogy Pál országbíró 1341. okt. 22-i ítélete értelmében János veszprémi prépost, Jakab Kysberen-i káplán és Wesprim-i Péter fia János királyi ember s a felperes Pezye-i Máté fia Jakab.

¹ Krit. jegyz. 21. sz. (Hamis).

² U. o. 386. sz. (Hamis).

³ Pál országbíró 1340. márc. 8. e. oklevele szerint a per már javában folyhatott, kelte tehát megközelítő pontossággal, az 1341. körüli időre tehető.

⁴ A fehérvári káptalan 1338. jún. 7-i jelentése szerint Márton, mivel atyja közben meghalt, már részesült az akkor fogantatosított osztályban.

⁵ Végrehajtásáról a fehérvári káptalan 1338. jún. 7-i jelentése értesít.

⁶ Ld. u. o.

⁷ Azért, mert — mint már utaltunk — ő atyja helyett részesült a birtok osztályban.

jelenlétében a káptalan somogy megyei Nogberen nevű birtokán, annak a vitás részén, febr. 20-án letette a földesküt, s ezért a megbízott a veszprémi káptalant a perelt föld birtokába beiktatta.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 23. Tartalmilag átírta Pál országbíró 1342. márc. 21-i ítéletlevelében. (U. o. N. et K. Berén 22.)

349.

1342. márc. 10. (VI. Idus Martii.)

A fehérvári káptalan előtt János mester fehérvári örkanonok és Pál mester fehérvári kántor-kanonok, testvéreiknek: Márton mesternek és István fia Istvánnak a nevében is, szavatossági biztosítékkal zalamegyei Sebes nevű birtokukat (tartozékaival) Mesko veszprémi püspöknek a Keselefezek vagy más nevén Saar-folyó mellett fekvő Scenthmiclos és Fanch nevű fehérmegyei püspöki birtokaiért elcserélik.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Sebes 1.

350.

1342. márc. 21. (in Wysegrad, XVI. p. quind. oct. cinerum.)

Pál országbíró ítéletlevele. — Pezye-i Máté fia Jakab pert indított a veszprémi káptalan ellen azért, mert amikor a somogy megyei Pezye nevű örökölt birtokát 1340. márc. 9-én elhatároltatta és magát tulajdonába beiktattatni akarta, a káptalan megbízottja tiltakozott. Az 1341. május 1-i tárgyaláson Cosmas dékán veszprémi kanonok káptalanja tiltakozását azzal indokolta, hogy a felperes, az említett határkiigazítás alkalmával, az egyház Nogheren-i birtokából egy részt el akart foglalni. Az országbíró 1341. aug. 1-re új határjárást és iktatást rendelt el, s ekkor Jakab mintegy 40 holdnyi földet ismét visszafoglaltatott, úgyhogy Cosmas mester dékán és János mester, egyháza somogy megyei birtokainak a rectora, veszprémi kanonokok, káptalanjuk nevében ismét tiltakoztak. Az 1341. aug. 27-i tárgyaláson Cosmas dékán okleveles bizonyítékot ígért, s Jakab mester kanonok okt. 13-án be is mutatta I. László király 1082-i adománylevelét, Jakab azonban, mivel az oklevél a birtok határait nem tartalmazta, János veszprémi prépost által leteendő földesküt kívánt, amit az országbíró (1342. febr. 20-ra) meg is ítelt. Mivel a fehérvári káptalan 1342. febr. 22-i jelentése szerint a prépost az esküt letette, a felperes elfogadta, Wesprim-i Péter fia János pedig a káptalant a perelt föld birtokába beiktatta, — az országbíró márc. 6-án, báró és nemes bírótársaival, a Nogheren-i birtok perelt részével kapcsolatban a felperest örök hallgatásra ítéli, a káptalant pedig annak a birtokában privilegiális ítéletlevelével megerősíti.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 22.

351.

1342. ápr. 24. (in f. Georgii.)

Pál, az esztergomi keresztések mestere és konventje, János zalai apát és monostora részére átírja a veszprémi káptalan 1341. nov. 1-én, a zalai apáttal és egyházával a zalamegyei Kolon, Magarad, Stolch és Choch falvak tizede ügyében kötött egységlevelét.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Miscell. 23. Újkori egyszerű másolata (tévesen 1342. márc. 12-re datálva): Vk. m. lt. Kolon 9. — Kolon előfordul az oklevélben Kolon alakban is.

352.

1342. május 1. u.

A győri káptalan jelenti I. Károly királynak, hogy május 1-én, amikor a királyi ember, bizonyságának a kíséretében, Chenyg¹ mesternek királyi adományul kapott zalamegyei Kolon és a veszprémi káptalan Gerebench² nevű birtoka között határjeleket emelt, az egyház ügyvédjei tiltakoztak, ezért a káptalant ítélszéke elé idézte.

A győri káptalan 1342. okt. 31-i oklevelében (Vk. m. lt. Merenye 12.) és Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Merenye 13.)

353.

1342. május 15. (in villa Topolcha, f. IV. a. penthec.)

István fia Miklós királynéi lovászmester, zalai ispán és a szolgabírák a megye közgyűlésén jóváhagyják Dyzl-i István fia Tamásnak, valamint Tywan fiainak: Pálnak és Jánosnak a veszprémi káptalannal létesített birtokcseréjét. Nevezettek ugyanis, mivel lakóhelyük (— örökölt birtokukon lévén —) a plébánia-templomtól távol feküdt, (cum ipsi ab ecclesia eorum parochiali in remota distantia mansionem in eorum possessione hereditaria habuerint), a püspök jóváhagyásával, egy földdarabjukért, Kezw faluban, curia-helyül (pro fundo curie et mansione), egy (egyházi) jobbágytelek-részt (particulam terre iobagionis ecclesie Wesprimiensis) szereztek a káptalantól, hogy odatelepedve, nemesi jogon (secundum primevam nobilitatem iuxta regni consuetudinem approbatam) birtokolják.

Hártyán, hátán 2 pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 8.

¹ Az ítéletlevelben: Chenyk.

² Az ítéletlevelben: Garabunch.

354.

1342. május 15. (in Wysegrad, VIII. termini/ quind. Georgii.)

Pál országbíró a Cosmas mester kanonok által képviselt veszprémi káptalan és a Leurenthe fia Tamás fiainak: Jánosnak és Miklósnak Byllyge birtokért folytatott perében, arra az esetre, ha közben ki nem egyeznek, szept. 3-áig halasztást ad.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Billege 6.

355.

1342. május 17. (in Damas, ...loco venationis nostre, f. VI. a. penthec.)

I. Károly király súlyos betegségének fájdalmas napjaiban — Isten bosszújának tekintve azt — Szt. Mihály főangyalnak tett üdvös fogadalmát teljesítve, minden tartozékával együtt visszaadja a veszprémi káptalannak azokat a Kal-völgyi falvakat (villas Kal), melyeket rossz tanácsadókra hallgatva, az egyháztól igazságtalanul elvett és egészen mostanáig elfoglalva tartott (quas minus iuste ex suasione quorundam assentatorum nostrorum usque ad hec tempora auferendo ...tenuimus).

A fehérvári káptalan 1350. jún. 3-i átirásában. — Vk. m. lt. Kál. 22.

356.

1342. jún. 1.

Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár — a jelenlétében I. Károly királynak és Erzsébet királynénak előadott s oklevelekkel alátámasztott kérésükre — visszaadja Judit apátnőnek és a veszprémvölgyi Mária-monostornak a birtokaikon élő népektől szedett, de már I. István király által a monostornak adott tizedeket. Fejér VIII/4. 587. (A veszpr. lt.-ban nincs meg.)

357.

1342. jún. 2. (in Damas, venationis loco regio, in quind. perthec.)

Drugeth Vilmos nádor a veszprémi káptalannak azt a 10 márka, tanúinak pedig fejenként három márka bírságát (iudicium duelli, videlicet decem marcas), melyet azért rőtt rájuk, mert Guerencher-i Geganus és Ányos ellen egy jobbágya ökreinek az elvétele miatt folytatott perében a fehérvári káptalan inquisitionalis jelentése csak az egyik alperes és nem mind a kettő ellen bizonyított, — továbbá azt a két királyi bírságot (duo iudicia regalia), mellyel azért terhelte meg, mert mint felperes Chatk-i Wyda fiai: Abraam és György ellenében nem jelent meg és nem is képviseltette magát — Szt. Mihály iránti tiszteletéből kifolyólag és Lajos herceg kérésére — elengedi.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Márkó 7.

358.

1342. jún. 8.

I. Károly király, mivel Mesko veszprémi püspök és Márton mester, a dömösi egyház prépostja a tolnamegyei Chaat birtokért folytatott perükben kiegyeztek, utasítja az esztergomi káptalant, küldje ki bizonyosságát, hogy a felsorolt királyi emberek valamelyike beiktassa őket az egyesség szerint rájuk eső részek birtokába. Mon. Eccl. Strig. III. 483. I. Lajos király 1342. dec. 6-i megerősítő levelében (Vp. lt. Csát 3.) s ennek 1364. jún. 26-i confirmatiójában. (U. o. Csát 4.)

359.

1342. júl. 13. (in Wysegrad, in f. Margarethe.)

I. Károly király előtt Wesprim-i Luka fia János, mivel a káptalan nehézségei közepette mindenkor támogatta, de azért is, mert Wesprim-i és Basuk-i birtokrészei a káptalanéival határosak, arra kötelezi magát, hogy ha valamikor, szorult helyzetben, elidegenítésükre kellene gondolnia, senki másnak, csak a káptalannak fogja őket eladni.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 23.

360.

1342. aug. 1.

Az esztergomi káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy bizonyosságának a kíséretében Miklós fia Herbordus Mesko veszprémi püspök és egyháza s a dömösi prépostság között felosztotta a tolnamegyei Chaat birtokot, s őket a rájuk eső birtokrészek tulajdonába beiktatta. (Mon. Eccl. Strig. III. 484.) I. Lajos király 1342. dec. 6-i megerősítő levelében (Vp. lt. Csát 3.) s ennek 1364. jún. 26-i confirmatiójában. (U. o. Csát 4.)

361.

1342. aug. 22. (III. Stephani regis.)

A fehérvári káptalan előtt Márk mester kántornak és Pál mester dékánnak, veszprémi kanonokoknak, a káptalan képviselőinek társaságában megjelent egy György nevű ifjú, aki magát Zegerie-ből valónak mondotta, és bemutatta a veszprémi káptalannak egy 1342. máj. 26-án kelt s hozzá intézett missilisét,¹ melyben közlik vele, hogy alamiznagyűjtő szerzetesek és mások híradásából tudomásukra jutott, hogy a veszprémi dúlás idejéből, nagyatyja és atyja révén, a káptalan két oklevelének a birtokában van. A továbbiakban kéri, hogy jutalom ellenében, nagyobb biztonság okából a fehérvári káptalan előtt, juttassa vissza őket a jogos tulajdonosnak. György eleget tesz a fel-

¹...litteras... capituli Wesprimiensis, sigillo eorundem autentico consignatas sibi in formam legationis... per capitulum... transmissas...

szóltásnak, átadja az okleveleket, s ekkor kiderül, hogy az egyik I. Istvánnak a veszprémi egyház részére kiadott (1002-i)¹ adománylevele, a másik pedig IV. Béla királynak ugyanerről szóló confirmatioja.² A káptalan megbízottai jutalmul tíz budai számítású márkát (*decem marcas compoti Budensis*) fizetnek Györgynek, s biztosítják, hogy az egyház a jövőben sem őt, sem utódait nem fogja háborgatni egykor elveszett egyéb értékeivel kapcsolatban, ha pedig mégis megtenné, már a per megindításakor 50 márka bírságot fizet.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 20. — A levél szövege a következő: *Capitulum ecclesie Wesprimiensis amico ipsorum licet ignoto, Georgio de Zegerie, dilectionem omnimodam cum amicitia pleniori. Quibusdam viris religiosus, qui in partibus illis causa elemosinarum a Christifidelibus colligendarum circueierunt et aliis hominibus secularibus nobis referentibus percipimus, quod vos de litteris et privilegialibus munimentis ecclesie nostre quondam in destructione eiusdem spoliativa deperditis et per manus alienas in diversis partibus regni dispersis duo privilegia, que adhuc tempore avi vestri et per consequens tempore decurrente satis prolixo patris vestri ad manus contigenter devenissent — haberetis et ea pro dono competentis ac intuitu divine pietatis nobis et ecclesie nostre reddere velletis, nisi ratione aliarum rerum ecclesie nostre eodem tempore deperditarum aliquantulum contra vos moveremur. Super quo vestram amicitiam affidamus petentes vos, quatenus ad nos personaliter accedere velitis ipsa duo privilegia vobiscum caute afferendo et dum ea ecclesie nostre cognoverimus, pro dono vobis respondebimus concedenti et pro pluribus rebus de eadem ecclesia nostra deperditis in nullo contra vos movebimur; et ut hec promissio nostra firmior in vobis existat, coram capitulo ecclesie Albensis, quomodocunque volueritis, pro dono vobis dando et nichil ultra ipsa duo privilegia, que nobis coram eodem capitulo Albensi in maius rei testimonium per vos reddi volumus super vos acquirendo nos obligabimus iuxta votum vestrum, dum personaliter comparueritis in presentia capituli Albensis prenotati. Datum in octavis festi penthecostes anno domini M CCC^{mo}.*

362.

1342. aug. 22. (III. regis Stephani.)

A fehérvári káptalan előtt Márk mester kántor és Pál mester dékán, veszprémi kanonokok káptalanjuk nevében bejelentik, — mivel a néhai Péter nádor veszprémi dúlása idejében elveszett³ okleveleik közül kettő: I. István király (1002-i⁴) adománylevele és ennek IV. Béla királytól kapott (1257-i)⁵ confirmatioja előkerült, minden olyan saját pecsétes oklevelüket, melyeket korábban, tévedésből, a két megtalált privilégiumban biztosított jogaik kárára adtak ki, érvénytelennek nyilvánítják.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 19.

¹ Krit. jegyz. 3.

² Krit. jegyz. 1169. Hamis.

³ ...omnia munimenta litteralia seu privilegia, quibus mediantibus ecclesia Wesprimiensis per sanctos reges et eorum progenitores ob divine remunerationis culturam... dotata extitisset, indifferenter cum aliis rebus... amissa et per mundi partes manibus spoliatorum iuxta libitum dispersa fuissent...

⁴ Krit. jegyz. 3.

⁵ U. o. 1169. (Hamis).

363.

1342. szept. 11. (in Wysegrad, IX. quind. Stephani regis.)

Pál országbíró Vgud-i Chenyg mesternek a zalamegyei Kolon és Magarad nevű birtokai határkiigazításáért a veszprémi káptalan ellen folytatott perében meghagyja a győri káptalannak, küldje ki a felek részére egy-egy bizonyágát, kíséretükben pedig a két királyi megbízott, okt. 13-án a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a káptalan képviselője által bemutatandó IV. Béla-féle 1254-i¹ és Chenyg² mester 1332-i (veszprémi káptalani) határ-megállapító oklevele alapján, ha lehetséges, állapítsa meg a felperes Kolon és Magarad³ nevű birtokainak a határait, s válassza el és becsülje meg az esetleg felmerülő különbözetet. A jelentést nov. 8-ára kéri.

A győri káptalan 1342. okt. 31-i jelentésében (Vk. m. lt. Merenye 12.) és Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Merenye 13.)

364.

1342. szept. 18.

I. Lajos király, mivel a Tadewka váráért már atyja által elcserélt s a Péter fia Tamás mester Chokaku-i várnagy és liptói ispán officialatussága alatt álló Kaal-völgyi birtokát apródja: Zeech-i Péter fia Iwanka által a veszprémi püspökség részére rendelte átadatni, — meghagyja ottani hospeseinek és jobbágyainak, hogy a püspököt tekintsék uruknak, és kirendelő officialisainak engedelmeskedjenek. Zala vm. I. 406. Vasvári kápt. Litt. eccl. et famil. (Registr. episcopatus Vesper.) Fasc. C. I. 6.

365.

1342. szept. 19. (in alto castro, f. V. a. f. Mathei.)

Erzsébet királyné meghagyja udvarbírájának (iudici curie sue): Olivér mester zólyomi ispánnak, hogy miként már személyesen is elrendelte, (miután fiával: I. Lajos királlyal megtekintette az idevonatkozó okleveleket), — adja vissza a veszprémi egyháznak Fod-i (in villa Fod) halászhelyeit, sessióit és szántóföldjeit.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Fadd 2. — Regesztája: Fejér C. D. IX/1. 61. l. Tartalmilag átírta Pálóczi László országbíró 1447. márc. 9-én. (U. o. Fadd 9.) — V. ö. Róka J.: Vitae Vesprimiensium praesulum, (Posonii, 1779.) 200.

366.

1342. szept. 21. (in Wysegrad, in f. Mathei.)

Olyverius mester, a királyné udvarbírája és zólyomi ispán, meghagyja Fod-i officialisának: Teglych-i Ogh (dictus) Lőrincnek, hogy Erzsébet királyné és (Lajos) király rendeletére rögtön adja vissza a veszprémi káptalannak

¹ Imre király 1203-i oklevelének a confirmatiója. Krit. jegyz. 1009.

² Az ítéletlevelben: Chenyk.

³ U. o. Magyarad.

Fod-i halászhelyeit (piscinas), sessióit és szántóföldjeit, a jövőben pedig ne háborgassa az egyházat birtokjogaiban (amodo et deinceps ad iura ecclesie Wesprimiensis nullatenus te intromittas), s a parancs tudomásul vétele után az írást adja vissza kézbesítőjének, a káptalan emberének.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Fadd 3. Tartalmilag átirta Pálóczi László országbíró 1447. márc. 9-én. (U. o. Fadd 9.)

367.

1342. okt. 31. (in vig. omnium sanctorum.)

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Pál országbíró parancsára a Chenygek mester részére kiküldött Wyld-i Imre mellé János pápai főesperest, a veszprémi káptalan részére kiküldött Bach-i Cosma mellé Miklós mester kanonokot jelölte ki bizonyságul, s okt. 13-án, mielőtt a megbízottak a szomszédok, határos birtokosok, a felperes famulusainak: Mathyus fia Miklósnak és Barath fia Lőrincnek s a veszprémi káptalan képviselőjében megjelent István örkanonoknak és Miklós mester kanonoknak a jelenlétében a IV. Béla 1254-i privilegiuma¹ és a veszprémi káptalan határmegállapító oklevele alapján s a Pál országbíró által elrendelt módon, Chenygek mester (zalamegyei Kolon és Magyarad nevű) birtokainak a határkijelöléséhez és az esetleges vitás föld felbecsüléséhez hozzáfogtak volna, a famulusok, noha nekik sem volt megbízólevelük, és csak az 1332-i oklevél bemutatása volt a feladatuk, a veszprémi káptalan megbízottaitól, akik szintén csak (a IV. Béla-féle) privilegiummal jelentek meg, ügyvédvalló-okleveles igazolást követelve, a határjárás végrehajtását megakadályozták.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával (Vk. m. lt. Merenye 12.) és Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átirva. (U. o. Merenye 13.)

368.

1342. nov. 8. u.²

Pál országbíró a győri káptalannak. Mivel Vgud-i Chenygek mesternek a zalamegyei Kolon és Magyarad nevű birtokai határkiigazításáért a veszprémi káptalan ellen folytatott perében famulusai: Máté fia Miklós és Barth fia Lőrinc az okt. 13-ra rendelt határjárást és becslést megghiúsították, korábbi parancsa végrehajtását megismételteti, a jelentést márc. 19-ére kérve.

Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átirva. — Vk. m. lt. Merenye 13.

369.

1342. dec. 6.

I. Lajos király Mesko veszprémi püspök kérésére átirja és megerősíti az esztergomi káptalannak a tolnamegyei Chat birtoknak a veszprémi püspökség és a dömösi prépostság között történt felosztásáról szóló 1342. aug. 1-i oklevelét. Mon. Eccl. Strig. III. 483. (Vp. lt. Csát 3.) — Új pecsétje alatt átirta és megerősítette 1364. jún. 26-án. (U. o. Csát 4.)

¹ Krit. jegyz. 1009.

² 1342. nov. 8-án volt a tárgyalás.

370.

1343.¹ febr. 22. (in f. kath. Petri.)

A fehérvári káptalan előtt Turdemich-i Tiburtius fia János, a testvérétől, néhai György veszprémi dékán-kanonoktól örökölt, Veszprém városában és környékén (in territorio) fekvő s vásárolt egész birtokrészét: egy telket (fundum curie) pincével és más épületekkel (cum cellario et omnibus edificiiis suis), szántóföldekkel és kaszálókkal és minden egyéb tartozékaival, lelke tidvéért, de szegénysége miatt (ob necessitatis et paupertatis inopiam) is, 16 zalai számítású bécsi széles dénármárkáért (pro sedecim marcis latorum Viennensium compoti Zaladiensis), szavatossági biztosítékkal, a veszprémi káptalannak (melyet a bevállásnál Albert kanonok, notarius képviselt), örök jogon eladja.

Rongált, vízfoltos hártvány, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. It. Veszprém oppidum 52.

371.

1343. márc. 5. u.²

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Vgud-i Chenyk mesternek a zalamegyei Kolon és Magyarad nevű birtokai határkiigazításáért a veszprémi káptalan ellen folytatott perében Pál országbíró rendeletére a felperes részére kiküldött Zalouk-i Pál fia Miklós mellé..., a káptalan részére kiküldött Bach-i Cosmas mellé pedig Miklós mester kanonokot jelölte ki bizonyságul, s kíséretükben, Chenyk mester birtokain, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, márc. 5-én, felolvasták a káptalan képviselője által bemutatott IV. Béla-féle 1254-i³ és a felperes ügyvédjénél levő s a veszprémi káptalan által 1332-ben kiállított határjáró oklevelet, — azonban, mivel az 1254-i oklevélben felsorolt határjeleket nem tudták azonosítani, az előírt határjárást sem végezhették el, az ügyvédek által megjelölt vitás földet pedig, a szomszédos birtokos nemesek közreműködésével, 4.5 ekealjra becsülték meg.

Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. It. Merenye 13.

372.

1343. márc. 19. u.⁴ (.../medii quadr.)

Pál országbíró, mivel Vgud-i Chenyk mesternek a zalamegyei Kolon és Magyarad nevű birtokai határkiigazításáért a veszprémi káptalan ellen folytatott perében a káptalan javára (jún. 8-ára) földesküt ítelt meg, a győri

¹ Dátumában 3 helyett 4 C van (1443.), írása azonban XIV. századi. — XIV. századi eredetét különben a kanonokok névsora is igazolja. V. ö. Békefi R.: A kápt. iskolák tört. 174—183.

² 1343. márc. 5-én történt a kiszállás.

³ Krit. jegyz. 1009.

⁴ 1343. márc. 19-én volt a tárgyalás.

káptalantól a királyi megbízottak mellé bizonyságok kiküldetését kéri. Az esküt a vitás földön, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében s a méltósága miatt tíz nemesnek számító János prépostnak és királynéi alkancellárnak négy kanonok-társával, akadályoztatása esetén pedig Mihály mesternek, a veszprémi Mindenszentek-egyháza prépostjának, vagy a zalai főesperesnek 14-ed magával kell letennie. Ha megesküsznek, hogy az elfoglalt s 4.5 ekealjnyira becsült föld emberemlékezetet meghaladó idő óta a káptalan Merenye nevű birtokának a része, az egyháznak, ellenkező esetben pedig, Kolon nevű birtokához csatolva, Chenyk mester részére kell iktatni. A jelentést jún. 15-re kéri.

Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Merenye 13.

373.

1343. márc. 26.¹ (in. oct. medii quadr.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Pál országbíró rendeletére a Popy-i Pál fiai : Demeter és Miklós, továbbá Miklós fiai : Péter és István (felperesek) részére kijelölt Pukud-i Miklós fia Miklós mellé Miklós papot, a veszprémi káptalan részére kijelölt Wesprim-i Mihály fia János mellé pedig Kysbereni káplánját : Jakabot küldte ki bizonyságul, s amikor kíséretükben a megbízottak a szomszédok és határos birtokosok s a társait képviselő Demeter és a veszprémi káptalan nevében megjelent Péter mester egykori dékán jelenlétében a 25 márkára becsült s általuk elhatárolt (Kysbereni szomszédságában lévő) Nogerdev nevű erdőt a felperesek részére iktatni akarták, Péter mester kanonok tiltakozott, s ezért a káptalant máj. 1-re ítélszéke elé idézték.

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. et Kis Berén 16.

374.

1343. márc. 30. (in Wyssegrad, in dom. Judica.)

I. Lajos király Pál Kalata-i főesperes famulusának : Chytar-i (?) Kese fia Andrásnak a kérésére, a váradi káptalan részére átírja és megerősíti Szt. László egyháza I. Károly királytól 1317. jan. 17-én kapott bírói kiváltságlevelét.

Vízfoltos hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 1.

¹ Rongált volta miatt a veszprémi levéltárban 1323-ra datálták. Fényképéről csak az 1340-es évszám olvasható ki jól. Mivel I. Lajos királynak szól (ha az évszám utolsó számjegye valóban 3-as), legkorábbi dátuma 1343. márc. 26. lehet. 1343. mellett tanuskodik az a körülmény is, hogy Pál 1329-től 1349-ig volt országbíró (Dl. Liber dignitatum), s a jelentés I. Lajos királynak szól.

375.

1343. ápr. 15. (III. passce.)

A fehérvári káptalan előtt Pál dékán veszprémi pap (presbiter) s Lőrinc mester, kanonok, a saját és káptalanjuk nevében óvást emelnek az ellen, hogy püspökük: Mesko, az egyház bármely birtokát bárkinek, különösen pedig a Saar folyó mellett fekvő fejmegyei Bessenevzenthmiklos nevű birtokot János örkanonoknak eladja, vagy más módon elidegenítse, mert értesülésük szerint ez a szándéka.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Szentmiklós 1.

376.

1343. ápr. 27. e.

Pál országbíró a fehérvári káptalannak. — A veszprémi káptalannak Péter villicus, Bedew fia Abraam és fia: Gergely, továbbá Benedek fia György, Pethk fia Péter és más Zeules-iek ellen azért folytatott perében, mert királyi és királynéi szabad tárnokoknak tartva magukat, az egyház szolgálatából önkényesen kiváltak, — köztanúvallatást rendel el, s a jelentést máj. 1-re kéri.

A fehérvári káptalan 1343. ápr. 27-i jelentésében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Szőlös in Balaton 8. A jelentés regesztáját, illetve teljes szövegét ld. az 1343. ápr. 27-i kelet alatt.

377.

1343. ápr. 27. (in quind. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy abban a perben, melyet a veszprémi káptalan Péter villicus, Bedew fia Abraam és fia Gergely, továbbá Benedek fia György, Pethk fia Péter és más szőlősiek ellen azért folytatott, mert királyi és királynéi szabad tárnokoknak mondták magukat és az egyház szolgálatából önkényesen kiváltak, Német (Theutonicus) István mesternek és egy másik kanonokjának a kíséretében a káptalan részére kiküldött Jutas-i Gervasius fia Pál és a Zeules-i népek részére kiküldött Verestow-i Nagy (magnus) Imre mester, az országbíró rendeletére, 1343. ápr. 20-án, Zeules-en, köztanúhikallgatást végezve, a következőképen jártak el: az összegyűlt szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a veszprémi káptalan ügyvivőivel: Cosmas és Pál kanonokkal bemutattatták I. László és II. András királyok okleveleit,¹ s megjelöltették az I. László adományozta 7 szőlőművesnek a telkeit, földjeit és szőlőit, majd azokat a telkeket, földeket és szőlőket, amelyek az András király által adományozott királyi és királynéi (tárnok) népekéi voltak, a tanuknak pedig e két kérdésre kellett felelniök: 1. a megjelölt helyek azonosak-e az adományul kapottakkal vagy sem és 2. vajjon Péter villicus és társai az András királytól conditionariusi

¹ Itt I. László 1082-i (hamis) okleveléről van szó. Krit. jegyz. 21. — A II. András 1222-i okleveléből kettő is van (u. o. 383. és 386.). A 383. számú valódi, benne azonban Szőlősről nincsen szó (Fejér VII/1. 222.), csak a 386. számúban (u. o. VII/1. 209.), ez viszont hamis.

minőségben az egyháznak adományképen adott 9 embernek (Péternek, Györgynek, Márknak, Gerkenek, Dénesnek, Máténak, Bularnak, Matheynek és Chenkenek) a leszármazottai-e? A tanúkihallgatáson megjelent s a káptalant támogató közvetlen és távolabbi határos birtokosok, Zeules-i népek és más falubeliek (nemesek és nem nemesek, mintegy százan), mind a két kérdésre igenlően válaszoltak, s arra is emlékeztek, hogy a conditionariusok csak 4 évvel ezelőtt szakadtak el az egyház szolgálatától; a Péter villicus és társai pártján körülbelül 65 ember vallott s ezek, köztük egy Iwanka nevű elaggott ember, IV. Béla kortársa, azt mondták, hogy az alperesek ősei mindig királyi és királynéi szabad tárnokok voltak, ellenben néhány rokonuk és perbeli társuk, nevezetesen Benedek fia György és Miklós, még a tanúkihallgatás befejezése előtt, ott a helyszínen, léptek ki a perből — a káptalan kegyelmét kérve, mire Péter villicus és társai is lemondottak a per folytatásáról, s a káptalant elismerték uruknak. A megbízottak megállapították az I. László-féle 7 szőlőnek és az András király adományozta 9 ember tellkének és szőlőjének a helyét, megjegyezvén, hogy a káptalan procurátorának az állítása szerint az egyház fűvönosztás formájában békességben birtokolja az I. László király adományából kapott 1 ekealj földet is, s belőle az alperesek mindegyikének fejenként 32 hold jut.

Rongált, egy helyen megcsonkult papíron (a hiányzó szavak, alább közölt szövegében, kipontozva), zárlatán pecsét nyomával. Vk. m. lt. Szőlős in Balaton 8.

A ritkaságszámba menő tartalmú oklevél teljes szövege a következő: *Excellentissimo domino ipsorum domino Lodovico dei gratia illustri regi H[ungarie] Albensis ecclesie capitulum orationes in domino tam debitas quam devotas perpetua cum fidelitate. Noverit excellentia vestra, quod cum secundum continentiam et formam litterarum magnifici viri comitis Pauli iudicis curie vestre inquisitoriarum inter procuratorem capituli Wesprimiensis ecclesie ab una, item Petrum villicum, Abraam et Gregorium filium eius, Georgium filium Benedicti, Petrum filium Pethk, et alios de Zeules, qui se liberos tauernicos regales et reginales [esse affirmas]sent et allegassent parte ab altera confectarum et emanatarum, Paulus filius Gervasii de Jutas pro parte predicti capituli et Emericus magister de Verestow pro parte dictorum populorum de Zeules homines vestre excellentie [unacum] hominibus seu testimoniis nostris in octavis festi pasche domini proxime preteritis, primo convocatis commetaneis et vicinis, presentibus partibus vel earum legitimis procuratoribus ad faciem eiusdem possessionis Zeules accederent et procurator predicti capituli duas litteras privilegiales, videlicet unum beatissimi regis Ladislai et alteram domini Andree quondam illustrium regum Hungarie piarum recordationum in facie dicte possessionis in specie exhibere et exhibitis ipsis privilegiabilibus et... procurator pluries pretracti capituli primo et principaliter dictorum septem vinitorum in dicto privilegio beati regis Ladislai contentorum, fundos, mansiones, [vianas et terras] et demum prenominatorum populorum regalium et regi[naliu]m et eorundem successorum sepedicte ecclesie Wesprimiensis... per ipsum dominum Andream regem donatorum et collatorum similiter fundos, [mansiones, vineas et terras] ostendere et his ostensis, iidem homines vestri et [nostri] super eo, utrum predicti fundi, mansiones, vinee et terre per procuratores memorati capituli ostense per predictos olim illustres reges [Hungarie] ecclesie Wesprimiensis collate eidem vel alie sint [in iisdem] locis, aut aliis existant et predicti Petrus villicus, Abraam et Gregorius filius eius ac Georgius filius Benedicti, necnon Petrus filius Pethk [et alii] in eadem Zeules commorantes... predictis Petro, Georgio, Mark, Gerke, Dionisio, Matheo, Bular, Mathey et Chepk ipsi ecclesie Wesprimiensis collati titulo conditionarie servitutis, quibus regie [Maiestati] fuerant annexi in perpetuum collatis procreati, aut de aliorum tauarnicorum regalium vel reginalium servitio regalis et reginalis maiestatis exclusi... servorum... ab omnibus vicinis et commetaneis dicte possessionis et ab aliis, quibus decens et opportunum fuerit, in superficie dicte possessionis omnimodam veritatem de omnibus premissis scire, inquirere et investigare debuissent. [Ipsis] octavis occurrentibus predictus Paulus filius Gervasii homo vester unacum magistro Stephano Theutonico... et concanonico ac homine... testimonio nostro pro parte preitulati capituli et Emericus magister de Werestow... homine seu testi-*

monio nostro pro parte sepedictorum populorum transmissi, primo convocatis commetaneis et vicinis sepefate possessionis Zeules accessissent et in ipsis octavis discreti viri Cosmas et Paulus socii et concanonici ac procuratores sepefati capituli presentibus commetaneis et vicinis ac populis de Zeules, dicta privilegia beatissimi regis Ladislai et Andree regum in specie exhibuissent et septem vinitorum in privilegio beati regis Ladislai contentorum fundos, mansiones, vineas et demum populorum regalium et regionalium prenotatorum et eorundem successorum per dominum Andream ipsi ecclesie Wesprimiensi donatorum et collatorum similiter fundos, mansiones, vineas [ostendissent] et ab infrascriptis hominibus per ipsum capitulum ad faciem possessionis Zeules habite pro se adductis, primo et principaliter a comite Emerico nobili de Sary, Stephano, Michaelae filio Nicolai, item a Michaelae et Stephano filio Thiba nobilibus de Jutas et de comitatu Wesprimiensi, item a Ladislao filio Thome, Anthonio de Pechel propinquiribus commetaneis et vicinis de comitatu Zaladiensi, item a Ladislao nobili de Chatar et de comitatu Wesprimiensi, item a abbate de Thyconio et Renaldo officiali suo universali commetaneis propinquiribus sepedicte possessionis Zeules, item a Petro filio Laurentii nobili de Kuesd propinquiori commetaneo de comitatu Zaladiensi, item a Michaelae nobili de Jutas et de comitatu Vesprimiensi, item a Georgio et Brictio nobilibus de Vamos de comitatu Wesprimiensi, item a Johanne nobili de Chatar et de eodem comitatu, item a Georgio et Petro filio suo nobilibus de Kyzalobody de comitatu Vesprimiensi, item a Johanne nobili de Keyk et populis eiusdem ville Keyk commetaneis et ab aliis nobilibus et ignobilibus numero septuaginta hominibus, item a tredecim villanis de sepedicta villa Zeules propinquiribus commetaneis et vicinis ad fidem et ad conscientiam ipsorum deo debitam de premissis ipsos per se sub iuramento interrogando ab eisdem sic scivissent: Quod demonstrate sessiones et vinee in locis infrascriptis denotande per predictos procuratores capituli Wesprimiensi demonstrate ille essent, quas iidem demonstrassent et quod Petrus villicus, Abraam, Gregorius filius eius, Georgius filius Benedicti, Petrus filius Petk et alii eorum socii originem et ortum genealogicalem generationis a predicto Petro, Georgio, Mark et Gerke, Dionisio, Matheo, Bular, Mathey et Chenke habuissent et semper ad ecclesiam Wesprimiensem et ad . . . capitulum pluries prenotatum pertinuissent, sed bene a revolutione quarti anni se ab eadem ecclesia Wesprimiensi retraxissent; item decem et octo villani de Pechel commetanei de comitatu Zaladiensi asseruissent, quod predicti populi fuissent primo regales et regionales et posthec capituli prenotati, sed quomodo ab eodem capitulo se retraxissent et recesserint, hoc ignorarent; item villani de Kyspecel propinquiores commetanei de comitatu Zaladiensi dixissent eosdem populos fuisse ipsius capituli Wesprimiensi ab antiquo. Ceterum retulerunt iidem homines vestre serenitatis et nostri pro utraque parte transmissi, quod Georgius et Nicolaus filii Benedicti esse (?) de collegio predictorum Petri villici, Abraam et aliorum litigantium proximi de medio omnium commetaneorum et vicinorum consurgendo affirmassent se ortum habuisse a prenominatis novem hominibus per predictum dominum Andream regem ecclesie collatis et se per eundem dominum regem dicte ecclesie fore et eundem (!) capitulum ut verum et naturalem dominum eorum esse cognoscentes, renuntiando omni liti, actioni et processui ipsorum in facie eiusdem possessionis coram ipsis et eisdem vicinis et commetaneis ac conprovincialibus nobilibus et ignobilibus iterum ad ecclesiam Wesprimiensem se declinassent et gratie eiusdem capituli se submisissent. — Item ab infrascriptis hominibus per predictos populos de Zeules pro parte eorundem adductis similiter ad fidem et conscientiam ipsorum deo debitam sub eodem iuramento per se interrogando primo a Gregorio, Michaelae, Thoma, Cosma, Matheus et Nicolao nobilibus commetaneis vicinis de Chatar de comitatu Vesprimiensi, item ab octo villanis de Keyk de comitatu Zaladiensi et de uno decrepito homine Iwanka nuncupato, contemporali Bele regis felicitis recordationis, commetaneo et vicino, item a septem hominibus de Fired commetaneis et vicinis de comitatu Zaladiensi, item a decem villanis de Hydegekuth propinquiribus commetaneis et vicinis de comitatu Wesprimiensi, item a tribus villanis de Apati de comitatu Zaladiensi commetaneis et vicinis, item a quatuor villanis de Azoufew similiter commetaneis et vicinis de comitatu Zaladiensi, item a quinque villanis de Zeules commetaneis de comitatu Zaladiensi, item a quatuor villanis de Bilge commetaneis et vicinis, item a quatuor villanis de Barlagh de comitatu Vesprimiensi, item ab undecim villanis communibus scivissent et investigassent, quod predicti populi cum progenitoribus ipsorum semper pertinuisent ad regiam maiestatem titulo conditionis tauernicalis seu liberi tauernici regalis et regionalis excellentie fuissent; preterea predictorum septem vinitorum — retulerunt iidem homines vestre sublimitatis et nostri — sessiones per predictos procuratores ostensas extitisse in his locis: videlicet sessionem [Mathie] filii Marka in ipsa villa Zeules

a parte meridiei prope ecclesiam beate virginis in eadem constructam existentem, item secundam sessionem Sebastiani filii Petri circa eandem, item tertiam sessionem Johannis filii Lukachii a parte aquilonis habitam, item quartam sessionem, in qua Nicolaus filius Baroth (?) a parte meridiei resideret, item quintam vacuum sessionem a parte aquilonis habitam, item sextam sessionem, in qua Thomas filius Tarka residentiam facit a parte aquilonis iuxta sessionem monasterii Thyconiensis sitam, item septimam circa eandem vacuum sessionem, quam ex donatione preacti capituli filii Aniani habent et possident; item predictorum novem populorum regalium et reginalium dicte ecclesie Wesprimiensi donatorum sessiones seu mansiones reperte fuissent in eadem villa Zeules et ostense iste: videlicet sessio in qua Georgius et Nicolaus filii predicti Benedicti filii Cheke residentiam faciunt, item alia sessio, in qua Abraam filius Bedew residet, item sessio tertia, in qua Petrus filius Petk residet, item quarta sessio, in qua Petrus filius Pauli filii Hagew commoratur, item quinta sessio, in qua Petrus filius Gama a parte aquilonis residet, item sexta sessio, in qua Petrus filius Chenke . . . residet, item septima, in qua Paulus filius Petri commoratur, item octava, in qua Paulus filius Donka (?) residet, a parte aquilonis habita, item nona est vacua, que est iuxta magnam viam, per quam per medium ville Zeules itur in villam Pechel, que vacua sessio foret a parte meridiei; et ceterum vineas retulerunt in his locis ostensas extitisse et esse: videlicet duas vineas in monte Churdawth, quas Abraam et Stephanus filius Nicolai colunt, item infra montem Kerekheg similiter duas vineas Georgii et Nicolai filiorum Benedicti filii Cheke, item circa eandem infra predictum montem duas vineas, quas Clemens filius Johannis rufi omnes de natione Bolyar habent, item vineam . . . circa eandem, item unam quendam Pethk, quam nunc Fudur de Bylge ante montem Kysched possidet, item unam vineam prenciminati Abraam in loco Lok dicto habitam, item iuxta eandem a parte orientis vineam Petri filii Chenke, nunc incultam, item in vicinitate eiusdem vinea Martini filii Mathey, item saliendo iuxta magnam viam, per quam de Pechel itur in villam Hydegkuth a parte orientis vineam Petri filii Pethk, item unam vineam Peter incultam circa fundum abbatis de Scerch a parte aquilonis habitam, item vineam Petri filii Pauli Hagew in Gamadym (?) habitam, item in loco Lok vineam Petri filii Gama a parte occidentis plantatam, item in loco Rouozluk loca trium vinearum, quas olym Bular, Chenke et Petk habuissent et possedissent; item terram unius aratri, quam tenor privilegii beati regis Ladislai denotasset, iidem procuratores capituli per ligaturas erbarum divisas esse et apud ipsam ecclesiam Wesprimiensem fore et pacifice possidere asseruissent; item iidem procuratores capituli quemlibet ex predictis populis litigantibus triginta duo iugera terre habere et possidere allegassent. Datum in quindenis festi pasce domini prenotati, anno eiusdem M^o CCC^o XL, tertio.

378.

1343. máj. 12. (in Wysesgrad, XII. oct. Georgii.)

Pál országbíró előtt a veszprémi káptalan — Péter villicus-szal, Bedew fia: Abraammal s ennek fiával: Gergellyel, továbbá Pethk fia Péterrel, Pál fia Péterrel, Lukács fia Jánossal, Tarka fia Tamással és Abraam testvérenek, Miklósnak a fiával: Istvánnal, Zeleus falubeli népeivel, akik ellen azért folytatott hosszadalmas pert (. . . ipsa causa iuxta quamplurium litterarum nostrarum modum et formam iudicarie deliberationis nostre explicantium continentiam diutissime coram nobis ventilata, diversis prorogationis cautelis et terminis intervenientibus. . .¹), mert conditionariusi szolgálatukat (conditionarie servitutis), melyre a szent királyok adományai folytán voltak kötelezve, megtagadták s királynéi szabad tárnokoknak mondották magukat (. . . nomen liberorum tavernicalium reginalium sibi vindicare voluisse. . .) — bár okleveleinek a birtokában jogai védelmét még sokáig folytathatta

¹ A perre vonatkozólag ld. Vk. m. lt. Szőlős in Balaton 8. (a fehérvári káptalan 1343. ápr. 27-i jelentésében). — Az egyesség 3. és 5. szakaszával kapcsolatban ld. az 1298. 67. pontját.

volna, mégis, hogy az áldatlan egyenetlenségnek véget vessen és népeit (populos de Zeleus) különös kegyeibe fogadva védőszárnyai alatt szorosabban együtt tarthassa (specialis favoris ac maioris dilectionis benivolentia amplectendo sub protectionis tutele sue alas propinquius recolligere possent) — május 1-én, fogott bírák közreműködésével, a következő egyességre lépett: 1. nevezettek minden olyan Zeleus-i birtokukat és birtokrészüket s ezeknek bármiképpen nevezett minden tartozékát, amelyeket eddig saját jogon birtokoltak, a káptalan kezén levő oklevelek erejénél fogva, mint annak saját tulajdonjogát, örökre visszaadják a veszprémi egyháznak (... idem populi de ... villa Zeleus universas possessiones et possessionarias portiones, quas in ... villa Zeleus hactenus nomine iuris ipsorum possedissent ... iuxta vigores ... instrumentorum ecclesie Wesprimiensis cum omnibus utilitatibus, usibus, iuribus et pertinentiis ... ecclesie ... perpetua stabilitate reddidissent ... tamquam proprium ius ... ecclesie); 2. a káptalan ezért megengedi, hogy ők és ivadékaik más szabad jobbágyainak a módján Zeleus-ön maradjanak s a Zeleus-i birtok hasznélvezetét birtokolják addig, ameddig akarják, ha pedig úgy tetszik, a szabad condíciójú emberek elismert szabadsága szerint máshova elköltözhetnek (... capitulum Wesprimiense ... populos de Zeleus eorumque ... heredes in villa seu possessione Zeleus more aliorum liberorum iobagionum ipsorum manere, ipsiusque possessionis Zeleus utilitates possidere et uti reliquissent ... et eisdem et eorum cuilibet tamdiu, donec voluntati eorum placuerit manendi ... et dum voluerint ab eadem alias se commorandi causa transferendi quemadmodum aliorum liberorum conditionum hominum libertas requirit approbata, liberam per omnia facultatem) — kijelentvén, hogy 3. ha olyan birtokaikat vagy birtokrészeiket, illetve birtokrészecskéiket, amelyeket hiteleshelyi oklevéllel bizonyíthatóan vétel címén birtokolnak, de csakis ezeket eladni, elzálogosítani vagy más módon elidegeníteni akarnák, elsősorban a káptalannak és Zeleus-i jobbágyainak tartoznak eladni, ha pedig ők nem óhajtanák megvételüket, akkor tetszésük szerint bárki másnak elidegeníthetik őket (... quod possessiones vel possessionarias particulas ac portiones quascumque ... populi de Zeleus aut ipsorum aliquis efficacium instrumentorum capitulorum quorumlibet vel litterarum conventuum credibilium testimonio emptiois titulo sibi pertinuisse et pertinere debere comprobaverint et comprobare potuerint, extunc easdem ... vendendi vel impignorandi aut quovis alio colore perpetuandi eidem capitulo Wesprimiensi aut eorum iobagionibus de Zeleus, si emere vel pro pignore recipere voluerint; si vero non, extunc aliis, quibus possunt, liberum similiter arbitrium habebunt atque facultatem); 4. ha elköltözni akarnának, bizonyíthatóan vásárolt birtokaikat és birtokrészeiket — de nem másokat, csak Zeleus-ön személyesen tartózkodva tarthatják meg, különben az előbbi feltételnek szigorúan szem előtt tartásával szükségképen el kell adniok (... possessiones autem vel possessionarias portiones eorum emptiois scilicet titulo ipsis pertinere comprobatas, non alias, si recedere conarentur, preterquam in ipsa possessione Zeleus personaliter commorando uti possunt et possidere modo aliquali, sed eas, conditione premissa firmiter observata, vendere oportebit necessario); 5. ha bizonyíthatóan a saját birtokaikat vagy birtokrészeiket eladni szándékoznának, e szándékukat 15 nappal előbb a káptalannak és jobbágyainak értékre kell adniok, hogy a vevők a vásárlásra felkészülhessenek (quod dum populi de Zeleus possessiones seu possessionarias portiones ... sibi pertinere evidentiter comprobatas

vendendi . . . intentionem habuerint, tunc easdem capitulo et ipsorum iobagionibus ante quindecim dies venditionis earum notificare tenebuntur, ut eminentes medio tempore ad emendum possint se promptuare); 6. szőlőiket azonban, ha elköltöznének is, a tizednek és hegyvámnak a káptalannak való további fizetése mellett megtarthatják és termésüket továbbra is élvezhetik (vineas siquidem eorum, alias quocumque voluerint, solutis ipsi capitulo decimis iustis et tributo montis, conservandi et earundem usus seu utilitates percipiendi, securam habebunt auctoritatem); ha pedig eladni vagy elzálogosítani akarnák, ezt a káptalanon vagy Zeleus-i jobbágyain kívül mások részére is tehetik (. . . vineas eorum supradictas dum vendendi voluntatem habebunt, aliis quibuspiam, preterquam memorato capitulo Wesprimiensi vel eorum iobagionibus in prefata villa commorantibus, vendere vel impignorare poterunt vel valebunt). Az egyesség megkötésénél a káptalan megbízottja, Cosmas dékán-kanonok, továbbá Abraam fia Gergely, Péter villicus, Lukács fia János, Pethk fia Péter, Pál fia Péter, Tarka fia Tamás személyesen jelentek meg az országbíró előtt, Abraamot pedig (a fchervári keresztes konvent ügyvédvalló oklevelével) fia: Gergely, Miklós fia Istvánt pedig Tarka fia Tamás képviselte, s valamennyien kijelentették, hogy megállapodásukon időmultán sem fognak változtatni.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Litterae adiunctae 9. Igen rongált raj-a a kápt. lt.-ban: Szöllős 8.

379.

1343. jún. 8. és 19. között¹

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy megbízottai: Bach-i Cosma és Zalouk-i Pál fia Miklós, örkanonokjuk és Miklós notarius bizonyossága előtt a veszprémi káptalan prépostja: János, a Veszprém-vári Minden-szentek-egyházának a prépostja: Mihály, Jakab Segusd-i főesperes és Cosmas egykori dékán, káptalanjuk nevében, jún. 8-án, a Chenyk mester zalamegyei Kolon és Magyarad s a káptalan Merenye nevű birtoka között lévő (és Garabunch-nak nevezett) vitás földön, a szomszédok és határos birtokosok, valamint Chenyk mester ügyvédjeinek: Máté fia Miklósnak és Barth fia Lőrincnek a jelenlétében megesküdtek, hogy a 4,5 ekealjnyira becsült föld emberemlékezetet meghaladó idő óta a káptalané — ezért, miután határait is pontosan kijelölték, Merenye-i birtokához csatolva, a veszprémi káptalant a birtokába beiktatták.

Pál országbíró 1343. jún. 19-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Merenye 13.

380.

1343. jún. 19. (in Wysegrad, XII. pentecost.)

Pál országbíró ítéletlevele. Barth fia Lőrinc és Mathyus fia Miklós Vgud-i Chenyk mester nevében panaszt emeltek a veszprémi káptalan ellen azért, mert amikor megbízójuk a királytól adományul kapott zalamegyei

¹ Jún. 8-án tették le az esküt, 15-én pedig az országbíró már tárgyalta a pert.

Kolon birtokot a káptalan Garabunch nevű birtoka felől el akarta határoltatni, a káptalan ügyvédje eltiltással élt. Az 1342. szept. 3-i tárgyaláson János prépost és János mester olvasókanonok a káptalan nevében azt mondták, hogy a tiltakozás azért történt, mert a felperes a máj. 1-i határjárás alkalmával a Merenye birtokukhoz tartozó Garabunch nevű földjükből egy részt elfoglalt, állításuk bizonyítására pedig benyújtották Imre király oklevelének IV. Béla-féle 1254-i megerősítését, amely szerint I. László király hitvese: Adulheynt adományozta a veszprémi egyháznak a Garabunch birtokot magában foglaló Merenye-t.¹ Chenyk ügyvédjei erre azt felelték, hogy megbízójuk, 1332-ben, éppen a veszprémi káptalan bizonyságának a tanúsága mellett határoltatta el Kolon és Magyarad nevű birtokait az alperesnek és másoknak birtokaitól, s akkor senkisémet tiltakozott. Az egyház képviselői azt válaszolták, hogy egy kanonoktársuk vallomása szerint az 1332-i határjárás a káptalan birtoka határait tartalmazó IV. Béla-féle oklevelének a figyelembevételével nélkül történt, s az akkor elfoglalt földjüket nem akarják elveszíteni. Az országbíró, a felek allegatiója után, a káptalan 1254-i oklevele és Chenyk mester 1332-i veszprémi határmegállapító oklevele alapján a vitás föld elhatárolását és megbecsültetését s a pernek az elhalasztását rendeli el, s mivel ez Chenyk mester ügyvédjeinek a magatartása miatt meghiúsult, nov. 8-án az eljárást megismételteti. A birtokok békés elválasztása azonban most sem sikerül, ezért — az 1343. márc. 19-i tárgyaláson — a káptalant, mint régebbi birtokost, a 4,5 ekealjnyira becsült vitás földön, jún. 8-án leteendő földesküre bocsátja, s mivel János prépost, Mihály, a Veszprémi Mindenszentek-egyházának a prépostja, Jakab Segusd-i főesperes és Cosmas kanonok egykori dékán az esküt jún. 8-án letették, az országbíró, a jún. 15-i tárgyaláson, a Merenye-hez csatolt 4,5 ekealjnyi Garabunch nevű földet a káptalannak ítéli, Chenyk mestert pedig 13,5 márkában, azaz a perelt föld becsértékében elmarasztalva, örök hallgatásra ítéli.

Rongált hártján, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Merenye 13.

381.

1343. jún. 19.

A veszprémi káptalan, — mivel a Pál országbíró előtt folytatott pereiben figyelmesen és méltányosan, de mindenkor igazságosan eljárva hathatósan támogatta, s ezért a jötevőit megillető imáin kívül reális emlékeztető jutalomban is óhajtván őt részesíteni, — a Saar folyó mellett fekvő somogy megyei Suen nevű földjét, illetve birtokrészecskéjét, a privilégiumában² megadott terjedelmében, tartozékostul, Wgal-i Pál mester országbírói ítélmesternek adományozza. Anjou-kori okm. IV. 347. Dl. 3595. Régi jelzete: N. R. A. Fasc. 390. No. 10. A veszprémi káptalan levéltárában nincs meg (s az elenchus sem említi). Eredetijének a hátlapján egykorú, vagy közelkorú, kézzel írott ez a feljegyzés olvasható: „Super possessione Swen” és még egyszer: „de possessione Seuyn uocata”.

¹ Krit. jegyz. 1009.

² Utalás az I. László-féle (hamis) oklevélre. (Krit. jegyz. 21.)

382.

1343. jún. 20. (Wesprimii, f. VI. p. oct. corp. Christi.)

Mesko veszprémi püspök és királynéi kancellár Tywan fiait: Pált és Jánost, Dyzl-i nemeseket, miután az ő és a Kezeu-i nemes jobbágysai hozzájárulásával Dyzl-ben levő 2 hold szántójukat Simon fia Laudeusnak és Miklós fia Tamásnak, ugyancsak Kezu-i nemes jobbágysainak egy (egyházi) sessiójával elcserélték, s rajta építkezve letelepedtek (*residentiam facere placuisset*), a káptalan beleegyezésével nemes jobbágysainak a sorába felvette olyképpen, hogy — mivel csak pusztas sessiót és portájuk előtt térséget, állataik és szekereik részére pedig utat, továbbá a többi nemes jobbággal közösen használandó legelőt kaptak, szántóföldet, kaszálót és erdőt azonban nem, nem fizetnek *collectát*, sem élelmet nem szolgáltatnak, amivel, hadkötelezettség címén, általános királyi hadrakelés idején a veszprémi egyház szokása szerint külön adózni szokás (*nullo debito, nullaque collecta, que ratione exercituationis... iuxta... ecclesie nostre approbatam consuetudinem tempore generalis exercitus regii imponitur*), — csak a többi nemes jobbággal *generalis congregatiók*on kell (alkalmas időben) megjelenniük, és nemes jobbágytársaikkal kapcsolatos peres ügyeiket az egyház bírósága előtt tartoznak lebonyolítani; ha pedig a püspök vagy püspökségében utódai e feltételeket nem tartanák be, vagy maguk önként akarnának távozni a sessióról, elmehetnek, s az általuk létesített építményeket elvihetik.

Hártyán, függőpecsét számára való bevágásokkal. — V. m. lt. Gyulakeszi 9.

383.

1343. aug. 29. (in Vyssegrad, VIII. termini/oct. assumpt.)

Pál országbíró a Cosmas kanonok által képviselt Meskow veszprémi püspöknek Bala-i Henrik fiait: János és Miklós ellen Keer birtok miatt indított perét, mivel az alperesek ügyvédje, Chatar-i Lőrinc fia László az aug. 22-i tárgyaláson kijelentette, hogy megbízóik ily fontos ügyben rokonai és barátai tanácsa nélkül nem foglalhatnak állást, nov. 18-ra halasztja.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kér 2.

384.

[1343. ¹] szept. 30. (II. Michaelis.)

Ferenc, Mesko püspök veszprémi várnagya és curiájának bírója² Fired-i Sámson fia: Istvánnak, a püspök jobbágysának (*iobagio episcopalis*), Fired-i Péter fia: János ellenében az utóbbinak a szomszédságában levő telek ügyében (*super curia seu sessione*), esküt ítélt meg.

Tartalmilag átírva Mária királynő 1385. okt. 21-i (igen rongált) ítéletlevelében. — Vp. lt. Keék 5.

¹ Évszáma a rongált szövegből nem vehető ki. Mivel tartalmilag összefügg az 1343. nov. 17-i oklevéllel, ennek keltét is 1343-ra kell tennünk.

² Az átíró oklevélben a benyújtott oklevelek felsorolásánál nevezik így. (*Francisco castellano Vesprimiensi et iudici curie domini M. episcopi Vesprimiensis.*)

385.

1343. nov. 17. (in f. Aniani.)

Ferenc, Mesko veszprémi püspök veszprémi várnagya és curiájának bírāja¹ bizonyítja, hogy Fired-i Péter fia János a Sámson fia István elleni perében kitűzött tárgyaláson nem jelent meg, s ezért megbírságolja.

Tartalmilag átírva Mária királynő 1385. okt. 2-i (igen rongált) ítéletlevelében. — Vp. lt. Keék 5.

386.

1344. márc. 14. (in dom. Letare.)

A fehérvári káptalantól, János mester kanonok és Albert mester ugyan-csak veszprémi kanonok és notarius, káptalanjuk képviselőit és részére, 1344. márc. 14-én, mivel egyházuknak IV. László királytól kapott szabadságlevele (1276. júl. 26.), melyet I. Károly király 1323. máj. 28-án megerősített, csak általánosságokat tartalmaz (in quo expressio articularis et distinctiva non sufficienter, sed generaliter et absolute continebantur), ők pedig a fehérvári egyház előjogait szeretnék mintául venni (eadem libertatis prerogativa, qua nostra prefulget ecclesia et fruitur, ipsam ecclesiam Wesprimiensem congaudere) — a IV. Bélától 1254. aug. 5-én kapott privilegiumuknak² a másolatát kérik és kapják, mely szerint sem a király, sem a nádor, sem vár- vagy megyei ispánok, sem pedig szolgabírák nem ítékezhetnek az egyház nemes jobbágysai és conditionarius népei (iobagiones tam nobiles et populos conditionarios eiusdem ecclesie) fölött, kivéve ha más, különböző conditiojú népekkel közösen birtokolnak (terras communes cum aliis populis diversarum conditionum habuerint) és a föld felosztása dolgában merülne fel panaszuk (et questio de divisone terrarum orta fuerit). Ez esetben a király vagy helyettesei, egész megyét érintő ügyekben pedig (in causis, que totam provinciam tangerent) a király vagy megbízottja (a megyebeliekkel együtt) ítélezik; minden más esetben azonban a prépost a káptalannal, illetve a dékánok vagy offiálisaik az illetékesek, gyanú elkerülése céljából pedig megfigyelőként (ad audiendum et videndum), a király emberét is bevonhatják a tárgyalásba. Végül a fehérvári egyház népei sem nádori, sem más generális, speciális vagy particuláris közgyűlésen nem tartoznak megjelenni, s ilyenek költségeihez sem kötelesek hozzájárulni; senkinek náluk descensusa nincs és vámot stb. (tributum, thelonium aut pedagium seu etiam vectigalia — excepto navulo navigii) — sem fizetnek.

Hártyán, függőpecsét szalagjával. — Vk. m. lt. Veszpr. ius gladii 6.

¹ Az átíró oklevélben a benyújtott oklevelek felsorolásánál nevezik így.

² Szentpétery: Krit. jegyz. 1012. sz. (Hamis).

387.

1344. ápr. 26. (Albe, III. Georgii.)

I. Lajos király, mivel a veszprémi káptalannak sok olyan oklevele, melyeknek a par-ja levéltárakban megvan, elveszett, kérésükre utasítja a fehérvári káptalant, kerestesse ki őket és a szokásos óvatossági rendszabályoknak a szem előtt tartásával állíttasson ki róluk másolatokat.

A fehérvári káptalan 1344. máj. 8-i oklevelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 24.

388.

1344. máj. 8. (VIII. Idus Mai.)

A fehérvári káptalan I. Lajos királynak Cosmas mester, dékán és Albert notarius, veszprémi kanonokok által bemutatott s ápr. 26-án kelt parancslevelére, elveszett okleveleinek a pótlása céljából, a veszprémi káptalan részére másodlat (par) formájában kiállítja a levéltárában őrzött 1277. máj. 12-i privilegialis¹ oklevelét, melyben Ijlum, a Noog Tyuan-nembeli Gábor leánya, Oludnak, majd Wesprim-i Györgynek az özvegye, az Oludtól jegyajándékképpen kapott veszprémi malmának a felét elcseréli a veszprémi káptalan 2 Chopak-i malmával (duo molendina volubilia ductu aque desuper ad vasorum receptacula parvulorum, sita in Chopok . . .) és tartozékai-
val, köztük sessiók létesítésére alkalmas földdel, továbbá azokkal a sessiók-
kal, amelyeken az egyház 2 conditionariusus élt és egy Poluznok-i szőlővel,
s rájuk elővételi jogot biztosít az egyháznak.

Hártyán, függőpecsét számára való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 24.

389.

1344. jún. 25. u.² (. . ./II. Joh. bapt.)

A tihanyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy jún. 25-én, amikor a királyi ember, bizonyságának s a szomszédos és határos birtokosoknak a jelenlétében a veszprémi káptalan veszprémmegyei Beychen nevű birtokát visszafoglalta, elhatárolta és az egyház részére iktatni akarta, Kouachy-i Beke a birtokbaiktatás ellen tiltakozott, ezért ítélőszéke elé idézte.

A fehérvári káptalan 1353. ápr. 17-i jelentésében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Berchen 5.

390.

1344. okt. 10. (dom. p. oct. Michaelis.)

A veszprémi káptalan előtt Gede testvérének: Jánosnak az özvegye és leánya: Katalin tiltakozásukat jelentik be azért, mert a Wasarhel faluban tartott veszprémmegyei nádori közgyűlésen László alnádor a Gedelaka nevű birtok felét, melynek másik fele a veszprémi káptalané, bírói ítélet nélkül

¹ Zala vm. I. 84.

² A birtokvisszafoglalás jún. 25-én történt.

a tihanyi apát Tousuk-i birtokrészén tartózkodó Pál fia András részére rendelte iktattatni.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Dl. 40,958. (Véghely-gyűjt.)

391.

1344. okt. 30. (in villa Ketheda, III. Simonis et Jude.)

László mester alnádor, az 1344. okt. 25-én, Ketheda-n tartott zalamegyei nádori közgyűlésen Sebestyén mester zalai főesperesnek és György Wrs-i prépostnak, veszprémi kanonoknak (a saját és káptalanjuk nevében előterjesztett) kérésére átírja Drugeth Vilmos nádornak 1334. aug. 14-i, I. Károly királynak 1323. máj. 28-i s a IV. László király által a veszprémi egyház részére (1276. júl. 26-án) kiadott szabadságlevelének a megerősítését (ki vonatban) tartalmazó oklevelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Jus gladii 5.

392.

1344. dec. 7. (in crastino Nicolai.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy bizonyágának a kíséretében embere a veszprémi káptalan Hegmagas-i birtokrésze és egy, a Tapolcha-i Lőrinc birtoka mellett fekvő 1,5 ekealjnyi földnek az épségben hagyásával, Megges-i Miklós vajda fiát: Istvánt és unokáját: Mauritius fia Simont a neki visszaadott Zeglígeth-i és Hegmagas-i birtokaikba beiktatta. A kiküldöttek Hegmagas-on más birtokosokat is találtak, s egyikük, Imre, a veszprémi püspök nemes jobbágyának mondotta magát azt állítván, hogy itt fűvönosztással kiutalt földje van (qui se dixisset episcopi Vesprimiensis nobilem iobagionem de Hegmagas et terram inter metas eiusdem possessionis habere herbatim divisam).

Perényi Péter országbíró 1421. oklevelében (Vp. lt. Tapolca 3.) s a fehérvári káptalan 1425. oklevelében (u. o. Tapolca 5.) tartalmilag átírva.

393.

1345. máj. 16.

A fehérvári káptalan előtt a Vigman-nembeli Lőrinc fia Miklós mester és a veszprémi káptalan nevében Cosmas dékán-kanonok kijelentik, hogy a Segwar-i Tamás fiai: Miklós és János kezében lévő, de általuk is igényelt Bylgue nevű birtok ügyében, — amelyért különben a veszprémi káptalan pert folytat Tamás fiai ellen — egységre akarván lépni, okleveleiket másolatban egymás rendelkezésére bocsátják, hogy arbitereik közöttük méltányos döntést hozhassanak. A fehérvári káptalan ezúttal a Miklós mester részét biztosító II. András király-féle 1233-i oklevelet¹ írja át a veszprémi káptalan részére. Hazai okmt. V. 119. és IV. 14. (Vk. m. lt. Billege 7.)

¹ Krit. jegyz. 512.

394.

1346. márc. 17.

Pál országbíró a fehérvári káptalannak. 1341. ápr. 22-én, amikor Péter fia Tamás mester lipői ispán Taudeuka váráért a veszprémi püspökségnek cserébe adott Kaal-völgyi királyi és királynéi birtokokat s a rajtuk élő királyi és királynéi népeket: boradó conditionariusokat és udvarnokokat, köztük a Szentbenedek-Kaal-i Gerolth fiait: Miklóst, Fynthat, Ferencet és Mihályt, Chuda fia Jánost, Sebestyén fia Miklóst, Simon fia Pétert, Sandur fia Salamont, Tama fia Mátyást és Domonkos fia Miklóst, továbbá a Kereky-i Wkusnak mondott Heym fia Tamást, Benedek fia Csépánt, Jakab fia Miklóst, Péter fia Lőrincet és Arpa fia Mátyást s végül Mykola fia Benchet és Scenbenedukfalua-i, Kereky-i és Theutheus-i rokonaikat, királyi és királynéi conditionariusi jogcímen visszafoglalta, nevezettek kijelentették, hogy okleveleik tanúsága szerint országos nemesek, s földjeiket is emberemlékezetet meghaladó idő óta nemesi joggal birtokolják. Sorozatos perhalasztás után az ügy 1346. márc. 8-án került tárgyalásra. Az alperesek 3 oklevelet nyújtottak be: 1. a fehérvári káptalan (I. Károly 1339-i átírásában) jelentése arról, hogy Gerolth fiait: Phynthat, Miklóst és Ferencet, továbbá János fia Tamást és Chuda fiait: Hench-et és Jánost Szentbenedek-Kaal-i birtokrészükbe ellentmondás nélkül beiktatták. 2—3. A fehérvári káptalan (szintén I. Károly király 1339-i átírásában) arról szóló jelentése, hogy a Szentbenedek-Kaal-i Sebestyén fia Miklós, Simon fia Péter, Sandur fia Salamon, Tama fia Mátyás és Domonkos fia Miklós, továbbá a Kereky-i Wkus Tamás, Benedek fia Csépán, Jakab fia Miklós, Péter fia Lőrinc és Arpa fia Mátyás, végül pedig Bench fia Mykola s Scenthbenedukfalua-i, Kereky-i és Theutheus-i rokonaik országos nemesek. Mivel ezek az oklevelek I. Károly királynak megerősítés nélkül való átírásai csupán, s az inquisitionál a királyi procurator nem volt jelen, — az országbíró a királyi és királynéi conditionariusi joggal visszafoglalt alperesek nemességének köztanúvallatással újból való kivizsgálását, s földjeiknek, mivel fűvönosztásos elosztás szerint birtokolják őket, az elhatárolását és terjedelmüknek a megállapítását rendeli el, a jelentést jún. 11-ére kérve. Zala vm. I. 429. (Dl. 3829. Acta eccl. Cameralia.)

395.

1346. máj. 14. (pridie Idus Mai.)

A fehérvári káptalan előtt a Ratolth-nembeli Baldinus fiának, Lőrincnek a fia: János bejelenti, hogy belátván tévedését, a veszprémi káptalan javára lemond a Balaton partján, Palaznuk mellett fekvő, az egyház Poloznuk-i és Chopok-i birtokai közé ékelt s általa Zaahnak, illetve Baldunberkenek nevezett birtokrészecskéről, melyet 1327-ben örökség címén visszafoglalt, s érte azóta az egyházzal pereskedett.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Paloznak 29.

396.

1346. aug. 9. (Bude, in vig. Laurentii.)

I. Lajos király bizonyítja, hogy Miklós Szt. Benedek-rendi zalai apát, mint már ismételten megtette,¹ most is bejelenti, hogy 1340. nagybőjtjén (in quadragesima) a sekrestyés, feledékenységből, égő gyertya mellett aludt el, minek következtében fekvőhelye kigyulladt és a sekrestyében lévő liturgikus szerek és más tárgyak, főképen pedig oklevelek, ú. m. pápai bullák, királyi privilégiumok, sok perirat: nyomozási, eltiltási, perhalasztó és egyes-séglevelek, köztük az is, amelyet Zlaudus veszprémi püspök és káptalanja a monostorral több zalamegyei és a Zala folyó mindkét partján fekvő falu tizedeinek a bérbeadásával kapcsolatban kötött — mind elégték, s maga, szavahihető emberek tudósításából, már az apát bejelentése előtt vett erről a szerencsétlenségről tudomást.

Szécsi Miklós országbíró 1382. okt. 13. u.-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Merenye 18.

397.

(1346—1351.²)

János veszprémi választott püspök egyháza néhány Keek-i (Keek-fired-i?) birtokrészének (particulas possessionarias), melyeket (nemes) jobbágya, Gergus fia István rokonának, Sámson fia Istvánnak kínált fel, mivel az utóbbi az egyháznak szintén (Fired-i nemes) jobbágya, az eladásához hozzájárul.

Tartalmilag átírva Mária királynőnek 1385. okt. 21-i (igen rongált) ítéletlevelében. — Vp. lt. Keék 5.

398.

[1346—1351.³] máj. 7. (VII. oct. Georgii.)

János veszprémi választott püspök bizonyítja, hogy Boda fia György, János fia Mihály, Zeuke (dictus) Pál fia Lőrinc, Cheke fia Miklós, Damján fia Miklós, Bálint (?) fia Miklós, Wendeg fia Mychias (?) és Péter fia László egyháza Keek-i nemes jobbágjai, Sámson fia István Keek-fired-i nemes jobbágya ellenében, aki 6 napig várt rájuk, máj. 1-én nem jelentek meg ítélszéke előtt.

Tartalmilag átírva Mária királynő 1385. okt. 21-i (igen rongált) ítéletlevelében. — Vp. lt. Keék 5.

¹ Például 1341. szept. 15-én a veszprémi káptalan előtt. Pannonh. rendt. X. 519.

² Éve a szövegből nem vehető ki. János 1346—1351-ig volt választott püspök. Mon. Rom. Vesp. II. L.—LI.

³ Évszáma a rongált szövegből nem vehető ki. János 1346—1351-ig volt választott püspök. Mon. Rom. Vesp. II. L.—LI.

399.

1347. febr. 16. (f. VI. p. cinerum.)

I. Lajos király, mivel a zalamegyei Thapolcha nevű királyi birtokon új határjeleket akar felállíttatni, kéri a veszprémi káptalan, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében kiküldött udvari familiarisa (aule nostre familiarum): Kelcoz (?) fia Lachk mester megbízását elvégezze, s az így körülhatárolt birtokot Thapolcha-i népeinek és vendégeinek (populis et hospitibus nostris de eadem Thapolcha) használatra átadja.

Garai Miklós nádor 1414. nov. 14-i átírásában. — Vp. It. Tapolca 2.

400.

1347. febr. 21. e. (... /in oct. cinerum.)

Miklós nádor Ryma-i Tamás fia Jánosnak a veszprémi káptalan elleni pere tárgyalásán utasítja a tihanyi konventet, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében megbízottja a veszprémi káptalan dékánjától vagy valamelyik kanonkjától kivegye arra vonatkozó földesküjét, hogy egyháza Zaarberenben csak annyit birtokol, amennyi I. László 1082-i¹ és II. Endre 1222-i² privilegiumai szerint megilleti, azaz hogy a felperesnek ösétől: Kemeche fia Lászlótól reá háramlott Zaarberen-i 70 hold földje $\frac{2}{3}$ részét, kereken 44 holdját nem foglalta el. A jelentést 1347. máj. 1-re kéri.

Miklós nádor 1347. máj. 25-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. It. Sárberén 6.

401.

1347. febr. 23. (III. oct. cinerum.)

A tihanyi konvent bizonyítja, hogy Miklós nádor (1347. febr. 21. e-i) rendeletére kiküldte Jakab szerzetest, s előtte és Mihály fia János nádori ember előtt Cosmas mester dékán-kanonok Ryma-i Tamás fia Jánosnak a veszprémi káptalan ellen, a Beren-i birtokért folytatott perében megítélt földesküt febr. 21-én, szabályszerűen letette.

Miklós nádor 1347. máj. 25-i ítéletlevelében. — Vk. m. It. Sárberén 6.

402.

1347. febr. 25. (in dom. Reminisc.)

A veszprémi káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte Lőrinc (?) mester kanonokot s kíséretében megbízottja, Lachk mester, febr. 21-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, miután (az oklevélben részletesen felsorolt³) határjeleit a szükséges helyeken megújította, Thapolcha birtokot a királyi népeknek használatra átadta.

Garai Miklós nádor 1414. nov. 14-i átírásában. — Vp. It. Tapolca 2.

¹ Krit. jegyz. 21. (Hamis).

² U. o. 386. (Hamis).

³ Az átíró oklevél rongált volta miatt a határjelek sora hiányos.

403.

1347. febr. 25. (in dom. Reminisc.)

A veszprémi káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy megbizottja, Lőrinc mester kanonok kíséretében, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, a bemutatott oklevelek alapján¹ s megesketett idős emberek útmutatása szerint febr. 14-én körülhatárolta (a Leueld-i monostor²) Thapolcha-i birtokát.

Perényi Péter országbíró 1421. oklevelében tartalmilag átirva. — Vp. It. Tapolca 3.

404.

1347. máj. 25. (Bude, XXV. termini/oct. Georgii.)

Miklós nádor ítéletlevele. Ryma-i Tamás fia Jánosnak a veszprémi káptalan ellen a Beren birtok egy részéért folytatott perében a káptalan javára esküt ítélt meg, s mivel a tihanyi konvent jelentése szerint Jakab szerzetes és Mihály fia János nádori kiküldött előtt Cosmas dékán veszprémi kanonok a helyszínen megesküdt, hogy egyháza Zaarberen-ből nem csatolt el 44 holdat, hanem csak annyit birtokol, amennyit részére I. László király 1082-i³ és II. András király (olim domini Endere regis) 1222-i⁴ oklevelei biztosítanak — báró és nemes bírótársaival a pert a káptalan javára dönti el, s Tamás fia Jánost a perelt föld becsértékének megfelelő 10 márka bírsággal sújtja.

Hártyán, hátán pecsét töredékével. — Vk. m. It. Sárberén 6.

405.

1347. okt. 1. (in Symeg, f. II. p. Michaelis.)

Tadica-i Lukács fia Apour mester, János veszprémi választott és megerősített püspök, királynéi kancellár, a kánonjog licentiatusa, királyi kápolna-ispán és titkos kancellár Symeg-i várnagya s a veszprémi egyház püspöki nemes jobbágyainak a területi ispánja (comes terrestris nobilium iobagionum episcopaliū), ura megbízásából tudni akarván, hogy Dyzl-i Tynna fiai: Pál és János milyen (írásos) biztosíték kíséretében szereztek csere útján Simon fia Lászlótól és Miklós fia Tamástól, az egyház Kezy-i nemes jobbágyaitól Kezy-ben telket (sessionem seu fundum curie in Kezy), ezért okt. 1-ére, maga elé idéztette Dyzl-i Tynna fiait: Pált és Jánost, továbbá Simon fia Lászlót, Miklós fia Tamást, Lukács fia Peteu-t és István fia Lőrincet, Kezy-i püspöki nemes jobbágyokat; a kitézött napon nevezettek meg is jelentek Symeg-en s Tynna fiai bemutatták oklevelüket (cautio),

¹ Ez oklevelek kiállítóit nem nevezi meg a káptalan.

² Ezt az oklevelet János, a leueldi monostor perjele mutatta be az ország-bírónak.

³ Krit. jegyz. 21. (Hamis.)

⁴ Krit. jegyz. 386. sz. (Hamis.)

melyet a várnagy-ispán, nemes jobbágy ülnökeivel (nobilibus ecclesie nobiscum insedentibus) érvényesnek ismert el. Ekkor megkérdezte a Kezy-i nemes jobbágyokat, nincs-e ellenvetésük, s mivel illet nem nyilvánítottak (non contra opposites, nec cautiones habere aut rationes protestantes), Apour mester, ura nevében s a bíróság határozatából, a Kezy-i sessiót, a csereszerződés szerint, visszavonhatatlanul és örökjogon való birtoklásra átadja Dyzl-i Tynna fiainak: Pálnak és Jánosnak.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kezi 2.

406.

1347. nov. 30.

A tihanyi konvent előtt Wesprim-i Markus fia Beke a Kamakuta (circa puteum Kamakuta) mellett fekvő veszprémi fél sessióját (másik fele a káptalané) a rajta emelt épületekkel s a Wodas hegyen fekvő 2 hold vásárolt földjét 15 bécsi széles dénárpensáért a veszprémi káptalannak eladja. Anjou-kori okmt. V. 158. Acta eccl. Cameralia.

407.

1347. dec. 1.

Csanád esztergomi érsek János veszprémi választott püspöknek Mihály Vrs-i és Benedek Sasad-i plébánosok elleni perét, királyi parancsra, 1348. nov. 25-ére halasztja.¹ Mon. Strig. Eccl. III. 651. (Vp. lt. Miscell. 124.)

408.

1348. szept. 25. (f. V. a. Michaelis.)

János választott és megerősített veszprémi püspök, királyi kápolna-ispán és királynéi kancellár káptalanja beleegyezésével, egyháza zalamegyei Naztre nevű birtokát s a Beren-i püspöki birtok határai között lévő s egykor Kuzepmalun-nak nevezett malmot (tartozékaival) Pál fiainak: Balázsnak és Mihálynak, a néhai György Vrs-i prépost testvéreinek adja cserébe az ugyan-csak zalamegyei Bodon nevű birtokért, melyet a zalai apáttól és konventjétől nemes jobbágyi szolgálatuk fejében (nomine et titulo nobilis iobagionatus ecclesie...) kaptak, miután az apátnak fizetendő (évi egy nehézsúlyú márká) census(á)t a püspök magára vállalta.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Nosztre 3.

¹ Ez után még többször halasztják el a pert; utoljára 1350. máj. 6-án. (U. o. Miscell. 125.)

409.

1348. szept. 30. (II. Michaelis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy kiküldte Tót (sclavum) István mester kanonokot, s kíséretében megbízottai: Miklós káplán, Kolos testvére: Lachk és Lőrinc fia János a szomszédok és határos birtokosok s a király ottani népeinek illetve jobbágyainak (populis et iobagionibus), valamint János mesternek, Mauritius fia Simon Zegligeth-i alvárnagyának a jelenlétében (a Leueld-i monostor)¹ Thapolcha-i birtokát Simon Zegligeth-i birtokától IV. Béla. 1259. okt. 17-i oklevele² szerint elhatárolták.

Perényi Péter országbíró 1421. oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Tapolca 3.

410.

1348. okt. 24. (f. VI. a. Demetrii.)

Demeter váradi püspök és káptalanja egyházuk Gymolth és Scenthmiklous nevű birtokainak az elcserélésére felhatalmazzák Benedek mester dékán-kanonokot, s kijelentik, hogy mindazt, amit megbízatásával kapcsolatban a király, az országbíró, a nádor vagy valamely hiteleshely előtt az ő nevükben tenni fog, fenntartás nélkül elfogadják és jóváhagyják.

A fehérvári káptalan 1348. nov. 30-i, sajátmaga által 1359. máj. 25-én átirrt. oklevelében, amelyet viszont a váradi káptalan írt át 1367. jan. 25-én. — Vp. m. lt. Gyimót 10. — A váradi káptalan említett oklevelét átírta még Bubek István országbíró 1367. febr. 7-i oklevelében. (U. o. Gyimót 11.)

411.

1348. nov. 13. (III. Martini.)

A fehérvári káptalan előtt István veszprémi örkanonok elmondotta, hogy püspökük (János) a káptalannal közösen birtokolt Naztre-i (püspöki) birtokát Balázsnak, a néhai György Vrs-i prépost testvéreinek, az általa a zalai monostortól örökbérletben (pro censu annuali) tartott Bodun nevű részirtokáért a káptalan engedélye és beleegyezése nélkül cserébe adta, s bár a püspöknek a cseréről kiadott oklevelén szó van káptalani beleegyezésről s rajta a pecsétje is függ, a káptalan ezt a cserét mégis ellenezte és pecsétjét is a püspök két évig tartó gyűlölködése miatt s az üldöztetéstől való félelmében csak a közelmúltban adta rá, — mivel birtokot cserélni előnyös esetben szokás, s a jelen esetben az egyház károsodott, a püspököt a cserétől, Balázst pedig a birtok átvételétől s az ügybe való avatkozástól eltiltja.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Noszire 3.

¹ Ezt az oklevelet János, a leveldi monostor perjele mutatta be 1421-ben az országbírónak.

² A Krit. jegyz.-ben nincs meg. (A Miklós királyi étekgörmester, mint a jogtalanul elfoglalt udvarnoki földek visszaszerzésére kiküldött bíró által a Tapolcha-i udvarnokoknak megítélt Zegligeth nevű földet IV. Béla király Mauritius mesternek visszaadja.)

412.

1348. nov. 17. (in. f. Aniani.)

A somogyi konvent előtt Lyndua-i Miklós bán fiának, Miklós mesternek az özvegye : Margit a saját és kiskorú fiai : János és Amadé nevében felhatalmazza Domonkos fia János mester Elya-i nemest, Kupul-i várnagyát és notariusát : György litteratust, hogy a biharmegyei Bagamer nevű birtokát elcseréljék, s kijelenti, hogy mindazt, amit a király, az országbíró, a nádor vagy valamely hiteleshely előtt e megbízatásukkal kapcsolatban tenni fognak, fenntartás nélkül elfogadja és jóváhagyja.

A fehérvári káptalan 1359. máj. 25-i átírásában, a váradi káptalan 1367. jan. 25-i oklevelében. — Vk. m. lt. Gyimót 10. — A váradi káptalan oklevelét átírta még Bubek István országbíró 1367. febr. 7-i oklevelében. (U. o. Gyimót 11.)

413.

1348. nov. 30. (in f. Andree.)

A fehérvári káptalan előtt Benedek mester váradi kanonok és Domonkos fia János mester Elya-i nemes és Kupul-i várnagy, miután bemutatták megbízóleveleiket,¹ megbízóik képviselőjében birtokcserét létesítenek : Benedek kanonok Demeter váradi püspök és káptalanja nevében átadja a néhai Miklós bán fia Miklós mester özvegyének : Margitnak és fiainak : Jánosnak és Amadénak egyháza biharmegyei Bagamer nevű birtokát és tartozékait s érte, csereképpen, János mestertől átveszi nevezetteknek a győrmegeyi Gymolt és baranyamegyei Scenthmiklous nevű birtokait, ugyancsak tartozékostul.

A fehéryári káptalan 1359. máj. 25-i átírásában, a váradi káptalan 1367. jan.⁸ 25-i oklevelében. — Vk. m. lt. Gyimót 10. — A váradi káptalan oklevelét átírta még Bubek István országbíró 1367. febr. 7-i oklevelében. (U. o. Gyimót 11.)

414.

1349. máj. 6.

János gömöri főesperes, Csanád esztergomi érsek vikáriusa, a János választott és megerősített veszprémi püspöknek Mihály Vrs-i és Benedek Sasad-i plébánosok elleni perének a tárgyalását, királynéi parancsra, máj. 28-ra halasztja. Mon. Eccl. Strig. III. 680. (Vp. lt. Miscell. 24.)

415.

1349. jún. 2.

János gömöri főesperes, Csanád esztergomi érsek vikáriusa, János választott és megerősített veszprémi püspöknek Mihály Vrs-i és Benedek Sasad-i plébánosok elleni perének a tárgyalását, királynéi parancsra, nov. 18-ra halasztja. Mon. Eccl. Strig. III. 684. (Vp. lt. Miscell. 145.)

¹ Az oklevél a két megbízólevél szövegét is tartalmazza.

416.

1349. jún. 3.

Az esztergomi káptalan előtt Balázs mester veszprémi kanonok, János választott és megerősített püspök notariususa, ura tiltakozását jelenti be János Wrs-i és Benedek Sasaal-i (!) plébánosok ellen azért, mert az ellenük indított perének a tárgyalását már harmadik esztendeje sorozatos halasztással elodázzák. Mon. Eccl. Strig. III. 684. (Vp. lt. Miscell. 25.)

417.

1349. jún. 7.

János választott és megerősített veszprémi püspök és királynéi kancellár Petych Nyr-i nemesnek megengedi, hogy birtokán kápolnát emeljen és papot tartson, kinek az ellátására a birtok tizedei negyedének a felét rendeli, másik felét a káptalannak hagyva meg. Mon. Eccl. Strig. III. 685. (Esztergomi k. lt. Lad. 29. fasc. 1. nr. 13.)

418.

1349. júl. 16. (Bude, XVI. termini/ oct. nat. Joh. bap.)

Miklós nádor 1349. máj. 18-i, Kehidán tartott zalamegyei nádori közgyűlésén Baldinus fiának: Lőrincnek a fiai: János és László mesterek azzal vádolták meg néhai István veszprémi püspök testvérét: Péter Keyk-i nemes, kinek betegsége miatti távolmaradását az egyik esküdt (unus ex iuratis): István kimentette, — hogy Ratold-i monostoruk Keyk-i és Fyred-i birtokait jogtalanul elfoglalva tartja. Az 1349. júl. 1-i tárgyaláson a felperesek ügyvédjének: Jaz (dictus) Istvánnak a jelenlétében Péter testvére: Lőrinc három oklevéllel bizonyított. A veszprémi káptalan 1288. máj. 30-i okleveléből kiderült, hogy Péter, a Ratold-i ágostonosok Szűz Mária monostorának a prépostja, egyháza Keyk nevű birtokát, amely Miklós nagyatyjától: Gegtől jutott Loránd bán kezére, aki kegyúri provisio címén a rendnek adományozta, a monostor kegyurának, Loránd fia Mátyás ispánnak a beleegyezésével, tíz márkáért, három évre, Keyk-i Benedek fia Miklósnak zálogba adta azzal a kötelezettséggel, hogy csak neki adhatja el, s ha három év múlva ki nem váltja, a birtok tulajdonjoga Miklósrá száll, ami 1291-ben, a veszprémi káptalan 2. oklevele szerint be is következett. A veszprémi káptalan harmadik, 1320. júl. 21-én kelt okleveléből pedig az tűnt ki, hogy Keek-i Miklós ispán fia Benedek mester, veszprémi kanonok, anyja beleegyezésével (testvérei elhaltak) örökölt, vásárolt s más módon szerzett Keek-i birtokait, egy Fyred-i malommal, a hozzátartozó s a tihanyi apátsággal közösen (mixtim) birtokolt földekkel, négy erdőrésszel, egy balatoni halászóhellyel, négy szőlővel, a szomszédok és határos birtokosok (a tihanyi apát, Keek-i királynéi jobbágyok stb.) hozzájárulásával, néhai István veszprémi püspök testvéreinek, Péter Keek-i nemesnek és testvéreinek, Bedur fia Miklós fiának: Péternek s Imre

fiainak: Lukácsnak és Lőrincnek, 31 márkáért eladta.¹ Mivel a felperesnek ellenbizonyítékai nem voltak, a nádor, Benedek fia Miklós birtokait az alperesnek ítélte oda.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vp. lt. Keék 4.

419.

1349. júl. 31.

Pál mester nógrádi főesperes, Csanád esztergomi érsek vikáriusa Márton dömösi prépostot, Syfridus Maroth-i plébános által, János veszprémi választott püspök ellenében, aug. 27-re, az érsek elé idézi. Mon. Eccl. Strig. III. 690. (Vp. lt. Miscell. 26.) Talán erre céloz Fejér: IX/7. 111. (1352. a.)

420.

1349. júl. 31. és aug. 27. k.

Sifridus Moroth-i plébános Péter mester nógrádi főesperesnek, Csanád esztergomi érsek vikáriusának jelenti, hogy Márton dömösi prépostot (János veszprémi választott püspök ellenében) ítélőszéke elé idézte. Mon. Eccl. Strig. III. 695. (Vp. lt. Litterae mancae 18.)

421.

1349. nov. 4. (XXX. oct. Michaelis.)

Pál² országbíró a veszprémi káptalan, a veszprémvölgyi Mária-monostor apácai és Myske fia Pál perében Zaarberen birtokot az apácáknak ítéli.

Garai Miklós nádor 1383. jún. 8-i oklevelében kivonatossan átirva. — Vk. m. lt. Sárberén 13.

422.

1350. máj. 6. (Strigonii, VI. termini/oct. Georgii.)

Miklós választott és megerősített (confirmatus electus) esztergomi érsek és helybeli örökös ispán, a János mester érseki notarius által képviselt János szintén választott és megerősített veszprémi püspöknek Mihály Wrs-i és Benedek Sasad-i plébános ellen indított perét, melynek tárgyalását néhai elődje és nagybátyja (avunculi?) máj. 1-re tűzte ki, — a felek kívánságára júl. 1-re halasztja.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 125.

¹Szövege (I. Károly király átirásában): Zala vm. I. 154.

²István nádor 1389. nov. 7-i ítéletlevelében e helyen Tamás országbíróról beszél. (Vk. m. lt. Sárberén 16.)

423.

1350. máj. 18.

A fehérvári káptalan a veszprémvári Mindenszentek-egyháza prépostjának: Mihálynak, továbbá Miklós somogyi főesperesnek, János mester egykor al-lectornak és Cosmas dékánnak, veszprémi kanonokoknak, káptalanjuk nevében előadott kérésükre átírja egyházuknak I. László királytól kapott 1082-i birtokösszeíró oklevelét¹ azért, mert, mint mondották, hártýája a bíróságok elé való folytonos vitelétől nagyon elkopott, írása pedig egyre homályosabbá válik, egyedülállósága és tartalmának rendkívül értékes volta miatt tehát kíméletre szorul. Hazai okmt. IV. 1. és 172. (Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 21/A. Eredetije u. o. Veszpr. eccl. et capit. 2.)

424.

1350. jún. 3. (in oct. corp. Christi.)

A fehérvári káptalan János kanonoknak, egykori al-lectornak a kérésére, a veszprémi káptalan részére átírja I. Károly király 1342. máj. 17-i, az elvett Kal-völgyi Kal-falvak visszaadásáról szóló gyűrűspecés patens-levelét.

Hártýán, hátán rányomott pecséttel. — Vk. m. lt. Kál 22.

425.

1350. júl. 11. (dom. a. Margarete.)

A tihanyi konvent előtt Wamus-i Loránd fia László saját elhatározásából, fiaival és birtokostul (cum possessionariis portionibus, videlicet hereditariis, emptiis, comparatis, quovismodo habitis), azzal a szabadsággal, amellyel az egyház többi nemes jobbágya él (libertate, qua alii nobiles iobagiones ecclesie Wesprimiensis gaudent), a veszprémi Szt. Mihály-egyház nemes jobbágyainak a sorába lép, s a szokásos szolgáltatások teljesítésére kötelezi magát (debita et munera consueta capitulo ecclesie Wesprimiensis, sicuti alii nobiles... ecclesie temporibus opportunitis solituri).

Hártýán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Vámos 12.

426.

1350. nov. 18. (Bude, in oct. Martini.)

I. Lajos király szolgálataikért, Tót (sclavi) Lőrinc, mester fiainak: Miklós pozsonyi ispánnak és királyi pohárnokmesternek, Leukusnak, Bertalanak és ivadékaiknak, az atyja által a Chaak-nembeli Marcus fiának: Istvánnak a fiától, néhai Péter mestertől (birtokcsere útján) szerzett Batorkuu királyi várat, minden jövedelmével, a hozzátartozó Pethkalaztelek és Zaloteleke nevű falvakat s egyéb birtokokat² tartozékaikkal, újadomány címén

¹ Krit. jegyz. 21. (Hamis.)

² ...et aliis possessionibus in eisdem litteris nominatim expressis — mondja az átíró oklevél.

adományozza ; mivel pedig atyja (1326-ban) nevezett Péter mestertől szavattossági biztosítékot is kapott, ezt a kötelezettségét a megadományozottakkal szemben, Péter mester fiára : Domonkosra és örökösire hárítja.

Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átirva. — Vk. m. lt. Kálóz 9.

427.

1350. dec. 13.

VI. Kelemen pápa a váradi püspökhöz, a bélakúti és pécsváradi apátokhoz s a kalocsai és pécsi prépostokhoz. Vizsgálják ki, igaz-e, hogy Ádám állítólagos Alsókeszi-i plébános a Felsőkeszi-i plébániát elfoglalta, s a környéken tizedet szed. Regesztája : Pest vm. 59. (A veszpr. lt.-ban nincs meg.)

428.

1351. márc. 25. (in f. annunt.)

Az almádi konvent előtt Kuueskal-i János fia Antal, hogy a pereskedést elkerülje, fogott bírák ítélete alapján, elhunyt testvére : Beke után, bitbér és nászajándék (super dote et rebus paraphernalibus) címén három bécsi dénár-márkát (tres marcas denariorum Vyennensium) fizet sógornőjének : Elenának és atyjának : Kuueskal-i Kálmán fia Jánosnak.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kál 24.

429.

1351. ápr. 22. (Bude, f. VI. p. passce.)

I. Lajos király előtt Felwygye-i Pál mester litteratus, királyi pecsételő (sigillator) bejelenti, hogy szolgálataiért, János veszprémi választott püspöktől, visszavonásig, a veszprémi egyháznak a saját birtoka mellett fekvő birtokrészt kapta használatra.

Rongált hártván, hátán királyi nagypecsét mellső lapjának töredékével. — Vasvári káptalan h. h. lt. Litt. eccl. et Famil. Fasc. C. I. 8.

430.

1351. máj. 8. (Bude, VIII. termini/oct. Georgii.)

Tamás országbíró és Turuch-i ispán azt a pert, melyet a veszprémi káptalan a veszprémmegyei Morus birtok iktatásánál nyilvánított tiltakozásuk miatt Lukács fiai : Apor, Deseu, István és Miklós mesterek ellen folytatott, a felek kívánságára máj. 1-éről nov. 8-ára halasztja, ha a felek közben ki nem egyeznek.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Maros 6. (2 példány).

431.

1351. júl. 5. (III. Nonas Julii.)

A fehérvári káptalan előtt a zalamegyei Folkus-i Herbordus fia Lőrinc ispán, Haholth-i Keled fiának, Mihálynak a fia : Miklós mester és ugyancsak Haholth-i Buzad fiának, Miklósnak a fia : János, (tehervállalással és rokonaik nevében is), mivel lelkük nem csekély kárára s népeik botránkoztatására a veszprémi püspökség területén levő zalamegyei falvaik jobbágyaival (per incolas et habitatores seu iobagiones omnium possessionum suarum in comitatu Zaladiensis) régóta nem fizettették meg a termény- és bortizedeket, s emiatt a püspök már öt esztendeje az országbíró előtt perli őket, — félvén a várhatólag kedvezőtlen ítélettől, de saját belátásukból is, megbízottjával : Miklós mester somogyi főesperessel kiegyeznek, megígérve haladéktalan folyósításukat s azt, hogy a püspöki tizedszedők (a szőlők sokasága miatt) szüret idején sátrat emelhetnek birtokaikon, részükre segítőt rendelnek ki és a tizedszedés költségeihez hozzájárulnak.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Hahot 1.

432.

1351-1357.¹

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a János veszprémi püspök és káptalanja részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldött bizonyosságának : Orbán papnak a kíséretében Wrs-i Myske fia Pál Veszprém és Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Segwar-i Tamás fiai : Miklós és János mesterek a veszprémi káptalannak többek között (Noghpechel-en?) egy 4 ökörrrel és egy lóval vontatott s 1 tunella borral megterhelt szekérét erőszakkal elvették.

Csonka és igen rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Essegh 2.

433.

1352. jan. 20. (in quind. epiph.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a János veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte István papot, egyháza oltárigazgatóját, s kíséretében a szomszédoknak és határos birtokosoknak s a káptalant képviselő Endre fia János mester kanonoknak és a püspök káplánjának : János mesternek a jelenlétében Saar-i János fia Miklós a veszprémi káptalannak a püspök Pothwasara-i, a veszprémvölgyi

¹ Az oklevél a boritékján (s az elenchusban is) 1340-re van datálva ; azonban, mivel I. Lajos királynak a János veszprémi püspök és káptalanja részére kiadott parancslevelére válaszol benne a konvent, helyes kelte János pécsi prépostnak veszprémi püspökké történt kinevezési időpontja (1346. júl. 19. Mon. Rom. Vespr. II. 117.) utáni időre esik. Mivel pedig János csak 1351-ben szenteltette magát püspökké, s az oklevelek is ekkor váltják fel a »választott« s »választott és megerősített ... püspök« címzést a felszentelt püspököt megillető »veszprémi püspök« címmel, mint amilyent oklevelünk is használ, dátuma, — ha a címhasználatnak ez a következetessége esetünkben is jogosan feltehető, az 1351—1357. évekre tehető. (Mon. Rom. Vespr. II. I-I,III.)

Mária-monostor Mama-i, továbbá a Sandur-i, Kense-i és a Saar-i nemesek birtokai között fekvő Kezy birtokát jan. 6. után ellentmondás nélkül körülhatárolta; ¹ csak Pothwasara mellett a püspöki ügyvivő nem engedett új határjeleket felállítani s a pannonhalmi apát, illetve képviselőinek a távolléte miatt (propter absentiam... abbatis, sui procuratoris ac iobagionum vel famulorum suorum) a monostor Saar-i malmánál és rétjeinél is a régi határjeleket hagyták meg. Ezen a tájon érintették a Kurmusd nevű régi vár helyét (locum castris, quod olim et nunc Kurmusd... vocatur).

I. Lajos király 1364. dec. 12-i (csonka) megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Keszi 56.

434.

1352. febr. 2. (Bude, in f. purific.)

Miklós nádor előtt Warangh-i János fia Domonkos mester a Wesprim-i Boldog Margaréta-egyház mellett levő Korlatmolna nevű s egy fertó híján 13 budai számítású dénármárkáért (pro tredecim marcis denariorum compoti Budensis minus fertone) Gehan fia Miklós mester fehérvári bírónak elzálogosított malmát a zálogösszegezen való kiváltásra felkínálja rokonainak: Tonk-i (Touk-i?) János fiainak: Zarka-nak nevezett Miklós, Benedek, László és István mestereknek oly feltétellel, hogy kielégítésük után még három évig használhatják.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 26.

435.

1352. ápr. 21. (sab. p. oct. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a János választott veszprémi püspök és káptalanja részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Német (Teutonicum) István mester kanonokot, s amikor kíséretében Volpoth fia László, ápr. 9-én, a Chatar-i egyház földjei s a Premorton-i és a Koachy-i földek között fekvő Beykchen nevű birtokot a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a káptalan birtokában levő oklevélben foglalt határai szerint az említett birtokoktól elhatárolta és a káptalan részére visszafoglalta, mivel a káptalan képviselője a Koachy nyugati részén, a Sar-víz hídjától (a portu seu ponte) északra fekvő harmadfél holdnyi és kertnek alkalmas földről azt mondta, hogy nem a Koachy-i, hanem a Premorton-i birtok határai közé esik, Koachy-i Beke fiainak a famulusai és jobbágysai a visszafoglalt s elhatárolt egy ekealjnyi földnek, 30 falcastrumnyi rétnek és egy cserjésnek az egyház részére való iktatása ellen tiltakoztak, s ezért uraikat: Lászlót, Benedeket, Györgyöt és Leustákat jún. 3-ra a király elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Berchen 4.

¹ Két határjel (mete finales) a Kezy-falubeli szőlők közelében állott.

436.

1352. máj. 11. (f. VI. a. ascens.)

Balázs pozsonyi prépostnak, János veszprémi püspök és királynéi kancellár vikáriusának bizonyságlevele a káptalan máj. 11-i, a Szt. Györgykápolnában tartott üléséről, amelyen, előzetes nyomásra, Miklós somogyi főesperes (testvére: János nevében is) lemond nagybátyjuknak, Márton egykori őrsi prépostnak végrendetileg a káptalanra hagyott Ol Wrs-i birtokrésze használatáról. — Attól tartva, hogy a jövőben elidegeníthetik, — az ottani jobbagyokat ő kergette el, ami miatt a káptalannak tiltakoznia is kellett — élete tartamára sem hagyják meg kezén Ol Wrs-öt, István mester dékán-kanonok pedig most a birtokkal kapcsolatos minden további avatkozástól eltiltja a főesperest.

Rongált papíron, hátán pecsét nyomával. — V. k. m. lt. A. Örs 17. Hiányosan és hibásan kiadva: Zala vm. I. 515. — A veszprémi káptalan birtokigazgatására fényt derítő e fontos oklevélnek teljes szövege a következő: Nos Blasius divina et apostolica provisione prepositus Posoniensis vicariusque venerabilis in Christo patris domini Johannis eadem gratia episcopi ecclesie Wesprimiensis auleque reginalis cancellarii in spiritualibus generalis. Notum facimus per presentes quorum interest universis: Quod cum nos in anno domini M.° CCC.° quinquagesimo secundo, feria sexta proxima ante festum ascensionis domini, in capella beati Georgii martiris, ubi in medio discretorum virorum capituli videlicet eiusdem Wesprimiensis ad eundem locum universaliter conventorum capitulariter de negotiis ipsius ecclesie tractaturi oportunitate consedissemus; tandem magister Nicolaus archidiaconus Symigiensis considerans se et Johannem fratrem suum ex vigore litterarum testamentarias dispositiones magistri Martini quondam prepositi Wrsiensis patrum ipsorum continentium et in presentia sui coram nobis et pleno eodem capitulo prius perlectarum, quarum contentia percepta ipse dominus archidiaconus Paulo ante prefatum diem pro deliberatione et tractatu cum eodem Johanne fratre suo habendo ab eisdem dominis de capitulo peccerat sibi assignandum de Ol Wrs nil perpetuitatis seu proprietatis habere, — exurgendo perpetuitati et proprietati eiusdem possessionarie portionis in eadem Ol Wrs habite et quam hactenus possedisset, eisdem dominis de capitulo et ecclesie [Wesprimi]miensi resignando et reddendo pure renuntiavit et simpliciter coram nobis; factaque huiusmodi renuntiatione et resignatione ibidem et in continenti usque v[ita]m s[ua]m sibi dari gratiose et conferri ab eisdem dominis humiliter et prece postulabat subiectam. Qui cum petitioni huiusmodi eiusdem domini archidiaconi acquiescere nolentes, ipsam possessionariam portionem per cauthela in futuro adinveniendam a se et ecclesia ipsorum timentes alienari — eidem non dedissent a[d] conser] vandum, sed omnino eandem abstulissent ab eodem tamquam suam et ecclesie eorum prenotate; demum iobagiones in eadem possessionaria portione prius resid[entes] idem archidiaconus fecit affugari, ut postea idem capitulum universaliter et singulariter nobis extitit protestatum de archidiacono prenotato; ibidem etiam post huiusmodi resignationem eiusdem possessionarie portionis per ipsum archidiaconum modo premissa factam magister Stephanus canonicus eiusdem capituli et decanus exurgens vice et nomine eiusdem capituli, archidiaconum sepedictum ab ulteriori se intromissione in eandem possessionem seu eiusdem dominium prohibuit coram nobis. Nos igitur presentes litteras ad petitionem eorundem dominorum de capitulo prefate Wesprimiensis ecclesie confici sigilloque nostro apponi fecimus [communi iustitia] suadente. Datum anno, die et loco prenotatis.

437.

1352. jún. 23. (III. f. IV-e a. nat. Joh. bapt.)

A vasvári káptalan¹ jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte Mihály papot, s amikor kíséretében szentlászlói (de sancto Ladizlao) Baas (fia...) jún. 21-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Kezw birtokot István fia Miklós egykori bán részére elhatárolta és visszafoglalni akarta, a veszprémi káptalan képviselője egy sessionak, egy kőből épült háznak (pallacii lapidei), egy malomnak, három nem művelt szőlőnek, a Chumkerekere nevű ligetnek (nemus), bizonyos szántóföldeknek s egy rétnak az iktatása ellen tiltakozott, ezért, júl. 1-re, ítélőszéke elé idézte, s a vitás földnek és tartozékainak az értékét, fogott bírák közreműködésével, 13 bécsi dénár-márkában állapította meg.

Tamás országbíró 1353. jan. 24-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 3.

438.

1352. júl. 8. (Bude, VIII. termini/oct. nat. Joh. bapt.)

Tamás országbíró és Turuch-i ispán a Valth-i Demeter fia István által képviselt István fia Miklós egykori bánnak a veszprémi káptalan ellen azért folytatott perét, mert a 13 márkára becsült egy Kezeu-i sessionak s egy kőből való háznak (pallacii lapidei), továbbá egy malomnak, három nem művelt szőlőnek, Chumberke nevű ligetnek és bizonyos szántóföldeknek s egy rétnak a felperes javára való iktatásánál ellentmondott, — okt. 6-ra halasztja.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Dl. 4295. (Acta eccl. Cameralia.) Az oklevél alsó szélén: pro domino Nicolao Stephanus filius Dominici cum procuratoris nostris; pro capitulo Johannes filius Anyani cum eisdem ad exhibitionem instrumentorum. Epiphaniarum.

439.

1352. aug. 1. e². (Bude, X. termini.)

Tamás országbíró a veszprémi káptalannak Seguar-i Tamás fiai: Miklós és János elleni perében, mivel a János litteratus által előadott panasz szerint az egyháznak Gyupolth nevű földjét elfoglalták, az alperesek ügyvédje: Burs fia Mihály pedig tagadta a vádat, meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében a megnevezett esküdtek valamelyike a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a birtokot lássa el határjelekkel és visszafoglalva iktassa a káptalannak, az esetleges ellentmondókat pedig aug. 15-re idézze meg a király elé.

Rongált, vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyipolth 4.

¹ A csonka ítéletlevél adatai a Dl. 4295. (1352. júl. 8.) oklevélből pótolhatók. (Tamás országbíró perhalasztó oklevele.)

² Rongált volna miatt dátuma pontosan nem állapítható meg. Az iktatás aug. 1-én (in oct. Jacobi) történt.

440.

1352. aug. 29. (IV. Kal. Sept.)

A fehérvári káptalan előtt Mihály fia Jánosnak a fiai: Miklós somogyi főesperes és testvére: János, a veszprémi káptalan nemes jobbágyai, mivel uraiknak róluk hamisul jelentetett, hogy hálátlaná válva *conditiojukturól* megfeledkeztek, s az országos nemesek közé (*eorum... conditione spreta in exercituantes regni nobiles*) akarnak emelkedni, és titkon ilyesfajta írást is szereztek, — hogy ellenségeik hírverését megcáfolják, s a káptalan gyanúját eloszlassák, kijelentik, hogy őseikkel egyetemben régtől fogva a káptalan harcoló nemes jobbágyai (*nobiles iobagiones exercituare debentes*), továbbá, hogy uraik jóindulatát biztosítsák, a birtokukban levő minden olyan oklevelet, amely nyilatkozatukkal és állapotukkal ellenkezne (*confessionis et statui contrariari*) és a káptalannak kárára szolgálna, semmisnek nyilvánítanak.

Rongált, vízfoltos hártján, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 27.

441.

1352. szept. 20. (Bude, f. V. a. Ma...¹)

I. Lajos király a veszprémi egyházmegye területén tizedfizetésre kötelezett nemességhez és bármiféle más *conditiojúj* lakossághoz. — A budai országgyűlésen, a korábbi szokást megváltoztatva, a tizednek terményben való fizetését rendelte el.² Azonban, mivel ráeszmélt, hogy magának és alattvalóinak ebből csak lelki kára származik, s emiatt a pápával is nézeteltérése támadt, olyan dologba tehát, amelyben nem illetékes, nem kívánván avatkozni, a tizednek pénzben való megváltását állítja vissza olyképpen, hogy ahol eddig kepénként 12 vagy 10 bécsit (*vyennenses*)³ fizettek, ott a folyó évben nyolcat, ahol pedig kevesebbet, vagy csak nyolcat adtak, ott nyolc bécsit kell fizetni a bárány-, gida- és méhtized mellett. A jövőre új intézkedést ígérve, rendeletét vásárokon és más nyilvános helyeken rendeli kihírdettetni, az ispánoknak és alispánoknak pedig megparancsolja, hogy a tizednek ilyenformán való behajtására, szükség esetén, a püspök tizedszedője mellé küldjenek ki megyei embert.

Rongált papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. h. h. lt. *Decimae episcopi et capituli* 6. Említi: Fejér IX/7. 111.

¹ A dátumban szereplő szentnek a nevéből csak a »Ma« szótag olvasható, s *Mathei*-re egészítendő ki, miként az I. Lajos királynak az erdélyi püspök részére ugyanazon nap (in vig. *Mathei*) kiadott, rövidebb s némileg módosított, lényegében azonban azonos tartalmú oklevélből megállapítható. (Zimmermann, F. — Werner, C. — Müller, G.: *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. Hermannstadt, 1897. II. 89.)

² *Prelati quoque et viri ecclesiastici iobagiones habentes primo decimas, post hec similiter nonam partem omnium frugum suarum et vinorum ipsorum exigant.* 1351. art. 6. §. 2.

³ Holub J. (*Zala megye története a középkorban* 368.) a »*vyennenses*« alatt bécsi dénárt ért, azonban nem lehetetlen, hogy itt bécsi fillérről van szó (*Zsámbéki L.*: *Magyar művelődéstörténeti kis-lexikon* 56.), amelyet később »bécs«-nek is mondtak. *Magyar oklevélszótár* s. v. bécs.)

Az oklevél szövege: Lodovicus dei gratia rex Hungarie fidelibus suis nobilibus et aliis cuiusvis status hominibus in diocesi Wesprimiensis episcopi constitutis et existentibus, decimasque ab antiquo solvere debentibus salutem et gratiam. Licet pridem in congregatione nostra Bude, ubi nostra residentialis curia celebrata, consuetam solutionem decimarum ad instantiam vestram et aliorum regnicolarum nostrorum immutaveramus et cum frugibus seu in specie easdem vestris diocesanis episcopis solvi mandaverimus, tamen, quia ex hoc tam nostre, quamstrarum animarum grave detrimentum et iacturam cognoverimus imminere, propter quod etiam per dominum sumpsum pontificem nobis extitit improperatum; et quia etiam de negotio, quod ad nostrum forum vel dispositionem non pertinet, nos intromittere non debebamus, ideo predictam dispositionem et ordinationem in hac parte revocamus et volumus, ut sicut temporibus progenitorum nostrorum et nostris usquemodo, predictam solutionem decimarum, fiebat vel soluta erat, fieri in pecunia, sic et hoc anno per vos et alios nostros regnicolas persolvatur, cum hac tamen moderatione, ut ubi duodecim vyennenses vel decem pro capetia exigebantur, non plures quam octo vyennenses, et ubi pauciores vel octo exigebantur vel solvebantur, eomodo, prout solutum erat, simulcum decimis agnorum, edorum et apum exigatur et solvatur, dummodo numerus ipsorum octo Vyennensium nullatenus excedatur, aliis autem annis solvantur ipse decime et exigantur, sicut deliberaverimus, ut anime vestre saluti videatur expedire. Quare fidelitati vestre firmo regio sub edicto precipientes mandamus, quatenus decimas ipsas dicare permittendo vestro diocesano episcopo tempore consueto, vel suis decimatoribus per ipsum deputatis secundum moderationem et limitationem supradictam simulcum decimis agnorum, edorum et apum absque contradictione aliquali persolvatis, aliud nullatenus facere presumptatis. Et hoc volumus in foris et locis publicis pa[lam facere]. Vobis autem comitibus vel vicecomitibus in dicta diocesi constitutis firmiter precipiendo mandamus quatenus decimatoribus dicti episcopi...¹ exigendum predictas decimas hominem vestrum, si necesse fuerit, ad...², qui ipsas decimas modo superius expresso, unacum decimatoribus...³ domini episcopi exigat plene et integre nostra auctoritate mediante. Datum Bude, feria quinta proxima ante festum beati Ma[tthei] anno domini Mollesimo CCC^{mo} L^{mo} secundo.

442.

1352. okt. 25. e.⁴

I. Lajos király a veszprémi Mária-monostor apácáinak a panaszára, hogy a veszprémi káptalan nyolc Palaznuk-i curiájukat elfoglalva tartja, meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében foglalja vissza a sessiókat az apácák részére, az esetleges tiltakozókat pedig idézze meg ítélőszéke elé.

Tamás országbíró 1353. nov. 27-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 31.

¹ Egy-két szó hiányzik.

² Egy szó hiányzik.

³ Egy szó hiányzik.

⁴ Okt. 25-én történt a birtokvisszafoglalás.

443.

1352. okt. 25. u.¹(... /die proximo a. Demetrii.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte Cheech (dictus) János karpapot, s kíséretében, a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, okt. 25-én, Palaznuk északi részén két boradó-jobbágy (vinidatorum iobagionum) curiáját a veszprémi káptalannak, keleti szélén egy curiát a helybeli Szt. András-egyháznak, déli részén pedig egy curiát a Beel-i apátnak hagyva meg, a falu mindkét utcatorát (utrosque vicos) a veszprémi Mária-monostor részére visszafoglalta, amikor azonban őket birtokukba beiktatni akarta, István villicus urai nevében tiltakozott, ezért a veszprémi káptalant dec. 7-re a király elé idézte.

Tamás országbíró 1353. nov. 27-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 31.

444.

1352.

Jakab hantai prépost, Balázs budai és Mihály fehérvári főesperes, valamint Benedek mester veszprémi kanonok János veszprémi püspök és királynéi kancellár idejében — többnap munkával — az egyház levéltárából és másunnan összegyűjtik s jegyzékbe foglalják a püspökség jogait biztosító fontosabb okleveleket azzal a megjegyzéssel, hogy a káptalan ügyeire vonatkozókat a káptalan rendelkezésére kell bocsátani. Borsá I. : A veszprémi püspökség levéltárának első jegyzéke 1352-ből. Levélt. Közl. 1942—1945. 384—388. (Veszprém, Eccl. 79. 1a-2b.) — Az 1352-ben nyilvántartásba vett 94 oklevélből ránkmaradt és azonosítható a következő 20 Anjou-kori oklevél : 1. Ottó király 1306. júl. 28. (Vp. lt. Herend 5.), 2. Benedek veszprémi püspök 1307. márc. 5. (Vk. m. lt. Vámos 4. E helyen a jegyzék a veszprémi egyház okleveléről beszél csupán. Lehet, hogy ebben az ügyben a káptalan is adott ki oklevelet, és akkor erre vonatkozik a lajstrom bejegyzése.), 3. Veszprémi káptalan 1309. jan. 20. (Vk. m. lt. Vámos 5.), 4. I. Károly király 1312. jún. 27. (Vp. lt. Keér 1.), 5. I. Károly király 1313. okt. 26. (Vp. lt. Decimae episcopales 8.), 6. István veszprémi püspök 1313. okt. 26. (Vk. m. lt. Insula magna 2.), 7. I. Károly király 1314. jan. 9. (Vk. m. lt. Kál 15.), 8. Tihanyi konvent 1314. aug. 8. (Vk. m. lt. Vámos 6.), 9. Tihanyi konvent 1315. aug. 25. (Vk. m. lt. Gyulakeszi 6.), 10. Tihanyi konvent 1318. márc. 1. (Vk. m. lt. Vámos 7.), 11. I. Károly király 1318. jún. 29. (Vp. lt. Herend 6.), 12. Fehérvári káptalan 1318. júl. 10. (Vk. m. lt. Barnag 1.), 13. Fehérvári káptalan 1319. febr. 7. (Vp. lt. Antalfa 2.), 14. I. Károly király 1323. jún. 26. (Vk. m. lt. Kál 16.), 15. I. Károly király 1323. dec. 18. (Vp. lt. Keér 1.), 16. I. Károly király 1324. ápr. 19. (Vp. lt. Antalfa 2.), 17. Fehérvári káptalan 1324. máj. 4. (Vp. lt. Vámos 2.), 18. I. Károly király 1327. okt. 30. (Vp. lt. Sümeg 1.), 19. Pál országbíró 1330. máj. 12. (Vk. m. lt. Nyirád 3.), 20. László kalocsai érsek és társai 1330. júl. 29. (Vk. m. lt. Insula magna 4.)

¹ Okt. 25-én történt a birtokvisszafoglalás.

445.

1353. jan. 17. (Bude, V. termini/oct. epiph.)

Tamás országbíró és Turuch-i ispán a fehérvári káptalannak. — Balázs mester budai főesperes a veszprémi káptalan nevében panaszt emelt Kouachy-i Beke ellen azért, mert 1344. jún. 25-én, amikor a királyi ember a tihanyi konvent bizonyágának a kíséretében s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a veszprémmegyei Beychen nevű birtokot a káptalan részére visszafoglalta, a birtokbaiktatás ellen tiltakozott. Mivel az 1353. jan. 13-i tárgyaláson Beke azt állította, hogy Veszprém megyében ilyen nevű birtok nincsen, de felőle a káptalan visszafoglalhatja, — az országbíró utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki bizonyágait, s kíséretükben a két fél részére kijelölt megbízottak, ha a káptalan a megye bármely helyén is ilyen nevű birtokot vagy birtokrészt megjelöl, a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy ügyvédjeik jelenlétében, márc. 6-án foglalják vissza, válaszsák el mások birtokaitól, s iktassák a veszprémi káptalan részére, ha (Beke kivételével, aki perben áll) valaki ellent nem mond; eltiltás esetén pedig a vitás földet határolják el és becsülik föl. A jelentést a király részére kéri megküldetni.

A fehérvári káptalan 1353. apr. 17-i jelentésében. — Vk. m. lt. Berchen 5

446.

1353.¹ jan. 24. (Bude, XII. oct. epiph.)

Tamás országbíró és Turuch-i ispán ítéletlevele. — 1352. jún. 21-én, amikor Kezw birtokot István fia Miklós egykori bán részére elhatárolták és visszafoglalták, a veszprémi káptalan képviselője a 13 márkára becsült birtokrésznek: egy sessionak, egy kőből épült háznak (pallacii lapidei), egy malomnak, három nem művelt szőlőnek, a Chunkereke nevű ligetnek, bizonyos szántóföldeknek s egy rétnek az iktatása ellen tiltakozott. Több perhalasztás után a felek, 1353. jan. 13-án Tamás országbíró és bírótársai: Miklós nádor, Gyetus fia János Boymuch-i várnagy és Theremhegh-i Miklós... nádori, továbbá Wgal-i Pál országbírói ítélmesterek s Bubek (dictus) Domonkos fiainak: Istvánnak és Györgynek, liptói ispánoknak az elbírálására bízták ügyüket. A káptalan képviselője: Balázs mester budai főesperes két oklevéllel bizonyított: 1. III. Béla 1180.² Papjának: Chumpnak, akit Eleknek nevezett el, a Tapolcha és Kuzeu falvak között egy ligetet (nemus) három ekealja földdel adományoz, mely utóbbinak 1. része a Tapolcha-t Apaty-val, 2. része a Tapolcha-t Kezeu-vel összekötő utak mentén, 3. része pedig a Hegmogos falu és Egro patak között fekszik. — 2. 1247. A fehérvári káptalan előtt a veszprémi egyház abból a zalamegyei prediumból, amelyet Chumpo prépost halálos ágyán a veszprémi egyházra hagyott, s amelyet eddig fia: Simon mester kántorkanonok kezelt, de öregsége és betegsége miatt szántóföldjeivel, malmaival, szőlőivel, erdőivel, rétféjével, 18 libertinusával és egyéb

¹ Évszáma hiányzik, datálása azonban Tamás országbíró 1352. júl. 8-i perhalasztó oklevele alapján (Dl. 4295.) lehetséges. A bírótársak azonosítását a Dl. 48,374. sz. (Tamás országbíró 1354. márc. 5-i) oklevele teszi lehetővé.

² Krit. jegyz. 135. (Az 1182. és 1184. közötti időre téve.)

tartozékaival az egyháznak visszaadott, — szegénységükre való tekintettel testvéreinek : Lázárnak és Eleknek valamint lemenő ági örököseinek a Dyzl falu melletti malmát, a predium földjeinek és ligeteinek a felét, két rétjét, egy régi s egy új szőlejét és kilenc (Lázárnak öt, Eleknek négy) libertinusát adományozza azzal, hogy családjuk kihaltával a birtok az egyházra száll vissza. Az adományt IV. Béla király jóváhagyta. — Ezzel szemben Miklós bán kijelentette, hogy Kezew örökölt birtoka, s állításának bizonyítására Kubulcut-i Péter alnádornak Dénes nádor által megerősített 1234-i oklevelét mutatta be, mely szerint az alnádor Chumpu fia Simon s Csépán és Lázár ellenében, a náluk zálogban álló 300 hold földjét, három szőlőjét és két malmát Hoholth ispánnak ítéli meg azért, mert idézésére nem jelentek meg, és tanúkat sem állítottak. — A bizonyítás után Tamás országbíró Miklós bán oklevelét, mivel a perelt birtokot és az ügy érdemét csak általánosságban érintette, úgyhogy sem ő, sem bírótársai sem tudtak rajta eligazodni, — mint egyszerű írást (simplicem litteram) — elveti, őt örök hallgatásra ítéli, s a Kezew-i birtokrészt, felsorolt tartozékaival együtt, a veszprémi káptalan birtokának jelenti ki.

Rendkívül rongált, csonka és vízfoltos hártván. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 3.

447.

1353. jan. 29.

I. Lajos király János veszprémi püspök kérésére, egyháza zalamegyei Ereկ nevé birtokán, keddi napokon tartandó hetivásárt engedélyez. Zala vm. I. 534. (Vp. lt. Ereկ I.)

448.

1353. márc. 6.

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy kanonokja : Beren-i Péter mester kíséretében Wrs-i Mihály fia Miklós febr. 27-én a veszprémi püspökség Nova birtokán határjárást végzett, márc. 2-án pedig Pondulyag és Ratk birtokoknak ugyancsak a püspökség részére való visszafoglalására szálltak ki. Mind a két esetben ellentmondás hangzott el. A tiltakozókat márc. 31-re ítélőszéke elé idézték. Zala vm. I. 535. A fehérvári káptalan 1470. febr. 6-i átírásában. (Dl. 4335.)

449.

1353. márc. 31.

I. Lajos király előtt a zalai Szt. Adorján monostor apátja : Miklós, monostorának a veszprémi püspökség Nyrad birtokával szomszédos zalamegyei Bodon nevé birtokát János veszprémi püspöknek adja bérbe, aki ezért, a zalai konvent előtt és nyugta ellenében, minden Szt. Márton-napon évi 12 széles bécsi pensát tartozik fizetni. Pannonh. rendt. VII. 526. (Az esztergomi káptalan 1431. jan. 20. átírásában.) (Vp. lt. Nyirád 9.)

450.

1353. ápr. 17. (f. IV. a. Georgii.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Tamás ország-bíró és Turuch-i ispán parancsára kiküldte Kwn (dictus) János(?) kanonokot, s kíséretében Wrs-i Mihály fia Miklós, márc. 16-án, a veszprémi káptalan Beychen nevű birtokát, amely István mester dékán és más kanonokoknak a megjelölése szerint a Sar folyó mellett, a Premorton-i birtoknak, a Chatar-i egyház földjeinek és Kouachy-i birtoknak a határai közé esik, visszafoglalta és elhatárolta, azonban, mivel az így elhatárolt földet a dékán egyháza Premortun-i, Beke pedig a saját Kouachy-i birtokához tartozónak vallotta, az egy ekealjnyi földet és 30 falcastrumnyi rétet, fogott bírák segítségével, tíz márkára becsülte fel.

Rongált, elfakult papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Berchen 5.

451.

1353. ápr. 18.

A fehérvári káptalan előtt a Rathk-birtokon élő Myke fiának: Gergelynek a fia: Gegow kijelenti, hogy a Pondulygh és Rathk nevű birtokokat a veszprémi püspökség jogán bírja. Az elsőt még atyja vette (bérbe), s a püspök bármikor kiválthatja, a másikat pedig prediális, illetve feudális címen használja, a rájuk vonatkozó okleveleit pedig bármikor kész a püspöknek bemutatni. Zala vm. I. 538. (Dl. 4349.)

452.

1353.¹ jún. 30. (in villa Thopolcha, IV. congregationis/f. III. p. nat. Joh. bapt.)

A Tapolcán tartott 1353. jún. 27-i zalamegyei közgyűlésen Zeleus-i Ányos fia János, mint a veszprémi káptalan ügyvivője, óvást emel a Bylige-i Barlag-i, Werusto-i és Chepel-i népek azon eljárása miatt, hogy a káptalan Pachyl-i,² Wazwl-i³ és Zeleus-i birtokaihoz tartozó szőlőhegyeket (montes vinearum) művelik és használják, hegyvámot azonban vonakodnak fizetni (tributa predictarum possessionum dare et persolvere recusarent); tiltakozik azért is, mert az egyház Kezeu-i birtokrészét, szomszédai és határosai, főként a Thopolcha-i hospesek, folyton dézsmálják (usus fructus et utilitates... uterentur!).

Megcsonkult és vízfoltos papíron, hátán pecsétek nyomával. — Vk. m. lt. Szőlős iuxta Balaton 13.

¹ A veszprémi káptalan levéltárában 1363-ra datálták, azonban az oklevél dátumának az évszámában az L (50) után nem lehet X-et (10) olvasni. Az 1353-as évszám mellett szól a káptalani levéltárnak már elveszett két, ugyanebben az ügyben kiadott, perhalasztó oklevele is. (Szőlős iuxta Balaton 12. és Vászol 8. jelzet alatt. Rövid regesztájuk az elenchusban.)

² Előfordul Pychyl alakban is.

³ Előfordul Wazul alakban is.

453.

1353. júl. 26. u.¹ (.../II. Jacobi.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy júl. 26-án, amikor bizonyosságának a kíséretében a királyi ember 4 Echyri sessiót, illetve telek-helyet: (hármát a helybeli egyház oldalán, a Balaton felőli részen, egyet pedig a plébános curiája mellett) — a hozzájuk tartozó s részben a Balaton mellett, részben pedig a falu nyugati oldalán fekvő szántóföldekkel együtt a veszprémi káptalan részére visszafoglalt, Echyri-i Tamás fia György és János fia László a saját, valamint Benedek fia István és Gergely fiainak: Péternek és Miklós-nak a nevében az iktatásnak ellenemondott, ezért ítélőszéke elé idézte őket.

Bubek István országbíró 1365. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Ecsér 5.

454.

1353. aug. 3. (sab. p. oct. Jacobi.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldte János mester karpapot, s kíséretében Chatari János megállapította, hogy a Ratolt-nembeli Lőrinc fiai: László és János mesterek a veszprémi káptalan Vigand nevű birtokán négy év óta nem engednek szántani azoknak, akiknek kepe fejében művelésre kiadni szokta (pro capetiis eas anno quolibet dare fuissent consueti), s ebből kifolyólag évente 100 kepényi kárt szenved; végül pedig nevezettek az egyház e birtokán sok gyümölcsfát is kivágattak (arboresque quam plures fructiferas excidi fecissent).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Viganth 6.

455.

1353. aug. 10. (Wesprimii, in f. Laurentii.)

János veszprémi püspök és királynéi kancellár, atyai háza egykori szolgálójának (famula), Pál özvegyének, Roka (dictus) János, a veszprémi egyház Arukfeu-i jobbágya anyósának: Elena nemes asszonnynak, régi szolgálatainak jutalmául és szegénységére való tekintettel, az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt Cosma fia Beke, egykori egyházi nemes jobbágy Arukfeu-i telkét és tartozékait (sessionem seu fundum curie) a káptalan beleegyezésével s oly kikötéssel adományozza, hogy (utódai is) azokat a szolgálatokat (servitia et debita) teljesítik, amelyekkel az egyház többi jobbágya tartozik, ha pedig hűtlenné válnának, az adományt rögtön elveszítik.

Hártyán, 2 függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vp. lt. Árokkő 1.

¹ 1353. júl. 26-án történt a visszafoglalás.

456.

1353. okt. 28.

A fehérvári káptalan jelenté I. Lajos királynak, hogy Miklós mester kanonok kíséretében Chatar-i Miklós fia János Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy a Zarberyn nevű birtok, amelyet a veszprémi káptalan, a veszprémvölgyi apácák és Vrs-i Myske fiai: Pál és Jakab egymás között felosztottak, mindig a veszprémi káptalané volt, s más ilyen nevű birtok Veszprém megyében — a Balaton közelében — nincsen. Hazai okmt. IV. 178. (Vk. m. lt. Sárberén 7.)

457.

1353. nov. 27. (X. termini/oct. Martini.)

Tamás országbíró perhalasztó oklevele. — A veszprémvölgyi Mária-monostor apácái pert indítottak a veszprémi káptalan ellen azért, mert amikor I. Lajos király 1352. okt. 25. e. parancslevele alapján, okt. 25-én, nyolc Palaznuk-i curiát visszafoglaltak, a fehérvári káptalan okt. 25. u. jelentése szerint a káptalan képviselője az iktatás ellen tiltakozott. Az 1353. nov. 18-i tárgyaláson, Miklós mester somogyi főesperesnek arra a kérdésére, mikor vesztették el ezt a nyolc sessiót, — mert szerinte Palaznuk-on emberemlékezetet meghaladó idő óta a káptalan az egyedüli birtokos, — a Judit nővér kíséretében megjelent Viola apátnő azt felelte, hogy a hűtlen bárók háborúja óta (a tempore guere baronum infidelium in regno existentium), eltiltólevelet azonban nem tudott felmutatni, ellenben I. Károly király átírásában elhozta Kálmán király 1109-i,¹ többek között a nyolc mansio eladományozásáról is szóló oklevelét. A káptalan ügyvédje I. Károly király két oklevelével bizonyított, de mielőtt ítélethozatalra került volna sor, a Jakab mester curiai notarius által közvetített királynéi parancsra az országbíró (pro maturiori deliberatione) 1354. máj. 1-re halasztotta a per további tárgyalását.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Paloznak 31.

458.

1353. nov. 29. (Bude, XII. oct. Martini.)

Tamás mester országbíró és Turuch-i ispán ítéletlevele. — A veszprémvölgyi Mária-monostor apácái 1353. szept. 19-én, Veszprémben, Zarberen-i birtokukkal kapcsolatban Erzsébet királyné előtt panaszt emeltek a veszprémi káptalan ellen, s a királyné, bírótársak hiányában (propter absentiam baronum suorum), az országbírót bízta meg az ügy elbírálásával. Az 1353. nov. 18-i tárgyaláson Vyola apátnő bemutatja Kálmán király I. István adományát megerősítő 1109-i² privilégiumát, melyből kitűnt, hogy Zarberen faluban a monostornak van 54 mansiója (melyek mindegyike évente 60 köből

¹ Krit. jegyz. 42.

² Krit. jegyz. 42.

bort tartozik szolgáltatni), ugyanannyi szőlője, a faluval közös földje és a Konyhaerdőn (*silva coquine*) kívül is erdeje. A káptalan képviselőjében Miklós mester kanonok és Mihály mester főesperes, birtokjogaik védelmében, I. László 1082-i¹ és II. András király 1222-i oklevelét² nyújtják be. Mivel az 1082-i oklevél szerint a káptalannak nem Zarberenben, hanem egyszerűen csak Beren-ben adott László király három ekealja földet, két szőlőt, erdőt, a Balatonon halászatot s ezen kívül sok szolgát, II. András pedig két mansiót, szőlőket, réteket és erdőket, — az országbíró, minthogy több Beren, de csak egy Zarberen van, Kálmán király oklevele alapján az apácáknak ítéli meg az 54 mansiót (mindegyikhez 50 hold szántóföldet rendelve), továbbá az 54 szőlőt és a Konyhaerdőn kívüli erdőt, — meghagyván a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében speciális megbízottai: Kezy-i Lőrinc fia László, Kulus testvére: Lachk és Jakab curiai notarius 1354. febr. 28-án az apácáknak megítélt Zarberen-i birtokot és tartozékait a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében mások birtokjogaitól elválasszák és a monostor részére iktassák; azokat pedig, akik úgy vélik, hogy ottan szintén van birtokjoguk, figyelmeztessék, hogy bírói úton keressék igazukat. A jelentést 1354. máj. 1-re a királynak kéri megküldetni.

Igen rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — V. m. lt. Sárberén 9. Ép szövege a fehérvári káptalan 1354. ápr. 14-i átírásában. (U. o. Sárberén 10.)

459.

1354. ápr. 28. (f. II. p. quind. resurrect. domini.)

A fehérvári káptalan Sebestyén mester veszprémi kántorkanonoknak a kérésére átírja az elhunyt Tamás országbírónak a veszprémvölgyi apácák és a veszprémi káptalan között a Zarberen birtokért folytatott perben 1353. nov. 29-én kiadott ítéletlevelét, hozzácsatolva a káptalan tiltakozását azért, mert amikor az ítéletet a királyi megbízottnak a fehérvári káptalan bizonyosságának a kíséretében (1354. ápr. 23-án) végre kellett volna hajtania, s az apácák részét kiharóva a maradékot a veszprémi káptalannak átadnia, az apátnő Istenről és igazságosságáról megfeledezve, bár az idősb Erzsébet királyné önszántából (az országbíró közben meghalt) kiküldte Lőrinc fia László mestert és curiája notariusát: Jakabot, a fehérvári káptalan emberét nem akarta meghívni azért, hogy a veszprémi egyház Zarberen-i jogai továbbra is eltítkolva maradjanak, — hangsúlyozva, hogy a káptalan e birtokrészét az apácák már jóideje bitorolják.

Papíron, zárlatán pecsét töredékével. — V. m. lt. Sárberén 10.

¹ Krit. jegyz. 21.

² Krit. jegyz. 386.

460.

1354. máj. 13.

Ylhanoi Péter pápai káplán és ügyhallgató a veszprémi préposthoz és főespereshez, a fehérvári préposthoz és kántorkanonokhoz s a pozsonyi préposthoz és őrkanonokhoz. Mivel János veszprémi püspöknek a Mihály komáromi főesperes, továbbá Mihály Vrs-i és Benedek Sasagh-i plébánosok elleni tizedperében a pápa őt rendelte ki bírónak,¹ — váltakozva ketten-ketten, egymásután háromszor, idézzék meg őket a pápai curia bírósága elé. Mon. Rom. Vespr. II. 161. Regesztája: Pest vm. 63. (Vp. lt. Litterae adiunctae nb. 15.)

461.

1354. jún. 19. (in oct. corp. Christi.)

A pannonhalmi konvent előtt János mester dékán, veszprémi kanonok, káptalanja nevében bejelenti, hogy Konth Miklós vajda, Zolnuk-i ispán és testvére: Leukus mester, a káptalan Premorton nevű birtoka határai között elég nagy területet, nevezetesen Tuzukteleke és Kalozd nevű földjeiket elfoglalták és Peeth nevű birtokukhoz csatolták, ezt tették a káptalannak ezen a birtokon levő három malmával is, — s ezért őket az elfoglalt földeknek birtokukban való tartásától eltiltja.

Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Kálóz 9. — Az 1383. máj. 16-i ítéletével szerint ugyanaznap, de 1355-ben a győri káptalan is adott ki azonos tartalmú oklevelet, kivonatát azonban nem közli. Az 1355-ös évszám tollhiba lehet.

462.

1354. nov. 10.

A fehérvári káptalan előtt a veszprémi káptalan képviselőjében megjelent István mester kanonok és dékán kíséretében Dénes fia Miklós, Mihály fia Péter, Gervasius fia Pál, Péter fia István és Tyba fia István Jutas-i nemesek a saját, valamint Onth fia Bakou, Dénes fia László, Tamás és fiai: András, János és Domonkos, Demeter fiai: János és Tamás, Egius fia László, Gervasius fia Petew, Miklós fia István és János fia Miklós, ugyancsak Jutas-i nemeseknek s részben rokonaiknak a nevében előadják, hogy a veszprémi káptalan — a Lampert országbíró 1322. márc. 10-i ítéletlevelében szereplő őseik ellen két eke-alja földnek az elfoglalása miatt pert indított, s ezért az országbíró néhányukat fej- és jószágvesztésre ítélte, most pedig Drugeth Miklós országbíró őket kötelezte a káptalan birtokai által körülzárt földjeiknek az átadására, — ezért János veszprémi püspök és más fogott bírák közvetítésével így egyeztek ki: a nagy folyó mellett, a Jutas-i birtok közelében, délfelől egészen a folyóig terjedő s a káptalan Bagarfelde nevű szántóival határos földjeiket, néhány egytagban levő kaszálójukat — egy rétnek a kivételével, amely egykor Pál fia Jánosé volt, most pedig a káptalané — elégtételül a veszprémi káptalannak adják, a káptalan pedig, noha az előzmények után terhelhette volna őket, ezeket

¹ Ezt kérte a püspök ügyvédje, kinek keltezetlen kérvényét Ylhanoi Péter parancslevele foglalja magában.

a földeket, a fehérvári káptalan nov. 6-i határjárásai registrumában foglalt határaik szerint — megfelezte velük. Anjou-kori okmt. VI. 244., egy I. Mátyás király által 1462. máj. 10-én átírt példány (Dl. 15.680. Coll. S. J. Jauriensis Fasc. 3. No. 8.) alapján (kihagyásokkal) kiadva. Eredetije: Vk. m. lt. Jutas 13. Tartalmilag átírva: Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében (u.o. Bogárfölde 4.) s ennek a fehérvári káptalan 1374. jan. 1. és jan. 11. átírásában. (U. o. Bogárfölde 5.) A regesztában szereplő személy- és helynevek a Vk. m. lt. Jutas 13. sz. eredetijének az írásmódját követik.)

463.

1355. máj. 14. u. (.../f. asscens. Christi.)

László csázmái prépost, királyi kápolnaispán és titkos kancellár előtt a dékánja által képviselt veszprémi káptalan és Vesprim-i István fia..., testvére: Mihály nevében is, az országbíró előtt folytatott perükben egységre lépnek: István fiai Vesprim környékén, a Veszprémből Kadarta faluba vezető út mentén két, s a Ker. Szt. János egyháza mellett, a Bidustow (nevű helyen), egy földdarabot adnak a káptalannak, ez pedig ugyanezen templom nyugati oldalán levő sessiójuk birtokában hagyja meg őket.

Csonka hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 28.

464.

1355. jún. 7. (Bude, VIII. termini/oct. penthec.)

I. Lajos király a veszprémi káptalan nevében megjelent István dékánnak s a zalai apát és konventje képviselőjének: Cosmas famulusnak a kérésére, egyházaik perét, Miklós országbíró halála miatt, okt. 6-ra halasztja.

Papiron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kolon 10/A.

465.

1355. júl. 13. (in f. Margarethe.)

A veszprémi káptalan — azt akarván, hogy somogymegyei (Naghberen-i)¹ jobbágysai meghatározott pénzüsszegben és rögzített határidőben fizessék a collectát, s eme kötelezettségüknek rendben és készségesen teheszenek eleget, szabadságaik pedig épségben megóvassanak, örök időkre szólóan a következőket rendeli: 1. Minden egész telek után, évenként két részletben Szt. György és Szt. Mihály ünnepe táján 30—30, összesen 60, Szt. Mártonnapkor pedig 12, (a mindenkor forgalomban levő) dénár terragiumot fizetnek s ősi szokás szerint három ünnepi ajándékkal, élelmiszerekkel és szolgálattal adóznak a prediumok igazgatójának, illetve a káptalan képviselőjének. E terminusok elmulasztása 60 dénár bírságot von maga után. 2. A prediumok

¹ Az oklevél hátlapján olvasható XV. századi feljegyzés szerint (littera censualis super possessione Naghberen singulis annis dominis et magistris pro tempore constitutis solvere debendis) e constitutiót Naghberen-i jobbágyainak adta a káptalan.

mindenkori rectora által a kisebb vétségekért elítéltek 60 dénár, a rablásért vagy vérontásért elmarasztaltak egy márka bírságot fizetnek, a gyűjtogatásért és lopásért elítélteknek pedig, országos szokás szerint, földesúri jogon, minden vagyona a káptalanra száll. 3. A fiúörökös hátrahagyása nélkül elhúnytak javaiból csak egy — szarvánál fogva vezethető — ökor illeti meg a káptalant. 4. Aki a káptalan birtokáról el akar költözni, miután az engedélyt megkapta, s a terragiumot megfizette, az egyház más vendég-jobbágyainak a szokása szerint minden vagyonával szabadon távozhat. 5. Az egyház birtokaira, illetve prediumaira bevándorló szabad conditiójú emberek, ha olyan helyen telepedtek le, ahol nem volt épület, s ezért maguk építkeztek, öt évi adómentességet élveznek; ezen idő elteltével azonban, a többi jobbágyhoz hasonlóan, a fentiekben megállapított terhet kell vállalniuk.

Kissé rongált hártján, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. It. N. et K. Berén 24. — Az oklevél szövege: Capitulum ecclesie Wesprimiensis universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in auctore salutis. Ad universorum notitiam harum serie [volumus] pervenire: Quod nos volentes certum collectarum censum annuatim per iobagiones nostros in Symigio existentes tempore opportuno nobis dari et persolvi, [ut ipsi] hora debita, ad huiusmodi collectarum debitum se exhiberent promptiores et ordinis rectitudo libertatisque ipsorum servaretur moderatio, perpetuo duraturam [hanc nostram] constitutionem pro eorumdem libertate sanximus specialem presentibus inserentes. Primo videlicet anno quolibet de singulis [eorum] fundis seu sessionibus vel mansione integra iidem iobagiones nostri singulos sexaginta denarios in duobus terminis infrascriptis, videlicet triginta denarios circa [festum be]ati Georgii martiris et alios singulos triginta denarios circa festum beati Michaelis archangeli autumpnale pro tempore currentes; item circa festum beati Martini confessoris duodecim denarios similiter pro tempore currentes pro terragio consueto rectori prediorum nostrorum seu procuratori nostro dare et solvere teneantur; qui si ipsium terminum aure surda dissimulantes in contemptum presentis constitutionis nostre preterierint non solvendo, cum iudicio gravaminis sexaginta denariorum debebunt persolvere. Item tria munera festiva, servitiaque et victualia ab antiquo consueta eidem rectori prediorum nostrorum similiter dare et exhibere tenebuntur annuatim. Item pro iudicio similiter gravaminis coram prediorum nostrorum rectore pro tempore constituto in simplici causa litigantes convicti sexaginta denarios preter causam sanguinis effusionis et rapine, pro quibus unam marcam eidem rectori preter causam homicidium...¹ committentium et incendiariorum, quorum [res] et bona iuxta huius regni consuetudinem in manus nostras ratione domini devolventur, dare et solvere teneantur. Item de bonis hominum sine herede decedentium [gen]eris masculini nihil preterquam unus bos cornibus inherens nobis deveniat. Item quicumque de eisdem possessionibus nostris alias se transferre voluerint moraturi, [H]centia prehabita more aliorum hospitem iobagionum nostrorum, terragioque prius persoluto, cum omnibus suis bonis et rebus liberam recedendi habebunt facultatem; hoc non pretermisso, quod quicumque libere conditionis homines ad easdem possessiones nostras seu predia nostra causa commorandi venerint moraturi et nova edificia ibidem fecerint, nullo tamen in situ locali, ubi descenderint, edificio existente, quinque annis a die adventus ipsorum nichil nobis vel procuratori nostro solvere teneantur ex indulto huiusmodi gratie eidem specialis, quibus elapsis, ad omnia, ut alii iobagiones nostri honora superius moderata tenebuntur. Datum per manus discreti viri magistri Johannis lectoris dicte ecclesie nostre, in festo beate Margarete virginis et martiris anno domini Millesimo CCC^o quinquagesimo quinto.

¹ Egy szó helyén a hártja hiányos.

466.

1355. okt. 7. (f. IV. p. oct. Michaelis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a János veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Cheh (dictus) János karpapot, s kíséretében Vamus-i Miklós, Egrys birtokon, eltiltotta Péter fia Pethewt és fiait : Miklóst és Pétert a püspök Olaaserdey nevű erdeje használatától.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Egrus 1.

467.

1355. nov. 10. (IV. Idus Nov.)

I. Lajos király Miklós mester somogyi főesperes és testvére : Wesprim-i Mihály fia János s ennek fiai : János és Péter részére privilégiális formában átírja és megerősíti I. Károly királynak Veszprémben levő telkeikre és a hozzájuk tartozó szántóikra vonatkozó 1332. nov. 23-i, 1335. márc. 29-i és 1335. ápr. 5-i patens okleveleit.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 20.

468.

1355. dec. 5. (sab. a. f. Nicolai.)

A veszprémi káptalan — János, egyháza Kezy-i (nemes jobbágya) részére átírja a Lorand bán fia Ratoldus mester és a Kezy-i Mohol fia Gergely ispán, Benedek veszprémi püspök jobbágya és officialisa (comes Gregorius filius Mohol de Kezy iobagio et officialis... episcopi) között az almádi konvent előtt 1291. márc. 24-én létrejött egyességről szóló s 1291. márc. 26-án a fehérvári káptalan által átírt¹ és bővített patens-levelét. (Az almádi konvent előtt Lorand bán fia Ratoldus mester (testvérenek : Mátyásnak a nevében is), hosszabb pereskedésnek véget vetve, Mohol fia Gergely ispánnak és testvéreinek : Mihálynak, Jakabnak és Péternek, mint valódi örökösöknek, nyolc denár-márkáért visszaadta Felső-Kezy-ben (in superiori villa Kezy) levő egy sessiójukat, az Egrug vize mellett fekvő és hozzátartozó 12 hold szántóval és a Sámson malma mellett további három hold földdel).

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 10.

469.

1355. és 1358. között.²

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbíró rendeletére kiküldte bizonyosságát, s kíséretében a királyi ember a veszprémi

¹ Az átírást comes Gregorius filius Mohol officialis... Benedicti episcopi... kérte.

² Keltét az ítéletlevelél nem közli. Mivel Szécsi Miklós 1355. és 1358. között volt első ízben országbíró, az oklevél keltezése is ezekre az évekre esik. (Dl. Liber Dignitatum.)

káptalannak az Echyrfaluban 1353. júl. 26-án visszafoglalt birtokrészecskéjét a következő elosztásban találta: három sessiója, illetve telekhelye a helybeli egyház Balaton felőli részén terül el, s kertjeik helyétől egészen a Balatonig elnyúlva hét hold csatlakozik hozzájuk; a plébános curiája melletti negyedik sessio nyugati oldalához, hosszában délfelé egy hold simul, a falu nyugati tájékán, a szántás elejéig és végéig terjedően¹ 20, ennek a nyugati szélén pedig hat holddal bővülnek szántóföldjeik, s az egésznek az értékét öt márkára becsülte.

Bubek István országbíró 1365. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Ecsér 5.

470.

1356. ápr. 30. (sab. infra quind. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a János veszprémi püspök és káptalanja részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldött bizonyosságának, István mester kanonoknak a kíséretében Sceuleus-i Wlpoth fia László, máj. 3-án, Kouachy-i Beke fiait: Lászlót, Benedeket, Györgyöt és Leustákot (Kouachy-ban) villicusuk és valamennyi jobbágyuk előtt eltiltotta a veszprémi káptalan Premorton-i birtokának a használatától, főképpen pedig ménesüknek ottan való legeltetésétől (a pastu et pascuis equatiarum), mely minden esztendőben tetemes kárt okoz az egyház jobbágyainak (dampna maxima per iobagiones eiusdem capituli perpersi extitissent).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Peremarton 8.

471.

1356. máj. 28.

VI. Ince pápa a pannonhalmi és pilisi apáthoz és a szepesi préposthoz. Mivel Ilhanói Péter ügyhallgató a János veszprémi püspök által engedetlenségért és az esztergomi érsek alá helyezkedni akarásért Mihály Wrs-i plébános ellen indított perében nem tudott érdemlegesen döntenit, — hallgasanak ki tanúkat, vizsgálják meg a felek okleveleit, s őket megidézve két hónapon belül tegyenek jelentést. Mon. Rom. Vespr. II. 167. (Vp. lt. Decimae episcopales 13.)

472.

1356. júl. 16. (Bude, II. divis. apostol.)

Konth Miklós nádor a veszprémi káptalantól (János püspök beleegyezésével) évi hat pensáért (pro debito et censu annuali) örökbérletbe veszi a fehérvári káptalan Lowos, más nevén Tykolyese és Ews, valamint a saját Zynil nevű birtoka közé zárt veszprémmegyei Lowos prediumban levő részét, melyet I. László király adományából élvez, nevezetesen: egy ekealja szántó-

¹...quarum fines terminales contra se et in egressu aratri et regressu...

földet, hat cubiculariusi sessiót, egy malomhelyet és más egyebeket, amik a falubeliekkel közösen használtak (et aliis cum villanis communiter in se habentem) a következő feltételek mellett: 1. a káptalan (per esetén) az I. László privilégiumával¹ megvédi őt és örököseit az esetleges támadásokkal szemben, 2. a nádor és örökösei évenként (utólagosan) hat pensát (censum et debitum sex pensarum) fizetnek a káptalannak, s erről nyugtát kapnak, 3. ha a fizetési határidőt (Szt. Márton nyolcada) nem tartanák be, az első és második évben a bérösszeg kétszeresét fizetik, a harmadik esztendőben elkövetett fizetési mulasztáskor azonban a bérlemény minden tartozékával és új létesítményével a káptalanra háramlik vissza.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. it. Novas in comitatu Veszpr. 3.

473.

1356. aug. 6. (in Kaal omnium sanctorum, in f. Sixti.)

János veszprémi püspök és királynéi kancellár előtt Gogannak, a veszprémi egyház egykori Acha-i jobbágyának az ifjú fia: Elyas és a néhai Benedeknek, szintén Acha-i jobbágyának mintegy kilenc éves fia: András, mivel szülői segítség hiányában és koruk miatt nem tudnak magukon segíteni s jogaikat érvényesíteni (eorum iura conservare), Acha-i örökölt telküket (fundum curie) és a Fyzegh folyó mentén levő tartozékait hét dénármárkáért (pro septem marcis promptorum denariorum, marcam... cum quinque pensis computando) Mihály fia Giukenak (és örököseinek) eladják azzal a szabadsággal és conditióval, amellyel őseik azt az egyház nevében birtokolták (sub eo conditionis titulo et libertatis prerogativa, quibus... progenitores ipsorum... sessionem... sub nomine ecclesie... possederunt), a vevő pedig vállalja azon szolgálatokat és kötelezettségek teljesítését, amelyekkel a többi jobbágy szolgál az egyháznak (servitia et debita, que ceteri iobagiones ecclesie nostre exhibere ratione dicte sessionis impendere tenebuntur) s azt, hogy ha a szolgálatból kivonná magát, vagy hűtlenség bűnébe esnék, a birtok rögtön a püspökre vagy utódaira száll vissza.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Acsa 1.

474.

1356. okt. 17.

I. Lajos király, hogy a budai káptalan s a budai várnagy és polgárság között húzódó viszálynak véget vessen, az elvett jogokból befolyó évi 200 márka fejében a prépostságnak adományozza a Zala- és Somogy-megyei Komar, Galambok, Zempetur és Korus birtokokat, s a várost királyi és egyházi részre osztva, az elválasztó határt megvonatja. Pest vm. 66. (Vk. hh. lt. Metales 10.)

¹ Krit. jegyz. 21. (Hamis.)

475.

1357. jún. 5. (in Wysegrad, II. trinit.)

Szécsi Miklós országbíró meghagyja az esztergomi káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a királyi curiából erre a célra külön kiküldött Kalenda-i Benedek a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, miután határait kijelölte, beiktassa Miklós hantai prépostot és egyházát annak a két Beer-i birtoknak a tulajdonába, melyeket Vyda fia Bálinttól bírói úton visszakapott. Vyda fia Bálint aug. 10-ig a házában maradhat, akkor azonban ingóságaival el kell távoznia, a termést azonban a helyszínen kell hagynia (capetias tamen de universis satis et frugibus... in superficie... possessionum... Nicolaus prepositus exigendi... liberam habeat facultatem).

I. Lajos király 1365. jan. 17-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hantha 7.

476.

1357. jún. 10. (sab. p. f. corp. Christi.)

Az esztergomi káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbíró rendeletére kiküldte Márton prebendáriust, s kíséretében a királyi udvarból erre a célra kiküldött Kalenda-i Benedek, 1357. jún. 6-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, miután a határokat megállapította, Miklós hantai prépostot és egyházát (a Vyda fia Bálinttól részére visszaperelt) két Beer-birtok tulajdonába ellentmondás nélkül beiktatta, s más tekintetben is végrehajtotta a parancslevélben foglaltakat.

I. Lajos király 1365. jan. 17-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hantha 7.

477.

1357. júl. 10.

Fraye János fia Ferenc közjegyző előtt Balázs budai főesperes, Syfridus pannonhalmi és Henrik pilisi apátoknak, mint a veszprémi püspök s az Wrs-i és Sasad-i plébánosok tized-perében a pápa által kiküldött bírának, átadja VI. Ince pápának ez ügyben 1356. máj. 28-án kiadott bulláját. Mon. Rom. Vespr. IV. 344. (Vp. lt. Decimae episcopales 13.)

478.

1357. aug. 11.

Syfrid pannonhalmi és Henrik pilisi apátok, mint a János veszprémi püspöknek Mihály Wrs-i és Benedek Sasag-i plébánosai elleni perében a szentszék által kiküldött bírák kéri a fehérvári káptalant, küldje ki egy-két embert, hogy azokat, akiket a püspök ügyvédjei tanukul megneveznek, aug. 22-re a tatai bencések Szt. Péter monostorába idézzék meg, s tőlük esküvel megerősített vallomást vegyenek ki. Mon. Rom. Vespr. IV. 345. ; Zala vm. I. 579. Regesztája : Pest vm. 73. (A fehérvári káptalan 1357. aug. 24-i jelentésében. Vp. lt. Miscell. 28. Önállóan u. o. Miscell. 27.)

-479.

1357. aug. 24.

A fehérvári káptalan jelenti Syfrid pannonhalmi és Henrik pilisi apátnak, hogy kiküldte Fábían mester kanonokot, aki aug. 21-én azokat a papokat és nemeseket, akiket János veszprémi püspök ügyvédei tanúkul megneveztek, a püspöknek Mihály Wrs-i és Benedek Sasagh-i plébánosok elleni perében, aug. 25-re vallomástétel végett Tatára idézte. Mon. Rom. Vespr. IV. 346.; Zala vm. I. 579. Említi: Pest vm. 73. (Vp. It. Miscell. 28. és 29.)

480.

1357. szept. 28. (Bude, V. a. Michaelis.)

I. Lajos király zalamegyei udvarnokainak és ágykésztőinek a Balaton mellett fekvő Luas nevű birtokát (possessionem uduarnicorum et lectisterniariorum nostrorum), miután régi conditiójából kiemelte (a conditio et seruitute predicti uduarnicatus et lectisterniatus liberam et exemptam), minden tartozékával és szőlőivel, — szolgálatai jutalmául, Lőrinc fia László mester Bors-i ispánnak s általa testvérének, Jánosnak és örökösének adományozza.¹

I. Lajos király 1358. máj. 14-i megerősítő levelében. — Vk. m. It. Lovas 2.

481.

1357. szept. 28. (Bude, f. V. a. Michaelis.)

I. Lajos király zalamegyei udvarnokainak és ágykésztőinek (uduarnicorum et lectisterniariorum nostrorum) a Balaton mellett fekvő Luas nevű birtokát, tartozékaival és szőlőivel, Lőrinc fia László mester Bors-i ispánnak és testvérének: Jánosnak adományozta; azonban, mivel nagyságáról és minőségéről s arról, vajjon az ő adományozási joga alá tartozik-e vagy sem, nincsen tudomása, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, ha valóban királyi adományozási joga körébe tartozik, iktassa be őket a birtokba, az esetleges tiltakozókat pedig idézze meg ítélőszéke elé.²

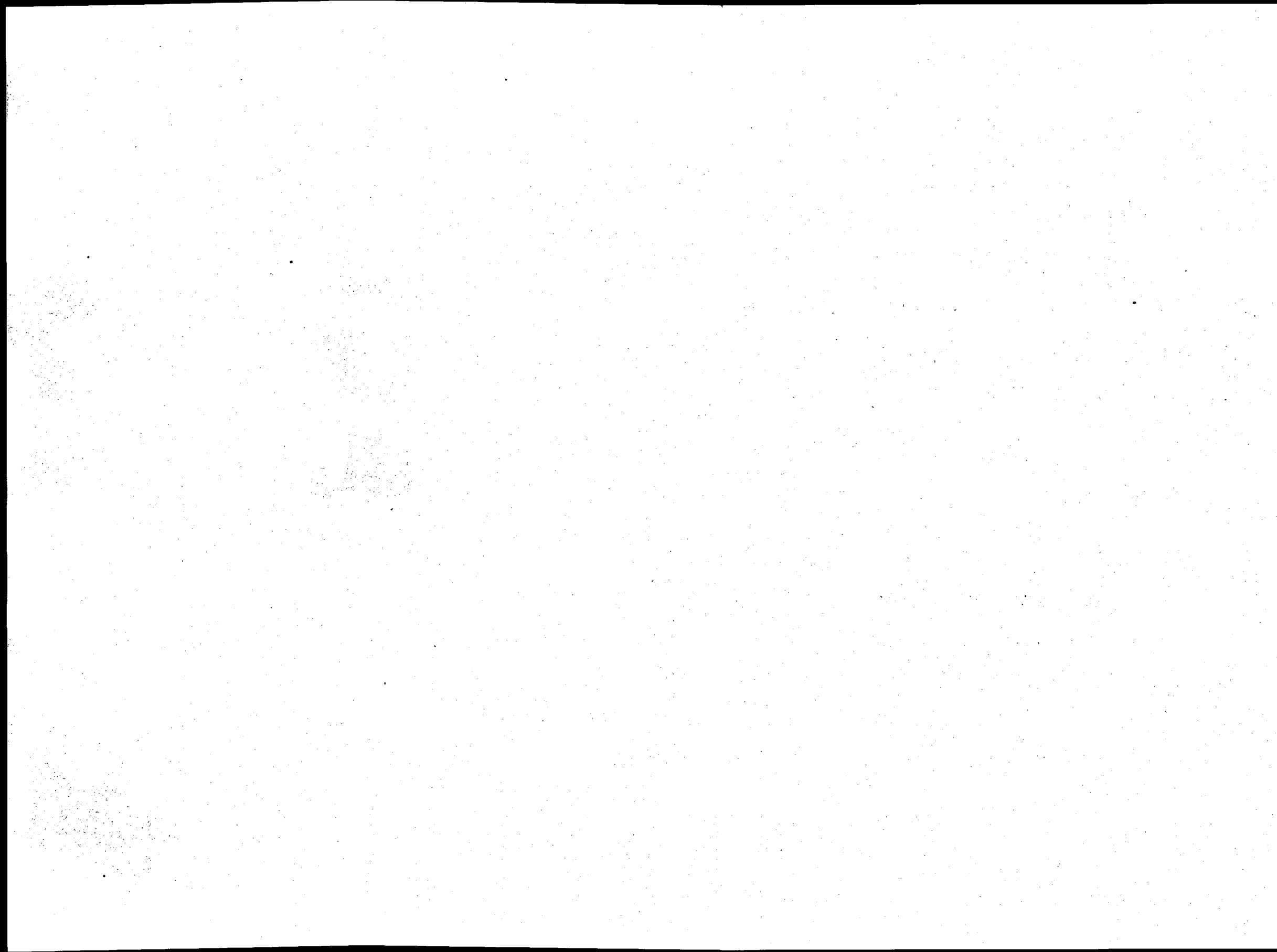
A fehérvári káptalan 1357. okt. 7-i jelentésében I. Lajos király 1358. máj. 14-i megerősítő oklevelében átírva (Vk. m. It. Lovas 2.) s a fehérvári káptalan eredeti jelentésében. (U. o. Lovas 1.)

¹ A fehérvári káptalan eredeti jelentésében lévő királyi parancslevél (u. o. Lovas 1.) újadomány címén rendeli el az iktatást.

² E jelentésben átírt királyi parancslevél újadomány címén rendeli el az iktatást.

Quoniam ecclesie vestre omnibus pro fidelibus essent scriptum inspecturis. Saluati in auctoritate illius ad omnibus notandam hanc scire
 quoniam de nobis volentes certum collatari censum annuatim per rationes nros in terminis existentes tempore expone nobis dari et p[ro]p[ri]o
 horum debita ad huiusmodi collatari debita se exhibent promissores in ordine veterando libertatisque ipse si ueretur moderato p[ro]p[ri]o duntaxat
 constructione per eorum libere sumimus facultate p[ro]p[ri]is m[er]itis p[ro]mo uidelicet anno quolibet de sine fundis seu sessionibus et maneribus. Regna
 p[ro]p[ri]a rationes in singulis sexagesimo denariis in duobus annis insinuatim uidelicet regna de d[omi]no cca de regno maribus et aliis singularibus regni
 denariis et festum et agatibus d[omi]ni suauitate per tempore auerentem p[ro]m[iss]o cca festum et agatibus q[uo]d modum denariis simul et tempore auerentem
 et tragio quere. Secum p[ro]p[ri]os nros seu p[ro]p[ri]os nros dare et p[ro]p[ri]os tenentur qui si p[ro]m[iss]o tunc auctore sua d[omi]ni d[omi]ni in contemptum p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]as
 nre p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]p[ri]as
 tenent p[ro]p[ri]os nros simul dare et exhibere debent et tenentur annuatim p[ro]m[iss]o p[ro]p[ri]os simul grauatione coram p[ro]p[ri]os nros tenent et tempore p[ro]p[ri]os
 in simplia causa hanc tenent quia sexagesimo d[omi]no p[ro]p[ri]os causam sanguinis episcopus et regne per quibus unum maribus et d[omi]ni tenent per causas homin[um]
 et omnem tenent et m[er]itis quos bona iuxta huiusmodi signa quere d[omi]ni in manus nros ratione domini et alienum dare et p[ro]p[ri]os tenent
 p[ro]m[iss]o et bonis homin[um] sine ad d[omi]ni tenent et m[er]itis nihil p[ro]p[ri]os tenent hoc cornibus n[ost]ris tenent et quicquid et eorum p[ro]p[ri]as
 nre alius se m[er]itis voluerit morari etia[m] p[ro]p[ri]as mod alioy h[ab]ere ratione nros et tragio p[ro]p[ri]os seu tenent ad omib[us] suis bonis
 et rebus libere tenent habebit p[ro]p[ri]as hoc no[n] p[ro]p[ri]os q[uo]d quicquid libel p[ro]p[ri]as homin[um] ad eadem p[ro]p[ri]as n[ost]ras seu p[ro]p[ri]as n[ost]ras causa
 quorundam tenent morari et noua edificia ibidem fecerit nullo t[em]p[or]e p[ro]p[ri]os locali ubi p[ro]p[ri]as edificia exone qui tenent de d[omi]ni tenent
 ipse nihil nobis ut p[ro]p[ri]os nros p[ro]p[ri]os tenentur ex indulto huiusmodi p[ro]p[ri]as eorum p[ro]p[ri]as quibus aliquid ad e[um] no[n] alij ratione
 in honore sup[er]ius moderata tenentur. Datum per manus d[omi]ni mag[ist]ri Joh[ann]is tenent d[omi]ni ecclesie nre in festo beate virginis marie
 et marie anno domini millesimo cccc[iesimo] quinto.

5. — 1355. júl. 13. A veszprémi káptalan szabályozza nagyberényi jobbágyainak a helyzetét.
 (Tartalma és szövege a 465. sz. regesztában.)

482.

1357. okt. 6. (in oct. Michaelis.)

A pannonhalmi konvent előtt János veszprémi kanonok és dékán, káptalanja tiltakozását jelenti be azért, mert Konth Miklós erdélyi vajda és Zonuk-i ispán, valamint testvére : Lewkus, a káptalan Kaluzd-i, Premortun-i és Tuzukteluk-i földjéből tetemes részt elfoglaltak, és a saját Peth-i birtokukhoz csatoltak.

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kálóz 6.

483.

1357. okt. 7. (in crastino oct. Michaelis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte Miklós kanonokot, s kíséretében Zwar fia János, okt. 6-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, miután megállapította, hogy eladományozása a királyt illeti meg, Lőrinc fia László mester Bors-i ispánt és testvérét : Jánost, a zalamegyei Luas nevű királyi udvarnoki birtokba (possessionis... uduarnicalis) ellentmondás nélkül beiktatta.

I. Lajos király 1358. máj. 14-i megerősítő oklevelében. — Vk. m. lt. Lovas 2. — A káptalan jelentése külön (eredetiben) u. o. Lovas 1. — Ez újadományt említ.

484.

1357. okt. 20. (in Wyssegrad, f. IV. a. Demetrii.)

I. Lajos király a fehérvári káptalannak. Mivel a veszprémi káptalan azt tartja, hogy Tamás országbíró — a veszprémvölgyi Mária-monostor ellen folytatott Zarberen-i perükben, anyjától : Erzsébet királynétól való félelmében nem mert igazságos ítéletet hozni, — küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike a monostort és a káptalant nov. 8-ra megidézhesse a saját, illetve Konth Miklós nádor ítélőszéke elé. Ezen a napon 4 kanonok és 2 apáca haladéktalanul hozza el a perelt birtokra vonatkozó minden régi s újabb oklevelüket és az ítéletlevelet, hogy az ügyet felülvizsgálhassa.¹

A fehérvári káptalan 1357. okt. 28. u.-i jelentésében. (Csonka papíron.) — Vk. m. lt. Veszpr. ecl. et capit. 22/A.

485.

1357. okt. 28. u. (.../in f. Simonis et Jude.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy okt. 20-i parancsára bizonyságának : András mester kanonoknak a kíséretében Zenas

¹ Ld. I. Lajos király 1352. okt. 25. e.-i, a fehérvári káptalan 1352. okt. 25. u.-i, Tamás országbíró 1353. nov. 27-i és a fehérvári káptalan 1354. ápr. 28-i okleveleit. Belőlük a csonka oklevél kiegészíthető.

(dictus) Jakab, okt. 28-án, nov. 8-ra, ítélőszéke elé idézte a veszprémvölgyi Mária-monostor két apácáját és a veszprémi káptalan négy kanonokját, hogy a Zarberen-i perükkal kapcsolatos minden oklevelüket bírósága előtt bemutassák.¹

Csonka papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 22/A.

486.

1358. ápr. 8. e².

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi káptalannak Segwar-i Tamás fiai: Miklós és János mesterek ellen folytatott pere 1358. elején megtartott tárgyalásán utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt esküdtek valamelyike, ápr. 28-án, a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy üdvédjeik jelenlétében a Gymolth és Mester birtokokból az őt megillető részt a káptalannak visszafoglalja és részére iktassa, a tiltakozókat pedig ápr. 22-re a király elé idézze. Tiltakozás esetén azonban, fogott bírák bevonásával, a vitás földet határolja el, királyi mértékkel vagy szemléléssel állapítsa meg nagyságát, és értékét is becsülje fel. A jelentést ápr. 22-re kéri.

Szécsi Miklós országbíró 1358. nov. 15-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Gyimót 5.

487.

1358. ápr. 8. u. (.../in oct. pasce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbírónak a veszprémi káptalan és Segwar-i Tamás fiai: Miklós és János mesterek birtokpere 1358. elején lefolyt tárgyalásán kiadott parancsára kiküldte Német (Teutonicus) István mester kanonokot, s amikor kíséretében a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében Wolpath fia László, ápr. 8-án a Mester-i birtokrészt elhatárolta, a káptalan részére visszafoglalta és iktatni akarta, Tamás fiai az iktatás ellen tiltakoztak. Mivel a birtokkal nyugat felől szomszédos Herend-i királyi népek is ellenséges magatartást, sőt fenyegető ellenállást tanúsítottak,³ közben pedig beesteledett, a határjárást ezen az oldalon nem folytathatták, és másnap se mervén kiszállni, — a becslést sem végezheték el. Ápr. 9-én a Gymolth-i birtokrészt foglalták vissza, most azonban az alperesek tiltakozása miatt nem sikerült az iktatás; a továbbiak során a vitás föld értékét, fogott bírák segítségével, itt 6 márkában állapították meg, nagyságát pedig, szemléléssel, 2 ekealjra becsülték föl.

Szécsi Miklós országbíró 1358. nov. 15-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Gyimót 5.

¹Id. az I. Lajos király 1357. okt. 20-i oklevele regesztájának 1. jegyzetét.

²A recaptivatio ápr. 8-án történt.

³...et quia illic per populos regales de Herend... vicinos... possessionis Mester a parte occidentis multe proclamationes facte fuissent et nec ipse regius et capituli homines ad... reambulationem procedere potuissent — contradictione hostili resistentes eidem, ideo die vesperscente eandem particulam estimare nequissent, nec die sequenti redire ausi fuissent ad eandem.

488.

1358. máj. 1. u. (...oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi káptalannak a Mester-i és Gymolth-i birtokrészéért Segwar-i Tamás fiai: Miklós és János mesterek ellen folytatott pere 1358. máj. 1-i tárgyalásán utasítja a győri káptalant, küldje ki bizonyosságait, hogy kíséretükben a felsorolt királyi emberek közül ketten, okt. 13-án, a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy képviselőik jelenlétében köztanúvallatást végezzenek arra vonatkozólag, hogy az egyház által visszafoglalt birtokrészek a káptalant illetik-e meg, és sohasem voltak Tamás fiaié, mert csak nagyatviuk: Leurenté erőszakos foglalása révén jutottak a kezükre, — avagy fordítva: ezek az ő örökölt földjeik, emberemlékezetet meghaladó idő óta birtokolják, és sohasem voltak a veszprémi káptalané. A jelentést nov. 8-ra kéri.

Szécsi Miklós országbíró 1358. nov. 15-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Gyimót 5.

489.

1358. máj. 14. (pridie Idus Mai.)

I. Lajos király¹ Lőrinc fia László mester Bors-i ispán kérésére és részére privilégális formában átírja és megerősíti a saját, 1357. szept. 28-i, a zala-megyei Luas nevű királyi udvarnoki és ágykészítői birtok eladományozásáról szóló patens-oklevelét s a fehérvári káptalannak e birtok iktatásáról szóló 1357. okt. 7-i jelentését.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Lovas 2.

490.

1358. jún. 14. (in Pilis, f. V. p. Barnabe.)

I. Lajos király Szt. György iránti tiszteletből, a veszprémi Szt. György-kápolnában szolgáltatandó mise alapítványa címén, a veszprémi káptalannak adományozza a néhai Miklós bán fia Miklós fiának, az örökös nélkül elhunyt Jánosnak Gymolt nevű birtokát, meghagyván népeinek (universis populis de Gymolt), hogy speciális megbizottja: Chatar-i Balázs előtt, mint új uruknak nyilvánítsák a káptalannak tiszteletüket, és fogadjanak engedelmességet, s ettől fogva az egyház más jobbágyaihoz hasonlóan ellentmondás nélkül teljesítsék szolgálatukat, és fizessenek censust (...coram Blasio de Chatar, homine nostro ad hoc specialiter destinato... capitulo... veluti domjno vestro omnem obedientiam exhibeatis, ita videlicet, ut amodo deinceps... capitulo... ad instar aliorum iobagionum ecclesie servitia quelibet exhibere debitaque seu census dare et solvere debeatis).

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 4.

¹ Megerősítő záradékkal 1364. jún. 17-én látta el ezt az oklevelet.

491.

1358. júl. 1. (in Vissegrad, in oct. nat. Johannis bapt.)

Erzsébet királyné utasítja tárnokmesterét: Miklós egykori bánt, hogy mivel a hantai prépostság Azar nevű birtokát az ugyancsak Azaar nevű királynéi birtoktól, — a nála lévő oklevelek alapján, Miklós prépost és egyháza részére fogják elválasztani, ne akadályozza a határjelek felállítását, a királynéi föld után járó tizedeket pedig hagyassa a hely színén (decimas...super faciem eiusdem terre relinquere faciatis).

I. Lajos király 1361. márc. 30-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hantha 6.

492.

1358. júl. 2. (in Vysegrad, f. II. p. oct. Nat. Johannis bapt.)

Miklós egykori bán, a királyné tárnokmestere, értesíti Azaar-i officialisát és villicusát, hogy mivel a királyné parancsára a királynéi Azar birtoktól, az általa kiküldött Erne fia Mihály közreműködésével, el fogják választani a hantai egyház azonos nevű birtokát, a maga részéről Pethich (dictus) Pétert küldi ki, és utasítja őket, hogy az elválasztás békés lefolyását biztosítsák.

I. Lajos király 1361. márc. 30-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hantha 6.

493.

1358. júl. 3. (in Vysegrad, f. III. p. f. Petri et Pauli.)

I. Lajos király Miklós hantai prépost kérésére meghagyja az esztergomi káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében specialis megbizottja, Erne fia Mihály, a királyné udvarának apródja (aule reginalis iuvenis), a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében elhatárolja a hantai egyház Azaar nevű veszprémmegyei birtokát a királyné azonos nevű birtokától.

I. Lajos király 1361. márc. 30-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hantha 6.

494.

1358. júl. 7. (prope villam Apachauasarhel, VI. congregationis/f. II. p. oct. nat. Joh. bapt.)

Konth Miklós nádor 1358. júl. 2-án, Apachauasarhel-en tartott közgyűlésén, Zaak-i Corardus fiának: Jánosnak a fia: Domonkos mester előadja, hogy a Vesprim közelében levő Kemeche és Bere, ahol kőből épült templom is van, továbbá a veszprémi boldog Margareta-egyház és 2 sessionális helye (tartozékokkal), valamint a Veszprém folyón levő Corlathmolna nevű malom az ő örökletes birtokai, — s állításának a megye alispánjával, szolgabíráival, esküdteivel és nemességével való igazolását kéri. A nádor lefolytatta az igazolást, s a pozitív eredményről bizonyosságlevelet állíttatott ki részére.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Bere 5.

495.

1358. júl. 12. (in Somoguar, IV. congregationis/f. II. p. quind. Johannis bapt.)

A Konth Miklós nádor elnöklésével Somogyvárt megtartott somogy-megyei nádori közgyűlésen, a veszprémi káptalan megbízásából Ányos fia János bejelenti, hogy Zamard, Fevlendreed, Alsouendred, Lyuba, Kapul, Zarazou, Evzed, Kevreshygh, Twr(?), Taath, Ochman, Kilyti, másik Kylyti, Kekche, Benez és Chege helységekben a káptalannak idegenektől elfoglalva tartott birtokrészei vannak, s bitorlóikat eltiltja használatuktól.

Vízfoltos papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kiliti 3.

496.

1358. júl. 18. (f. IV. p. divis. apost.)

Az esztergomi káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy kiküldöttjének : András mester kanonoknak tanúsága mellett Erne fia Mihály, a szomszédok és határos birtokosok, továbbá Pacha-i István, a királyné Azar-falubeli offi-ciálisa, valamint villicusa és valamennyi jobbágya jelenlétében, miután az osztályra szintén megjelent Miklós prépost bemutatta és felolvastatta Erzsébet királynénak tárnokmesteréhez (júl. 1.) és Miklós tárnokmesternek a királyné Azar birtokán működő offi-ciálisához, villicusához és ottani jobbágyaihoz intézett parancslevelét (júl. 2.), — a hantai egyház veszprémmegyei Azar nevű birtokát a királyné azonos nevű birtokától — az egyház oklevelei alapján — ellentmondás nélkül elválasztotta és körülhatárolta.

I. Lajos király 1361. márc. 30-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hantha 6.

497.

1358. júl. 20. u. (in villa Mandhyda, f. II. a. Jacobi.)

A Konth Miklós nádor elnöklete alatt 1358. júl. 20-án tartott veszprém-megyei nádori közgyűlésen Péter Beel-i apát ügyvédje : Noztuph-i Simon fia János bejelentette, hogy a veszprémi káptalan a monostor Poloznok-i birtokát elfoglalva tartja, a káptalan ügyvédje : Ányos fia János pedig azt felelte, hogy ennek az ellenkezőjét oklevelekkel tudja bizonyítani. A nádor a feleket okleveleik bemutatására utasítja, s a per tárgyalását nov. 18-ra halasztja.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átirva. (U. o. Paloznak 33.)

498.

1358. júl. 28. (IV. Jacobi.)

A zalai konvent előtt Seguar-i Tamás fia Miklós mester, — aki ellen a veszprémi káptalan a Mandhyda mellett tartott zalamegyei nádori közgyűlésen

pert akart indítani azért, mert a Bylige és Band nevű birtokaikon áthaladó jobbágyaitól törvénytelen vámot szedet — és káptalanja képviselőjében János mester kanonok és dékán megállapodnak, hogy Miklós és testvére: János a káptalannak csak azoktól a jobbágyaitól szedetnek vámot, akik áruval megrakodva (cum rebus mercimonialibus et curribus pergentes) haladnak át Bylige és Band nevű birtokaikon.

Rongált papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Billege 8.

499.

1358. júl. 28. (...Mandhyda, VI. congregationis, f. II. a. Jacobi.)

Konth Miklós nádor elnökletével, Mandhyda mellett, 1358. júl. 23-án tartott zalamegyei nádori közgyűlésen Verustow-i Péter a saját és Verustow-i Lukács fia Beke s Pál fia Lack nevében elpanaszolta, hogy a veszprémi káptalan, a Pechel nevű birtoka területén lévő szőlei után (újabban) hegyvámot csikar ki tőlük (extorqueretur), pedig a szokásos évenkénti tizeden kívül, eddig, mást nem szoktak volt fizetni, — s állításának a bizonyítására bemutatta a káptalan 1274-i oklevelét, mely szerint Mach fia Beche, a káptalan Pechulfalusi tárnoka, a Vason hegyén lévő vásárolt szőlejét és tartozékait, a szomszédok és határos birtokosok beleegyezésével és szavatossági biztosítékkal, Bylige-i Jakus fia Istvánnak 4 dénármárkáért eladta. — A káptalan ügyvédje, Ányos fia János így válaszolt: a Verustow-i népek szőleje az egyház Pechul nevű birtokán fekszik, innen a hegyvám-fizetési kötelezettségük; mivel pedig szőleiket eddig erőszakosan birtokolták (potentialiter conservando) s a hegyvám fizetését elhanyagolták, ezért kellett azt rajtuk behajtani (super ipsis extorquere). A nádor, Péter fia Gergelynek más oklevele nem lévén, a megye ispánjával s a szolgabírákkal és esküdtekkal úgy döntött, hogy — mivel Jakus, Lachk nagyatyja, a szőlőt a káptalan tárnokától, Máté fia Beche-től vásárolta, a káptalannak tehát a Pechul-i birtokán dívó szokás szerint, miként azt a területén szőlőket birtokló más emberekkel is teszi, a panaszosoktól is szednie kell a hegyvámot.

Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. K. Pécsel 2.

500.

1358. júl. 30.¹ u. (in Wysegrad...)

Konth Miklós nádor, miután megbízottja a fehérvári káptalan 1358. júl. 30-i jelentése szerint Warangh-i János fia Domonkos mestert (Warangh-i) és Sarkan-i örökölt birtokának, birtokrészeinek, a Szt. Margit szűz és vértanú egyházának, 2 telekhelynek és a Wesprim folyón lévő Corrathmolna nevű malmának a birtokába ellentmondás nélkül beiktatta, mindezeknek a tulajdonjogában megerősíti.

Nagyon rongált hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Korlátmalma 1.

¹ Ekkor történt a birtokba való beiktatás.

501.

1358. szept. 20. (XII. Kal. Sept.¹)

A fehérvári káptalan a Nogberen-ből való János fia Petheu és Deme fia Lukács részére, 1358. szept. 15-én előadott kérésükre, átírja Erzsébet királynénak Alch faluban 1289. okt. 17-én kelt arról szóló oklevelét, hogy különleges engedélyével Chede fia Jakab és testvérei: Márk, Miklós és Domonkos, valamint Galambud fia Bothyzius és testvérei: Pál és Demeter, Nogbereni katonáskodó jobbágysai (iobagiones nostri exercituales), abban a jobbágysági condíciójukban, mellyel eddig neki szolgáltak (in eadem conditione iobagionatus, in qua nobis tenebantur) s olyan szabadsággal, aminőt eredeti nemes jobbágysai élveznek (libertate, qua veri, primi et naturaliter nobiles iobagiones ecclesie... gratulantur) az Andronicus mester prépost által képviselt veszprémi káptalan szolgálatába lépnek azért, hogy elhárítsák azt a veszedelmet, amely falujuknak a veszprémi egyház részére s prépostja használatára korábban törént eladományozása² folytán örökölt és vásárolt földjeiket a prépost részéről fenyegeti.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. N. et Kis Berén 10.

502.

1358. okt. 2. (f. III. p. Michaelis.)

A fehérvári káptalan László veszprémi választott és megerősített püspök s királynéi kancellár clericusának: Lászlónak a kérésére s a püspök részére átírja a saját 1341. máj. 3-i (mint az oklevél mondja) Zantou, Hydegkut és Nyrad birtokok határjárásáról szóló jelentését.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Köveskál 7.

503.

1358. okt. 13. u. (.../quind. Michaelis.)

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbírónak a veszprémi káptalan és Segwar-i Tamás fiai: Miklós és János birtokpere 1358. máj. 1-i tárgyalásán kiadott parancsára a káptalan részére kiküldött Chatar-i Myske fia Pál mellé Benedek mester (kanonokot), az alperesek részére kiküldött Jutas-i István mellé pedig László karpapot jelölte ki bizonyosságul, s kíséretükben, a szomszédok, határos birtokosok és a felek jelenlétében, okt. 13-án, a perelt Gymolth-i földön az országbíró által elrendelt köztanúvallatást elvégezték. A káptalan oldalán 12 nemes, 1 esperes, 6 plébános, 1 püspöki jobbágy (iobagio episcopi) és a környékbéli falvakból megjelent 60 közember (communes homines de villis circumiacentibus numero LX, tum

¹ A »Sept« elírás folytán, Oct. helyett kerülhetett a dátumba, mert a felek szept. 15-én (in octavis nat. virg.) kérték az átírást.

² Ld. az 1323. máj. 28-i és júl. 28-i regesztákat.

de villis episcopalibus . . . , quam nobilium et etiam eiusdem capituli), egyesek biztos tudomásuk alapján, mások pedig csak hallomásból értesülve azt vallották, hogy a vitás föld a káptalané, és az alperesek nagyatyja : Leurente erőszakos foglalása révén jutott a kezükre. Az alperesek mellett kb. 20 helységből való 45 nemes és mintegy 77 paraszt (undecim villani de . . . Menike, sex rustici de sancto Marco, . . . et alii communes homines de villis circumiacentibus numero bene LX) azt mondták, hogy a vitás Gymolth-i birtokrész Tamás fiainak az örökölt földje, emberemlékezetet túlhaladó idő óta békésen birtokolják, és sohasem volt a veszprémi káptalané.

Szécsi Miklós országbíró 1358. nov. 15-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Gyimót 5.

504.

1358. nov. 15. (in Wissegrad, VIII. termini/oct. omnium sanctorum.)

Szécsi Miklós országbíró a győri káptalanhoz. — A veszprémi káptalanak Segwar-i Tamás fiai : Miklós és János mesterek ellen 1354. óta azért folytatott perében, mert utóbbiak Gymolth és Mester nevű birtokrészeit elfoglalva tartották, majd amikor az országbíró (1358. ápr. 8. e.) parancsára a fehérvári káptalan bizonyosságának a kíséretében a királyi ember ápr. 8-án a káptalan részére visszafoglalni és iktatni akarta, az alperesek tiltakoztak. Az 1358. máj. 1-i tárgyaláson a veszprémiek a fehérvári káptalan 1335-i privilegiumával azt bizonyították, hogy káptalanjuk Guepolth-i Sebestyén fia Keseleutól Guepolth-i 2 ekealja szántóját, malmát, fél folyó-részét és Grabus nevű libertinusát, 4 fiával, 25 márkáért megvásárolta, azonban az alperesek nagyatyja : Leurente erőszakkal elvette tőlük, — mivel pedig Tamás fiai azt állították, hogy a vitás föld emberemlékezetet meghaladó idő óta az ő örökletes birtokuk, az országbíró, kívánságukra, okt. 13-ra, köztanúvallatást rendelt el. Minthogy a győri káptalan okt. 13. u. jelentéséből az tűnt ki, hogy a kihallgatott nemesek és közrendű emberek nagyobb számmal vallottak az alperesek mellett, az országbíró a nov. 15-i tárgyaláson, a győri káptalan bizonyosságának és a felek részére kiküldendő egy-egy királyi embernek s a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, a helyszínen, 1359. jan. 13-án, hatodmagukkal olyformán leteendő földesküt ítélte meg Tamás fiai részére, hogy kettejük két-két eskütársa azok közül való legyen, akik a köztanúvallatás idején is mellettük vallottak ; ha az esküt leteszik, a föld az övéké marad, ellenkező esetben azonban, az 1335-i privilegium alapján a veszprémi káptalan tulajdonává válik.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 5. (2 példányban.)

505.

1359. márc. 24. (Auignoni, IX. Kal. Apr.)

VI. Ince pápa, mivel, mint László veszprémi püspök panaszolja, minden rendű és rangú egyházi és világi személyek (és testületek) különböző ingatlan, ingó és lelki javait és jogait elfoglalva tartják (quod nonnulli archiepiscopi,

episcopi alique ecclesiarum prelati et clerici ac ecclesiastice persone tam religiose, quam etiam seculares, necnon duces, marchiones, comites, barones, nobiles, milites et laici, communia civitatum, universitates opidorum, castrorum, villarum et aliorum locorum et alie singulares persone cuiusvis dioecesis et aliarum partium diversarum — occuparunt et occupari fecerunt castra, villas et alia loca, terras, domos, possessiones, iura et iurisdictiones, necnon fructus, census, redditus et proventus dicti episcopi et nonnulla alia bona mobilia et immobilia, spiritualia et temporalia...) vagy ilyenek bitorlóit támogatják, s minthogy minden ilyen ügyében nem fordulhat közvetlenül az apostoli szentszékhez, azért kérésére, a váradi püspököt, a péterváradi és pécsváradi apátokat (együttesen vagy egyenként), az oklevélben körülhatárolt (de a korábbi gyakorlathoz képest tágabb) joghatósággal 3 évre a püspökség jogvédelmével bízva meg, meghagyván nekik, hogy valahányszor a püspök személyesen vagy ügyvédje útján kéri, az ilyen támadókkal, jogbitorlókkal s ezek támogatóival szemben, bármilyen rangúak legyenek, bírói úton vagy bírói eljárás nélkül is, sújtsák őket egyházi fenyítéssel (censura ecclesiastica), s ha szükséges, ilyenkor világi karhatalmat is igénybe vehetnek.

Vrricus pécsváradi apát 1359. dec. 13-i parancslevelében. — Vp. lt. Decimae episcopales 15.

506.

1359. ápr. 8. (VI. Idus Apr.)

I. Lajos király, mivel a zavaros időkben a veszprémi egyháznak a birtokait és jogait biztosító sok oklevele elveszett, figyelembe véve azt a kárt, ami ebből származhat, és nehogy emiatt tagjai a szemlélődésből kilépve aktív életre áttérni kényszerüljenek, a püspök kérésére, különös kegyképen, meghallgatván a főpapokat és a bárókat is elrendeli, hogy bárhol fekvő olyan ingatlan vagyona, amelyet 32 esztendő óta, azaz a törvényes elévülés határidejétől számítva jelenleg is birtokol, örök tulajdonjogon (in perpetuum... iure proprietario) való birtokainak tekintendők akkor is, ha véletlenül oklevéllel nem tudná igazolni, sőt időmultával sem kényszerítheti senki ilyenek felmutatására, (cum etenim quarumlibet possessionum triginta duorum annorum pacificos possessores approbata consuetudo regni nostri titulo legitime prescriptionis eisdem admittat in perpetuum possidendas et huiusmodi possessiones ipsis in perpetuum hereditatem assumpsisse videantur¹).

507.

1359. ápr. 9. (f. III. a. dom. Ramispalmarum.)

Az esztergomi káptalan I. Lajos király parancsára kiküldte Márton prebendarius-papot, s bizonyossága mellett a király megbizottjának, Wruz-i Dosa rokonának : Lőrincnek, valamint László veszprémi püspök famulusának

I. Lajos király 1364. évi megerősítő záradékával. Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 23. — Kihagyásokkal kiadta : Fejér IX/3. 679. Tartalmilag átírta Mária királynő 1385. okt. 21-i ítéletlevelében. Vp. lt. Keék 5.

¹ V. ö. Tripartitum I. Tit. 78.

és ügyvédjének Huruaty-i Miklós fia Jánosnak a jelenlétében, Nezmel faluban, Hanchko mester Nezmel-i nemes, Gergely villicus, Ratolth fia János, Karachun fia Gegen, Tibus fia Bartal, Joanka fia György, Simon fia Nykas, István fia Feulder, Pál kovács (faber), Desew villicus, Geurgwy (dictus) Koch, Tamás fia Jakab, Nana fia Chama, Beu (dictus) Péter, Petewy (dictus) Koch, Selez-i Peteu és Pakochwy (dictus) Péter Wyfalu-beli, — Péter villicus, István fia Mihály, Jakab fia Miklós, Cosma fia János, Huzou fia János, Pargar András, Pete fia Lőrinc, Chele fia István, Barnabás villicus, Mihály fia István, Cheh (dictus) Péter, Pargar Iván, Kathlyn fia Dénes, Vynch (dictus) Pál és Jakab szücs (pellifex) Nezmel-i, — Márk fia János a zágrábi püspök Baioth-falubeli birtokrészének a villicusa, Jekkul fia Mihály, János fia Péter, Mikou fia Gohan, Péter kovács, Gylet-i Betran (dictus), Herbe fia Péter, Domonkos fia János, — továbbá István fia Jakab Baiot-i részirtokának a villicusa: Tamás, Gergely fia István, Márton fia Konch, Egyed fia Gergely, Simon fia Barta, László fia János, Kulya fia Márton, és Pál fia Jakab Baioth-falubeli emberek (homines) — a saját s a három falu valamint környéke, azaz a Germenkes tizedkerület (in decimatione seu cultello decimationis Germenkes) lakóinak a nevében, miután a püspök kepénként (pro singulis capetiis) 7 dénárnyi tized meg nem fizetése miatt kiközösítette és interdictummal sújtotta őket (censura ecclesiastica ad hoc compellendo interdicto ecclesiastico ...aggravasset), kijelentik, hogy az elmúlt esztendőért kepénként 6, a jövőben pedig, évi két részletben (Szent Márton és vízkereszt nyolcadán) 7 dénárt fognak fizetni — azzal, hogy egy részlet elmulasztása esetén a hátralék kétszeresét kötelesek megfizetni, a következő részlet elmulasztása esetén pedig a hátralékot a püspök, királyi parancs és bírói eljárás mellőzésével, behajthatja rajtuk.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. It. Decimae episcopales. 14.

508.

1359. ápr. 16. (Wesprimii, f. III. p. Ramispalm.)

László veszprémi püspök és királynéi kancellár átírja és megerősíti elődjének: István veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak 1314. nov. 17-én kelt arról szóló engedélyét, hogy Perechke nevű falujában Ector nemes fából való kápolnát építtessen, s megengedi, hogy ezt a kápolnát a fia: György mester építse fel.

Hártyán, hátán pecsét töredékével. — Dl. 49,923. (Véghely-gyűjt.)

509.

1359. ápr. 16. (II. prohibitionis/f. II. p. dom. Ramispalm.)

A zalai konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Benedek szerzetesaport, s kíséretében Chatar-i László, ápr. 15-én, a püspök Istrog nevű birtokán Pelyske-i Mykch bán fia Ákos mestert és jobbágyait a birtoknak és tartozékainak elfoglalásától vagy bármilyen módon való jogtalan használatától eltíltotta.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Sztrag 1.

510.

1359. ápr. 24. (in f. Georgii.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Domonkos szerzetest, s bizonyosága mellett Jeneu-i Benete fia János nyomozva megállapította, hogy a néhai Pyliske-i Mykch bán fia Ákos mester a püspök Istrog-i földjéből hatalmasul a saját, Waralya nevű birtokához csatolt egy részt és halászhelyeket (piscinas), Benedek nevű jobbágyát erőszakkal Waralya-ra telepítette át, s a püspök Istrog-beli jobbágyaitól halászatra szolgáló hálókat és hajókat (retia et naves ad piscandum apta iobagionum) vett el.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sztrag 3.

511.

1359. áp. 25. (in. f. Marchi ev.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte András karpapot, s kíséretében Jutas-i Gyerphas fia Pethew, ápr. 15-én, a püspök Istrogh nevű birtokán, Piliske-i Mikch bán fiát: Ákos mestert a birtoknak és tartozékainak elfoglalásától vagy bármi más módon való jogtalan használatától eltiltotta.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sztrag 2.

512.

1359. ápr. 25. (in f. Marci ev.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte bizonyosságát, s kíséretében J(eneu-i?) Benete fia János, ápr. 15-én, a püspök Istregh nevű birtokán, Pilyske-i Mykch bán fiát: Ákos mestert és jobbágyait a birtoknak és tartozékainak elfoglalásától vagy bármi módon való jogtalan használatától ellentmondva eltiltotta.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sztrag 4.

513.

1359. máj. 1. u. (.../oct. Georgii.)

Konth Miklós nádor a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poluznuk birtokáért folytatott pere 1359. máj. 1-i tárgyalásán utasítja a pannonhalmi konventet, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt nádori emberek valamelyike a birtokot körülhatárolja, a monostor részére visszafoglalja és iktassa, tiltakozás esetén pedig a vitás földet elhatárolja

s nagyságát és értékét megállapítsa. Pannonh. rendt. VIII. 336. (Tartalmilag átírva Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében. (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében. (U. o. Paloznak 33.)

514.

1359. máj. 25. (VIII. Kal. Jun.)

A fehérvári káptalan Benedek mester váradi kanonoknak a saját, valamint püspökének, Demeternek és káptalanjának a nevében előterjesztett kérésére privilegiális formában átírja a saját 1348. nov. 30-i, a váradi egyház biharmegyei Bagamer és a néhai Miklós bán fia Miklós mester özvegyének, Margitnak és fiainak: Jánosnak és Amadénak a györmegyei Gymolt és a baranyamegyei Scenthmiklous nevű birtokai elcseréléséről szóló patenslevelét.

A váradi káptalan 1367. jan. 25-i átírásában. — Vk. m. lt. Gyimót 10. — Átírta még Bubek István országbíró 1367. febr. 7-én. (U. o. Gyimót 11.)

515.

1359. jún. 6. (in ecclesia Vesprimiensi, die VI. Junii.)

István közjegyző oklevele a néhai János veszprémi püspök és Ádám Alsó-Kezew-i plébános közötti tizedperben, az avignoni pápai curia által hozott ítéletnek a veszprémi káptalan 1359. jún. 6-i ülésén, Beke János esztergomi kanonok megbízott ítéletkihírdető által való publikálásáról, mely szerint az elmozdított plébánost visszahelyezik plébániája birtokába, s a távollévő László püspököt vagy megbízottait felszólítják a visszahelyezésnél való megjelenésre s az ítélet tudomásul vételének vagy esetleg tiltakozásának jún. 20-án, Esztergomban való bejelentésére.

Hártyán, a közjegyző hitelesítő záradékával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 12.

516.

1359. jún. 9. (die IX. Junii.)

István közjegyző oklevele arról, hogy Beke János esztergomi kanonok, mint a néhai János veszprémi püspök és Ádám Alsó-Kezew-i plébános között folytatott (tized-)perben az avignoni pápai curia által a plébános javára már az ügy végleges rendezése előtt hozott döntésnek (donec causa proprietatis fuerit terminata) a megbízott végrehajtója, 1359. jún. 9-én, pünkösd napján, az Alsó-Kezew-i (de inferiori Kezew) Szent György-plébánia templomában, a plébánost ellentmondás nélkül visszahelyezte javadalmába és a plébániához tartozó tizdek birtokába, s még aznap megismételte az iktatást Felső-Kezewben is, a plébániához tartozó Mária-kápolnával kapcsolatban.

Hártyán, a közjegyző kézjegyével. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 12.

517.

1359. júl. 1. u. (.../oct. nat. Joh. bapt.)

A pannonhalmi konvent jelenti Konth Miklós nádornak, hogy a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poluznuk birtokáért folytatott pere 1359. máj. 1-i tárgyalásán kiadott parancsára kiküldte István mester notariust s kíséretében, júl. 1-én, Zenth Iwan-i Lőrinc a szomszédoknak és határos birtokosoknak, továbbá Péter apátnak és Mihály mester veszprémi örkanonoknak a jelenlétében, — mivel Poluznuk-on sokaknak van birtokrészük, melyeket fűvönosztásos birtoklási rend szerint használnak és különféle elnevezéssel illetnek (quas per graminales uterentur distinctiones et diversis vocabulis seu nominibus vocarent), a birtokot igazi határai szerint nem tudta elválasztani, ezért, — a falu kivételével, amelyet 34 jobbágmansiójával, a Szt. András tiszteletére emelt kőtemplomával, megművelt és parlagon fekvő földjeivel, 3 Naarmolun-nak nevezett malmával, szőleivel és egyéb tartozékaival a káptalan birtokában találtak, s amelynek az apát részére való visszafoglalása és iktatása ellen tiltakozott, — csak bizonyos birtokjogokat, amelyeknek amugyis a békés birtokában volt, tudott a monostornak biztosítani; a per alatt álló birtokot pedig, éppen az említett fűvönosztásos birtoklási rendszer miatt (propter premissas graminales distinctiones) királyi mértékkel nem tudta felmérni, hanem csak értékét, fogott bírák segítségével, szemlélet útján, 80 márkában állapította meg.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32. és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Paloznak 33.)

518.

1359. aug. 1. u. (.../oct. Jacobi.)

Konth Miklós nádor a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poluznuk birtokáért folytatott pere 1359. aug. 1-i tárgyalásán a máj. 1. u. elrendelt birtokelhatárolást szept. 13-án megismételteti, a pannonhalmi konvent jelentését 1359. okt. 6-ra kérve.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Paloznak 33.)

519.

1359. aug. 29. (III. oct. regis Stephani.)

A fehérvári káptalan előtt László veszprémi püspök előadja, hogy közvetlen elődje, János püspök, önhatalmulag, a káptalannal közösen birtokolt Naztre nevű birtokát (cum suo capitulo communem) Balázsnak, a néhai György Vrs-i prépost testvéreinek értéktelenebb Bodun nevű birtokával elcserélte. Mivel Balázs jogosan nem cserélhetett, mert Bodun nem volt az övé, hanem a zalai monostortól csak bérelte; de azért is, mivel cserélni csak előnyös esetben szokás, a jelen esetben pedig egyháza nyilvánvaló módon károsodott, a csereszerződést érvénytelennek nyilvánítja, Balázst pedig Naztre további birtoklásától eltiltja.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. 1 t. Nosztre 3.

520.

1359. aug. 30. (in Vyssegrad, f. VI. p. decoll. Joh. bapt.)

Vilmos egri prépost, I. Lajos király kápolnaispánja és titkos kancellár kérésére és részére átírja IV. Béla király 1251-i (?), Dénes nádornak a Zlaudus veszprémi püspök és Tadeuka fia Tadeuka s ennek utódai között a püspök Zamptou nevű (családi) birtoka elpusztítása miatt folytatott perben 1248-ban hozott ítéletének¹ megerősítését tartalmazó oklevelét.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Tátika 37.

521.

1359. szept. 13. u. (.../f. VI. p. nat. Marie.)

A pannonhalmi konvent jelenti Konth Miklós nádornak, hogy a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poloznuk birtokáért folytatott pere 1359. aug. 1-i tárgyalásán kiadott parancsára kiküldte bizonyosságát, s amikor kíséretében Feneufew-i Bekeu, szept. 13-án, miután a perelt birtokot elhárította és a monostornak iktatni akarta, János mester veszprémi kanonok tiltakozott, ezért a káptalant 1359. okt. 6-ra ítélőszéke elé idézte.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Paloznak 33.)

522.

1359. dec. 13. (Pechvaradini, XIII. die Decembris.)

Urricus pécsváradi apát, miután László veszprémi püspök és királynéi kancellár ügyvivője, mint a veszprémi püspökség részére VI. Ince pápa által kirendelt jogvédőnek (a pápai megbízólevél bemutatása mellett) Jakab veszprémi kanonok, közjegyző jelenlétében előadta, hogy egy bizonyos Ádám, aki hamisul a veszprémi egyházmegyei Alsó-Kezw-i (de inferiori Kezw) Szt. György-egyháza rectorának, illetve plébánosának (rectorem seu plebanum) tartja magát, — azt állítja, hogy a plébánia tizedei (és résztizedei) őt illetik meg és csak a néhai János püspök fosztotta meg tőlük, — pedig e tizedek emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi egyház tulajdonát képezik, aminthogy ez köztudomású is a budai várban és másutt az Alsó-Kezw-i Szt. György-egyháza környékén és sem Ádám, sem elődei nem birtokolták, következésképen nem is lehetett őt tőlük megfosztani, — más fontos elfoglaltsága miatt megbizta Briccius győri préspostot és Miklós ottani székesegyházi főesperest (archidiacono cathedrali), valamint Miklós váci olvasókanonokot és Miklós ugyancsak váci főesperest a saját személyének helyettesítésével s meghagyja nekik, hogy valahányszor a veszprémi püspök vagy ügyvédje kéri, (valamennyien vagy ketten, esetleg csak egyikük) idézzék meg Ádám papot és a megfelelő tanukat, s Budavára környékén és másutt, ahol az embe-

¹ Kiadva: Fejér IX. 7. 662. IV. Béla király átíró oklevele a Krit. jegyz.-ben hiányzik.

reknek erről tudomásuk lehet, tudakolják meg: birtokolta-e a nevezett a szőbanforgó tizedeket, mikor és hogyan fosztották meg tőlük, (jegyezzék fel esetleges törvényes bizonyítékait), avagy a veszprémi püspökséghez tartoznak-e; ha pedig nyomozásuk során az utóbbi derülne ki, akkor a püspök vagy megbízottjának a kérésére keressék fel az Alsó- és Felső-Kezui plébániák területén (in parochiis) lakó mindkét nembeli lakosokat (utriusque sexus homines hospites, colonos, Inkilinos, cultores pensionarios, censuarios et cunctos laboratores¹) s interdictum és excommunicatio kilátásba helyezésével vegyék rá őket, hogy tizedeiket, miként régebben, újból ne másnak, hanem csak a veszprémi püspöknek vagy megbízottjának fizessék, ha pedig ellenkezve — az egyházi fenyíték alatt is makacsul kitartának, gonoszságuk letörésére világi karhatalmat is vehetnek igénybe.²

Hártyán függőpecsét szalagjával és közjegyzői hitelesítő záradékkal. — Vp. It. Decimae episcopales 15.

523.

1360. jan. 24.

Turrei Bozo, mint a László veszprémi püspök és Ádám Kezu-i plébános tizedperében a pápa által kiküldött bíró, — mivel megbízottja, Beke János esztergomi kanonok, engedetlensége miatt, aki azonban az ítéletben már megnyugodott, a püspököt kiközösítette, meghagyja a pilisi apátnak s a zsámbéki és csuti prépostoknak, hogy nevében e fenyíték alól oldják fel. Mon. Rom. Vespr. IV. 350. (Toler János közjegyző 1360. ápr. 14. oklevelében. V. k. hh. It. Bullae pontificiae 7.) Regesztája: Pest vm. 75.

524.

1360. febr. 11. (f. III. p. dom. Exurge.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprém, püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Konya mester kanonokot, s kíséretében Kykche-i Isou fia Pál jan. 25-én nyomozva megállapította, hogy Zyl-i Demeter fiai: György és István a püspök (tolnamegyei) Zanas nevű birtokának az ott folyó patak felőli, jobbágyai curiája kapujával átellenben lévő részén (ex opposito porte curie iobagionum...episcopi) jobbágyokat telepítettek (iobagiones descendere fecissent et locassent), s részükre a püspök földjéből szántót is foglaltak, továbbá a püspök Zanas-i András nevű jobbágyának 1 lovát és 4 marháját (pecora) megölték, s az elmúlt esztendő előtt (in anno plusquam preterito) a püspök földjén elvetett 2 hold kenderjét (duo iugera canaporum) és 2 holdnyi zabját (duo iugera avene) lelegeltették.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Zanas 4.

¹ Censuarius, pensionarius a. m. teherviselő. (Batthyány: Leges ecclesiasticae III. 211., 1359.) V. ö. még: Anjou-kori okmt. II. 444. (1331.): censuales idest iobagiones.

² A per 1365. ápr. 4-én ért véget (Mon. Rom. Vespr. II. 191., Fejér XI/2. 231.), s Ádámot örök hallgatásra ítélték.

525.

1360. febr. 11. (f. III. p. dom. Exurge.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Konya mester kanonokot, s amikor kíséretében Kykche-i Isou fia Pál, jan. 25-én, a püspök tolnamegyei s a dömösi egyház birtokával határos Zanas nevű birtokát, ahol jobbágyai vannak (iobagiones haberet), a szomszédok és határos birtokosok, főleg pedig Zyl-i Demeter fiainak : Györgynek és Istvánnak a jelenlétében körülhatárolni és a püspök s egyháza részére iktatni akarták, nevezettek nem a határjárás, hanem az új határok felállítása és az iktatás ellen tiltakoztak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zanas. 1.

526.

1360. febr. 11. (f. III. p. dom. Exurge.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Konya mester kanonokot, s kíséretében Kikche-i Isou fia Pál előtt, jan. 24-én, a püspök képviselője : István mester várnagy, Zych faluban felszólította Paska fiait : Lászlót és Jakab mestert, adják vissza a püspöknek és egyházának az általuk elfoglalva tartott Zych-i birtokrészt, mire nevezettek azt felelték : visszaadják, ha a püspök oklevéllel kimutatja ottani birtokjogát, azonban akkor is csak a királynak adhatják vissza, mert birtokukat, szolgálataikért, tőle kapták.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zich 3.

527.

1360. febr. 11.¹

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János szerzetesapót, s kíséretében Acha-i János fia György megállapította, hogy a somogymegyeyi Zych-i részirtok, jobbágyostul (cum propriis iobagionibus), emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi püspöknek és egyházának volt a birtoka, most azonban Paska fiait : László és Jakab mesterek erőszakkal elfoglalták.

Csonka papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zich 2.

¹ A fehérvári káptalan 1360. febr. 11-i azonos tartalmú jelentése alapján megállapítva.

528.

1360. febr. 11. (f. III. p. dom. Exurge.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Konya mester kanonokot, s amikor Kycche-i Isou fia Pál, jan. 25-én, a püspök tolnamegyei Zyl nevű birtokrészét a püspök és egyháza részére visszafoglalta és körülhatárolni akarta, Zyl-i Demeter fiai: György és István az új határjelek felállítása ellen tiltakoztak.

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zil. 4.

529.

1360. febr. 12. (f. IV. a. dom. Esto mihi.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János szerzetespapot, s amikor kíséretében (Acha-i János fia) György, jan. 25-én, a püspök Zyl nevű birtokrészét a püspök és egyháza részére visszafoglalta és körülhatárolni akarta, Zyl-i Demeter fiai: György és István, az új határjelek felállítása ellen tiltakoztak.

Csonka vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zil. 2.

530.

1360. febr. 12. (f. IV. a. dom. Esto mihi.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János szerzetespapot, s kíséretében Acha-i János fia György jan. 25-én nyomozva megállapította, hogy Zyl-i Demeter fiai: György és István a püspök tolnamegyei Zanas nevű birtokának, az ott folyó patak felőli, jobbágyai curiája kapujával átellenben lévő részén (ex opposito porte curie iobagionum episcopi), jobbágyokat helyeztek (iobagiones descendere fecissent et locassent), s részükre a püspök földjéből szántóföldet is foglaltak, továbbá a püspök Zanas-i András nevű jobbágyának 1 lovát és 4 marháját (pecora) megölték, s az elmúlt esztendő előtt (in anno plusquam preterito) 2 hold kenderjét (duo iugera canaporum) és 2 hold zabját (duo iugera avene) lelegeltették.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zanas 5.

531.

1360. febr. 12. (f. IV. p. dom. Exurge.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János szerzetespapot, s amikor kíséretében Acha-i János

fia György, jan. 25-én, a püspök tolnamegyei s a dömösi egyház ottani birtokrészével határos Zanas nevű birtokát, ahol jobbágysai vannak, a szomszédok és határos birtokosok, főként pedig Zyl-i Demeter fiainak: Györgynek és Istvának a jelenlétében elhatárolta, és a püspök és egyháza részére iktatni akarta, nevezettek nem a határjárás, hanem az új határok felállítása ellen tiltakoztak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zanas 6.

532.

1360. febr. 12. (f. IV. p. dom. Exurge.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János szerzetespapot, s kíséretében Acha-i János fia György jan. 25-én megállapította, hogy Zyl-i Demeter fiai: György és István a püspök és egyháza emberemlékezetet meghaladó idő óta birtokolt tolnamegyei Zyl nevű birtokrészét, ahol jobbágysai voltak, velük együtt erőszakkal elfoglalták, s az ott még István püspök által 5 jobbágys részére épített házakat lebontották, és a saját birtokukra átvitették.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zil 3.

533.

1360. febr. 12. (f. IV. a. dom. Esto mihi.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János szerzetespapot, s jelenlétében Acha-i János fia György eltiltotta Kara-i Leusták fiait: Jánost és Miklóst a püspök és egyháza Bedeg, Gerezd és... nevű birtokai földjeinek, erdejének és kaszálóinak a jogtalan használatától.

Csonka papíron, zárópecsét nyomaival. — Vp. lt. Bedegh 6.

534.

1360. febr. 13. (f. V. p. dom. Exurge.)

A pannonthalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte István Kerusheg-i papját, s kíséretében Chatar-i Lőrinc fia Domonkos megállapította, hogy Zyl-i Demeter fiai: György és István a püspök (tolnamegyei) Zanas birtoka nyugati, jobbágysai kuriája kapujával átellenben levő részén (ex opposito porte curie iobagionum... episcopi) jobbágysokat helyeztek el s részükre szántóföldet is kijelölték, továbbá a püspök egyik jobbágysának 1 lovát és 4 marháját megölték s 2 hold kenderjét (duo iugera canaporum) és 2 hold zabját (avene) lelegeltették.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zanas 2.

535.

1360. febr. 13. (f. V. a. dom. Esto mihi.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Istvánt, Keurusheg-i papját, s amikor kíséretében Chatar-i Lőrinc fia Domonkos a püspök és egyháza tolnamegyei s a dömösi egyház földjének a szomszédságában levő Zanas nevű birtokát, ahol jobbágysai vannak, körül akarta határolni, Zyl-i Demeter fiai: György és István az új határok felállítása ellen tiltakoztak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zanas 3.

536.

1360. febr. 13. (f. V. a. dom. Esto mihi.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök és királynéi kancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte István Kerusheg-i papját, s amikor kíséretében (jan. 25-én) Chatar-i Lőrinc fia Domonkos a püspök tolnamegyei Zyl nevű birtokrészét a püspök és egyháza részére visszafoglalta és körülhatárolni akarta, Zyl-i Demeter fiai: György és István az új határjelek felállítása ellen tiltakoztak, ezért őket febr. 26-ára a királyi jelenlét bírósága elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zil 1.

537.

1360. febr. 13. (f. V. a. dom. Esto mihi.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancslevele alapján kiküldött István Keurusheg-i papjuk tanúsága mellett Chatar-i Lőrinc fia Domonkos, Somogy megyében nyomozva, a következőket állapította meg: A királyné Vylak falujának népei és villicusuk: Kys (dictus) Péter, 1357. máj. 23.-án, Babolcha piacáról hazatérőben elfogták és bántalmazták a püspök Gurgeteg-i villicusát, Jakab fia Miklóst, valamint leányát és vőlegényét (sponsus): Györgyöt, szekerüket (lovukkal) és pénzüket elvették, 8 (a leányt 2) napig zárva tartották, s kalodával (?) és füsttel kínozták (in cipo in quadam stuba, clauso hostio, graviter fumigando... in captivitate detinuissent); ugyanaznap ugyanazok Gurgeteg-i Cosma fia Mártont és fiát: Györgyöt szántás közben elfogták, ekéjüket 8 ökörrrel (cum aratro et octo bobus) elkobozták, majd 8 napi fogság után ekéjüket és ökreiket visszadva, az ekevarakat ellenben visszatartva (ferramentis autem aratri retentis), szabadon bocsátották őket; júl. 5-én Endre fiát: Endrét, a püspök Gurgeteg-i jobbágyságát szénagyűjtés közben megsebesítették, s csak többnapos fogvatartás után engedték el; 1358. júl. 5-én Zengyrolth-i Fülöp fia László mesternek, a királyné Vylak-i officialisának a famulusa: Tamás fia János népeivel, a püspök Gurgeteg-i jobbágyságaitól 30 ökröt hajtattott el, s csak bizonyos pénz-

összeg lefizetése után adta vissza ; 1359. máj. 2-án a királyné Visunta-i villicusa Péter fia Pált a Wolko falu piacról (de foro ville Wolko) jöttékor elfogta, kifosztotta s 3 napig fogva tartotta ; 1359. ápr. 24-én Tamás fia János a püspök Gurgeteg-i birtokáról 12 lovat és 50 ökröt hajtatott el, s amikor a villicus (néhány jobbágy kíséretében) visszakövetelte az állatokat, Kys Péter megverte őt, s állatonként 40 dénár váltságdíjat hajtott be rajta ; 1359. jún. 19-én az Vylak-iak 4 Gurgeteg-i jobbágyot kaszáláskor vertek meg, ruháikat, kaszáikat (falcastra) pedig elkobozták ; 1359. szept. 28-án János fia Tamás Visunta-i famulusa : Chunka Péter fogott el és fosztott ki a Belawar-i piacról hazafelé tartó 2 Gurgeteg-i püspöki jobbágyot (omnibus bonis eorum, scilicet duabus clamidibus, tunicis, ocreis et expensis more latronis spoliasset) s amikor az egyik (Peteu fia Mikós) Vylakon kereste a támadóját, Tamás fia János őt fogatta el, s 4 napig kínoztatta (duos cipos in pedes suos apponi fecisset, sicque ad parietem crucifigendo per quatuor dies tormentasset); végül, 1359. okt. 5-én, az Vylak-i villicus (embereivel) Gurgeteg-i Jakab fia Miklóstól vett el egy asztalterítőt (mensale¹) és egy köpenyt (pallium).

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Újlak 3.

538.

1360. febr. 25. u.

Konth Miklós nádor a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poluznuk birtokaért folytatott pere 1360. febr. 25-i tárgyalásán utasítja a győri káptalant, küldje ki a felek részére egy-egy bizonyosságát s kíséretükben a felsorolt nádori emberek közül ketten, ápr. 12-én, a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy ügyvédjeik jelenlétében Péter apáttal vagy képviselőjével mutattassák meg, mekkora, milyen és hol fekszik az I. István király által monostorának adományozott Poluznuk-i birtokrész, a káptalan ügyvivőjével pedig azt, hogy mit és mennyit kapott egyházuk Poluznuk-on Myske fia Istvántól, Frouka asszonytól és Pál fia Bonchtól. Ha egyetértőleg meg tudják jelölni az okleveleikben szereplő birtokokat, kiki kapja meg a saját részét, ellenkező esetben azonban, köztanúvallatás formájában, a szomszédoktól és határos birtokosoktól tudakolják meg ugyanezt, s ha ők sem tudnák, kérdezősködjének, kiknek vannak helybeli határmegállapító oklevelei, a jelentkezőket pedig idézzék meg máj. 1-re ítélőszéke elé, ugyanezre a határidőre kérve az esetleges különbözetnek fogott bírák közvetítésével megállapított nagyságról és értékéről szóló jelentést is.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átirva. (U. o. Paloznak 33.)

539.

1360. ápr. 14.

Toler János közjegyző előtt, Miklós esztergomi érsek és más tanúk jelenlétében Frigyes számbéki prépost, mint Turre-i Bozonak a László veszprémi püspök és Ádám Kezu-i plébános tizedperében a pápa által kiküldött bírónak

¹ Lehet felsőöltöny is. Bartal s. v. mensale.

az albírája, a püspököt, miután az a plébánost tizedei birtokába visszahelyezte, a perköltséget megfizette, fellebbezését visszavonta s elmaradt jövedelmeinek a megtérítését esküvel megígérte, — feloldja azon suspensio, excommunicatio és interdictum alól, mellyel Beke János esztergomi kanonok azért sújtotta, mert a korábbi ítélet rendelkezéseinek nem tett eleget. Mon. Rom. Vespr. IV. 350. — (Vk. hh. lt. Bullae pontificiae. 7.)

540.

1360. ápr. 16.

A győri káptalan jelenti Konth Miklós nádornak, hogy a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Palaznuk birtokáért folytatott perében 1360. febr. 25. u. kiadott parancsára a monostor részére kiküldött Peeth-i Wgrin fia Jakab mellé Mihály mester kanonokot, a káptalan részére kiküldött Chatari Lőrinc fia Domonkos mellé pedig Miklós mestert küldte ki bizonyoságul s előttük, továbbá a szomszédok, határos birtokosok és a felek jelenlétében, ápr. 12-én, az apát, a 34 mansiót magában foglaló Palaznuk faluról, a Szt. András tiszteletére emelt kötemplomáról, a szántó- és parlagon lévő földekről, szőlőkről, Narmolun-nak nevezett 3 malomról és egyéb tartozékokról, amelyeket, eltekintve az apátság birtokában lévő bizonyos birtokjogoktól, a veszprémi egyház birtokában találtak, kijelentette, hogy mindez I. István királynak monostora részére tett adománya, a káptalan képviselője pedig azt állította, hogy az apátság 2 curiáján kívül Myske fia István, Frouka asszony és Palaznuk-i Pál fia Bunchnak az adománya folytán az egész a veszprémi egyházé. A felek nyilatkozata ellentétes lévén, a megbízottak most a szomszédok és határos birtokosok véleményére voltak kíváncsiak, de ők sem szolgáltak kielégítő válasszal, mert voltak akik a monostor mellett nyilatkoztak, mások meg azt állították, hogy a két egyház régen is úgy birtokolt Palaznukon, mint mostanában. Ilyen körülmények között a tanúvallatás eredménytelen lévén, a megbízottak most az iránt érdeklődtek, kiknek vannak olyan oklevelei, amelyek a monostor és a káptalan Palaznuk-i birtokainak a határaitra vonatkozólag fényt deríthetnének. Egy jelentkező akadt is, a keletfelől határos Lwas-i Lew fia Benedek, akit oklevelének a bemutatása végett, máj. 1-re, a nádor elé idéztek; befejezésül pedig, fogott bírák közreműködésével, a vitás föld értékét, szemlélet alapján, most is 80 márkában állapították meg. A jelentés 4 nap múlva készült el, s a győri káptalan megjegyezte benne, hogy a vallomást tevők nevét és azt, hogy hol birtokosok, nem jegyezte fel, mert a parancslevélben nem talált rá utasítást.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Paloznak 33.) Teljes szövegi eredetije a pannonhalmi lt.-ban. (Pannonhalm. rendt. VIII. 340.)

541.

1360. máj. 7. (in Vyssegrad, f. V. p. inv. crucis.)

I. Lajos király, mivel a győri káptalannak a béli monostor és a veszprémi káptalan Poluznuk birtokáért folytatott perében a Konth Miklós nádor által 1360. febr. 25-én elrendelt köztanúvallatásról szóló ápr. 16-i jelentése a kihall-

gatott tanúkat név és szám szerint nem sorolja fel, s birtokaik helyét sem adja meg, felszólítja a káptalant, hogy a felek vagy képviselőik jelenlétében a kihallgatásról felvett s lepecsételt regisztrumokból pótolják ezt a hiányt annak ellenére, hogy a nádori parancslevélből az erre vonatkozó záradék hiányzott.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Paloznak 33.)

542.

1360. máj. 12. (f. III. a. ascens.)

A győri káptalan a béli monostornak és a veszprémi káptalannak Poluznuk birtokáért Konth Miklós nádor előtt folytatott perével kapcsolatban, I. Lajos király 1360. máj. 7-i parancsára, ápr. 16-i jelentéséhez pótlólag csatolja az ápr. 12-én kihallgatott tanúk nevét és számát. E szerint 3 Wrs-i, 3 Kwesd-i, 2 Chopak-i, 1 Magyary-i és 1 Araach-i (?) nemes, összesen tízen azt vallották, hogy milyenek és mekkorák voltak a nádor oklevelében szereplő és I. István király által a Beel-i monostornak adott s az ugyanott felsorolt nemesek által a veszprémi egyháznak adományozott birtokrészek, és azok Poluznuk mely részén feküdtek — nem tudják, csak annyit tudnak, hogy az apátság és a káptalan ott mindig birtokosok voltak; a tihanyi apát képviselője: Péter pap, továbbá Bytho Lowas-i királyi tárnoki jobbágy, mint egykori szomszédbirtokos, most már mint Fwk-i lakos (iobagio tauarnicalis regalis de Lowas, inantea vicinus, moderno tempore in Fwk residens), továbbá Mauritius tihanyi nemes jobbágy és két másik Lowas-i királyi jobbágy, mint szomszédok, azt vallották, hogy az I. István adományozta birtok, a veszprémi káptalan 1 curiájának — az említett nemesek adományának — a kivételével a Beel-i monostoré; végül más, Veszprém-, Somogy- és Zala-megyei, mintegy 100 nemes azt vallotta, hogy a két fél régen is úgy birtokolt Paluznuk-on, mint mostanában.

Konth Miklós nádor 1360. máj. 20. k. parancslevelében (Vk. m. lt. Paloznak 32.) és 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. (U. o. Paloznak 33.)

543.

1360. máj. 20. körül.¹ (in Vissegrad, .../VIII. termini/oct. Georgii.)

Konth Miklós nádor a vasvári káptalannak. Mivel a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poluznuk birtokáért folytatott pere 1360. Szt. György-nyolcadí tárgyalásán a győri káptalan ápr. 16-i és máj. 12-i jelentéseiből azt állapította meg, hogy az ápr. 12-én, Poloznukon kihallgatott tanúk inkább a káptalan, mint az apátság javára vallottak, — a veszprémi káptalant, a 80 márkára becsült vitás földön, egy kanonokja és 80 nemes eskütárs által, kik közül 3-nak azok közül valónak kell lennie, akik a kihallgatás alkalmával a káptalan mellett tanúskodtak, szept. 15-én leteendő földeskiüre bocsátja;

¹ Az oklevél, terminusként, máj. 1-et jelöli meg, a győri káptalan máj. 12-i pótlejtelésének a kikérése miatt (ld. I. Lajos király máj. 7-i parancslevelét) azonban ez az időpont legalább 12 nappal eltolódott.

ha megesküsznek, hogy a perelt birtokrészt az egyház Myske fia: Istvánnak, Frouka asszonynak és Pál fia Bonchnak az adományából birtokolja, és sohasem volt a Beel-i apátságé, akkor a veszprémi káptalan részére, ellenkező esetben pedig a felperes monostor részére rendeli iktattatni. A jelentést okt. 6-ra kéri.

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Paloznak 32. és tartalmilag átirva Konth Miklós nádor 1360. okt. 27-i ítéletlevelében. (U. o. Paloznak 33.)

544.

1360. szept. 22. (oct nat. Marie/VIII. iuramenti.)

A vasvári káptalan jelenti Konth Miklós nádornak, hogy a béli monostornak a veszprémi káptalan ellen Poluznuk birtokáért folytatott pere 1360. máj. 20.k.-i esküt megítélő parancsa értelmében a káptalan részére kijelölt Chatar-i Lőrinc fia Domonkos mellé Mihály papot, az apát és monostora részére kiküldött Feneufev-i Beke mellé pedig Mihály karbeli clericust jelölte ki bizonyáságul, s előttük, valamint a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Jakab veszprémi kanonok és Segusd-i főesperes, szept. 15-én, 80 nemes eskütárssal, köztük az apr. 16-i köztanúvallatás alkalmával a veszprémi egyház javára vallott Wrs-i Myske fia Pállal, Kuesd-i Pál fia Jánossal és Chopak-i Iwanka fia Jánossal, a perelt földön, a Poluznuk-i temető mellett, a káptalannak megítélt földeskiüt letette. Zavart okozott, hogy az apát a részére kijelölt emberekkel szándékosan késett (3 ember esküjénél nem is voltak jelen), úgyhogy a nap régen túlhaladt már a delelő pontján, amikor az eljárást megkezdték, s az eskütársak nagy száma miatt estére alig tudták befejezni. Amikor ez megtörtént, a káptalant Poluznuk-i birtokrészének a birtokába ellentmondás nélkül beiktatták.

Konth Miklós nádor 1360. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átirva. — Vk. m. lt. Paloznak 33.

545.

1360. okt. 27. (in Wysegrad, XXII. oct. Michaelis.)

Konth Miklós nádor ítéletlevele. — Az 1358. júl. 20-án, Mandhyda-n tartott veszprémmegyei nádori közgyűlésen, Péter Beel-i apát ügyvédje: Noztup-i Simon fia János azzal vádolta meg a veszprémi káptalant, hogy monostora Poluznuk-i birtokát elfoglalva tartja, pedig okleveleik tanúsága szerint ez az apátságot illeti meg. A káptalan ügyvédje: Ányos fia János azt felelte, hogy az ellenkezőt szintén oklevelekkel tudja bizonyítani. 1359. máj. 1-én Simon fia János, a káptalan nevében pedig Mihály ör és István kanonokok el is hozzák megbízóik okleveleit, a nádor azonban előbb a vitás föld elhatárolását s az apátság javára való visszafoglalását rendeli el. A pannoni konvent (1359. júl. 1. u.) jelentése szerint notariusának, István mesternek a kíséretében Zenth Iwan-i Lőrinc júl. 1-én, az apátság tulajdonában lévő bizonyos birtokjogoknak a kivételével, — a fűvönosztásos birtoklási rendszer miatt, határainak a megállapítása nélkül, az egész birtokot, amelyet fogott bírák segítségével, szemlélet útján, 80 márkára becsült meg, a monostor részére foglalta vissza, iktatása ellen azonban Mihály veszprémi örkanonok

tiltakozott. Az 1359. aug. 1-i tárgyaláson a veszprémiek nem jelennek meg. A nádor újabb rendeletére a pannonhalmi konvent azt jelentette, hogy Feneu-feu-i Bekeu a perelt birtokrészt már kihalította, iktatása ellen azonban a veszprémi káptalan ismét tiltakozott. Bizonyításra 1360. febr. 25-én került sor. Péter apát I. István király 1037-i oklevelét nyújtja be, akitől többek között Poluznuk prediumát (conditionariusokkal!) kapta a monostor.¹ A veszprémi káptalan megbízásából Miklós somogyi főesperes 3 oklevelet mellékel: 1. III. István 1174 (1274!). Megerősíti Myske fia István végrendeletét, aki Poluznuk-i földjét a veszprémi egyházra hagyta.² 2. IV. Béla 1270. jan. 21. Faus prépost kérésére megerősíti Froukának, Souk-i Demeter leányának és Poloznok-i Wyllibald özvegyének a győri káptalan 1263-i oklevelébe foglalt végrendeletét, melyben a férje testvérével: Leopardus clericussal közösen birtokolt 2 Poluznuk-i vásárolt és 1 Jutas-i örökölt malmát, továbbá Poluznuk-i és más falvakban, ú. m. Fayz-on, Jutas-on, Soponya-n és Feketeu-n lévő földjeit³, tartozékosul, lelke üdvéért, a veszprémi egyházra hagyja. 3. A fehérvári káptalan oklevele 1294-ből. Poloznuk-i Bonch fia Pál, 5 márkáért a veszprémi káptalannak elzalogosítja helybeli örökölt birtokát: sessióját, 13 hold földjét, szőlőjét, 2 falcastrumnyi rétjét és erdőhasználatát azzal, hogy ha ki nem váltja, az egyház, fogott bírák által megállapítandó különbözetnek a hozzáadásával, 6 év múlva a birtokot megvásárolhatja. Mivel az apát nem tudott eltiltó okleveleket felmutatni, melyekkel a káptalan birtokfoglalását bizonyíthatta volna, a nádor köztanúkihallgatást rendelt el: ha a győri káptalan bizonyágának a kíséretében kiszálló nádori embereknek a jelenlétében, ápr. 12-én, ellentmondás nélkül meg tudják jelölni az okleveleikben szereplő birtokrészek helyét, kiki kapja meg a sajátját, ellenkező esetben ugyanezt, a szomszédok és határos birtokosok és fogott bírák bevonásával, a nádori embereknek kell megállapítaniuk, ha pedig olyat találnak, akinek e részben felhasználható oklevele volna, szükség esetén azt is idézzék meg. A győri káptalan 1360. ápr. 16-i jelentése és máj. 12-i pótjelentése alapján, mivel a tanúk vallomása a káptalan részére volt kedvezőbb, a nádor, az 1360. máj. 20-i tárgyaláson, földesküt ítélte meg részére, melyet a vasvári káptalan szept. 22-i jelentése szerint Jakab kanonok Segusd-i főesperes 80 nemes eskütárssal, szept. 15-én, a helyszínen le is tett, — s bár Péter apát a részére kijelölt emberekkel szándékosan késett, úgyhogy az eskü lebonyolítását csak délben kezdték meg, s 3 ember esküjénél nem is voltak jelen, a nádor, okt. 6-án, bírótársaival: Bubek István országbíróval, Poharus (dictus) Péter mester Abawyuar-i és Kompold fiának: Péternek a fiával: István mester Gumur-i ispánokkal, továbbá Zych-i Paska fia Jakabbal, Gyulkum-i Iwan fia Deseuvel, Kulus testvérével: Lachkkal, Rohman-i György országbírói albíróval (Georgio de Rohman vice-iudice) és Chernel fia István országbírói ítélőmesterrel, — az eskü és az ellentmondás nélkül foganatosított iktatás alapján, végérvényesen a veszprémi káptalannak ítélte oda az egész birtokot, az apátot pedig, a jogtalan birtokvisszafoglalás miatt, a perelt birtokrész becsüjében (80 marka) elmarasztalta.

Hártyán, függőpecsét részére való sodrattal. — Vk. m. lt. Paloznak 33.

¹ Krit. jegyz. 9 (Hamis.)

² Helyesen 1164. Krit. jegyz. 105. Az ítéletlevélben, tévesen, 1274. alatt hozzák.

³ A győri káptalan 1263-i oklevelében (Fejér IX/7. C74.). Krit. jegyz. 1653.

546.

1360. nov. 1. (in f. omnium sanctorum.)

A budai káptalan előtt János mester veszprémi dékán-kanonok a saját és káptalanja nevében eltiltja Joachim fia Istvánt, továbbá Leegh (dictus) István fiait: Demetert, ... és Mártont, nemkülönben Apor fia Lukács fiait: Dezsőt és Aport egyháza veszprémmegyei Maros nevű birtokának és tartozékainak jogtalanul elfoglalva tartásától és használatától.

Nagyon rongált és vízfoltos papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Maros 7.

547.

1361. febr. 25. v. márc. 24.¹ (in Wyssegrad, f. II. p. dom. ...)

Vilmos egri prépost, királyi kápolnaispán és titkos kancellár előtt Zyl-i Demeter fia György ügyvédje: Touth (dictus) Pál, és László veszprémi püspök képviselője: István litteratus veszprémi várnagy, megbízóik nevében és fogott bírák közreműködésével megegyeztek olyképen, hogy Demeter fia György ápr. 5-én meg fog jelenni Veszprémben (in civitate Wesprimiensi), s a fehérvári káptalan bizonyága előtt az ellene kiadott inquisitoriális oklevelek tartalmának megfelelő elégtételt fog szolgáltatni a püspöknek, ha pedig ígéretét nem teljesítené, már a perbelépéskor 6 márka bírságot fizet.

A fehérvári káptalan 1361. ápr. 7-én kelt bizonyáglevelében. — Vp. lt. Zil. 6.

548.

1361. márc. 29. (Strigonii, II. passce.)

Miklós esztergomi érsek és örökös ispán Buza (dictus) Balázs Damas-i várnagy és Bersen-i ispán (castellanus de Damas et comes de Bersen) kérésére átírja és megerősíti Henrik veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak a Lyzo-i Szt. Briccius-kápolnának a Sag-i anyaegyházától való elválasztásáról 1332. márc. 21-én kiadott patens-levelét.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Litterae adiunctae 14. Átírta még János veszprémi prépost, László püspök vikáriusa, 1363. szept. 22-én. Dl. 5159. Anjou-kori okmt. II. 580.

549.

1361. márc. 30. (in Wysegrad, III. passce.)

I. Lajos király Miklós honti főesperesnek és királyi speciális káplánnak a kérésére, Miklós hantai prépost és egyháza részére patens-formában átírja és megerősíti az esztergomi káptalan 1358. júl. 18-i, az egyház veszprémmegyei Azaar birtokának határjárásáról és a királynéi Azar-birtoktól való elválasztásáról szóló oklevelelét.

Rongált, vízfoltos hártán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Hantha 6.

¹ A dátumból az irányszó első betűjének, u. l. az R-nek (Ramispalmarum vagy Reminiscere) egy ductusa látszik.

550.

1361. ápr. 1. (in Wyssegrad, f. V. p. passce.)

I. Lajos király Miklós honti főesperes és királyi speciális káplán kérésére, Miklós hantai prépost és egyháza részére átírja és megerősíti az esztergomi káptalannak a hantai egyház javára 2 Beer nevű birtok tulajdonába való beiktatásáról szóló 1357. jún. 10-i jelentését.

I. Lajos király 1365. jan. 17-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Hanta 7.

551.

1361. ápr. 7. (III. termini/f. II. p. oct. passce.)

A fehérvári káptalan bizonyítja, hogy — miután László veszprémi püspök és királynéi kancellár familiarisa: György bemutatta Vilmos királyi kápolnaispánnak 1361-i (febr. 25—márc. 24. k.), a püspök és Zyl-i Demeter fia György egyességéről szóló oklevelét, a megállapodás végrehajtásához, ápr. 5-én, Veszprémbe küldte Benedek karpapot, György azonban — a püspök képviselője: István litteratus, veszprémi várnagy által bemutatott inquisitóriális oklevelekre nem válaszolt, és elégtételt sem szolgáltatott.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zil 6.

552.

1361. okt. 6. e.¹

Szécsi Miklós országbíró abban a perben hozott döntése alapján, melyet János, a Leueld-i karthauziak Szt. Mihály-monostorának a perjele a Herend és Mester, továbbá Thapolcha és Kezy birtokok közötti vitás határok miatt a veszprémi káptalan ellen folytatott, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságait, hogy kíséretükben a kijelölt királyi emberek a szomszédok és határos birtokosok, valamint a felek vagy ügyvédjeik jelenlétében megállapítsák a birtokok elválasztó határait, a vitás földek nagyságát és azt, vajjon a megidézettek tanúsága szerint kit illetnek meg, és keressék meg a IV. Béla király oklevelében említett Kezy és Topolcha között haladó utat. A jelentést okt. 6-ra kéri.

A fehérvári káptalan 1361. okt. 6. u. jelentésében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Herend 2.

553.

1361. okt. 6. u.²

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbíró ítéletlevele értelmében mind a két fél részére kiküldte embereit (a veszprémi káptalan részére kiküldött Jutas-i Tamás fia Domokos mellé István karpapot) és tanúságuk mellett a királyi emberek a szomszédok és

¹ Rongált volta miatt évszáma a jelentés hátlapján lévő bejegyzésből való.

² Rongált volta miatt évszáma a jelentés hátlapján lévő bejegyzésből való.

határos birtokosok, továbbá a felek és képviselőik (a Leueld-i Szt. Mihály-karthauzi monostor perjele, a veszprémi káptalan részéről Balázs főesperes és Domonkos dékán) jelenlétében a karthauziak Herend-i és a veszprémi káptalan Mester nevű birtoka közötti vitás területet 1 ekealjnyira becstültek meg, kérdésükre pedig a felek a sajátjuknak mondták, a tanúk véleménye pedig megoszló volt; ezután Kezew és Thapolcha határába szálltak ki, azonban, a káptalan birtokában levő IV. Béla király-féle oklevélben szereplő utat, melynek az ottani vitás $\frac{1}{2}$ ekealjnyi földön kellett volna áthaladnia, nem találták meg.

Csonka, rongált és vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Herend 2.

554.

1362. ápr. 24. (in oct. passce.)

A fehérvári káptalan előtt János mester veszprémi kanonok és dékán káptalanja nevében óvást emel az ellen, hogy püspökük: László, a Pothwasara és Naztre nevű káptalani birtokok felét, többszöri tiltakozásuk ellenére, továbbra is a saját használatára elfoglalva tartsa.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Pathvására 9.

555.

1362. jún. 30. (in Vyssegrad, II. Petri et Pauli.)

I. Lajos király, — mivel ősi kiváltságai alapján a veszprémi egyház nemes jobbággyai a *lucrum camerae* fizetése alól fel vannak mentve, s ezen kiváltságukban maga is meg akarja őket tartani, — a veszprémi káptalan panaszára nyílt parancslevelében utasítja Szerecseny mestert, az erdélyi sókamrák Lyppa-i ispánját, valamint officialisait: a *lucrum camerae* Veszprém- és Zala-megyei begyűjtőit (*magistro Saracheno, comiti camararum nostrarum salium Transsiluanarum de Lyppa, necnon officialibus suis, exactoribus videlicet luci camere nostre in comitatibus Wesprimiensi et Zaladyensi constitutis*), hogy nevezettek ez adó behajtásával ne háborgassák.

Papíron, hátán gyűrűpecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 24. Hibákkal, kiadta Fejér: IX/3. 310.

556.

1362. júl. 9. (sab. p. oct. Petri et Pauli.)

A fehérvári káptalan, János mester veszprémi kanonok és dékán kérésére, a veszprémi káptalan részére átírja I. Lajos királynak a veszprémi egyház nemes jobbággyainak a *lucrum camerae* alól való mentességét igazoló 1362. jún. 30-i oklevelét.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 24.

557.

1362. szept. 22. (II. Mathei).

A budai káptalan előtt László veszprémi püspök ügyvédje: András veszprémi kanonok és Szenthiacobfolua-i plébános megbízója nevében kijelenti, hogy a püspök Ádám Kezy-i plébános Damianmal-hegyi (s egyéb) tizedeit 3 év óta nem szedi, miként azt a plébános rágalmozó módon híreszteli, s erről inquisitoriális, inhibitoriális és tiltakozó okleveleket szerez, azonban alkalmas helyen és időben majd okleveles bizonyítékok alapján fogja jogait megvédelmezni és érvényesíteni.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae episcopales 16. Emliti Fejér: IX/7. 210. — Regesztája: Pest vm. 77.

558.

1362. okt. 13.

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak: Domonkos kanonok kíséretében Juthas-i Péter fia István megállapította, hogy Echer-i Benedek fia István a veszprémi káptalan Abram nevű birtokán lévő rétet a saját részére lekaszáltatta. Hazai okmt. IV. 199. (Vk. m. lt. Ábrahám. 10.)

559.

1363. febr. 16. (in villa Noua, II. cinerum.)

Mihály fia János mester és Miklós fia Miklós mester Haholth-i nemesek, mivel László veszprémi megyéspüspök és királynéi kancellár a Haholth-i Szt. Margaréta-egyház papjának az engedetlensége miatt folyton háborgatja őket, — kijelentik, hogy máj. 8-án, a királyi curiában vagy a hadi táborban, Miklós esztergomi érsek előtt be fogják mutatni egyházuk kivételezettségét (exemptio) és kiváltságait igazoló okleveleiket, s amit az érsek majd határoz, kötelező erejűnek fogják elismerni.

Papíron, hátán 2 pecsét nyomával. — Vk. hh. lt. Capsa H. 133.

560.

1363. márc. 12. (Wesprimii, in dom. Letare.)

László veszprémi püspök és királynéi kancellár, — mivel Heem fia Pálnak a fia Benedek mester (ispán) a Ferentől, az egyház Berynhya-i nemes jobbágjától és fiaitól: Jánostól és Istvántól 24 nehézsúlyú (márkája 10 pensa) dénármárkán (pro viginti quatuor marcis denariorum gravis ponderis) vásárolt, a Berynhya-i plébánia szőlőinek a szomszédságában 2 darabban fekvő szőlőjét a veszprémi székesegyház Szt. László-oltára gondozására, illetve az oltár mindenkori rectorának az ellátására adta, a vételárból azonban, sok kérésük ellenére, az eladóknak 9 márkát még nem fizetett meg, felszólítja Pált: a szőlőt az eladóknak adja vissza addigra, míg ő, vagy az oltárigazgató ki nem fizeti a nemes jobbágnak a még hiányzó összeget.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Berénhida 1.

561.

1363. jún. 1.

I. Lajos király Péternek, a veszprémvári Mindenszentek-egyháza prépostjának és az ottani főesperesnek. Mivel, mint a Kálmán királynak s a Lodomér esztergomi érsek által átírt Benedek egykori veszprémi püspöknek az okleveleiből értesült, a veszprémvölgyi Mária-monostor birtokai a tized és a rajtuk létesített egyházak dolgában a püspök joghatósága alól kivételezettek, figyelmezteti őket, e jogaikban ne háborgassák az apácákat. Fejér IX/3. 354. (A veszprémi lt.-ban nincs meg.)

562.

1363. jún. 28. (II. Ladislai regis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy bizonyosságának a kíséretében Jwta-s-i . . . fia Péter eltiltotta Segvar-i Tamás fia János mestert, továbbá János féltestvérenek: Miklósnak a fiát: Ferencet és a Leueld-i monostor perjelét s valamennyiük jobbágyait a veszprémi káptalan Mester nevű birtokának a használatától és tartozékainak (fenilium, silvarum, nemorum et terrarum arabilium) a pusztításától.

Rongált és csonka papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Márkó 12.

563.

1363. aug. 17. (Wesprimii, III. assumpt.)

László veszprémi püspök és királynéi kancellár egyházának azt a Zuzd-i prediumát, melyet elődje, Mesko püspök, káptalanja hozzájárulásával Péter fia Tamásnak, liptói ispánnak és Chokakw-i várnagynak évenként fizetendő 5 pensaért örökbérletbe (censu sub feudali) adott, s amelyet ez azonos feltételekkel famulusának, Maalas-i Miklós fia Demeternek továbbadott, Demeter halála után, mivel évek óta nem fizetett, egyháza részére visszavette, — most, sok kérésre, Demeter fiainak: Miklós fehérvári kántorkanonoknak és Balásznak s másoknak a régi feltételek mellett visszaadja azzal, hogy ha a bérösszeg fizetését elmulasztják, a bérleményt tőlük visszavonhatatlanul elveszi.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vp. lt. Zuzd 2.

564.

1363. szept. 22. (vicesimo secundo die mensis Sept.)

János veszprémi prépostnak, László veszprémi püspök és királynéi kancellár általános helynökének (vicarius . . . in spiritualibus generalis) ítéletlevele. — A vicarius egy korábbi döntése szerint Lizo-i Buza (dictus) Balásznak, testvérenek: Imrének a nevében is oklevéllel kellett indokolnia, milyen címen akarták Chel fia Lőrinc, Isyp fia Demeter, Simon fia Leukes, Demeter fia Miklós, Zewke fia Miklós, Bálint fia János, Bakonya fia Miklós, Pál fia

Lőrinc, Barnabás fia János, Tamás fia Miklós és Miklós fia Gergely Patruh-i nemeseket — az őseik által épített Lizo-i Szt. Brictius-kápolna kötelékébe kényszeríteni, s ezért ellenfeleik ellen interdictum kimondatásáról is gondoskodtak. Az 1363. szept. 10-i tárgyaláson Balázs Henrik veszprémi püspöknek 1332. márc. 21-i oklevelét mutatta be, a Patruh-belieket képviselő Jsyp fia Demeter pedig méltányos döntést kért. János vicarius nemesekből való bírótársaival (unacum nobilibus et discretis viris) megvizsgálván az oklevelet úgy találta, hogy Henrik püspök a Patruh-iak és Lizo-beliek érdekében valóban elválasztotta a Lizo-i kápolnát Sag-i anyaegyházától, s megengedte, hogy szolgálatára papot tarthassanak és temetőjébe temetkezzenek, azonban azt nem tartalmazta az oklevél, hogy a Patruh-i nemesek a plébániától való elválasztás és a kápolnához csatoltatást kérték volna és azt sem, hogy a püspök intézkedéséhez a saját és leszármazóik nevében hozzájárulásukat nyilvánították volna, s mivel Buza Balázs és testvérei többszöri bírói felszólításra sem hoztak hatékonyabb írást, a Patruh-iaknak a jövőre kiható sérelme nélkül fenntartván Henrik püspök oklevelének az érvényét, Balázst és Imrét örök hallgatásra ítélve — a pert lezárja.

Vízfoltos hártmán, vörös függőpecséttel. — Dl. 5159.

565.

1363. okt. 7. (in Wysegrad, sab. p. oct. Michaelis.)

Amikor Konth Miklós nádor ítélőszéke előtt 1363. okt. 7.-én, Daroch-i Feelpynth (dictus) Miklós mester bemutatta birtokaira vonatkozó, s II. András király által őseinek adott 1215-i adománylevelét, a jelenlévő bárók közül felkelvén László veszprémi püspök, királynéi kancellár, a felolvasott oklevélről másolatot kért azért, mert a benne szereplő birtokok egyike egyháza (Ker) birtokával határos. Meg is kapta.

Hártmán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Keér 1.

566.

1363. nov. 11. (Wesprimii, in f. Martini.)

László veszprémi püspök és királynéi kancellár, amikor püspökségének elnyerése után kötelességszerűen szemlét tartott egyházának birtokai és jogai felett, többek között megkérdezte László fia Antaltól, egyháza nemes jobbágyától, hogy milyen jogcímen tartózkodik az egyház Chaath-i birtokán. Antal ekkor bemutatta Mesko püspöknek feltestvére: István részére szóló adománylevelét. Mivel ezt az adományt a püspök egyháza érdekeivel ellenkezőnek találta, elvette tőle a birtokot, azonban, hogy Antal se maradjon föld nélkül (inpossessionatus), nemes jobbágyainak, néhai Damján fiainak: Mihálynak és Miklósnak Gereth-i (Gerech-i?) telkét és tartozékait (cum terris arabilibus, feneto et nouella seu rubeto ad fundum pertinentibus) adja neki, melyeket, hűtlen magatartásuk miatt (a püspök ellenfeleihez csatlakoztak: circa speciales nostros emulos commorantur...), többszöri figyelmeztetés után, kénytelen volt tőlük elvenni.

Hártmán, függőpecsét részére szolgáló bevágásokkal. — Vp. lt. Chat 5.

567.

1364. márc. 28. e¹. (.../f. V. p. passce.)

Bubek István országbíró a veszprémi káptalannak Echyri-i birtokrészecskéjéért folytatott perében² utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki bizonyágát, s kíséretében a királyi ember, a szomszédok, határos birtokosok s a felek vagy képviselőik jelenlétében, 1364. márc. 28-án, a visszafoglalásról szóló oklevélben megadott minőségük szerint és terjedelmükben határolja el az 5 márkára becsült 4 sessiót, szántóföldjeiket és tartozékaikat, s az Echyri-i nemesek esetleges ellentmondását figyelemre nem méltatva, iktassa a káptalan részére, a jelentést pedig 1364. aug. 1-re küldje meg a királynak,

Bubek István országbíró 1365. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Ecsér 5.

568.

1364. márc. 31. (IV. termini/f. V. p. passce.³)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Bubek István országbíró parancsára⁴ kiküldte Antal mester kanonokot, s kíséretében Alchi Ugrin fia Miklós, márc. 28-án, a szomszédoknak, határos birtokosoknak, az alperes Echyri-i nemeseknek : Tamás fia Györgynek, Gergely fia Péternek, Benedek fia Istvánnak és Gergely fia Miklósnak s a veszprémi káptalan ügyvédjének, Ányos fia Jánosnak a jelenlétében a már korábban visszafoglalt⁵ s 5 márkára becsült⁶, a templom és a Balaton között lévő 3, s a plébánia curiája mellett fekvő 1 Echyri-i sessiónak illetve telekhelynek, valamint a hozzájuk tartozó 40 hold szántóföldnek és egyéb tartozékaiknak a birtokába, a visszafoglalásról szóló jelentés alapján részletesen megállapított határok szerint, az alpereseknek és másoknak a tiltakozását figyelemre nem méltatva, — a veszprémi káptalant beiktatta.

Csonka, nagy részében elégett hárt्यान, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Ecsér 4. és Bubek István országbíró 1365. okt. 27-i ítéletlevelében (u. o. Ecsér 5.) tartalmilag átírva.

569.

1364. jún. 26. (VI. Kal. Julii.)

I. Lajos király László veszprémi püspök, királynéi kancellár kérésére és részére új pecsétje alatt átírja és megerősíti a saját, 1342. dec. 6-i, az esztergomi káptalannak a tolnamegyei Chath birtoknak a veszprémi püspök (Mesko) és a dömösi egyház javára történt felosztásáról szóló jelentése megerősítését tartalmazó oklevelét.⁷

Hárt्यान, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vp. lt. Csát. 4.

¹ 1364. márc. 28-án történt a határjárás és iktatás.

² Ld. a fehérvári káptalan 1353. júl. 26. u.-i jelentéséről szóló regesztát.

³ Az Ecsér 5. sz.-ból.

⁴ 1364. márc. 28. e.

⁵ 1353. júl. 26. u.

⁶ 1364. márc. 28. e.

⁷ Mon. Eccl. Strig. III. 483.

570.

1364. jun. 27. (V. Kal. Jul.)

I. Lajos király Miklós mesternek, a veszprémi egyház budai főesperesének a kérésére s a veszprémi káptalan részére privilegialis formában és új pecsétje alatt átírja és megerősíti a saját, 1358. jún. 14-én Pilisen kelt és a veszprémmegyei Gymolth birtoknak az eladományozásáról szóló patens oklevelét, sőt újraadományozza a Tapolcha folyón levő malommal együtt; és mivel az eredeti, pergamen hiányában, romlékony papíron íródott, elrendeli, hogy sem perben, sem peren kívül, senki se merészelje a káptalantól az eredeti felmutatását követelni, hanem a megerősítő oklevélnek amazéval azonos hitelt tulajdonítson (presenti confirmationi nostre sicut suis originalibus in perpetuum adhibeatur plena fides).

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Gyimót 8.

571.

1364. júl. 27. (in Jast, III. Jacobi.)

Bubek István országbíró elengedi a veszprémi káptalannak az Echir-i Benedek fia István és társai elleni perében reá kirótt bírságpénz $\frac{2}{3}$ -át (50 márkát) azzal a kikötéssel, hogy részére 2 évre átengedi Kaluz-i, Balberin-i (?) és Nirmal-i (tized-)negyedes jövedelmeit (proventus quartales).

Pap ron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kálóz 7.

572.

1364. aug. 1. u.¹

Bubek István országbíró a veszprémi káptalan és az Echyri-i nemesek birtokperének² 1364. aug. 1-i tárgyalásán meghagyja a vasvári káptalannak, küldje ki bizonyságait, s kíséretükben a királyi kiküldöttek a szomszédok, határos birtokosok s a felek vagy ügyvédjeik jelenlétében, 1364. nov. 7-én, vizsgálják felül és állapítsák meg újból a káptalan által visszafoglalt és a fehervári káptalan 1364. márc. 31-i jelentése szerint részére másodszor is iktatott Echyri-i birtokrészecske határait, s ha úgy találják, hogy az 1364-i birtokbaiktatás alkalmával az első és második határjáráshoz képest egy birtokrészecskével többhöz jutott az egyház, királyi mértékkel vagy szemlélés útján és fogott bírák bevonásával állapítsák meg e különbözetnek és tartozékainak nagyságát. A jelentést a királynak kéri megküldetni.

Bubek István országbíró 1365. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Ecsér 5.

¹ 1364. Szt. Jakab nyolcadán volt a tárgyalás.

² Ld. 1353. júl. 26. u.

573.

1364. okt. 2. (prope Sumugwar, crastina die congregacionis/f. IV. p. Michaelis.)

Konth Miklós nádor elnöklete alatt 1364. okt. 1-én, Sumugwara mellett tartott somogy megyei közgyűlésén István mester várnagy, László veszprémi püspök és királynéi kancellár ügyvédje, a Keurusheg, Beka, Zeuleus, Buldee, Bere, Gerek, Maach, Kulkeud, Menteu, Fayz és Wythya nevű somogy megyei püspöki birtokok szomszédjait és határos birtokosait eltiltja e birtokok jogtalan használatától.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Litterae adiunctae nb. 3.

574.

1364. okt. 9. (prope Sumugwar, VIII. congregacionis/f. IV. p. Michaelis.)

A Konth Miklós nádor elnökletével Sumugwar mellett megtartott nádori közgyűlésen (1364. okt. 2.) János egykori dékán, a veszprémi káptalan procuratora felelősségre vonja Zych-i Paska fia László mestert azért, mert az egyház Chaba nevű birtokának egy rétjét jobbágyával, a Zych-ből való Jakabbal használtatja; mivel László mester ügyvédje (Kuth-i Demeter) tagadólag válaszol, a nádor iktatást rendel a káptalan javára, lefolyásáról pedig a somogyi konventtől kér jelentést.

A somogyi konvent 1364. nov. 9-i jelentésében. — Vk. m. lt. Csaba 8.

575.

1364. nov. 9. (sab. p. oct. omnium sanctorum.)

A somogyi konvent jelenti Konth Miklós nádornak, hogy kiküldöttje: János pap kíséretében Vgal-i Jakab fia György, 1364. nov. 8-án, a veszprémi káptalant, a (Chaba birtokon levő) rét birtokába, ellentmondás nélkül beiktatta.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Csaba 8.

576.

1364. dec. 7. (in Wysegrad, in oct. Andree.)

Konth Miklós nádor meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a megnevezett nádori emberek valamelyike Warangh-i János fia Domonkos mester részére a veszprémi Boldog Margit-egyházat (2 jobbágytelkével), melyek örökség jogán illetik meg, visszafoglalja és őt birtokukba beiktassa.

A fehérvári káptalan 1364. dec. 22-i jelentésében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 30.

577.

1364. dec. 12. (in Wyssegrad, f. V. p. concept. Marie.)

I. Lajos király Balázs zalai főesperes, veszprémi kanonok kérésére, káptalanja részére, patens formában átírja és megerősíti a fehérvári káptalan-nak a veszprémmegyei Kezy birtok határjárásáról szóló 1352. jan. 20-án kelt jelentését.

Rongált hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Keszi 56.

578.

1364. dec. 22. (IV. termini/f. V. a. Thome.)

A fehérvári káptalan jelenti Konth Miklós nádornak, hogy amikor bizonyosságának: Inan-i (Iuan-i?) papjának a kíséretében Sar-i Ivan fia Miklós a veszprémi Boldog Margit-egyházat (2 jobbágytelkével) Warangh-i János fia Domonkos mester részére visszafoglalni és iktatni akarta, János dékán és Péter veszprémi kanonokok, káptalanjuk nevében, a beiktatás ellen tiltakoztak, azért 1365. jan. 13-ra, bírósága elé idézte az egyházat.

Pap ren, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 30.

579.

1365. jan. 17. (XVI. Kal. Febr.)

I. Lajos király Miklós csanádi prépost és királyi speciális káplán kérésére, a hantai prépost és egyháza részére, átírja és megerősíti az esztergomi káptalan-nak a hantai egyház javára a 2 Beer nevű birtokról szóló 1357. jún. 10-i birtokbabeiktató jelentését magábanfoglaló 1361. ápr. 1-i patenslevelét.

Hártján, függőpecsét számára való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Hantha 7.

580.

1365. febr. 12. (f. IV. p. oct. purific.)

I. Lajos király a néhai Leusták bán testvérének, Domonkos mesternek, továbbá a néhai Olivér mester fiainak: István budai prépostnak, János, Loránd és Miklós mestereknek, távollétükben pedig Fod-i officiálisainak. Mivel a veszprémi káptalan panasza szerint a Fod-i birtokon levő halászóhelyeken halászeit és officiálisait nem engedik halászni, sőt új visszaélésként megegyezésre kényszerítik őket (eosdem pactando); ezenfelül 8 sessióját illetve mansióját s a halászóhelyekhez tartozó földjét is elfoglalták, ami megtörtént már Olivér idejében is, de ő Erzsébet királynéra hallgatva, írásban utasította officiálisait a foglalványok visszaadására — szigorúan megparancsolja: e visszaélésekkel felhagyva mindent adjanak vissza, különben márc. 26-án felelősségre vonja őket.

Pálóczi László országbíró 1447. márc. 13-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Fadd. 9.

581.

1365. febr. 12. (in Vysegrad, f. IV. p. oct. purific.)

I. Lajos király meghagyja a fehérvári keresztes konventnek¹, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a királyi ember átadhassa a néhai Leusták bán testvérének: Domonkos mesternek és a néhai Olivér mester fiainak: István budai prépostnak, Jánosnak, Leonardnak² és Miklósnek, vagy távollétükben Fod-i officialisaiknak a veszprémi káptalan érdekében kiadott parancslevelét, s ha szükséges lesz, tartalma értelmében idézze meg őket márc. 26-ára, a parancs végrehajtásáról pedig jelentést kér.

Pálóczy László országbíró 1447. márc. 13-i oklevelében, a fehérvári keresztes konvent 1365. márc. 29-i jelentéséből tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Fadd. 9.

582.

1365. márc. 1. (in Visegrad, sab. a. dom. Invocavit.)

I. Lajos király emlékeztetve arra, hogy a székesegyházak régi kiváltsága szerint jobbágyaik és birtoktalan szolgálók (servitores inpossessionati) minden ügyben prelátusaik bírói illetékessége alá tartoznak, figyelmezteti a főpapokat, bárókat, ispánokat, várnagyokat, nemeseket és officialisaikat, továbbá a városokat és a szabad falvakat, valamint bírákat és minden más világi vagy egyházi bírót, hogy a veszprémi káptalan veszprémmegyei Gymolth nevű birtokán élő jobbágyait és birtoktalan szolgálóit (iobagiones et servitores inpossessionatos) semmiféle ügyben se kényszerítsék ítélőszékük elé vagy más módon büntessék, hanem ha valakinek panasza van ellenük, forduljon a káptalanhoz vagy officialisához, s ha ők nem szolgáltatnának igazságot, akkor sem azokat, akik ellen a panaszuk szól, hanem (az ország törvénye szerint) a káptalant vagy officialisát idéztesse meg törvényes módon rendes és illetékes bírāja elé.

Vízfoltos hártván, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 9.

583.

1365. márc. 29. (sab. a. dom. Judica.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy febr. 12-én kelt parancsára kiküldte Warsan-i egyháza plébánosát, s bizonyossága mellett Ewrs-i Mihály fia Miklós, márc. 20-án, Domonkos mesternek és a néhai Olivér mester fiainak a távollétében, Fod-i officialisuknak, Cheke-i Andrásnak kézbesítette az ottani halászóhelyeknek, 8 sessiónak és a hozzájuk tartozó földnek a visszaadására vonatkozó parancslevelét, aki ura nevében azt felelte, hogy a veszprémi káptalannak vannak Fod-on halászóhelyei, használja is

¹ Pálóczy László országbíró a benyújtott oklevelek felsorolásánál fehérvári káptalanról, a részletezésnél azonban már a konventről beszél. Hogy valóban melyikről van szó, ebből a (fényképezett) példányból nem vehető ki.

² Elírás: Lorand helyett; a többi oklevél következetesen Lorandot ír.

őket, mert senki sem háborgatja; azonban a 8 mansióról és a hozzájuk tartozó földekről nem mondanak le; ezzel szemben a királyi ember megállapította, hogy András officális a János veszprémi dékán-kanonok által legutóbb kirendelt halászokat a káptalani halászhelyekről, felfegyverzett embereivel, elkergettette, és a halászni merészelőket fogsággal fenyegette meg.

Pálóczy László országbíró 1447. márc. 13-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Fadd 9.

584.

1365. ápr. 4.

Bosquetoi Bernát pápai ügyhallgató ítéletlevele. László veszprémi püspök és káptalanja a pápai curia bírósága előtt azzal vádolta Ádám Wrs-i plébánost, hogy 1358-ban, világi hatalom igénybevételével, az emberemlékezetet meghaladó idő óta a püspöki mensahoz tartozó Alsó- és Felső-Kezew-i tizedeket a saját részére lefoglalta. VI. Ince, majd V. Orbán pápa rendeletére az ügy az auditor elé került, aki a felek által bemutatott oklevelek és a kihallgatott tanúk vallomásáról készült jelentés alapján a tized $\frac{3}{4}$ részét a püspöknek, $\frac{1}{8}$ -át a káptalannak, $\frac{1}{9}$ -át pedig a plébánosnak ítélte meg, akit az általa szedett többlet visszatérítésére is kötelezett. Mon. Rom. Vespr. II. 191. (Vp. lt. Decimae episcopales 17.) Említi Fejér IX/7, 231.

585.

1365¹ máj. 15. (in Vysegrad, XV. termini/oct. Georgii.)

Bubek István országbíró, mivel a László veszprémi püspök és Monizlou fia György, Beke fia Pál, Miklós fia János, Hedrik fia... és Benedek, Benedek fia András, Simon fia Miklós, Bálint fia Tamás, János fia Bálint, Péter fia Miklós, Miklós fia Pál és János fia István — Monizlou-i nemesek birtokperében (a márc. 19. e.) elrendelt határjárás, megbecsültetés stb. a fehérvári keresztes konvent márc. 19. u. jelentése szerint nem sikerült, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságait s kíséretükben a kijelölt királyi emberek okt. 6. án (s a következő napokon), a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében állapítsák meg Zenthberekch birtok határait a püspök, majd Monizlou birtokét az alperesek útmutatása szerint, s ha a felek egyetértenek, iktassák be őket a nekik járó föld birtokába, ha pedig ellenkeznek, akkor becsüljék meg a vitás földet, megállapítván azt is, hogy melyik fél által kijelölt határok a helyesebbek, az eljárásról szóló jelentést pedig nov. 8-ára kéri.

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Bereck 1.

586.

1365. szept. 11. (in Vissegrad, IV. nat. virg.)

I. Lajos király László veszprémi püspöknek és káptalanjának a panaszára, hogy Vgrin Zyrch-i apát 5 olyan falu gabona- és bortizedét, melyet eddig hábo-

¹ A dátumából az L-et kifejejtették. (Bubek István 1360-ban lett országbíró.)

rítatlanul ők szedtek, erőszakkal el akarja ragadni, — meghagyja az apátnak, hogy ne erőszakoskodjék, hanem ha úgy véli, hogy e részben jogai vannak, igyekezzék azokat igazságosan és bírói úton érvényesíteni.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae episcopales 18. Említi Fejér IX/7. 106. (1350. alatt.) Átírta a fehérvári káptalan 1365. szept. 16-i jelentésében. U. o. Decimae episcopales 19.

587.

1365. szept. 16. (III. exhibitionis/f. III. p. exalt. crucis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy kiküldöttje: János karpap átadta a Scyrch-i apátnak a királyi parancslevelet, aki azt válaszolta, hogy mostanában előkerült egy idevágó oklevelük, ezért szedik a veszprémi püspök által panaszolt tizedeket, s nincs is szándékában lemondani róluk.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae episcopales 19. Említi Fejér IX/7. 232.

588.

1365. szept. 22.

I. Lajos király — László veszprémi püspök panaszára, hogy Odo Scyrch-apát¹ emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi püspök és káptalanja tulajdonában lévő veszprémmegyei Kuedwar, Bereyn, Sool, Zenthkyraal, Menyke és Zeuleus falvak egész, valamint Bolde fél-falu tizedeit 1364-ben lefoglalta s a püspök és egyháza tizedszedőit onnan elűzve, a tizedeket magának szedeti, de azért is, mert az apát a király írásbeli parancsára sem adta vissza őket, azt feelve, hogy a panasz igaz ugyan, azonban újabban előkerült egy oklevele, amely az ő monostorának biztosítja e tizedeket és ezért nem mondott le róluk, — meghagyja a fehérvári keresztes konventnek, küldje ki emberét, hogy jelenlétében Wsa-i Miklós fia András, a királyné apródja, iktassa be a püspököt és egyházát a tizedek birtokába, és figyelmeztesse az említett falvak népét, hogy ezentúl a tizedet ne az apátnak, hanem a püspöknek és káptalanjának fizessék. (Az apát pedig törvényes úton keresse a jussát, ha egyáltalán van ilyen.) Hazai okmt. IV. 200. (A fehérvári keresztes konvent 1365. szept. 29-i jelentésében. — Vk. m. lt. Kisberén. 10.)

589.

1365. szept. 29.

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsa értelmében kiküldte Ferenc sublectort, s kíséretében az erre a célra külön kiküldött Miklós fia András, szept. 24-én, a veszprémmegyei Kuedwar, Berynd, Sool, Zenthkyral, Menyke és Zeuleus falvakba és Bolde falu felébe kiszállva, László veszprémi püspököt és káptalanját e tizedek birtokába ellentmondás nélkül beiktatta, s a király nevében figyelmeztette népeiket, hogy ezentúl ne (Odo Scyrch-i) apátnak, hanem a püspöknek és egyházának szolgáltassák azokat. Hazai okmt. IV. 200. — Vk. m. lt. Kisberén. 10.

¹ Ellentmondását ld.: Fejér, IX/7. 233.

590.

1365. okt. 17. (in Vissegrad, XII. termini/in quind. resid. exercitus ...contra Bulgaros.)

Bubek István országbíró — a veszprémi káptalan és Molon-Saar-i (de Molon Saar) Tamás fia Miklós között azért folyó perben, mert Péter dékán panasza szerint Saar-i Tamás fia Miklós 1361-ben a káptalannak a Saar folyón lévő malma melletti rétjét a saját részére lekaszáltatta s egy ottani jobbágyát (Tamást), amikor szőlőjében dolgozott, megsebesítette, s lovával a belét kitapostatta ; az ellenfél ügyvédje : Saar-i Balázs litteratus viszont megbízója ártatlanságát hangoztatva, bizonyítására köztanúvallatást kért, amit azonban Péter dékán fölöslegesnek tartott, — az alperest a fehérvári káptalan előtt huszonötödmagával leteendő esküre bocsátja.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Keszi 7.

591.

1365. okt. 20. u. (.../quind. resid. exerc.)

A vasvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Bubek István országbíró (1364. aug. 1. u.) rendeletére a veszprémi káptalan részére kiküldött Urs-i Myske Fia Pál mellé János mestert, s a Benedek fia István részére kiküldött Urs-i Mihály (?) fia Lőrinc mellé Bertalan mestert, kanonokokat jelölte ki bizonyosságul, s kíséretükben, 1365. okt. 20-án, a szomszédok, határos birtokosok, a káptalan képviselője : Ányos fia János és az alperes Benedek fia István jelenlétében a veszprémi káptalan részére 1364-ben iktatott Echyri birtokrészecskének a fehérvár ikáptalan jelentésében (1364. márc. 31.) foglalt határait a hely színén összehasonlították az első és második visszafoglalás és határjárás alkalmával kijelölt határaival, s úgy találták, hogy ezen iktatás alkalmával az első és második (1364. márc. 31.) határjáráshoz képest semmiféle újabb földrészecskét nem kapott a káptalan ; amikor azonban Benedek fia Istvánt megkérték : mutassa meg, milyen földrészecske maradt ki a korábban visszafoglaltak közül s helyébe mit hasítottak ki az említett statutiókor az ő birtokából, — a falu nyugati részén 6, s a perelt első három sessio kertjeinek a helyétől a Balatonig terjedő s a helybeli templomtól délre fekvő 7 holdjából 2, összesen 8 holdat jelölt meg és jelentett ki tőle elfoglaltnak, mire a kiküldöttek, fogott bírák segítségével, értékét 8 dénár-pensára becsülték fel.

Bubek István országbíró 1365. okt. 27-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Ecsér 5.

592.

1365. okt. 27. (in Vyssegrad, VIII. quind. resid. exerc.)

Bubek István országbíró ítéletlevele. Amikor 1353. júl. 26-án a veszprémi káptalan 4 Echyri-i sessióját, illetve azok helyeit s a hozzájuk tartozó 40 hold szántót visszafoglalta, Echyri Tamás fia György és János fia László a saját, valamint Benedek fia István és Gergely fiainak : Péternek és Miklósnak a

nevében az iktatásnak ellentmondottak, ezért a király elé idézték őket. Az ügy, miután korábban már Drugeth Miklós és Szécsi Miklós országbíró is foglalkozott vele, 1364-ben Bubek István elé került. Az 1364. aug. 1-i tárgyaláson a káptalan ügyvédje, Ányos fia László és a már csak egyedül megjelent Benedek fia István bemutatták a fehérvári káptalan 1364. márc. 31-i birtokbaiktató és határjáró jelentését, mely szerint az Echyri birtokrész statutiója pontosan a visszafoglalást követő két határjárás alapján történt, az alperes azonban kijelentette, hogy ezen újabb iktatás és határjárás alkalmával a perelt birtokrész terjedelme módosulást szenvedett, amennyiben Vgrin fia Miklós a korábban elhatárolt területből egy részecskét most kihagyott, s eddig békésen birtokolt földjéből egy másikat illesztett hozzá. Az országbíró az alperes állításának az igazolása, illetve megcáfolása végett új határjárást és iktatást rendelt el, utasítván őt, hogy nov. 7-ére hozza el azt a királynéi oklevelet is, melynek alapján a visszafoglalt földről a káptalan jobbágyságait a saját birtokára telepítette át. Mivel a vasvári káptalan 1365. okt. 20. u. jelentése az első és második határjárást igazolta, az alperes tehát a 8 hold emlegetésével csupán szavakat hallatott, de nem bizonyított, s az említett királynéi oklevelet sem hozta el, az országbíró, az 1365. okt. 20-i tárgyaláson, az Echyri sessiókat és minden tartozékukat, igazolt határaik szerint, a veszprémi káptalan részére ítélte meg, Benedek fia Istvánt pedig pervesztesnek nyilvánítva, patvarkodás vétségében marasztalta el.¹

Újkori egyszerű másolatban. — V. m. lt. Fcser 5. Az elenchus szerint az eredetit a káptalan hiteleshelyi levéltárában őrzik. (Metales 1365. 12/A.)

593.

1365. nov. 15. (sab. p. oct. omnium sanctorum.)

A somogyi konvent előtt László veszprémi püspök és királynéi kancellár ügyvivője: István mester veszprémi várnagy a püspök nevében, valamint Zych-i Paska fia László mester s Paska fiának: Jakab mesternek a fia: Elek személyesen, Jakab mester nevében pedig Kapul-i Kusyd fia Pál, a Zych-i birtokért folytatott perüknek véget vetve, egyességet kötnek úgy, hogy a püspök Paska fiainak és Eleknek adja a püspökség Zych-i birtokrészét, ők viszont neki adják a Fyzygh folyó s Thot és Acha nevű püspöki birtokok szomszédságában fekvő 2 somogymegyei birtokrészüket: That-ot és Nak-ot tartozékaikkal és malmaikkal, kötelezván magukat, hogy egymást támogatni fogják az elcserélt birtokok megőrzésében, perükkel kapcsolatos okleveleiket pedig semmisnek nyilvánítják.

I. Lajos király 1365. nov. 28-i megerősítő levelében. — Vp. lt. Zich 4.

¹ A per előzményeire nincsenek adataink. A perelt 4 sessio és 40 hold szántó u. i. az I. László 1082-i oklevelében így szerepel: In villa Echer habet ecclesia quadraginta iugera terre, sex vinitoris, quatuor servos, in silvis et aquis communiter cum villanis. (Hazai okmt. IV. 1—8.)

594.

1365. nov. 28. (Bude, III. a. f. Andree.)

I. Lajos király László veszprémi püspök valamint Kapul-i Domonkos és Megery-i Szabó (Sartor) Mihály, Zichy-i Paska fiainak : László és Jakab mesterek ügyvédjeinek a kérésére új pecsétje alatt átírja és megerősíti a somogyi konventnek a püspök és Paska fiai között foganosított birtokcseréről (Zych, That és Nak somogymegyei birtokok) szóló 1365. nov. 15-i oklevelét.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zich 4.

595.

1366. febr. 25. (in oct. cinerum.)

A fehérvári káptalan előtt Saar-i Tamás fia Miklós s káptalanja nevében Péter veszprémi dékán-kanonok — azért, hogy véget vessenek annak a pernek, amelyet már jóideje amiatt folytatnak, mert Miklós azzal, hogy a tihanyi apátságtól bérelt malmát, a folyónak is más medret ásva, önkényesen, más helyre vitte, a káptalan Kezeu faluja melletti és szintén a Sar patakon, a sajátja fölött álló malmát tönkretette, — a következő egyességre lépnek : Tamás fia Miklós kötelezi magát, hogy a régi helyén, tapasztalt malomépítő mesterek előírása szerint s a patakon lévő más malmok mintájára (iuxta modum aliorum molendiorum in eodem rivulo adiacentium), vagyis a malomárkot kitisztítva, a gátak lezárásával, házzal, malomkerekekkel, 2 malomkövel, malomvassal és egyebekkel fölszerelve (scilicet fossati expurgatione, clausure expurgatione, domo, rotis, lapidibus utrisque, ferro et aliis...necessariis, prout periti magistri ipsius operis stabile fore decernerent...) jún 24-ig a saját költségén újjáépítteti a káptalani malmot, ha pedig e határidőre nem készülne el vele, már a perbelépés előtt 10 márkát fizet az egyháznak ; abban az esetben pedig, ha bérelt malma kárára szolgálna az új káptalani malomnak, a sajátját, ugyancsak 10 márka büntetés terhe alatt, eredeti helyére köteles visszavinni.

A Vk. m. lt. Keszi 8. (1367. szept. 22.), Saári 6. (1367. szept. 22.) és Keszi 10. (1370. jan. 19.) sz. okleveleiben. Lásd Szécsi Miklós országbíró 1370. jan. 19. okl. regesztájának 2. jegyzetét.

596.

1366. márc. 11. (IV. inquisitionis/in dom. Oculi.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte András szerzetespapot, s kíséretében Nogteluk-i Dezső fia Péter nyomozása során megállapította, hogy Mere-i Fehke (dictus) János a püspök Nook nevű birtokán lévő malmába törve, a malomköveket, malomvasakat (lapides mollares ac ferrum ...molendini) és a malomban lévő gabonát (fruges) elvitette, a molnárt pedig fogságba vettette.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Noók 1.

597.

1366. márc. 29. (IV. prohibitionis/f. V. a. dom. Ramispalm.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte András szerzetest, s kíséretében Nogteluk-i Dezső fia Péter, a püspök Bonya nevű birtokán, Fechke (dictus) Jánost és az ottani s Nook-földi jobbágyokat (universos ibagiones seu populos) eltiltotta az említett birtok, valamint a Kukynys fia Balázs által eddig használt Nook-i földek jogtalan használatától.

Papíron, zárópecsét nyomával. — Vp. lt. Bonnya 1.

598.

1366. ápr. 1. (f. IV. p. Ramispalm.)

A veszprémi káptalan előtt János fia Egyed, Koachy-i Beke fia Leusták jobbágya (iobagio) a Berinhyd nevű püspöki falu előhegyén (in promontorio) levő szőlejét, amely keletről Pál Koachy-i vendég (hospitis), délről pedig Balázs zalai főesperes és veszprémi kanonok szőlejével, északról pedig a Berinhyd-i vendégek (hospites) szántóival határos, a hozzátartozó földdel (cum pertinentiis, specialiter autem cum terris ad eandem spectantibus), 12 dénár-márkáért (pro duodecim marcis denariorum... marcam cum decem pensis computando) Balázs zalai főesperesnek eladta.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Berénhida 2.

599.

1366. máj. 2. (sab. p. oct. Georgii.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte János karpapot, a Szt. Antal-oltár rectorát, s kíséretében Ewrs-i Mihály fia Miklós, ápr. 27-én Fod birtokon, a néhai Leusták bán testvérét: Domonkos mestert s a néhai Olivér mester fiait: István budai prépostot, János, Loránd, Miklós, Ferenc és L... mestereket a veszprémi káptalan ottani sessióinak, szántóinak és halászóhelyeinek az elfoglalásától, használatától és bárkinek, különösen pedig Donátnak, a keresztesek perjelének való elidegenítésétől, az utóbbit pedig ezeknek az elfoglalásától, bérbevételétől vagy megvételétől eltiltotta.

Pálóczi László országbíró 1447. márc. 13-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Fadd 9.

600.

1366. aug. 4. (f. III. p. Petri ad vincula.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan javára kiadott általános eljárási parancslevele értelmében kiküldte Miklós prebendáriust, a Szt. Márton-oltár magisterét, s kíséretében Chopak-i

Iwanka fia János júl. 23-án Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy Jutas-i Péter fia István famulusai: Kis Péter, Zabadi-i Mihály fia Péter és Hydegkuth-i Péter, 1364. ápr. 27-én, Miklós fia Egyedet, a veszprémi káptalan Merenie-i jobbágyát az egyház kaszálóján fegyveresen megtámadták, és kegyetlenül szétdarabolva megölték (*crudeliter dimembratum interfecissent*).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Jutas 14.

601.

1366. aug. 5. (f. IV. p. Petri ad vincula.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan javára kiadott általános eljárási parancslevele értelmében kiküldte János káplánt, s kíséretében Pechel-i Onth fia János júl. 23-án Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Chokol (*dictus*) György *officialis*, Domonkos *villicus*, Kolaz György, Kwten Tamás, István fia János s a budai káptalan más Nogpechel-i jobbágyai 1365. szept. 30-án fogságba vetették Sandur fiát, Pétert, a veszprémi káptalan jobbágyát, s amikor a veszprémi káptalan ottani *officialisa* néhány jobbágy kíséretében elégtételt követelt a budai káptalan *officialisától*, ez jobbágyaival, becsmérelte, majd fegyvert ragadva, megfutamtította őket.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. Pécsel 10.

602.

1366. aug. 20. (in f. Stephani regis.)

A fehérvári káptalan előtt Szentmiklós-i (*de Sancto Nicolao*) Miklós fia János mester a veszprémi püspökség fejedelmeyei, a Saar folyó és a saját birtoka mellett fekvő Zentmyclos nevű birtokát, amelyen Szt. Miklós kőtemploma áll, László veszprémi püspöktől és egyházától évenként Szt. István ünnepén fizetendő 15 denár-pensáért vagy hat aranyforintért (*quindecim pensas denariorum... vel sex florenis aureis, aut pro quolibet floreno centum denarios*) örökbérletbe veszi (*pro feudo ac censu annuali*) azzal a kötelezettséggel, hogy a bérleményt, amelynek tulajdonjoga elidegeníthetetlenül az egyházá marad, — benépesíti (*populos ad eam congregare*); kijelenti továbbá, hogy a bérösszeget 12 évre előre kifizette, s vállalja, hogy (szórványos) mulasztások esetén az összeg kétszeresét, közvetlenül egymásra következő mulasztás esetén az éppen esedékes új bérösszeg mellett az elmulasztotttnak a kétszeresét köteles megfizetni, ha pedig a harmadik esetben nem tenné vagy nem tehetné, a bérlet megszűnik s a birtok teljes joggal visszaszáll a püspökre és egyházára.¹

Hártyán, függőpecsét részére szolgáló bevágásokkal. — Vp. lt. Szentmiklós 3.

¹...in sequenti anno...censum cum suo duplo et censum tunc instantis temporis, si vero...censum secundi anni persolvere non possent, tunc similiter penam dupli incurrerent et tandem in tertio anno et termino ipsorum preteritorum annorum census cum eorum duplis et etiam censum instantis temporis... dare tenerentur; si autem censum preteritorum annorum cum eorum duplis et etiam censum instantis termini persolvere non possent...

603.

1366. nov. 19. (in Kapornuk, f. V. p. oct. Martini.)

Zala megye hatósága bizonyítja, hogy László veszprémi püspök kérésére kiküldte Nezele-i Beze fia Pál ispán-szolgabíró (comitem Paulum... unum ex nobis iudicibus nobilium), aki nyomozva megállapította, hogy Zenthmartun-i Herricus fiának : Jánosnak a fia : László a püspök Zepethnuk-i jobbágyainak négy ökrét és két kancáját elhajtotta.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepethnek 2.

604.

1367. jan. 25. (in f. convers. Pauli.)

A váradi káptalan átírja a fehérvári káptalannak 1359. máj. 25-i, saját 1348. nov. 30-án kelt, s a váradi egyház biharmegyei Bagamer és a néhai Miklós bán fia Miklós mester özvegyének, Margitnak és fiainak : Jánosnak és Amadénak györmegyei Gymolt és baranyamegyei Scenthmiklous nevű birtokai elcsereléséről szóló patenslevele átírását tartalmazó oklevelét.

Rongált hártván, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 10. — Átírta Bubek István országbíró 1367. febr. 7-én. (U. o. Gyimót 11.)

605.

1367. febr. 7. (in Vyssegrad, XXVI. epiph.)

Bubek István országbíró előtt Péter mester veszprémi dékán-kanonok káptalanja képviseletében, a váradi káptalan ellen oklevélkiadatási ügyben folytatott perük 1366. máj. 1-i tárgyalásán előadta, hogy egyháza Nog Gymolt nevű birtokát, az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt Omode fia Miklós bán fia Miklósnak János nevű fia hagyatékából 1358. jún. 14-én, királyi adományképpen kapta, János viszont a váradi káptalantól Bagamer nevű birtokának az elcserelésével szerezte, — ezért, birtokjoguknak a biztosítására, a csere-szerződésre és a birtokra vonatkozó határjáró és egyéb oklevelekre van szükségük. A váradi káptalan ügyvédje, Pele-i Tamás kijelentette, hogy a kívánt okleveleket egy későbbi határnapon mutathatja be, s az 1367. jan. 13-i tárgyalásra két oklevelet hozott el : I. Omode győri püspök 1255. aug. 26-án bizonyítja, hogy IV. Béla király parancsára, a Csépán, Guge, György és rokonaik által elfoglalt Gymolt birtokot visszaadatta a váradi káptalannak, és határait is kijelölte. 2. A váradi káptalan 1367. jan. 25-én¹ átírja a fehérvári káptalannak 1359. máj. 25-i, a saját, 1348. nov. 30-án kelt s a váradi egyház biharmegyei Bagamer és a néhai Miklós bán fia Miklós mester özvegyének, Margitnak és fiainak : Jánosnak és Omodenak györmegyei Gymolt és baranyamegyei Scentmiklous nevű birtokai elcsereléséről szóló oklevele átírását tartalmazó oklevelét. Mivel Pele-i Tamás azt állította, hogy a váradi káptalannak e kettőn kívül Gymolth birtokra vonatkozó más oklevele nincsen,² az

¹ Önálló példányát ld. a Vk. m. lt. Gyimót 10. sz. a.

² Hogy mégis volt, arra vonatkozólag ld. az 1343. márc. 30-i oklevél regesztáját.

országbíró, bárókból és nemesek közül való bírótársaival, az ügyvéd kijelentésével kapcsolatban külön oklevelében külön döntést hoz, s a bemutatott okleveleket a felperes részére átírja azzal a záradékkal, hogy valahányszor a veszprémi káptalannak szüksége lesz, a váradi káptalan köteles az eredetieket rendelkezésére bocsátani.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Gyimót 11. Tartalmilag átírva Perényi Péter országbíró 1422. nov. 16-i oklevelében. (U. o. Paloznak 52.)

606.

1367. febr. 9.

Bubek István országbíró megerősíti és ítéletlevelébe foglalja András hantai prépost és Herricus pilisi apát peregyességét. — I. Lajos király 1364-ben András prépostnak és egyházának adományozta Sándornak, az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt egykori conditionariusának a hantai prépostság földjeivel és a pilisi apátság Kyshanta nevű birtokával határos Berfeulde nevű földjét. Az iktatást, az esztergomi káptalan jelentése szerint Bathyan-i Peteu, 1364. dec. 17-én, ellentmondás nélkül hajtotta végre. Másnap azonban, amikor a határjárást végezte, Tamás fia János győri ispánnak a Kedhel-i viceofficiális négy, a pilisi apát képviselője pedig egy határjel felállításánál tiltakozott, ezért az apátot, 1365. jan. 8-ra, a király elé idézte. A tárgyaláson az apát kijelentette, hogy a vitás föld a monostoré és bérletként van Tamás fia János kezén, tiltakozásáról tehát ezért nem volt tudomása. Az országbíró új iktatást rendel el. A pannonhalmi konvent (ismételt) jelentése szerint ez 1366. aug. 22-én sem sikerült, mert az egy ekealjnvi különbözetet mind a két fél magának követelte. Az 1366. szept. 4-i tárgyaláson Miklós csanádi prépost, a hantai egyház és a külföldön tanulmányait folytató András prépost birtokjogainak a gondozója esküt ajánl fel az apátnak, amit az országbíró meg is ítélt. 1366. okt. 6-án azonban, a pannonhalmi konvent okt. 9-i jelentése szerint, fogott bírák döntése és kölcsönös engedmény alapján, eskü helyett egyesség jön létre a felek között, melyet az országbíró jóváhagy és ítéletlevelébe foglal. Békefi R.: A pilisi apátság története. Budapest, 1891. I. 356. Az oklevél szabad fordítása u. o. 199—202. (Vk. m. lt. Hanta 7.)

607.

1367. máj. 1. u.¹

Bubek István országbíró — a veszprémi káptalannak Segwar-i Tamás fia János mester és Miklós fia Ferenc ellen Mestur nevű birtokáért folytatott perében meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a királyi kiküldött (1367.) júl. 1-én a perelt birtokot a szomszédok és határos birtokosok, valamint a felek vagy képviselőik jelenlétében elhatárolja és megbecsülje, ha pedig hat ekealnyt tesz ki, birtokába iktassa

¹ Mivel júl. 1-re rendeli az eljárást, valószínűleg a Szt. György nyolcadán kezdődő ítélezési időszakban kelhetett.

a káptalant, senki ellentmondását figyelembe nem véve; ellenben, ha kevesebb, akkor bármilyen helyen levő olyan földből, amelyet az egyház ügyvédje Mestur-hoz tartozónak jelent ki, hat ekealjra egészítse ki, s a különbözetet szintén iktassa a káptalan részére, az esetleges tiltakozókat okt. 6-ra idézze meg a király elé; az így mutatkozó vitás földrészt vagy földrészeckét pedig határolja el, s fogott bírák közreműködésével királyi mértékkel vagy szemlélet útján szintén becsülje meg.

Tartalmilag átírva Bubek István országbíró 1368. máj. 16-i oklevelében. — Vk. m. lt. Márkó alias Mesteri 16.

608.

1367. máj. 31. (in Vysegrad, XXXI. termini/oct. Georgii.)

Bubek István országbíró megbírságolja a tolnamegyei Zyl-i Demeter fia Györgyöt azért, mert az István litteratus által képviselt László veszprémi püspök ellenében ítélszéke előtt nem jelent meg.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell 31.

609.

1367.¹ jún. 29. (in f. Petri et Pauli.)

A fehérvári káptalan előtt Mihály veszprémi kanonok és somogyi főesperes káptalanja nevében — fogott bírák közvetítésével — egyességre lép Molunsar-i Ipoly fiaival: Balázs litteratusszal, Lászlóval, Lőrincsel és Damjánal az egymás ellen folytatott hatalmaskodási perben (az egyház Sar folyón levő malmának elpusztítása, Kezy-i jobbágyainak bántalmazása, Ipoly Péter nevű fiának a megölése). A káptalan véget vet a pernek, az alperesek pedig kijelentik, hogy testvérük, Péter, az ellenségeskedések során önhibájából vesztette életét, a káptalan Kezy-i jobbágyait: Salamon szabót (sartorem) és Demeter fia Jánost tehát nem terheli felelősség, azért felmentik őket a gylkosság vádjá és következményei alól.

Csonka, vízfoltos hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Billege 10. (a fényképen!) Az elenchusban a Billege 10. alatt más oklevél szerepel.

610.

1367. júl. 1. u.²

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Bubek István országbíró (1367. máj. 1. u.) parancsa értelmében a veszprémi káptalan részére kiküldött Saar-i Iwan fia János mellé Mihályt, az alperesek (Segwar-i Tamás fia János mester és Miklós fia Ferenc) részére kiküldött Ayka-i Alaph fia István mellé pedig György karpapot jelölte ki bizonyosságul, s kíséretükben a megbízottak, júl. 1-én, a szomszédok és határos birtokosok, az alperesek

¹ Az oklevélnek van egy újkori egyszerű másolata (Vk. m. lt. Keszi 11.), amely 1377. jún. 29-i keltezésű.

² Akkor volt a végrehajtás.

s János prépost, Mihály őr, Miklós kántor, és Péter mester egykori dékán, veszprémi kanonokok jelenlétében, a Mester nevű birtok északi részén levő nagy úttól délre, a káptalan képviselőinek az útmutatása szerint királyi mértékkel megmért két ekealjnyi olyan földet határoltak el, amelyről a szomszédok és az ellenfél is elismerték, hogy a káptalané. Ezután az említett nagy úttól keletfelé Zeulewhegh hajlatáig (ad declivum), fogott bírák közreműködésével, szemrevételezéssel, ugyancsak két ekealjnyi földet határoltak el, s az így összesen négy ekealjnyira becsül földet ellentmondás nélkül a káptalannak iktatták; amikor azonban azt az újabb két ekealjnyi földet, amelylyel a Mester birtokot hat ekealjra kellett volna kiegészíteni, a káptalan képviselőinek az útmutatása szerint elhatárolni, megbecsülni és az egyháznak iktatni akarták, egy ekealja földnek az elhatárolása, megbecsülése és iktatása ellen az alperesek, a másodíknak pedig csak az iktatása ellen a Leleud-i perjel tiltakozott.

Tartalmilag átírva Bublik István országbíró 1368. máj. 16-i oklevelében. — Vk. m. lt. Márkó alias Mesteri 16.

611.

1367. nov. 15.

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan javára kiadott általános eljárási parancslevele értelmében kiküldte Miklós papot (a Szt. Márton-oltár magisterét), s jelenlétében Kevesd-i Pál fia János nov. 10-én nyomozva megállapította, hogy 1365. dec. 21-én Tamás fia János és Segvár-i Miklós fia Ferenc a veszprémi káptalan fajszi jobbágyaitól: Páltól, Tamástól és Pétertől Bylge-n erőszakkal elvettek hat sertést, majd két jobbat megtartva — négyet visszaadtak, s amikor az elvitt két sertésért a várba mentek, kigúnyolták és súlyosan bántalmazták őket. Hazai okmt. IV. 204., V. 149. — Vk. m. lt. Faisz 13. és Billege 9.

612.

1367. nov. 15. (f. II. p. Martini.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Mihály karpapot (a Szt. Márton-oltár igazgatóját), s kíséretében Kuesd-i Pál fia János nov. 12-én megállapította, hogy a veszprémvölgyi Mária-monostor apácai Sandur-i jobbágyuktól, Jakab fia Miklóstól, aki az ottani officíalistól, villicustól és a falu közönségétől (ab officiale, villico et communitate populorum... de Sandur causa recedendi se licentiasset), miután a terragiumot megfizette, engedélyt kapott arra, hogy ingóságaival a veszprémi káptalan Kezew nevű birtokára költözzék, mégis javait és Sandur-i szőlőjét elvették, és csak több napi fogság után engedték útjára.

Csonka papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Keszi 9.

613.

1367. nov. 15.

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancslevele értelmében kiküldte karpapiját, a Szt. Márton-oltár magisterét, s kíséretében Kuesd-i Pál fia János eltiltotta Nazdre-i Balázst attól, hogy a veszprémi káptalan Chupak nevű birtoka határain belül (egy régi szőleje helyén) egy jobbágyot helyezzen el, s a jobbágyot is eltiltotta az ottan való letelepedéstől. Hazai okmt. V. 149. (Vk. m. lt. Csopak 11.)

614.

1367. nov. 16. (f. III. p. Martini.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Mártont, Wason-i plébánosát, s kíséretében Chatar-i Domonkos megállapította, hogy Tamás fia János mester és Segwar-i Miklós fia Ferenc szept. 12-én Pétert, a veszprémi káptalan Mester-i jobbágyát megverték, kondájából (de grege porcorum... iobagionis) négy jobb sertést a várukba hajtottak és ott elfogyasztottak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Márkó 15.

615.

1367. nov. 16. (f. III. p. Martini.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Wassan-i káplánját, s kíséretében Chatar-i Lőrinc fia Domonkos nov. 12-én megállapította, hogy a veszprémvölgyi Mária-monostor apácai Sandur-i jobbágyuktól, az ottani officialistól, villicustól és a falu közönségétől, miután a terragiumot megfizette, engedélyt kapott arra, hogy a veszprémi káptalan Kezew nevű birtokára költözzék, mégis javait és Sandur-i szőlőjét elvették, és csak több napi fogság után engedték útjára.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Keszi 9.

616.

1367. nov. 18. (f. V. p. Martini.)

A fehérvári keresztesek konventje jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Lukács szerzetest, s kíséretében Wrs-i Mihály fia Miklós nov. 12-én megállapította, hogy a veszprémvölgyi Mária-monostor apácai Sandur-i jobbágyuktól: Jakab fia Miklóstól, aki az ottani officialistól, villicustól és a falu közönségétől, miután a terragiumot megfizette, engedélyt kapott arra, hogy a veszprémi káptalan Kezew nevű birtokára költözzék, mégis javait és Sandur-i szőlőjét elvették, és csak több napi fogság után engedték útjára.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Keszi 9.

617.

1368. jan. 13. (in Wyssograd, in oct. epiph.)

(Erzsébet) királyné, szolgálatainak jutalmául, Jutas-i Péter fia István fiának: Jánosnak, tárnoki háza szolgálójának (servitori domus sue tavarnicalis) s általa testvéreinek (fratribus uterinis): Benedeknek, Miklósnak, Péternek, Baláznak, Jakabnak és Tamásnak, a veszprémmegyei Jutas közelében fekvő és elnéptelenedett, mint mondották, királynéi földjét (terram, ut dictum fuisset suam reginalem, habitatoribus destitutam) és tartozékait adományozza.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében (Vk. m. lt. Bogárfölde 4.) s ennek a fehérvári káptalan 1374. jan. 1-i és jan. 11-i átírásában. (U. o. Bogárfölde 5.)

618.

1368. febr. 4. (in Wyssograd, III. purific.)

I. Lajos király meghagyja a fehérvári keresztes konventnek, küldje ki emberét, hogy jelenlétében a megnevezett királyi emberek valamelyike Jutas-i Péter fiának: Istvánnak a fiait: Jánost, Miklóst és Istvánt (valamint rokonaikat) a királyné által nekik adományozott Jutas-i birtokrésznek s a rajta levő Bogarmolna nevű malomnak és tartozékainak tulajdonába királynéi újadomány címen beiktassa, az esetleges tiltakozókat pedig a király elé idézze.

A fehérvári keresztes konvent 1368. febr. 14-i, a fehérvári káptalan 1374. jan. 1-i átírásában fennmaradt jelentésében. — Vk. m. lt. Jutas 17^{1/2}.

619.

1368. febr. 14. (III. reambulationis/ sab. p. Scholast.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy amikor kiküldöttje: Hermann testvér jelenlétében Thys-i Domonkos fia: Mátyás 1368. febr. 12-én (miután határait megállapította) Jutas-i Péter fiának: Istvánnak a fiait: Jánost, Miklóst és Istvánt (valamint rokonaikat) a királyné által nekik adományozott Jutas-i birtokrész s a rajta levő Bogarmolna nevű malom és tartozékai birtokába királynéi újadomány címen be akarta iktatni, Péter (dékán) és János, a veszprémi egyház kanonokjai, a beiktatás ellen tiltakoztak, s ezért a káptalant febr. 26-ra a király elé idézte.

A fehérvári káptalan 1374. jan. 1-i átírásában. — Vk. m. lt. Jutas 17^{1/2}.

620.

1368. márc. 25. e.¹ (Bude...)

I. Lajos király meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy jelenlétében a megnevezett királyi emberek valamelyike a veszprémi

¹ A beiktatás napja márc. 25.

káptalan somogymegyei Zarazow, Ewsud és Zala nevű, idegenek által elfoglalva tartott birtokrészeit visszafoglalja, körülhatárolja és a káptalant birtokukba beiktassa.

A fehérvári káptalan 1368. márc. 29-i jelentésében. — Vk. m. lt. Zárszó 4.

621.

1368. márc. 29. (f. IV. p. annunt.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy megbízottjának a kíséretében Saar-i Iwan fia Miklós a veszprémi káptalan somogymegyei Zarazow, Ewsud és Zala nevű, idegenek által elfoglalva tartott birtokrészeit 1368. márc. 25-én visszafoglalta, körülhatárolta és a káptalant ellentmondás nélkül birtokukba beiktatta.

Rongált, vízfoltos hártván, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Zárszó. 4.

622.

1368. máj. 16. (in Vissegrad, XVI. termini/oct. Georgii.)

Bubek István országbíró — a veszprémi káptalannak Segwar-i Tamás fia János mester és Miklós fia Ferenc ellen Mestur nevű birtokáért folytatott perében, az 1368. máj. 1-i tárgyaláson azért, mert a fehérvári káptalan 1367. júl. 1. u. jelentése szerint egy ekealja földnek az elhatárolása, megbecsülése és a káptalan javára való iktatása ellen az alperesek, egy ekealja földnek pedig az iktatása ellen a Leleud-i perjel tiltakoztak —, a perjel ügyét különválasztva — meghagyja a győri káptalannak, küldje ki mind a két fél részére embereit, hogy a királyi megbízottak 1368. szept. 15-én, a káptalan Mester nevű birtokára kiszállva, a szomszédok, határos birtokosok s a felek vagy képviselőik jelenlétében azt a bárhol fekvő egy ekealjnyi földet, amelyet a veszprémi káptalan embere egyházi földként jelöl meg, annak a szintén egy ekealyninak a kivételével, amely ellen a Leleud-i perjel óvást emelt, körülhatárolják, királyi mértékkel vagy szemléléssel megbecsüljék, s tartozékaival a káptalan részére iktassák, ha az alperesek vagy mások nem tiltakoznak, az ellentmondókat pedig, kivéve az alpereseket, akik, perben állván, idézés nélkül is kötelesek megjelenni, a káptalan ellenében 1368. okt. 6-ára a király elé idézzék; az esetleges ellentmondás folytán vitássá váló birtokrészt vagy birtokrészecskét pedig, arbiterek bevonásával, királyi mértékkel vagy szemléléssel szintén becsüljék meg. A határjárásról, becslésről és iktatásról szóló jelentést ugyancsak okt. 6-ára kéri a királynak megküldetni, amikor az alpereseknek a káptalan ellen elkövetett korábbi hatalmaskodása ügyében¹ is fog ítéletet hozni, s a korábban rájuk kirótt három márka bírságpénzt is akkor hajtja be rajtuk.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Markó alias Mesteri 16.

¹ Ld. a pannonhalmi konvent 1367. nov. 16-i és a fehérvári káptalan 1363. jún. 28-i jelentését.

623.

1368. jún. 10.

Vilmos pécsi püspök, királyi kápolnaispán és királyi titkos kancellár előtt Péter zalai apát és a veszprémi káptalan képviselői a Rada és Garabonch között levő sziget, több falu tizede s a káptalan Merenye birtokának a határai között található birtokjogok miatt folytatott perükben, László püspök és más fogott bírák közvetítésével megállapodnak, hogy a szigetet újból körülhatároltatják s a püspök útmutatása szerint egymás között békésen megosztják, a tizedek dolgában s a Merenye-i birtokjogok felett pedig (adomány)-leveleik alapján egyezkednek. Pannonhalmi rendt. VII. 531. V. m. lt. Merenye 16. Eredetije nincs meg, csak regesztája az elenchusban.

624.

1368. júl. 8. (Zolii, III. oct. Petri et Pauli.)

I. Lajos király kérésére, László veszprémi püspöknek és királyi alkancellárnak adományozza azokat a Szt. Péter-egyháza s a custos és lector háza között fekvő óbudai házait (domos seu edificia), amelyekben eddig a királyi solymárai tartózkodtak (in quibus... nostri falconarii residentiam faciebant).

Hártyán, a szöveg alatt pecsét nyomával. — Vp. lt. Decimae Budenses 24.

625.

1368. aug. 1. u.

Bubek István országbíró Jutas-i István fiainak: Jánosnak és Benedeknek a veszprémi káptalan ellen Bogarfeulde és tartozékai birtokáért folytatott pere aug. 1-i tárgyalásán utasítja a győri káptalant, küldje ki bizonyságait, hogy kíséretükben a kiküldendő királyi emberek a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy ügyvédek jelenlétében a fehérvári keresztes konventnek a felperesek által bemutatandó 1368. febr. 14-i jelentésében leírt határok szerint 1369. ápr. 16-án körülhatárolhassák, ha pedig a felek a határok tekintetében ellenkeznének, akkor az így támadt vitás földet fogott bírák közreműködésével becsüljék meg, végül pedig a szomszédoktól, határos birtokosoktól és más megyebeliektől (conprovinciales) köztanúvallatás módján tudakolják meg, vajjon a vitás föld régtől fogva a királynéé, avagy a (káptalan) Bogarfeulde birtokához tartozik-e, a jelentést pedig 1369. máj. 1-re kéri a királynak megküldetni.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében (V. m. lt. Bogárfölde 4.) s ennek a fehérvári káptalan 1374. jan. 1-i és jan. 11-i átírásában. (U. o. Bogárfölde 5.)

626.

1368. aug. 5.

I. Lajos király meghagyja a vasvári káptalannak, küldje ki bizonyságát, hogy a felsorolt királyi emberek valamelyike, a királyi kápolnaispán előtt kötött egyesség szerint válassza el egymástól a veszprémi káptalan (Garabonch) és a zalai monostor (Rada nevű) birtokát. Pannonh. rendt. VII. 533. (V. m. lt. Garabonc 6.)

627.

1368. szept. 4. (f. II. a. nat. virg.)

A somogyi konvent előtt Mach-i Péter fia Benedeknek a fia : Miklós és ugyanazon Péter másik fiának : Cosmanak a fia : Pál a saját, tehervállással pedig Cosma kiskorú fiainak : Györgynek és Bálintnak a nevében azt a somogymegyei Kysburen-i birtokrészüket, melyet az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt Kysburen-i László fia András után I. Lajos király őseiknek adott, valamint azt, amelyet Kysburen-i Albert fia Istvántól Benedek és fia : Miklós rokonság címén (ratione proximitatis) vásároltak, tartozékaikkal: egy kőből épült templommal, trágyázott és parlagon fekvő földekkel, erdőkkel, rétekkel stb. — azon határaik szerint, amelyek szerint azokat Benedek és Cosma, másrészt pedig András özvegye és leánya annak idején egymás között felosztották, 61 dénármárkáért (pro sexaginta et una marcis denariorum, pro marca qualibet quinque pennis computatis) és szavatossági biztosítékkal — Maroth-i Domonkos fia Péter mesternek eladják, átadván neki egyszersmind a reájuk vonatkozó okleveleiket, a Sudakwyse folyón túli s Péter mester Beren-i birtokával határos földrészecskére vonatkozót pedig érvénytelennek nyilvánítják.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 27.

628.

1368. szept. 9. (Bude, II. nat. virg.)

László veszprémi püspök, királyi al- és királynéi főkancellár, János veszprémi prépostnak, a kánoni jog baccalaureusának a kérésére a püspökség Pothwasara nevű birtokán, a Molunsara folyón, a káptalan malma mellett levő malomhelyét (a malom már régebben elpusztult) a székesegyház kriptája Imre herceg hitvalló oltárának a fenntartására, illetve igazgatójának (rector) ellátása biztosítására adományozza, s egyúttal megbízza a prépostot, hogy a malomhely hasznosításáról belátása szerint gondoskodjék.

A veszprémi káptalan 1369. ápr. 4-i oklevelében. — Vk. m. lt. Pathvására 11.

629.

1368. okt. 13.

A vasvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Mihály mester kanonok kíséretében Bakolnuk-i Cozma fia András a szomszédok, határos birtokosok s a felek képviselőinek a jelenlétében elválasztotta a veszprémi káptalan Garabonch és a zalai monostor Rada nevű birtokát. Pannonh. rendt. VII. 533. (Vk. m. lt. Garabonc 6.)

630.

1368. okt. 13. (in Vissegrad, VIII. termini/oct. Michaelis.)

Bubek István országbíró az Ányos fia János által képviselt veszprémi káptalannak Jutas-i Péter fia István ellen egy lónak az elvétele miatt indított perét, királyi paráncsra, okt. 6-ról okt. 27-re halasztja azért, mert az alperes

fiai : János, Benedek és Ferenc hadba vonultak, atyjuk pedig nem tud nélkülük (érdemlegesen) felelni.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Jutas 15.

631.

(1369.) jan. 27. (III. convers. Pauli.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára János szerzetes, jan. 25-én, kikézbésítette Segwar-i Tamás fia János mesternek (királyi) parancslevelét, aki azt válaszolta : ismeretes előtte, hogy Balázs és fia : Miklós, akik Naztre-i nemeseknek mondják magukat (qui se nobiles de Naztre dixissent), emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi püspök jobbágysai, s uruktól elszakadtak, — és a királyi parancsnak engedelmeskédve a fölöttük gyakorolt királyi védnökségről lemondott (tutelam et protectionem suam regalem... resignasset).

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Nosztre 3.

632.

1369. febr. 16. (in Vyssegrad, XV. ferie IV-e a. convers. Pauli/X. termini.)

Bubek István országbíró Naztre-i Balázs fia Miklóst abban a perben, melyet László veszprémi püspök és királyi alkancellár azért indított ellene, mert püspöki nemes jobbágy létére Naztre-i nemesként viselkedvén, az egyház szolgálatából kivonta magát, a fehérvári keresztes konvent jelentése szerint pedig azt állította, hogy a Naztre-i birtokon oklevéllel biztosítottan telepedett meg (in possessione Noztre... vigore instrumentali resedissent), — ezen okleveleinek márc. 14-én való bemutatására utasítja.

Rongált, csonka papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Pathvására 10.

633.

1369. ápr. 4. (II. Nonas Apr.)

A veszprémi káptalan előtt János veszprémi prépost, a kánonjog baccalaureusa, bemutatja László (veszprémi) püspök 1368. szept. 9-i adománylevelét, s bejelenti, hogy a benne foglalt felhatalmazás alapján a székesegyház kriptája Imre herceg hitvalló oltárának a fenntartására adott és a püspökség Pothwasara nevű birtokán, a Molunsara folyón levő malomhelyet az egyház Kezew-i jobbágyának : Miklós fia Péternek és utódainak örökbérletbe adja a következő feltételek mellett : 1. Péter júl. 13-ig a saját költségén újjáépíti az elpusztult malmot, s e naptól kezdődőleg három évig, kedvezményes bérként (pro feudo annuali), évi két részletben, részben búzában, részben pedig rozsban 40 köböl gabonát szolgáltat az oltár igazgatójának az egyház malomadójának a mértéke szerint (quadraginta cubulos bladi, partem in tritico et partem in siligine cum cubulo et mensura, cum quo tributa nostrorum molendinorum nobis persolvi consueverunt), a harmadik év elteltével a kedvezmény megszűnik és a census évi 80 köbölre emelkedik ; 2. ha Péter vagy örökösei az

esedékes gabonarészletet nem adnák be idejében, akkor az első vagy (az elsőre következő) második mulasztás esetén a censuson felül még 20 köbölnyi pónalét fizetnek, de ha (az első kettő után közvetlenül következő) harmadik terminuskor sem tudnának vagy nem akarnának fizetni, a malmot, az örökbérlet ellenére (non obstante perpetuitatis conditione) az egyháznak kötelesek visszaadni, amelynek jogában áll, hogy az így létrejött tartozás behajtását a bérelő és örökösei ingó és ingatlan vagyonának bírói záralávétele útján is biztosítsa magának (per sequestrationem bonorum ipsorum mobilium et etiam possessionum... ad restitutionem... et plenariam prosecutionem compellere teneantur et coartare).

Hártyán, függőpecsét számára való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Pathvására 11.

634.

1369. ápr. 22. (VIII. termini /quind. pasce.)

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Bubek István országbírónak a Jwta-s-i István fiainak: Jánosnak és Benedeknek a veszprémi káptalan ellen a Bogarfelde nevű vitás földért folytatott perében kiadott parancsára kiküldte Miklós mester dékánt és István mester Papoch-i prépostot, s bizonyságuk mellett a felperesek részére kiküldött Sary Iwan fia: Miklós s a veszprémi káptalan részére kiküldött Vrs-i István fia: Iászló 1369. ápr. 15-én a perelt földre kiszállva, a szomszédok és határos birtokosok s a felperesek és a káptalan képviselőiben megjelent Péter mester dékán és János kanonok jelenlétében, mivel István fiai azt állították, hogy a perelt földet a királynétől kapták adományul, a veszprémi káptalan ügyvédje pedig kijelentette, hogy az az egyház (veszprémmegyei) Bogarfeulde nevű birtokának a része, a fehérvári keresztet konventnek a felperesek által bemutatott 1368. febr. 14-i határjáró és birtokbaiktató jelentése alapján megkísérelték a két birtokot egymástól elhatárolni; azonban, mivel a felek a határok tekintetében nem tudtak megegyezni, fogott bírák közreműködésével, szemléléssel, csak a vitás föld nagyságát állapították meg: $2\frac{1}{2}$ ekealjnyi megművelt szántóföld (terras cultas et perarabiles), egy ekealjnyi köves és sziklás mezőség (terram campestrisam et in parte petrosam atque saxosam), két helyen négy ekealjnyi berkes erdő (silvas nemorosas sive virgultuosas), 24 falcastrumnyi rét és egy alólcsapó malom a Veszprem folyón (molendinum in fluvio Veszprem alolchapo vocatum), értékének a megállapítását pedig, ugyancsak a felek egyet nem értése miatt, a bíróságra bízták; végül a felek által meghívott tanúkat kihallgatták arra vonatkozólag, vajjon a vitás föld királynéi birtok volt, avagy a veszprémi káptalan Bogarfeulde nevű birtoka tartozékának tekintik-e? A káptalan javára tanúskodóknak a száma (a jelentés szerint) nagyobb volt a felperesek tanúéinál.¹

Hártyán, hátán rányomott pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Bogárfölde 3. Tartal-milag átírva Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében (u. o. Bogárfölde 4.) és a fehérvári káptalan 1374. jan. 1-i és jan. 11-i okleveleiben. (U. o. Bogárfölde 5.)

¹ A mindkét részről felvonultatott tanúk vegyesen nemesek és nem nemesek, közvetlen vagy távolabbi határos és szomszédos birtokosok, továbbá megyebeli (Veszprém) és a szomszédos megyékből (Zala, Vas, sőt Pest m.) megjelent egyháziak, nemesek, prediálisták és jobbágyok. Az egyháziak és nemesek névszerint, a többiek pedig csak helységenkinti számuk szerint vannak felsorolva. Korlátolt pontossággal számlálva a

635.

1369. máj. 23. u., aug. 1. e.¹

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy bizonyosságának a kíséretében a királyi megbízott Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Balázs fia Miklós, a veszprémi egyház Naztre-i harcoló jobbágya (iobagio exercitualis), aki hamisul (falso) azt állítja, hogy a Naztre-i birtok nemesi címen az övé (titulo nobilitatis ad ipsum pertinere), jan. 26-án Nagy Páltól, a püspök Naztre-i jobbágyától négy ökröt, négy méhcsaládot (4 apes), egy sertést, egy szekeret és ingóságokat, febr. 26-án három ökröt és öt sertést vitt el a püspök egy másik Naztre-i jobbágyától: Bálinttól, máj. 23-án pedig ugyanott Mauritius nevű jobbágyát egy s ennek rokonát, egy árvalányt, öt szarvasmarhá elvételével károsította meg; e cselekedeteivel a birtokot teljesen feldőltte, úgyhogy ahol eredetileg 15 jobbágy élt, most alig van négy, — ezért nevezett a birtok további pusztításától (desolatio) eltiltotta.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp lt. Nosztre 3. Az ítéletlevelé szerint ugyanebben ügyben a fehérvári keresztsek és a panonhalmi konvent szintén tettek jelentést a királynak.

megjelenteket (és szomszédos vagy határos birtokos mivoltukat is csak kevésbé pontosan figyelve) a káptalan mellett 680 (20 határos birtokos, 15 közeli szomszédbirtokos, 145 Veszprém- és más megyebeli nemes, továbbá 215, vagy ha a béli apát 18 embere csak egyszerű jobbágy, 197 nemes jobbágy és 285 jobbágy: homines populares, iobagi ones, villani); a felperesek javára 427 (11 határos birtokos, 14 közeli szomszédbirtokos 143 megyebeli nemes és 259 jobbágy) tanúskodott, összesen tehát mintegy 1110 ember vett részt ennél a köztanúvallatásnál. — A nemesek között szerepel 2 miles: Rathold-i János fia: Miklós mester és Segwar-i Tamás fia: János mester. — Érdekes adatai vannak a jelentésnek az egyházi nemes jobbágyokra vonatkozólag, akiket egyízben prediálistáknak (prediales) is nevez. Tanúskodik például Alardus zirci apát 10 nemes jobbágyával (cum decem nobilibus iobagionibus ecclesie sue), akik közvetlen határos birtokosok (immediati commetanei), a béli apát 12 (+18?) nemes jobbágyával (cum duodecim nobilibus iobagionibus ecclesie sue, commetaneis ex parte ville Sancti Marci (et) 18 commetaneis ex parte civitatis Vesprimiensis), a tihanyiapát 14 nemes jobbágyával, s ott vannak Kálmán győri püspöknek a veszprémmegyei Jenev-, Debres-, Veche és másik Yeneu-beli nemes jobbágyai, számszerint 90-en s a fehérvári káptalan Vyela Vanyola-i (de Vyela Vaniola, az országbíró 1372. máj. 16-i oklevele szerint: de Vanyola) 50 és Fyle-i 20 nemes jobbágya (nobiles iobagiones capituli Albensis de Vyela Vanyola, numero quinquaginta et de Fyley similiter prediales viginti). Számuk tehát egyházankint változó, és birtokonként 15 és 25 között mozog. Lehet valami birtok- és jobbágyigazgatási funkciójuk is. A veszprémi Mária-apácamonostor 64 jobbágya például Gergely, veszprémi officialisuk és Pál fia: Mihály (monostori) nemes jobbágy vezetésével jelenik meg, a veszprémi Szt. Katalin-monostor apácáinak a 18 emberét pedig Miklós, veszprémi officialisuk irányítja (Nicolaus officialis monialium claustrii Beate Katherine cum 18 villanis commetaneis, ... Gregorius officialis monialium claustrii Beate Marie... de Vesprimio cum Michaele filio: Pank nobili iobagione cum villanis 64 ropinquis), és valószínű, hogy a fehérvári káptalan, a győri püspök s a zirci és tihanyi apátság prediálistái is ilyenképen szerepeltek, mert a tihanyi apátnak 88, a zirci apátnak pedig 40 jobbágya vonult fel tanúskodni.

¹ A nyomozás utolsó napja máj. 23., aug. 1-én pedig a jelentés már a bíróságnál van.

636.

1369. jún. 1. u., aug. 1. e.¹

A fehérvári káptalan jelenti (I. Lajos királynak), hogy bizonyosságának a kíséretében a királyi ember Zala megyében nyomozva megállapította, hogy amikor Balázs fia Miklós, 1369. jún. 1-én, a veszprémi püspök elleni perében eljárva Visegrádon tartózkodott, a püspök Naztre-i és Fayz-i jobbágyai négy ökrét hajtották el, s a püspök az ő Naztre-i jobbágyát, Mauritiust, Fayz-i birtokára telepítette át.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Naztre 3.

637.

1369. jún. 12. (f. III. p. Barnabe.)

A fehérvári keresztesek konventje előtt a veszprémvölgyi Mária-monostor officiálisja és ügyvédje: Gyurke fia Péter az apácák nevében, Palaznuk-i birtokrészüknek, a Szent András-egyháza melletti Hegmal nevű hegyén, szőlő létesítésére két hold földet adományoz két jobbágyuknak: Palaznuk-i Máté fia Tamásnak és Györgynek, valamint örököseiknek oly kikötéssel, hogy ameddig a monostor kötelékében maradnak, csak bor- és terménytizedet fizetnek, azonban ha máshoz szegődnének, az elengedett hegyvámot és más szokásos szolgáltatásokat is megtéríteni tartoznak (*ius seu tributum montanum cum decimis ac alia iura consueta ipsis dominabus solvere . . . tenerentur*).²

Egy 1391-i (országbírói ?) okl.-ben tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 44.

638.

1369. jún. 12. (f. III. p. Barnabe.)

A fehérvári keresztesek konventje előtt a veszprémvölgyi Mária-monostor officiálisja és ügyvédje: Kenese-i Gyurke fia Péter, az apácák nevében, Palaznuk-i birtokrészük Nogkuth nevű hegyén, szőlő létesítésére, keletfelől a veszprémi káptalan, délfelől pedig Pál fia Péter és testvérei földjeivel határos néhány hold földet (*quedam . . . iugera terrarum*) adományoz Palaznuk-i Mathyus fia Tamás jobbágyuknak és örököseinek oly kikötéssel, hogy ameddig a monostor kötelékében marad, csak bor- és terménytizedet fizet, azonban ha máshoz szegődnék, az elengedett hegyvámot és más szokásos szolgáltatásokat is megtéríteni tartozik.

Egy 1391-i (országbírói ?) okl.-ben tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 44.

¹ Az eljárás jún. 1-én történt, aug. 1-én pedig a jelentés már a bíróságnál van.

² Egy 1520. dec. 29-i oklevél szerint a *ius montanum* a borkilencedet és az aján-dékokat foglalja magában. (Az idézett esetben Zewlews-i Wasony Miklós *totum et omne ius suum montanum, munera videlicet et akones seu nonas . . . vinee . . . in monte Chataryzewlew*— adja el. Dl. 47,392.)

639.

1369. jún. 28. (in Kapornuk, f. V. p. terminum/in f. Ladisl. regis.)

Zala megye hatósága jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök, királynéi kancellár és királyi alkancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Terpen-i Bok fia Sebestyén ispán-szolgabíró, aki a megyében nyomozva megállapította, hogy a néhai Peliske-i Mykch bán fia Ákos mester már évek óta elfoglalva tartja a püspök Zterrick nevű birtokát, most pedig sessionális helyeket szántott fel (loca sessionalia ...perarari fecisset).

Papíron, zárlatán pecsétek nyomaival. — Vp. lt. Sztrag 5.

640.

1369. jún. 30. (IV. inquisit. /in f. Ladislai regis.)

A vasvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprém-i püspök és királyi alkancellár részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János mester kanonokot, s kíséretében Hazugd-i Mihály fia László jún. 27-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy a Pyliske-i Mykch egykori bánnak a fia : Ákos sok esztendő óta elfoglalva tartja a püspök Zterrick nevű birtokát, s most a sessionális helyeket szántatta fel (loca sessionalia ...perarari fecisset).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sztrag 7.

641.

1369. júl. 9. (f. II. a. Margarethe.)

A fehérvári keresztések konventje előtt Rusynth, a veszprémvölgyi Mária-monostor apátnője és Elena nővér rendjük nevében egy Palaznuk-i telküket szőlővel és kerttel s délfelől a Palaznuk-i Dömonkos fia István malma felé vezető úttal, keletfelől pedig a Palaznuk-i közúttal (via publica) határolt egyéb tartozékaival Kenes-i Pál fia Péternek, tehervállalással, 10 évre bérbeadják oly módon, hogy három évig évi 50, a következő hét esztendőben pedig (mindig Mihály-nap nyolcadán) 100 dénár haszonbért fizet érte.

Egy 1391-i (országbírói ?) okl.-ben tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 44.

642.

1369. júl. 11. (VIII. inquisit. /f. IV. p. f. Petri et Pauli.)

A zalai konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte a Pacha-i egyház rectorát : Györgyöt, s kíséretében Kaal-i Miklós fia András, júl. 4-én, Zala megyében nyomozva megállapította, hogy a Pyliske-i Mykch egykori bánnak a fia : Ákos mester sok esztendő óta elfoglalva tartja a püspök Eztrick nevű birtokát, s most a sessionális helyeket szántatta fel (loca sessionalia... perarari fecisset).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sztrag 6.

643.

1369.¹ júl. 27. (in Vesprimio, II. Anne matris Marie.)

László veszprémi püspök és királynéi kancellár Jakab Pacha-i plébános kérésére átírja és megerősíti elődjének: Mesko veszprémi püspöknek 1337. jún. 1-i, a Pacha-i Szt. György-egyház s a Dusnuk-i és Isabor-i kápolnák védelembe vételéről szóló patens-levelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vasvári káptalan h. h. lt. Litt. eccl. et famil. Fasc. I. 7.

644.

1369. júl. 27. és aug. 22-e között.²

László opuliai herceg, nádor a Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János s László veszprémi püspök között folyó birtokperrel kapcsolatban meghagyja a budai káptalannak, küldje ki embereit, hogy kíséretükben a nádori megbízottak 1369. aug. 22-én a perelt Bykche-i földre kiszállva a felek vagy képviselőik s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, miután a püspök vagy ügyvivője a maga terjedelmében (in circuitu) bemutatta a vitás földet, köztanúvallatás (communis inquisitio) formájában tudakolják meg, hogy János püspök és elődei mióta szedtek művelőtől, illetve bérlőtől (a conservatoribus seu cultoribus), miként az szokásos, kapékot (capetias frugum), valamint azt, vajjon ez a föld a veszprémi egyházé-e s jelenleg kik a művelői; az eredményről 1369. szept. 10-ére kéri a jelentést.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

645.

1369. aug. 1. u.

Szécsi Miklós országbíró a László veszprémi püspök és Balázs fia Miklós perében aug. 1-én hozott döntése alapján utasítja a fehérvári káptalant, küldje ki emberét, hogy kíséretében a kijelölt királyi ember, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, szept. 3-án, ellentmondás nélkül beiktathassa a püspököt Naztre, Miklóst pedig Bodun birtokába, s az utóbbi által a püspöki földön (Naztre) létesített szőlőt fölbecsülhesse.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Nosztre 3.

¹Az eredeti dátumának évszáma: 1349. (Millesimo CCC^{mo} XL^{mo} nono). Mint-hogy azonban László 1357–1372-ig volt veszprémi püspök (Mon. Rom. Vesp. II. I,II–I,III.), ezért — az évszámmal kapcsolatban — keltezési elírásra kell gondolnunk, amit az oklevél írója úgy követett el, hogy az X-et nem az L mögé, hanem eléje helyezte. Zala vm. I. 326. szószerint veszi a dátumot, tehát 1349-et ír.

²A panasz 1369. júl. 27-én hangzott el, a köztanúvallatás kitűzött napja aug. 22., tehát e két terminus közé esik a kelet nélküli, csak tartalmilag átírt parancsleveli dátuma.

646.

1369. aug. 22. és szept. 10. között.¹

A budai káptalan jelenti opuliai László nádornak, hogy a Bykche-i Vörös Mihály mester fiai : Miklós és János s László veszprémi püspök között folyó birtokperrel kapcsolatos parancslevele értelmében a püspök részére kiküldte Benedek mester kanonokot s kíséretében Felkezeu-i Demeter fia László, aug. 22-én, kiszállt a püspök által megjelölt s a Mihály fiai birtokával összefüggő vitás Bikche-i földjére, s a felek, szomszédok és határos birtokosok jelenlétében aziránt tudakozódott, hogy a föld használatáért (pro utensione) János püspök és elődei szedtek-e képét, a bérlők fizették-e, a birtok a veszprémi egyházé-e s a jelenben ki vagy kik használják. 17 szomszédos birtokos tanúskodott a püspök mellett és vallomásukból kiderült, hogy a vitás föld a veszprémi püspökségé, használatáért képét már Mesko idejében szedtek, s a bérlők fizették. Elhangzottak konkrét tartalmú vallomások is. Kezeu-i Márk fia Péter például Vörös Mihály jobbágyaitól hallotta, hogy (bérlet címén) holdankint fél köblöt fizettek (quod pro predicta terra semper capetias, videlicet de uno iugero terre medium cubulum persolvissent); Kezeu-i Bálint fia : György azt vallotta, hogy Mesko és János püspöksége idejében ők voltak a bérlők, a földért képét fizettek (capetias frugum dedissent), melyeket saját szekereiken Germen faluba szállítottak; János fia László, aki püspöki officialis volt Germenben, azt mondotta, hogy a beszolgáltatót képét a saját, Fyzez nevű birtokára szállíttatta; Boztreh-i Mihály pedig kijelentette, hogy Bykche-i Vörös Mihály mester a veszprémi egyház birtokjoga címén használta a kérdéses földet (usus fuisset illa terra nomine iuris ecclesie Vesprimiensis). A káptalan jelentésében megjegyzi, hogy Mihály mester fiai sem királyi, sem káptalani embert nem hoztak, és tanúkat sem állítottak.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

647.

1369. szept. 3. u.²

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy kiküldte Pétert, a Szt. Márton-oltár rectorát, s bizonyossága mellett Wamus-i Erdeu fia György, szept. 3-án (s a következő napokon), a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, az országbíró döntésének megfelelően, az András mester kanonok által képviselt László veszprémi püspököt Nautre, Balázs fia Miklóst pedig Bodun birtokába ellentmondás nélkül beiktatta, s a Miklós és atyja által Noztre-n létesített szőlők értékét három nehézsúlyú márkában (in tribus marcis gravis ponderis) állapította meg.

Szécsi Miklós országbíró 1370. febr. 5-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Nosztre 3.

¹ A jelentést 1369. szept. 10-én nyújtották be, kelte tehát a kiszállás és a benyújtás között levő időszakba esik.

² Az eljárás szept. 3-án folyt le.

648.

1369. szept. 22. (Bude, in crastino Mathei.)

I. Lajos király László veszprémi püspöknek, királynéi fő- és királyi alkancellárnak, s általa a veszprémi Szt. Mihály-egyháznak az ország ügyeiben buzgón végzett szolgálataiért (nostris et regni nostri negotiis et agendis viribus suis non parcendo iugiter studuit... exhibere servitiorum genera) újadomány címén adja az örökösök hátrahagyása nélkül elhunyt Mihály fia János veszprémi nemes Veszprémben levő birtokrészét : egy sessio-helyet, szántó-földjeit és egyéb tartozékait.

Hártyán, a szöveg alatt titkospecsét nyomával. — Dl. 41,793. Újkori másolata: Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 31.

649.

1369. okt. 7. és 15-e között.¹

Opuliai László herceg, nádor, mivel Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János László veszprémi püspök ellenében 1369. szept. 10-én² nem jelentek meg, s Briccius ügyvéd 28 napig hiába várt rájuk, meghagyja a budai káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében a kijelölt nádori ember 1369. nov. 25-ére megidézhesse őket bírói széke elé.

* Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletében. — Vp. lt. Bicske 1.

650.

1369. okt. 15. u.³

A budai káptalan jelenti opuliai László (herceg) nádornak, hogy parancsára kiküldte János karpapot, s kíséretében Domonkos fia László, okt. 15-én Bykche-i Vörös Mihály fiait : Miklóst és Jánost, László veszprémi püspök ellenében, 1369. nov. 25-ére ítélőszéke elé idézte.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

651.

1369. nov. 18. u. (.../termini oct. Martini.)

Szécsi Miklós országbíró, mivel a fehérvári káptalan jelentése szerint a László veszprémi püspök kezére peres úton visszakerült Nasztre-i birtokkal együtt egy, három nehézsúlyú dénár-márkára becsült szőlő is jutott, elrendeli, hogy létesítőinek, bizonyos Balázsnak és fiának : Miklósnak, 1370. jan. 13-án, a három márkát fizesse meg.

Vízfoltos papíron, zárópecsét nyomával. — Vp. lt. Nosztre 2.

¹ Briccius ügyvéd okt. 7-ig várt, a parancslevél tehát csak ezután kelhetett, okt. 12-e pedig a budai káptalan 1369. okt. 15. u. okleveléből következik.

² László nádor 1369. júl. 27. és aug. 22. k. communis inquisitiót elrendelő parancslevelében szept. 10. a határidő, ellenben ez a mandatum csak quind. oct. Stephani regis-t mond, bizonyára tévesen ; az idézés okt. 15-én történt. (Budai káptalan 1369. okt. 15. u.)

³ Az idézés okt. 15-én történt.

652.

1369. nov. 25. u.¹

László opuliai herceg, nádor, a László veszprémi püspök és Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János birtokperével kapcsolatban meghagyja a fehérvári káptalannak, a két fél részére küldje ki embereit, hogy kíséretükben a nádori megbízottak, 1370. márc. 6-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a perelt Bykche-i földet a püspöknek vagy procuratorának az útmutatása alapján elhatárolhassák és nagyságát, minőségét és értékét királyi mértékkel mérve vagy szemrevételezéssel megállapíthassák. A jelentést márc. 13-ra kéri.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

653.

1369. dec. 18. (in Wissegrad, f. III. a. nat. domini.)

Szécsi Miklós országbíró meghagyja a fehérvári keresztes konventnek, küldje ki emberét, hogy jelenlétében a felsorolt királyi emberek valamelyike László veszprémi püspököt az örökös nélkül elhunyt Mihály fia János veszprémi nemes (a király által neki adományozott) birtokába beiktassa.

A fehérvári keresztes konvent 1370. jan. 2-i, Szécsi Miklós országbíró által 1370. aug. 16-án átírt jelentéséből. — Vk. m. lt. Veszpr. opid. 32.

654.

1370. jan. 2. (III. statutionis/f. II. a. d. strennarum.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a Szécsi Miklós országbíró 1369. dec. 18-i rendeletére kiküldött karpapja: István jelenlétében Vamus-i Erdew fia György, László veszprémi püspököt, 1369. dec. 31-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, az örökös nélkül elhunyt Mihály fia János veszprémi nemes veszprémi birtokába és tartozékaiba ellentmondás nélkül beiktatta.

Szécsi Miklós országbíró 1370. aug. 16-i megerősítő levelében. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 32.

655.

1370. jan. 8. u.²

Szécsi Miklós országbíró a Jutas-i István fiainak: Jánosnak és Benedeknek a veszprémmegyei Bogarfeulde nevű birtokért a veszprémi káptalan ellen folytatott perében meghagyja a győri káptalannak, küldje ki bizonyosságait, hogy kíséretükben a királyi emberek Bogarfeulde-re és a hozzátartozó földekre kiszállva azokat körülhatárolják, majd a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a káptalan egy nagyobb tisztséget viselő tagjától és 39 eskütársától, kik közül kettőnek szomszédnak és határos birtokosnak,

¹ Ekkor volt az utolsó tárgyalás.

² 1370. jan. 8-án volt a tárgyalás.

háromnak pedig azok közül valónak kell lennie, akik a köztanúvallatásnál a káptalan javára vallottak, — arra vonatkozólag, vajjon az a föld, amelyet a jutasi nemesek (1354-ben) a káptalannak átadtak,¹ majd István fiai a maguk részére adományképpen megszerezték, emberemlékezetet meghaladó idő óta az egyházzé, és sohasem tartozott a királyné adományozási joga alá — vegyék ki az esküt; ha pedig megesküsznek, akkor a káptalant, ellenben, ha nem teszik le az esküt, István fiait iktassák be, a felek esetleges ellentmondását figyelembe nem véve, Bogarfeulde és tartozékai birtokába.

Tartalmilag Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletlevelében (Vk. m. lt. Bogárfölde 4.) s megemlítve a benne átírt győri káptalani (1372. ápr. 19.) jelentésben, továbbá az ítéletlevelnek a fehérvári kápt. 1374. jan. 1-i és jan. 11-i átírásában. (U. o. Bogárfölde 5.)

656.

1370. jan. 19. (in Wissegrad, XXX. termini/ in quind. exercitus... contra Layk woywodam... ad oct. Andree. ..proclamate.)

Szécsi Miklós országbíró ítélete és parancslevele a fehérvári káptalanhoz. — 1365. okt. 20-án Péter veszprémi dékán-kanonok Bubek István országbíró előtt azzal vádolta Saar-i Tamás fia Miklóst, hogy a veszprémi káptalan Kezeu nevű faluja mellett a Sar folyón álló s a tihanyi apáttól bérelt malmát (molendinum feudale) önhatalmúlag máshová helyezte át, s a folyót, árok segítségével régi medréből elvezetve a saját malmához irányította, s ezáltal a káptalani malmot tönkretette; állítása igazolására pedig három 1361-ből való hiteleshelyi inquisitoriális jelentést mutatott be. Ezzel szemben az alperes ügyvédje, Sar-i Balázs litteratus azt felelte: megbízója a malmot ugyanvalóban áthelyezte és, hogy javítson vele (pro meliori reformatione), a tihanyi apátság földjén új medret is ásatott a folyónak, a veszprémi káptalan malma azonban nem emiatt, hanem azért ment tönkre, mert az egyház nem viselte gondját (quia capitulum cum molendino curam habere recusasset). Az országbíró a felek állítását köztanúvallatás útján való igazolásra bocsátotta, akik azonban, 1366. febr. 25-én, kiegyeztek: Miklós vállalta, hogy a káptalani malmot újjáépíti, s ha a saját malma kárára lenne amannak, visszaviszi eredeti helyére. A káptalan a szerződést az országbíróval kívánta megerősíttetni, Tamás fia Miklós azonban ismételt idézésre sem jelent meg, úgyhogy Bubek István, az 1367. aug. 27-i tárgyaláson ezért, de más dolgok miatt is² okt. 13-ára, három vásáron való kikiáltással hívatta perbe.³ Többszöri perhasztás (s Bubek István halála) után 1369. dec. 21-én Szécsi Miklós országbíró elé kerül az ügy, aki a káptalan képviselője, János dékán-kanonok által benyújtott régebbi periratok alapján s azért, mert az ügyvéd kijelentette, hogy az alperes az 1366-i egységben vállalt kötelezettségének sem tett eleget, — hogy végleges ítéletet hozhasson, meghagyja a fehérvári kápt-

¹ Ld. a fehérvári káptalan 1354. nov. 10-i oklevelét.

² Ld. Bubek István országbíró 1365. okt. 17-i oklevelét.

³ Az 1367. aug. 27-i tárgyalásig terjedő rész Bubek István országbíró két, 1367. szept. 22-i azonos szövegű oklevelében maradt ránk (Vk. m. lt. Saári 6. és Keszi 8.), azonban mind a kettő csonka és rongált: a Saári 6.-ból a középső, a Keszi 8.-ból pedig a jobb- és baloldali szélső részek vannak meg; mindazonáltal a három oklevélből a per folyama és lényeges tartalma úgyszólván hiány nélkül megállapítható.

talannak, küldje ki bizonyágát, s kíséretében... Péter királyi ember 1370. ápr. 18-án a káptalan Kezew falujába kiszállva, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében állapítsa meg, vajjon Tamás fia Miklós helyreállította-e a káptalan malmát? Ha igen, s az ő bérelt malma nem zavarja a káptalanét, akkor hagyja a dolgokat a maguk rendjében, de ha nem így lenne, akkor pusztíttassa el az alperes malmát annyira, hogy ezen a helyen ne lehessen többé új malmot építeni; majd szálljon ki a birtokrészére és 51 márká bírságpénz erejéig foglalja le $\frac{2}{3}$ részben az országbíró, $\frac{1}{3}$ részben pedig a felperes javára, ha pedig az ingóságokból nem telnék, akkor becslése alapján, birtokaiból egészítse ki a hiányzó értéknek megfelelő részt, s iktassa fiai, testvérei, rokonai, szomszédai, a határos birtokosok, vagy más megyebeliek részére addigra, amíg Miklós maga, vagy azok, akiket ez megillet visszaválthatják, az ilyeneket azonban, az ország szokása szerint, a visszaváltás határidejét célzó megállapodás végett (ad assumptum terminum redemptionis), idézze 1370. máj. 1-re a király elé, megjegyezvén, hogy ha a szerződés megtartása körül nem észlelné mulasztást, akkor csak a bírságpénz behajtásával kapcsolatos eljárást folytassa le. A jelentés megküldését máj. 1-re kéri.

Rongált, felső negyed részében olvashatatlan hártyan, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Kesz. 10.

657.

1370. febr. 5. (in Vysegrad, XXIV. oct. epiph.)

Szécsi Miklós országbíró záróitélete a László veszprémi püspök, királyi alkancellár és Naztre-i Balázs fia Miklós perében. — László püspök még Bubek István országbíró előtt azzal vádolta Balázs fia Miklóst, hogy bár (atyjával) emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi egyház nemes jobbágya, legutóbb gögösen (tumore superbie erectus) megtagadva conditióját, Naztre-i nemesként viselkedik. Miklós az 1369. febr. 7-i tárgyaláson azt válaszolta, hogy (atyjával együtt) oklevéllel biztosítottan él (vigore instrumentali...residere) a Naztre-i birtokon. Az országbíró az oklevél bemutatását rendeli el. Több perhalasztás után, jún. 3-án, Miklós bemutatja János egykori választott veszprémi püspöknek 1348. szept. 25-én kelt s a káptalan pecsétjével is megerősített privilegiumát, mely szerint a püspök Miklós őseinek a zalai monostortól nemes jobbágyi címen és census fejében kapott zalamegyei Bodon nevű birtokát, káptalanja belecgyezésével cserébe elfogadta egyháza szintén zalamegyei Naztre-i birtokáért. Ezzel szemben László püspök képviselője (Brixtius litteratus) három oklevelet nyújt be. Az első a veszprémi káptalannak a fehérvári káptalan előtt 1348. nov. 13-án bejelentett tiltakozását tartalmazta a püspökkel közösen birtokolt Naztre elcserélése ellen azzal, hogy a János püspök oklevelében szereplő hozzájárulás utólagos, s pecsétjét is csak két évvel később, kényszerből függesztette rá; a másodikban László püspök tiltja el Miklós atyját: Balázst Naztre további birtoklásától azért, mert nem a saját, hanem a zalai monostor földjét bocsátotta cserébe, s e jogtalan tette miatt a veszprémi egyház károsodott; a harmadik (a fehérvári keresztes konvent 1369. jan. 27-i jelentése) szerint pedig Segwar-i Tamás fia János, mivel ismeretes előtte, hogy Balázs és fia: Miklós, akik Naztre-i nemeseknek mondják magukat, emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi egyház nemes jobbágyai, a király parancsának engedelmes-

kedve, a fölöttük gyakorolt királyi védnökségről lemondott. A püspök ügyvédje szerint a három oklevélből világos, hogy Miklós (és atyja) elszakadtak a püspöktől, a birtokcsere napjától nem teljesítették köteles szolgálatukat, s uruk ellenében a királytól védnököt is kértek; Miklós viszont kijelentette, hogy servitiumát nem a saját hibájából, hanem azért nem teljesítette, mert a püspök a Bodun birtokért elvállalt (évi egy dénár-márka) censust, a csere évét leszámítva, sohasem fizette a zalai apátságának, hanem azt ezután is ők fizették, Segwar-i Tamás fia János mester védnöksége alá pedig azért helyezték magukat, mert a püspök és emberei folyton sanyargatták őket. A felek replikája után az országbíró semmisnek nyilvánítja az 1348-i csereszerződést, azonban, mivel a Naztre-i birtoknak a csere időpontjabeli állapotára vonatkozólag ellentét állott fenn közöttük, — Miklós szerint u. i. 1348-ban Bodun-ban 12 jobbágmansio (duodecim mansiones iobagionum) és 12 faház volt, de teljesen elhagyatva (iobagionibus et domibus penitus destitutis), Naztre-n pedig 12 jobbágytelek (fundi iobagionales) közül csak nyolc volt jókarban, Briccius pedig 16 Naztre-i jobbágmansióról és két malomról beszélt, — inquisitio helyett, mivel Miklós, szegénységére való hivatkozással ellenezte (propter suam inopiam... inquisitionem facere non posse) és a püspök lelkiismeretére hagyatkozott (se ad solam...episcopi conscientiam committere paratum asseruerat) — elrendeli, hogy júl. 25-éig a püspök személyesen vagy írásban, lelkiismeretének a szava szerint nyilatkozzék, milyen volt mennyiség és minőség tekintetében a két birtok aránya a csere idejében. — Aug. 1-én László püspök három, Miklós pedig egy inquisitoriális oklevelet mutat be az egymás ellen elkövetett hatalmaskodásokról, majd mind a ketten az országbíró (most már Szécsi Miklós) engedelmével a következő egységre lépnek: 1369. nov. 18-ig Miklós családotul és javaival Naztre-ből Bodun-ba költözik, Naztre pedig a püspök kezére kerül vissza; azt a két házat, amelyet a csere után (atyjával) Naztre-n épített, eladhatja vagy elszállíthatja; Naztre-n létesített saját szőlőjét később megállapítandó áron a püspöknek eladhatja; ennek és egy másik (régii egyházi) szőlőnek a borát 1369-ben még Miklós kapja; nov. 18-ig Naztre-i curiájában élhet, a birtokban azonban kárt nem szabad tennie s collectát és hegyvámot nem szed; végül nyugtatja a püspököt arról a 16 dénár-pensaról, amelyet azért kapott, mert a püspöknek, a nádor rendeletére még 1368. szept. 15-én a fehérvári káptalan bizonyága előtt, saját püspöki székében, ünnepélyes nyilatkozatot kellett volna adnia (super quadam conscientiosa assertione), de nem tette. Az egység alapján az országbíró a birtoknak a felek részére való iktatását s az eladandó szőlő megbecsültetését rendeli (1369. aug. 1.), majd ennek a megtörténte (1369. szept. 3.) s árának (három nehézsúlyú márkának) 1370. jan. 13-án való kifizetése után Naztre birtokát a püspök, Bodun-t pedig Balázs fia Miklós tulajdonának nyilvánítja.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. It. Nosztre 3.

658.

1370. márc. 6. és 13. között.¹

A fehérvári káptalan jelenti László nádornak, hogy a László veszprémi püspök és Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János birtokperével kapcsolatos parancsa értelmében a felperesek részére kiküldött Péter fia Pál mellé Péter papot, a püspök részére kiküldött Erdeu fia György mellé pedig Noraph-i János mester kanonokot jelölte ki bizonyságul, s amikor kíséretükben a két nádori ember a szomszédok és határos birtokosok, továbbá Mihály fiainak s a püspök képviselőinek: István mester veszprémi kanonoknak és Briccius litteratusnak a jelenlétében, 1370. márc. 6-án, a perelt Bykche-i földet a püspök korábbi útmutatása szerint elhatárolta és felbecsülni akarta, Mihály fiai, továbbá Chuth-i Miklós fia Balázs, Bykche-i Miklós fiának: Antalnak az ügyvédje és famulusa Bykche falu déli részének, az ott levő köből való templomnak és a templom földjeinek a püspöki birtokhoz való csatolása ellen tiltakoztak, minek következtében a vitás föld értékét sem tudták megállapítani.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

659.

1370. márc. 13. u.²

László opuliai herceg, nádor, mivel a fehérvári káptalan márc. 13-án benyújtott jelentéséből kiderült, hogy a Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János valamint László veszprémi püspök perében a vitás Bykche-i földnek általa elrendelt megbecsültetése azért hiúsult meg, mert Chuth-i Miklós fia Balázs, Bykche-i Miklós fiának: Antalnak a famulusa és ügyvédje a felperesek rábeszélésére tiltakozott, — a felpereseket megbírságolja, az eljárásnak júl. 1-én való megismétlését rendeli, s a fehérvári káptalan jelentését 1370. aug. 8-ára kéri.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

660.

1370. márc. 18. (f. II. p. Oculi.)

A veszprémi káptalan előtt Mihály fia Jánosnak, egykori Wesprim-i nemesnek a leánya s Henchel fia Istvánnak a felesége: Katalin asszony bejelenti, hogy atyjának Wesprim területén lévő s a király által a püspökségnek eladományozott birtokrészéből az anyját megillető hitbér és jegyajándék s a neki járó leánynegyed címén László veszprémi püspök, királynéi kancellár és királyi alkancellár, fogott bírák ítélete alapján, 5 dénár-márkával (quinque marcis promtorum denariorum singulis cum decem pensis computatis) kielégítette.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Dl. 41.804. (Véghely-gyűjt.); Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 32.

¹ A kiszállás márc. 6-án, a jelentés benyújtása pedig 13-án történt.

² A tárgyalás márc. 13-án folyt le.

661.

1370. ápr. 3. u.¹ (in Wyssegrad...)

László opuljai herceg, nádor, Imre mester veszprémi kanonoknak a panaszára, hogy 1370. ápr. 3-án, amikor Zenthgal faluból jövedelmével (...cum aliis suis proventibus) hazatérőben volt, Nempty-i Domonkos fia János és testvére, Tamás, Zenthgal-i György fia Bálint és Zeuleus-i László fia Tamás, társaikkal fegyveresen megtámadták, fején és másutt súlyosan megsebesítették, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt nádori emberek valamelyike megállapíthassa a panasz helytálló voltát, a támadókat pedig ítélőszéke elé idézze.

Csonka papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Szent-Gál 1.

662.

1370. ápr. 26. (VI. termini/oct. passce.)

A győri káptalan Szécsi Miklós országbírónak László veszprémi püspöknek Zenthgerolth-i Fülöp fia László és Miklós fia Péter mesterek elleni, a püspökség Chehy és Anyastheluk s az alperesek Nyrlak nevű birtokával kapcsolatos határperében (egy erdő és tartozékai) kiadott parancslevele értelmében jelenti I. Lajos királynak, hogy a püspök részére kiküldött Jutas-i Tamás fia János mellé György mester kanonokot, az alperesek részére kiküldött Pacha-i Bertalan (?) fia István mellé pedig János mester karpapot jelölve ki bizonyosságul, s kíséretükben az esküdtek, ápr. 21-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, a püspök ügyvédjének az útmutatása s az alperesek egy oklevele szerint igyekeztek pontosan elhatárolni a felek birtokait. Ez több (a jelentésben megadott) helyen nem sikerült, mert ahol az egyik fél határpontot mutatott, a másik azt állította, hogy az a saját birtoka mélyén van és viszont, több határjel pedig nem volt felismerhető, vagy el volt pusztítva, úgyhogy a vitás terület nagyságát sem tudták felmérni, értékét pedig, az ott egybegyűltek közreműködésével, szemrevétel útján, 40 dénármárkára becsülték meg; végül arra vonatkozólag kérdezték meg a jelenlévőket, hogy melyik fél által mutatott határok a valódiak és helyesebbek, melyik fél birtokolta régebbi idő óta a perelt földet vagy annak mekkora részét, s véleményük szerint kit illetne meg több joggal. A püspök javára 11 határos birtokos (commetanei) és 13 megyebeli nemes (conprovinciales), az alperesek javára pedig 7 határirtokos és 38 megyebeli vallott.

Erősen rongált és hiányos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Chehi 1.

663.

1370. ápr. 29. (f. II. p. Marci.)

A győri káptalan Wamus-i Tamás fia Péternek arról a bejelentéséről, hogy megbizói: Enereb-i László fia Leukus és Besse fia Gergely a László veszprémi püspök s a Zengerolt-i Fülöp fia László mester és Miklós fia Péter

¹ Ápr. 3-án történt a támadás.

mester birtokainak az elhatárolásakor, ápr. 21-én, utóbbiakat eltiltották Chicke nevű birtokrészük határainak a kijelölésétől (a reambulatione et metarum ostensione), — bizonyságlevelet állít ki.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Chitke 1.

664.

1370. júl. 1. u.

A Garai Miklós nádor elnöklete alatt a zalaegerszegi Mandhyda-n 1370. júl. 1-én megtartott nádori közgyűlésen Gwla mester Lowas-i jobbágya: Bálint fia Gergely, János fia Péter fiainak: a kiskorú Györgynek és Miklósnak a nevében (György mesternek, a veszprémi káptalan ügyvédjének a kíséretében) előadta, hogy Ayka-i Pál fia Péter és ennek a fia: Miklós, továbbá Arach-i Farkas fia Briccius, familiárisaikkal: Arach-i Benedek fiával: György-gyel és a Kewesden élő Imre fiával: Dénessel, Ayka-i István fiával: Miklóssal és Simon fiával: Antallal, valamint jobbágyaikkal 1364. júl. 12-én — az említett János fiait: Györgyöt, Benedeket és Jakabot, a veszprémi káptalan Palaznuk-i jobbágyait megölték, s ezért elégtételt kérnek. Briccius tagadta a vádat.

Csonka papíron, alsó fele hiányzik. — Vk. m. lt. Paloznak 35.

665.

1370. júl. 6.

I. Lajos király, hogy országának lakói készségesen és nagyobb hűséggel szolgálhassák, a bárók tanácsára és határozatából — jólétük emelése céljából — elrendelte, hogy mindenki, miután az egyházi tizedet már kirótták és begyűjtötték, jobbágysai, colonusai, vazallusai, zsellérei és birtokainak más lakói terméséből évenként termény- és borkilencedet szedjen; ezért mindazoknak a prelátusoknak, báróknak, ispánoknak, várnagyoknak és bármiféle más méltóságú embereknek, akiknek Somogy megyében birtokaik és jobbágysaik vannak, szigorúan megparancsolja, hogy minden számlalom vagy kibuvó mellőzésével s a tizednek sértetlenül való meghagyásával — ők is maradéktalanul hajtsák be a nekik járó kilencedet, mert aki ennek a — vásárokon és más nyilvános helyeken kihirdetendő — parancsának nem engedelmeskedik, annak a saját vagyonából fogja a kilencedet a maga részére könyörtelenül behajtani.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. hh. lt. Decimae episcopales et capituli 6/a. Emliti Fejér: IX/7. 305. — Az oklevél teljes szövege: Lodovicus dei garantia rex Hungarie fidelibus suis universis prelatibus, baronibus, comitibus, castellanis et aliis cuiusvis preheminentie hominibus possessiones et iobagiones habentibus in comitatu Symigiensi constitutis, quibus presentes ostenduntur, salutem et gratiam. Quia propter temporum varietates plerumque statuta variantur, ideo quanto tutius et in presidium futuri eventus cautius est occurrendum. Nos igitur hac ducti consideratione de utuliori, cautiore, commodosiori statu regnicolarum nostrorum, quibus divino opitulante auxilio feliciter presidemus providere cupientes, ut eo promptius, quo diligentius maiestati nostre prompta fidelitatis constantia assurgere valeant atque possint, unacum baronibus nostris deliberatione prehabita consilio prematuro ordinantes perpetuo statuimus, ut amodo in antea universi vestrum universaliter et singuli singulariter nonam partem frugum, bladorum cuiuscumque generis existant ac vini iobagionum, colonorum, vasaliorum, inquilinorum et ceterorum possessionum suarum habitatorum, annis singulis

prout ex divine pietatis annuentia provenerint, facta prius dicatione et solutione decimarum dominis prelati et eorum ecclesiis more et ab antiquo consueto provenire debentium pro se recipere... extorquere debeant et teneantur. Quapropter fidelitati vestre et vestrum singulis firmo regio sub edicto precipiendo mandamus, quatenus habita presentium notitia, predictam nonam partem frugum, bladorum et annonarum cuiuscumque generis existant et vini dicatorum iobagionum, vasallorum et habitatorum possessionum vestrarum, salvis decimis episcopalibus, quarum solutiones prius fieri volumus et committimus, pro vobis exigere et plenarie extorquere debeatis occasione et compassione quibuslibet postergatis, alioquin scituri, quod quicumque ex vobis huic nostro statuto ausu temerario contravenire presumpserint, dictam nonam partem de propriis ipsorum bonis et possessionibus pro nostra maiestate impassibiliter extorqueri faciemus. Et hoc volumus in foris et locis publicis palam facere promulgari. Datum in Wysegrad, in octavis apostolorum Petri et Pauli beatorum, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo.

666.

1370. aug. 1.

I. Lajos király, hogy országának lakói készségesen és nagyobb hűséggel szolgálhassák — jólétük emelése céljából — anyja, Erzsébet királyné s a prelátusok és bárók tanácsára és határozatából elrendelte, hogy mindenki, miután az egyházi tizedet már kirótták és begyűjtötték, jobbágyai, colonusai, vazallusai, zsellérei és birtokainak más lakói terméséből évenként termény- és borkilencedet szedjen; ezért mindazoknak a prelátusoknak, báróknak, ispánoknak, várnagyoknak és bármiféle más méltóságú embereknek, akiknek Győr megyében birtokaik és jobbágyaik vannak, szigorúan megparancsolja, — hogy minden száanalom vagy kibúvó mellőzésével s a tizednek sértetlenül való meghagyásával — ők is maradéktalanul hajtsák be a nekik járó kilencedet, mert aki ennek a — vásárokon és más nyilvános helyeken kihirdetendő — parancsának nem engedelmeskedik, annak a saját vagyonából fogja a kilencedet a maga részére könyörtelenül behajtani.

Hazai okmt. III. 189. Zsigmond király 1430. ápr. 5-i oklevelében átírva. — Vlk. m. It. Veszpr. Decimalia 2.

667.

1370. aug. 1. u.¹

A fehérvári káptalan jelenti László nádornak, hogy a László veszprémi püspök és Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János birtokperével kapcsolatos (1370. márc. 13. u.) parancsára a felperesek részére kiküldött Sorol-i Péter fia Pál mellé Feyes (dictus) János mester kanonokot, a püspök részére kiküldött Vamus-i Enderu fia György mellé pedig Miklós (de Vacya) mester kanonokot jelölte ki bizonyosságul, s a mikor kíséretükben a két nádori ember, 1370. júl. 1-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, a per alatt álló Bykche-i földet elhatárolni és megbecsülni akarta, a felek ügyvédeknek (Brictius litteratus és Chumurak-i [dictus] Kelemen) kérésére, megbízóik más fontos elfoglaltsága miatt, az eljárást 1370. aug. 1-ére halasztották.² Ekkor a püspök személyesen mutatta meg a vitás terület határait (az oklevélben részletesen³), amelyet most 3 ekealjnyira becsültek föl, értéké-

¹ Akkor történt a határjárás.

² A püspök részére ekkor Posega-i Jakab mester kanonokot küldik ki.

³ A határ egyik szakasza »iuxta sepes curiarum in eadem villa Bykche, per longitudinem eiusdem ville ... a parte meridiei« — haladt.

nek a megállapítását azonban, mivel rajta kőtemplom, (temető) s egy kőből és egy fából való harangtorony (campanilia) van, a nádorra bízta.

Tartalmilag átírta Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

668.

1370. aug. 16. (in Vissegrad, XVI. oct. Jacobi.)

Szécsi Miklós országbíró Brictius litteratus kérésére, László veszprémi püspök részére átírja és megerősíti a fehérvári kereszties konventnek a néhai Mihály fia János, veszprémi nemes veszprémi birtokába, a püspök javára szóló 1370. jan. 2-i beiktató jelentését.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 32.

669.

1370. okt. 13. (Bude, in quind. Michaelis.)

Vilmos pécsi püspök, királyi kápolnaispán és I. Lajos király titkos kancellárja Nogmihal-i (?) Péter fia Jakab királynéi apród (aule reginalis iuvenis) kérésére és részére átírja Taplicha-i Lőrinc ispán 1290. júl. 3-i oklevelét, melyben, mint a tapolcai egyház kegyura, a tapolcai és dusnoki torló-harangzókat visszabocsátja Benedek veszprémi püspöknek, s ígéretet tesz a tapolcai vám-tizednek a rendezésére.¹

Szepesi Jakab országbíró 1375. ápr. 7-i átírásában. — Vp. lt. Tapolca 13.

670.

1370. nov. 18. u.²

László opuliai herceg, nádor, mivel a László veszprémi püspök és Bykche-i Vörös Mihály mester fiai: Miklós és János birtokperével kapcsolatban a Bykche-n 1369. aug. 22. és szept. 10. között lefolytatott köztanúvallatás a püspök javára szólt, a fehérvári káptalan 1370. aug. 1. u.-i jelentése szerint 3 ekealjnyira becsült vitás földet és tartozékait, minthogy rajta kőtemplom s egy kőből és egy fából való harangtorony (campanilia) is van, 44 márka értékűnek nyilvánítja s a püspököt (személyét 10 nemesnek véve) 44-ed magával, 1371. ápr. 22-én, székesegyházában, főpapi díszben leteendő esküre bocsátja azzal, hogy ha (eskütársaival) megesküszik, hogy a birtok mindig a veszprémi egyházzé volt s most is az, az ő javára, ha pedig nem tenné le az esküt, akkor Mihály fia Miklós részére fogja iktattatni. A 34 eskütárs a vitás birtokon esküszik, s közülük egynek közvetlen szomszédnak kell lennie, kettő pedig távolabbi is lehet, ha pedig ilyenek nem volnának, akkor négynek a köztanúvallatás alkalmával tanúskodottak közül valónak kell lennie. Az eskü letéveséséről a budai káptalan 1371. máj. 1-ére tartozik jelentést küldeni.

Tartalmilag átírva Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

¹ Kiadva: Zala megye tört. I. 99.

² A parancslevél az 1370. nov. 18-i tárgyalással függ össze. (Ld. az ítéletlevél regesztáját.)

671.

1370. dec. 21. (in f. Thome.)

András budai főesperes és veszprémi kanonok a veszprémi káptalantól évi (két részletben fizetendő) 45 dénármárkáért (pro quadraginta quinque marcis denariorum... quamlibet... decem pensis computando) 5 évre bérbeveszi a budai kerület és a fehérvári egyház területén levő quartális jövedelmeket (quartas ipsorum in districtu Budensi... scilicet maiores et minores ac de Alba ecclesie ipsis provenientes) azzal a kikötéssel, hogy ha valamelyik terminuskor a bért fizetni elmulasztaná, akkor az esedékes összeg kétszeresét tartozik megtéríteni.

Egy datálatlan újkori átírásban. — Vk. m. lt. Buda 8.

672.

1371. jan. 17. (f. VI. p. oct. epiph.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a László veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte András szerzetest, s kíséretében Wamus-i Erdew fia György Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy Segwar-i Tamás fia János mester és fia: László, valamint fivérének, Miklósnak a fia: Ferenc a püspök s a káptalan jobbágyaitól, valahányszor uraik fogyasztására élelmiszert (és nem más árut) visznek Veszprémbe, Byllige-n vámot szednek, ami korábban nem volt szokásban; régóta, de különösen 3 esztendő óta embereikkel a püspök vámosi jobbágyait bántalmazták és különféle módon károsítják, nevezetesen 1369. szept. 13-án Ferenc a püspök egy vámosi jobbágját megsebesítette, lovát elvitte, majd nyereg és zabla nélkül (absque freno et sella) visszaadta; a sebesült rövidesen meg is halt; ugyanazon évi júl. 29-én erőszakkal lekaszáltatták és elvitették a püspök két vámosi jobbágya 5 hold földön termett zabját; 1368-ban a püspök egy vámosi jobbágjának 2 holdon termett s már kepekbe rakott (in capetiis repositas), s ugyanazon évi júl. 23-án egy másik jobbágjának 7 kepe zabját, 24-én pedig 4 holdon termett zabját lekaszáltatták és vitették el; 1362. dec. 21-én a püspök 3 vámosi jobbágjának (testvérével) 1 lovát és 2 ökrét vétették el, s csak 10 köből abrakért (decem cubulis pabuli) adták vissza; 1368. szept. 13-án, terményszállítás közben elvétették Bálint fia Tamás 2 ökrét, s csak nov. 11-én adták vissza; az egyik rövidesen elhullott, úgyhogy Tamás ez évben nem vethetett, takarmány hiánya miatt (propter alimonie defectum) pedig a másikat el kellett adnia; a vámosi jobbágyságok (populorum) pásztorát a mezőn elfogták, ruháitól megfosztották (s ez ideig még nem adták vissza); 1370-ben a püspök egy vámosi jobbágjától, amikor állatait a legelőn (in loco pascuali) legeltette, szintén elszedették a ruháját; 1370. jún. 29-én a püspök két vámosi jobbágjának: János fia Istvánnak és Leukusnak a kertjéből (in ortis) 2 holdon termett s már kepekbe rakott (ad capetias congregatas) ledneket (lentes) vitettek el, két másik ottani püspöki jobbágynak 2 holdnyi zabját lekaszáltatták, Mihály fia Miklós jobbágynak pedig 2 holdon termett zabját várukba: Segwar-ba vitették el; 1370. okt. 29-én a püspök Nyaragh-i Mihály nevű jobbágját — Veszprémbe menet — Bilige-n megverték s 2 jó tört (biccellos

bonos), melyeket a püspök familiárisai részére vitt, elvettek tőle; végül 1370. dec. 23-án János mester — a papi rendhez tartozó (in ordine presbyteratus existentem) István mester fehérvári főesperest, a püspök kancellárját nyílt mezőn törrel megtámadta, meg akarta ölni, s csak jó emberek mentették meg.

Rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Vámos 5.

673.

1371. jan. 18. (sab. p. oct. epiph.)

Veszprém megye hatósága jelentést tesz I. Lajos királynak a Segvárjaknak László veszprémi püspök birtokain elkövetett hatalmaskodásairól. (A jelentés azonos tartalmú a fehérvári kereszties konvent 1371. jan. 17-i jelentésével — azzal az eltéréssel, hogy a megyei írás szerint az 1370. dec. 23-i támadás János mester fehérvári főesperest és veszprémi püspöki kancellárt nyulászás közben (leporizantem) érte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Vámos 6.

674.

1371. ápr. 24. (in f. Georgii.)

A fehérvári káptalan előtt Nempty-i György fiai: Mihály és Lukács, a veszprémi káptalan veszprémmegyei Mestur nevű lakatlan birtokát (nyugta ellenében fizetendő) évi 2 dénármárkáért (duas marcas denariorum . . . quamlibet marcam cum decem pensis computando) 20 évre bérbeveszik azzal a kötelezettséggel, hogy a birtokra jobbágyokat telepítenek, a rajta folyó patakon malmot építenek és gondoskodnak arról, hogy — rajtuk kívül — az új települők is tizedet fizessenek (decimas . . . tam ipsi, quam homines alii per ipsos inibi congregandi . . . solvere tenerentur); ha valamelyik határidőben nem fizetnék meg pontosan a 2 márkát, kétszeresére nő a tartozásuk, ugyanígy más határnapon is, akkor azonban a bérleményt — népestül és minden létesítményével együtt a káptalan visszavonja.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Márkó 17.

675.

1371. aug. 25.

I. Lajos király arról értesítvén azokat a nemeseket és más conditiójú embereket, akiknek a Pechel közelében lévő Zabádhég-en, más néven Nadasdheg-en szőlők vannak, hogy boraik után a kilencedet a maga számára kívánja szedetni, behajtásával pedig Benedek mester egykori bolgár bánt bízta meg — meghagyja nekik, hogy miután rendelkezését tudomásul vették, ottan termett boruk kilencedrészét egyenként és összesen szolgáltatassák be Benedek bánnak, akinek arra is van felhatalmazása, hogy a borkilencedet erőszak alkalmazásával is behajtsa.

Fejér IX/4. 182. sz. (a Cornides-gyűjt.-ből). Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében. — Vk. m. lt. K. Pécsel 2.

676.

1372. márc. 31. (f. IV. p. passce.)

A fehérvári káptalan előtt Zenthkiralzabady-i György fia Pál azt a Zenthkiralzabady-i sessióját és négy helyen (5+3+3+2) fekvő 13 holdnyi szántóját, melyeket elődei erőszakkal elfoglaltak, a saját és ősei lelkiüdvőségének biztosítása végett a veszprémi káptalannak visszaadja.

Hártyán, függőpecsét részére való, bevágásokkal — Vk. m. lt. Szentkirály-Szabadja 6.

677.

1372. ápr. 19. (VII. iuramenti/III. quind. passce.)

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbíró Jutas-i István fiainak: Jánosnak és Benedeknek a veszprémi káptalan ellen a veszprémmegyei Bogarfeulde nevű birtokért folytatott perében, az 1370. jan. 8-i tárgyaláson hozott ítélete értelmében a felperesek részére kiküldött Teys-i Domonkos fia Mátyás mellé Balázs mester kaibeli clericust, a Szt. Briccius-oltár rectorát, a veszprémi káptalan részére kiküldött Wrs-i Myske fia Pál mellé István Papuch-i prépostot jelölte ki bizonyságul, akik a szomszédok és határos birtokosok s a felperesek és a káptalan képviselőjének a jelenlétében a perelt Bogarfeulde-t s a hozzácsatlakozó földeket István fiainak az útmutatása alapján azon határok szerint, amelyek szerint ők e földeket a fehérvári keresztes konvent 1368. febr. 14-i jelentése szerint a maguk részére akarták iktattatni, körülhatárolták, majd a malom melletti helyen Miklós veszprémi kántor-kanonok (a jelentésben felsorolt) 39 eskütársával, akik közül ketten szomszédok és határos birtokosok és hárman azok közül a nemesek közül valók voltak, akik a köztanúvallatás alkalmával a győri káptalan 1369. ápr. 22-i jelentése szerint a káptalan javára vallottak, megoldott övvel, sarutlanul, fejükre földet téve — arra, hogy Bogarfeuldy s a vele szomszédos azok a földek, amelyekről a jutasi nemesek (1354. nov. 10-én) a káptalan javára lemondottak s amelyeket István fiai maguknak adományul kieszközöltek, emberemlékezetet meghaladó idő óta a veszprémi káptalan birtoka és sohasem tartozott a királyné adományozási joga alá, letették az esküt, mi után a megbízottak a káptalant Bogarfeulde birtok s a mellette levő földek és tartozékaik, valamint Bogarmolna nevű malom birtokába (a fehérvári keresztes konvent jelentésében foglalt s most újból és részletesen leírt határok szerint) ellentmondás nélkül beiktatták.

Szécsi Miklós országbíró 1372. máj. 16-i ítéletévelében (Vk. m. lt. Bogárfölde 4.) és annak a fehérvári káptalan által kiadott 1374. jan. 1-i és jan. 11-i átírásában. (U. o. Bogárfölde 5.)

678.

1372. máj. 16. (in Wysegrad, XVI. oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró ítéletlevele. — Bubek István országbíró előtt 1369. ápr. 3-án, a fehérvári keresztes konvent perbehívó jelentése értelmében, Jutas-i Péter fia István fiai: János és Benedek bemutatják ugyanannak (1368.) máj. 10-i, a fehérvári keresztes konvent I. Lajos király 1368. febr.

4-i parancsára 1368. febr. 14-én kelt arról szóló jelentését tartalmazó ítéletlevelét, hogy a veszprémi káptalant, mert a királyné által egy nekik és testvéreiknek (fratribus uterinis): Miklósnak, Péternek, Balásznak és Tamásnak adományozott Jutas-i föld és Bogarmolna-nak nevezett malom birtokába való iktatása ellen Péter dékán és János veszprémi kanonokok 1368. febr. 12-én a káptalan nevében tiltakoztak, 1368. febr. 26-ra a király jelenléti bírósága elé idézték. — Mivel Péter dékán kijelentette, hogy az elhatárolt föld káptalanja Veszprem-i birtokrészéhez tartozik, s ennek bizonyítására később okleveleket kíván bemutatni, az országbíró a pert 1368. aug. 1-re halasztotta. Ekkor a felperesek (Erzsébet királyné) 1368. jan. 13-i patens-adománylevelét, a káptalan képviselője: Balázs zalai főesperes és János dékán pedig Lampert országbíró 1322. márc. 10-én kelt ítéletlevelét és I. Lajos király 1359. ápr. 8-i oklevelét mutatták be, mire az országbíró 1368. aug. 1. u. a vitás föld elhatárolását, ha pedig a felek e részben nem értenének egyet, megbecsültetését és köztanúvallatást rendel el, a jelentést pedig a király részére a győri káptalantól 1369. máj. 1-ére kéri. Ekkor Bubek István országbíró a pert elhalasztja, majd meghal. Utóda: Szécsi Miklós 1370. jan. 8-ra újabb halasztást ad, amikor a felek benyújtják a győri káptalannak a perelt föld határjárásáról és a végrehajtott köztanúvallatásról szóló 1369. ápr. 22-i jelentését, a felperesek pedig a fehérvári káptalan 1354. nov. 10-i privilegiumát, azt kívánván bizonyítani, hogy az egyességben szereplő földek eredetileg nem káptalaniak, hanem királynéi földek voltak, mire a káptalan képviselői (János, a veszprémi Mindenszentek-egyházának prépostja és Balázs zalai főesperes) azt felelték, hogy ez az egyesség érvénytelen, mert János püspök annakidején a káptalan tudomása nélkül kötötte, s a királynétól adományul szerzett Bogarfeulde a fehérvári káptalan oklevelében szereplő többi földdel együtt, amelyeket a jutasi nemesek, köztük az alperesek atyja, Péter fia: István a káptalannak akkor átengedtek, emberemlékezetet meghaladó idő óta káptalani és nem királynéi birtok, s azok közül a jutasi nemesek közül pedig, akik a köztanúvallatásnál a felperesek mellett vallottak, egyesek az egyességben szereplőknek a fiai, mások testvérei (fratres generationales) és rokonai a felpereseknek, tehát valamennyien érdekeltek a Jutas-i birtokban (quibus possessio Jutas... cum actoribus equaliter et communiter attineret), következésképpen a jelen perben vallomásuk sem érvényes. Az országbíró elfogadja a káptalan képviselőinek a fehérvári káptalan oklevelére támaszkodó érvelését, s mivel a köztanúvallatásnál is — a jutasiakat kivéve — sok jobb határos birtokos (multi probiores commetanei) nemes a káptalan javára vallott, a felperesek viszont arra, hogy Bogarfeulde s a vele szomszédos másik föld királynéi birtok, nyilvánvaló bizonyítékot nem tudtak felhozni (nullo evidentiori documento probabant) — a 39,5 márkára becsült Bogarfeulde ügyében azért, mert a területén elég sebesen és nagy erővel folyó vizen lévő malmot nem alulhajtottnak jelentették (eo quod molendinum in facie eiusdem habitum in aqua satis valide et agiliter decurrente et fluente existere et non desubtangens et tundens¹ fore referebatur), az idősebbik királyné meghagyására s a prelátusok, bárók és nemesek tanácsára a káptalan részére esküt ítélt meg, amelyet a káptalan egy nagyobb méltóságú tagjának 39 nemes eskütárssal,

¹... pedig az 1369. ápr. 22-i jelentés a malmot *alolchapo*-nak mondja, azért a fehérvári keresztes konvent 1368. febr. 14-i jelentésére vonatkozhatik ez az országbírói észrevétel.

köztük két olyan határos birtokossal vagy közelebbi szomszédal s három olyan nemessel, akik a köztanúvallatásnál a káptalan mellett vallottak, a perelt földön, oldott övvel, sarutlanul és fejükre földet hintve, királyi embe-
rek és a győri káptalan kiküldöttei előtt 1370. ápr. 13-án kell letenni, s ha megesküsznek, hogy Bogarfeulde s az a föld, amelyet a káptalan 1354-ben a jutasi nemeseknek engedett át és István fiai maguknak adományképen sze-
reztek, emberemlékezetet meghaladó idő óta a káptalan birtoka és nem tar-
tozik a királyné adományozási joga alá, akkor a káptalant, ha pedig nem esküsznek meg, akkor István fiait kell a perelt föld birtokába beiktatni. 1372. máj. 1-én János, a veszprémi Mindenszentek-egyházának a prépostja bemutatta a győri káptalan ápr. 19-i jelentését. Mivel az elvégzett határjárás után Miklós veszprémi kántor-kanonok eskütársaival az előírt napon és módon letette az esküt, a megbízottak a káptalant Bogarfeulde s a vele szomszédos perelt föld-
nek s a rajta levő Bogarmolna nevű malom birtokába ellentmondás nélkül beiktatták — az országbíró a pert lezárja s a káptalant a részére megítélt birtokok tulajdonjogában megerősíti.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Bogárfölde 4. — Átírta a fehér-
vári káptalan 1374. jan. 1-én és 11-én. U. o. Bogárfölde 5.

679.

1372. jún. 4. (VI. termini/ quind. penthec.)

A budai káptalan jelenti László nádornak, hogy a László veszprémi püspök és Bykche-i Vörös Mihály fia Miklós mester birtokperével¹ kapcsolatos parancsa értelmében a püspök részére kiküldött Kezy-i András fia János mellé Mihály mester kanonokot, az alperes részére kiküldött Sarky-i István mellé István karkáplánt jelölte ki bizonyságul, a püspök esküjére azonban nem került sor, mert közben, fogott bírák közreműködésével, a felek kiegyeztek.

Imre nádor 1373. jan. 28-i ítéletlevelében. — Vp. lt. Bicske 1.

680.

1372. júl. 26. u.² (in villa Mandhyda, f. II. p. Jacobi.)

László opuliai herceg, nádor, elnökletével a Mandhyda mellett 1372. júl. 26-án tartott zalamegyei nádori közgyűlésen Segwar-i Tamás fia János mester, a királyi és királynéi (birtok)jogoknak az egész országban tartandó nádori közgyűléseken való kivizsgálására a király által az egész ország terü-
letére szóló hatáskörrel kinevezett s a nádor mellé beosztott királyi követ és ügyész (procurator et syndicus regie maiestatis generalis ad quelibet iura regalia et reginalia requirenda cum... palatino per totum ambitum regni ad congregationes generales in toto regno per ipsium celebrandas per regem deputatus), mivel (tudomása szerint) a zalamegyei Pechelhege mellett lévő Nadasdhege a király joga alá tartozik (iuri regio pertinuit) s erről az alispáni, szolgabírák és a megyei esküdtek nyilván tudnak, arra kéri a nádort, szólítsa fel őket, nyilvánítsák véleményüket (qualem de premissis scirent,

¹ Ld. László nádor 1370. nov. 18. u. oklevelét.

² 1372. júl. 26-án volt a nádori közgyűlés.

fateantur veritatem). A nádor felszólítására nevezettek s a megye tehetősebb kiválasztott nemesei eskü alatt, egyöntetűen azt vallották (amit János mester is mondott), hogy Nadasdhege régtől fogva és mindig a királyi jog alá tartozott (mons Nadasdhege semper et ab antiquo iuri regio pertinuisset et deberet pertinere).

Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. K. Pécsel 2.

681.

1372. aug. 4. (prope villam Mandhyda, X. congregat./ f. II. p. f. Jacobi.)

László opuliai herceg, nádor, 1372. júl. 26-i zalamegyei (Mandhyda mellett tartott) nádori közgyűlésen László veszprémi püspök ügyvédjének: Besenew-i Petew fia Lászlónak megbízója nevében előadott azon panasza, hogy Mykch egykori bán fia Ákos mester a veszprémi püspökség Eztrak, más nevén Zygeth nevű birtokát már hosszú ideje elfoglalva tartja¹, használja (usus, fructus et utilitates percipiendo) és pusztítja, s onnan 7 jobbágyát elvitte (abduci fecisset), — a megye alispánjának, szogabiráinak és esküdteinek esküvel megerősített vallomását veszi ki, amely mindenben megerősítette a püspöki vádat.

Papíron, hátán pecsét nyomával. Vp. lt. Strag 8.

682.

1372. okt. 22. (in villa Scherencher², II. undecim mil. virg.)

I. Lajos király Buda város bírójához, esküdteihez és polgáraihoz. Tudomására jutott, hogy — kiváltságukra hivatkozva — a veszprémi püspökségnek az ő szőlőikből származó tizedborait nem engedik kimérni. Minthogy nem idegenből szállított áruról van szó, ne makacskodjanak, mert miként a pozsonyiak esetében is tette, most sem engedi, hogy a piacra vetett helybeli tizedborokat idegen eredetűnek magyarázzák.³

Zsigmond király (átírta már 1389. jún. 9-én patens-alakban, és 1395. nov. 26-án priv. formában) 1424. aug. 8-i, a veszprémi káptalan által 1746. nov. 20-án átírt oklevelében. — Dl. 25. 034. (Acta eccl. Cameralia.) A Vk. m. lt. elenchusa — Buda et Pest cum decimis 9. — 1388-ból valóként említi.

683.

1372. dec. 13. (in f. Lucie.)

A fehérvári keresztések konventje — János mester veszprémi kanonok és al-éneklő bejelentésére — bizonyítja, hogy dec. 9-én, amikor Mátyás fia János királyi ember Györgynek, a fehérvári káptalan clericusának a bizonyosága

¹ Egyszer Eztrad alakban is említi az oklevél.

² Gerencsér. (Sebestyén B.: A magyar királyok itinerariuma.)

³ A — pesti — polgárok már 1232-ben ellenszegültek Bertalan püspöknek. Dénes nádor a püspök javára úgy ítélte, hogy a püspöki tizedszedők sátra előtt kötelesek borszállítmányaikkal elvonulni. Krit. jegyz. 492.

mellett Gan-i György fiát: Petych-et a királytól adományul kapott Kouachy birtok tulajdonába be akarta iktatni, György Berenhida-i plébános a veszprémi káptalan nevében tiltakozott azért, nehogy Berchen nevűs egykor a Premorton-i birtokához tartozó prediumát és ottan lévő 2 malmát, minthogy a Kouachy birtoknak a közvetlen szomszédságában fekszik, az adományozott birtokhoz csatolva, Petych részére iktassák.

Bubek Imre országbíró 1388. nov. 4-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Berchen 9.

684.

1373. jan. 28. (in Wyssegrad, XVI. oct. epiph.)

Imre nádor ítéletlevelébe foglalja és megerősíti László veszprémi püspök, királyi alkancellár és Bykche-i Vörös (rufus) Mihály mester fia: Miklós (egy Bykche-i birtokrészért folytatott perükben létrejött) egyességét. — Mihály mester fiai 1369. júl. 27-én azzal a panasszal járultak I. Lajos király elé, hogy László veszprémi püspök és királyi alkancellár interdictummal sújtotta őket, övéiket és jobbágyaikat azért, mert, mint a püspök állítja, a Bykche-i birtok szomszédságában lévő s vele összefüggő püspöki föld használatáért nem fizetik a szokásos képét (capetias frugum), s kijelentették, hogy valóban nem teszik, de csak azért, mert nem élveznek semmiféle püspöki földet. A per a nádor elé kerül. Mihály mester fiai megismétlik panaszukat, a püspök pedig azt állítja, hogy földjét használják, de képét nem fizetnek, ezért az interdictum — s kijelenti, hogy elődei a kérdéses föld után mindig kaptak képéket. A nádor (1367. júl. 27. és aug. 22. között) köztanúvallatást (communis inquisitio) rendel el, melyet 1369. aug. 22-én tartanak meg. A budai káptalan (1369. aug. 22. és szept. 10. k.) jelentése szerint a püspök javára 17 szomszéd-birtokos vallott, Miklós és János ellenben sem királyi, sem káptalani embert nem hozott és tanúkról sem gondoskodott, mivel pedig a szept. 10-i tárgyaláson sem jelentek meg, a nádor megbírságolja és nov. 25-ére megidéztteti őket. (1369. okt. 7. — okt. 15.) Nov. 25-én a vitás föld elhatárolását és megbecsültetését rendeli el, ami az alperesek ellenkezése miatt, a fehérvári káptalan jelentése szerint 1370. márc. 6-án nem sikerül, azért a nádor (márc. 13-án) megbírságolja őket, és az eljárást megismételteti. A fehérvári káptalan jelentése szerint az újabb határjárás (az oklevélben részletesen) júl. 1-én történt meg, s a kiküldöttek a perelt földet, szemrevételezéssel, 3 ekealjnyira becsülték meg, értékének a megállapítását azonban, mivel rajta kötempлом s egy kőből való és egy fa-harangtorony (campanilia) van, a nádorra bízták, aki e jelentés alapján 1370. nov. 18-án a perelt birtokot az épületekkel együtt 44 márkára becsülte, s a püspököt (személyét 10 nemesnek véve) 44-ed magával székesegyházában, teljes főpapi díszben, 1371. ápr. 22-én leteendő esküre bocsátotta azzal, hogy ha megesküszik, hogy a birtok mindig a veszprémi püspökségé volt, s most is az, az ő javára, ha pedig nem teszi le az esküt, akkor Mihály fia Miklós javára (János közben meghalt) iktatandó, s erről a budai káptalan jelentését 1371. máj. 1-ére kéri. Különféle okok miatt azonban¹

¹ Mihály fia: János u. i. meghalt, László nádor Ruscia ura (dominus) lett, s helyébe Imre lépett; László püspök meghalt, utóda pedig másik László lett.

a püspök esküjére már nem került sor, mert közben, fogott bírák közreműködésével, László püspök és Bykche-i Vörös Mihály fia Miklós között (1372. jún. 4-én) a következő egyesség jött létre: Mivel László püspök a Bykche-i plébániatemplomot, néhány kertet és csúrt (orea) a perelt földdel együtt visszafoglalta, most a kerteket és csüröket s a templom és patronátusa felét átengedte Miklós mesternek, aki ezért a falu keleti határában 60 hold szántóföldet adott a püspöknek s elvállalta, hogy az egyházi földön, a templomtól délre, 2 házat épít az egyháznak, s az építkezéshez 8 szekér fával is hozzájárul és a saját földjén, a templom és a házak között utat jelöl ki az ott lakó püspöki népek számára, ellenben a völgyben levő vizet mindkettejük jobbágyai állatainak az itatására közös használatukban (pro communi usu) hagyják meg. A nádori kiküldöttek az egyesség értelmében végezték el a szükséges határjárást (az oklevélben részletesen), amikor Miklós mester még egy szabad utat biztosított a püspöki jobbágyoknak a templom és a plébánia felé, majd a püspököt beiktatták az így elrendezett föld birtokába; mire a nádor 1373. jan. 13-án a pert befejezettnek nyilvánította s az egyességet ítéletlevelében megerősítette.

Vízfoltos hártýán, függőpecsét részére szolgáló bevágásokkal. — Vp. lt. Bicske. 1.

685.

1373. jan. 28. u.

A veszprémi püspöki levéltárnak egy ismeretlen rendezője az 1352-i levéltári lajstromban pótbegyűjtést csatol az egyház 7 — 1372. u. okleveléről. Borsa I.: A veszprémi püspökség levéltárának első jegyzéke 1352-ből. Levélt. Közl. 1942—1945. 384—388. (Vp. lt. Veszprém, Eccl. 79. 2b—3a.) Ma hármat ismerünk belőlük: 1. Fehérvári káptalan 1353. ápr. 18. (Zala vm. I. 538. — Dl. 4349.), 2. I. Lajos király 1372. okt. 22. (Dl. 25.034. Másolat.), 3. Imre nádor 1373. jan. 28. (Vp. lt. Bicske 1.)

686.

1373. márc. 13. (in Vyssegrad, in dom. Reminiscere.)

László veszprémi püspök és királynéi kancellár Szt. János evangelista iránti tiszteletétől indítatva, akinek a székesegyházban művészi kivitelű oltára van, de Balázs zalai főesperes kérésére is, aki ezt az oltárt felszerelte s javadalmát növelni igyekszik — káptalanja beleegyezésével, az oltár rectorának az ellátására, Pothwasara-i birtoka patakján malomhelyet adományoz.

A veszprémi káptalan 1507. júl. 22. átírásában. — Vk. m. lt. Pathvására 18.

687.

1373. okt. 26. (in Wysegrad, in f. Demetrii.)

I. Lajos király előtt László veszprémi püspök és királyi orvos (phiscus noster) egyháza Eztrak nevű földjét, illetve szigetét (in insula seu bipartitione fluvii Peleske prope castrum...magistri Akus Pleske nuncupatum), nyugta

ellenében fizetendő évi 2 dénármárkáért (duas marcas promptorum denariorum, marcam ad decem pensas denariorum computando) Ákos mester bánnak 10 évre bérbe adta (sub annuo censu titulo feudali) azzal a kötelezettséggel, hogy a birtokra 2 jobbágyot telepít (duos iobagiones cum domibus et ceteris edificis inibi descendere facere), kik, ha a püspök ott megszáll, birtokjogának elismeréseképen (ratione domini) 1 szekér szénát vagy füvet és 2 süteményt (tortas) kötelesek részére szolgáltatni. A szerződés a bérösszeg bármely évi részlete fizetésének az elmulasztásával magától elenyészik.

Rongált papíron, hátán pecsét nyomával. — Vasvári káptalan hh. lt. Litt. eccl. et famil. Fasc. C. I. 9.

688.

1374. jan. 1. (in. f. circumcis.)

A fehérvári káptalan (Miklós veszprémi kanonok kérésére) a veszprémi káptalan részére átírja a fehérvári kereszties konventnek azt az 1368. febr. 14-i jelentését, mely szerint, amikor bizonyosága jelenlétében Thys-i Domonkos fia: Mátyás a király rendeletére Jutas-i Péter fiának: Istvánnak a fiait: Jánost, Miklóst és Istvánt a királyné által nekik adományozott Jutas-i birtokrészébe be akarta iktatni, a veszprémi káptalan tiltakozott, s ezért a káptalant a király elé idézte.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Jutas 17 1/2.

689.

1374. jan. 1. (Kal. Jan.)

A fehérvári káptalan Miklós mester veszprémi kanonok kérésére s a veszprémi káptalan részére átírja Szécsi Miklós országbírónak a veszprémi káptalan (Bogarfelde nevű birtoka) ügyében 1372. máj. 16-án kiadott ítéletlevelét.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. Bogárfölde 5.

690.

1374. jan. 11. (III. Idus Jan.)

A fehérvári káptalan Miklós mester veszprémi kanonok kérésére s a káptalan részére, hogy az eredetit az utazás bizonytalanságaitól megóvják, átírja Szécsi Miklós országbírónak a káptalan Bogarfelde nevű birtoka ügyében 1372. máj. 16-án kiadott ítéletlevelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Bogárfölde 5.

691.

1374. júl. 15. u. (.../dom. p. Margarethe.)

Veszprém megye hatósága jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte

Wamus-i Erden fia György szolgabíró, aki júl. 15-én Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy a néhai Konth Miklós nádor fiai: Bertalan és Miklós a káptalan bizonyos (péti) birtokrészeit s a Pethuize folyón lévő 2 malmát erőszakkal elfoglalták, és a saját Peth nevű birtokukhoz csatolták.

Csonka papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Péth 6.

692.

1374. szept. 5. u.¹ (.../ f. IV. a. nat. virg.)

A fehérvári káptalan jelenti Imre nádornak, hogy parancsára kiküldte Mihály papot, egyháza Szt. Kereszt-oltárának a mesterét, s amikor bizonyosága mellett Chatar-i Domonkos nádori ember, Zaarberen birtokon, a Szt. Márton-egyházától nyugatra fekvő néhány népes és lakatlan telket és tartozékaikat, ú. m. 3 ekealja művelt s részben művelés alatt nem álló földjét s más 60 holdnyi földet és tartozékaikat: erdőt, legelőt, szőlőt s balatoni halászati részt (cum piscatura in Balaton), a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, 1374. szept. 5-én, visszafoglalta és a veszprémi káptalan részére iktatni akarta, Ágoston fia János, a veszprémvölgyi Mária-apáca-monostor Zaarberen-i jobbágya és famulusa ellentmondott, ezért az apácákat okt. 6-ra a nádor elé idézte.

Garai Miklós nádor 1383. jún. 8-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Sárberén 13.

693.

1374. szept. 17. e.²

I. Lajos király a veszprémi káptalan azon panaszára, hogy Heem fiának, Pálnak a fia: Benedek mester Pechel nevű birtokukat és (Zabadheg vagy Nadasdhege³) nevű szőlőhegyüket, melyeket, mint okleveleik bizonyítják, emberemlékezetet meghaladó idő óta zavartalanul birtokolnak, erőszakkal elfoglalta, s nemcsak a külső emberektől, hanem azoktól a veszprémi kanonokoktól és más veszprémi egyházmegyei papoktól is, akiknek azon a hegyen szőleik vannak, kilenced-, sőt többnyire ötödrészt csikar ki boraik után; ezenkívül az előző esztendőben, jobbágyaiknak már virágzásban álló vetését (segetes iobagionum... cum iam pululassent in floribus) lekaszáltatta, s az egyház tiltakozása ellenére ottani földjükön házakat és más épületeket emeltetett, a fia: Miklós pedig az ottan szőlőbirtokos Demeter mester olvasókanonokot, János dékánt és Ladomér kanonokot becsmérelte s atyja tudtával, szept. vége felé (circa festum s. Michaelis) a hegyen beszedett bort a káptalan Wazol-i jobbágyainak 12 ökrével szállíttatta el, s az állatokat a saját céljaira is igénybe vette és kínoztatta is, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje

¹ 1374. szept. 5-én történt a birtokvisszafoglalás.

² 1374. szept. 17. már a végrehajtás napja.

³ Az oklevélnek ezen a helyén nem olvasható a hegy neve, de kivehető más részén.

ki bizonyosságát, hogy a királyi udvarból kiküldött Kemen fia: László apród (aule iuvenis), miután megállapította a panasz helytálló voltát, Benedek mestert a király elé idézze.

Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. K. Pécsel 2.

694.

1374. szept. 17. u.¹

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte Imre mester kanonokot, a fehérvári Boldog Imre herceg-egyháza rectorát, s kíséretében Kemen fia László, a királyi udvar apródja (aule iuvenis), 1374. szept. 17-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Heem fiának: Pálnak a fia: Benedek mester a veszprémi káptalan Pechul nevű birtokát és szőlőhegyét, melyeket emberemlékezetet meghaladó idő óta birtokol, kb. 4 esztendő óta erőszakkal elfoglalva tartja és nemcsak a külső emberektől (ab extraneis), hanem azoktól a veszprémi kanonokoktól és más veszprémi egyházmegyebeli papoktól is, akiknek ott szőlők vannak, bor-kielencedet (nonam partem vinorum) csikar ki; az elmúlt esztendőben a káptalan jobbágyainak már virágban álló vetését lekaszáltatta, s az egyház tiltakozása ellenére ottani földjén házakat és más épületeket építtetett, a fia: Miklós pedig az ott szőlőbirtokos Demeter mester olvasó-kanonokot, János dékánt és Ladomér kanonokot becsmérelte, s atyja tudtával, Szt. Mihály ünnepe táján, a beszedett bort a káptalan Wazol-i jobbágyainak 12 ökrével szállíttatta el, és az állatokat a saját céljaira is igénybe vette — ezért Benedek mestert ítélszéke elé idézte.

Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. K. Pécsel 2.

695.

1374. szept. 19. u.² (... /f. IV. a. Mathei.)

A veszprémi káptalan jelenti Imre nádornak, hogy parancsa értelmében kiküldte Vörös Andrást, s amikor kíséretében Wrs-i Mihály fia Miklós nádori ember, Zaarberen birtokon, a veszprémi káptalan ottani birtokjogát sértetlenül hagyva, Zeuke (dictus) Miklós litteratus feleségének, továbbá Wrs-i Tamás fia Miklós özvegyének és Pál fia Miklósnak a birtokrészét 1374. szept. 19-én a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében visszafoglalta, elhatárolta és részükre iktatni akarta, Pál villicus és Zaarberen-i Ágoston fia János, a veszprémvölgyi Mária-apácamonostor nevében ellentmondottak, ezért az apácákat okt. 6-ára a nádor elé idézte.

Garai Miklós nádor 1383. jún. 8-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Saarberen 13.

¹ 1374. szept. 17-én történt a nyomozás.

² 1374. szept. 19-én történt a birtokvisszafoglalás.

696.

1374. okt. 6. (in oct. Michaelis.)

A fehérvári keresztes konvent előtt Wesprim-i Domonkos fia Antal, László veszprémi püspök Kayar-i officialisa, ura nevében eltiltja Kayar-i Pál fia Miklós özvegyét, most János fia Jakab feleségét s két fiát: Miklóst és Sebestyént Kayar-i birtokrészük elidegenítésétől, Neзде-i Bessenyó (Bissennum) Mátyást, Miklós fia Brictiust és másokat pedig e birtok zálogbafogadásától vagy megvételétől.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kajár 2.

697.

1374. nov. 18. (in Wyssegrad, sab. p. Martini.)

Imre nádor meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy jelenlétében a felsorolt nádori emberek valamelyike visszafoglalja a veszprémi káptalannak az idegen kézen levő veszprémmegyei Kaluz és Tuzukteleke nevű birtokait és a Pethuize folyón lévő két malmát, válassza el a szomszédok földjétől és iktassa be birtokukba az egyházat.

A fehérvári káptalan 1375. jan. 3-i jelentésében. — Vk. m. lt. Kálóz 8. Tartalmi átírása Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-i ítéletlevelében. U. o. Kálóz 9.

698.

1374. nov. 30. (Bude, in f. Andree.)

I. Lajos király meghagyja a fehérvári keresztes konventnek, küldje ki emberét, hogy kíséretében a megnevezett királyi emberek valamelyike szólítsa fel László veszprémi püspököt, adja ki László fia Miklósnak a Noztre és Pothuasara birtokok után anyjának járó leánynegyedét, valamint jegy- és nászajándékot, melyek őt nagyanyja (Keukwth-i Turul felesége, aki Owar-i Corradus leányának Wrs-i Mysskeval kötött házasságból származott) révén megilletik, ha pedig nem volna hajlandó fizetni, idézze meg a király elé.

A fehérvári keresztes konvent 1375. jan. 3-i jelentésében. — Vk. m. lt. Pathvására 12.

699.

1375. jan. 3. (f. IV. p. circumcis.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy bizonyágának: János clericusnak a kíséretében Wrs-i Péter fia Kálmán, 1374. dec. 27-én, László veszprémi püspököt, László fia Miklós anyjának a leánynegyede ügyében 1375. jan. 13-ára a király elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Pathvására 12.

700.

1375. jan. 5. (VI. evocationis/ f. VI. p. nat. dom.)

A fehérvári káptalan jelenti Imre nádornak, hogy amikor 1374. nov. 18-i parancsára prebendáriusának : Zemlyn-i Miklósnak a kíséretében Chatar-i Lőrinc fia Domonkos Kaluz és Tuzukteleke nevű birtokait és a Pethuize folyón lévő 2 malmot 1374. dec. 31-én a veszprémi káptalan részére visszafoglalni és iktatni akarta, a néhai Konth Miklós nádor fiának : Bertalannak a jobbágya és famulusa : Péter a beiktatásnak ellentmondott, s ezért urát 1375. jan. 13-ára, a nádor elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kálóz 8. Tartalmilag átírta Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-án. (Vk. m. lt. Kálóz 9.)

701.

1375. jan. 13. u.

Szepesi Jakab országbíró a veszprémi káptalannak Heem fiának, Pálnak a fia : Benedek mester ellen a zalamegyei Pechel birtokért folytatott pere 1375. jan. 13-i tárgyalásán meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki a felek részére egy-egy bizonyosságát, hogy kíséretükben a királyi curiából erre a célra külön kiküldött Pand-i István mester, 1375. márc. 9-én, a szomszédok és határos birtokosok s a felek vagy képviselőik jelenlétében, Pechel birtokon (ad possessionem Pechel) királyi mértékkel mérjen ki a káptalannak az I. László-féle 1082-i oklevélnek megfelelően 2 ekealja földet és 17 szőlőt 17 mansióval, illetve sessióval, az erdőket és réteket a falubeliekkel továbbra is közös használatban hagyva (silvas atque prata cum aliis villanis... communiter uti permittendo), majd ugyanott, a fehérvári káptalan 1251-i oklevelének megfelelően, a káptalan részére válasszon el más jobbágyságok telkeitől 22 mansiót, illetve sessiót annyi földdel, réttel, szőlővel, erdővel és egyéb tartozékkal, amennyit ott a jobbágytelkekhez kapcsolni szokás (quantum ibi ad sessiones iobagionum de huiusmodi utilitatibus conservare solent); végül a két 1222. évi II. András-féle oklevélnek megfelelően, Nagy Pechel-en (in maiori Pechel) különítsen el az egyháznak jobbágyságok számára alkalmas 6 sessiót, Pechel-en pedig 4-et szintén annyi tartozékkal, amennyi ott s a környék falvaiban szokásos (prout huiusmodi utilitates ibi in circumiacentibus villis ad singulas sessiones iobagionales conservantur), a maradékból pedig azt, ami a királyt illeti, hagyja Benedek mester kezén, s ha rajta kívül más is ellentmondana, idézze meg 1375. máj. 1-re a király elé.

Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. K. Pécsel 2.

702.

1375. márc. 9. u.¹

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szepesi Jakab országbírónak a veszprémi káptalan Heem fiának, Pálnak a fia : Benedek mester ellen a zalamegyei Pechel birtokért folytatott pere 1375. jan. 13-i tár-

¹ 1375. márc. 9-én volt a kiszállítás.

gyalásán hozott ítélete végrehajtásához a káptalan részére Fekete Benedek mester kanonokot, az alperes részére pedig a fehérvári Szt. Domonkos-egyháza kanonok-plébánosát : Pétert jelölte ki biztonyságul, s amikor kíséretükben a királyi curiából erre a célra kiküldött Pand-i István, 1375. márc. 9-én, a szomszédoknak és határos birtokosoknak, továbbá Benedek mesternek s a káptalan képviselőjének a jelenlétében, az ítéletlevélnek megfelelően először az I. László-féle 1082-i privilegium alapján a káptalan Nagy Pechel-i részirtokán (in Pechel maiori), ahol t. i. lakott és lakatlan jobbágytelkei vannak, 2 ekealja földet és 17 mansiót kihalítani akart, s a mérést a veszprémi Szt. Katalin-apácák birtokát határoló pataknál elkezdve, a kijelölendő telkekből 7-et szélességükben már kimért, s éppen hosszúságuknak nyugati irányban, a patakon túl levő hegy oldalán való megállapításához fogott hozzá, — Benedek mester a király nevében tiltakozva a további mérést megakadályozta, mondván, hogy a Szabadhegy-nek nevezett hegy (ipse mons liber mons vocaretur) alatt levő terület a királynéi Barnag nevű birtok határain belül van s ahhoz is tartozik, a káptalannak a privilegiumában szereplő földje pedig nem a hegyen, sem alatta, hanem másutt fekszik, — a káptalan képviselője viszont azt hangoztatta, hogy az oklevélben szereplő Pechel-i földjei a hegyen és alatta terülnék el, — minek következtében a földkimérés a s telkek kihalítása nem volt végrehajtható.

Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk m. lt. K. Pécsel 2.

703.

1375. ápr. 7. (in Wissegrad, sab. a. dom. Judica.)

Szepesi Jakab országbíró László veszprémi püspöknek, királynéi kancellárnak és királyi orvosnak (phiscus domini regis) a kérésére és részére átírja Vilmos pécsi püspök, királyi kápolnaispán és királyi titkos kancellár 1370. okt. 13-i, Taplicha-i Lőrinc ispán 1290. júl. 3-án kelt oklevelének¹ az átírást tartalmazó oklevelét.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Tapolca 13.

704.

1375. ápr. 28. (dom. p. Georgii.).

Erzsébet királyné Barnag-i jobbágyainak azon panaszára, hogy a veszprémi káptalan eltiltással élve földjükből egy részt a saját Pechel-i birtokához csatolt, — megint a káptalant, ne háborgassa népeit földjük használatában, s ha volnának jogai a kérdéses helyen, azokat bírói úton, rajta követelje.

Kaplai János országbíró 1394. jún. 13-i parancslevelében (Vk. m. lt. Kis Pécsely 4.) és 1394. nov. 14-i ítéletlevelében (u. o. Kis Pécsely 5) tartalmilag átírva.

¹ Kiadvó: Zala vm. I. 99.

705.

1376. jan. 29.

XI. Gergely pápa Péter boroszlói kanonokot a pápai kamara magyarországi adószedőjévé nevezi ki. Mon. Rom. Vespr. IV. 358. (Vp. lt. Miscell. 146.)

706.

1376. márc. 1. (in Kopurnok, sab. p. cinerum.)

Zala megye hatósága meghagyja a vasvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében a felsorolt megyei esküdtek valamelyike megállapíthassa a veszprémi káptalan azon panaszának valóságát, mely szerint (bár perben állnak) János budai prépost és káptalanja Korus nevű birtokán élő jobbágysai, uruk parancsára, a veszprémi káptalan Merenye nevű birtokát teljesen elpusztították, egyik határjelét pedig Bedeuk nevű jobbágyukkal leromboltatták, s végül László, a budai káptalan Korus-i officiálisa és Kapulch-i Simon fia Pál, Garabanch birtokon, a felperes Miklós nevű jobbágyát ok nélkül bántalmazván megsebesítette.

A vasvári káptalan 1376. márc. 18-i jelentésében. — Vk. m. lt. Merenye 17.

707.

1376. márc. 18. (III. inquisitionis/dom. p. Gregorii.)

A vasvári káptalan jelenti Zala megye hatóságának, hogy kiküldöttje: Péter karpap kíséretében Oroston-i Miklós fia István megállapította, hogy a veszprémi káptalannak a nyomozást elrendelő (márc. 1-i) parancslevelében foglalt panasza minden pontjában megfelel a valóságnak.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Merenye 17.

708.

1376. júl. 8. (in Wysegrad, f. III. a. Margarete.)

I. Lajos király, mivel László veszprémi püspök fejérmegyei Sceuzd nevű birtoka határkiigazítá-^{ra} szorul, meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében a kijelölt királyi emberek egyike a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a határjárást elvégezve, a mások birtokjogától így elválasztott Sceuzd birtokába a püspököt beiktassa, az esetleges tiltakozókat pedig ítélőszéke elé idézze.

A fehérvári káptalan 1376. júl. 17-i jelentésében. — Vp. lt. Zuzd 3. Tartalmilag átírta Szepesi Jakab országbíró 1377. jan. 24-i parancslevelében. U. o. Zuzd 4.

709.

1376. júl. 17. (f. V. p. Margarete.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy júl 8-i parancsa értelmében kiküldte Miklós karpapot, s amikor kíséretében s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Saagh-i Jakab László veszprémi püspök fejérmegyei Sceuzd nevű birtokát, júl. 10-én, új határokkal akarta ellátni s a püspök részére iktatni, Beren-i János fia Pál mester a határjárás ellen tiltakozott, azért aug. 1-ére a király elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zuzd 3. — Tartalmilag átírva Szepesi Jakab országbíró 1377. jan. 24-i parancslevelében. (U. o. Zuzd 4.)

710.

1376. aug. 20. u.

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy Szepesi Jakab országbíró parancsára kiküldte János szerzetest, s amikor kíséretében Wruztun-i János fia Miklós, 1376. aug. 20-án, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében a zalamegyei Merenye birtokot a zalai apát és monostora részére visszafoglalni és iktatni akarta, Miklós kovács, a veszprémi egyház Merenye-i jobbágya, urai nevében az iktatásnak ellentmondott, ezért a káptalant 1376. szept. 15-re a király elé idézte.

Szepesi Jakab országbíró 1379. máj. 1. u.-i, Szécsi Miklós országbíró 1382. okt. 13. u.-i ítéletében foglalt oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Merenye 18.

711.

1376. okt. 21.

Szepesi Jakab országbíró ítéletlevele. Abraam-i Tamás fia Mihály litteratus az örökösök hátrahagyása nélkül elhunyt Abraam-i Mihály fia Péter sessióját és tartozékait kapta I. Lajos királytól. Mivel a harmadik visszafoglalás alkalmával tiltakozó veszprémi káptalan nem képviseltette magát az 1376. aug. 27-i tárgyaláson, az országbíró új iktatást rendel el, megtörténte után pedig lezárja a pert, s a felperest birtokában megerősíti. Zala vm. II. 139. (Vk. m. lt. Ábrahám 12.)

712.

1377. jan. 24. (in Vissegrad, XII. termini/oct. epiph.)

Szepesi Jakab országbíró László veszprémi püspöknek Beren-i János fia Pál elleni (perhalasztás folytán 1377. jan. 13-án tárgyal) Seuseud-i birtokperében meghagyja a fehérvári kereszties konventnek, a két fél részére küldje ki embereit, s kíséretükben a megnevezett királyi emberek közül ketten, máj. 1-én, Seuzed és Beren birtokokra kiszállva a szomszédok, határos birtokosok, valamint a felek vagy ügyvédjeik jelenlétében először Seuzed-et a püspök vagy ügyvédjének az útmutatása szerint válasszák el a Beren-i birtoktól,

majd Beren-t János fia Pál útmutatása szerint a püspök birtokától, s ha egyet-értenek, iktassák be őket a sajátjuk birtokába, ellenkező esetben határolják el s becsüljék fel a vitás földet, — az eredményről pedig máj. 8-ra a királynak küldjön jelentést.

Kissé rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zuzd 4.

713.

1377. máj. 10. (Wesprimii, III. apparitionis Michaelis.)

László veszprémi püspök, királynéi kancellár s a király orvosa (physicus domini regis) a veszprémi egyház Kiueskal-i birtokán élő jobbágyainak (iobagionum): Lukács fiainak: Jánosnak és Andrásnak a kérésére átírja egykori elődjének, Benedeknek 1291. okt. 18-i oklevelét¹ s ennek Fenenna királyné által 1291. okt. 31-én kiadott megerősítését, melyek szerint a püspök Miklós fiait: Mártont, Illést és Márkot, az egyház Kiueskaal-i jobbágyait, az egyházi nemes jobbágyok sorába (in numerum nobilium iobagionum exercituantium) emelte, — és megerősítvén Kiueskal-i telkük és tartozékai (in uno fundo curie cum suis utilitatibus) birtokában, káptalanja hozzájárulásával, újból (denuo et de novo) felveszi őket az egyház harcoló nemesei (in numerum, cetum et contubernium nobilium ecclesie nostre... exercituantium) közé.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Köveskál 8.

714.

1377. szept. 1. e. (...Kal. Sept.)

A veszprémi káptalan (János Segusd-i főesperes végrendelete alapján birtokába került) egy, a Wezpremuizy mellett fekvő sessióját 17 (?) márkáért, (pro decem et septem marcis, marcam quamlibet cum decem pennis computando) György mester kántorkanonoknak és testvérének: Tamásnak eladja, kijelentvén, hogy György életében censust és collectát nem fizetnek és más szolgálattal sem tartoznak, György halála után pedig testvére: Koltha-i Tamás és utódai öröklik azzal a kötelezettséggel és servitiummal, amilyennel a káptalan többi veszprémi jobbágyai tartoznak (sub eisdem servitiis et conditionibus, quibus ceteri iobagiones nostri de... Wesprimio perfruuntur).

Rongált és vízfoltos hártán, függőpecsét részére szolgáló bevágásokkal. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 34.

715.

1377. szept. 25. (f. VI. p. Gerardi.)

A fehérvári keresztes konvent előtt Pál fia Miklósnak az özvegye: Erzsébet és fia: Kayar-i Miklós, nehéz anyagi helyzetük miatt, Kayar-i birtokukon a Lorand fia Tamás curiája mellett lévő (jobbágy-) telküket (mansio), melynek

¹ Kiadva: Fejér IX/7. 708.

hossza és szélessége 50—50 királyi mérték (*quinguaginta mensura... regali mensura mensurando*), a hozzátartozó 25 hold szántóval (Zek nevű helyen 8, Takachtelek-en, a Molonwih mentén 6, a Balaton réve: circa portum Balatini — táján 11 hold) Péter fia Benedeknek, László veszprémi püspök Kayar-i jobbágyának (*iobagioni...episcopi Wesprimiensis in...Kayar*) és örököseinek 10 nehézsúlyú dénármárkáért (*pro decem marcis denariorum gravis ponderis, marcam quamlibet cum decem pennis computando*) eladják.¹

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kajár 3.

716.

1377. okt. 8. (in Wyssegrad, f. V. p. oct. Michaelis.)

I. Lajos király László veszprémi püspöknek a panaszából értesülvén, hogy a zalamegyei Kaal-i vidéken vannak birtokosok, akik — a veszprémi egyház nagy kárára — birtokrészeiket kívülállóknak kívánják elidegeníteni, — Szt. Mihály és veszprémi egyháza iránti tiszteletétől vezéreltetve s a püspök szolgálatait is jutalmazni akarva, — miként korábban, titkos-pecsétes oklevelében is tette, ismételten elrendeli, hogy az ilyenek senki tiltakozását, avagy saját és elődeinek esetleges más tartalmú általános vagy részleges rendeleteit s netán fennálló ilyesféle országos szokást sem méltatva figyelemre (*quorumlibet contradictione non obstante...constitutionibus nostris vel predecessorum nostrorum generalibus vel particularibus edictis in contrarium, necnon regni nostri consuetudine, si qua foret huiusmodi gratie nostre repugnare videretur — non obstantibus*) — egyéb okoktól eltekintve már a közelebbi szomszédság miatt is (*ratione proximioris vicinitatis*) csak a veszprémi püspöknek, illetve egyházának zálogosíthatják vagy adhatják el birtokrészeiket.

Hártyán, hátán nagypecsét nyomával. — Dl. 42,056.

717.

1378. ápr. 8.

Péter dömösi prépost, magyarországi pápai adószedő bizonyítja, hogy Péter veszprémi püspök győri püspökké történt kineveztetéséért járó 218 márkát Veszprémbe való áthelyezése után megfizette. Mon. Rom. Vespr. IV. 357. (Vp. lt. Miscell. 146.)

718.

1378. máj. 16. (in Vysegrad, XVI. termini/oct. Georgii.)

Szepesi Jakab országbíró ítélete és parancslevele a fehérvári káptalanhoz. — A veszprémi káptalan 1374-ben beperelte Heem fiának, Pálnak a fiát: Benedek mestert azért, mert a zalamegyei Pechel nevű birtokukat és egy

¹ A felek személyazonosságát (*de personalibus notitiis*) János fia Miklós Molon-sar-i nemes, Pál fia Péter és István fia Domonkos (Kayar-beliek) igazolták.

szőlőhegyüket 1371. táján erőszakkal elfoglalta, a területükön bor-kilencedet szedtetett, és még más erőszakos cselekedeteket követett el. A káptalan Pechul-i birtokjogának a bizonyítására, ügyvédje: Miklós mester az 1375. jan. 13-i tárgyaláson 4 oklevelet nyújtott be: 1. I. László király 1082-i conscripciója¹ a veszprémi egyház birtokairól a fehérvári káptalan 1350-i átírásában², mely szerint az egyháznak többek között Pechel faluban van 2 ekealj földje, 17 szőlője, 7 jobbágya, 5 szolgája, 2 kovácsa, 3 cubiculariusa, rétje és a falubeliekkel közösen (communiter) használt erdeje. 2. A fehérvári káptalan 1251-i oklevele arról, hogy a néhai Ocuz bán fia Gurko a Balaton mellett fekvő zalamegyei Pechel nevű birtokát, 22 libertinusszal, szőlőkkel, erdőkkel, rétekkel és más tartozékaival, rokonai és a határos birtokosok hozzájárulásával, a veszprémi prépostnak és káptalanjának 55 ezüst márkáért eladta.³ 3. II. András 1222. A veszprémi káptalannak a Pechel nevű birtokon 4 mansiót, földdel és szőlőkkel adományoz.⁴ 4. II. András 1222. Nagy-Pechel-en (in villa Pechel maiori) 6 mansiót ad a veszprémi egyháznak.⁵ Az alperes ügyvédje, Malunsar-i Balázs litteratus a vádra kijelentette, hogy Benedek mester nem követett el hatalmaskodást, amikor királyi parancsra, a király (birtok-)joga alá tartozó (Pechel közelében) Zabadheg-en, (más néven Nadasdheg-en) lévő szőlők után a király részére a borkilencedet behajtotta, állítását pedig I. Lajos király 1371. aug. 25-i, Benedek mester részére kiállított megbízólevelével és László opuliai herceg, nádor, 1372. júl. 26. u. kelt, s Zala megye hatóságának arról szóló bizonyágtételét tartalmazó oklevelével, hogy Nadasdhege a királyi joghoz tartozik, — támasztotta alá. Az országbíró, mivel Benedek mester ügyvédje oklevelével azt kívánta bizonyítani, hogy Zabadhege királyi jogú terület és Benedek mester csak a király megbízásából járt el, azt azonban, hogy az egyház Pechel-t régtől fogva háborítatlanul birtokolja, amit ügyvédje 4 oklevéllel is bizonyított, nem cáfolta meg; ezenfelül az alperes nemcsak kilencedet, hanem ötödrészt is szedtetett a Zabadheg-i borok után, — a prelátsók, bárók és nemesek tanácsát meghallgatva, a 4 privilegiumában szereplő Pechel-i birtokrészeket a veszprémi egyháznak, az esetleges maradékot pedig Benedek mester kezén hagyva, a királynak ítéli meg. Sorozatos halasztás folytán a per 1378. máj. 1-én került újból tárgyalásra, amikor a káptalan képviselője, Miklós mester kanonok és Benedek mester ügyvédje, Balázs litteratus elhozták a fehérvári káptalannak az országbíró 1375. jan. 13-i döntése sikertelen végrehajtásáról szóló (márc. 9. u.-i) jelentését, az előbbi pedig, az egyház birtokjogának hatékonyabb igazolására, pótlólag benyújtotta Konth Miklós nádor 1358. júl. 28-i ítéletlevelét, melyben a Pechul birtokon szőlőtulajdonos népeket (populi) a hegyvámnak a káptalannak való fizetésére kötelezi, mire az országbíró ezuttal az 1251-ben vásárolt 22 mansió és tartozékai ügyét (mivel a káptalan annak zavartalan birtokában van) a vitából kirekesztve, meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki mind a két fél részére bizonyágait, hogy kíséretükben a megnevezett királyi emberek közül ketten, Pechul birtokon, a szomszédok, határos birtokosok s a felek vagy képviselőik jelenlétében, 1378. szept. 15-én, a káptalan ügyvédjének az útmutatása szerint az egyház részére királyi mértékkel kihalásítsa

¹ Krit. jegyz. 21. (Hamis.)

² Hazai okmt. IV. 172.

³ Fejér IV/2. 119.

⁴ Krit. jegyz. 383.

⁵ U. o. 386. (Hamis.)

az I. László privilégiumában szereplő 2 ekealja földet, 17 mansiót, illetve sessiót és 17 szőlőt, az erdőket és réteket a falubeliekkel továbbra is közös használatban hagyva (*exceptis pratis et silvis, quas cum villanis prout in privilegio continetur, communiter uti committat...*); majd a két II. András király-féle oklevélnek megfelelően és szintén a káptalan ügyvédjének az útmutatása szerint s Benedek mesternek vagy bárki másnak az esetleges ellentmondását figyelemre nem méltatva Nagy-Pechel-en (*in maiori Pechel*) 6, Pechel-en pedig 4, jobbágyok számára alkalmas sessiót mérjen ki ugyancsak a veszprémi egyház részére annyi tartozékkal (földdel, szőlővel, erdővel), amennyit ott és a környék falvaiban egy jobbágytelekhez kapcsolni szokás (*prout huiusmodi utilitates ibi et in circumiacentibus villis ad singulas sessiones iobagionum conservantur*), s az esetleges maradékból azt, ami a királyé, hagyja Benedek mester kezén; a sessiók és tartozékaik illetén kihasítása után pedig iktassa be a káptalan e birtokrészek birtokába, hacsak Benedek bán nem tiltakozik, s ha ez megtörténék, akkor az ellentmondással illetett birtokrészecskéket arbiterek bevonásával becsülje fel. — A káptalan jelentését okt. 6-ára a király címére kéri.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. It. K. Pécsel 2.

719.

1378. jún. 18. (II. corp. Christi.)

A fehérvári káptalan előtt Hord-i Kozma fia István nemes és felesége, Szentmiklós-i Miklós fiának, János mesternek a leánya: Erzsébet, a veszprémi egyház fejmegyei, a Saar folyó mellett fekvő Zenthmiklos nevű birtokát (és tartozékait), amelyen Szent Miklós tiszteletére épült kőtemplom áll s a saját ottani birtokukkal határos, Péter veszprémi püspöktől örökbérletbe (*pro feudo ac censu annuali...*) veszik úgy, ahogyan eddig Erzsébet asszony atyja: János mester bérelte, vagyis elismerik (utódaik is) a püspökség birtokjogát, mostani határaik között tartják, betelepítik, s érte évenként Szt. István király napján 6 aranyforintot vagy annyit érő aprópénzt (*in parva moneta*) fizetnek azzal a kikötéssel, ha valamelyik esztendőben a census fizetését elmulasztanák, akkor a következő határidőben a kétszeresét¹ és a jövő évi bért is fizetik, s ha azt is elmulasztják, akkor a harmadik évben az első censusok kétszeresét és az újonnan esedékeset szintén törlesztik, ha pedig ezt sem volnának képesek teljesíteni, akkor a bérlet, minden bírói eljárás mellőzésével önmagától megszűnik, tartozásukat azonban meg kell téríteniük.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. It. Szt. Miklós 4.

¹...penam dupli incurrent, sicque in sequenti anno et termino ipsum censum cum suo duplo et etiam cesum tunc instantis temporis; si vero ipsius secundū anni censum persolvere non possent, tunc similiter penam dupli incurrent; et tandem in tertio anno et termino—ipsorum preteritorum annorum cum eorum duplis et etiam censum instantis temporis seu termini dare et solvere tenerentur; si autem preteritorum annorum cum eorum duplis et etiam censum instantis termini persolvere non possent... tunc totali feudo privarentur...

720.

1378. júl. 15. (f. V. p. Margarethe.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy Szepesi Jakab országbírónak és a királyi városok bírójának a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldte Antal szerzetes-papot, s kíséretében Jutas-i András fia Dénes Somogy- és Tolna-megyében nyomozva megállapította, hogy Kezeu-i Beke fiának: Miklósnak a fia: Pál, atyjának a hozzájárulásával, Bako nevű officialisát, felfegyverzett famulusaival és jobbágyaival a veszprémi káptalan Nogberen nevű birtokára küldve az egyház ottani erdejéből 4 szekérnyi fát vágatott ki és vitetett el, s amikor a Nogberen-i egyház káplánja: Miklós, néhány jobbágy kíséretében az officialist megintette, ez bántalmazta őket s a falut is megtámadva, a káptalan egy jobbágját fogságba vetette, egynek az agarát (leporarium), másiknak pedig 2 lovát vette el.

Rongált, vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 28.

721.

1378. júl. 16. (f. VI. p. Margarethe.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szepesi Jakab országbírónak és a királyi városok bírójának a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldte Pál karpapot, s kíséretében Wamus-i Mauritius fia Imre júl. 13-án Somogy- és Tolna-megyében nyomozva megállapította, hogy Kezeu-i Beke fiának: Miklósnak a fia: Pál — atyjának a hozzájárulásával — Bako nevű officialisát, fegyveres famulusaival és jobbágyaival a veszprémi káptalan Nogberen-i birtokára küldve az egyház ottani erdejéből 4 szekérnyi fát vágatott ki, s amikor Miklós káplán, néhány káptalani jobbágnak a kíséretében az officialist megintette, ez bántalmazta őket, majd a falut is megtámadták, úgyhogy lakói csak házaikban, szérűikben, kertjeikben és más üreges és zeg-zugos helyeken (in domibus..., orreis, ortis et aliis antrosis et angulosis locis) elbújva találtak menedéket, de még így is egy jobbágyot fogságba vetettek, másiknak az agarát (leporarium), egynek pedig 2 lovát vitték el.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. N. et K. Berén 28.

722.

1378. júl. 23. (in Wysegrad, II. Marie Magd.)

Szepesi Jakab országbíró a veszprémi káptalan panaszára, hogy Miklós pápai plébános, Gymolth-i jobbágyaiktól, méltánytalan vásárvámot szedet, pedig ők ezen a címen, évenként és telkenként (de quolibet fundo... annuatim) 1 Gymolth-i mérő (cum metreta seu mensura...ville Gymolth) zabot tartoznak fizetni, — meghagyja a pannonhalmi konventnek, küldje ki bizonyágát, s kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike állapítsa meg a tényállást, a nyomozás eredményéről pedig a királynak tegyen jelentést.

A pannonhalmi konvent 1378. aug. 19-i jelentésében. — Vk. m. lt. Gyimót 13.

723.

1378. aug. 4. (in Thapulcha, f. IV. p. oct. Jacobi.)

Sagud-i Péter fia Olivér mester zalamegyei ispán alispánja és a szolgabírák előtt János mester, veszprémi kanonok és dékán, valamint Zeuleus-i Ányos fia János mester, a káptalan officialisa, a káptalan nevében Chumb Kezy-i Lőrinc fiának: Jánosnak a fia: Gyula mester és féltestvére: Baldlimus ellen panaszt és óvást emelnek azért, mert a káptalan Chumbkezy nevű birtokának egy részét s a Chobanch hegy alatt 55-nél több hold földjét régóta elfoglalva tartják, további jogtalan használata ellen pedig tiltakoznak.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 15.

724.

1378. aug. 19. (V. inquisit./in f. assumpt.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy Szepesi Jakab országbíró júl. 23-i parancsára kiküldte Dénes Nogroazd-i plébánosát, s kíséretében Chatar-i Lőrinc fia János(?), aug 15-én, a veszprémmegyei Gymolth falu szomszédaitól és határos birtokosaitól megtudakolta, hogy Miklós pápai plébános a veszprémi káptalan ottani jobbágyaitól, amikor a pápai piacon kereskedés céljából (causa forizandi) megfordulnak, méltánytalan vásárvámot (tributum fori) szedet, mert ők, ezen a címen, telkenként és évenként (de quolibet fundo annuatim) csak 1 Gymolth-i mérő (metretam seu mensuram avene cum metreta seu mensura ville Gymolth) zabot tartoznak fizetni.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 13.

725.

1378. aug. 22. (XI. Kal. Sept.)

A veszprémi káptalan előtt János prépost és Mihály örkanonok, mint a Balázs zalai főesperes végrendeletének a végrehajtói bejelentik, hogy az elhunyt Veszprém-vári vásárolt sessióját, épületekkel, Pothwasara-n egy általa építtetett malmot s a Berynhida püspöki birtok egyik völgyében fekvő 2 vásárolt szöllejét, misealapítványként, misekönyvvel és egy kehellyel, a székesegyház Szt. János evangélista-oltárára, illetve mindenkori rectorára hagyományozta.

A veszprémi káptalan 1507. júl. 22. átírásában. — Vk. m. lt. Pathvására 18.

726.

1378. okt. 4. (IV. inquisit./f. VI. p. Michaelis.)

A győri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János karpapot, s kíséretében Jutas-i Mihály, okt. 1-én, Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy János pápai plébános a káptalan Gymolt-i jobbágyait,

Pápa piacán, szokatlan vásárvám (ad solutionem tributi inconsueti) fizetésére kényszeríti, noha ők, ezen a címen, emberemlékezetet meghaladó idő óta man-siónként és évenként 1 Gymolt-i mérő zabot (metretam avene cum mensura... ville Gymolt consueta) tartoznak a mindenkori pápai plébánosnak fizetni. Megtudta azt is, hogy János plébános a káptalan egy fürdősét (balneatorem), aki sok holmival (cum quibusdam rerum quantitate) Veszprémből megszökött, ismételt kérésére sem akarja kiadni.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Gyimót 12.

727.

1379. ápr. 16. e.¹ (in Wyssegrad, f. V. p. f...)

Szepesi Jakab országbíró meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki emberét, hogy kíséretében a parancslevelében felsorolt királyi emberek valamelyike megállapítsa a veszprémi káptalan Leánfalu nevű veszprémmegyei birtoka határait.

A fehérvári káptalan 1379. ápr. 16. u. kelt csonka jelentésében. — Vk. m. lt. Leányfalu 3.

728.

1379. ápr. 16. u². (.../sab. a. oct. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy bizonyosága jelenlétében Fayz-i Beke fia László körülhatárolta a veszprémi káptalan Leánfalu nevű veszprémmegyei birtokát.

Csonka, vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Leányfalu 3.

729.

1379. ápr. 18. u. (.../f. II. p. oct. passce.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy ápr. 18-án, amikor Jutas-i András fia Dénes a fehérvári káptalan clericusának, Péternek a bizonyosága mellett a veszprémi káptalan veszprémmegyei Berchen nevű birtokát visszafoglalta és az egyház részére iktatni akarta, Petych fia László tiltakozott, ezért, máj. 1-re, a király elé idézte.³

Bubek Imre országbíró 1388. nov. 4-i ítéletlevelében tartalmilag átirva. — Vk. m. lt. Berchen 9.

¹ A határjárás ápr. 16-án (sab. a. oct. passce) történt.

² A határjárás ápr. 16-án (sab. a. oct. passce.) történt.

³ Az 1379-ben megindított per, miután a veszprémi káptalan a birtokot még két ízben (1388.) visszafoglalta, az 1388. nov. 4-i záróítélettel fejeződött be. (Ld. az előbb említett ítéletlevelei). Az országbíró a 3 birtokvisszafoglalás, I. László 1082-i oklevele (Krit. jegyz. 21.) és az 1372. dec. 13-i eltiltás alapján a káptalannak ítélte meg a birtokot a rajta lévő 2 malommal együtt.

730.

1379. máj. 20. (in Dyosgeur, in crastino ascens.)

I. Lajos király, — mivel Garai Miklós nádor, egy birtokadomány kapcsán, a legutóbbi széküresedés¹ alkalmával, a veszprémi püspökség somogy-megyei Naak-i és Kukenesthotya nevű birtokait elfoglalta, noha az egyház az ő védnöksége alatt áll, s ezért, báróival, visszaadatásuk mellett döntött, — meghagyja a somogyi konventnek, küldje ki emberét, hogy bizonyosága mellett a megnevezett királyi emberek valamelyike, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, az említett birtokokat visszaadhassa az egyháznak illetve a püspöknek, s Benedek püspököt birtokukba beiktathassa, az esetleges ellentmondókat pedig aug. 1-re kéri maga elé idéztetni.

A somogyi konvent 1379. jún. 3-i jelentésében. — Vp. It. Litterae adiunctae 6.

731.

1379. jún. 3. (IV. statutionis/f. III. p. penthec.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsa értelmében kiküldte Egyed szerzetespapot, s kíséretében Turek-i Zarka (dictus) András, máj. 31-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, a veszprémi egyház somogy-megyei Naak és Kukynestothya nevű birtokait (Garai Miklós nádortól) visszafoglalta, s tulajdonukba az egyházat, illetve Benedek püspököt beiktatta azzal, hogy a nádor, ha e birtokokban jogai volnának, azokat aug. 1-én perelheti.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Litterae adiunctae 6.

732.

1379. dec. 8. (IV. inquisit./f. II. a. f. Nicolai.)

A vasvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Péter kanonokot, s kíséretében Jutas-i Nagy Domonkos dec. 5-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Ratholth-i Lőrinc fiának: Jánosnak a fiai: Gyula és Baldun, jan. 7-én, familiárisaikkal és jobbágyaikkal a püspök Zenthia-cobfalua-i² birtokán az odavaló Márton fia Jakabot, a veszprémi egyház nemes jobbágyát megverték, 9 napig fogva tartották (in vinculis conservarent) és kínozták (tormentari fecissent), majd őt váltságdíj fizetésre kényszerítve (eundem pactando) a püspöknek nagy kárt okoztak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Szt. Jakabfalva 1.

¹ A széküresedés 1379. tavaszán volt. Mon. Rom. Vespr. II. LIII.

² Egy ízben: Zenthia-cobfalva alakban is adja az oklevél.

733.

1379. dec. 7. (V. inquisit./dom. a. f. Nicolai.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte László mester notariust, s kíséretében Chatar-i Domonkos dec. 4-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Ratholt-i Lőrinc fiának: Jánosnak a fiai: Gyula és Baldun, jan. 7-én, familiárisaikkal és jobbágyaikkal, a püspök Zenth Jacobfalua nevű birtokán az odavaló Márton fia Jakabot, a veszprémi egyház nemes jobbágyát bántalmazták, 9 napig fogva tartották (in ipsorum vinculis conservassent) és kínozták (tormentari fecissent), majd őt váltságdíj fizetésére kényszerítve (eundem pactando) a püspöknek nagy kárt okoztak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Szt. Jakabfalva 3.

734.

1379. dec. 11. (V. inquisit./f. IV. p. Nicolai.)

A vasvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Péter karpapot, s kíséretében Chatar-i Kelemen dec. 7-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Ratholt-i Lőrinc fiának: Jánosnak a fiai: Gyula és Baldun, jan. 4-én familiárisaikkal, a püspök Scenth Jacobfalua-i jobbágyaitól 6 ökröt és 3 lovat hajtottak el a saját Pula-i birtokukra, ott egy hétig maguknál tartották, majd tulajdonosaikkal tetszésük szerint kiegyezve a püspöknek nagy kárt okoztak (demumque possessores ipsorum pactassent veluti eorum... placuisset).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Szt. Jakabfalva 2.

735.

1379. és 1382. szept. 10. között.¹

I. Lajos király az örökösök hátrahagyása nélkül elhunyt Kayar-i Márk fiainak: Miklósnak és Tamásnak a veszprémmegyei Kayar határai között fekvő birtokrészét György mester veszprémi olvasókanonoknak és mostoha testvéreinek (fratribus uterinis): Saar-i Iwan fia Miklós fiainak: Péternek és Andrásnak újadomány címen adományozza.

Tartalmilag átírva a veszpr. kápt. 1389. máj. 16-i oklevelében.² — Vp. lt. Kajár 4.

¹ Az átíró oklevél szerint a megadományozottak és Benedek püspök között, aki magának foglalta le ezt a püspöki földek által körülzárt birtokrészt, hosszú per folyt, amely az 1389-i egyességgel fejeződött be. Benedek 1379—1387-ig volt püspök (Mon. Rom. Vespr. II. LII—LIV.), a királyi adomány keltét tehát 1379. és a király halála (1382. szept. 10.) közötti időre kell tennünk, mert a kivonat nem ad kelteztést.

² A veszprémi káptalan 1389-i oklevelének a dátumában az évszám el van mosódva, könnyen 1379-nek olvasható, ezért a püspökség levéltárában ez alatt az év alatt is szerepel. Az oklevél azonban I. Lajos királyról már mint régen elhunytól beszél, s az egyességet is Demeter kötötte a megadományozottakkal, ő pedig Benedeknek az utóda, s 1387. óta püspök. (Mon. Rom. Vespr. I. LIV.) Az egyességben György lector

736.

1380. ápr. 25.

Marinus tarentói érsek és pápai kincstartó bizonyítja, hogy Benedek veszprémi püspök kinevezési illetve 450 aranyforintnyi hátralékát s egyéb díjak címén 90 aranyforintot kitevő adósságát törlesztette, ezért földoldozta őt a késelem miatt reá mért excommunicatio és interdictum alól. Mon. Rom. Vespr. II. 255. (Vp. It. Miscell. 32.)

737.

1380. jún. 11. (III. Idus Jun.)

A veszprémi káptalan előtt és hozzájárulásával¹ Benedek veszprémi püspök, egyháza Vamus-i birtokából, észak felől jobbágyának: Péter fia Fábiánnak a szántóföldjével és Wamus-i Imre fia Ányos (dictus) Gergelynek, a püspök veszprémi vára várnagyának a sessiójával határos 5 hold szántóföldjét elcseréli a várnagy Jutas-i nemesi birtokához tartozó Vyzkuz nevű helyen lévő két, összesen 6 falcastrumnyi rétjével. A felek kölcsönösen megígérik, hogy támogatni fogják egymást az elcserélt földek megtartásában, ha pedig Gergely vagy örökösei erre képtelenné válnának, Wamus-i birtokukból 10 hold szántóval² tartoznak kárpótolni a püspököt.

Hártyán, 2 függőpecsét sodratával (a 2. a püspök pecsétje volt). — Dl. 42,159. (Véghely-gyűjt.)

738.

1380. aug. 22. (Wesprimij, III. regis Stephani.)

Benedek veszprémi püspök és királynéi kancellár nyugtája arról, hogy Horhy-i Kozma fia: István mester és felesége: Erzsébet az általuk bérelt fejérmegyei Scenthmiklos nevű s a Saar folyó mellett fekvő püspöki birtoknak a fehérvári káptalan szerződéslevelében meghatározott censusaképen aug. 20-án 12 forintot (duodecim florenos auri... cum quatráginta grossis computando) fizettek, mégpedig 6 forintot az 1380., 6-ot pedig az 1381. bérleti évre.

Hártyán, a szöveg alatt gyűrűspecsét nyomával. — Vp. It. Szentmiklós 5.

és testvérei nem az egész adományt kapták vissza, csak (... quosdam terras fimas et etiam montosas pro plantula vineali aptas inter metas possessionis Kayar, in eadem Kayar et villam Tengurd...; továbbá 2 szöllőt... in loco Bechehaza...); a parlagot (terras campestras), a legelőket és a cserjést, a balatoni halászatot (piscaturam stagni Balatini) s a kajári Szt. Péter-egyháznak a patronátusát, a saját és jobbágyaik használatára, közös birtoklásban hagyták meg. Ezért a lemondásért Demeter püspök (utódaik részéről is) jogvédelmet ígért nekik (és utódaiknak) s János Vrs-i préposttal és Kwagors-i Mihály fia: Miklósnak a fiával: György mesterrel, veszprémi várnagyával kihasíttatta részüket a püspöki birtokból és pontos határjelekkel láttatta el.

¹ A káptalan a cserebirtokok megtekintésére János prépostot és András Segud-i főesperest küldte ki, kik Péter mesterrel, a püspök (fél-)testvérével úgy találták, hogy a csere mind a két fél birtokának a jobb kihasználására alkalmas (... augmentum maioris et exuberantioris fructus provenire... conspexissent).

² Erre az esetleges célra már előre 5 holdat... retro rubetum wigo Bachaharazthya... 5 holdat pedig iuxta montem Lyukás... szemelt ki a bizottság.

739.

1380. aug. 28.

I. Lajos király a fehérvári kereszties konventhez. Küldje ki bizonyosságát, hogy valamelyik királyi ember Miklós császmái prépostnak és testvéreinek: Ágostonnak Magyare, másként Sykach nevű birtokát a veszprémi káptalan Chopak nevű birtokától elválassza. Zala vm. II. 170. (A fehérvári keresztiesek 1380. okt. 11-i jelentésében, I. Lajos király 1380. nov. 11-i megerősítő oklevelében. — Vk. m. lt. Csopak. 13.)

740.

1380. okt. 11.

A fehérvári keresztiesek konventje jelenti I. Lajos királynak, hogy Imre káplán kíséretében Mokus fia Péter elhatárolta Miklós császmái prépost és testvére: Ágoston Magyare, másként Sykach nevű birtokát a veszprémi káptalan Chopak-i birtokától. Zala vm. II. 170. (Vk. m. lt. Csopak 13. I. Lajos király 1380. nov. 11-i megerősítő oklevelében.)

741.

1380. nov. 11. (in Wysegrad, in f. Martini.)

I. Lajos király Balázsnak, a Veszprém-vári (de castro Wesprimiensi) Mindenszentek-egyháza prépostjának a kérésére a veszprémi káptalan részére átírja és megerősíti a fehérvári keresztiesek konventjének 1380. okt. 11-i arról szóló jelentését, hogy Miklós császmái prépostnak és testvéreinek: Ágostonnak Megere, más néven Sikach nevű birtokát a veszprémi káptalan Chopak-i birtokától elhatárolták.

Hártyán, hátán peccsét nyomával. — Vk. m. lt. Csopak 13.

742.

1381. jan. 29. (f. III. a. purific. Marie.)

A pannonhalmi konvent előtt Kovachy-i István fiának, Petewnek a fia: János pápai plébános, miután betekintést nyert a veszprémi káptalan nagygyimóti oklevelébe, s megtudta belőle, — amit a környékbeli falvak lakossága is megerősített, hogy az egyháznak a pápai piacon megforduló nagygyimóti jobbágysai fejenként 3 ököl és 4 ujjnyi méretű mérő zabbal, illetve abrakkal szokták leróni a mindenkor pápai plébánosnak járó évi vásárvámat (non plus quam singulis annis ipsorum singulas metretas avene seu pabuli cum metreta ad tres pugillos et quatuor digitos quantitative coextensa plebano de...Papa pro consueto tributo dare et solvere tenerentur), abbahagyja a királyi curiában emiatt folytatott perét, s utódaira is kötelezően elfogadja járandósága szolgáltatásának eddigi módját és mennyiségét.

Újkori egyszerű másolatban, a veszprémi káptalan 1396. dec. 2-i átfrásában. — Vk. m. lt. Gyimót 15.

743.

1381. máj. 1. u.

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi káptalannak a zalai apátság ellen Merenye birtokáért folytatott pere 1381. máj. 1-i tárgyalásán meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyságait, hogy kíséretükben a megnevezett királyi emberek, szept. 3-án, a szomszédok, határos birtokosok s a felek vagy procuratoraik jelenlétében a káptalan Merenye nevű birtokát a IV. Béla király által megerősített Imre-féle oklevélben foglalt határok szerint elhatárolják s az apát vagy mások esetleges ellentmondását figyelemre nem méltatva, a veszprémi káptalan részére iktassák; azt a Merenye nevű birtokot és tartozékait pedig, amelyet az apátság korábban visszafoglalt, arbiterek bevonásával, királyi mértékkel vagy szemrevételezéssel becsüljék fel, s ha a Garabonch birtok mellett az Imre és IV. Béla királyok okleveleiben foglalt határokon kívül eső földből marad még, amit az apát és konventje a monostorénak mond és Merenyének nevez, iktassák az apátság részére a káptalan esetleges tiltakozása ellenére is, más ellentmondókat pedig idézzenek meg okt. 6-ra a király elé, amikor a káptalan a reá kirótt 3 márká birságot köteles megfizetni. A jelentést is erre a terminusra kéri.

Szécsi Miklós országbíró 1382. okt. 13. u.-i ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Merenye 18.

744.

1381. jún. 13. (Bude, in f. corp. Christi.)

I. Lajos király a veszprémi káptalan panaszára, hogy Heem fiának: Pálnak a néhai fia: Benedek bán a zalamegyei Nogpechel-i birtokához tartozó Pechelhege nevű hegyet elfoglalta, amiért pert is folytattak ellene, és Szepesi Jakab országbíró ítéletlevele és más oklevelek alapján már vissza is kellett volna foglalniuk, Benedek bán azonban nem jelent meg és maga helyett sem küldött senkit, hanem ellenük lázította a Barnag-i királynéi népeket és officiálisukat, akik meg is hiúsították az egyház birtokjogainak a visszaadatását, s ezért az anyakirályné is parancslevélben utasította officiálisát és népeit, hogy a káptalant jogai visszaszerzésében tovább ne akadályozzák (ne contra capitulum in assecuratione iurium... de cetero insurgere audeant...), — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki egy nagyobb méltóságot viselő kanonokját, hogy kíséretében a királyi udvarból erre a célra külön kiküldött Chiko István váradi kántorkanonok s a királyné speciális káplánja Nogpechel-re és a hozzátartozó hegyre kiszállva, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, miután az említett ítéletlevél és más ott felmutatandó oklevelek alapján birtokjogait a másokétól elválasztotta, sekinek, de különösen a Barnag-i officiálisnak és az ottani népeknek az ellentmondását figyelembe nem véve, a veszprémi káptalant azokba beiktassa.

A fehérvári káptalan 1381. júl. 8-i jelentésében s az iktatásról ugyanaznap kiadott privilégialisában. — Vk. m. lt. K. Pécsel 3.

745.

1381. jún. 28. (in Dyosger, in vig. Petri et Pauli.)

I. Lajos király Demeter bíborosnak és esztergomi érseki kormányzónak a közbenjárására az örökösök hátrahagyása nélkül elhunyt Fired-i Sámson fia István, továbbá Cheyke(?) fiainak: Lászlónak és Jánosnak a Zala megyében fekvő Fyred-i és Keek-i részbirtokát újadomány címén Keek-i Orozlan fia Jánosnak adja.

Tartalmilag átírva Mária királynő 1385. okt. 21-i (igen rongált) ítéletlevelében. — Vp. lt. Keék 5.

746.

1381. júl. 8. (VI. reamb./f. IV. p. nat. Joh. bap.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy 1381. jún. 13-i parancslevele értelmében kiküldte Tamás mester olvasókanonokot, s kíséretében a királyi udvarból erre a célra kiküldött Cykou István váradi kanonok, a királyné speciális káplánja, júl. 3-án, a veszprémi káptalan Nogpechel nevű birtokára és a hozzátartozó Pechelhege¹ nevű hegyre kiszállva, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i ítéletlevele és a fehérvári káptalan által átírt I. László féle 1082-i privilegium alapján² 2 ekealja földet, 17 szőlőhelyet, 17 mansiót illetve mansio-helyet (mansionibus seu locis sessionalibus), a vásárolt Kyspechel birtokot, amelynek a káptalan zavartalan birtokában van, — azokat a helyeket t. i., amelyeket a káptalan megbizottai: István örkanonok, András Segusd-i főesperes és Balázs mester kanonokok megjelöltek, az erdők és rétek kivételével, mert ezeket az említett privilegium alapján a falubeliekkel való közös használatra hagyta meg (communiter uti commisissent), — királyi mértékkel felméréte, majd 2 ekealja földnek és az ítéletlevelben említett szőlőhelyeknek a birtokába, miután azokat a Vazol-i, Pechel-i, Barnag-i és Verestou-i birtokosok s a budai káptalan birtokjogaitól (az oklevélben részletesen felsorolt határok szerint) elválasztották, a káptalant beiktatta; végül az így elválasztott föld határai között fekvő 9 sessionális helynek s egynek, amely a Pechel-i nemesek és a veszprémi Boldog Katalin-monostor sessiói között fekszik, II. András király 2 privilegiuma alapján³ ugyancsak királyi mértékkel szintén felméréte s a hozzátartozó földeknek a birtokába, amelyek az említett Pechel-i nemeseknek és a budai káptalannak a szántóival elegyesen (permixtim et erbaliter) fekszenek, s amelyeket eddig is háborítatlanul birtokolt, a káptalant szintén beiktatta.⁴

Csonka hártján, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. K. Pécsel 3. Szövege megvan még a káptalannak az iktatásról ugyanaznap kiadott privilegiálásban. (U. o. K. Pécsel 3.)

¹ Ld. a jún. 13-i királyi parancslevelet.

² Hazai okmt. IV. 172. (Hamis.)

³ Krit. jegyz. 340.(1217.), 383.(1222.) és 386.(1222. Hamis.)

⁴ A per történetére vonatkozólag ld. Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i oklevelét.

747.

1381. júl. 8. (VI. reambulationis/f. IV. p. nat. Joh. bapt.)

A fehérvári káptalan privilegiális oklevélbe foglalja a veszprémi káptalan Kyspechel-i és Pechel-i birtokának 1381. júl. 3-i határjárásról és iktatásáról szóló jelentését.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. K. Pécsel 3.

748.

1381. júl. 15. e.¹

I. Lajos király Benedek veszprémi püspöknek a panaszára, hogy t. i. Kanyasa-i Lőrinc fia János fiai: János esztergomi prépost és Miklós, Almadzek-i famulusaikat és jobbágyaikat: Nagy Mihályt és Jekult 1380. karácsonya táján Zepethnek-i birtokára küldték, s velük a püspök egy ottani jobbágyának 2, egy Mantha-i jobbágyának pedig szintén 2 ökrét elhajtották, az utóbbinak azonban, vele egyoldalúan kiegyezve, visszaadták, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát hogy kíséretében a királyi ember, miután megállapította a panasz helytálló voltát, János prépostot és Miklóst, a püspök ellenében, meghagyván nekik, hogy két jobbágyukat is bíróság elé kell állítaniuk, — megfelelő határidőre a király elé idézze.

Szécsi Miklós országbíró 1381. aug. 29-i parancslevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepethnek 4.

749.

1381. júl. 15. u.

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy júl. 15. e. parancsára kiküldte Miklós karpapot, s kíséretében Chatar-i Domonkos júl. 15-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Benedek veszprémi püspöknek a parancslevelben foglalt panasz helytálló, s ezért Kanyasa-i János fiait: János esztergomi prépostot és Miklóst júl. 29-re a király elé idézte azzal, hogy jobbágyaikat (Nagy Mihályt és Jekult) is bíróság elé kell állítaniuk.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1381. aug. 29-i parancslevelében. — Vp. lt. Zepethnek 4.

750.

1381. júl. 16. u. (.../f. III. p. Margarethe.)

A pannonhalmi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbíró parancsára kiküldte Pál szerzetest, s amikor kíséretében Saari Iwan fia Mihály a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében Palasnok-i más nevén Chopak-i birtokrészüket a veszprémvölgyi Máriamonostor részére visszafoglalni, elhatárolni és iktatni akarta, Balázs dékánkanonok famulusa: Imre, a káptalan nevében a birtokbaiktatás ellen tiltakozott, ezért a veszprémi káptalant aug. 1-re a király elé idézte.

Kompolti István országbíró 1429-i, Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 16-i oklevélét magában foglaló memoriálisában tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 54.

¹ Az idézés 1381. júl. 15-én történt.

751.

1381. júl. 19. (in Pilizio, f. VI. p. divis. apost.)

Erzsébet királyné Benedek veszprémi püspöknek és királynéi kancellárnak a panaszára, hogy amikor a zalai konvent bizonyosságának a kíséretében a királyi és zalamegyei megbizottak, királyi parancsra, Mikefalua-i Mysich fia Jakabot, Pydur fia Mikét és Gegou fia Pétert a Zepethnek nevű püspöki birtok elszántása miatt meginteni akarták, mind a hárman fegyveresen rájuk támadtak, az egyiket megsebesítették, a másikat elfogták, a harmadikat megverték, lovaikat elvették, s mivel a konvent, a támadókhoz húzva (*favore dictorum hominum allectus*), a hatalmaskodásról nem volt hajlandó a püspök részére bizonyáglevelet kiállítani, — meghagyja Szécsi Miklós országbírónak, küldje ki emberét, állapítsa meg a tényállást, az eredményről pedig neki vagy a királynak küldessen jelentést.

Szécsi Miklós országbíró 1381. aug. 22-i jelentésében. — Vp. lt. Zepethnek 5.

752.

1381. júl. 19. (in Pylyzyo, f. VI. p. divis. apost.)

Erzsébet királyné Benedek veszprémi püspöknek a panaszára, hogy amikor a zalai konvent bizonyosságának a kíséretében a királyi és zalamegyei megbizottak királyi parancsra, Mikefalua-i Myzych fia Jakabot, Pyder fia Mykét és Gegw fia Pétert a Seputhnek nevű püspöki birtok elszántása miatt meginteni akarták, mind a hárman fegyveresen a kiküldöttekre támadtak, az egyiket megsebesítették, a másikat elfogták, a harmadikat megverték, lovaikat pedig elvették (*quosdam ex ipsis gravium vulnerum ictibus afficientes, quosdam vero captivantes et quosdam immaniter verberantes aufugassent*), — meghagyja Zala megye hatóságának, küldje ki egy vagy két emberét, s nyomozva állapítsák meg a tényállást, az eredményről pedig a királynak tegyenek jelentést.

Zala megye hatóságának 1381. aug. 3-i jelentésében. — Vp. lt. Zepethnek 3.

753.

1381. júl. 24. (Zolii, III. Marie Magd.)

I. Lajos király, mivel — miként Benedek püspök panaszosan előadta, a veszprémi várbeli tűzvész alkalmával az egyháznak sok olyan oklevele, — melyek régtől fogva ténylegesen és zavartalanul birtokolt földjeire, rész-és (teljes) birtokaira vonatkoztak, — elégett, s ezért alkalmas jogbiztosító eszköz megadásáért folyamodott (*de remedio in premissis provideri*), — tekintve a kérelem méltányos voltát, a saját elhatározásából, a királyné kívánságára s a főpapok és bárók hozzájárulásával mindazokat a birtokait — bármiképpen neveztetnek s bármely megyében fekszenek is, — amelyeknek 32 esztendő óta jogos birtokában van, — kivéve a nála zálogban lévőket (*dempta iurium possessionariorum impignoratione*), régi határaik szerint, újadomány címén, a veszprémi egyháznak adományozza.

XVI. századi egyszerű másolatban. — Vp. lt. Miscell. 33.

754.

1381. júl. 24. (Zolii, III. Marie Magd.)

I. Lajos király Benedek veszprémi püspöknek a kérésére, a királyné s a főpapok és bárók hozzájárulásával, mindazoknak a szabad conditiójú embereknek, akiknek a földjei a veszprémi egyházával keverten fekszenek (quidam forent libere conditionis homines terras et possessiones mixtim cum terris et possessionibus ecclesie Wesprimiensis habentes) megengedi, hogy földjeiket, birtokaikat, illetve birtokrészeiket, Krisztus nevében és lelkük üdvéért, a nevezett egyháznak adományozhassák vagy hagyományozhassák, és illetén szándékuk megvalósításához teljes szabadságot biztosít és beleegyezését nyilvánítja.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Veszpr. eccl. et capit. 26.

755.

1381. aug. 2. (XII. evocationis/in f. Marie Magd.)

A somogyi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldte János szerzetespapot, s amikor kíséretében Gollya-i Pethew fia Péter, júl. 22-én, a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében Nok és Kukenyestoti birtokokat, melyeket királyi adomány címén kapott, (Garai Miklós) nádor részére visszafoglalni és iktatni akarta, a veszprémi püspök villicusa (Miklós fia Mihály) ura nevében ellentmondott, s ezért a püspököt, aug 1-re, a király elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Litterae adiunctae 5.

756.

1381. aug. 3. (III. Petri ad vincula.)

Zala megye hatósága jelenti I. Lajos királynak, hogy Erzsébet királynénak a Benedek veszprémi püspök panaszával kapcsolatos (júl. 19-i) parancsára kiküldte Polyah-i Ampud fia Miklós szolgabíró, aki aug. 1-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy a püspök panasza mindenben helytálló.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepethnek 3.

757.

1381. aug. 22. (in oct. assumpt.)

Szécsi Miklós országbíró jelenti Erzsébet királynénak, hogy parancsára kiküldte Beych-i Basou mestert, aki aug. 22-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy amikor Benedek veszprémi püspök Zepethnek nevű birtokának az elszántása miatt, a zalai konvent bizonyosságának a kíséretében a királyi ember és a zalamegyei szolgabíró Mysich fia Jakabot, Pydur fia Mikét és Gegou (Gegan?) fia Pétert meginteni akarták, nevezettek a megbizottakra támadtak, a szolgabíró lovát elvették, s csak az ispán kérésére

(8 nap mulva) adták vissza, a királyi embert pedig súlyosan megsebesítve engedték útjára.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepethnek 5.

758.

1381. aug. 29. (in Wysegrad, XXXII. termini/in quind. f-e II. a. Marie Magd.)

Szécsi Miklós országbíró és pozsonyi ispán, mivel I. Lajos király (júl. 15. e.) idéző parancsára Kanysa-i Lőrinc fia János fiai: János esztergomi prépost és Miklós Benedek veszprémi püspök ellenében nem jelentek meg ítélőszéke előtt, — meghagyja a zalai konventnek, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike nevezettek megfelelő határidőre újból megidézzék azzal, hogy két jobbágyukat is bíróság elé kell állítaniuk

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepethnek 4.

759.

1381. szept. 17. (in Wysegrad, IV. exalt. crucis.)

I. Lajos király Benedek veszprémi püspöknek a panaszára, hogy Toruey-i Vgrin fiának: Miklósnak a fia: István, aug. 20-táján, néhány Lulya-i és más nemessel, familiárisaival és jobbágyával a püspök Lulya-i jobbágyának: Istvánnak a házába törve, onnan azt a kocsirakomány (currata) szénát és 4 ökröt, melyeket a püspöki officialis az alperes jobbágyától: Kyrál (Keral) Pétertől azért, mert a szénát a püspöki kaszálóról vitte el, — kobozott el s az említett püspöki jobbágnál megőrzés végett elhelyezett, és a nevezett jobbágnak 2 saját ökrét erőszakkal elvitette, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy a felsorolt esküdtek valamelyike, miután megállapította a vád igaz voltát, a püspök ellenében megidézzék az általa megvádolt nemeseket azzal, hogy Miklós fia István Kyrál Péter nevű jobbágyát is köteles bíróság elé állítani (statuere).

A fehérvári káptalan 1381. okt. 12-i jelentésében. — Vp. lt. Lula 5. — Az idézést megismételték 1381. dec. 31-én. (U. o. Lula 6.) — Tartalmilag Szécsi Miklós országbíró írta át 1381. dec. 9-én. (U. o. Lula 4.)

760.

1381. szept. 17. (XV. termini/quind. Stephani regis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbírónak a veszprémi káptalan és a zalai monostor Merenye birtokáért folytatott perében hozott ítélete szerint a veszprémi káptalan részére Kis Mihály mestert, a monostor részére pedig másik Mihályt — kanonokokat — küldte ki bizonyosságul, s kíséretükben Erezthuyn-i Péter mester, a királyi curia notarius, a szomszédok, határos birtokosok, Miklós zalai apát, továbbá Péter somogyi, András Segusd-i főesperesek, Demeter olvasó és Mihály mester veszprémi kanonokoknak a jelenlétében a káptalan képviselői által bemuta-

tott IV. Béla-féle megerősítő oklevél¹ alapján megállapította a perelt Merenye birtok határait, azonban az apát kijelentette, hogy e szerint az oklevél szerint¹ az ő egyházának azonos nevű birtoka a veszprémi káptalani birtokok határai közé esik, pedig az mégis kívül van, s ő az elválasztó határokat jobb és újabb oklevél segítségével tudja kijelölni; a kiküldött notarius hajlandó is lett volna az apát írása szerint új határjárást végezni, a káptalan képviselői azonban azt felelték, hogy az ítélettelvél ilyet nem rendel el, azért nem is járulnak hozzá, minek következtében az elrendelt becslést és iktatást nem végezhetette el.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Merenye 19.

761.

1381. szept. 20. (in Wysegrad, XXV. termini/oct. Stephani regis.)

Szécsi Miklós országbíró Mysich fia Jakabot, Pydur fia Mikét és Gegen fia Pétert (de My...-falua), mivel a fehérvári keresztes konvent nyomozási és perbehívó jelentésének megfelelően nem jelentek meg ítélszéke előtt, s ezért Benedek veszprémi püspök képviselője: Péter pap hiába várt rájuk, — megbírságolja.

Csonka és rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Miscell. 147.

762.

1381. okt. 12. (V. evocat./f. III. p. oct. Michaelis.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy 1381. szept. 18-i parancsára kiküldte Suld-i káplánját: Miklós papot, s kíséretében Juthas-i András fia Dénes okt. 8-án Somogy megyében nyomozva megállapította, hogy Benedek veszprémi püspöknek a parancslevélben foglalt panasza helytálló, s Miklós fia Istvánt és társait a püspök ellenében nov. 8-ra ítélszéke elé idézte azzal, hogy Kyrál Péter nevű jobbagyát is köteles bíróság elé állítani.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Lula 5. — Az idézést megismélték 1381. dec. 31-én. (U. o. Lula 6.) — Tartalmilag Szécsi Miklós országbíró 1381. dec. 14-én írta át.

763.

1381. dec. 7. (sab. a. concept. virg.)

A veszprémi káptalan előtt a Fyred-i Szt. Mihály-egyház rectora: Domonkos s a Zeuleus-ból való Pál fia Lőrinc, Beke fia János, Jakab fia Lőrinc és Illés fia Pálnak a veje: Imre vallják, hogy a Bylgechataar-i Máté leánya, a káptalan Zeuleus-i jobbagyának (iobagionis nostri de...Zeuleus): Ányos² fia István fiának: Domonkosnak az elhunyt özvegye: Katalin halálos ágyán férje javára lemondott a birtokai után őt megillető hitberről és nászajándék-ról (dos et res paraphernales).

Hártyán, hátán pecsét töredékével. — Dl. 42,219. (Véghely-gyűjt.)

¹ 1254. jún. 2. Krit. jegyz. 1009.

² Nemes jobbagy. (Ld. a tihanyi konvent 1322. jan. 1-i oklevelét.)

764.

1381. dec. 9. (in Wyssograd. XXXII. oct. omnium sanct.)

Szécsi Miklós országbíró, mivel Toruey-i Vgrin fiának: Miklósnak a fia: István és társai (Lulya-i nemesek) Benedek veszprémi püspök ellenében I. Lajos király idézésére nov. 8-án nem jelentek meg ítélőszéke előtt, megbírságotolja őket, s meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy a felsorolt királyi emberek valamelyike újból megidézze őket azzal, hogy Miklós fia István Kyrál Péter nevű jobbágyát is köteles bíróság elé állítani (statuere).

Rendkívül rongált és hiányos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Lula 4. — Az oklevél azonosítását I. Lajos király 1381. szept. 18-i és a fehérvári káptalan 1381. okt. 12-i oklevelei teszik lehetővé.

765.

1382. ápr. 17. e.¹

I. Lajos király, mivel a Zych-i püspöki birtokért Zych-i Paska fia Jakabtól cserébe kapott tolnamegyei Kwestoty és Nok nevű birtokokat Garai Miklós nádor törvényes úton visszafoglalta, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a kijelölt királyi ember Paska fia Jakabot máj. 1-re, amikorra t. i. a nádor és a püspök perét elhalasztották, Benedek veszprémi püspöknek és egyházának a kártalanítása végett, ítélőszéke elé idézze.

Tartalmilag átirva Szécsi Miklós országbíró 1382. máj. 12-i parancslevelében. — Vp. lt. Noók 2.

766.

1382. máj. 1. (VI. termini/sab. p. Georgii.)

A vasvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Péter karpapot (chori...presbyterum), s kíséretében Vamus-i Miklós máj. 13-án Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy Ratolth-i Lőrinc fiának: Jánosnak a fia: Gyula, társaival, ápr. 26-án, a püspökségnek eddig zavar-talanul birtokolt Kal nevű birtokából s ottani kaszálójából egy részt erőszakosan elfoglalt és felszántott.

Papíron, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kaál 3.

767.

1382. máj. 1. u.

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi káptalannak a zalai apátság ellen Merenye birtokáért folytatott pere 1382. máj. 1-i tárgyalásán meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki mind a két fél részére bizonyosságait, s kísé-

¹Az idézés ápr. 17-én történt.

retükben Mihály mester országbírói al-bíró és ítélőmester vagy Erezthuen-i Péter mester országbírói notarius, esetleg más királyi megbizottak, 1382. okt. 6-án, a szomszédoknak és határos birtokosoknak s a feleknek vagy ügyvédjeiknek a jelenlétében, szigorúan a IV. Béla király által megerősített Imre-féle oklevélben megadott határok szerint határolják el a birtokot, s ha nem tiltakozik senki, iktassák a káptalan részére, ha pedig e határokon kívül, a Garabonch birtok mellett, marad Merenie néven föld, annak birtokába iktassák az apátságot; ellenben ha a határjárás ellen az apát tiltakoznék, akkor a határokat állapítsák meg újból az apát útmutatása szerint, de szigorúan az említett privilégium alapján, s ha az eredmény a káptalannak megfelel, akkor az apátság részét elvászta, a káptalannak, — a határokon kívül, a Garabonch-falu felől esetleg fennmaradó földet pedig az apátságnak iktassák; ha azonban még az így végrehajtott elhatárolás után is mutatkoznék vitás föld, határolják el azt is, és fogott bírák segítségével becsüljék fel. A jelentést 1382. okt. 13-ra a királynak kéri megküldetni.

Szécsi Miklós országbíró 1382. okt. 13. u. kelt ítéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Merenye 18.

768.

1382. máj. 12. (in Vissegrad. XII. termini/oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró abban a perben, amely a tolnamegyei Kwes-toty és Nok püspöki birtokoknak a visszafoglalása miatt Garai Miklós nádor és Benedek veszprémi püspök között folyt, miután a máj. 1-re megidézett Zych-i Paska fia Jakab, akitől az egyház e birtokokat a saját, Zych-i birtokáért cserébe kapta, kijelentette, hogy szavatossági kötelezettségének eleget akar tenni, mert oklevelei vannak, — ezeknek az okleveleknek a bemutatását aug. 1-re rendeli.

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Noók 2.

769.

1382. máj. 17 (V. inquisit./f. III. a. ascens.)

A fehérvári kereszties konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási prancsára kiküldött bizonyosságának: György clericusnak a kíséretében Chatar-i Lőrinc fia Domonkos Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Ratolth-i Lőrinc fiának: Jánosnak a fia: Gyula és társai a veszprémi káptalan Kaal nevű birtokából és egy ottani rétjéből, ápr. 26-án, tetemes részt elszántottak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kál 26.

770.

1382. jún. 23. (in Wysegrad, in vig. nat. Joh. bapt.)

Szécsi Miklós országbíró előtt a veszprémi káptalan officiálisa: W...-i István fia Mihály azért, mert a káptalannak a tudomására jutott, hogy

Zeuleus-i Demeter fia Miklós (Dénes fia Miklós segítségével?) egy, a káptalanat megillető Zeuleus-i jobbágytelket (tartozékaival) akar birtokába venni, a káptalan tiltakozását jelenti be.

Vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Szöllős in cott. Veszpr. 5/A.

771.

1382. júl. 11.

I. Lajos király Szécsi Miklós országbírónak, Bubek György királynéi tárnokmesternek és Gergely fia Miklós mester Heueswyuar-i ispánnak az ajánlására, szolgálataiért, Péter fia Bálintnak, Herend-i jobbágyának adja az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt György fiainak: Imrének és Jánosnak veszprémmegyei Balaseylese nevű telkét és őt, utódaival egyetemben, meg-nemesíti. Hazai okmt. IV. 218. (Vk. hh. lt. Caps. B. 34.)

772.

1382. júl. 15. (in f. divis. apost.)

A fehérvári káptalan előtt Ulrik fia Demeter fehérvári vendég (hospes) és fiai: Lukács és Pál litteratus az általuk a veszprémi káptalan Kadartha nevű birtokán épített malom felét (fele a káptalané volt) 8 dénármárkáért a veszprémi káptalannak eladták.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kádárta 2.

773.

1382. júl. 21. e.¹

I. Lajos király Benedek veszprémi püspöknek arra a bejelentésére, hogy a Zala-megyei Dusnuk nevű birtoka határos szomszédainak: Isabor-i Lachk mesternek, továbbá a Zenthmartun-i, a Kaal-i, a Felserayk-i és a Pacha-i nemeseknek vannak olyan okleveleik, melyek az ő birtokaik és az említett püspöki birtokok határaitra vonatkoznak, s ezért a saját és egyháza birtokjogainak a védelmére szüksége volna reájuk, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a királyi ember felszólíthassa őket: eredetiben vagy valamelyik hiteleshely másolatában bocássák rendelkezésére a püspöknek ez írásait, ha pedig vonakodnának ezt megtenni, megfelelő határidőre idézze meg őket ítélszéke elé.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1382. szept. 2-i (Vp. lt. Dusnuk 1.) és 1383. dec. 16-i ítéletlevelében. (U. o. Dusnuk 2.)

774.

1382. júl. 21. u. (. . . /f. II. a. Marie Magd.)

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára kiküldtte karbeli clericusát: Miklóst, s kíséretében Chatar-i Domonkos júl. 21-én a

¹ Akkor történt a perbehívás.

a király nevében felszólította Isabor-i Lachk mestert és a veszprémi püspökség Dusnuk nevű zalamegyei többi határos szomszédait, hogy a birtokaik határraira vonatkozó okleveleiket, eredetiben vagy valamelyik hiteleshely átírásában, Benedek veszprémi püspök rendelkezésére bocsássák, mivel pedig ezt megtagadták, Pál fia Mihályt, Miklós fia Pétert, Fábiánt, István fia Imrét, Felseurayk-i János fia Bálintot, Pacha-i Miklós óbudai örkanonokot, továbbá Zenthmartun-i János fia Pétert, aug. 4-re, a király elé idézte azzal, hogy okleveleiket is hozzák el magukkal.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1382. szept. 2-i (Vp. lt. Dusnuk 1.) és 1383. dec. 16-i oklevelében. (U. o. Dusnuk 2.)

775.

1382. aug. 4. u. (.../in quind. f. II-e. a. Marie Magd.)

Szécsi Miklós országbíró meghagyja a zalai konventnek, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a királyi ember Lachk mestert, Pál fia Mihályt, Miklós fia Pétert, Fábiánt, István fia Imrét, Felseurayk-i János fia Bálintot, Pacha-i Miklós óbudai örkanonokot és Zenthmartun-i János fia Pétert, mivel az egyház zalamegyei Dusnuk nevű birtokával határos birtokaira vonatkozó okleveleiket nem voltak hajlandók Benedek veszprémi püspöknek a rendelkezésére bocsátani, megfelelő határnapra a király elé idézze.

Pepíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Dusnuk 1. — Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1383. dec. 16-i oklevelében. (U. o. Dusnuk 2.)

776.

1382. szept. 10. u.¹

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy parancsára kiküldte bizonyosságát, s kíséretében a királyi ember Tolna megyében nyomozva megállapította, hogy a néhai Olivér fiainak : Ferencnek és Leustáknak a familiárisa és offiálisa : György, Lajos király halála után nekibátorodva (post mortem Ludovici regis assumpta audacia), urai engedélyével, a veszprémi káptalan Fod-i halászhelyein erőszakkal halásztatott.

Pálóczi László országbíró 1447. márc. 13-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Fadd 9. — Ugyanilyen tartalmú jelentést adott ki ekkoriban a pécsváradi és a pannonhalmi konvent is.

777.

1382. okt. 6. e.²

Szécsi Miklós országbíró a Benedek veszprémi püspök és Wysnya-i (?) Lőrinc fiai : János és Péter között a püspöki Chukul s az alperesek Gege nevű birtoka között fekvő s 7 ekealjra becsült vitás földért folyó perben a püspök javára esküt ítélvén meg, meghagyja a somogyi konventnek, küldje

¹ Ekkor halt meg Lajos király.

² Okt. 6-ra rendelte az esküt.

ki bizonyosságait, hogy a püspök részére kiküldött Zalok-i Pál fia Miklós s az alperesek részére kiküldött Laad-i Miklós, okt. 6-án, a püspöktől, székesegyhá-
hában, eskütársaitól pedig a perelt birtokon kivessék az esküt.

A somogyi konvent 1382. okt. okt. 17-i (csonka) jelentésében. — Vp. lt. Che-
kel 1.

778.

1382. okt. 6. u., okt. 13. e.¹

A fehérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak², hogy Szécsi Miklós országbírónak a veszprémi káptalan és a zalai monostor Merenye-i birtokpere 1382. máj. 1-i tárgyalásán hozott határozata értelmében a mind a két fél részére kiküldött Mihály mester országbírói al-bíró és ítélmester mellé a felperes részére Zelyz-i János mestert, az alperes részére pedig Kis (parvus) Mihály mestert (kanonokokat) jelölte ki bizonyosságul, s kíséretükben a szomszédoknak és határos birtokosoknak, valamint Miklós apátnak, János veszprémi prépostnak és András Segusd-i főesperesnek a jelenlétében, okt. 6-án, először a káptalan képviselőinek az útmutatása szerint, a szükséges helyeken határjeleket is készítve, a IV. Béla által megerősített Imre-féle oklevél alapján körülhatárolták Merenye birtokot, majd az apát útmutatását követve, a határjárást megismételték, (aki többek között Merenye falun keresztül vonta a határt s utcájának északi, 17 egész jobbágyessiót számláló házsorát a maga részére elválasztotta). Mivel a káptalan képviselőinek az útmutatása az említett IV. Béla, illetve Imre-féle oklevélnek megfelelőbbnek és világosabbnak bizonyult, s az általuk megvont határ az apát által megjelölt és egyházáéának vallott földet teljesen körülzárta, és e szerint a jobb határkijelölés szerint Garabonch falu mellett semmiféle Merenye nevű föld nem maradt, a kiküldöttek a szomszédoknak és határos birtokosoknak a helyeslésével s fogott bírák segítségével a vitásnak mutatkozó szántóföldet, cserjést (a szőlőket leszámítva) szemléléssel 4 királyi mértékű ekealjnyira becsülték, rajta pedig 94 szőlőt találtak, melyekből a káptalan a folyó évben, a jégesők hevessége miatt (propter grandinis impetuositatem), kilencedképen (pro iure nonali) csak 200 — tizenhat pintes — köből bort (ducentos cubulos vini, in uno cubulo sedicim pintas in se continente) kapott.

Szécsi Miklós országbíró 1382. okt. 13. u. kelt. ítéletlevelében tartalmilag át-
írva. — Vk. m. lt. Merenye 18.

779.

1382. okt. 13. u.³

Szécsi Miklós országbíró (csonka) ítéletlevele a veszprémi káptalannak a zalai apátság ellen Merenye birtokaért folytatott perében. — 1379. máj.

¹ 1382. okt. 6-án folyt le a határjárás, 13-án pedig a róla szóló jelentést már bemutatták az országbírónak.

² I. Lajos király szept. 10-én halt meg. A jelentést talán azért címezi neki, mert a parancslevél még az ő nevében szólt.

³ Az oklevélben csak az 1379. máj. 1-i tárgyalás napja datált. A fehérvári káptalan 1381. szept. 17-i jelentése alapján azonban az utolsó tárgyalás ideje megállapítható (: 1382. okt. 13.), az oklevél tehát ennek a bírósági ülésnek valamelyik napján kelt.

1-én Péter fia Miklós, a zalai apát és konventje nevében Szepesi Jakab országbírónak bemutatva a somogyi konventnek (1376. aug. 20. u.) arról szóló jelentését, hogy 1376. aug. 20-án, amikor Wruztun-i János fia Miklós, János szerzetes kíséretében, a zalamegyei Merenye birtokát az apátság részére visszafoglalta, Miklós ottani jobbágy a veszprémi egyház nevében a birtokbaiktatásnak ellenmondott, ezért a káptalant, 1376. szept. 15-re, a király elé idézte. Az 1379. máj 1-i tárgyaláson a káptalan ügyvédje: Ányos fia János kijelentette, hogy a birtok a káptalané, amit oklevelekkel is tud bizonyítani, mire az országbíró 1379. okt. 6-ra, majd 1380. máj. 1-re halasztja el a pert, ekkor pedig már 6 márkára növekedett bírsággal terhelve, 1380. júl. 1-re idézteti meg a káptalant, amikor ismét perhalasztást rendel. Szepesi Jakab halála után utóda: Szécsi Miklós (egy) halasztás után 1381. máj. 1-re tűzi ki az ügy tárgyalását. Ekkor Miklós apát 5 oklevelet mutat be: 1. Esztergomi káptalan 1339. okt. 22. Átirja I. István király 1024-i oklevelét¹, melyben, többek között, Merenye birtokot adományozta a zalai Szt. Adorján-monostornak. 2. IV. Béla 1245. Átirja és megerősíti a zalai monostornak az elődeitől kapott, többek között Podgrad, Bodon, Barnuk, Magnum bad (Nagy-bak elírása) és Odornuk falvak, valamint a Garabanch falu melletti Merenye birtokokra vonatkozó okleveleket.² 3. I. Lajos király 1347. Megerősíti atyja 1328-i és I. László királynak az I. István-féle 1019-i és 1024-i zalai okleveleken alapuló 1101-i,³ a monostor népeit a megyei ispánok joghatóságától mentesítő rendeletét átró oklevelét. 4. Veszprémi káptalan 1246. Peregyesség László zalai apáttal s ennek a veszprémi egyház Garabanch falujával határos Merenye falubeli officialisával: Benevel, aki a káptalan Garabanch-i jobbágyait bántalmazta s egyet közülük a monostori birtokra áttelepített (9 márkát fizettek és egy 8 forint értékű fekete lovat adtak kárpótlásul). 5. I. Lajos király 1346. aug. 9. Igazolja Miklós zalai apátnak arról szóló bejelentését, hogy 1340. nagybőjtjén a monostor oklevelei elégték. — Ezzel szemben András Segusd-i főesperes és János al-énekklő 7 oklevéllel igazolják egyházuknak a Merenye-i birtokjogát: 1. II. András 1216. A veszprémi Szt. Mihály-egyház népeit — adományképen — felmenti a szabados dénarck (super libertinis denariis) fizetése alól.⁴ 2. IV. Béla 1254. Átirja és megerősíti Imre királynak 1203-i oklevelét, mely a László király neje: Adulheyth által a veszprémi egyháznak adományozott Merenye föld határleírását tartalmazza.⁵ 3. IV. Béla 1259. A királyné Korus-falubeli népeivel szemben, oklevele alapján, a veszprémi káptalannak ítéli azt a Merenye-i földhöz tartozó 2 ekealja földet, amelyet e népek elfoglaltak.⁶ 4. V. István 1271. A veszprémi káptalan Merenye-beli népeit a zalai ispánok joghatósága alól kiveszi, és a saját bíraskodása alá helyezi.⁷ 5. IV. László 1275. A veszprémi egyház 3 falujának, köztük Merenye-nek népeit a pénz- és terményadó alól örökre mentesíti. 6. Zalai konvent 1290. A veszprémi káptalan nevében Merenye-i Kolinus egyességet köt a Korus (?) falubeliekkel a két falu határa ügyében, amelyet pontosan kijelölnek. 7. Zalai konvent 1290. Annak a megállapítása, hogy miképpen fizessék tizedeiket és egyéb szolgáltatásaikat azok,

¹ Krit. jegyz. 8. (Hamis.)

² A Krit. jegyz.-ben nincs meg.

³ Krit. jegyz. 33.

⁴ A Krit. jegyz.-ben nincs meg.

⁵ Krit. jegyz. 205. és 1009.

⁶ A Krit. j. gvz.-ben nincs meg.

⁷ Krit. jegyz. 2086.

akiknek Byk nevű földön szőlők, Merenye-n pedig birtokaik vannak. — Az okleveleknek az ismertetése után Miklós apát kijelentette, hogy monostorának Merenye nevű birtoka az Imre király oklevelét átíró IV. Béla-féle oklevélben foglalt határokon kívül esik, a káptalan ügyvédjei pedig azt felelték, hogy ott (t. i. a határokon kívül) az egyháznak bizonyos vásárolt földrészeckéi vannak, de nem a Garabonch falu oldalán, hanem a káptalan Merenye birtoka felőli részeken. Az országbíró a bemutatott oklevelek alapján elismeri, hogy a monostor I. Istvántól valóban megkapta és IV. Béla megerősítette őket a Garabonch falu mellett fekvő Merenye birtokában s azt, hogy a veszprémi káptalan nyugtatta (1246.) László apátot s a káptalan Garabonch nevű faluja melletti Merenye-beli officiálisát az oklevélben foglalt kártérítésről, de az is bizonyos, hogy I. László felesége: Adulhey, Merenye-t a veszprémi káptalannak adományozta, s a Merenye-i Kulynus mester a káptalan nevében s annak népei élén a Korus-falubeli népekkel éppen a zalai konvent előtt állapotott meg a két falu határa tekintetében (1290.), végül pedig a Byk-földi népek, akiknek Merenye-n szőlők voltak, szintén a monostor előtt kötelezték magukat a tizedfizetésre és egyéb szolgáltatásokra, ami mind azt bizonyítja, hogy a káptalan az adomány idejétől kezdve Merenye-t, régi határai szerint, háborítatlanul birtokolja, — azonban, az apát az I. István-féle adományleveleket — az eredetiek elégték — csak átírásban (1339.) mutatta be, mivel pedig országos szokás szerint a hiteleshelyi átírásoknak birtokjogi vonatkozásban az eredetiek nélkül nincsen bizonyító erejük, (littere vero quelibet transscriptionales quorumcunque capitulorum et conventuum ad conservationem iurium possessionariorum suis primordialibus minime vigorositatis et in iudicio approbata regni consuetudine non acceptande apparuerant), Miklós apát tehát elfogadható oklevéllel nem bizonyíthatta, hogy monostora Merenye-t régóta zavartalanul birtokolta s azt, hogy valaki birtokából kizárta volna őket, csupán csak állította, hogy egyházának az a Merenye nevű birtoka, amelyet a káptalan ugyanolyan nevű birtokából visszafoglalt, a IV. Béla által megerősített Imre-féle oklevélben foglalt határokon kívül esik, — ezért Demeter bíbornokkal, esztergomi érseki kormányzóval és jeruzsálemi pátriárkával (Demetrio sanctorum quatuor coronatorum presbitero cardinali, gubernatore archiepiscopatus ecclesie Strigoniensis...), valamint ennek vicariusával: János Kukelew-i főesperessel, továbbá Garai Miklós nádorral, Bubek György királynéi tárnokmesterrel, Lazkou-i Pál királyi ajtónállómesterrel és más, az ország különböző részeiből való nemesekkel az apát által visszafoglalt Merenye birtokot a IV. Béla-féle oklevélben foglalt határai szerint a veszprémi káptalannak ítéli, s a monostort annak becsértékében elmarasztalja; azt a Garabonch mellett lévő Merenye nevű földet azonban, amely az említett határokon kívül esik, az apátságnak ítéli, szept 3-ra rendelvén elhatároltatásukat és iktatásukat, végrehajtásáról pedig a fehérvári káptalan jelentését 1381. okt. 6-ra kéri. A per, királyi perhalasztás folytán, 1382. máj. 1-én kerül ismét tárgyalásra, amikor a felek ügyvédjei átadták a fehérvári káptalan 1381. szept. 17-én kelt arról szóló jelentését, hogy az apátnak ama, a parancslevelében nem foglalt kívánsága miatt, hogy a határok kijelölésénél az ő útmutatását is figyelembe vegyék, az elrendelt becslés és iktatás nem volt végrehajtható, amihez az apát ügyvédje előszóval is hozzáfűzte, hogy a zalai monostor Merene nevű birtokának a határait, amely a káptalan IV. Béla király által megerősített Imre-féle oklevelében foglalt határokon kívül esik, jobban és helyesebben tudja bemutatni, mint ahogyan azt a káptalan ügyvédje tette, mire az országbíró 1382. okt.

6-ra új határjárást és becslést rendel el, a fehérvári káptalan jelentését okt. 13-ra kérve, melyet a felek ügyvédjei: Bodun-i János és János főesperes ezen a napon el is hoznak.¹

Hártyán, pecsét nyoma nélkül. — Vk. m. lt. Merenye 18.

780.

1382. okt. 17. (XII. oct. Michaelis.)

A somogyi konvent bizonyítja, hogy a Benedek veszprémi püspök és Wysnya-i (?) Lőrinc fiai: János és Péter között a püspöki Chukul s az alperek Gege nevű birtoka között fekvő hét ekealjnyira becsült vitás földért folyó perben (Szécsi Miklós országbíró 1382. okt. 6. e.-i ítéletlevele értelmében), mivel a felek fogott bírák közvetítésével kiegyeztek, okt. 6-án nem került sor a püspöknek és társainak az esküjére, s a királyi megbízottak, a konvent embereinek a tanúsága mellett s a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, az egyesség szerint állapították meg a két birtok elválasztó határait.

Csonka (negyedrésze hiányzik) papíron, (hátán) pecsét nyomával. — Vp. lt. Chekel 1.

781.

1382. okt. 19. (dom. a. f. XI mil. virg.)

A fehérvári káptalan előtt Annus asszony, a néhai Damján fia Jánosnak a leánya, János Kaal-i plébános (sacerdos) testvérének: Miklósnak az özvegye s János fia Miklósnak a felesége (kinek a személyazonosságáról Sarus-i Bedech fia Tamás, Wamus-i Ányosnak nevezett Gergely, Zabady-i Pál fia György és Kwesd-i Pál fia László tettek bizonyosságot), Zenthbenedekala nevű teljes birtokrészét, lelke üdvéért, a veszprémi Szt. Mihály-egyháznak, illetve a püspökségnek adományozza.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Szentbenedekallya 1.

782.

1382. okt. 19. (dom. a. f. XI mil. virg.)

A fehérvári káptalan előtt Zenthbenedekala-i András fia Benche (kinek személyazonosságát Sarus-i Bedech fia Tamás, Wamus-i Ányosnak nevezett Gergely, Zabady-i Pál fia György és Kwesd-i Pál fia László igazolták) magát a veszprémi egyháznak, illetve a püspökségnek a szolgálatára felajánlva, annak védelmét kéri, azért, hogy a püspök nemes jobbágygá tegye (ipsum nobilem iobagionem . . . ecclesie facere et creare) s e jogaiban őt és utódait megtartsa (in libertatibus nobilis iobagionis . . . ecclesie . . . conservare).

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Szentbenedekallya 2.

¹ Az oklevél itt végződik, tehát — fényképe szerint csonka. Valószínűleg egy csonka másolatával van dolgunk, vagy talán az országbíró nem is ítélte, mert a felek esetleg kiegyeztek, bár ennek nyomát nem találjuk.

783.

1383. márc. 10. (f. III. p. dom. Judica.)

A fehérvári káptalan előtt Fayz-i Péter fia Lőrinc, fiával: Péterrel kijelenti, hogy a veszprémi káptalan kezén levő veszprémmegyei Kadarta nevű birtokaért a királyi curiában folytatott, s még más birtokokért is folytatni szándékolt pereiket abbahagyják, mert meggyőződtek, hogy ezek a birtokok semmiféle jogcímen nem illetik meg őket.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kádarta 1.

784.

1383. máj. 11. u.¹

A pannonhalmi konvent jelenti Mária királynőnek, hogy bizonyágának: Olsuk-i káplánjának a kíséretében Jutas-i Tamás fia János Somogy megyében nyomozva megállapította, hogy Bessenyő (Bissenus) Mátyás három felfegyverzett jobbágyával a veszprémi káptalan Chaba nevű birtokán a káptalan egy jobbágyának két lovát (szekerestül) elvételre, a jobbágyot és feleségét és még két jobbágyot és egy asszonyt megveretett és megsebesített, végül a káptalan jobbágyaitól két kecskét vétetett el, az okozott kárt azonban nem hajlandó megtéríteni.

Csonka, rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Csaba 9.

785.

1383. máj. 16. (in Visegrad, XVI. oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró a fehérvári káptalannak. Amikor a veszprémvölgyi Mária-monostor apácái 1381. júl. 16-án visszafoglalták Palasnok-on, más nevén Chopak-on levő birtokrészeiket, a veszprémi káptalan képviselője (a pannonhalmi konvent 1381. júl. 16. u.-i jelentése szerint) a birtokba való beiktatásuk ellen tiltakozott, s ezért aug. 1-re az országbíró elé idézték. Az 1382. máj. 1-i tárgyaláson János főesperes azzal indokolta meg az ellentmondást, hogy mind a két visszafoglalt területen a káptalannak is vannak földjei, mire az országbíró, okt. 6-ra a felek okleveleit kérte be, bemutatásukra azonban, újabb perhalsztás miatt, csak 1383. máj. 1-én került sor. Az apácák képviselőtében Tyba fia Mihály ekkor Lodomér esztergomi érseknek, I. Károly király 1330. ápr. 30-i s ennek I. Lajos király 1355-i megerősítő oklevelében levő s Kálmán király 1109-i veszprémvölgyi renovatióját tartalmazó 1296-i átírását mutatta be, mely szerint I. István Palaznak falut nyolc mansióval s a falubeliekkel közösen birtokolt földet adományozta a zárdának.² A káptalan ügyvédje: János főesperes két oklevéllel bizonyított:

¹ Az évszám utolsó szava (illetve száma) elmosódott. A veszprémi levéltár datálása téves (1380.), mert Mária 1382. szept. 17-én lépett trónra. A jelentéssel kapcsolatos parancslevelét legkorábban 1382. őszén adhatta ki, s általános (litterae annuales) lévén, 1383. tavaszán is érvényes volt. A hatalmaskodás »f. IV. a. f. apparit. Michaelis« történt, a nyomozás meg máj. 11-én folyt le, ha az 1383-as évet fogadjuk el. Az oklevél elmosódott utolsó szava pedig »tertio«-t sejtett.

² Krit. jegyz. 42.

1. 1323. jún. 26. I. Károly király átírja és megerősíti II. András 1222-i oklevelét,¹ melyben a veszprémi káptalan, Gizella királyné koronájáért többek között Palaznok faluban hat mansiót, földdel, erdővel, szőlővel, kaszálóval és egyéb tartozékokkal kapott. 2. I. Károly király 1330. júl. 25. Átírja és megerősíti Sándor országbíró 1327. dec. 14-i ítéletlevelét, melyben a királyt és a királynét képviselő Magyar Pál mester Gyemes-i várnaggyal szemben többek között egy Palaznok-i birtokot továbbra is a veszprémi káptalan kezén hagy meg. A bemutatott oklevelek mérlegelése alapján Szécsi Miklós országbíró a prelá-tusokkal, bárókkal és nemesekkel a perelt földek elhatárolását, sessióiknak a kimérését és tartozékaikkal együtt a felek javára való iktatását rendeli el azzal, hogy tiltakozás esetén a királyi ember a fehérvári káptalan bizony-ságának a kíséretében állapítsa meg a különbözet nagyságát, minőségét, termékenységét és értékét. A jelentést 1384. jan. 13-ra kéri.²

Kompolti István 1429-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 54. Korábbi átírásai : egy (valószínűleg országbírói) oklevélben 1391-ben (u. o. Paloznak 44.) és Perényi Péter országbíró 1422. nov. 16-i oklevelében. (U. o. Paloznak. 52.)

786.

1383. máj. 16. (in Vissegrad, XVI. termini/oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró ítélete és parancslevele a fehérvári káptalanhoz. — Amikor a veszprémi káptalan 1374. dec. 31-én Kaloz és Tuzukteluke nevű részirtokait s a Pethuize folyón levő két malmát visszafoglalta, Beus (dictus) Péter, Konth Miklós nádor fiának : Bertalan mesternek a jobbágya és famu-lisa tiltakozott, ezért urát, 1375. jan. 13-ra, a királyi ember a nádor elé idézte. 1378. máj. 1-én Garai Miklós nádor tárgyalta az ügyet, s ekkor Bertalan mester ügyvédje : Lankouch-i István litteratus kijelentette, hogy a perelt birtok-részek és a két malom megbízottja Peth birtokának a határain belül feksze-nek, amit oklevéllel is tud bizonyítani, mire a nádor a bizonyítást 1378. Szt. Jakab nyolcadára rendelte, ami azonban csak 1382. máj. 1-én történt meg. Ekkor az ügyvéd már Szécsi Miklós országbírónak mutatja be I. Károly király 1350. nov. 18-i oklevelét, mely szerint a király, szolgálataikért, a Chak-nembeli Marcus fia Istvárnak a fiától, néhai Péter mestertől, birtokcsere útján I. Károly király által szerzett Batorkuu várat a hozzátartozó Pethkalaztelek és Zalo-teleke nevű falvakat és egyéb tartozékokat, újadomány címén, Tót (Sclau) Lőrinc mester fiainak : Miklós pozsonyi ispánnak és királyi pohárnokmester-nek, Leukusnak és Bertalannak adományozta. Mivel ebből az adománylevélből kitűnt, hogy Péter mester a csere idején utódaira is kötelező szavatossági biztosítékot adott a királynak, az országbíró, Bertalan mester ügyvédjének

¹ Krit. jegyz. 386. (Hamis.)

² A per további alakulására vonatkozólag ld. Szécsi Miklós országbíró 1383. nov. 25. e.-i, a fehérvári káptalan 1383. nov. 25. u.-i, Szécsi Miklós országbíró 1384. jan. 28-i a fehérvári káptalan 1384. okt. 20-i és Szécsi Miklós országbíró 1384. dec. 10-i okleveleiről szóló regesztákat. 1384-ben elakad a per. 1388-ban, a Szécsi Miklós 1383. máj. 16-i ítélete alapján, Imre nádor előtt folytatják. (Vk. m. lt. Paloznak 42.) Ugyanezen az alapon tárgyalják 1391-ben (u. o. Paloznak 44.), majd 1422-ben Perényi Péter országbíró (u. o. Paloznak 52.) és 1429-ben Kompolti István országbíró is erre tér vissza. (U. o. Paloznak 54.) Ezek a tárgyalásokon mindig előkerülnek a régi oklevelek, ezért, átírásaikat, ovább nem jelezzük.

a javaslatára Nyek-i Péter fiának, Domonkosnak a fiát : Lászlót, a kártalanítás teljesítése végett 1382. aug. 1-re a király elé idézi, majd öt 18 marka bírsággal sújtva 1383. márc. 4-re halasztja el a pert. Ekkor László ügyvédje, Both-i Mihály kijelenti, hogy megbízza és elődei nem adták cserébe I. Károly királynak a Kaluz és Tuzukteleke nevű birtokrészeket és a két malmot, és szavatosságot sem vállaltak, igazolásul pedig a fehérvári káptalan 1327-i átírásában bemutatja I. Károly királynak a cseréről 1326-ban kiadott privilegiumát. Mivel Bertalan mester ügyvédje újabb bizonyítékot ígért, ügyfelet három marka bírsággal sújtva, az országbíró most 1383. máj. 1-re halasztja el a per tárgyalását. Ekkor János kanonok és főesperes, káptalanja nevében, annak igazolására, hogy Kaluz és Tuzukteleke és a Peethuize-n levő két malom örök jogon a káptalant illeti meg, a következő okleveleket nyújtja be : 1. III. István király 1171. Benedek veszprémi ispán Kaloz nevű prédiúmát kilenc mansióval, ökreivel és ménesével (bobus et equatiis) s a Peth vizén levő két malommal a veszprémi egyháznak adományozza.¹ 2. M. Itebw-i prépost 1240. Amikor a király megbízásából az udvarnokokat számbavette és földjeiket rendezte, a veszprémi egyháznak visszaadta azt a Peeth-vizén levő két malmot, amelyet a Zenes-i (Zener-i?) udvarnokok elfoglaltak.² 3. Hench, Hydegkut-i Kompured és Wrs-i Mátyás arbiterek, 1244. A fehérvári keresztis konvent a Peeth vizén levő malma ügyében a veszprémi káptalan javára többek között úgy döntöttek, hogy a víznek a keresztetek malma feletti medrét (aquagium seu meatus aque... veniens super molendinum domus...), amelyet Sceeles-nek neveznek, azon a helyen, amelyen süllyesztették (in ea particula, in qua fuisset suppressa), két ujjnyival emelni kell (in quantitate duorum digitorum deberet sursum elevari), a gát (clausura) karbantartásáról pedig $\frac{2}{3}$ részben a konvent, $\frac{1}{3}$ részben pedig a káptalan molnára tartozik gondoskodni ; végül : a káptalan molnárai aug. 1-én hat embert küldenek Peet faluba, s ketten közülük, akiket a keresztis konvent molnára kijelöl, a Ker. Szt. János-egyházban megesküsznek, hogy nem okoztak neki kárt. 4. I. Károly király 1324. nov. 3. Megerősíti Peeth-i Antal fia János ispánt a neki adományozott Deseu Kaloz nevű föld birtokában. 5. I. Károly király 1327. jan. 8. Megerősíti Peeth-i Antal fia János ispánnak a veszprémi egyház részére tett s a királytól kapott Kaloz-i Des fia : Deseu-féle birtokrészecskével kapcsolatos adományát. 6. I. Lajos király 1350. máj. 28. Átírja és megerősíti I. Lászlónak 1082-i, a veszprémi egyház birtokainak, — köztük Tuzuk nevű prediumának — felsorolását és határait tartalmazó oklevelét.³ 7. Pannonhalmi konv. 1354. jún. 19. A veszprémi káptalan tiltakozása Tuzukteleke és Kalozd nevű földjeinek Konth Miklós vajda szolnoki ispán és testvére : Leukus mester által való elfoglalva tartásától. 8. Pannonhalmi konvent 1354. júl. 19. Ugyanarról. — A bemutatott oklevelek alapján az országbíró megállapítja, hogy Marcus fia Péter a káptalan által visszafoglalt Kaloz és Tuzukteleke birtokrészeket és a hozzájuk tartozó malmokat nem adta cserébe I. Károly királynak, és kártalanítási jótállást sem vállalt,⁴ ezért ilyenre nem is kötelezhető, a káptalan pedig bebizonyította, hogy a perelt birtok az övé,

¹ Krit. jegyz. 116.

² Az itebói prépost oklevelének eredetije : Vk. m. lt. Pét. 2. Ebben Zenel-i udvarnokokról van szó, s a hely később Szenil (Veszprém m.) néven szerepel.

³ Hazai oknt. IV. 172.

⁴ Ez csak I. Lajos király 1350. nov. 18-i adománylevelében (tévedésből?) szerepelt.

az alperesek (1350-i) adományuk után zárták ki belőle, ügyvédjük pedig az egyház okleveleivel szemben semmilyen elfogadható ellenbizonyítékot sem tudott felhozni, ezért a káptalan javára ítélve — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, s kíséretében Zambo Miklós, királyi tárnokmester ítélőmestere: Archa-i (?) Mihály mester, jún. 1-én, a szomszédok és határos birtokosok jelenlétében, először ellentmondás nélkül iktassa be a káptalant a Kaloz birtokrész s a Peethuize-n levő malmok birtokába, majd, mivel Bertalan ügyvédje: János mester azt mondta, hogy megbízója Peeth nevű birtoka mellett sok Tuzukteleke nevezetű birtokrész van, s uralma nem tudja, hogy közülük melyek a káptalanéi, viszont az I. László-féle privilégium szerint Tuzuk elhatárolt predium, — szálljanak ki Tuzukteleke prediumra, s ugyancsak a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, a káptalan ügyvivőjének az útmutatása szerint, az említett privilégiumban megadott határok alapján határolja el, s ha az így megállapított határok magukban foglalják a Tuzukteleke káptalani birtokrészt, illetve birtokot, azt t. i., amelyet Tuzuk néven visszafoglalt, akkor Bertalan mester esetleges tiltakozását és másokét is figyelembe nem véve, iktassa be annak is a birtokába a veszprémi káptalant, végül pedig állapítsa meg azt is, vajjon Kaluz és Tuzuktelek és a malmok Bertalan mester kezén voltak-e, s vannak-e még? A jelentést 1383. júl. 1-re (a király címére) kéri.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kálózd 9.

787.

1383. máj. 20. (in Wyssegrad, XX. oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi Mária-monostornak a veszprémi káptalan ellen folytatott pere máj. 1-i tárgyalásán Abram-i Mihály mester litteratusnak, Zambo Miklós királyi tárnokmester albírájának (viceiudex) és ítélőmesterének a kérésére és részére átírja I. Károly király 1330. júl. 25-i,¹ Sándor országbíró 1327. dec. 14-én kelt (bizonyos Sceleus-i, Poloznok-i, Chopok-i és Olwrs-i birtokrészeknek és Abraam nevű falunak a káptalan javára való visszafelőléséről szóló) ítéletlevelének az átírását tartalmazó oklevelét.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Csopek 12.

788.

1383. jún. 8. (in Wissegrad, XXXIX. termini/oct. Georgii.)

Garai Miklós nádor ítélete és parancslevele a fehérvári káptalanhoz. — A veszprémi káptalannak, Zeuke (dictus) Miklós litteratus feleségének, Wrs-i Tamás fia Miklós özvegyének és Pál fia Miklósnek a veszprémi Mária-monostor ellen Zaarbereni birtokrészeikért indított perükben az apátnő, 1374. okt. 6-án, Imre nádornak bemutatta: 1. Kálmán királynak I. István adománylevelét átíró 1109-i oklevelét,² mely szerint a monostornak Zaarbereni

¹ Az átíró és átírt oklevél kiadva: Zala vm. I. 248. Fejér VIII/3. 258. csak az 1327. dec. 14-i oklevelet közli.

² Krit. jegyz. 42.

faluban van 54, évenként 60—60 köböl bort szolgáltató mansiója, ugyanannyi szőlője s a Konyhaerdőn (silva coquine) kívül a falubeliekkel közös erdeje és földje. 2. Tamás országbíró 1349. nov. 4-én kelt ítéletlevelét, melyben a Zaarberen birtokért a veszprémi káptalan és Myske fia Pál ellen folytatott perében a monostor javára hozott ítéletet. A káptalan képviselője: Miklós mester kanonok a következő okleveleket nyújtotta be: 1. I. László 1082. (a fehérvári káptalan 1350-i átírásában).¹ Megállapítja, hogy az egyháznak Beren faluban van három ekealja földje, két szőlője, elég nagy erdeje, sok conditionariusa és szolgálója, a Balatonon pedig halászata. 2. II. András király 1222. A veszprémi egyháznak — többek között — Beren faluban két mansiót ad.² 3. V. István 1270. Aranyművesének, Máténak adományozza az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt Salamonnak, a Zaarberen falu földjén, a falubeliekével elgyesen (in terra ville Zaarberen mixtim esse) fekvő, s általuk elfoglalva tartott 60 hold földjét, a hozzátartozó szőlőkkel és sessiókkal.³ 4. Tihanyi konvent 1297. Máté, V. István király aranyművese, lelke üdvéért és Szt. Mihály főangyal pártfogásának elnyeréséért, azt a birtokrészt, amely egykor Felth fia Salamoné volt, s V. István király neki adományozta, a veszprémi egyházra hagyja.⁴ — Zeuke Miklós II. András király 1215-i oklevelével⁵ bizonyított, aki megengedte Péter ikonomsznak, hogy fiúutódok híján testvére, Myscha ispánra hagyhassa többek között Beren prediumot hat ekealja földdel, két szolgamansióval, három (Succhul, Zeuleual és Fyzfew nevű) réttel, három szőlővel és egy (Keecheneu nevű) ligettel (nemus). — Mivel Imre nádor a perelt birtokrészek revisiója és elhatárolása nélkül végérvényű ítéletet nem hozhatott, — a prelátusok, bárók és nemesek tanácsára kiküldte Szepesi Jakab egykori országbírót és Bálint esztergomi olvasókanonokot, pécsi választott és megerősített püspököt s királyi alkancellárt, hogy a fehérvári káptalan bizonyosságának a kíséretében, 1375. márc. 5-én, Zaarberen-be kiszállva, miután a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében a birtokot a maga egészében, úgy, ahogyan azt az apácák birtokolják, mások birtokaitól elhatárolták, s nagyságát, terjedelmét, termékenységét és értékét megállapították, annyi földet hasítsanak ki a Kálmán király-féle oklevélben szereplő 54 curia, illetve sessio részére, amennyit méltányosnak ítélnék, annyi szőlőt, hogy a sessiókon élő szőlőműves jobbágyok (homines seu iobagiones ipsas vineas colentes) a munkájukért őket megillető és a saját fogyasztásukhoz szükséges bor mellett minden szőlő után — 60 köbölt tartalmazó — tunella bort tudjanak földesuraiknak szolgáltatni (preter labores eorum et etiam vino pro eorum victus necessario ipsis, ut congrueret, exinde remanente, de singulis vineis singulas tunellas vini, sexaginta videlicet cubulos in se continentes dare valent) s a Konyhaerdő (silva coquine) kivételével annyi erdőt is, amennyire szükségük van; — az esetleg fennmaradó három ekealjnyit és 60 holdat, továbbá két szőlőt, egy erdőt, a Balatonon halászatot, a falu (Zaarberen) jobbágyosrában (in ordine iobagionali) két curiát, illetve sessiót s nekik megfelelő földet a veszprémi káptalannak; a további maradékból pedig hat ekealja földet, három rétet, három szőlőt, egy ligetet és két sessiót a (felperes) nemeseknek jelöljenek ki, minden esetben a felek által a revisio

¹ Krit. jegy. 21. (Hamis.)

² Krit. jegyz. 386.

³ Krit. jegyz. 2051.

⁴ Wenzel V. 176.

⁵ Krit. jegyz. 298.

alkalmával bemutatandó okleveleik alapján, s egyikük ellentmondását (de másokét) sem méltatva figyelemre, iktassák be őket a nekik kiosztott birtokrészek birtokába. — A per többszöri halasztás, majd nádor-váltás után, 1383. máj. 1-én került Garai Miklós elé. Mivel az apácák nem jelentek meg, a káptalan ügyvédje, Sebestyén fia Mihály pedig azt jelentette, hogy az Imre nádor által 1375. márc. 5-re rendelt végrehajtás eddig azért, mert Szepesi Jakab volt országbíró s Bálint püspök különféle királyi megbízatásai (regiis negotiis occupati) miatt nem értek rá, nem történt meg, — az apácákat (három márkára) megbírságolva 1383. aug. 1-re, új ítélethozatal céljából, ítélszéke elé idézi, s ennek megtörténtéről a fehérvári káptalantól kér jelentést.¹

Hártyán, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Sárberén 13.

789.

1383. jún. 26. (Bude, f. VI. p. nat. Joh. bapt.)

Erzsébet királyné, — mivel Zabady-i György fia Pál és Henchaz-i György fiai: Lukács, Péter és Jakab bejelentették, hogy nemesek és más conditiójú emberek földjeivel elegeyesen (mixtum) birtokolt Szentkirályszabadjabeli (in Zabady sancti regis) birtokrészüket mások birtokaitól el akarják különíteni, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy a kijelölt királyi emberek egyike, a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, az elhatárolást végrehajtsa, s nevezetteket annak birtokába beiktassa, az esetleges tiltakozókat pedig, megfelelő határidőre, a király elé idézze.

Bubek Imre országbíró 1386. jún. 20-i oklevelében. — Vk. m. lt. Szentkirályszabadja 8.

790.

1383. jún. 29. (Bude, in f. Petri et Pauli.)

Szécsi Miklós országbíró előtt Lukács fia Jánosnak a fia: Wezprim-i György a kezén levő veszprémi örökölt birtokának a felét, továbbá Bosok-i és Kaald-i (inter Byssenos in commetaneitate villarum Zenthagata, Hurchuk et Hatwan) szintén örökölt, de idegenek által elfoglalva tartott birtokainak a felét, (melyeket a püspöknek a saját költségén kell visszazereznie), lelke üdvéért Benedek veszprémi püspöknek és egyházának adományozza azzal a fogadalommal, hogy: ha fiúörökös nélkül halna meg, akkor az említett birtokok másik felét is reá fogja hagyományozni; a püspök viszont megígéri, hogy a magának fenntartott veszprémi része birtokában a valódi nemes-ség címén (vere nobilitatis titulo) fogja őt megtartani és oltalmazni.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Veszpr. oppid. 35.

¹ A hosszúra nyúlt per további szakaszaiban Imre nádor 1374. okt. 6-i ítéletét igyekeznek érvényre juttatni, — így 1385/86-ban (a fehérvári káptalan oklevele), 1388-ban (Vk. m. lt. Sárberén 14.) stb., s ezen az alapon hoz végleges ítéletet István nádor 1389. nov. 7-én. (U. o. Sárberén 16.) Ld. még: Zsigmondkori oklevéltár I. 1040.

791.

1383. júl. 24. (V. citationis/f. II. a. Marie Magd.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Erzsébet királyné parancsára kiküldte Bessenyo (Bissenum) Miklós karpapot, s kíséretében Chatar-i Domonkos, 1383. júl. 20-án, a veszprémmegyei Szentkirályszabadja (Zabady sancti regis) nevű birtokra kiszállva, a Zabady-i nemeseknek s a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében Zabady-i György fia Pál birtokrészét, — nevezetesen azt a sessióját, amelyen lakik, a nagyatyja által a Szt. Kereszt tiszteletére emelt s a Zabady-i Szentkirály-egyház mellett álló kő-kápolnát, szőlővel és gyümölcsösseel (cum pomerio et vinea), a sessiójával átellenben fekvő két jobbágytelket 9—10 helyen fekvő 20 holdnyi trágyázott földdel, két holdnyi kaszálóval és három kaszálórészecskével,¹ továbbá három hold földet Zabady falu nyugati részének a sessio-sorában (in occidentali parte ville, in ordine sessionum a parte aquilonari), északfelől Gergely fiainak: Jánosnak és Lőrincnek, délről pedig István fia Sebestyénnek, Zabady-i nemeseknek a telkei között, másik három holdat szintén a falu nyugati végén s ugyancsak a sessio-sorban, a Felkuth nevű helyen s a falu felől István fia Tamás, nyugatfelől pedig István fia György telkeitől határolva, egy sessiót a falu közepén a mellett a sessio mellett, amelyet Pál mester a veszprémi káptalannak ajándékozott, s amelyen most Miklós kovács jobbágy él, a falu határában pedig mintegy 32 helyen összesen 258 hold szántóföldet² s egy Berk nevű liget (nemus) felét, gyümölcsfákkal, egy holdnyi terjedelemben, — a plébánia-templomot, az erdőt,³ a legelőket s a szántatlan földeket (terras campestras) továbbra is közös használatban (pro communi usu) hagyva — a másokétól elválasztotta, s birtokába Hentza-i György⁴ fiait: Lukácsot, Pétert és Jakabot (az oklevélben rendkívül részletesen leírt határok szerint) ellentmondás nélkül beiktatta.⁵ Egyedül csak a Zenyesaadh nevű helyen levő két hold miatt Zabady-i András fia János a saját és fiainak: Bálintnak és Miklósnak a nevében tiltakozott, ezért, aug. 1-re, a király elé idézte őket.

Bubek Imre országbíró 1386. jún. 20-i oklevelében. — V. m. lt. Szentkirályszabadja 8.

¹... cum viginti iugeribus terrarum fimataram, quarum 2 sunt in loco Arkusuth . . . , in . . . loco Kukuchfew . . . 3 iug . . . , . . . in loco Zenesaadh 2 iug . . . , . . . in loco Thothfener 2 iug . . . , . . . in eodem loco Tothfener . . . 3 iug . . . , item pratum seu fenile in loco Kuchieu ad 2 iug . . . , . . . item 2 iug. in loco Berekalia, terram fimataram ad 2 iugera in duobus locis . . . , . . . in loco Komlazo . . . 1 particulam feneti . . . , . . . in eodem loco Komlazo aliam particulam feneti . . . , . . . item alia particula feneti in loco Komlazo . . . , . . . in loco Ozeleu . . . 2 iug . . . , . . . in loco Dyenesdwalch (?) 1 iug . . . , . . . in loco Komacheke . . . 2 iug . . . cum pomerio . . . E földeknek a számszerű felsorolásában líba lehet.

²... 8 iugera terrarum, quorum fines ab oriente ad viam, que de . . . Zabady ad villam Ewrs tendit . . . modicum . . . versus septemtrionem 2 iug . . . versus . . . locum Zyl . . . 4 iug . . . , in eadem terra Zyl . . . 2 iug . . . , . . . in valle Zilua-welgh . . . 2 iug . . . , . . . versus terram Pezyhozow . . . 2 iug . . . , . . . 1 iug. in loco Barsonus, . . . in loco Thathfeneyr 18 iug . . . , . . . quasi a fine dictorum 18 iug . . . , in loco Megyesmezew 32 iug . . . , . . . in loco Zabazo . . . 70 iug . . . (terram seu locum Zabazo quedam silva erecta bene ad 60 iug. terra diffusa választja el), . . . retro locum . . . Magyar . . . 8 iug . . . (. . . a meridiei silva seu rubeta communitatis nobilium de Zabady . . .), in loco Mangyrs . . . 7 iug . . . , . . . in via versus Wesprimium . . . 7 iug . . . , ultra . . . viam . . . ex supposito . . . 4 iug., quorum fines . . . silvam comitatus Wesprimiensis vulgariter spansagh . . . attingunt . . . , . . . in (via) versus villam Zabady 7

792.

1383. aug. 5. (V. inquisit./f. Petri ad vincula.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancslevele értelmében kiküldte Kis János kanonokot, s kíséretében Jutas-i Domonkos, 1383. aug. 1-én, Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy a néhai Konth Miklós nádor fia: Bertalan mester, — Zambo (dictus) Miklós mester királyi tárnokmester ítélőmesterének (prothonotarius): Mod (dictus) Mihálynak, Zemlyn-i (dicto de Zemlyn) Miklós mester fehérvári kanonoknak és káptalani notariusnak s más fogott bírának a közvetítésével a veszprémi káptalannal kötött (per)egyhésége ellenére, júl. 2-án a káptalan Tuzuktelek nevű birtokán levő malmaiból elhurcoltatván a malomköveket és vasakat (lapides molares et ferramenta) a malmokat tönkretette, s miután a káptalan azokat nagy költséggel helyreállította, júl. 25-én, Peeth-i birtokán élő jobbágyával és famulusával: Mihály fia Antallal a Fehérvárról és a környék falvaiból örlés végett gabonával megrakodva (bladis oneratos) érkező öt szekeret visszairányított, s megtiltotta az embereknek, hogy a káptalan említett malmaiban öröltesse nek, molnárukat: Zarka (dictus) Mihályt pedig bántalmaztatta; júl. 3-án a káptalan két Tuzuktelek-i jobbágyát — javaikkal és ingóságaiikkal — a saját Peeth-i birtokára telepítette át, s nemsokára az említett egyesség megkötése után az egyház szóbanforgó birtokának hivatalosan felállított új határjeleit leromboltatta, és a folyó esztendőben ottan termett füvet lekaszáltatta, a maradékot pedig Peeth-i jobbágyainak az állataival lelegeltette; végül — noha ezen hatalmaskodása előtt engedélye volt arra, hogy a Tuzutelek-i birtokon a saját jobbágyai által használt irtásokat bevessék — most már, az irtott földeken kívül az ottani szántóföldekből is sokat felszántatott (et licet ad instantiam petitionis... magistri Bartholomei capitulum Wesprimense ante predictam irrogationem hoc annuisset, quod nouella, que prius iobagiones... magistri Bartholomei intra limites... possessionis Tuzuktelek habuissent de licentia... capituli... seminarent, tamen eo non obstante... magister Barthalomeus non solum dicta nouella per iobagiones suos..., verum etiam quamplures alias terras arabiles... capituli in eadem possessione Tuzuktelek... fecisset perarari).

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kálóz 11.

iug., quorum fines ad locum Magyal... tendunt..., recto... in eadem via 4 iug..., ..., ultra... versus... villam Zabady... 2 iug..., ..., prope ipsam 2 iug..., ..., ultra dictam viam... 1 iug..., ..., sub silva... comitatus... in loco Gybmezeh... 8 iug..., ..., in loco Kysmezeud 2 iug..., ..., in... via versus... villam Zabady... 2 iug..., ..., in... via de villa versus locum Gysmezed... 2 iug..., ..., in via... per longitudinem... ab orientis... 2 iug..., ..., in loco Cheer... prope villam... 8 iug..., ..., in loco Berkenie... 1 iug..., ..., prope aliam viam... de Zabady versus villam Keer... 7 iug..., ..., in loco Boromsekchyn 4 iug..., ..., in loco Josak-teteu 2 iug..., ..., ultra viam a meridie 2 iug., ipsorum fines versus... fontem Rutheg-haz..., ..., in loco Sombokos... 7 iug..., ..., sub via medietatem cuiusdam nemoris... Berk... cum arboribus fructiferis... iacentibus bene in terra ad spacium 1 iug...
³ A 2. jegyzetben lévő erdő csak határvonalat jelent, tehát nem tartozik a birtokhoz.

⁴ Ez az eljárás nem csupán egyszerű birtokellátásról, hanem (u. l.) az örökös nélkül álló Zabady-i György fia Pál mester még életében átadja ingatlanát törvényes oldalági örökösöknek.

⁵ Az átiró oklevélben: de Hemhaza, vagy inkább: de Henczhaza.

793.

1383. szept. 17. (Budé, f. V. p. exalt. crucis.)

Erzsébet királyné Benedek veszprémi püspöknek a panaszára, hogy Ratholth-i János fia Gyula az elmúlt évben és a korábbi esztendőben egyházának Kezy-i birtokáról elszántott, és szőlőiben is tett erőszakos foglalást, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy a felsorolt királyi emberek egyike Zala megyében nyomozva a való tényállást megállapíthassa, s Gyulát a királyi bíróság elé idézhesse.

A fehérvári káptalan 1383. szept. 25-i jelentésében. — Vp. It. Kezi in comit Zaladiensi 11.

794.

1383. szept. 19. u.¹ (.../f. VI. a. Mathei.)

A zalai konvent jelenti Mária királynőnek, hogy Szécsi Miklós országbíró rendeletére kiküldte Miklós litteratust, s kíséretében Chatar-i Domonkos Isabor-i László mestert, Rayk-i Pál fia Mihályt, Miklós fia Pétert, Fábiánt, István fia Imrét, Rayk-i János fia Bálintot, Pacha-i Miklós óbudai örkanonokot és Zenthmartun-i János fia Pétert, mivel az egyház zalamegyei Dusnuk nevű birtokára vonatkozó okleveleiket nem voltak hajlandók Benedek veszprémi püspöknek a rendelkezésére bocsátani, okt. 6-ra a király elé idézte.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1383. dec. 16-i oklevelében. — Vp. It. Dusnuk 2.

795.

1383. szept. 25. (IV. inquisit./quind. nat. virg.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy parancsára kiküldte Mihály mester kanonokot, s kíséretében Chatar-i Domonkos, szept. 22-én, Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Ratold-i János fia Gyula a veszprémi püspökség Kezy-i birtokából az elmúlt évben és a korábbi esztendőben elszántatott, és szőlőiben is tett hasonló erőszakos foglalást, ezért, okt. 6-ra, a király elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Keszi in comit. Zaladiensi 11.

796.

1383. szept. 28. (VII. inquisit/quind. nat. virg.)

A pannonhalmi konvent jelenti Mária királynőnek, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Imre papot, a Vosyan-i (?) plébánia rectorát, s kíséretében Beke fia László szept. 22-én Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Ratold-i János fia Gyula a püspök Kezeu nevű birtokáról a jelen esztendőben és az elmúlt években elszántatott, és szőlőit is erőszakkal elfoglalta.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Kezi in comit. Zaladiensi. 3.

¹ Szept. 19-én történt a perbehívás.

797.

1383. okt. 20. (Jaurini, vigesimo die mensis Oct.)

Vilmos győri püspök, mivel az ő egyházmegyéjében levő Kernie-falubeliek a veszprémi egyházmegye területén is vetnek meg aratnak, és fordítva : a veszprémi egyházmegyei Dod-falubelieknek a győri egyházmegyében is vannak földjeik, — káptalanja hozzájárulásával olyképpen egyezik meg Benedek veszprémi püspökkel, hogy mindkettejük tizedszedői egymás területén szabadon szedhetik a tizedet.

Hártyán, 2 függőpecsét szalagjával. — Vp. lt. Decimae episcopales 20.

798.

1383. nov. 25. e.¹

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi káptalannak s a veszprémvölgyi Mária-monostornak a Palaznok és Chopak birtokokkal kapcsolatos perében hozott döntése értelmében² meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki embereit, hogy kíséretükben a királyi megbízottak az említett birtokokra kiszállva, azokat határolják el, majd — miután egy teleknek a hosszát és nagyságát (a cubiculariusi és magistrális sessiók kivételével) megállapították, mérjék ki a szükséges telkeket, s valamennyit a földdel, malmokkal, szőlőkkel és 40 szekérré való szénát termő réttel együtt a káptalan részére iktassák ;³ majd ugyancsak Polaznok-on a II. András királytól és Turul ispántól kapott telkeket mérjék ki, s az ott szokásos mennyiségű tartozékkal együtt, az apácák esetleges tiltakozására való tekintet nélkül, szintén a káptalan részére iktassák, a maradék birtokába viszont a Mária-monostort vezessék be, ha a káptalan részéről nem történik ellentmondás, tiltakozás esetén pedig állapítsák meg a különbözet nagyságát, minőségét és értékét. A végrehajtásról szóló jelentést 1384. jan. 13-ra kéri a királynőnek megküldetni.

Szécsi Miklós országbíró 1384. jan. 28-i (Vk. m. lt. Paloznak 37.) és Imre nádor 1388. febr. 18-i (u. o. Paloznak 42.) okleveleiben tartalmilag átírva.

799.

1383. nov. 25. u.⁴

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Szécsi Miklós országbíró ítéletlevele és parancsa értelmében a veszprémi káptalan részére Temes-i Mihály mestert, a veszprémvölgyi apácák részére pedig másik Mihály mestert, kanonokokat jelölte ki biznyságul, s kíséretükben a mind a két fél részére a királyi curiából kiküldött Simon mester litteratus, a királyi curia notarius, 1383. nov. 25-én kiszállt Paloznok és Chupak birtokokra, s a szomszédoknak és határos birtokosoknak, továbbá az apácák képviselőjében megjelent Kowago Wrs-i Tyba fia Mihálynak és a veszprémi káptalan meg-

¹ 1383. nov. 25-én volt a kiszállás.

² Id. a Szécsi Miklós országbíró 1384. jan. 28-i okleveléről szóló regesztát.

³ Ezek az I. László 1082-i (hamis) privilégiumának adatai.

⁴ 1383. nov. 25-én volt a kiszállás.

bízottainak, Péter mester és Domonkos mester kanonokoknak a jelenlétében a két birtokot elhatárolták, s amikor (a megítélt) hat ekealjnyi földet ki akarták hasítani, a felek azt kívánták, hogy előbb a falvak telkeit mérjék ki, ami azonban nem ment simán, mert amikor Palaznak-on egy nagyobb telkeknek a megméréséhez láttak, az apácák ügyvédje kijelentette, hogy ez nem egy, hanem két telek, s ha ennél maradnak, akkor távozik, ezért más telken végezték el a mérést, s eredményeképpen összesen 26,5 telket találtak (köztük egy a Bel-i apáté, egy a Hantha-i préposté s egy az ottani plébániáé). Innen Chupok faluba mentek, ott azonban nem értek el eredményt, mert az apácák ügyvédje kijelentette, hogy túl nagyra mérik a telkeket, s eltávozott.

Szécsi Miklós országbíró 1384. jan. 28-i (Vk. m. lt. Paloznak 37.) és Imre nádor 1388. febr. 18-i (u. o. Paloznak 42.) okleveleiben tartalmilag átírva.

800.

1383. dec. 15.

A somogyi kovent előtt Noghberen-i Pál fia János a veszprémi káptalan megbízásából Bessenyő (Bissenum) Mátyást, Wgal-i György fia Jánost és Jutas-i Jánost valamint jobbágyaikat eltiltja az egyház Chaba-i és Ochman-i részirtokainak a használatától. Hazai okmt. V. 163. (Vk. m. lt. Csaba 16.)

801.

1383. dec. 16. (in Wysegrad, XXXVII. termini/XXXVI. oct. Michaelis.)

Szécsi Miklós országbíró megtekintvén a Benedek veszprémi püspök ügyvédje: Péter mester veszprémi kanonok által 1383. nov. 10-én bemutatott okleveleket (két hiteleshelyi jelentés, egy perhalasztás s egy bírság-és ítéletlevél), minthogy a megidézettek még egyszer sem jelentek meg, meghagyja a zalai konventnek, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a megnevezett királyi emberek valamelyike Miklóst, Pétert, Fábiánt, Bálintot és Zenthmartun-i János fia Pétert, mivel az egyház zalamegyi Dusnuk nevű birtokával határos birtokaikra vonatkozó okleveleiket nem voltak hajlandók Benedek veszprémi püspöknek a rendelkezésére bocsátani, 1384. jan. 13-ra a királynő elé idézze.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Dusnuk 2.

802.

1384. jan. 27. (f. IV. p. convers. Pauli.)

A fehérvári káptalan előtt Chayagh-i Zerye fia Balázs, kinek személyazonosságát György Zeryebakanya-i nemes, János fia Chereph (dictus) István, Tót (sclavus) Iván, a fehérvári egyház jobbágya (iobagio noster) és Benedek szijgyártó (corrigiator) fehérvári polgár, — igazolták —, mivel fiúörököse nincsen, feleségének: Katalinnak a beleegyezésével, bárhol levő minden birtokjogát, nevezetesen pedig Chayag-i és Énygh-i birtokrészeit és tartozékait, Benedek veszprémi püspöknek s általa a veszprémi egyháznak adományozza.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vp. lt. Chajág 1.

803.

1384. jan. 28. (in Wyssegrad, XVI. termini/oct. epiph.)

Szécsi Miklós országbíró a veszprémi káptalannak s a veszprémvölgy Mária-monostornak a Palaznok és Chopak birtokokkal kapcsolatos (1381. óta) folytatott perében 1383. máj. 16-án hozott ítéletében (majd. nov. 25. e.) a perelt földek elhatárolását, sessióinak a kimérését és tartozékaival együtt a felek javára való iktatását rendelte el. 1384. jan. 13-án Tyba fia Mihály az apácák és Péter mester kanonok a káptalan képviselőjében benyújtották a fehérvári káptalannak az 1383. nov. 25-i végrehajtásról szóló (nov. 25. u.-i) jelentését. Mivel ez az apácák ügyvédjének a hibájából eredménytelenül végződött, az országbíró a monostort, mint felperest, hat márka bírsággal sújtja, a Palaznok-i sessiók ügyének kivételével az eljárásnak 1384. okt. 13-án való megismétlését rendeli el, a róla szóló jelentést, okt. 20-ra, a fehérvári káptalantól kérve.

Csonka, több helyen rongált hártján, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Paloznak 37. Tartalmilag átírta Szécsi Miklós országbíró 1384. dec. 10-én (u. o. Paloznak 42.), István nádor 1388. febr. 18-i oklevelében.

804.

1384. febr. 1. (VI. inquisit./f. IV. p. convers. Pauli.)

A pannonhalmi konvent a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében jelenti Mária királynőnek, hogy bizonyosságának: Imrének, Olsuk-i temploma rectorának a kíséretében Lőrinc fia Lőrinc a veszprémi káptalan zalamegyei birtokain nyomozva megállapította, hogy Garai Miklós nádor ítélőmesterének: Bakounak a viceofficiálisai: a Tót (sclavi) Balázs és Benedek, Kolon-i officálisok, a káptalan Garabonch nevű birtokán tartózkodó János litteratus lovát elvezették és Porga Domonkosnak és Pál fia Miklósnak, Kolon-i villicusoknak adták át, az utóbbiak pedig a káptalan Vylak falubeli két jobbágyát nyílt úton teljesen kifosztották.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Garaboncz 11.

805.

1384. febr. 18. (in Visegrad, II. termini/XXXVI. oct. epiph.)

Szécsi Miklós országbíró, mivel Toruey-i Vgrin fia Miklósnak a fia: István és társai Benedek veszprémi püspök ellenében sem I. Lajos király (1381. szept. 17-i) perbehívó parancsára 1381. nov. 8-án, sem az országbíró (1381. dec. 9-i) idézésére 1382. jan. 13-án nem jelentek meg, ismételten megbírságozza, s a püspök procuratorának: Péter veszprémi kanonoknak a kívánságára 1384. máj. 1-re harmadszor is megidézi őket, a fehérvári káptalantól kérve erről jelentést.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Lula 6.

806.

1384. máj. 10. (in Vissegrad, X. termini/oct. Georgii.)

Szécsi Miklós országbíró, — miután ítélőszéke előtt 1384. máj. 1-én Benedek veszprémi püspök képviseletében Péter veszprémi kanonok bemutatta a fehérvári káptalannak az Erzsébet királyné (1383. szept. 17-i) parancsára lefolytatott nyomozásról és perbehívásról szóló (szept. 25-én kelt) jelentését, és jogszolgáltatást kért, — Rathat-i János fia Gyula ügyvédje: Pál fia Mihály kijelentette, hogy megbízója nem foglalt le földet és szőlőt a püspökség Kezy-i birtokából, de ha a püspök mégis azt tartja, törvényes úton foglaltassa vissza és iktattassa magának őket, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike, júl. 8-án, a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében elhatárolhassa és megbecsültesse a vitás földeket, kaszálókat és szőlőket, majd visszafoglalva őket, birtokukba iktassa a püspököt, ha pedig az alperesen kívül más is tiltakoznék, aug. 1-re idézze meg azokat is a királyné elé.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kezi in comit. Zaladiensi 4.

807.

1384. jún. 27. (Bude, in f. Ladislai regis.)

Erzsébet királyné Benedek veszprémi püspöknek a panaszára, hogy Pelyske-i Akus fia László mester az egyház veszprémmegyei Strak nevű földjéért, amelyet bérel (pro censu annuali conservaret), már régóta nem fizeti a bért, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a megnevezett királyi emberek valamelyike felszólítsa a bérlőt tartozása teljesítésére, ellenkező esetben pedig a királynő elé megidézze.

A fehérvári káptalan 1384. júl. 17-i jelentésében. — Vp. lt. Sark 1.

808.

1384. jún. 27. (Bude, in f. Ladislai regis.)

Garai Miklós nádor Benedek veszprémi püspök azon bejelentésére, hogy ügyvédje az örökös hátrahagyása nélkül elhunyt Sámson fia István Fyred-i részbirtokával kapcsolatos perében felhatalmazása nélkül vállalt okleveles bizonyítást (instrumenta exhibere assumpsisset), — úgy határoz, hogy az ország szokása szerint hat márka bírságpénz lefizetése mellett az ügyvédi kijelentés visszavonható (responsonem... procuratoris cum gravamine sex marcarum... de iure et iuxta regni consuetudinem... revocare posse).

Mária királynő 1385. jan. 24-i ítéletében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Füred 1.

809.

1384. júl. 17. (V. evocationis/in f. Margarethe.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Erzsébet királyné (jún. 27-i) parancsára kiküldte Lőrinc karbeli clericusát, s kíséretében Chatar-i Domonkos júl. 13-án felszólította Pelyske-i Akus fia László mestert, fizesse meg Benedek veszprémi püspöknek a veszprémmegyei Sark nevű püspöki birtok bérösszegét, s mivel ezt megtagadta, aug. 1-re, a királynő elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Sark 1.

810.

1384. júl. 31. (dom. a. f. Petri ad vincula.)

A veszprémi káptalan előtt, — mivel Zabady-i György fia Pál Zabady-i birtokrészének Benedek veszprémi püspök testvéreinek (fratres carnales), György fiainak : Lukács, Péter és Jakab mestereknek a részére való elhatárolása és iktatása ellen Zabady-i András fia János a saját és fiainak : Bálintnak és Miklósnak a nevében tiltakozott, s ezért, de más ellentéteik miatt is a királyi curiában sokáig perlekedtek, — fogott bírák közvetítésével a következőképpen egyeznek ki : a tiltakozás alá eső és Zenyasaad nevű helyen levő négy hold földből három holdat megtart magának György fia Pál és György három fia, egy holdat s a Kuthfeu nevű helyen levő két holdat pedig átengedik András fia Jánosnak és fiainak ; a perükkel kapcsolatos okleveleiket megsemmisítik és kölcsönösen elengedik egymásnak azt az esküt is, amelynek aug. 26-án, a veszprémi káptalan előtt való letelésére, Gergely fia Pál és András fia János kötelezték magukat.

Bubek Imre országbíró 1386. jun. 20-i oklevelében. — Vk. m. lt. Szentkirályszabadja 8.

811.

1384. szept. 13.

A győri káptalan előtt György mester veszprémi kántorkanonok a káptalan nevében tiltakozik Babona-i Bissenus Mátyás eljárása ellen, aki 1383-ban, ismételt tiltakozás elenére, az egyház Chaba nevű birtoka szántóján két jobbágytelket létesített (duas sessiones iobagionales construi et ordinari fecisset), s rájuk jobbágyokat telepített, ottani szőlőjét és Ochman nevű birtokán levő nyolc falcastrumnyi rétjét, korábban pedig 20-nál több szőlőt meg szántórészeket, erdőt és rétet foglalt el a káptalantól, ott lakó jobbágyait pedig kizárta az erdőhasználatból, amiért az egyház birtokai pusztulásnak indultak (desolate haberentur). Hazai okmt. IV. 221. (Vk. m. lt. Csaba 11.)

812.

1384. szept. 29. (Wesprimii, III. prohibitionis/in f. Cosme et Damiani.)

Veszprém megye hatósága Mária királynőnek a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsára kiküldte Jutas-i Tamás fia Miklós szolgabíró, aki szept. 27-én a néhai Konth Miklós nádor fiait : Miklóst és

Bertalant, továbbá anyjukát, várnagyaikat, officiálisaikat és Peeth-i jobbágyaikat eltiltotta a veszprémi káptalan Tuzuktelek és Kaloz nevű birtokainak és a Peetuize-n levő két malmához tartozó legelőföldeknek a jogtalan használatától.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Kálóz 12.

813.

1384. szept. 29. (III. inquisit./f. III. a. Michaelis.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti Mária királynőnek, hogy a veszprémi káptalan részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte Mihály karbeli clericusát, s kíséretében Chatar-i Tamás (?) fia Domonkos 1384. szept. 27-én Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy a néhai Konth Miklós nádor fiai: Bertalan és Miklós s anyjuk, a Peyth-i birtokrészükön élő Antal és Márk nevű jobbágyaikkal a káptalan ottani, a Peythuize-n levő két malma környékén levő és legelőül szolgáló földjéből nem csekély darabokat elfoglaltattak, felszánttattak és bevettettek, s ezáltal a malmok pusztulását idézték elő; emellett várnagyaik és officiálisaik: Kis (parvus) Imre és Tamás, jobbágyaikkal, az említettekén kívül Kybol (dictus) Tamással és az Inata-n lakó Bees Péterrel, az elmúlt két esztendőben különféle erőszakos cselekményeket követtek el: rongálták a két malmot, elvitték vasaikat, megsebesítették molnáraikat, az öröltetőket szétkergették, barmaikat elhajtották, minek következtében a malmok csaknem teljesen megsemmisültek, s a káptalan mintegy 200 aranyforintnyi (ducentorum florenorum auri vel circa) kárt szenvedett; legutóbb pedig (szept. 14-én) az egyház egyik jobbágyát: Peyth Imrét (dictum Peyth) halálra sebesítették.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Péth 12.

814.

1384. okt. 20. (VIII. termini/quind. Michaelis.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Szécsi Miklós országbíró rendeletére, a veszprémi káptalan és a veszprémvölgyi Mária-monostor birtokperében (1384. jan. 13-án) hozott ítélete értelmében a káptalan részére Zemlyn-i Miklós mestert, az apácák részére pedig zselici (de Siliszio) Jánost, kanonokokat küldte ki bizonyosságul, s kíséretükben, a királyi curia speciális megbízottja: Simon notarius, okt. 13-án, Palaznuk-ra szállt ki, s a szomszédoknak és határos birtokosoknak valamint a káptalan képviselőjében megjelent András Segusd-i főesperesnek, György kántorkanonoknak, továbbá az apácamonostort képviselő Zabady-i Pál fia Bricciusnak és Juthas-i Miklós szolgabíráknak (iudices) a jelenlétében, a birtokot, a korábbi becsléshez képest rajta még két sessionális helyet találva, az eredeti becslés szerint hagyták meg; ¹innen Chopak birtokra tértek s ott, ugyancsak a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében, a korábbi becslésnek megfelelően 38,5 sessionális helyet számoltak meg, mégpedig kettőt a szántóföldeken,

¹ in primaria mensuratione reliquissent ac insuper in ipsa duo loca sessionalia reperissent.

a többi a faluban ; ezután mind a két birtokot elhatárolták, s a szántóföldekből egy ekealjnyit királyi mértékkel mértek ki, a másodikat, a szántóföldekből és szőlőkből állót s még további négy ekealjat — fogott bírák bevonásával — köves, cserjés és eresztvényes helyeken fekvőt, szemrevételezéssel mértek ki, majd mind a két birtokot, összesen 65 sessionális hellyel, 40 szekérre valót termő réttel, malmokkal, 47 szőlővel, erdőkkel, cserjésekkel és egyéb tartozékaikkal, — elkülönítve belőlük a mások részét, ellentmondás nélkül, a veszprémi káptalan részére iktatták ; végül pedig, miután megállapították, hogy egy sessionának azon a vidéken 12 hold szántóföldje szokott lenni, annak a 22 sessionának a használatára, amelyeket az ítéletlevél szerint II. András király¹ és Turul ispán² adott a káptalannak, az említett két birtok határain belül levő földből egyenkint 12 hold földet és egy szőlőt hasítottak ki és iktattak a káptalannak ; amikor pedig az ítéletlevélnek megfelelően a Fayz birtok felőli s a Chopak faluból Veszprémbe vezető út mentén fekvő és királyi mértékkel 40 holdra becsült maradék birtokába az apácamonostort akarták beiktatni, a káptalan ügyvédje tiltakozott.³

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — V. m. lt. Paloznak 38. Tartalmilag átirva Szécsi Miklós országbíró 1384. dec. 10-i, Imre nádor által 1388. febr. 18-án átirat oklevelében. (U. o. Paloznak 42.)

815.

1384. nov. 29.

Az esztergomi káptalan bizonyítja, hogy Benedek veszprémi püspök képviselőjének, Benedek esztergomi kanonoknak és budai főesperesnek a kérésére kiküldte notariusát : Péter mestert, s kíséretében az óbudai Mária-apácamonostor Thynnye nevű falujának valamennyi hospese vagy népe, nov. 27-én, a helybeli Szt. Jakab-templomban esküjükkel erősítve ígérték meg a főesperesnek, hogy az apácák ellen az apostoli szentszék előtt indított perének a befejezéséig terjedő időben is megadják a püspöknek az őt megillető tizedet. Mon. Rom. Vespr. IV. 359. (Vp. lt. Decimae episcopales. 16.) Említi : Pest vm. 95., de nem a veszprémi püspökkel, hanem az esztergomi érsekkel kapcsolatban. Az oklevél felsorolja a falu lakosait, kik között iparosok is szerepelnek.

¹ Krit. jegyz. 340.

² Krit. jegyz. 320.

³ Az 1383. máj. 16-i ítéletlevél, a nov. 25. e-i parancslevél, az 1383. nov. 25. u.-i jelentés, az 1384. jan 28-i, az eljárást megisméltető parancslevél, s a reá beküldött 1384. okt. 20-i fehérvári káptalani jelentés adataiból az állapítható meg, hogy az országbíró a veszprémi káptalan által bemutatott I. László kir. 1082-i (Krit. jegyz. 21.), a II. András által megerősített Turul ispán-féle 1217-i (u. o. 320.), továbbá II. András 1217-i (u. o. 340.) és 1222-i (u. o. 386.) oklevele alapján hozta meg ítéletét. A 6 ekealja föld, 65 sessio, 47 szőlő, 40 szekérre valót termő rét, malmok u. i., némi eltéréssel, ebben a 4 oklevélben foglaltakból tevődnek össze : az 1082-ben szerepel 6 ekealja föld, 46 szőlő, 40 szekérre valót termő rét, 3 malom, 22 szőlőműves, 16 jobbágy, 4 cubiculariusi és 2 magistrális szőlőműves mansio (összesen 44 mansio) ; Turul ispán adott 10 mansiót, II. András pedig 1217-ben 3, 1222-ben 6 mansiót, mindez összesen 65 mansio, tehát annyi, amennyiről az 1384. okt. 20-i jelentés beszámol. — Ld. még : Zsigmondkori oklt. I. 264.

816.

1384. dec. 6. (in f. Nicolai.)

Mária királynő, szolgálataiért, étekfogómesterének: Vesen-i Domonkos fia László mesternek megengedi, hogy a tulajdonát képező s a királynéi Barnag birtok területén levő Zabad nevű hegyen más jogának a sérelme nélkül várat vagy másfajta erődítményt (castrum seu fortalitium) építsen, s azt ő és örökösei szabadon birtokolják.

Kaplai János országbíró 1394. jún. 13-i parancslevelében és 1394. nov. 14-i ftéletlevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Kis Pécsely 4. és 5.

817.

1384. dec. 10. (in Wysegrad, XVI. quind. Martini.)

Szécsi Miklós országbíró, mivel a veszprémi káptalannak a veszprém-völgyi Mária-monostor ellen folytatott Palasnik-i és Chopak-i birtokperében a jan. 28-án elrendelt s a fehérvári káptalan okt. 20-i jelentése szerint okt. 13-án végrehajtott birtokelhatárolás és iktatás a káptalan képviselőjének a tiltakozása miatt nem sikerült maradék nélkül, és ügyvédjét sem küldte el a nov. 25-i tárgyalásra, perhalasztást rendel.

Bubek István nádor 1388. febr. 18-i oklevelében tartalmilag átírva. — Vk. m. lt. Paloznak 42. István nádor a Szécsi Miklós országbíró által elrendelt eljárást folytató, a káptalan kérésére, az apácákat féltészéke elé idézteti.

818.

1384. (Bude, in...¹)

Mária királynő meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike Veszprém megyében nyomozva megállapíthassa, igaz-e, hogy a néhai Konth Miklós nádor fiai: Bertalan és Miklós jobbágyaikkal elpusztították a veszprémi káptalannak a Peythuize-n levő két malmát,² várnagyaik és officialisaik pedig (egyéb kártevés mellett) az egyház egy jobbágyát megsebesítették, — igenlő esetben pedig a királynő elé idézze meg őket.

A fehérvári káptalan jelentésében. — Vk. m. lt. Péth 10.

819.

1384.³

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy bizonyosságának a kíséretében Juthas-i Dénes Veszprém megyében nyomozva megállapította, hogy a veszprémi káptalannak a parancslevelben foglalt panasza helytálló, s ezért a néhai Konth Miklós nádor özvegyét és fiait: Bertalant és Miklóst, a királynő elé idézte.

Csonka, erősen rongált papíron. Vk. m. lt. Péth. 10.

¹ A jelentés csonka volta miatt pontos kelte nem állapítható meg. Az évszám utolsó számjegye: Quarto vagy quinto.

² A két malom elfoglalása 1374-ben történt. (Vk. m. lt. Péth 6.)

³ Csonka volta miatt pontos kelte nem állapítható meg. A parancslevel alapján éve: 1384.

820.

1385. jan. 12. (Bude, f. V. p. epiph.)

Mária királynő a veszprémi káptalannak a panaszára, hogy Kowachy-i Petycz fia László, Bedech fia Tamás, Saar-i Péter és Damján s a Peeth-i népek valamennyien az egyház Premarton-i, Peethkalwz-i és Thwzukthelekebeli birtokaiból föld-, erdő- és kaszáló részeket vettek el és ismételt tiltakozása ellenére erőszakosan elfoglalva tartanak, — meghagyja a fehérvári káptalannak, küldje ki bizonyosságát, s kíséretében a megnevezett királyi emberek valamelyike állapítsa meg a tényállást, az erőszakos foglalókat pedig tiltsa el e birtokrészek további használatától.

A fehérvári káptalan 1385. febr. 21-i jelentésében. — Vk. m. lt. Kálóz 13.

821.

1385. jan. 24. (in Wyssegrad, XII. termini/oct. epiph.)

Mária királynő (a specialis praesentia regia bírósága) előtt Benedek veszprémi püspöknek az ügyvédje, — aki a Zeuleus-i Orozlan fia János ellenében a specialis praesentia regia elé azért megidézett megbízóját, mert királyi adományul kapott néhai Sámson fia István Fyred-i részirtokának a felperes javára való iktatása ellen tiltakozott, képviselte — (1384. tavaszán) kijelentette, hogy e birtokrész a püspököt okleveles alapon (instrumentali vigore) illeti meg, s az írást be is fogja mutatni. Mivel a kitűzött határnapon a püspök nem jelent meg, a királynő 1384. okt. 6-ra újra megidézi, majd a felek kívánságára az ügy tárgyalását 1385. jan. 13-ra halasztja. Ekkor a püspök új ügyvédje (Gergely) a rég prókátor allegatióját visszavonja,¹ s kijelenti, hogy Sámson fia István, akinek a földjét Orozlan fia János a királytól adományul kérte, a veszprémi egyháznak nemes jobbágya volt, örökös hátrahagyása nélkül való elhúnytával pedig birtoka visszazállt az egyházra, a király tehát nem adományozhatta jogosan a felperesnek, s mindezt köztanúvallatás útján kívánja bizonyítani, — mire a bíróság kirója a törvényes bíróságot, s 1385. márc. 15-re halasztja a per további tárgyalását azzal, hogy erre a határidőre hozzák el a köztanúvallatás eredményét tartalmazó oklevelet is.

Vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Füred 1.

822.

1385. febr. 20. (IV. inquisit./f. VI. p. Scolastice.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy parancsára kiküldte Kis János mester kanonokot, s kíséretében Chatar-i Domonkos febr. 17-én Veszprém megyében nyomozva a veszprémi káptalan panaszát helytállónak találta, s Kowachy-i Petycz fia Lászlót, Bedecz fia Tamás, Saar-i Pétert és Damjánt s a Peeth-i népeket (populos) eltiltotta az egyház Premarton-i, Peethkalwz-i és Thuzuktheleke nevű birtokaiból erőszakosan elfoglalt föld-, erdő- és kaszálórészek további használatától.

Egy XV. századi másolatban. — Vk. m. lt. Kálóz 13.

¹Ld. Garai Miklós nádor 1384. jún. 27-i oklevelét.

823.

1385. ápr. 12.

A fehérvári káptalan Mária királynőnek. Bizonyosságának a kíséretében a királyi ember megállapította, hogy 1384. őszén a veszprémi káptalan a veszprémi Mária-apácák Chapok, másként Palaznak nevű birtokát erőszakkal elfoglalta, továbbá, hogy a káptalan Kezeu-i jobbágysai az apácák Sandor-i jobbágysainak a Kezeu és Sandor birtokokon levő állatait elhajtották, s csak váltságdíj ellenében adták vissza.¹ Zala vm. II. 212. (V. k. m. lt. Chopak 17. Bubek Imre országbíró 1387. okt. 17-i oklevelében tartalmilag átírva.)

824.

1385. máj. 1. (V. f. V-e p. Georgii.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy parancsára kiküldte bizonyosságát, s kíséretében a királyi ember Tolna megyében nyomozva megállapította, hogy 1384-ben, amikor János fia János egykori Aurana-i perjel Fod-i birtokát a néhai Olivér fiainak: János és Ferenc mestereknek engedte át, ezek a veszprémi káptalan Fanczdana nevű halászhelyét (piscina) erőszakkal elfoglalták, s a birtokot a budafelhevízi (de calidis aquis) keresztetek mesterének adták tovább, aki most is bitorolja (propria auctoritate detinuisse).

Pálóczy László országbíró 1447. márc. 13-i oklevelében tartalmilag átírva. — V. k. m. lt. Fadd 9.

825.

1385. máj. 2. (in Wisegrad, f. III. p. Philippi et Jacobi.)

Szentgyörgyi Tamás ispán országbíró Benedek veszprémi püspök két Nyrrad-i jobbágysának: Antalnak és Ferencnek a panaszára, hogy Ratolth-i János fia Gyula vásárolt szőlőjüket, melyet 16 évig zavartalanul birtokoltak, jogtalanul (contra iuris ordinem) elfoglalta, — meghagyja a pannonhalmi konventnek, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a felsorolt királyi emberek valamelyike megállapítsa a tényállást.

A pannonhalmi konvent 1385. jún. 30-i jelentésében. — Vp. lt. Nyirád 7.

826.

1385. máj. 10. (Wesprimii, in vig. ascens.)

Benedek veszprémi püspök és királynéi kancellár, — János fia Jánosnak, aki eddig a zalamegyei Kezeu-ben (országos) nemes volt (pridem nobilis de Kezu), mivel lelke üdvéért és Szt. Mihály iránt való bizodalmtól vezettette, Kezeu-i örökölt egész birtokrészét a veszprémi püspöknek és egyházának adta, — káptalanja hozzájárulásával a püspökség Vrbeel nevű falujában,

¹ Az 1387. okt. 6-i tárgyaláson a káptalan ügyvédje tagadta a vádat, és köztanúvallatás elrendelését kérte. Mivel az apácák ügyvédje ehhez nem járult hozzá, az országbíró esküt ítélte a káptalan részére.

az István fia Lukács nemes jobbágy telkével határos egész és Mátyás fia Miklós ugyancsak egyházi nemes jobbágy telkével délfelől szomszédos fél telket, a hozzá szorosan csatlakozó kerttel (unacum orto dicte sessioni integre annexo), egy falcastrumnyi réttel és minden egyéb tartozékukkal, köztük 14 helyen összesen 45,5 hold szántófölddel¹ és a püspök Vrbeel-i nemes jobbágyai közösségének az erdejében levő (in silva communitatis iobagionum ecclesie nostre nobilium commorantium in Vrbeel) öt falcastrumnyi réttel, az egyház birtokjoga címén és szavatossági biztosítékkal (sub nomine ecclesie) örökre adományozza olyképpen, hogy nevezett János, valamint örökösei e sessiók után censust és collectát nem fizetnek, más szolgáltatokra sincsenek kötelezve (censum, collectas seu datia nec etiam servitia... dare et persolvere, facere et exhibere teneantur), és mentesek a püspökség Symeg-i várnagyainak és más officiálisainak a joghatósága alól úgy, hogy egyedül a mindenkori püspök ítélkezik ügyekben, ha pedig Benedek püspök vagy püspökségében utódai a megadományozottat és örököseit e sessiók birtokában és szabadságaikban nem tartanak meg, a Kezeu-i birtokrészt kötelesek nekik visszaadni.

Hártyán, 2 függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Gyulakeszi 19.

827.

1385. máj. 23. (in Wyssegrad, III. penthec.)

Mária királynő Benedek veszprémi püspök Nyrrad-i két jobbágyának: Antalnak és Ferencnek a panaszára, hogy t. i. Ratholt-i János fia Gyula a Saska nevű birtok területén vásárolt szőlőjüket, melyet 16 évig zavartalanul birtokoltak, jogtalanul elfoglalta, — meghagyja a veszprémi káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében a megnevezett királyi emberek valamelyike megállapíthassa a tényállást, s Gyulát, Antal és Ferenc ellenében, ítélőszéke elé idézze.

A veszprémi káptalan 1385. jún. 29-i jelentésében. — Vp. lt. Nyirád 7¹/₂.

828.

1385. jún. 29. (II. inquisit./in vig. Petri et Pauli.)

A veszprémi káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Bálint pécsi püspök (Erzsébet királyné kancellárja) pecsétje alatt máj. 23-án kibocsátott parancslevele értelmében kiküldte Mihály papot, a veszprémi egyház Szt. János evangelista-oltárának a rectorát, s bizonyossága mellett Jutas-i Gergely, jún. 28-án, Zala megyében nyomozva megállapította, hogy Benedek veszprémi püspök két Nyrrad-i jobbágyának: Antalnak és Ferencnek a panaszát a valószínűleg megfelelő, s ezért Ratholt-i János fia Gyulát, jún. 29-én, Ratholt-i birtokán, aug. 1-re, bírói széke elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nyirád 7¹/₂.

¹ A földparcellák eloszlása: 2 hold in loco Humoktelek, 2 in loco Almazeer, 1,5 az Vrbeel-i Szt. Miklós-egyháza mellett keletfelől, 1 az előbbi közelében, 1 in loco Chomkurtwyi, 6 a magyarul Nogereztwyn nevű erdő mellett, 16 két út között a Hozyy nevű helyen, 3 az előbbi közelében délfelől, 1 in loco Chyrznye Jaro, 1 in loco Hegben Jaro, 1 Petheu fia Bálint Vrbeel-i egyházi nemes jobbágy kertje mögött mintegy déltől, 6 az Azo nevű helyen egy út közelében, 2 az előbbinek a legvégén és 2 hold in loco Paulhegyben Jaro.

829.

1385. jún. 30. (III. inquisit/vig. Petri et Pauli.)

A pannonhalmi konvent jelenti Mária királynőnek, hogy Szentgyörgyi Tamás országbíró (máj. 2-i) parancsára kiküldte Mihály papot, az Alsók-i plébánia káplánját, s kíséretében Beke fia László, jún. 28-án, Zala megyében nyomozva, és főképpen a Saska birtok szomszédainál és határosainál tudakolódva megállapította, hogy Benedek veszprémi püspök Nyrrad-i két jobbágyának a panasza a valóságnak megfelelő.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Nyirád 7.

830.

1385. aug. 5. (V. termini/oct. Jacobi.)

A fehérvári káptalan bizonyáglevele arról, hogy Ratolth-i János fia Gyula mester, akinek Szentgyörgyi Tamás országbíró döntése szerint Benedek veszprémi püspök ellenében, aug. 1-én, huszonötöd magával esküdni kellett volna arra, hogy a Szécsi Miklós országbíró ítéletlevele értelmében, júl. 8-án, a királyi és (fehérvári) káptalani emberrel a veszprémi püspök Kezy-i birtokára egy határjárás és birtokbabeiktatás elvégzésére kiküldött Kenese-i Pál fia Lászlóra, Kezy-i püspöki officialisra, Laad-i Pál fia Péterre és Wsa-i István fia Istvánra, püspöki familiárisokra társaival rá nem támadt, Pál fia Péter lovát nem vette el, őt és Istvánt nem futamította meg, az ügyben eljáró Kezeu-i Pál fia Lászlót s a püspököt nem becsmérelte, a királyi és hiteleshelyi embereket pedig, miután a törvényes eljárást elvégezték, annak megismétlésére nem kényszerítette, — a jelzett időben nem jelent meg, s az esküt sem tette le.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Kezi in comit. Zaladiensi 5.

831.

1385. szept. 14. u.

István pannonhalmi apát engedélyt ad György tihanyi apátnak, hogy monostora Arach-i részbirtokát Miklós szepesi prépost és nővérei (Zenth-benedekalya-i és Toty-i)¹ birtokrészeivel elcserélje. Pannonh. rendt. X. 579.; Zala vm. II. 218. (Vl. m. lt. Arács 6. Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28-i ítéletlevelében tartalmilag átírva.)

832.

1385. okt. 21. (Bude, XVI. termini/oct. Michaelis.)

Mária királynő (különös jelenléti bírósága) — előadván Zeuleus-i Orozlan fia Jánosnak Benedek veszprémi püspök ellen egy Fired-i részbirtokért folytatott perének előzményeit és folytatását, melynek során az 1385. márc. 15-i

¹ Ezek a helynevek az ítéletlevél más okleveleiből valók.

tárgyaláson a felperes bemutatta I. Lajos királynak 1381. jún. 28-án kelt adománylevelét, a püspök ügyvédje pedig Lajos király 1359. ápr. 8-i, a veszprémi káptalannak 1339. jún. 19-i, Ferencnek, Mesko püspök veszprémi várnagyának és curiája bírójának (iudex curie) 1343. szept. 30-i és 1343. nov. 17-i, végül János veszprémi vál. püspököknek szintén két, 1346 és 1351. között¹ kiadott oklevelével bizonyított, melyek közül Orozlan fia János csak a királyi oklevelét fogadta el bizonyítékul² (excepto privilegio regio porrecta instrumenta vigorosa (minime) existent et ex eo... ipsam portionem possessionariam non valerent conservare), mire a püspök ügyvédje communis inquisitiont kért, amit viszont a felperes nem kívánt, úgyhogy — az okt. 6-i tárgyaláson a perelt birtokrész elhatárolását, nagyságának, minőségének és termékenységének a megállapítását rendelte el, a róla szóló jelentést a fehérvári káptalantól kérve.

Igen rongált papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Keék 5.

833.

1385. okt. 26.

Mária királynő — mint kegyúr — engedélyt ad György tihanyi apátnak, hogy Miklós szepesi prépost és nővérei (Zenthbenedekalya-i és Toty-i)³ birtokrészeit monostora Arach-i részirtokáért cserébe elfogadja. Pannonh. rendt. X. 579. ; Zala vm. II. 219. (Vk. m. lt. Arács 6. Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28. ítéletlevelében tartalmilag átírva.)

834.

1385. nov. 18.

A fehérvári káptalan előtt György tihanyi apát, Mária királynő és István pannonhalmi apát engedélyével, Zenthbenedekalya-i és Toty-i, továbbá a Leurenthe-i nemesektől zálogban tartott Raakkutha s az apát elődjétől nekik szintén elzálogosított Siske nevű Fyred-i birtokrészeiért Miklós szepesi prépostnak és nővéreinek cserébe adja a velük eddig közösen birtokolt Araach-i részirtoknak a monostorra eső felerészét. Pannonh. rendt. X. 679. ; Zala vm. II. 219. (Vk. m. lt. Arács 6. Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28-i ítéletlevelében tartalmilag átírva.)

835.

1385. dec. 13. (Bude, in f. Lucie.)

Erzsébet királyné Gan-i Pethych fiainak: Lászlónak és Mihálynak a panaszára, hogy Lukács mester, testvérének: Benedek veszprémi püspöknek a hozzájárulásával nov. 19-én csatlósaival fegyveresen Kouachy nevű birtokukra törve curiájukat leromboltatta, két kertjüket felszánttatta (curiam et duos ortos...destrui et perarari...fecissent), egy hordó borukat embereivel megitatta, egy erdejüket pedig kiirttatta, — meghagyja a fehérvári kápta-

¹ János 1346—1351-ig volt vál. püspök. Mon. Rom. Vespr. II. L — LI.

² Magánokleveleknek tekintette a többit.

³ Ezek a helynevek az ítéletlevelél más okleveleiből valók.

lannak, küldje ki bizonyosságát, hogy kíséretében Nyr-i Vörös (rufus) László tárnoki ifjú (thavernicalem iuvenem) megállapíthassa a tényállást, s fel-szólítsa a püspököt, szolgáltatson testvére kártevéséért elégtételt, ha pedig erre nem volna hajlandó, idézze meg őket a királynő bírósága elé.

A fehérvári káptalan 1385. dec. 20-i jelentésében. — Vp. It. Litterae adiunctae 4. (Újkori másolata : Vk. m. It. Kovácsi 1.)

836.

1385.¹ dec. 13. (f. IV. p. concept. Marie.)

Zala megye alispánja és a szolgabírák előtt Jakab fia Demeter Zepezd-i nemesnek az özvegye : Erzsébet bejelentette, hogy János fia Miklós Ayka-i nemes és társai uruknak, a veszprémi püspöknek a tudatával és akaratából, 1384. dec. 4-én betörték Zepezd-i házába, s onnan 17 ökröt, válogatott és értékes tehenet (boves et vaccas electas et valentes), 23 juhot, 13 sertést, köztük három hizót (ex quibus tres fuissent inpinguati), ezenfelül ékszeres szekrényét (scrinium cum ornamentis), a birtokára vonatkozó okleveleit, 500 köből búzáját és lisztjét, több hordó borát, sok szénáját, hálózából fátylát és sok ruháját, három leányának : Borbálának, Ágnesnek és Erzsébetnek pedig az ékszereit vitték el. A megye két kiküldöttje : Echyri István fia Miklós és Pelych-i Péter fia Benedek által dec. 8-án lefolytatott vizsgálat mindenben igazolta a panaszt.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. apr. 23-án átirított oklevelében tartalmilag átirva. — Vp. It. Zepezd. 13.

837.

1385. dec. 17. (IV. inquisit./f. V. p. Lucie.)

A fehérvári keresztes konvent jelenti Mária királynőnek, hogy a Benedek veszprémi püspök részére kiadott általános eljárási parancsa értelmében kiküldte János karpapot, s kíséretében Orozton-i János dec. 14-én Veszprém és Fehér megyékben nyomozva megállapította, hogy Cowachy-i Pethych fia Mihály, szept. 29. táján, anyjának : Petych özvegyének a biztatására, társai-val, Benedek veszprémi püspök Berenhyd-i saját földjén élő két jobbágyát : György fia Miklóst és András fia Jánost súlyosan bántalmazta, és ekéjüket megsemmisítette (aratum ipsorum omnino permactassent, destruxissent et annihilassent).

Vízfoltos papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. It. Berénhida 3.

838.

1385. dec. 20. (III. inquisit./dom. a. f. Thome apost.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Erzsébet királyné parancsára kiküldte Vörös Tamás karbeli clericusát, s kíséretében Nyr-i

¹ Az évszámot 1384-nek is lehetne olvasni, azonban határozottan 1385. mellett szól Szécsi Miklós nádor 1386. jan. 20-i oklevele. Ld. e kelet alatt.

Vörös (rufus) László tárnoki ifjú dec. 17-én Veszprém és Fehér megyékben nyomozva megállapította, hogy Lukács mester, testvérének: Benedek veszprémi püspöknek a hozzájárulásával, nov. 19-én, csatlósaival, Gay-i Pethych fiainak: Lászlónak és Mihálynak Kouachy nevű birtokára törve curiájukat leromboltatta, két kertjüket felszánttatta (*curiam et duos ortos... destrui et perarari... fecissent*), egy hordó borukat (*unam tunellam vini*) embereivel megitta, egy erdejüket pedig kiirttatta — majd, miután a püspököt felszólította, hogy a testvére által okozott károkért szolgáltasson elégtételt, s mivel Pethych fiai a püspök ítéletével (*de iudicio episcopi, quod ipse ex parte... fratris sui fecisset*) nem voltak megelégedve, mindkettőjüket 1386. jan. 13-ra, ítélőszéke elé idézte.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Litterae adiunctae 4. Újkori másolata: Vk. m. lt. Kovácsi 1.

839.

1385. dec. 29. u.

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy amikor bizonyosága: Kis János mester kanonok kíséretében Jutas-i János Miklós szepesi prépostot és két nővérét: Erzsébetet és Borbálát a zalamegyei Zentbenedecalia és Toty nevű birtokaikért György tihanyi apáttól cserébe kapott Araach-i birtokrészébe 1385. dec. 29-én beiktatni akarta, Pál mester veszprémi kanonok egyháza nevében tiltakozott, ezért a káptalant 1386. jan. 20-ra ítélőszéke elé idézte.¹ Zala vm. II. 215. (Vk. m. lt. Arács 6. Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28-i ítéletlevelében tartalmilag átírva.)

840.

1386. jan. 17. f. (IV. p. oct. epiph.)

A fehérvári káptalan előtt György mester veszprémi kántorkanonok és testvére (*frater uterinus*), Kolta-i Domonkos fia Tamás, évenként máj. 1-én fizetendő 13 dénár-pensáért és a tizedszedés jogának a káptalan részére való biztosításával (*preter proprium orreum ipsorum — decimas veras... bladorum et vinorum in superficiebus... sessionis ac eorum pertinentium pro capitulo permitterent*) örökbérletbe veszik a veszprémi káptalan fehérmegyei Zech, más nevén Telemer nevű, s az Endred-i Sebe fiaitól: Fülöptől és Márktól peres úton szerzett üres és lakatlan földjét (*terram vacuum et habitatoribus destitutam*) és a somogy megyei Alsó-Endred-ben levő egy jobbágytelkét és tartozékaikat a következő pönáléval: ha valamelyik terminuskor (*iidem conductores predii*) nem fizetnének, a következő évben az esedékes új census mellett az előző évinek a kétszeresét, a második mulasztáskor az új mellett az előző censusok kétszeresét, a harmadik mulasztáskor az

¹ Az 1386. jan. 20-i tárgyaláson a káptalan ügyvédje azt állította, hogy a birtok oklevelei alapján illeti meg egyházát; 1387. okt. 6-án viszont János főesperes, bírság vállalásával, visszavonta az iktatás ellen tett óvást.

elmaradt censusoknak — már a perbelépés előtt — szintén a kétszeresét kötelesek megfizetni,¹ bérleményeiket pedig, a rajtuk esetleg emelt épületekkel együtt visszaadják, s a perköltségek is őket terhelik.

Hártyán, függőpecsét részére való bevágásokkal. — Vk. m. lt. A. Endréd 5.

841.

1386. jan. 20. (Bude, VI. f. II-e a. Fabiani et Sebast.)

Szécsi Miklós nádor ítélete. — Erzsébet nemes asszony, a néhai Zepezd-i Jakab fiának: Demeternek az özvegye Mária királynő előtt panaszt emelt Benedek veszprémi püspök ellen azért, mert famulusai 1385. dec. 4-én Zepezd-i birtokán álló házába törtek, ingóságait és a birtokra vonatkozó okleveleit elvitték és gyermekeivel együtt birtokából kizárták. A királynő Szécsi Miklós nádorhoz tette át az ügyet, s az 1386. jan. 15-i tárgyaláson a püspök azt mondta, hogy ő nem zárhatta ki Erzsébetet és gyermekeit birtokukból, mert az az egyházé, amennyiben néhai férje és ősei régtől fogva predialisi joron (more prediali) élvezték; ellenben az igaz, hogy Erzsébet a kérdéses birtokrészre vonatkozó több oklevelet megőrzés végett átadott neki, s egy későbbi határnapon hajlandó is őket bemutatni. A nádor ápr. 4-ét tűzte ki a következő tárgyalás határnapjául, s ugyanaznap eskü letetésére is kötelezte a püspököt arra vonatkozólag, hogy az elhozottakon kívül e tárgyban más oklevele nincsen.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

842.

1386. márc. 21. (f. IV. p. dom. Reminisc.)

Zala megye alispánja és a szolgabírák bizonyítják: kiküldöttjük, Alsokai-i Balázs fia András márc. 14-én nyomozva megállapította, hogy Ayka-i János fia Miklós, Benedek veszprémi püspök famulusa, a saját famulusát: Lászlót és Domonkos Gagan-i, villicust; püspöki jobbágyot és másokat, márc. 11-én, ura parancsára, a néhai Zepezd-i Demeter özvegyének, Erzsébet nemes asszonynak a Zepezd-i házába irányította, s onnan 12 szekerrakomány szénát, sok házi értéket (clenodia domus) és ágyneműt vitetett el velük.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

843.

1386. márc. 25. (in dom. Oculi.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy bizonyosságának: György karpapnak a kíséretében Kal-i Balázs fia András márc. 16-án kikézbésí-

¹... si terminum preterirent in solvendo, extunc in sequenti anno tunc occurrerit pro termino non soluto premissum census cum duplo... , si autem in sequenti anno de censu duplato preteriti anni et de censu ipsius sequentis anni satisfacere non curarent, extunc in tertio anno duplato census duorum annorum preteriorum... solvere... tenebuntur.

tette Benedek veszprémi püspöknek Erzsébet királyné parancslevelét, aki azt felelte, hogy officíalisa valóban az ő megbízásából hajtotta el a néhai Zepezd-i Demeter özvegyének: Erzsébet asszonynak az ökreit, s mint püspöki jobbjágyától a jövőben is el fogja vétetni, e tettét pedig a királynő előtt elfogadhatóan fogja igazolni.

Bubek Imre országbíró 1392. márc. 3-i, a Kaplai János országbíró által 1392. ápr. 23-án átírt oklevelében tartalmilag átírva. — Vp. lt. Zepezd 13.

844.

1386. ápr. 3.

A veszprémi káptalan előtt Toty-i Jakab fia Illés visszavonja azt a tiltakozását, amellyel akkor élt, amikor a tihanyi monostort az Arach-i részbirtoka feléért Miklós szepesi préposttól elcserélt több, köztük a királyi adományul kapott és részére ellentmondás nélkül iktatott Toty-i birtokrészébe be akarták vezetni.

Pannonh. rendt. X. 580.; Zala vm. II. 222. (Vl. m. lt. Arács 6. Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28-i ítéletlevelében tartalmilag átírva.)

845.

1386. ápr. 4. (VIII. termini/in die medii quadrag.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy a Zeulus-i Orozlan fia Jánosnak Benedek veszprémi püspök elleni perében hozott (1385. okt. 21-i) döntése szerint a felperes részére kiküldött Zeulus-i László fia Miklós mellé Wachia-i Tamás mester kanonokot, az alperes részére kiküldött Jutas-i Domonkos mellé pedig Mihály karpapot jelölte ki bizonyságul, s amikor a megbízottak márc. 28-án a néhai Sámson fia István Keek-i birtokára kiszállva a szomszédoknak és határos birtokosoknak s a felek ügyvédjeinek a jelenlétében azt körülhatárolni s nagyságát, termékenységét és értékét felbecsülni akarták, a püspök képviselője: Péter mester veszprémi kanonok ellentmondott, s a püspök kezén levő Keek-i földet nem engedte felbecsülni kijelentvén, hogy a Sámson fia István-féle egész Keek-i birtoknak a felbecsültetését tartja szükségesnek.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Keék 6.

846.

1386. ápr. 4. (VIII. termini/die medii quadrag.)

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy Zeulus-i Orozlan fia Jánosnak a Benedek veszprémi püspök ellen folytatott perével kapcsolatos döntése szerint a felperes részére kiküldött Zeulus-i László fia Miklós mellé Wachia-i Tamás mester kanonokot, az alperes részére kiküldött Jutas-i Domonkos mellé pedig Mihály karpapot jelölte ki bizonyságul, s amikor a megbízottak, márc. 28-án, a néhai Sámson fia István Fyred-i birtokán a szomszédoknak és határos birtokosoknak s a felek ügyvédjeinek a jelenlétében

a vitás földet elhatárolni és felbecsülni akarták, a felperes ügyvédje: Zeulus-i Demeter fia Miklós ellentmondva kijelentette, hogy a Sámson fia István-féle Fyred-i föld ügyfele kezén levő részének a felbecsültetéséhez csak akkor járul hozzá, ha annak a püspök birtokában levő részét is felbecsülik, mire Péter mester veszprémi kanonok, püspöki ügyvéd azt felelte, hogy nagyobb biztonság okából és országos szokás szerint mind a két fél birtokában levő Sámson fia István-féle Fyred-i földeket szükséges felbecsültetni.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vp. lt. Füred 2.

847.

1386. ápr. 7.

Bubek Imre országbíró bizonyosságlevele. Amikor a tihanyi monostort a Miklós szepesi préposttól elcserélt Toty-i birtokrészébe iktatták, Toty-i Jakab fia Illés ellentmondott; az 1386. ápr. 4-i tárgyaláson azonban kijelentette, hogy a kérdéses birtokon semmi követelni valója nincsen. Pannonh. rendt. X. 580.; Zala vm. II. 221. (Vk. m. lt. Arács 6. Bubek Imre országbíró 1388. jan. 28-i ítéletlevelében tartalmilag átírva.)

848.

1386. ápr. 24. (in f. Georgii.)

A fehérvári káptalan Mihály mester veszprémi kanonok kérésére, a káptalan részére, átírja II. András király 1222-i oklevelét,¹ melyben a veszprémi egyháznak a somogy megyei Chaba és Morus, a zalamegyei Nagy Pechel (Pechel maior), másik Pechul (in alia villa Pechul), Zeuleus, (Abram, Vduory, Eurmenes²), Ozophev, Arach és Palaznok s a veszprémmegyei Beren faluban névszerint felsorolt mansiókat ad földestül.

Rongált hártján, hátán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Paloznak 39.

849.

1386. ápr. 28. u.

Mária királynő Vesen-i Domonkos fia Miklós fiának: László mesternek azon panaszára, hogy Piliske-i Ákos fia László mester, felfegyverzett embereivel, ápr. 28-án, különféle erőszakos cselekmények kíséretében Verustou-i birtokát, valamint Zeuleus-i és Pechel-i részbirtokait erőszakkal elfoglalta, onnan három hordó bort szállíttatott el, népein pedig behajtotta a Szt. Györgynapi és egyéb collectákat (collectas sancti Georgii et alias diversas super populos exigi fecisset) — meghagyja a veszprémi káptalannak, küldje ki bizonyosságát, hogy tanúsága mellett a királyi udvarból erre a célra kiküldött Demeter fia László, miután a helyszínen megállapította a tényállást, a panaszost ellentmondás nélkül helyezze vissza elfoglalt birtokába, Ákos fia Lászlót

¹ Krit. jegyz. 386. (Hamis.)

² A Krit. jegyz.-ből kiegészítve.

pedig és akiket illet, figyelemztesse, hogy esetleges jogaikat ne erőszakkal, hanem bírói úton keressék.

Kaplai János országbíró 1394. jún. 13-i parancslevelében (Vk. m. lt. Kis Pécsely 4.) és 1394. nov. 14-i ítéletlevelében (u. o. Kis Pécsely 5.) tartalmilag átírva.

850.

1386. máj. 15. (VIII. apparit. Michaelis.)

A veszprémi káptalan jelenti Mária királynőnek, hogy parancsára kiküldte Pál prebendáriust, egyháza Szt. Péter-oltárának a rectorát, s kíséretében a királyi udvarból kiküldött Demeter fia László, máj. 5-én, Zala és Veszprém megyékben nyomozva megállapította, hogy a parancslevelben foglaltak (Piliske-i Ákos fia László hatalmaskodása) a valóságnak megfelelnek, s megbízatását e szerint hajtotta végre.

Kaplai János országbíró 1394. jún. 13-i parancslevelében (Vk. m. lt. Kis Pécsely 4.) és 1394. nov. 14-i ítéletlevelében (u. o. Kis Pécsely 5.) tartalmilag átírva.

851.

1386. máj. 22. (Bude, in f. Elene regine.)

Mária királynő Benedek veszprémi püspöknek a kérésére, mivel az elmúlt zavaros időkben (*temporibus preteritis in pacatis*) egyházát sok jogától, főleg okleveleitől megfosztották (*maxime litteralibus instrumentis potentialiter spoliata extitit*), s ezért adománylevelé kiállításáért folyamodott (*instrumentum donationis... supplicans*) — a zalamegyei Zepezd nevű földet, illetve falut (*villam seu terram*), mely egykor a zalai várhoz tartozott, s régtől fogva a saját jogán (*nomine iuris sui*) bírta és most is birtokolja, tartozékaival, régi határai szerint, újadományképpen, a püspökségnek adja.

Hártyán, hátán pecsét nyomával. — Vp. lt. Zepezd 10.

852.

1386. jún. 20. (Bude, IV. penthec.)

Bubek Imre országbíró Péter veszprémi kanonoknak a Benedek veszprémi püspök testvérei (*fratres carnales*): Henchaza-i György fiai: Lukács, Péter és Jakab mesterek nevében előadott kérésére privilégialis formában átírja és megerősíti a fehérvári káptalan 1383. júl. 24-i, a Zabady-i György fia Pál szentkirálysabadjai (*in Zabady sancti regis*) birtokának részükre való iktatásáról szóló jelentését s a veszprémi káptalannak 1384. júl. 31-i arról szóló oklevelét, hogy az előbbie az iktatás alkalmával tiltakozó Zabady-i András fia Jánossal és fiaival: Bálinttal és Miklóssal megfélezték a vitás hat hold földet.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Szentkirálysabadja 8.

853.

1386. jún. 24. (Bude, in f. nat. Joh. bap.)

Mária királynő előtt Miklós, a szepesi Szt. Márton-egyházának a prépostja — a saját, valamint atyja, anyja, testvérei s más élő vagy elhunyt rokonai lelke üdvéért és a veszprémi egyház patronusában, Szt. Mihály főangyalban való bizodalomból s nővéreinek a hozzájárulásával két veszprémmegyei birtokrészét: a Veszprém városában levőt (Wesprimii habitam), amely egykor István fia Mihályé és a Herend-it, amely Balas fia Györgyé volt, de mind a ketten fiúörökös hátrahagyása nélkül elhunyván, I. Lajos király azokat neki és általa két nővérenek: Erzsébetnek, Hydegkwth-i Farkas feleségének és Borbálának, Ayka-i Pál fia Péter hitvesének adományozta — a veszprémi egyháznak adja azzal a kötelezettséggel, hogy a káptalan isteni szolgálatában nem feledkezik meg róla, valamint élő és elhunyt hozzátartozóiról s két nővérét, rokonait, továbbá ivadékait, közülük pedig különösképpen azokat, akik a veszprémi egyházban beneficium elnyerésére törekszenek majd, alkalmas helyen és időben hathatósan támogatni fogja.

Hártyán, függőpecsét sodratával. — Vk. m. lt. Herend 3.

854.

1386. júl. 1. e.¹

A fehérvári káptalan jelenti Mária királynőnek: kiküldte bizonyosságát, s kíséretében megbízottja megállapította, hogy a veszprémi káptalannak a parancslevélben foglalt panasza, az t. i., hogy a káptalan Pechel nevű birtokán levő Pechelhege-t Vesen-i Miklós fia László erőszakkal elfoglalta, a legutóbbi visszafoglaláskor² felállított határjeleket lerombolta, és ismételt tiltakozása ellenére a hegyet nemcsak hogy vissza nem adta, hanem várat is építtetett rajta — helytálló, azért, 1386. júl. 1-re,³ ítélőszéke elé idézte.

Kaplai János országbíró 1394. jún. 13-i parancslevelében (Vk. m. lt. Kis Pécsely 4.) és 1394. nov. 14-i ítéletlevelében (u. o. Kis Pécsely 5.) említve.

855.

1386. aug. 10. (IV. Idus Aug.)

A veszprémi káptalan előtt Ond-i István fia Mihály és felesége, Wesprim-i Pál fia Péternek a leánya: Katalin, Wesprim városában (in civitate), a Keresztelő Szt. János-egyháza mellett levő s keletfelől a néhai István fiainak: Lőrincnek és Mihálynak a sessiójával, északfelől az említett

¹ Ekkor volt a per első tárgyalása.

² 1378. máj. 16.

³ Bubek Imre országbíró ekkor 1391. máj. 1-re, majd 1392. jan. 13-ra halasztja el a tárgyalást, végleges ítélettel pedig Kaplai János országbíró zárja le a pert (1394. nov. 14.), melynek során a káptalan Szepesi Jakab országbíró 1378. máj. 16-i ítéletlevelével bizonyít, Miklós fia László pedig 6 oklevelet mutat be, köztük az 1384. dec. 6.-it, az 1386. apr. 28. u.-t és az 1386. máj. 15.-it.

egyház telkével, amelyen most ezen egyház jobbágy-szakácsa (cocus iobagio) él, nyugatfelől pedig a szintén említett Pál fia Péter telkével határos sessiójukat, a rajta levő épületekkel, nevezetesen pincével s föléje épített solariummal, Heemhaza-i György fia Lukács mesternek, Benedek veszprémi püspök testvérének, szavatossági biztosítékkal, nyolc dénár-márkáért (pro octo marcis denariorum) eladják.

Hártyán, függőpecséttel. — Dl. 42.360.

856.

1386. (V. proclamationis/...¹)

A fehérvári káptalan jelenti Szécsi Miklós nádornak, hogy ítélete értelmében a veszprémi káptalan részére kiküldött Fuhenhaza-i (?) László fia Antal mester curiai notarius mellé Tamás mestert, a veszprémvölgyi Mária-monostor részére kijelölt Kald-i Mihály fia Péter mester ugyancsak curiai notarius mellé Pécsi (de Quinqueecclesiis) János mestert (kanonokokat) küldte ki bizonyságul, s kíséretükben a nádori megbízottak a Zarberen birtokra és Kohnyaerdey erdőbe kiszállva a szomszédoknak és határos birtokosoknak a jelenlétében először a káptalan képviselőjének, Mihály mester kanonoknak, majd az apácák procuratorának, Zabady-i Bricciusnak az útmutatása szerint jelölték ki a káptalani birtok és a monostor erdejének a határait, s a kétféle elhatárolásból azért támadt különbséget — mert Briccius, mint Mihály kanonok megjegyezte, nem a régi s valódi, hanem bizonyos újabb keletű határjelek szerint mutatta be az erdőt a Zarberen birtoktól elválasztó határt, fogott bírák segítségével — 10,5 ekealjnyira becsülték fel — végül, mivel az apácák ezzel nem törődtek, csak a káptalan javára végezték el a köztanúvallatást. Ennek során öt Keuagowrs-i (négy ex scitu, egy ex auditu), egy Zabadi-i, egy veszprémi, egy Chatar-i és két Jutas-i határos birtokos, 14 Wamus-i és három Saar-i szomszédbirtokos és egy Menchel-i megyebeli nemes azt vallotta, hogy az apácáknak az a Kohnyaerdei nevű erdeje, amelyet a káptalan képviselője mutatott be, sohasem volt azonos azzal (a silva coquine-val), amelyet Briccius mondott annak, mert az utóbbi erdő mindig a káptalan Zarberen-i birtokához tartozott és annak volt a része; — kilenc Zabady-i határos birtokos viszont azt állította, hogy a káptalan ügyvédje által megjelölt s főleg a nyugat felől levő föld, egy részét leszámítva, nem a káptalané, hanem az övéké, az elhangzott vallomások pedig nem helytállóak.

Papíron, zárlatán pecsét nyomával. — Vk. m. lt. Sárberén 15.

¹ Rongáltsága miatt pontos kelte nem állapítható meg.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ

cs. = család
f. = folyó
fn. = földrajzi név

h. = helység
h. h. = hiteles hely
k. h. = keltezés helye

ppk. = püspök
m. = megye
szn. = személynév

abaúJVári ispán 545
Ábrahám h. (Zala m.) 33, 46, 183, 184, 200, 218, 300, 558, 787, 848. —i cs. 711, 787. —i Tamás fia Mihály litteratus 711. —i Mihály mester litteratus, királyi tárnokmesteri albíró és ítélmester 787
abrak 672, 742
Absolon fia Antal királyi serviens 221
— ispán, a veszprémi ppk. urbéli nemes jobbágya 76
Ádám alsókeszi plébános 427, 515, 516, 522, 523, 539, 557
— örsi plébános 584
adminisztrátor, apátsági 76
—, pápai 219
—, prépostsági 127
adomány, reális 66
—, személyhez kötött 66
adománybirtoknak örökösök által való visszaszerzése 45
adományozás 190
adományozási (királyi,) jog megállapítása 483
adományozó ellátásáról való gondoskodás 98, 188
— özvegyének ellátása 43
adó (pénzbeli) alóli mentesség 779
— (termény-) alóli mentesség 779
adómentessége bevándorló jobbágyoknak 465
adósság 35
adószedő, pápai 717
Adulhey királyné 380, 779
Acsa h. (Somogy m.) 179, 743, 593.
—i cs. 527, 529, 530, 531, 532, 533.
—i plébános 179
Agastou fn. 32, 280, 307
agár 720, 721
Ágnes királyné 66
Ágoston mester veszprémi kanonok 266
— zágrábi ppk 66
ágostonrendi szerzetesek, rátóti 418
ágykésztői (hirályi,) szolgálat conditiója 480

ágykésztők, királyi 480, 481, 489
ágynemű 842
ajándékadása, jobbágyoknak 465
Ajka h. (Veszprém m.) 107, 322, 836. —
—nemzetség 107. —i Cristol fia Péternek a fia: Gelyanus ispán 78. —i Domonkos fia András mester 29, —i cs. 29, 78, 610, 664, 842, 853.
—i nemesek 107
ajtónállómester, királyi 779
akó 316
Ákos mester, bán 687
»aktív élet« 506
alamizsnagyűjtő szerzetesek 361
alapítvány 190
Alardus zirci apát 634
Albert budavári plébános 5, 7, 8, 9, 23,
— mester veszprémi kanonok, notarius 386
— veszprémi kanonok, notarius 301, 370, 388
albíró, országbírói 545, 767
alispán 441
—, veszprémmegyei 134, 494. —, zalamegyei 252, 260, 280, 681, 723
Álcs h. (Veszprém m.) 501. —i cs. 568
alkancellár, királyi 128, 191, 219, 220, 624, 628, 632, 639, 640, 648, 657, 660, 684, 788. —, királynéi 50, 139, 141, 151, 155, 156, 173, 263, 341, 347, 372
államiügben való kiküldetés 223
állatok 792. — elhajtása 102. — itatása 684. — kiváltása 672. — részére út kijelölése 304
állattized 66
— negyede 48
Almakuth fn. 312
Almaszeg h. (Zala m.) 748
Almazeer fn. 826
Almádi apát 135, 181. — cs. 278
— konvent mint h. h. 135, 221, 247, 254, 278, 428, 468
— monostor 43
— — jobbágyai 43, 278
— procurator 182

- al nádor 125, 134, 390, 391, 446
 —, budai 124
 alólcsapó malom 634, 678
 alországbíró 85
 alperes bírása 134
 — elmarasztalása a perelt birtok becsü-
 jében 545
 Alsódörög h. (Zala m.) 313. —i kisebb
 és nagyobb tized 313. —i Szűz Mária-
 kápolna 313
 Alsóéndréd h. (Somogy m.) 85, 342, 495,
 840. —i pap 342
 Alsókáli cs. 842
 Alsók h. (Győr m.) 784, 804, 829. —i cs.
 311. —i káplán 784, 829. —i plébános
 804. —i templom 804
 Alsókék h. (Zala m.) 90
 Alsókeszi h. (Pilis m.) 208, 515, 522, 584.
 — plébános 427, 515, 516. — Szt.
 György-plébánia 516, 522
 Alsóórs h. (Zala m.) 54, 60, 62, 78, 81,
 90, 99, 102, 105, 130, 133, 184, 218,
 303, 325, 436, 787. —i királyi hurok
 133
 Alsótádika vár, ill. erődítmény 335, 336
 általános királyi engedély birtokadományo-
 záshoz 754
 — — hadrakelés 382
 Altum castrum (Visegrád) 198, 271, 365
 alvárnagy, szegligeti 186, 409
 András apáti pap 325
 II. András király 184, 216, 297, 346, 377,
 393, 400, 458, 565, 718, 746, 779, 785,
 788, 798, 814, 848
 III. András király 28, 29, 85
 András erdélyi ppk 166, 212
 — esperes, acsai plébános 179
 — — fehérvári kanonok 485
 — — karpap 511
 — — keresztes szerzetes 596, 597, 672
 — fia Tamás ispán 66
 — hantai prépost külföldi tanulmány-
 útja 606
 — ispán 90, 157
 — —, a budai káptalan officiálisa és
 pécseli nemes jobbágya 29,
 — mester esztergomi kanonok 496
 — — fehérvári prépost, királyi alkancel-
 lár 219, 220
 — — vasvári prépost 224
 — — veszprémi kanonok 34
 — — — —, dékán 1, 155
 — veszprémi kanonok 647
 — — —, segesdi főesperes 671, 737, 738,
 746, 760, 778, 779, 814
 — — —, szentjakabfalvi plébános 557
 — türjei prépost 88
 Andronicus ispán 29, 160
 — mester veszprémi prépost 501
 Antal csanádi ppk 13, 66
 —, a fehérvári keresztes konvent szer-
 zetese 720
 — háji prépost 314, 316
 — mester fehérvári kanonok 568
 Anyástelek h. (Zala m.) 662
 Apathrethe völgy (Veszprém m.) 305
 Apácavásárhely h. (Veszprém m.) 494.
 —i veszprémmegyei nádori közgyűlés
 494
 Apáti h. (Zala m.) 29, 63, 278, 325, 377,
 446. — Boda ispán 63. — cs. 63.
 — pap 325
 apostoli szentszék 34, 104, 110, 122, 229,
 250, 251, 505, 815
 apród, királyi 309, 364, 693, 694
 —, királynéi 493, 588, 669
 arany korona 297
 aranyműves 788
 —, veszprémi 246
 aranszabadság 198, 279
 Áracs h. (Zala m.) 133, 283, 284, 297, 542,
 831, 833, 834, 839, 844, 848. —i cs.
 664
 Aracsai cs. 287
 Archa-i Mihály mester, királyi tárnok-
 mesteri ítélőmester 786
 arbiterek ld. fogott bírák
 Arcusvth fn. 70, 246, 791
 Arkibányaszörcsök h. (Veszprém m.) 85
 Arnold fia Tyhon veszprémi ppki serviens
 90
 Arnulfus béháromkúti ciszterci apát 11
 Árokfő h. (Zala m.) 455. —i cs. 278
 Árokfőnevegyi János mester 227
 Aruch út 216
 áru 59, 90
 — szállítása 498
 árvaleány 635
 asszony bántalmazása 90
 Asszonyfalva h. (Bodrog m.) 32, 280, 281,
 307
 asszonyok ruháinak elvétele 90
 Ászár h. (Veszprém m.) 491, 492, 493, 496,
 549. —i villicus 492, 496
 Aszófő h. (Zala m.) 117, 164, 232, 283,
 284, 297, 377, 848. —i pap 164, 232,
 236
 asztal (ppki), ellátása 190
 asztalterítő 537
 Ataki cs. 278
 áttelepedés 353, 382
 atyaapát 11
 Avar fn. 10
 Avignon k. l. 190, 505. —i pápai curia
 515, 516
 Avignonba utazás 208
 Babolcsa h. (Somogy m.) 537. —i piac 537
 Bábónai Sándor ispán, veszprémi ispán 186.
 —i cs. 811
 baccalaureus, kánonjogi 628, 633
 Bachaharazthya fn. 737
 Bácsi cs. 221, 371, 379
 Badacsony fn. (Veszprém m.) 305, 322
 Bagamér h. (Bihar m.) 412, 413, 514, 604,
 605

- Bagdány h. (Pilis m.) 204. —i plébános 204
 bajmóci várnagy 446
 Bajon h. (Pilis m.) 22, 48. — melletti Szt.
 Margit-egyház 23
 Bajót h. (Esztergom m.) 507
 bajvivásban elbukott 194, 209
 Bakolnaki cs. 629
 Bakony fn. 23, 63, 144, 172. —i cs. 205
 Bakou nádori ítélőmester 804
 Balai cs. 383
 Balaseylese fn. 771
 Baldinus fia János mester 418
 Baldumberke fn. 395
 Balaton 35, 69, 76, 136, 144, 146, 200,
 310, 312, 316, 395, 453, 456, 469, 480,
 481, 568, 591, 718, 735, 788
 Balaton réve 715
 balatoni halászat 60, 316, 458, 692, 735,
 788. —i halászhely 76, 418
 Balázs, a Mindenszentekről nevezett Veszprém-
 vári káptalan prépostja 741
 — dörgicsei káplán 267
 — mester győri karpap, a győri székes-
 egyház Szt. Briccius-oltárának igaz-
 gatója 677
 — — — — — veszprémi kanonok 746
 — — — — — budai főesperes 444, 445,
 446, 447
 — — — — — ppki notarius 416
 — pozsonyi prépost, veszprémi ppki
 vikárius 436
 — veszprémi kanonok, dékán 750
 — — — — — veszprémi főesperes 553
 — — — — — zalai főesperes 577, 598, 686,
 678, 725
 — — káptalani udvarbíró 274
 Bálint esztergomi olvasókanonok, pécsi
 választott és megerősített ppk, királyi
 alkancellár 788
 — mester veszprémi kanonok 84
 — pécsi ppk, Erzsébet királyné kancel-
 lárja 828
 bán 28, 29, 178, 181, 270, 275, 412, 413,
 418, 437, 438, 446, 468, 490, 491, 492,
 509, 510, 511, 512, 514, 580, 581, 599,
 640, 642, 681, 687, 718, 744. —, bol-
 gár 675. —, szlavón 238
 Bana h. (Pilis m.) ld. Bánya
 Bánya h. (Pilis m.) 204. —i plébános 147,
 204. —i Szűz Mária-plébániatemplom
 212
 Banafeld fn. 212
 Bánd h. (Veszprém m.) 236, 498
 Baracs h. (Fejér m.) 29
 Baracs-nembeli Bánk fia Miklós 29
 Báránd h. (Zala m.) 268
 Baranya m. 29
 bárány 66
 báránytized 119, 441
 bárók 59, 66, 134, 156, 169, 221, 226,
 254, 278, 302, 335, 336, 347, 404, 458,
 506, 565, 582, 605, 665, 666, 678, 718,
 730, 753, 754, 785, 788
 — (hütlén.) háborúja 457
 — tanácsadása 96
 barduta 43
 Barnag h. (Veszprém m.) 42, 98, 377, 452,
 702, 704, 744, 779, 816. —i cs. 42.
 —i királynéi népeknek fellázítása 744.
 —i népek 452.
 Barok h. (Fejér m.) 172
 barsi ispán 480, 481, 483, 489
 Barsonus fn. 791
 Básztyéji cs. 646. — Salamon ispán fia
 János mester 235
 Batahusscia fn. 70
 Bátorkő vár (Veszprém m.) 172, 426, 786
 Battyán h. (Fejér m.) 161. —i cs. 606.
 —i Szt. Demeter-egyház 161
 Beatrix királyné 105
 Been mester 180
 Bechehaza fn. 735
 becsüje perelt földnek 404. Ld. birtok
 (vítás.) becsértéke
 Bede királyi apród 309
 Bedeg h. (Tolna m.) 290, 533
 Bedege h. (Veszprém m.) 319
 Beder ispán fia István sümegei várnagy 94
 Bedur fia Péter mester 305, 322
 befurakodás idegenek jogaiba 304
 Bejci cs. 757
 Beka h. (Somogy m.) 573
 Bekateuhel fn. 312
 Beke János esztergomi kanonok 515, 516,
 523, 539
 békétlen idők 246, 271
 béklyó 90
 Béla herceg 304
 III. Béla király 165, 189, 446
 — — — papja 446
 IV. Béla király 96, 158, 212, 304, 361,
 363, 367, 371, 377, 386, 409, 446, 520,
 545, 552, 553, 605, 760, 767, 778, 779
 — — — kiküldött bírái 326
 — — — kortársa: Iwanka elaggott em-
 ber 377
 Bélavár h. (Somogy m.) 537
 belakúti ciszterci apát 12, 20, 427
 — — konvent 11, 12, 20
 — — — tizedei 11, 12
 Beel-i Ehelleus fia Mihály ispán szegligeti
 alvárnagy 186
 béli apát 20, 29, 76, 303, 443, 497, 517,
 538, 545, 634, 799
 — konvent mint h. h. 76
 — monostor 27, 303, 497, 513, 517, 518,
 521, 538, 540, 541, 542, 543, 544
 — — birtokai: Alsóórs (Zala m.) 303;
 Kajár (Veszprém m.) 29; Órs (Zala m.)
 29; Paloznak (Zala m.) 27, 443, 497,
 513, 517, 518, 521, 538, 540, 541, 542,
 543, 544, 545, 799; Tagyon (Zala m.) 29
 — — conditionariusai 545
 — — jobbágysai 29
 — — nemes jobbágysai 29, 637
 — — officálása 29

- Belberin fn. 571
 Belder h. (Somogy m.) 573
 Ben ispán, a béli monostor officiális 29
 Bence mester, a béli monostor jobbágya 29
 Benche clericus, István veszprémi ppk
 ügyvédje 103, 104
 Benedek csanádi ppk 111, 203, 230
 — esztergomi érsek, esztergomi örökös
 ispán 163
 — — kanonok, budai főesperes 815
 — — fehérvári főesperes 128
 — — karpap 551
 — — mester budai kanonok 646
 — — egykori bolgár bán 675
 — — győri kanonok 503
 — — hantai prépost 169
 — — váradi kanonok 410, 413, 514
 — — veszprémi kanonok 108, 444
 — — —, főesperes 326
 — — ügyvéd 271
 XI. Benedek pápa 20
 XII. Benedek pápa 329
 Benedek sasadi plébános 407, 414, 415,
 416, 422, 460, 478, 479
 — tihanyi apát 29
 — — szerzetes 233
 — veszprémi ispán 786
 — — káptalani vászolyi officiális 28, 29
 — — ppk (1290—1311) 2, 3, 5, 6, 11, 12,
 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 25, 31, 32,
 35, 41, 49, 66, 254, 298, 307, 468,
 561, 669, 713,
 — — —, királynéi kancellár 10
 — — — szolgálatai Ottó királynak 31
 — — — (1379—1387) 730, 731, 732, 733,
 734, 736, 737, 748, 749, 752, 753, 754,
 756, 757, 758, 759, 761, 762, 764, 765,
 766, 768, 769, 773, 774, 775, 777, 780,
 790, 793, 796, 797, 801, 802, 805, 807,
 808, 809, 810, 815, 821, 825, 827, 828,
 829, 832, 837, 838, 841, 842, 843, 846,
 851, 855
 — — —, királynéi kancellár 738, 751, 826
 — — zalai apát 37, 38, 45, 181
 — — szerzetespap 509
 beneficium 33, 853
 Benez h. (Somogy m.) 495
 Bense clericus 107
 Bér I. h. (Veszprém m.) 475, 476, 579.
 — II. (Veszprém m.) 475, 476, 579.
 — i cs. 280, 307
 Bercsény h. (Veszprém m.) 389, 435, 445,
 450, 683, 729
 Bere h. (Veszprém m.) 494
 Berej h. (Somogy m.) 298, 332, 573
 Berekalia fn. 781
 Berén h. (Veszprém m.) 588, 589
 Berendiut fn. 70
 Berengari Jakab pápai nuntius és tized-
 szedő 231
 Berénhida h. (Veszprém m.) 560, 598, 683,
 725, 837. — i plébánia 560. — i plébá-
 nos 683
 Berény h. (Veszprém m.) 29, 55, 70,
 401, 404, 408, 458, 788, 848. — (Fejér
 m.) 712. — (Somogy m.) 139, 288,
 346, 627. — i János fia Pál mester 709.
 — i Péter mester fehérvári kanonok
 448. — i cs. 290, 291, 712
 Berfeulde fn. (Veszprém m.) 606
 Berk liget 791
 Berkenie fn. 791
 berkes erdő 634
 bérlők 644
 — akadályozása a szántásban 454
 Bertalan mester fehérvári kanonok 591
 — veszprémi ppk (1226—1243) 682, 684
 Berzse h. (Veszprém m.) 172
 Besenyő h. (Fejér m.) 180. — cs. 681, 800.
 — Mátyás 784. — Miklós fehérvári
 karpap 791.
 besenyők 119, 149, 150, 207, 790.
 besenyőknek földjük művelésében való
 akadályozása 149
 Besenyőszentmiklós h. (Fejér m.) 375
 Bessenew (dictus) Péter ispán, az óbudai
 királyi udvar conservatorának offici-
 ális 124
 Bethlem centurio 107
 bevándorló jobbágyok adómentessége 465
 Bezberen clericus 107
 Bezedkw fn. 246. — veszprémi piachely 322
 bíbornok 49, 745, 779
 Bicske h. (Fejér m.) 644, 646, 652, 658, 659,
 667, 670, 679, 684. — i cs. 644, 646,
 649, 650, 652, 658, 659, 667, 670, 679.
 — i völgy 684. — i templom 658, 667,
 670, 684. — i templom földje 658. — i
 Vörös Mihály mester 644, 646, 652,
 658, 659, 667, 670, 684. — i Vörös
 Mihály fia Miklós mester 679
 Bidustow fn. 463
 Bik h. (Zala m.) 779
 Bille h. (Esztergom m.) 192, 202, 203. — i
 Boldog Margit-kápolna 192, 202, 228.
 — i Boldog Margit-egyház 203
 Billege h. (Veszprém m.) 36, 186, 277,
 354, 377, 393, 452, 498, 611, 672.
 — i cs. 499. — i népek 452.
 Billegecsatár h. (Veszprém m.) 29. — i
 Bothon fia Pál ispán 29. — i cs. 763
 bilotus 107
 bírák, kiküldött 304
 —, helyettes 122
 —, országos 134, 152
 bíraskodás, földesúri 20, 84, 224, 278, 384,
 385, 391, 405
 bíró, királyi küldött 409
 —, pápai kiküldött 539
 —, ppci curiai 384
 —, fehérvári 51
 — kielégítése 299
 bírói gyakorlat, káros 148
 — illetékesség 134
 — — körüli ellentét 341
 — joghatóság, átruházott királyi 74

- jogkör, földesúri 82, 134, 152, 169, 263, 374, 386, 582
- jogköre veszprémi ppki officialisnak 175
- bíróság, királyi különös jelenléti 821, 832
- bírósága egyházi nemes jobbágyoknak 382, 398, 404
- bírósági mentesség 134, 263, 386, 391, 582, 779, 826
- bíróársak 181, 254, 302, 347, 350, 404, 446, 545, 564, 605, 718, 779. — hiánya 458
- bírság 37, 57, 58, 64, 84, 126, 134, 178, 182, 287, 330, 341, 361, 385, 404, 465, 537, 547, 580, 608, 622, 659, 684, 743, 764, 779, 786, 788, 803, 805, 808, 821. — behajtása 656. — elengedése 357, 571. —, királyi 357
- bírsága jobbágyoknak 465
- birtok (föld) adás-vétele 23, 25, 26, 27, 54, 77, 81, 94, 106, 107, 108, 146, 173, 180, 193, 207, 266, 275, 291, 296, 305, 317, 322, 331, 370, 375, 397, 406, 418, 504, 545, 560, 598, 627, 696, 715, 718, 824, 855
- állapotának megvizsgálása 657
- átengedése használatra 19, 140, 266, 302, 429
- azonosítása 377
- benépesítése 211, 602, 719
- bérbeadása 61, 449, 451, 454, 472, 519, 602, 606, 641, 644, 646, 674, 687, 719, 738, 807, 809, 840
- — kepezetés fejében 454
- bérbeadásának feltételei 472, 602, 641, 687, 719, 840
- bitorlása 452, 459, 573, 812
- conditiója I
- conditiójának megváltoztatása I, 480
- , conditionariusi 187, 253
- , egyházi nemes jobbágyi 405, 657, 713
- , — —, nyilvántartása 405
- eladása királynéi engedéllyel 62
- eladásra felkínálása 397
- , (eladott,) haszonélvezetének fenntartása 296
- elhatárolása 151, 161, 205, 206, 209, 216, 245, 248, 249, 281, 286, 287, 290, 293, 302, 309, 310, 314, 315, 316, 318, 319, 321, 335, 336, 338, 339, 363, 368, 379, 380, 394, 399, 403, 409, 433, 437, 448, 458, 491, 492, 493, 496, 502, 513, 517, 518, 521, 525, 531, 535, 538, 545, 549, 552, 553, 567, 577, 585, 591, 592, 605, 607, 610, 622, 623, 625, 626, 629, 624, 655, 662, 663, 667, 677, 678, 684, 701, 702, 708, 709, 712, 718, 727, 728, 735, 739, 740, 741, 747, 760, 767, 778, 779, 780, 785, 786, 788, 789, 791, 798, 799, 803, 810, 814, 817, 830, 832, 845, 846, 856
- elhatárolásának megakadályozása 367, 368
- — erőszakos megismételtetése 830
- elidegenítése 277
- elidegenítéséhez rokonok engedélye 291, 718
- , elpusztult 237
- elszántása 751, 752, 757
- elzálogosítása 26, 35, 68, 88, 176, 207, 215, 234, 418, 446, 545, 834
- felaprózódása 24, 70, 140, 791, 826
- feldúlása 89
- felmérése 294, 302, 746, 814
- haszonnal való kezeltetése 307
- , jobbágyi 223
- , jobbágy-törloi 80
- jövedelme 226
- , királyi ágykészítői 480, 481
- , — — eladományozása 489
- , — pecéeri 310
- , — pohárnoki 198
- , — udvarnoki 480, 481, 483
- , — — eladományozása 489
- , királynéi katonáskodó jobbágyi 198
- körülzárása 25, 132, 138, 146, 200, 462
- nemesi birtokká nyilvánítása 198
- , nemesi jogon birtokolt 324, 353
- , néptelen 237, 339, 674
- örökbérletbe adása szabad rendelkezési joggal 340
- öröklése jobbágyi kötelezettséggel 714
- pusztítása 113, 120, 214, 520, 562, 635, 681, 706, 811
- , ppki 190. Ld. a veszprémi ppk birtokai a.
- szabaddá tétele I
- , szolgai conditióval szennyezett 221
- újraadományozása 570, 851
- (vítas,) becsértéke 299, 344, 380, 404, 437, 438, 446, 450, 469, 487, 517, 540, 543, 545, 567, 568, 591, 662, 678, 684, 779
- , —, értékének megállapítása 335, 338, 342, 363, 670
- —, felbecsültetése 264, 271, 293, 294, 299, 302, 336, 380, 445, 486, 513, 538, 552, 553, 572, 622, 652, 678, 684, 743, 767, 788, 798, 806, 814, 845, 846, 856
- —, minőségének megállapítása 785, 832
- —, nagyságának megállapítása 338, 342, 394, 487, 634, 667, 785, 788, 798, 832
- —, termékenységének megállapítása 785, 788, 798, 832
- (conditióhoz kötött,) tulajdonjoga 325
- visszaadása 196, 199, 205, 215, 265, 355, 364, 365, 395, 424, 580, 676
- visszaadásának elrendelése 194
- visszafoglalása 130, 154, 156, 164, 183, 198, 199, 264, 265, 267, 271, 280, 293, 300, 306, 389, 395, 435, 439, 442, 443, 445, 446, 448, 450, 453, 469, 486, 488, 504, 513, 517, 528, 529, 536, 545, 567,

- 568, 572, 576, 578, 592, 620, 621, 647, 684, 692, 695, 697, 700, 710, 711, 729, 730, 731, 743, 744, 750, 755, 765, 768, 779, 785, 786, 790, 806, 849, 854
- visszafoglalásának revíziója 591
 - visszaiktatása 315
 - visszaitélése 214, 218, 300, 307, 326, 350, 380, 418, 458, 545, 592, 605, 678, 684, 779, 786, 787
 - visszaperlése 113, 120, 195, 199, 304
- birtoka királyi népeknek 335
- királynéi népeknek 335
 - (vásárolt és örökölt.) királynéi katonáskodó jobbágyoknak 501
- birtokadomány megújítása 131
- birtokadományozás, alapítványszerű 853
- , jobbágyi 241
 - , királyi 17, 18, 31, 76, 98, 132, 133, 137, 155, 158, 161, 173, 207, 254, 288, 297, 308, 310, 312, 315, 322, 352, 361, 377, 380, 426, 446, 457, 458, 472, 480, 481, 489, 490, 526, 538, 540, 542, 545, 565, 570, 605, 606, 627, 648, 653, 660, 683, 711, 718, 730, 735, 745, 755, 771, 779, 785, 786, 788, 798, 814, 832, 844, 848, 853
 - , —, jogtalan 821
 - , királynéi 54, 60, 62, 69, 85, 90, 131, 132, 136, 139, 169, 343, 380, 501, 617, 618, 619, 677, 678, 688, 779
 - , magán 1, 43, 45, 46, 85, 88, 98, 139, 168, 188, 315, 334, 377, 381, 418, 446, 455, 538, 540, 543, 545, 560, 566, 628, 781, 788, 790, 791, 798, 802, 814, 826, 853
 - , oltalomért 790
 - , végrendelkezés útján 70, 105, 446
- birtokadományozási jog, királyi 481
- , királynéi 655, 677, 678
- birtokadományozáshoz királyi általános engedély 754
- birtokbaiktatás 154, 161, 245, 248, 309, 348, 360, 379, 394, 476, 481, 483, 500, 544, 606, 653, 654, 677, 684, 744, 746, 814, 847
- , erőszakos megismételtetése 830
 - , megakadályozása 487
 - , revíziója 572
 - , titokban végrehajtott 459
- birtokba visszahelyezés 18
- birtokban való királyi megerősítés 156, 500
- birtokbecslés megakadályozása 487, 846
- birtokból kizárás 841
- birtokról elköltözés 657
- , elköltözése pervesztesnek a termék hátrahagyásával 475
- birtokcsere egyháziak között 283, 284, 297, 303, 349, 605, 831, 833, 847
- , egyháziak és világiak között 30, 76, 100, 101, 140, 145, 307, 353, 408, 410, 412, 413, 514, 519, 593, 594, 604, 657, 765, 768
 - , káros 411
 - , királyi birtokkal 96, 97, 172, 221, 226, 335, 336, 343, 394, 426, 786
 - , magánosok között 322, 323, 405
- birtokcserezszerződés felbontása 308, 310, 312, 315, 519, 657, 765, 768
- birtokfelosztás 50, 75, 200, 213, 214, 254, 277, 279, 285, 287, 292, 301, 304, 314, 316, 347, 360, 369, 456, 496, 569, 623, 627, 852
- , elrendelése 210
 - , miatt való tiltakozás 50, 75
- birtokfoglalás 2, 4, 17, 18, 29, 36, 90, 113, 120, 151, 154, 156, 164, 167, 194, 196, 214, 224, 232, 237, 264, 271, 277, 280, 293, 302, 304, 342, 347, 355, 365, 372, 380, 418, 424, 439, 442, 461, 462, 482, 495, 497, 503, 504, 505, 509, 510, 511, 512, 524, 526, 527, 530, 532, 533, 534, 545, 546, 554, 562, 574, 580, 599, 605, 613, 620, 621, 639, 640, 642, 676, 681, 684, 691, 693, 694, 704, 718, 723, 744, 766, 769, 779, 786, 788, 790, 793, 795, 796, 806, 811, 813, 820, 822, 833, 849, 854
- birtokhasználata királyi hospeseknek 399
- , —, népeknek 399
- birtokigazgatás, királyi 364, 580
- , királynéi 491, 492, 496, 537
 - , veszprémi káptalani 342, 350, 436, 805
 - , —, püspöki 566, 657
 - , veszprémvölgyi monostori 612, 615, 616
- birtokigazgató 178, 331, 334, 339, 342
- birtokelővételi jog 45, 62, 164, 418
- , —, biztosítása 175, 388
 - , —, szomszédság címén 322, 359, 716
- (birtok)jog, királyi 196
- , királynéi 196
 - , igazolása 494, 644
- birtokjogok 517
- , gondozója 606
 - , lefoglalása 35
 - , (királyi és királynéi,) kivizsgálása 680
 - , —, megállapítása 680
- birtokok (csere-) mennyiségi és minőségi arányának megállapítása 657
- , (hercegi,) felkutatása 300
- birtokostárs hozzájárulása a birtok egy részének eladásához 418
- birtokrész elcsatolása 256
- birtoktalan szolgálók 582
- birtoktartozékok, közösen használt 472
- birtokvédelem ld. veszprémi káptalan, veszprémi ppk birtokvédelme
- birtokvétel királyi megerősítése 173
- , szomszédság címén 164, 627
 - , zálogösszegért 26, 68, 234, 418
- Bithin-i János mester fehérvári kanonok, (dékán) 304, 312
- bizonyítás, elégtelen 357
- Bodon h. (Zala m.) 334, 408, 411, 449, 519, 645, 647, 657, 779. —i cs. 779

- Bodrog m. 280
 Bogárfölde h. (Veszprém m.) 113, 120, 462, 625, 634; 655, 677, 678, 689, 690
 Bogarmolna malom 618, 619, 677, 678
 Bok h. (Tolna m.) 291
 Boldé h. (Veszprém m.) 588, 589
 Boleszló esztergomi érsek 123, 174, 178, 181, 182, 219
 bolgár bán 675
 VIII. Bonifác pápa 2, 3, 4, 34
 Bonya h. (Somogy m.) 147; 597. —i plébános 147
 Bonofatoj Rajmund pápai nuntius és tizedszedő 231
 bor 11, 12, 43, 79, 80, 90, 316, 432, 657, 788, 835, 836, 838, 849
 boradó conditionariusok, királyi 335, 336, 394
 — —, királynéi 132, 335, 336, 394
 — —, veszprémi ppki 298
 — jobbágy 7, 29, 443
 — népek, királynéi 69, 343
 boradók, királynéi 136
 — — földestül való eladományozása 136
 borkilenced 665, 666, 675, 693, 694, 718, 778
 — behajtása 675
 — kicsikarása veszprémi egyházmegyei papoktól 693, 694
 — — — kanonoktól 693, 694
 —, királyi 675
 borótöd 693, 718
 borszállítás 123, 127, 682, 693
 borszállító domonkosrendiek 123
 borszolgáltatás 158, 458
 borszolgáltató mansio 788
 bortized 1, 7, 23, 33, 48, 431, 586, 637, 638, 840
 bortizedsedőknek segítő kirendelése 431
 bor-vám 127, 212
 Boromsekchyn fn. 791
 boroszlói kanonok 705
 Borsat h. (Veszprém m.) 29
 Bosquetoi Bernát pápai ügyhálító 584
 Both cs. 786
 Bothon fia Pál ispán 29
 Boztyas fn. 216
 Borszok h. (Veszprém m.) 39, 395, 790
 Bökény-nembeli nemesek 161
 bói Szt. Kereszt-monostor 129
 Börzsöny hegység 548. —i ispán 548
 Brictius győri prépost 522
 — litteratus 657, 658, 667, 668
 Bubek Domonkos fia István lipthói ispán 446
 — — — György lipthói ispán 446
 — György királynéi tárnokmester 771, 779
 — Imre országbíró 847, 852
 — István országbíró 545, 567, 568, 571, 572, 585, 590, 591, 592, 605, 606, 607, 608, 610, 622, 625, 630, 632, 634, 656, 657, 678
 Buda 12, 74, 95, 124, 231, 318, 321, 396, 408, 418, 426, 429, 430, 434, 438, 439, 441, 446, 458, 464, 472, 480, 481, 594, 620, 628, 648, 669, 698, 744, 789, 790, 793, 807, 808, 818, 820, 832, 835, 841, 851, 852, 853
 — királyi és egyházi részre osztása 474
 — kiváltságai 682
 — környéke 329
 budai bíró 682
 — alnádor 125
 — apácák 123
 — — birtokai: Csaba (Pilis m.) 123, Csolnok (Esztergom m.) 123
 — esküdtek 682
 — főesperes 444, 445, 446, 477, 570, 671, 819
 — János keszi plébános útja Avignonba 208
 — káptalan 29, 474
 — — birtokai: Galambok (Somogy m.) 474; Karos (Zala m.) 474; Kispécsel (Zala m.) 746; Komár (Zala m.) 474; Korus (Zala m.) 706; Nagypécsel (Zala m.) 601; Szentpéter (Zala m.) 474
 — — éneklőkanonokja 74
 — — jobbágysai 601, 706
 — — kanonokjai 150, 646, 679
 — — karkapánja 679
 — — mint h. h. 15, 124, 125, 149, 150, 204, 546, 557, 644, 646, 649, 650, 670, 679, 684
 — — nemes jobbágysai 29
 — — népei 29
 — — oficiálisai 29, 601, 706
 — — olvasókanonokjai 2, 3, 4
 — — örkanonokjai 774, 775, 794
 — — városi jövedelme 474
 — — villicusa 601
 — országgyűlés 441
 — plébános 5
 — polgárok 7, 8, 474, 682
 — prépost 580, 581, 599, 706
 — prépostság 212, 474
 — Szűz Mária-monostor apácái 6
 — tizedborok idegen eredetűnek minősítése 682
 — tizedkerület 671
 — várnagy 474
 — zsinat 231
 Budafelhevíz h. (Pilis m.) 23, 147, 192, 202, 203, 228
 budafelhevízi egyház 212
 — keresztes konvent m. h. h. 126, 193
 — keresztesek mestere 824
 — — perjele 126, 193
 — tizedek 23, 203, 228
 Buda-hegyi egyház 212
 Buda-szigeti apácák 104, 127
 Budavár 5, 23, 34, 522. —i domonkosok perjele 34, 208. —i ferencesek quardianja 34. —i plébános 7, 8, 9, 23.
 —i Szt. János evangélista-egyház 5

- Budur veszprémi kanonok, dékán 28, 29, 30
 Bugar fia Márton, Máté királyi tárnokmester serviense 48
 Buken ugodi várnagy 261
 bulla, pápai 477
 Buza Balázs damási várnagy, börzsönyi ispán 548
 búza 633, 836
 büntetése jobbágyoknak 465
 bűnügyek 152
 Bwzfa (fa neve) 246

 castrum 816
 cautio 405
 Ceberjénörsi h. (Zala m.) 200
 cédula 181
 Celum h. (Fejér m.) 172
 census 408, 490, 633, 657, 714, 719, 738, 826
 — alóli mentesség 714
 censusa egyházi nemes jobbágyi birtoknak 408
 censuarius 522
 centurio 107
 Cerzeto Olivér pápai káplán, ügyhallgató 192, 202, 228, 230
 ciszteri rendi szabályok 166
 clericus 85, 103, 104, 107, 186, 199, 301, 545. —, fehérvári 683. —, ppki 502.
 Charachynus mester győri prépost 14
 Chechekw fn. 322
 Chenyng (Chenek, Chenyk) mester 252, 256, 379, 367
 Cheer fn. 791
 Chernel fia István országbírói ítélmester 545
 Chybríanus ispán 254
 Chyko István váradi éneklőkanonok, a királyné speciális káplánja 744
 Chomkurtwyl fn. 826
 Chon fia Miklós királyi udvari speciális notarius, királynéi barcoló jobbágy 118
 — — — mester 143
 — — — I. Károly király notarius a és familiárisa 142
 Chubanchmala fn. 79, 80
 Chumberke liget 438
 Chump, másként Elek, III. Béla király papja 446
 Chumurak (dictus) Kelemen 667
 Chumpo (veszprémi) prépost 446
 Chunkereke liget 437, 446
 Churdawth hegy 377
 Chyne ispán 27
 Chyrznye Jaro fn. 826
 collecta 51, 64, 382, 657, 714, 826
 — adományozása 169
 — alóli mentesség 714
 —, jogtalan 849
 —, pénzbeli 169
 —, termény- 169
 collecta-fajták 849
 collecta-fizetés határideje 465
 collectának pénzben való fizetése 465
 colonus 622, 665, 666
 comes terrestris 405
 conditio 1, 33, 46, 80, 107, 134, 165, 169, 189, 269, 274, 441, 675, 789
 —, egyházi nemes jobbágyi 257, 269, 657
 —, királyi ágykésztői 480
 —, megtagadása 657
 —, szabad 61, 107, 211, 378, 465, 754
 —, udvarnoki 480
 — változtatása 132
 conditiohoz kötött birtok (föld) 187
 — kötött birtokrész tulajdonjoga 325
 — kötöttségről vallott felfogás 254, 257
 conditioja földnek 79
 — jobbágyinak 134
 — jobbágybirtoknak 473
 — királynéi katonáskodó jobbágyinak 501
 — népeknek 134
 conditioók különböző volta 304, 386
 conditionale servitium 221
 conditionarius, királyi 95, 97, 184, 226, 606
 —, — boradó 335, 336, 394
 —, királynéi boradó 132, 335, 336, 394
 — jobbágy 134, 325
 —, kiadatása urának 325
 — jobbágyinak királyi udvarnokokhoz földestül való csatlakozása 325
 — népek 386
 — szolga 152
 conditionariusi állapot beismerése 147
 — — letagadásának büntetése 304
 — birtok (föld) 96, 187, 253, 269
 — föld, királyi 198
 — jog, királyi 198, 199, 201, 394
 —, királynéi 198, 199, 201, 394
 — szolgálat megtagadása 378
 — szolgálatra való kényszerítése királyi serviensnek 221
 conditionariusok 1, 50, 97, 132, 147, 167, 184, 226, 253, 332, 388, 394, 545, 788
 —, a király napi élelmét biztosító 96
 —, azaz népek 297
 —, boradó 298
 — eladományozása 33, 377
 — elégedetlensége 226
 — elfogatása 304
 — elszakadása uruktól 253, 376, 377
 — épületeinek eladásra való felkínálása 226
 — felkutatása 132, 183
 — felszabadítása nemesítéssel 333
 — földje 132, 183, 394
 — házainak megvételre való felkínálása 226
 — ingóságai 226
 —, királyi boradó 335, 336, 394
 —, — jogon visszafoglalt 394

- királyi birtokra költözésének biztosítása 226
- királynéi 184
- boradó 336, 394
- jogon visszafoglalt 394
- leszármazásának kivizsgálása 377
- oklevelei 394
- országos nemességre törekvése 394
- önkéntes visszatérése uruk szolgálataiba 377
- örökösödése 79, 606
- panasza uruk ellen 226
- saját jogon birtokolt földjeinek földesúri földnek nyilvánítása 378
- szabadsága 226
- szőlőjének tulajdonjoga 226
- visszafoglalása 164, 167, 184, 290
- conditionariusoknak királyi és királynéi szabad tárnokok közé való törekvése 377, 378
- más földesúr védelme alá helyezkedése 253
- szabad jobbágyokká emelése 378
- conditio-per 147, 223, 239, 240, 242, 243, 244, 254, 255, 269, 278, 304, 376, 377, 378, 394, 632
- conditióról való tájékoztatása a királynak 244
- conditiótól való elvonás királyi tilalmazása 96
- conditioval kapcsolatos szolgálatból való kiemelés 198
- szennyezett nemesség 221
- conditio-vizsgálat 339
- conscriptio 718
- conservatora az óbudai királyi udvarnak 124, 126
- constitutio, jobbágy- 465
- Corlathmolna, Corrathmolna malom 494, 500
- Cosmas, a zalai monostor famulusa 464
- veszprémi clericus 199
- — dékán 269, 298, 315
- — kanonok 301, 302, 304, 377, 383
- — —, dékán 50, 310, 312, 350, 378, 379, 393, 404, 423
- mester veszprémi alénelkő 246
- — — kanonok 354
- — —, dékán 263, 327, 330, 341, 342, 346, 388, 401
- cubicularius 718, —i sessio 472, 798. —i szőlőműves mansio 814
- cubiculariusok földje 113
- cubulus 316 Ld. köből
- cultor pensionarius 522
- curia 10, 28, 39, 43, 77, 107, 207, 246, 305, 312, 330, 339, 384, 443, 453, 457, 469, 534, 540, 542, 657, 667, 715, 788
- , jobbágy- 524, 530
- , királyi 245, 559
- , köből épült 339
- , nemesi 353
- (nemesi,) lerombolása 835, 838
- , pápai 192, 584
- curiai bíró, veszprémi ppki 384, 385, 832
- királyi, megbízott 849
- királyi, notarius 760, 814, 856
- curiája veszprémi kanonoknak 322
- curialis comes 274
- Cykou István váradi kanonok, a királyné speciális káplánja 746
- Cyprianus mester esztergomi olvasókanonok 6
- Csaba h. (Pilis m.) 123. — (Somogy m.) 132, 167, 253, 574, 575, 784, 800, 811, 848. —i királynéi boradó conditionariusok 132
- Csács h. (Zala m.) 171, 345, 351
- Csajág (Veszprém m.) 803. —i cs. 802
- Csák fia János mester országbíró 74
- Csák-nembeli István fiai: István és János 172
- István fia Péter mester 426
- Marcus fia Istvánnak a fia: Péter mester 786
- Csákvár h. (Fejér m.) 172
- csalárd eljárás hiteleshelyi kiküldetésben 256
- Csanád egri ppk 166, 170, 174
- esztergomi érsek 231, 272, 298, 407, 414, 415, 420
- Csanád megye ispánja 133, 147
- csanádi prépost 579, 606
- püspök 66, 111, 203, 230
- Csányi cs. 205
- Csát h. (Tolna m.) 291, 358, 360, 369, 566, 569
- Csatár h. (Veszprém m.) 29, 234, 377, 856. —i cs. 201, 246, 383, 454, 456, 490, 503, 509, 534, 535, 536, 537, 540, 544, 614, 615, 692, 700, 724, 733, 734, 749, 769, 774, 791, 794, 795, 809, 813, 822.
- i Bolug Miklós, a királyi, királynéi és hercegi s a várak jogaihoz tartozó népek és földek felkutatására és visszafoglalására kiküldött királyi procurator 265.
- i egyház birtoka: Bercsény (Veszprém m.) 435, 450
- Csatkai cs. 357
- csatlós 90
- csázmái prépost 329, 463, 741
- prépostság birtoka: Magyare (más néven Sikat, Zala m.) 739, 740, 741
- Csébi cs. 209
- Csege h. (Fejér m.) 187, 495
- Cseh János fehérvári karpap 443, 466
- Csehi h. (Zala m.) 662
- csejki egyház 174. — plébános 109, 110, 111, 112, 114, 116, 121, 329
- Csekei cs. 583
- Csekel h. (Somogy m.) 777, 780
- Csepel h. (Somogy m.) 318, 320, 321. — (Veszprém m.) 452, —i népek 452

- Csepel sziget 41, 66, 67, 298, 779
 — szigeti egyházak 67, 174
 — — királyi officálisok joghatósága 66
 — — papok 41, 174
 — — tizedek 66, 220, 298
- Csépi Miklós, Tamás mester lipthói ispán és csókakői várnagy familiárisa 339
 cserebirtokról visszatelepedés 315!
 cserjés 10, 304, 312, 435, 566, 735, 737, 778
 — hely 814
 — közös használata 745
 — nélküli föld 304
- Csernye h. (Veszprém m.) 172
 Csesznek vár (Veszprém m.) 172
 Csét h. (Komárom m.) 172
 Csetény h. (Fejér m.) 172
 Csetke h. (Komárom m.) 172
 Csicske h. (Zala m.) 663
 Csicsó h. (Zala m.) 83, 130
 csikó-tized 66
 Csitári cs. 374
 Csobánc hegy 723
 Csókakő vár (Fejér m.) 172. —i várnagy 220, 335, 336, 337, 340, 563, 364,
 Csölnök h. (Esztergom m.) 123
 Csombkeszi h. (Zala m.) 79, 80. — Lőrinc fiának, Jánosnak a fia Gyula mester 723
 csonkítás 214
 Csupak h. (Zala m.) 18, 183, 184, 218, 388, 395, 542, 613, 739, 740, 741, 750, 785, 787, 798, 799, 803, 814, 817, 823.
 —i cs. 17, 18, 56, 234, 544, 600. —i sessionális helyek száma 814. —i völgy 19
- Csorgó h. (Fejér m.) 172
 csőbőr 43, 79, 80
 Csurcsa h. (Zala m.) 215
 Csút h. (Csepel sziget) 41. —i Boldog Leusták-monostor 298. —i — — birtokai: Háros I. (Csepel sziget) 298; Háros II. (Csepel sziget) 298. —i — — tizedei 298. —i prépost 41, 523
 csűr 684
- Dabra fn. (Bodrog m.) 32, 280, 307
 Dad h. (Komárom m.) 172, 797
 Damás h. (Hont m.) 355, 357, 548. —i várnagy 548
 Damianmal fn. 557
 Damján mester győri prépost 122
 — sói prépost, pécsi kanonok 121
 Daroch-i Feelpynth Miklós mester 565
 Debrés h. (Veszprém m.) 634
 Demeter bíboros, esztergomi érseki kormányzó 745
 — — esztergomi érseki kormányzó, jeruzsálemi pátriárka 779
 — fia Pál litteratus 772
 — királyi tárnokmester 220
 — mester veszprémi olvasókanonok 693, 694
 — — váradi ppk 410, 413, 514
 — — veszprémi aranyműves 246
 — — olvasókanonok 760
 — — ppk (1387—1391) 735
 dékán 44, 50, 246, 301. I.d. a káptalanoknál
 dénár, szabados 779
 dénáradó 779
 Dénes fia Pál mester, az óbudai királyi udvar conservatora 124, 126
 — ispán, a veszprémi káptalan szöllősi officális 90
 — nádor 446, 520, 682, 684
 — nagyravaszdi plébános 724
 descensus 1, 134, 334, 386, 687. —, erőszakos 86, 90
 Dezsőkálóz h. (Veszprém m.) 155, 786
 diófa 70, 146
 Diósgyőr h. (Borsod m.) 730, 745
 Diszel h. (Zala m.) 164, 382, 446. —i cs. 164, 353, 405. —i plébánia 353
 Dobos h. (Zala m.) 194, 195, 205, 206, 209, 210, 213, 214.
 doctor, jogi 132
 dos 117
 dolgozó 522
 domb 161
 Dombóvár (Tolna m.) 61, 172. —i várnagy 61
 Domonkos, a fehérvári kereszties konvent szerzetese 510
 —, a füredi Szt. Mihály-egyház rectora 763
 — budai kanonok 150
 — fehérvári kanonok 558
 — mester 580, 581, 599
 — — veszprémi kanonok 318, 799
 — — — olvasókanonok 64, 100
 — — — várjobbágy 246
 Domonkos-rend, budai 123, 208
 Donát, a keresztiesek perjele 599
 — mester fehérvári főesperes 29
 dörmösi prépost 358, 419, 420, 717
 — prépostság 290, 360, 369
 — — birtokai: Csát (Tolna m.) 369, 569; Hidegkút (Tolna m.) 290; Szánás (Tolna m.) 525, 531, 535
 — — hidegkúti villicusa 290
 — — jobbágya 290
 Dörgicse h. (Zala m.) 212. —i cs. 278.
 —i káplán 267, I.d. Okolydergechey
 Dörögdi Pál fia István mester, az almádi monostor jobbágya 278
 — cs. 209.
 Drugeth Miklós országbíró 592
 — Vilmos báró, nádor 278
 — — nádor 50, 134, 263, 269, 285, 286, 287, 290, 291, 292, 318, 319, 320, 321, 330, 346, 357, 391
 Duna f. 216, 298, 306
 dunai halászat 95
 — vizafogók 306
 Durdoimech h. 27

- Dusi cs. 161
- Dusnok h. (Zala m.) 289, 643, 669, 773, 774, 775, 794, 801. —i kápolna 643. —i Szt. János-egyház 289. —i torlóharangozók 669.
- Dyenesdwelch fn. (Veszprém m.) 791
- Ebesthow fn. 216
- Ector fia György mester 508
- Ecsér h. (Zala m.) 223, 254, 453, 469, 567, 568, 572, 591, 592. —i cs. 453, 558, 571, 592, 836. — egyház 453, 469, 568, 591. —i nemesek 223, 568, 572. —i plébános 453. — — curiája 469, 568.
- Égres h. (Tolna m.) 466. — (Somogy m.) 158
- egri prépost 520, 547
— ppk 166, 170, 174, 228, 230, 330
- Égreg f. 304
- Egro patak 446
- Egrug f. 267, 468
- Egyed fehérvári karpap 306
— kékcsei káplán 179
— mester veszprémi kanonok 55
— — — örkanonok 92
— — zalai főesperes 304
— somogyi szerzetes 713
— tilhanyi szerzetes 90
— veszprémi örkanonok 27
— zalai főesperes 295, 310, 312, 315
- egyesség, egyoldalú 748
— visszaperlendő birtok felosztása ügyében 393
- egyességre kényszerítés 734
- egyház (leégett,) felépítése 237
— — tetőzettel való ellátása 237
— kifosztása 250
— püspöki oltalomba vétele 289
— jobbágyainak ppki oltalomba vétele 289
- egyházi adó 35
— bíraskodás 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 16, 20, 23, 34, 37, 38, 49, 52, 53, 104, 110, 114, 115, 116, 121, 122, 123, 128, 129, 163, 174, 177, 178, 181, 192, 202, 208, 228, 229, 230, 233, 250, 251, 258, 259, 295, 329, 407, 414, 419, 420, 422, 427, 460, 471, 477, 478, 505, 507, 515, 516, 522, 523, 539, 564, 584, 815
— birtok eladományozása 254
— — visszaadása 254
— felszerelés 40
— — visszaadása 40
— — visszaszerzése 190
— fenyték 190, 505, 522
— földnek ppki oltalomba vétele 289
— harcoló jobbágy, azaz szabad serviens 263.
— javak lefoglalói 87
— jobbágyok bírósága 384
— nemes jobbágy(ok) 1, 10, 29, 60, 76, 78, 81, 90, 113, 144, 153, 175, 225, 243, 255, 263, 269, 270, 275, 290, 303, 315, 317, 334, 382, 384, 386, 392, 397, 398, 405, 408, 440, 468, 542, 560, 566, 631, 632, 634, 732, 733, 821, 826
— — — áthelyezése 566
— — — bántalmazása 732, 733
— — — bírása 175
— — — bíraskodása 224
— — — bírósága 382, 398, 405
— — — bírósági mentessége 826
— — — birtokigazgatási funkciója 634
— — — birtokügyletei 78, 144, 254, 270, 275, 315, 317, 382, 405
— — — birtokügyleteinek ellenőrzése 405
— — — — jóváhagyása 405
— — — censusa 826
— — — censusmentessége 826
— — — collectája 826
— — — — mint hadkötelezettségi váltás 382
— — — collectamentessége 826
— — — conditioja 269, 440, 657
— — — élelemszolgáltatási kötelezettsége mint hadkötelezettségi váltás 382
— — — kötelékéből önkényes kiválás 254, 255, 257, 657
— — — ellenszegülése urával szemben 224
— — — elszakadási törekvése 243
— — — eltávazása közgyűlésükről 224
— — — érdemei 10
— — — eredeti, első és természetes szabadsága 501
— — — feleségének megsebesítése 90
— — — fogságba vetése 90, 733
— — — hadkötelezettségének megváltása collectával és élelem-adóval 382
— — — harcoló 239, 254, 334
— — — hozzájárulása uruk jogügyleteihöz 117, 283, 297, 382
— — — hűsége uruk iránt 334
— — — hűségnyilatkozata 440
— — — hűtlenség bűnében elmarasztalása 278
— — — hűtlenségének büntetése 1, 63, 278, 334, 566
— — — jogai és kötelezettségei 382
— — — jogainak és kötelezettségeinek aránya a kapott birtokhoz 382
— — — kiegyezése urával 243
— — — kifosztása 90
— — — kikötött szabadsága 175
— — — (elítelt,) kiszolgáltatása urának 278
— — — kötelékébe önkéntes visszatérés 269
— — — kötelékéből való kiválás 175, 382
— — — kötelezettségei 1, 63, 334
— — — közgyűlése 224, 225, 382

- — — közös legelője 382
 — — — közössége 826
 — — — közé való elszegődés kényszerítő okai 501
 — — — közé való elszegődésre kényszerítés végrendelet útján 138
 — — — közé való felvétele 1, 63, 71, 72, 91, 93, 153, 162, 334, 382, 425, 501, 782
 — — — közé való felvétele jobbágnak 46, 262, 713
 — — — közé való felvételre ajánlkozás 72, 91, 162, 782
 — — — közé való felvétel királyi engedély nélkül 244
 — — — közé való felvétel tervbevétele 138
 — — — közé való belépésre kényszerítése nemesnek 247
 — — — közötti egyenetlenkedés 440
 — — — között elégedetlenség szítása 257
 — — — közé való újrafelvétel 713
 — — — megsebesítése 90
 — — — meggyilkolása 113
 — — — mentesítése a ppki offiálisok bíraskodása alól 175
 — — — országos nemességre való törekvése 254, 255, 257, 269, 440, 631, 632, 657
 — — — örökölt földjének jogi természet 255
 — — —, örökös 1
 — — — nemesekkel való rokonságának igazoltatása 254
 — — — örökösödése 10, 117, 275, 405, 455, 821
 — — — özvegyének hitbére 763
 — — — — nászajándéka 763
 — — — — végrendelete 763
 — — — sanyargatása 657
 — — — servitiuma 33, 657, 826
 — — — servitiumának megtagadása 657
 — — — szabadsága 72, 425, 782
 — — —, (eredeti, első és természetes) 501
 — — — —, kikötött 175
 — — — szolgálatvállalásának feltételei 175
 — — — szolgáltatási kötelezettségei 425, 826
 — — — szökésének büntetése 278
 — — — tanácsadása 334
 — — — telke 826
 — — — területi ispánja 405
 — — — vásárolt földjének jogi természet 255
 — — — visszatérése uruk szolgálatába 243, 254, 255, 257
 — — — jobbági conditio 257
 — — — conditiónak beismerése 269
 — — — birtok (föld) 46, 63, 71, 257, 278, 303, 334, 392, 405, 408, 425, 455, 657, 826
 — — — — censusa 408
 — — — — elhatárolása 10
 — — — — jogi természet 63
 — — — — tulajdonjoga 303, 826
 — — — birtoknak conditio-stul való elidegenítése 254
 — — — hadikíséret 334
 — — — porta 382
 — — — szolgálatnak pénzen való megváltása 334
 — — — jobbági-úlnökök 405
 — — — népek 136
 — — — ruhák 333
 — — — ügy világi bíró előtt 341
 — — — vagyon bitorlói 505
 — — — védelme 87
 — — — visszaszolgáltatása 130
 — — — visszaszerzése 2
 — — — védelem 162
 egyházmegyei zsinat 295
 egyszerű irat 446
 eke 836
 — vontatása 537
 ekealj, királyi mértékű 778
 ekealj 63, 95, 96, 97, 113, 120, 131, 180, 264, 267, 271, 274, 301, 302, 304, 316, 319, 322, 332, 346, 371, 372, 377, 379, 380, 392, 435, 446, 450, 458, 462, 472, 487, 504, 537, 553, 606, 607, 610, 622, 634, 667, 670, 684, 692, 701, 702, 718, 746, 777, 778, 779, 780, 788, 799, 814, 856
 ekevas 537
 ékszer 836
 ékszeres szekrény 836
 elégedetlenség keltése egyházi nemes jobbágyok között 255, 257
 elégtételadás 163, 547, 835, 838
 élelem 188
 élelmiszer szállítása Veszprémbe 672
 élelmiszerszolgáltatás 134
 élelmiszer-szolgáltatása egyházi nemes jobbágyoknak hadkötelezettségi váltású 382
 élelmiszer-szolgáltatási kötelezettsége jobbágnak 465
 elévülés jogszabálya 506, 573
 elfoglalt birtok visszaadása 196
 elköltözése pervesztesnek 304
 ellátása az adományozónak 98
 ellenbizonyítékok benyújtása 123
 elnéptelenedett birtok 237, 339, 674, 617
 Elena, a veszprémvölgyi Szűz Mária-monostor szerzetesnője 641
 Eleumal fn. 212
 előhegy 598
 előjogok 134
 előkelők 335
 elpusztult birtok 237
 — templom 203
 eltiltás 17, 36
 — birtok elidegenítésétől 164

- Elya-i cs. 412, 413
 emberek, szabad conditiójú 754
 emberölés 28, 29, 113
 Endre fehérvári prépost, királyi alkan-
 cellár 191
 — fia János mester veszprémi kanonok
 433
 Endréd h. (Veszprém m.) 29. —i cs. 840
 engedély jobbágy elköltözéséhez 211, 465,
 612, 615, 616
 — (királyi,) birtokeladáshoz 207
 — (királynéi,) birtokeladáshoz 62
 engedetlen papok kiközösítése 109, 110,
 111
 Enyerei cs. 209, 663
 Epanying h. (Veszprém m.) 802. —i cs. 301
 Epanleg fn. (Bodrog m.) 32
 építmények elvitele 382
 épületek 28, 76, 99, 107, 296, 304, 370,
 406, 465, 684, 687, 725, 840, 855
 — emelése más birtokán 693, 694
 épületfa 684
 ercsi monostor 212
 erdélyi egyházmegye küküllei főesperese
 779
 — herceg 198
 — ppk 166, 212
 — sókamarák lippai ispánja 555
 — — lippai ispánjának veszprémmegyei
 officiálisai 555
 — — — zalamegyei officiálisai 555
 — vajda 347, 482
 Erzthuy-n-i Péter mester királyi curiai
 notarius 760
 — — — országbírói notarius 767
 erdő 1, 10, 88, 90, 113, 120, 131, 138,
 188, 216, 304, 316, 332, 382, 446,
 458, 466, 533, 562, 592, 627, 662,
 692, 701, 718, 720, 785, 788, 791,
 811, 814, 822, 856
 — becsüje 373
 — berkes 634
 — elhatárolása 373
 —, ispánsági 70
 —, közös 43, 264, 267, 271, 316, 701,
 718, 746, 788, 791, 826
 — közös használatának szabályozása
 316
 — kiirtása 835, 838
 erdőhasználat 10, 43, 70, 76, 106, 305,
 322, 545
 erdőrés 305, 322, 418, 820
 erdőrészeske 106
 erdős föld 305, 322
 Erek h. (Zala m.) 447
 eresztvényes hely 814
 Erne fia Mihály királynéi apród 493
 erődítményépítési engedély 816
 erőszak borkilenced behajtásánál 675
 erőszak, világi 237
 érseki kormányzó, esztergomi 745, 779
 — vikárius 414, 415, 419, 420
 értéktárgyak 333
- Erzsébet királyné (V. István, ill. IV. László
 kir. neje) 54, 60, 62, 131, 184, 198,
 343
 — (I. Károly kir. neje) 142, 169,
 218, 261, 280, 281, 314, 316, 347, 356,
 365, 366, 459, 484, 580, 666, 678
 — (I. Lajos kir. neje) 458, 491, 496,
 617, 678, 704, 751, 752, 756, 757, 789,
 793, 806, 807, 809, 828, 835, 838, 843
 — (idős), curiájának notarius 459
 — Mária-szigeti apáca, Erzsébet király-
 né rokona 139
 Esegvár ld. Segvár
 eskü 39, 179, 220, 272, 681, 780, 786, 815,
 830, 841
 — elengedése 810
 — formulájának elvételése 148
 — kivételéhez megjelent nemesek 301
 — kivételének szabályozása 148
 — letelésének módzatai 670, 684
 — megismétlése 148
 — megítélése 198, 301, 384, 777
 — ppki, értéke 684
 —, tisztító 102, 157, 252
 esküformula-minta 148
 esküdtek, falusi 3, 4
 —, fehérvári 51
 —, veszprémmegyei 494
 —, zaalmegyei 499, 680, 681
 eskütársak 39, 102, 157, 227, 301, 372,
 504, 543, 544, 545, 655, 670, 678, 777
 esperes 179, 278, 503
 Esztergár h. (Zala m.) 268
 Esztergom 23, 158, 181, 422, 515, 548
 esztergomi egyházmegye főesperesei: gö-
 möri, 414, 415; honti, 181, 272, 549,
 550; nógrádi, 419, 420; zólyomi, 181
 — egyházmegyei zsinat 334
 — érsek(ség) 34, 37, 38, 41, 53, 66, 103,
 104, 109, 110, 123, 158, 163, 174, 178,
 181, 182, 219, 231, 272, 298, 313, 339,
 407, 414, 415, 420, 422, 471, 539, 548,
 559, 561, 785
 — — birtokai: Berej (Somogy m.) 298;
 Egres (Somogy m.) 158; Kapoly
 (Somogy m.) 158, Lulla (Somogy m.)
 158
 — — beregi boradó conditionariusai 298
 — — bírói illetékességének el nem ismer-
 rése 104
 — — esztergomi örökös ispánsága 163,
 422, 548
 — — notarius 422
 — — támogatása a veszprémi egyház-
 megyéből elszakadni kívánó plébáno-
 soknak 104
 — — tizedei 298
 — érseki ház Visegrádon 220
 — — kormányzó 745, 779
 — — tartomány 231
 — — vikárius 123, 127, 171, 181, 185,
 415, 419, 420
 — káptalan 104, 163, 272

- — dékánja 163
 — — kanonokjai 158, 163, 496, 515, 523, 539
 — — mint h. h. 48, 180, 202, 243, 254, 298, 358, 360, 416, 475, 476, 493, 496, 507, 549, 550, 579, 606, 815
 — — notariusa 815
 — — olvasókanonokjai 6, 37, 788
 — — prebendariusa 507
 — keresztes konvent 5, 14, 16, 23, 34, 192, 202, 203, 228, 230
 — — — mestere 23, 203
 — — — mint h. h. 158, 191, 351
 — prépost 34, 48, 181, 748, 749
 — Szt. Tamás-káptalan 37
 — — — prépostja 37, 123, 127, 171
 — zsinat 41, 123, 334
 Esztrág h. (Zala m.) 509, 510, 511, 512, 639, 640, 642, 681, 687, 807
 Etej h. (Veszprém m.) 29
 étékfogómaster, királyi 409, 816
 Etyek h. (Fejér m.) 172
 excommunicatio ld. kiközösítés
 — alól való feloldozás 736
 — ppki kinevezési díj késedelmes fizetése miatt 736
 exemptio 166, 559

 fa kivágatása 720, 721
 — szállítása 95, 97
 — — hajón 96
 — — szekerén 96
 Fábián mester fehérvári kanonok 479
 Fadd h. (Tolna m.) 216, 365, 366, 580, 581, 583, 599, 776, 824
 faház 657
 Fajsz h. (Somogy m.) 573. — (Veszprém m.) 28, 29, 30, 107, 130, 305, 322, 545, 611, 636, 814. —i cs. 322, 728, 783. —i Szt. Miklós-egyház 30
 fakereszt 70
 falcastrum 43, 63, 70, 113, 131, 305, 316, 318, 320, 321, 322, 330, 435, 450, 537, 545, 634, 637, 811, 826
 falu. feldúlása 28, 29
 — jobbágysora 788
 — helyrajzi adatai 469
 — kifosztása 90
 — királynéi 139
 — népének szétkergetése 90
 — oltalmazása 90
 falubeliek hozzájárulása birtokeladáshoz 193
 falucska 339
 falutelepítés 3
 Falkosi Herbordus fia Lőrinc ispán 431
 falvacskák, Kál-völgyi 335
 falvak felperzsélése 214
 — népe 588
 — pereskedése 126
 familia 90
 familiáris 102, 339, 551, 664, 672, 732, 733, 734, 759, 776, 830
 —, királyi 142
 —, királyi udvari 399
 famulus 39, 186, 201, 367, 368, 374, 435, 464, 507, 537, 563, 600, 658, 659, 692, 700, 720, 721, 748, 750, 792, 841, 842
 — famulusa 842
 Fánecs h. (Fejér m.) 349
 Fanczdana fn. (Tolna m.) 824
 fakitermelés eladásra 316
 fátyol 836
 Faus mester veszprémi prépost 107, 545
 Fawus mester veszprémi főesperes 107
 — — zalai főesperes 107
 Fehérvár 57, 110, 111, 112, 122, 337, 340, 792
 fehérvári bíró 51, 57, 112, 276, 434
 — Boldog Imre herceg-egyház igazgatója 694
 — esküdtek 51, 57, 122, 276
 — egyház conditionarius népei 386
 — — kiváltságai 134, 386
 — — nemes jobbágysai 386
 — — népeinek vámmmentessége 386
 — — Szt. Antal-oltárának igazgatója 599
 — — Szt. Imre herceg-oltára 128
 — — Szt. Kereszt-oltárának igazgatója 692
 — — Szt. László-oltárának igazgatója 195
 — — Szt. Márton-oltárának igazgatója 600, 611, 612, 613, 647
 — — Szűz Mária-oltára 128
 — — területének tized-negyedjövedelme 671
 — főesperes 29, 34, 49, 76, 99, 128, 249, 444, 672, 673
 — hospesek 273, 276, 772
 — káplán 740
 — káptalan 216, 290, 386, 472, 478, 479, 671
 — — bírósági kiváltsága 134
 — — birtokai: Battyán (Fejér m.) 161; Bedeg (Tolna m.) 290; File (Veszprém m.) 634; Lovas (Veszprém m.) 472; Szomor (Esztergom m.) 191; Ós (Veszprém m.) 472; Szentgyörgy (Tolna m.) 216; Vanyola (Veszprém m.) 634, Vinyola (Veszprém m.) 634
 — — dékánja 246, 304, 386
 — — jobbágysai 802
 — — aléneklője 276
 — — alolvatója 319, 320, 589
 — — éneklőkanonokjai 339, 563
 — — kanonokjai 128, 154, 156, 246, 304, 311, 312, 321, 377, 409, 435, 448, 450, 456, 479, 483, 485, 487, 524, 525, 526, 528, 558, 568, 591, 658, 667, 694, 702, 760, 778, 792, 795, 799, 814, 822, 839, 845, 856
 — — karpapjai 161, 276, 301, 306, 443, 454, 466, 511, 551, 653, 599, 610,

- 612, 613, 709, 721, 749, 774, 809,
838, 845, 846,
— — levéltára 387
— — mint h. h. 24, 25, 28, 29, 36, 43,
51, 60, 62, 76, 85, 98, 100, 107,
119, 140, 145, 146, 151, 154, 155,
161, 162, 183, 184, 186, 187, 194,
195, 198, 199, 201, 214, 235, 245,
246, 252, 253, 254, 255, 256, 264,
265, 266, 267, 271, 273, 274, 276,
277, 288, 293, 294, 296, 299, 301,
302, 304, 305, 306, 308, 310, 311,
312, 314, 315, 316, 318, 319, 320,
321, 322, 323, 324, 327, 330, 333,
335, 338, 339, 342, 343, 344, 348,
349, 350, 357, 361, 362, 370, 373,
375, 376, 377, 387, 388, 392, 393,
394, 395, 409, 411, 413, 423, 424,
431, 433, 435, 439, 440, 442, 443,
445, 446, 448, 450, 451, 453, 454,
456, 458, 459, 462, 466, 468, 470,
481, 483, 484, 485, 486, 487, 489,
500, 501, 502, 504, 511, 514, 519,
524, 525, 526, 528, 545, 547, 551,
552, 553, 556, 558, 562, 568, 572,
576, 578, 585, 587, 590, 591, 592,
595, 599, 600, 602, 604, 607, 609,
610, 611, 612, 613, 620, 621, 622,
635, 636, 645, 647, 651, 652, 656,
657, 658, 659, 661, 667, 670, 674,
676, 684, 688, 689, 690, 692, 693,
694, 697, 700, 701, 702, 708, 709,
718, 721, 727, 728, 729, 733, 738,
743, 744, 746, 747, 748, 749, 758,
759, 760, 762, 764, 767, 772, 773,
774, 776, 778, 779, 781, 782, 783,
785, 786, 788, 789, 791, 792, 795,
798, 799, 802, 803, 805, 806, 807,
809, 814, 817, 818, 819, 820, 822,
823, 824, 830, 834, 835, 838, 839,
840, 843, 845, 846, 848, 852, 854,
856
— — nemes jobbággyai 290, 634
— — notariusi 733, 792
— — officialisai 386
— — olvasókanonokja 746
— — örkanonokjai 85, 128, 349, 460
— — papjai 51, 610, 843
— — prebendariusai 476, 600, 700
— keresztes konvent 32, 618, 786
— — — birtokai: Berej (Somogy m.)
332; Padd (Tolna m.) 216; Szöllös
(Somogy m.) 332
— — — clericusá 699, 769
— — — conditionariusai 332
— — — káplánja 601
— — — karpapja 654, 837
— — — mint h. h. 161, 378, 432, 510,
512, 581, 583, 585, 588, 589, 596, 597,
601, 616, 619, 625, 631, 632, 634, 637,
638, 641, 653, 654, 668, 672, 673, 677,
678, 683, 696, 698, 699, 712, 715, 720,
739, 740, 761, 769, 813, 837
— — — papja 432
— — — szerzetesei 510, 596, 616, 619,
631, 672, 720
— keresztesek Szt. István-egyháza 216
— polgárok 51, 57, 58, 74, 122, 273, 276,
802
— prépost 128, 191, 208, 219, 220, 347,
386, 460
— — szomori officialisa 191
— — — serviensei 191
— Szt. Domonkos-egyház 233, 250
— — — kanonok-plébánosa 702
Fehérvár-váraljai hospesek 229, 233
— Szt. Miklós-káptalan 229, 251
— — — kanonokjai 233, 258
— — — rectora 250, 251
Fejes János mester fehérvári kanonok 667
fej- és jószágvesztés 120, 462
Fekete Miklós, a Fehérvár-váraljai Szt.
Miklós-egyház rectora 251, 258
— Benedek mester fehérvári kanonok
702
Feket h. (Baranya m.) 545
felfüggesztés 23, 35
Felkeszi cs. 193, 646
Felkuth fn. 791
fellebbezés visszavonása 204
felmentő oklevél 28
feloldozás kiközösítés alól 186
felosztása földnek 386
Felsődorög h. (Zala m.) 313. —i Szt.
András-egyház plébánosának tized-
jövedelme 313
Felsőendré h. (Somogy m.) 85, 495
Felsőkeszi h. (Pilis m.) 193, 208, 522, 584.
— (Zala m.) 68, 175, 330, 468,
— plébánia 427, 522. — Szűz Mária-
kápolna 516
Felsőkék h. (Zala m.) 90
Felsőörs h. (Zala m.) 303
Felsőrajk h. (Zala m.) 773, 774. —i cs.
774, 775. —i nemesek 773
felsőruha 537
Felsőtádika vár (Zala m.) 335, 336
felszabadított királyi népek 335
— királynéi népek 335
Felwygye-i Pál mester litteratus, királyi
pecsételő 429
Fen fia Dénes ispán, a veszprémi kápta-
lan szőlősi officialisa 65
Fenenna királyné 713
fenyíték, egyházi 87, 505
Fenyőfői cs. 521, 544, 545
Ferenc fehérvári alolvadó 589
— csejki plébános 116
— jeni plébános 204
—, Mesko veszprémi ppk veszprémi vár-
nagya és curiájának bírása 384, 385,
832
— sasadi plébános 114, 115
feudális jogcímen való földhasználat 451
ferto 126
File h. (Veszprém m.) 634

- fiúk elhurcolása 90
 Fizfeu fn. 316
 Florián mester 29
 fogadalom, királyi 355
 fogott bírák 11, 12, 15, 28, 29, 102, 126,
 186, 194, 200, 203, 205, 206, 209, 210,
 213, 214, 227, 264, 267, 271, 283, 301,
 336, 338, 345, 371, 378, 393, 428, 437,
 450, 462, 486, 487, 517, 538, 540, 545,
 547, 572, 591, 606, 607, 610, 622, 623,
 625, 634, 660, 679, 684, 718, 743, 767,
 778, 780, 792, 810, 814, 856
 Fok h. (Zala m.) 542. — királyi job-
 bággy 542
 folyó 462, 678
 — használata 504
 — része 274
 folyómeder áthelyezése 656
 fogságbevétel 186
 fogságból kiváltás 24, 27, 90
 formahibák, okleveles 171
 —, perbeli 181
 fortalitium 816
 forum saeculare 181
 főesperes, budai 444, 445, 446, 477, 570,
 671, 815
 —, fehérvári 29, 34, 49, 76, 99, 128, 249,
 444, 672, 673
 —, gömöri 34, 414, 415
 —, győri 122
 —, honti 181, 449, 550
 —, komáromi 460
 —, küküllői 779
 —, nógrádi 419, 420
 —, kamanci 107
 —, nyitrai 127
 —, pápai 367
 —, segesdi 181, 267, 301, 304, 379, 380,
 544, 545, 714, 737, 746, 760, 778, 779,
 814
 —, somogyi 49, 168, 266, 341, 423, 431,
 436, 440, 457, 467, 545, 609, 760
 —, szentendrei 48, 70, 95, 96, 97, 131,
 132, 133, 136, 139, 141
 —, szolnoki 251
 —, veszprémi (székesegyházi) 263, 304,
 458, 460, 561, 785, 786
 —, zalai 28, 29, 49, 295, 304, 310, 312,
 313, 315, 372, 391, 577, 598, 678, 686,
 725
 — és papság viszonyának szabályozása
 295
 főesperesek engedetlensége a pápai követ-
 tel szemben 49
 főesperesi jogok 295
 — vicariatatus 295
 főkancellár, királynéi 628, 648
 föld(ek) becsüje 301, 302, ld. birtok (vitás),
 becsüje
 —, conditionariusi 269
 —, cserjés nélküli 304
 — eladómanóyozása 28. Ld. birtok- (föld)-
 adományóyozás
 — elhatárolása 312. Ld. birtok elhatáro-
 lása
 —, elnéptelenedett 617
 —, erdős 305, 322
 —, huro-i 133
 — kimérése sessióhoz 316
 —, királyi 161
 —, királyi conditionariusi 198
 —, — hírnöki 133
 —, — táladói 133
 —, királynéi 161
 —, — conditionariusi 198
 —, — pincemesteri 131
 —, — pohárnoki 131
 —, — szekeresi 131
 —, megművelt 316
 —, művelés alatt nem álló 296
 — (vitás), nagyságának megállapítása
 371. Ld. birtok (vitás), nagyságának
 megállapítása
 —, sessionális 312
 —, sessiók létesítésére alkalmas 160
 —, trágyázott 262, 296
 —, udvarnoki 303
 —, várnépi 133
 —, veszprémi ppki 164, 190
 —, elegyesen fekvő 754
 — (hercegi,) felkutatása 265
 —, visszafoglalása 265
 — (királyi,) felkutatása 265
 —, visszafoglalása 265
 — (királynéi,) felkutatása 265
 —, visszafoglalása 265
 földadományóyozás jobbágynak 637
 —, magán 28, 638. Ld. birtokadomá-
 nyóyozás, magán
 földelővételi jog szomszédtság címén 270.
 Ld. birtokelővételi jog
 földbér kepeben 646
 — mértéke köbölben 646
 földbérlet kepe fejében 684
 földeskü 201, 205, 206, 209, 214, 227, 299,
 302, 310, 312, 315, 318, 320, 344, 348,
 350, 372, 379, 380, 400, 401, 405,
 504, 543, 544, 545, 606, 655, 670,
 677, 678
 — kivételének akadályóyozása 544, 545
 — módja 678
 földesúr kibékülése jobbágyaival 20
 — megvendégelése 1
 földesúri bíráskodás 20, 384, 385, 391,
 398, 405, 465, 826
 — mellőzése 20
 — bírói jogkör 263, 374, 391, 582, 779
 — bíróság 278
 — jogszolgáltatás módja 152
 földesúrnak (és jobbágyainak) elővételi
 joga szabad jobbágyai birtokára 378
 földje conditionariusoknak 394
 földfelosztással kapcsolatos panaszok 386
 földhasználatá jobbágynak 241
 — királyi népeknek 402

- földközösség 10, 43, 45, 69, 70, 76, 106, 131, 173, 232, 241, 305, 308, 315, 322, 377, 386, 392, 394, 418, 458, 517, 545, 746, 754, 785, 788, 789, 834
 földnek a király rendelkezésére hagyása 304
 Földvár h. (Tolna m.) 216, 306. —i apát 216
 fölülről hajtott malom 388
 főpapok 148, 226, 335, 336, 506, 582, 753, 754
 Frank mester zalai ispán 723
 Fraye János fia Ferenc kkkjegyző 477
 Frigyes zsámbéki prépost 539
 Fulzersceley fn. 312
 Fun fia Dénes ispán, a veszprémi káptalan nemes jobbágya 144
 fundus curie 10, 29, 30, 107, 113, 120, 377, 405, 455
 fű lekaszáltatása 792
 fűszolgáltatás 687
 fürdés, szökött 726
 Füred h. (Zala m.) 106, 317, 377, 384, 418, 745, 808, 821, 832, 834, 846. —ics. 162, 385, 745, 821. —i Szt. Mihály-egyház rectora 763
 füsttel való kinzás 537
 fűtő 322
 fűvönosztás 241, 376, 377, 392, 394, 517, 545
 Fűzfő fn. 788
 Fwn fia Dénes ispán 43
 Fyzeg, Fyzegh, Fyzygh f. 10, 473, 593
 Fyzeg-völgy 10
 Fyzes fn. 646
 Fyleysceley fn. 312.
 Fyuzesmege fn. 303
 Fyzestu fn. 216
 gabona 633, 792. — szállítása 646
 gabonazied 586, 840
 Galambok h. (Somogy m.) 474
 Gallus mester fehérvári örkanonok, királynéi speciális clericus 85
 — — hantai olvasókanonok, pécsi és veszprémi kanonok 85
 — — veszprémi kanonok, dékán 29
 Gamaca kútja 10
 Gamadym fn. 377
 Gáni cs. 294, 299, 301, 683, 835, 838
 — Miklós mester 301
 Ganna h. (Veszprém m.) 29
 Garabonc h. (Zala m.) 352, 380, 623, 626, 629, 706, 743, 767, 778, 804
 Garai Miklós nádor 664, 731, 755, 765, 768, 779, 786, 788, 804, 808
 — — — a veszprémi püspökség védnöke 730
 Gedelaka h. (Veszprém m.) 390
 Gege h. (Somogy m.) 777
 Gehan fia Miklós mester fehérvári bíró 434
 Gefre zirci dékán 44
 Gelemér h. (Veszprém m.) 283, 284
 Gencsi cs. 194
 genealógiai vizsgálat 377
 Gentilis bíbornok, pápai követ 49
 Gerencsér h. (Zala m.) 195, 237, 339, 682.
 —i cs. 357. —i Szűz Mária-egyház 339
 Gerezd h. (Somogy m.) 533, 566, 567.
 —i Szt. Márton-templom 10
 Gergely fia Miklós mester, hevesújvári ispán 771
 XI. Gergely pápa 705
 Gergen h. (Tolna m.) 216
 — víz 216
 Germansylthe fn. (Veszprém m.) 70
 Gesztes vár (Komárom m.) 172
 Gezthey-i Gezth., Lajos hercegnek a hercegi birtokok felkutatására kiküldött megbízottja 300
 gida-tized 119, 441
 Gige h. (Somogy m.) 780
 Gimes vár (Nyitra m.) 161. —i várnagy 183, 184, 218, 220, 785
 Gizella királyné 90
 — — arany koronája 137, 297, 785
 Gallyai cs. 755
 Gógán h. (Zala m.) 842
 gömöri főesperes 34, 414, 415. —ispán 545
 Görgeteg h. (Somogy m.) 537
 graminales distinctiones 517
 Gres ispán sümegei várnagy 278
 Gwla mester 664
 guardián 34
 Guepolth, Gyupolth h. (Veszprém m.) 274, 439, 504, —i cs. 274, 504
 Guge veszprémi pap 107
 — — — neje: Kuna asszony 107
 Gugha ispán, a veszprémi káptalan offi-
 ciálisa 107
 Gulács I. h. (Zala m.) 27. — II. (Zala m.) 27. —i cs. 205, 209. —i Péter ispán 27.
 Guloh h. 172
 Gybmezeh fn. 791
 Gyletus fia János bajmóci várnagy 446
 Gysmezeud fn. 791
 Gyur hegy 312
 gyázmise 85
 Gyermely h. (Esztergom m.) 124, 125, 180, 507, 646. —i ispán 126. —i népek 126. —i villicus 124, 126
 Gyermely-kés 507
 gyertya 43
 gyilkosság 214, 465, 609
 Gyimolt h. (Győr m.) 413, 514, 604, 605.
 — (Veszprém m.) 82, 410, 486, 487, 488, 490, 503, 504, 570, 582, 722, 724, 726. —i mérő 722, 724, 726. —i népek 490
 gyóntató, királynéi 66
 Győr 22, 797. —i főesperes 122
 győri ispán 606

- egyházmegye 797
- — főesperesei : komáromi 460 ; pápai 367 ; székesegyházi 122, 522
- káptalan dékánja 634
- — éneklőkanonokja 122
- — hozzájárulása a ppk jogügyleteihez 797
- — kanonokjai 367, 503, 540, 634, 662
- — karpapjai 662, 677
- — mint h. h. 40, 86, 212, 254, 352, 363, 367, 368, 371, 372, 379, 469, 488, 503, 504, 538, 540, 541, 542, 543, 545, 622, 625, 634, 655, 662, 663, 677, 678, 726, 786, 811
- — notarius 379
- — örkanonokja 379
- prépost 14, 15, 23, 34, 122, 522
- ppk (ppkség) 66, 109, 111, 112, 166, 170, 174, 177, 181, 190, 212, 219, 220, 634, 717
- — birtokai 190 ; Debres (Veszprém m.) 634 ; Jenő I. (Veszprém m.) 634 ; Jenő II. (Veszprém m.) 634 ; Vecse (Veszprém m.) 634
- — jogvédője 190
- — nemes jobbágysai 634
- — tizedszedői 797
- Szt. Adalbert-egyház prépostja 259
- székesegyház Szt. Brictius-oltárának igazgatója 677
- György, a budafelhévi keresztetek mestere 126
- — — perjele 193
- — — fehérvári káptalan papja 843
- — — kereszties konvent clericusa 769
- — pacsai egyház rectora 642
- — veszprémi ppk clericusa 186
- berénhídi plébános 683
- béli apát 29
- fehérvári karpap 610
- — clericus 683
- — kanonok 321
- litteratus, Lendvai Miklós mester özvegyének notarius 412
- mester 664
- — budai karpap 125
- — győri kanonok 662
- — őrsi prépost, a veszprémi káptalan merenyei prediumainak igazgatója, a zalai monostor nemes jobbágya 331
- — — 519
- — veszprémi éneklőkanonok 714, 811, 814, 840
- — — olvasókanonok 735
- szerémi ppk 66
- tihanyi apát 831, 833, 834, 839
- veszprémi dékán 322
- — kanonok 322
- — — dékán 277, 301, 305, 310, 312, 315, 331, 370
- — — egykori dékán 339
- — — őrsi prépost 391, 408, 411
- — — veszprémi curiája 322
- Györgyváradja h. (Tolna m.) 216
- győrmegei birtokosok 666
- Győrök h. (Somogy m.) 573
- gyujtogatás 29, 465
- Gyulku-m-i cs. 545
- gyümölcs 24
- gyümölcsfák 23, 70, 146, 312, 791
- — kivágása 454
- gyümölcsös 24, 234, 296, 316, 791
- gyűrű 22
- hadbaszállás 334
- hadrakelés, általános királyi 382
- hadbavonultak 630
- hadi szolgálat 274
- — tábor, királyi 559
- hadkötelezettségi váltása egyházi nemes jobbágyoknak collectával és élelemmel 382
- Hahót h. (Zala m.) 559, — i Mihály fia Miklós mester 431, — i Szt. Margit-egyház 559
- Hagiodaliafeuld fn. 312
- hagyaték, érseki 219; — visszaváltása 146, — visszatartása 70
- háji prépost 220, 314, 316
- hajó, halász- 510
- hajóvám 95, 96, 97
- halastó 32, 336
- halászat 60, 788
- , balatoni 316, 458, 692, 735
- , jogtalan 776
- akadályozása 580, 583
- , közös 735
- halászhajó 510
- halászháló 510
- halászok 580
- halászhely 76, 95, 97, 216, 280, 281, 307, 365, 510, 580, 583, 599, 776
- elfoglalása 824
- hálónáz 836
- Halimba h. (Veszprém m.) 194, 205, 206, 209, 210, 213, 214
- Hanchko mester 507
- Hanta h. (Veszprém m.) 211
- hantai olvasókanonok 85
- prépost 27, 64, 131, 132, 133, 134, 136, 169, 256, 301, 343, 444, 476, 491, 493, 496, 549, 550, 606
- Szt. Mihály-egyház (prépostság) 169, 211
- — — bírósági kiváltsága 169
- — — birtokai : Aszár (Veszprém m.) 491, 492, 493, 496, 549 ; Bér I. (Veszprém m.) 475, 476, 550, 579 ; Bér II. (Veszprém m.) 475, 476, 550, 579 ; Bérföde (Veszprém m.) 475, 476, 606 ; Hanta (Veszprém m.) 211 ; Paloznak (Zala m.) 211, 799
- — — birtokvédelme 475
- — — conditionariusai 169
- — — kiváltságai 169

- — — népei 169
 — — — ven évei 169
 harangozó 90, 264, 271, 669
 harangozó-mansio 264, 271, 304
 harangtorony, fából való 667, 670, 684
 —, kőből való 667, 670, 684
 Harastteluk fn. 312
 Hardi cs. 719
 harcoló egyházi nemes jobbágy 334
 — jobbágy 635
 — — országos nemesség elérésére törekvése 635
 — jobbágyság, királynéi 118
 — jobbágyságból (királynéi,) országos nemes servienssé emelés 118
 — (királynéi,) jobbágy birtoka 118
 három vásáron való kikiáltás 656
 haszon, visszatartott 181, 182
 haszonbér fizetésének megtagadása 807, 809
 haszonbér-fizetési ideiglenes mentesség 340
 haszonbérlet 190. — feltételei 563, 671, 674. — örök 337, 340, 472, 563. — megújítása 563. — visszavonása 563
 hatalmaskodás 28, 29, 39, 86, 89, 90, 113, 120, 149, 150, 186, 191, 194, 214, 261, 357, 432, 524, 530, 537, 583, 590, 600, 601, 603, 609, 614, 622, 635, 657, 664, 672, 673, 718, 720, 721, 734, 748, 751, 752, 757, 759, 784, 792, 804, 813, 818, 830, 835, 836, 838, 841, 842, 849
 határjárás megakadályozása 487
 határjelek azonosítása 371
 — lerombolása 792
 Hathalom h. (Veszprém m.) 172
 Hatvan h. (Fejér m.) 790
 ház 24, 29, 28, 64, 76, 99, 190, 304, 475, 687, 721
 — adományozása 624
 — eladása 657
 — elszállítása 657
 ház építése 684
 — — más birtokán 693, 694
 — felégetése 28
 — felgyújtása 29
 — kifosztása 28
 — kirablása 29
 házak, óbudai 624
 házhely 10, 88, 146. Ld. sesio
 házhelynek alkalmas föld 43
 házi érték 842
 háztelek 29
 Hazugdi cs. 640
 Heem ld. Him
 hely, üreges 721
 — zeg-zugos 721
 Hencseházi cs. 789, 791
 — György fia Jakab mester 852
 — — — Lukács mester 852
 — — — Péter mester 852
 Hegben Jaro fn. 826
 Hegmal fn. 637
 Hegymagas h. (Zala m.) 86, 392, 446
 Hegykő vár (Sopron m.) 113. —i várnagy 113
 hegyvám 378, 452, 499, 657
 — egységesítése 316
 — elengedése 637, 638
 — fizetésének elhanyagolása 499
 — — megtagadása 452
 — kicsikarása 499
 — megítélése 499, 718
 — szedésének jogcíme 499
 hegyvám-per 499
 Henrik bán 28, 29, 178, 181
 — — fia János mester 61
 — — — — fia István mester dombói várnagy, királyi tárnokmester 61
 — — — — nádor 28, 29
 — Ferenc-rendi szerzetes, Ágnes királyné gyóntatója 66
 — pillisi apát 477, 478, 479
 — veszprémi ppk (1323—1334) 116, 146, 150, 157, 161, 174, 177, 179, 190, 194, 202, 203, 205, 206, 209, 210, 213, 215, 221, 223, 227, 235, 240, 242, 244, 247, 250, 251, 254, 255, 260, 564
 — — — királynéi kancellár 128, 141, 145, 148, 149, 152, 153, 158, 159, 160, 170, 197, 199, 207, 212, 214, 217, 220, 224, 225, 226, 230, 232, 233, 234, 237, 238, 239, 252, 257, 548
 — — — veszprémi örökös ispán, királynéi kancellár 129, 163, 164, 166, 175, 180, 186, 188, 195
 — — — az esztergomi egyház adminisztrátora 219
 — — — érdemei I. Károly király trónrajuttatása körül 152
 — tihanyi apát 30
 Henye h. (Zala m.) 29
 herceg, erdélyi 198. Ld. még Lajos herceg; opuliai herceg a.
 —, osztrák 223
 —, stájer 223
 hercegi birtokok (földek) felkutatása 265, 300
 — — visszafoglalása 265
 — népek 107
 — — felkutatása 265
 — — visszafoglalása 265
 — táladók 133
 Herend h. (Zala m.) 83, 95, 96, 97, 226, 312. — (Veszprém m.) 168, 487, 552, 553, 771, 853
 herendi cs. 227
 — királyi conditionariusok 95, 96, 97
 — — népek 487
 — — — ellenséges fellépése a veszprémi káptalan Mester birtoka határjárásánál 487
 — — udvarnokok 31, 95, 96, 97
 Herman-nemzetség 331
 Hermann, a fehérvári kereszties konvent szerzetese 619

Herricus pilisi apát 606
 hetes pap 85
 hetivásár engedélyezése 159, 217, 328, 447
 hevesújvári ispán 771
 Heym ld. Him
 Heym-fiak ld. Him-fiak
 Heyza saracenus 35
 híd 435
 Hidegkút h. (Veszprém m.) 90, 377, 502.
 — (Zala m.) 339. — (Tolna m.) 290.
 —i cs. 43, 600, 786, 853. —i Bungurd
 ispán 43. —i Szt. György-egyház 90
 Him fia Pálnak a fia Benedek mester
 693, 694, 701, 702. — fia Pálnak a
 fia Benedek bán 718, 744
 Him ispán 310, 312, 315
 Him-fiak 101, 145, 261, 308, 310, 312, 315
 Himházi György fia Lukács mester 855
 — László fia Antal mester, curiai nota-
 rius 856
 Hinhasuth fn. 318
 hírnök, királyi 133
 hitbér 43, 98, 135, 428, 660, 763
 — eladományozása 43, 98
 — fizetése alól való felmentés 135
 hiteleshely 410, 412
 — részrehajló magatartása 751
 hiteleshelyi ember meghívásának elmu-
 lasztása 459
 — kiküldetésben család eljárás 256
 — pótjelentés 545
 Homas fn. 168
 Homvos fn. 70
 honti főesperes 181, 272, 549, 550
 hordó 11, 12, 90, 835, 836, 838, 849
 Horhi Kozma fia István mester 738
 horonnepe 133
 Horváti cs. 507
 hospes(ek) 229, 233, 261, 273, 452, 522,
 598, 772, 815
 —, Kál-völgyi királyi 364
 —, királyi 399
 Hosszúfalu h. (Zala m.) 268
 hozomány 98, 222, 317, 331
 — eladományozása 98, 331
 Hozyv fn. 826
 hozzájárulás birtokeladáshoz 55
 Hörcsök h. (Fejér m.) 172, 790
 Hrensset fn. 172
 Humoktelek fn. 826
 huro, királyi 133
 Huruathdiure fn. 44
 Huscyu fn. 168
 hűségnyilatkozata egyházi nemes jobbá-
 gyoknak 440
 hűtlen bárók háborúja 457
 hűtlenek 152
 hűtlenség 63, 455
 hűtlensége egyházi nemes jobbágyoknak 278
 Hwthyus fn. 216
 iconomicus 77
 iconomus 84, 788

idők, békétlen 271
 idegen birtok cserébe bocsátása 657
 — határos birtokos távollatása 29
 idegenek jogaiba való befurakodás 304
 ifjabb király 198
 Ifyumezeu fn. 246
 igazgatója prediumnak 465
 Igmánd-nembeli Lőrinc fia Miklós mester
 393
 Igmánd-nembeli Lőrinc fia Miklós mester
 393
 Iklad h. (Fejér m.) 235. — (Tolna m.)
 291. —i cs. 235
 Ilhanói Péter pápai káplán, ügyhallgató
 460, 471
 illeték, ppki kinevezési 736
 — — fizetésének megtagadása 103
 illetékesség, bírói 341
 illetmény, pápai követi 49
 immunitás 87
 Imre alsóki plébános 804
 Imre király 158, 363, 767, 778, 779
 — mester fehérvári kanonok, a fehérvári
 B. Imre herceg-egyház igazgatója
 694
 — —, Magyar Pál gimesi várnagynak és
 a kir. tárnokok főnökének notariusa
 161
 — — veszprémi kanonok 661
 — fehérvári káplán 740
 — nádor 684, 692, 695, 697, 700, 788
 — váradi ppk 66
 — varsányi plébános 796
 Inámi pap 578
 Inári cs. 270, 275
 VI. Ince pápa 471, 477, 505, 522, 584
 indeminás 134
 ingó és ingatlan vagyon bírói záralávétele
 633
 ingóságok 28, 43, 99, 475
 Inota h. (Fejér m.) 813
 Insula magna (Csepelsziget) 66, 220, 298
 interdictum 7, 8, 507, 522, 564, 684
 — alól való feloldozás 539, 736
 — kinevezési illeték késedelmes fizetése
 miatt 736
 interesse 181
 investitura 21
 inquilinus 522
 írásbeliség a birtokigazgatásban 580
 írástudó emberek 129, 166
 irat, egyszerű 446
 irtás 10, 566
 — bevetése 792
 irtása állatoknak 684
 Isabor h. (Zala m.) 289, 643. —i kápolna
 645. —i Lachk mester 773, 774, 775.
 —i László mester 794. —i Szt. Pál-
 kápolna 289
 ispán 1, 3, 17, 18, 24, 25, 27, 28, 29, 32,
 43, 45, 54, 60, 62, 63, 65, 66, 74, 76
 78, 81, 84, 90, 94, 98, 99, 106, 107,
 124, 125, 126, 135, 138, 144, 146, 151'

- 154, 155, 156, 157, 160, 169, 173, 179, 186, 235, 245, 246, 248, 254, 260, 265, 266, 278, 283, 310, 312, 315, 322, 418, 431, 446, 468, 560, 603, 639, 669, 703, 786, 788, 798, 814, 825
- , abaujvári 545; barsi 480, 481, 483, 489; börsönnyi 548; gömöri 545; győri 606; hevesújvári 771; liptói 364, 394, 446, 563; megyei 134, 148, 441, 582, 665, 666; pozsonyi 426, 758, 786; sókamarai 555; szolnoki 461, 482, 786; területi 405; túróci 430, 438, 445, 446, 450, 458; veszprémi 786; zalai 221, 239, 252, 353, 499, 723, 757, 779; zólyomi 365, 366
- Ispansag, Spansagh erdő 70, 246, 791
- István litteratus 608
- — veszprémi várnagy 547, 551
- — alországbíró 85
- — budai alnádor 124, 125
- — karkáplán 679
- — prépost 580
- — fehérvári káptalani oltárigazgató 433
- — karpap 553
- — keresztes karpap 654
- — fia Miklós bán 437, 438, 446
- — — mester, királynéi lovászmester, zalai ispán 353
- — — — zalai ispán 239
- — ifjabb király, erdélyi herceg 198
- — kálozi plébános 163, 166
- I. István király 35, 254, 361, 362, 458, 538, 540, 542, 545, 785, 788
- — serlegének elzalogosítása 35
- III. István király 545, 786
- V. István király 779, 788
- István köröshegyi pap 534, 535, 536, 537
- — közjegyző 515, 516
- — leveldi plébános 103, 116, 181, 182, 185
- — mester 316
- — — pannonhalmi notarius 517, 545
- — — pápóci prépost 634
- — — veszprémi kanonok 658
- — — —, fehérvári főesperes, veszprémi ppki kancellár 672
- — — —, dékán 436, 450, 462
- — — — prépost 5, 39
- — — — várnagy, veszprémi ppki megbízott 526
- — — —, veszprémi ppki ügyvivő 573, 593
- — — pannonhalmi apát 831, 834
- — — pápóci prépost 677
- — — pécsi kanonok 121
- — — poki prépost 40
- — — prágai kanonok, a kánonjog doctora 5
- — — somogyi főesperes 49
- — — veszprémi dékán 464
- — — — kanonok 29, 110, 111, 112
- — — —, bányai plébános 147, 204
- — — — örkanonok 287, 367, 411, 746
- — veszprémi ppk (1311—1322) 48, 51, 52, 53, 94, 103, 104, 110, 112, 114, 122, 123, 124, 138, 141, 254, 301, 305, 308, 310, 312, 315, 418, 508
- — —, királynéi kancellár 55, 57, 58, 59, 66, 100
- — —, veszprémi örökös ispán, királynéi kancellár 61, 64, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 83, 84, 91, 95, 96, 97, 101, 109, 111, 119, 153
- — — zalamegyei esküdt 418
- itebői prépost 786
- ítélet felülvizsgálása 484
- — igazságtalan 484
- — (pápai,) kihirdetése 515
- — (pápai,) tizedperben 516
- ítélőmester, királyi tárnokmesteri 786, 787, 792
- —, nádor 446, 804
- —, országbírói 381, 446, 545, 767
- iurisdiction, ppki 66, 90
- ius nonale 778
- Ivanka mester veszprémi kanonok 333
- Iwanka, IV. Béla király kortársa 377
- — váradi ppk 112
- Izabella királyné 69, 136, 343
- Jakab, a fehérvári egyház Szt. László-oltárának igazgatója 195
- —, a veszprémi székesegyház B. Afra-oltárának prebendarius-papja 282
- —, az esztergomi keresztesek mestere 158, 191, 203, 228
- — bagdányi plébános 204
- — curiai notarius 458
- — jódi káplán 253
- — — pap 301
- — hantai prépost 444
- — kisberényi káplán 348, 373
- — — pap 294
- — mester kir. curiai notarius 457
- — — segesdi főesperes 267, 304
- — — veszprémi kanonok 350
- — — — ppki curiai bíró 278
- — nevegyi pap 138
- — orvos, háji prépost, királyi kápolna-ispán 220
- — pacsai plébános 643
- — segesdi főesperes 301, 379, 380, 544, 545
- — somogyi apát 35
- — tihanyi szerzetes 401, 404
- — zirci apát 52, 122
- János, a fehérvári keresztes konvent clericusa 699
- — — — — káplánja 601
- — — — — karpapja 837
- — — — — szerzetese 631
- — — leveldi karthauzi Szt. Mihály-monostor perjele 552
- — — somogyi konvent papja 575

- , — veszprémi Mindenszentek-káptalan prépostja 678
 — apáti plébános 278
 — budai karpap 650
 — — prépost 706
 — esztergomi olvasókanonok 57
 — fehérvári főesperes 49
 — — karpap 301, 587
 — —, a Szt. Antal-oltár igazgatója 599
 — — örkanonok 128
 — gömöri főesperes, esztergomi érseki vikárius 414, 415
 — győri karpap 726
 — honti főesperes 181
 — ispán 25, 29, 90, 246
 — káli plébános 781
 — kalocsai érsek 2, 3, 4, 66
 — kálozi plébános 204
 — keszi plébános 204
 — külüllei főesperes 779
 — litteratus 439, 804
 — mester 786
 — —, a veszprémi ppk káplánja 433
 — — — — — servienise 21
 — —, az esztergomi nagyobbik káptalan kanonokja és dékánja 163
 — — esztergomi és veszprémi kanonok - 158
 — — — érseki notarius 422
 — — fehérvári főesperes 34, 76, 673
 — — — kanonok 311, 591
 — — — karpap 454
 — — — örkanonok 349
 — — — győri főesperes 122
 — — — karpap 662
 — — kapolyi várnagy 412, 413
 — — szegligeti alvárnagy 409
 — — szentendrei főesperes 133
 — — —, királynéi alkancellár 139, 141
 — — — vasvári kanonok 640
 — — — veszprémi alolvasó 322
 — — — olvasókanonok 380
 — — — dékán 723
 — — — kanonok 386
 — — —, dékán 461, 498, 546, 554, 556
 — — —, egykori dékán 423
 — — —, a veszprémi káptalan somogy megyei birtokainak igazgatója 350
 — — — olvasókanonok, a veszprémi káptalan somogy megyei birtokainak igazgatója 342
 — — — prépost 203
 — — —, királynéi alkancellár 151, 156, 173, 263
 János nádor 17, 18
 — — fia: Gergely mester 29
 — nyitrai ppk 111
 — őrsi plébános 416
 — — prépost 735, 738
 XXII. János pápa 114, 115, 116, 177, 190, 208, 228, 231, 259
 János pápai főesperes 367
 — — plébános 726
 — — pilisi apát 170
 — — segesdi főesperes 714
 — — somogyi szerzetes 527, 529, 530, 531, 532, 533, 710, 755, 779
 — — szentendrei főesperes 131, 132, 136
 — — tihanyi apát 65
 — — veszprémi aléneklő 779
 — — — alolvasó 316
 — — — clericus 107
 — — — dékán 578, 678, 693, 694
 — — — főesperes 779, 785, 786
 — — — kanonok 619, 634, 678
 — — —, dékán 482, 574, 583, 656
 — — —, egykori alolvasó 424
 — — — örkanonok 375
 — — — prépost 207, 220, 344, 348, 350, 379, 380, 610, 725, 737, 738, 778
 — — —, a kánonjog baccalaureusa 628, 633
 — — —, királynéi alkancellár 50, 155, 341, 372
 — — —, ppki vikárius 564
 — — — választott ppk. (1346—1358) 397, 398, 407, 419, 420, 429, 435, 832
 — — — és megerősített ppk 414, 415, 416, 422
 — — — — —, királynéi kancellár 417
 — — — — —, királyi kápolnaispán és királynéi kancellár 408
 — — — — —, a kánonjog licenciátusa, királyi kápolnaispán és titkos kancellár, királynéi kancellár 405
 — — — ppk 411, 432, 433, 447, 460, 462, 466, 471, 478, 479, 515, 516, 519, 522, 644, 646
 — — —, királynéi kancellár 436, 444, 455, 473
 — — vránai perjel 824
 — — zágrábi ppk birtoka: Bajót (Esztergom m.) 507
 — — zalai apát 334, 351
 Jást h. (Veszprém m.) 571
 Jász István ügyvéd 418
 javadalom 686
 —, megnyirbált 208
 javadalomtól való megfosztás 49
 jégeső 778
 jegyajándék 222, 317, 388, 660, 698
 Jekminusz mester veszprémi dékán 22
 Jenő I. h. (Pilis m.) 204, 634. — II. (Veszprém m.) 634. — i cs. 276, 306, 510, 512. — i plébános 204
 jeruzsálemi pátriárka 779
 jobbágy(ok) 10, 21, 28, 29, 33, 39, 43, 44, 46, 51, 55, 61, 63, 65, 82, 83, 90, 107, 117, 134, 150, 152, 157, 160, 164, 187, 211, 223, 226, 232, 238, 241, 254, 278, 290, 303, 316, 339, 431, 433, 435,

- 455, 465, 468, 470, 496, 498, 503, 509, 512, 524, 527, 531, 562, 574, 582, 597, 598, 634, 635, 646, 664, 665, 666, 681, 684, 692, 700, 704, 706, 716, 718, 720, 721, 722, 732, 733, 737, 742, 748, 759, 779, 784, 791, 800, 802, 804, 812, 813, 814, 818, 825, 827, 828, 829, 833, 842, 843, 855
- agarának elvétele 720, 721
 - ajándékadási kötelezettsége 465
 - — kötelezettségének határideje 465
 - állatainak elhajtása 833
 - áttelepítése 592
 - bántalmazása 537, 609, 611, 672, 706, 714, 721, 779, 784, 837
 - belének kitaposása 748
 - bíróság elé állítása 157, 748, 749, 758, 759, 762, 764
 - bírsága egyszerűbb vétségért 465
 - birtoka (földje) 20, 90
 - birtok- (föld-)cseréje 44
 - birtokának (földjének) elkobzása 20
 - , boradó- 29, 443
 - büntetése gyilkosságért 465
 - — gyujtogatásért 465
 - — rablásért 465
 - — vérontásért 465
 - — kihágásért 149, 150
 - büntetésképen való eltelepítése 149, 150
 - censusa 490
 - collecta-fizetési kötelezettsége 465
 - conditio-földje 29
 - , conditionális 134
 - , conditionarius- 134, 325
 - , (conditionarius-) földestül királyi udvarnokokhoz való csatlakozása 325
 - , — kiadatása földesúranak 325
 - curiájának erőszakos elcsatolása 232
 - egyházi nemesi jobbágyra emelése 33, 46, 262, 713
 - ekéjének elvétele 537
 - — megsemmisítése 837
 - elégedetlensége 226
 - élelmiszer-szolgáltatási kötelezettsége 465
 - ellenszegülése urával szemben 21
 - — ura megbízottjával szemben 21
 - — — officiálisával szemben 21
 - elköltözése 29
 - elköltözéséhez engedély megadása 612, 615, 616
 - elköltözésének akadályozása 616
 - (elköltöző,) fogságba vetése 612, 615, 616
 - —, szőlőjének elvétele 612, 615, 616
 - —, — tulajdonjoga 226
 - —, —, ingóságainak elvétele 612, 615, 616
 - , első, igazi conditiojű 134
 - elűzése 149, 150, 436
 - építkezése 465
 - erdőhasználata 316
 - erdőhasználatból kizárása 811
 - erőszakos áttelepítése 29, 510, 636, 779, 792
 - feleségének megcsonkítása 28, 29
 - felszabadítása 187
 - fogságba vetése 83, 537, 601, 672, 720, 721
 - fogságból való kiszabadítása 83
 - földadományozása lelke üdvéért 241
 - földadás-vétele 43, 44, 65, 160, 187, 241, 598, 715
 - földhasználata 241
 - föld-tulajdonjoga 241
 - fölötti bíraskodás 465
 - (gyilkos,) vagyonának elkobzása 465
 - (gyujtogató,) vagyonának elkobzása 465
 - halálra sebesítése 813
 - haláshálói 510
 - , harcoló 152, 635
 - házának feltörése 149, 150
 - — megtámadása 759
 - házassága 79, 80
 - hozzájárulása közösen birtokolt föld eladásához 418
 - hűtlensége 21, 83
 - hűtlenségének büntetése 21, 455, 473
 - ingóságai 211, 612
 - ingóságainak elvétele 39, 635
 - javainak elrablása 149, 150
 - — elpusztítása 90
 - jogainak érvényesítése 473
 - jogügyletei 20, 79, 160, 187, 473
 - juhainak elvétele 90
 - kancájának elvétele 603
 - károsítása 672
 - kaszáinak elvétele 537
 - kecskéjének elvétele 39, 784
 - kibékülése urukkal 21
 - kifosztása 804
 - kigúnyolása 611
 - kihágásai 149, 150
 - kínzása 537
 - , királyi 226, 364, 409, 542, 771
 - (királyi,) királyi birtokon élő 339
 - —, conditiojának megvállása 339
 - királyi birtokra költözésének biztosítása 226
 - , — tárnoki 542
 - , királynéi 418
 - , — harcoló 85, 198, 501
 - , — —, birtoka (földje) 198
 - , — —, országos nemes servienssé emelése 142, 143
 - , — —, szabad királyi servienssé emelése 198
 - , — —, örökölt és vásárolt birtoka 501
 - , (tárnoki,) birtoka 198
 - , (— —) szabad királyi servienssé emelése 198
 - kondája 614
 - kötelezettségei 473
 - között lázadás szítása 21
 - — visszavonás szítása 21

- — zavarkeltés 21
- lednekjének elvétele 672
- lopással gyanúsítása 252
- lovának elvétele 90, 537, 672, 720, 721, 734, 784
- — elpusztítása 524, 530, 534
- malombérlete 633
- marháinak elhajtása 39
- — elpusztítása 524, 530, 534
- más úrhoz elszegődése 21
- megsebesítése 149, 150, 261, 537, 590, 672, 706, 784
- meggyilkolása 28, 102, 120, 600, 664
- (megölt.) temetésének díja 102
- méheinek elvétele 635
- mozgalma földesuruk ellen 21
- nemesség elérésére irányuló törekvése 223
- nemesítése 771
- oklevelei 21
- ökreinek elvétele 39, 90, 191, 357, 537, 603, 635, 672, 734, 748, 759
- — erőszakos igénybevétele 693, 694
- — kínzása 693
- önkényes elköltözése 83
- örökösödése 117, 465, 473
- ősi conditiója 33
- özvegye ökreinek elvétele 843
- panasza uruk ellen 226
- pénzének elvétele 537
- ruháinak elvétele 90, 537, 672
- sértése urával szemben 21
- sértésének elvétele 39, 611, 614, 635
- szabad 134
- (szabad,) birtok-(föld-)eladási szándékának közzététele 378
- —, birtokára (földjére) urának (és jobbágyainak) elővétele joga 378
- —, birtokképessége 378
- —, elköltözésük esetén helybeli vásárolt birtokukat (földjüket) eladni tartoznak 378
- —, constitutiója 378
- —, haszonélvezője a földesúri birtoknak (földnek) 378
- —, hegyvámfizetési kötelezettsége 378
- —, jogai és kötelezettségei 378
- —, jogképessége 378
- —, jogügyletei 378
- —, lemondása a korábban saját joron birtokolt (földesúri) földekről (birtokokról) 378
- —, örökösödése 378
- —, szabadköltözésének feltételei 378
- —, szabadköltözési joga 378
- —, szőlőinek szabad adás-vétele 378
- —, — tulajdonjoga 378
- —, szőlőtizedfizetési kötelezettsége 378
- —, vásárolt birtokának (földjének) tulajdonjoga 378
- szabadköltözésének akadályozása 226, 612
- — feltételei 465, 612, 615, 616
- szabadköltözési joga 211, 465
- szabadsága 226, 465
- szabadságának korlátozása 226
- — fokozatai 134
- szarvasmarhájának elvétele 635
- szántóföldje 737
- szekerének elvétele 537, 635, 784
- szolgálatai 83, 241, 473, 490, 714
- — és kötelezettségei 455
- szolgáltatásai 241, 637, 638
- szőlője 29, 612, 615
- szőlő-adásvétele 43, 55, 241, 825, 827
- szőlőjének elvétele 825, 827
- — hegyvámja 316
- — tulajdonjoga 29, 637, 638
- , szőlőműves 788
- , — borszolgáltatásának mértéke 788
- tanácsa és hozzájárulása a földesúr birtokügyletéhez 10
- telepítése 61, 63, 334, 465, 524, 530, 534, 613, 674, 687, 811
- (telepített,) szabadsága 61, 63
- —, szolgáltatási mentessége 211
- terragiuma 465
- tizedfizetési kötelezettsége 119
- vagyonvesztéssel sújtása 20, 149, 150
- , valódi 60, 62
- vásárolt földje 29
- — szőlője 29, 55, 79, 80
- , vendég- 152, 241, 262
- , — földvásárlása 117
- , — földvásárlásáról szerzett oklevelei 117
- , — özvegyének hitbére 117
- vetésének lekaszáltatása 693, 694
- visszafogadása a földesúr által 20
- zabjának lekaszáltatása 672
- jobbágy-birtok eladása 473
- conditiója 473
- — és szabadsága 476
- tulajdonjoga 473
- jobbágy-constitutio 465
- jobbágy-curia 524
- kapuja 530, 534
- jobbágyházak elvétele 532
- lebontása 532
- jobbágy-famulus 786, 792, 700
- jobbágygyá felfogadás 80
- jobbágyi joron a földesúrhoz való tartozás 254
- kötelezettséggel birtok-(föld-)öröklés 714
- servitium 714
- szolgálat alóli mentesség 714
- jobbágy-mansio 167, 517, 657
- jobbágyokat (szőlőműves,) munkájuk után megillető bor 788
- jobbágyokért jótállás vállalása 83
- jobbágyoknak új uruk iránt való engedelmességre intése 490
- jobbágyoktól törvénytelen collecta-szedés 51

- jobbágság, királynéi harcoló 142, 143
 jobbágy-sessio 63, 187, 778
 — kimérése 718
 — s tartozékai 63, 473
 — tartozékainak kimérése helyi gyakorlat szerint 701, 718
 jobbágy-sora falunak 788
 jobbágy-szöktetés 149, 150, 681
 jobbágytelek 353, 576, 578, 657, 701, 702
 718, 722, 724, 770, 791, 840
 —, lakatlan 702
 — létesítése idegen birtokon 811
 — nagysága 715
 — és tartozékai 473
 jobbágyteleknek nemesi telekké változtatása 353
 jobbágytelekhez tartozó föld mennyisége 377
 jobbágyterhek 465, 637, 638
 — mérséklése 637, 638
 jobbágy-torló 79, 80
 — birtoka (földje) 79, 80
 — jogügyletei 80
 — kötelezettségei, szolgáltatásai 79, 80
 — örökösödése 79, 80
 Jód h. (Somogy m.) 253, 294. —i káplán 253. —i pap 294, 301
 jog, kánoni 341
 — méltányossága 315
 jogi doctor 132
 — értékelése átírt oklevélnek 394
 jogkór, földesúri 391, 779
 jogszolgáltatás, igazságtalan 152
 —, földesúri 152
 — megtagadása 152
 jogtalan (királyi) birtokadományozás 821
 jogvédelem 735
 jogvédő, pápai 177, 190, 229, 233, 250, 251, 258, 505, 522
 Jolath bán 270, 275
 Jolathban Ileseé fn. 270, 275
 Josakteten fn. 791
 jótállás 149, 150, 278
 — elítélt nemes jobbágyért 278
 József mester szentendrei főesperes 70
 — szentendrei főesperes 48
 jövedelem, elmaradt 181, 185
 Judit, a veszprémvölgyi Szűz Mária-monostor apátnője 356
 —, — — — szerzetesnője 457
 juh 90, 836
 Jukkál h. (Zala m.) 339, —i templom 339
 Julia sziget (Tolna m.) 216
 jutalom, reális 381
 — oklevél visszaszolgáltatásáért 361
 Jutas h. (Veszprém m.) 29, 75, 113, 296, 377, 545, 617, 618, 619, 655, 678, 688, 737, 856. —i cs. 39, 75, 194, 195, 222, 261, 311, 319, 320, 321, 325, 377, 503, 511, 553, 558, 562, 600, 617, 618, 619, 625, 630, 634, 655, 662, 677, 678, 688, 720, 726, 729, 732, 762, 784, 792, 800, 819, 828, 839, 845, 846. —i Him (Heym) mester 29. —i István fia János, a királyné tárnoki házának szolgálója 617. —i Miklós veszprémmegyei szolgabíró 814. —i nemesek 113, 120, 462. —i Tamás fia Miklós veszprémmegyei szolgabíró 812
 Kab h. (Veszprém m.) 766
 Kabod-föld fn. 172
 Kádárta h. (Veszprém m.) 463, 772, 783
 Kajár h. (Veszprém m.) 29, 696, 715, 735. —i cs. 222, 715, 735. —i Szt. Péter-egyház 735
 Kajdi cs. 308, 310, 312, 315
 Káld h. (Fejér m.) 790. —i Mihály fia Péter mester curiai notarius 856
 Kál h. (Zala m.) 21, 147, 766, 769, 773, —i cs. 642, 843. —i jobbágyok 20. —i nemesek 773. —i plébános 781
 Kalendai cs. 475, 476
 Kálmán győri ppk. 634
 Kálmán király 561, 785, 788
 kalocsai érsek 2, 3, 4, 66, 166, 170, 181, 219, 220, 228, 230
 — prépost 427
 kaloda 537
 Kalota h. (Bihar m.) 374. —i főesperes 374
 Káloz h. (Veszprém m.) 155, 173, 204, 461, 482, 571, 697, 700, 786, 812. — (Fejér m.) 163, 166. —i cs. 786. —i plébános 163, 204
 Kál-vidék (Zala m.) 716
 Kál-völgy (Zala m.) 69, 136, 335, 336, 339, 343, 355, 394, 424
 Kál-völgyi falvacskák 335, 336. — falvak 69, 136, 335, 353. — királyi hospesek 364. — királyi jobbágyok 364. — királyi népek nemesség elérésére való törekvése 339. — királyi és királynéi népek: boradó conditionariusok és udvarnokok 335, 336. — királyi és királynéi boradó conditionariusok és udvarnokok 394. — királyi népek nemesnek vallják magukat 339. — királyi és királynéi népek szabadságának, illetve felszabadított voltának ellenőrzése 339. — királynéi boradók 136
 Kamakuta fn. 406
 Kamanci főesperes 107
 kamara, pápai 705
 kamat 181
 kanca 603
 kancellár, királyi 170, 219, 220
 —, — titkos 341, 347, 405, 463, 520, 547, 623, 703
 —, királynéi 57, 58, 59, 61, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 83, 84, 91, 95, 96, 97, 100, 101, 109, 111, 119, 128, 129, 145, 148, 149, 152, 153, 158, 159, 160, 163, 164, 166, 170, 175, 180, 186, 188, 195, 197, 199, 207, 212, 214, 217, 224, 225, 226, 230, 232, 233,

- 234, 237, 238, 239, 252, 257, 269, 273,
278, 282, 289, 295, 307, 313, 320, 328,
332, 335, 340, 356, 405, 408, 417, 436,
444, 455, 473, 502, 508, 510, 511, 512,
522, 524, 525, 526, 527, 529, 530, 531,
532, 533, 534, 535, 536, 539, 548, 551,
559, 560, 563, 564, 566, 569, 573, 593,
643, 648, 660, 686, 703, 713, 738, 751,
826, 828
—, —, javadalmazása 212
—, —, veszprémi ppki 672
Kanizsai cs. 748, 749, 758. — János esztergomi prépost 748, 749. — János fia János esztergomi prépost 758
kánomi szabályok 238
— — megsértése 166
kánonjog 341
— baccalaureusa 628, 633
— doctora 5
— licenciatusa 405
káplán 69, 409. —, alsoki 784, 829.
—, dörgicsei 267. —, fehérvári 740.
—, kisberényi 348, 373. —, királyi speciális 549, 579. —, királynéi speciális 744, 746. —, pápai 192, 202, 230, 460. —, ppki 255. —, söldi 762.
—, varsányi 615. —, veszprémi ppki 433
Kapolcs h. (Zala m.) 264, 267, 271, 304, 706. —i cs. 706
kápola 202, 289, 548. — elválasztása anyae gyházától 238, 548, 564. —, elpusztult 228. —, fából való 73, 508. — felerészének eladása 65. — feltörése 90. —, kőből való 791. — építés 334. — építési engedély 73, 417, 508. — ispan, királyi 220. ld. kir. kápolna-ispán a. — perlése 202. —nak plébániához csatolása 313. —nak fallal körülvétele 65. —nak kőből valóra átépítése 65. —védelem 643
kápólnavivők boradó conditionariussá tétele 132. — földje 132. — ivadéakai 132. — mansiója 132
Kapoly h. (Somogy m.) 158, 495, —i cs. 253, 593, 594. —i várnagy 412, 413
Kapornak h. (Zala m.) 238, 603, 639, 706. —i apát 225
káptalan megtévesztése hiteleshelyi kiküldetéssel kapcsolatban 256. —i ülés, veszprémi 436, 515
kapuja jobbágy-curiának 530, 534
Karachynus mester győri prépost 16, 23, 34
Karai cs. 301, 533
Karamach fn. 32, 280, 307
karhatalom 48, 505, 522
I. Károly király 51, 57, 58, 59, 64, 66, 67, 69, 82, 87, 89, 90, 95, 96, 97, 105, 106, 108, 113, 118, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 139, 141, 142, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 154, 155, 156, 159, 161, 164, 165, 167, 169, 172, 173, 180, 181, 183, 189, 196, 199, 211, 215, 216,
217, 218, 219, 221, 223, 226, 231, 232,
236, 239, 244, 245, 246, 247, 248, 249,
253, 263, 265, 266, 267, 268, 273, 276,
281, 304, 307, 307, 309, 311, 312, 324,
325, 327, 328, 335, 339, 342, 344, 352,
355, 356, 358, 359, 374, 386, 391, 424,
457, 779, 785, 786, 787
— — betegsége 355
— — birtokcseréje a veszprémi ppkkel 96
— — birtokfoglalása 355
— — engedélye birtokcladáshoz 207
— — fogadalma 355
— — gonosz tanácsadói 355
— — herendi conditionariusai 226
— — — jobbágysai 226
— — szentjakabi conditionariusai 226
— — — jobbágysai 226
— — tagyomi conditionariusai 226
— — — jobbágysai 226
— — trónra emeltetése 152
Karos h. (Zala m.) 474, 706, 779
karpap ld. a káptalanoknál
kárkozás 214
kárpótlás 779
kártalanítás 765, 786. —i kereset 786
kártértés 2, 113, 166, 181, 261, 316, 359, 584, 779
— jobbágy megöléséért 102
kasza 537
kaszálás 537
kaszáló 10, 43, 76, 88, 95, 96, 107, 113, 131, 137, 370, 382, 462, 533, 600, 759, 766, 785, 791, 806
kaszalóból elszántás 766
kaszáló-rész 820, 822
kaszáló-részecske 791
Katalin, a veszprémi völgyi Szűz Mária-monostor apátnője 99
katolikus egyház immunitása 87
katonáskodó jobbágyoknak (királynéi) szabad királyi servienssé emelése 198
kecske 39, 784
Kecheuen liget, Kecheuen erdő (Veszprém m.) 316, 788
Kecskesziget (Pilis m.) 95, 96, 97
kecske-tized 66
Kedhida h. (Zala m.) 391, 418. —i nádori közgyűlés 418
kegyúr 169, 669
kegyuraság 648, 735. — közös birtoklása 735. —, királyi 833
kegyúri jogok erőszakos kiterjesztése 564.
—i provisio 418
kehely 333, 725
Kék h. (Veszprém m.) 106. — (Zala m.) 35, 130, 232, 377, 397, 398, 418, 745, 845. —i királynéi jobbágyok 418. —i Miklós ispan fia Benedek mester veszprémi kanonok 106, 418
Kékedi cs. 317
Kékfűred h. (Zala m.) 398

- Kékcse h. (Somogy m.) 179, 318, 320, 321, 495. —i cs. 524, 525, 526, 528. —i Isou ispán 179. —i káplán 179
- Kékes h. (Pilis m.) 3, 4
- V. Kelemen pápa 34, 53, 166, 427
- Kelianus fia András mester 313
— — István mester 313
- Kelcoz fia Lachk mester királyi udvari familiáris 399
- Kelenföld h. (Pilis m.) 11. —i egyház 20, 212. —i Szt. Gellért-egyház papja 12. —i Szt. Gellért egyház tized-jövedelme 11, 12, 20. —i tized-terület 11, 12, 13, 15
- Kemecse h. (Veszprém m.) 90, 494. —i templom 494
- Kemen fia László királyi udari apród 693, 694
- Kenese h. (Veszprém m.) 29, 316, 433. —i cs. 638, 641, 830
- kender 530, 534. —, elvetett 524. —-föld 43, 70
- kenyér 43, 79, 80
- kepe 43, 441, 454, 475, 507, 644, 646, 672, 684
- kepébe rakott lednek 672. — — zab 672
- Kér h. (Veszprém m.) 59, 141, 172, 383, 565, 791. —i cs. 319
- Kreges fia Miklós ispán, István mester visegrádi várnagy officíálisa 126
- Kerekgemüch gyümölcsös 24
- Kerekheg fn 377
- Kereki h. (Zala m.) 324
- Kereki(kál) h. (Zala m.) 339, 394
- Kerekud fn. 212
- kereskedők 159, 217. — királyi oltalomba vétele 217, 328
- kereszt 35. — elzalogosítása 35
- keresztes hadjárat 297
- kerítés 667
- Kernye h. (Komárom m.) 797
- kert 246, 469, 641, 672, 684, 721, 826. —-nek alkalmas föld 435. —-nek erőszakos felszánttatása 835, 838
- kertek helye 591
- Keselefezek fn. 349
- Keszi h. Pilis m. 523, 539, 557. — (Veszprém m.) 433, 577, 595, 612, 615, 616, 633, 656. — (Zala m.) 79, 80, 88, 90, 204, 278, 353, 382, 405, 437, 438, 446, 452, 468, 552, 553, 609, 793, 795, 796, 806, 823, 826, 830. —i cs. 88, 205, 209, 458, 646, 679, 721, 720, 830. —i esperes 278. —i Mohol fia Gergely ispán veszprémi ppki jobbágy és officíális 468. —i plébános 204, 208, 523, 539, 557. —i — bor-tizede 557
- Kesző ld. Keszi
- Kethely h. (Komárom m.) 606
- Ketye h. (Somogy m.) 293, 294, 299, 301, 302
- kézcsontkítás 28
- kezesség 90
- kilenced, bor-, 665, 666, 675, 693, 694, 718, 778. — szedésének elrendelése 665, 666. —, szállítása 694. —, termény-, 665, 666. — -szedés elhanyagolásának büntetése 665, 666
- Kiliti I. h. (Somogy m.) 495. — II. (Somogy m.) 495
- kincstartó, pápai 736
- kinevezési illeték, ppki 736
- kíntás 732, 733. —, füsttel 537
- kiközösítés 2, 3, 35, 87, 103, 104, 109, 110, 111, 112, 166, 170, 507, 522, 523. — alól való feloldozás 186, 523, 539. — kihirdetése 4, 41
- kiközösítettek kerülése 87
- kiküldetés államügyben 223
- kiküldött királyi bíró 74
- király 134, 386
—, ifjabb 198
- királyi ágykésztők 480, 481, 489
— — birtoka (földjc) 480
— ágykésztői conditio 480
— ajtónállómester 779
— apród 309, 364
— bírság 357
— birtokok : Alsóörs (Zala m.) 133, 325 ; Battyán (Fejér m.) 161 ; Csaba (Somogy m.) 132 ; Fok (Zala m.) 542 ; Haracsony (Sopron m.) 165 ; Herend (Zala m.) 95, 96, 97, 771 ; Kál-völgy (Zala m.) 364, 394 ; —i falvacskák 335, 336 ; Köveskál (Zala m.) 335, 336 ; Lovas (Zala m.) 481, 482, 483, 542 ; Mindszentkál (Zala m.) 335, 336 ; Nagypécsel (Zala m.) 701 ; Pécsel (Zala m.) 718 ; Pétkázoztelek (Veszprém m.) 426, 786 ; Szentbenedekkál (Zala m.) 335, 336 ; Szentendre (Pilis m.) 221 ; Szentjakab (Zala m.) 95, 96, 97 ; Tagyon (Zala m.) 95, 96, 97, 221 ; Tapolca (Zala m.) 399, 402, 409 ; Vámos (Veszprém m.) 198 ; Veszprém-váralja 133 ; Zaloteleke (Veszprém m.) 426, 486
— birtokon élő királyi jobbágyok 339
— birtokadományozási jog 481, 483
— birtokfoglalás 424
— birtokjog 130, 196, 680, 718
— birtokok igazgatása 364
— boradó conditionariusok 335, 336, 394
— bor-kilenced 675
— conditionariusi jog 198, 199, 201
— conditionariusok 184, 606
— — örökösödése 606
— curia 559
— curiai megbízott 849
— — notarius 245, 248, 457, 760, 799
— engedély (általános) birtokadományozáshoz 754
— — birtokeladáshoz 207
— — nélkül egyházi nemes jobbágy szegődés 244
— — zsinat megtartásához 321
— étékfogó mester 409, 816

- földek felkutatása 265
- — visszafoglalása 265
- hadrakelés, általános 382
- hadi tábor 334, 559
- hírnök 133
- hospes(ek) 364, 399
- — földhasználat 399
- huro 133
- jelenlét bírósága 152
- jobbágyok 364, 409, 542, 771
- jögon visszafoglalt conditionariusok 394
- kancellár 219. Ld. királyi, királynéi kanc.
- kápolnaispán 220, 293, 294, 299, 301, 302, 341, 347, 405, 408, 463, 520, 547, 551, 623, 626, 669, 703
- — birtokvédelme 299, 301, 302
- kápolnaispánság birtoka : Ketye (Somogy m.) 294, 299, 302, 304
- kegyuraság 833
- kiküldött bíró 409
- — bántalmazása 751
- — fogságbavetése 752
- — lovának elvétele 751
- — megsebesítése 751, 752, 757
- követ 680
- küldönc 181
- különös jelenlét bírósága 821, 832
- megbizás 788
- megbízott 184, 220, 226
- mérték 338, 342, 486, 517, 607, 610, 622, 652, 701, 715, 743, 746, 814
- mértékű ekealj 778
- népek 136, 335, 336, 399, 402, 490
- — : boradó conditionariusok és udvarnokok 335, 336
- — felkutatása 265
- — felszabadított 335
- — földhasználat 399, 402
- — földje 335
- — szabad 335
- — szabadságának igazolása 335
- — visszafoglalása 265
- — földestül való elcserélése 336
- — országos nemesség elérésére való törekvése 339
- — officálisok 130, 198, 199, 201
- — oltalom kereskedők részére 217, 328
- — orvos 687, 705, 713
- — parancs semmibevétele 167
- — pecérek 308, 310, 312, 315
- — pecsételő 429
- — pohárnokmester 426, 786
- — pohárnokok birtoka 198
- — szabad királyi servienssé emelése 198
- — procurator 265, 394
- — registrum 239
- — rendelet, általános 716
- — —, részleges 716
- — requisitor 198, 199, 201
- — serviens(ek) 239, 254
- — szervienseknek veszprémi ppki udvarnokok közé sorolása 221
- — solymárok óbudai háza 624
- — speciális megbízott 335, 336, 490
- — — káplán 549, 579
- — szabad servienssé emelés 198
- — — tárnokok 376, 377, 378
- — (—) udvarnokok 189
- — tanács 221
- — tárnoki jobbágy 542
- — tárnokmester 48, 220, 779, 786, 787, 792
- — — albírja 787
- — tárnokmesteri ítélmester 786, 787, 792
- — tárnokok 183, 184
- — titkos kancellár 302, 405, 520, ld. titkos kancellár, királyi
- — udvar 850
- — —, óbudai 124, 126
- — udvari apród 693, 694
- — — familiáris 399
- — — speciális notarius 118
- — udvarnok(ok) 221, 325, 335, 336, 339, 394, 409, 480, 481, 489
- — — földjeinek rendezése 780
- — — számbavétele 786
- — udvarnoki birtok 480, 483
- — ügyész 680
- — vadászóhely 355, 357
- — várak : Bátorkő (Veszprém m.) 426, 786; Tádika (Zala m.) 339, 394
- — várnépek 133
- — városok bírja 720, 721
- — védnöke nemesnek 631
- — védnökség, nemes fölötti 657
- királyné 156, 414, 415, 457, 753, 754
- — curiájának notarius 459
- — fölkenése 66
- — koronázása 66
- — -koronázás joga 212
- — a veszprémi ppség kegyura 69
- — — — speciális kegyura 66
- királynéi alkancellár. Ld. alkancellár, királynéi
- — apród 493, 588
- — birtokok : Ászár (Veszprém m.) 491, 492, 493, 496, 549; Alsóörs (Zala m.) 184; Barnag (Veszprém m.) 702, 704, 744; Battyán (Fejér m.) 161; Berény (Somogy m.) 139; Csaba (Somogy m.) 132; Kál-völgyi falvak (Zala m.) 343; Karos (Somogy m.) 779; Kék (Zala m.) 418; Nagyberény (Somogy m.) 131, 501; Újlak (Somogy m.) 537; Vámos (Veszprém m.) 198; Visonta (Somogy m.) 537
- — birtokadományozási jog 655, 677, 678
- — birtokigazgatás 366, 491, 492, 496, 537
- — (birtok)jog 130, 196
- — birtokjogok kivizsgálása 680
- — boradó conditionariusok 132, 335, 336, 394

- boradók, királyi és egyházi népekkel keverten élő 136
- boradó népek 343
- conditionariusi földek 198
- — jog 198, 199, 201
- conditionariusok 184
- engedély birtok eladáshoz 60, 105
- főkancellár 628, 648
- föld, elnéptelenedett 617
- földek felkutatása 265
- — visszafoglalása 265
- harcoló jobbágy 118
- — jobbágyság 142, 143
- jobbágyok 418, 496, 537, 704
- jogon visszafoglalt conditionariusok 394
- kancellár. Ld. kancellár, királynéi
- kancellárság javadalmozása 212
- katonáskodó jobbágyok 198, 501
- — — birtoka 198
- — — conditioja 501
- — — királyi servienssé emelése 198
- — — örökölt és vásárolt birtoka 501
- korona 137
- lovászmester 260, 353
- megbízott 184
- népek 43, 335, 336, 537, 744, 779
- — birtoka (földje) 335
- — : boradó conditionariusok és udvarnokok 335, 336
- — felkutatása 265
- — felszabadított 335
- — földeladása 43
- — földestül való elcserélése 335, 336
- — szabad 335
- — szabadságának igazolása 335
- — visszafoglalása 265
- — officiálisok 66, 496, 537, 744
- — pincemesterek 131
- — pohárnokok 131
- — speciális clericus 85
- — káplán 744, 746
- — szabad tárnokok 376, 377, 378
- — szekerések 131
- — székely 66
- — tanácsadók, rosszindulatú 66
- — tárnoki ház szolgálója 617
- — tárnokmester 492, 496, 771, 779
- — — officiális 492
- — tárnokok 183, 184
- — tárnoki jobbágyok 198
- — — birtoka (földje) 198
- — udvarbíró 365, 366
- — udvarnokok 335, 336, 394
- — udvartartás 69, 136
- — várudvarnokok 304
- — villicusok 496, 537
- Királyszabadi h. (Veszprém m.) 377. Ld. Szabadi a. is
- Kis János fehérvári kanonok 792
- — mester fehérvári kanonok 822, 839
- Mihály mester fehérvári kanonok 760, 778
- Kisberény h. (Somogy m.) 294, 342, 373, 627. —i cs. 627. — káplán 348. — pap 294. —i templom 627
- kisebb vétség 465
- Kishanta h. (Veszprém m.) 606
- Kisleányfalu h. (Veszprém m.) 29
- Kismalom, malomnév 267, 304
- Kispécsel h. (Zala m.) 377, 746, 747
- kiváltság átháramlása 386
- kocsi 759
- Kokoth fn. 32, 307
- Kolon h. (Zala m.) 37, 171, 178, 181, 182, 185, 249, 256, 345, 351, 352, 363, 367, 368, 371, 379, 380, 804. —i tized 181
- Koltai cs. 714, 840
- Komacheke fn. 791
- Komár h. (Zala m.) 474
- Komár vár (Somogy m.) 47. —i várnagy 47
- Komárom k. h. 87. —i főesperes 460
- Kohnyaerdey fn. 856
- Komlazo, Komlazon fn. 791
- Kompold fiának Péternek a fia István mester gömöri várnagy 545
- konda 614
- Konth Miklós erdélyi vajda, szolnoki ispán 461, 482, 786
- — nádor 472, 484, 494, 495, 497, 499, 500, 513, 517, 518, 521, 538, 540, 541, 543, 544, 545, 565, 573, 574, 575, 576, 578, 691, 700, 718, 786, 812, 813, 818, 819
- — — fia Bertalan mester 786, 792
- Konya mester fehérvári kanonok 524, 525, 526, 528
- Konyhaerdő fn. 316, 458, 788
- Koppány h. (Zala m.) 29
- Korlatmolna malom 437
- korona, arany-, 297
- , királynéi 137
- kovács 507, 710, 718, 791
- Kovácsi h. (Pilis m.) 212. — (Veszprém m.) 435, 450, 470, 683, 835, 838. —i cs. 435, 445, 470, 598, 742, 820, 822, 837. —i Szt. Margit-kápolna 212
- Kőalja h. (Veszprém m.) 297
- kőből 43, 158, 458, 633, 646, 672, 788, 836
- , 16 pintes 778
- Kőbölküti Péter alnádor 446
- Kökényestóti, Kökényestótja h. (Somogy m.) 730, 731, 755
- Köküti cs. 698
- könyvek 333
- Kölked h. (Somogy m.) 573
- költözési jog a szabad conditiojú emberek elismert szabadsága 378
- (szabad,) jog, 279
- kőpalota 339, 437, 438, 446
- kőpeny 537
- Kőröshegy 495, 534, 535, 536, 573. —i pap 534, 535, 536
- körtefa 70, 146
- körülzárása birtoknak 200

- kő-templom 322, 494, 540, 602, 627, 658, 667, 670, 684
- Kőudvar h. (Veszprém m.) 588, 589
- Kővágóórs h. (Zala m.) 856. —i cs. 799.
—i Mihály fiának Miklósnak a fia: György mester, veszprémi várnagy 735, 738
- köves hely 814
- Kövesd h. (Zala m.) 29, 90, 377, 542, 664. —i cs. 544, 611, 612, 613, 781, 782
- Köveskál h. (Zala m.) 335, 336, 339, 713.
—i cs. 428
- Kövestóti h. (Tolna m.) 765, 768
- követ, királyi 680
- közbenjáró a királynál 340
— jutalma 340
- közbirtoklás (ld. földközösség) 310, 315
- közember 503
- közgyűlés költségei 386
—, megyei 239, 254, 353, 452
—, nádori 263, 269, 278, 386, 390, 391, 418, 494, 495, 497, 499, 545, 573, 574, 664, 680, 681
—, particuláris 386
—, speciális 386
- közgyűlése egyházi nemes jobbágyoknak 224, 225, 382
- közjegyző 477, 515, 539
- közös birtoklása parlagnak 791
— — plébániatemplomnak 791
— erdő 267, 271, 718, 746, 788, 826
— erdőhasználatból idegeneknek kizárása 316
— használata erdőnek 701, 791
— — legelőnek 791
— — rétnek 791
— — víznek 684
— legelő 382
— osztságban való földbirtoklás 45
— rét 746
- közösen használt birtoktartozékok 472
- közössége egyházi nemes jobbágyoknak 826
- köztanuvallatás (communis inquisitio) 29, 324, 376, 377, 488, 503, 504, 538, 541, 542, 544, 545, 590, 625, 634, 644, 646, 655, 656, 662, 668, 670, 677, 684, 821, 832, 856
— elrendelésének ellenzése szegénység miatt 657
— kellékei 394
- közút 246, 641
- Kuchfeu fn. 791
- Kukuchfeu fn. 791
- Kutfeh fn. 810
- Kuesd fn. 70
- Kuestelek fn. 70
- Kuesteluk fn. 168
- Kumlazo fn. 70
- Kun János fehérvári kanonok 450
- Kurmisd vár helye (Veszprém m.) 433
- Kurtelus fn. 117
- Kuruspel Ilse fn. 303
- kút 10
- Kúti cs. 574
- Kuzepmalun malom 408
- küküllői főesperes 779
- küldönc, királyi 181
- különléte szabadságú és különböző földesurakhoz tartozó veszprémi népek 107
- Kwmel heggy 312
- Kwes fn. 312
- Kwzepwt fn. 246
- Kyralzobody h. (Veszprém m.) ld. Szabadi
- Kysscenad fn. 312
- Kyshed heggy 377
- Kysmezeud 791
- Kyw Boyun fn. 272
- Iaaz fn. 312
- Lád h. (Zala m.) 68, 330. —i cs. 330, 777, 830
- lajstrom, levéltári 685
- Lajos herceg 300, 357
- I. Lajos király 360, 364, 365, 366, 367, 369, 371, 373, 374, 377, 379, 387, 388, 389, 392, 396, 399, 400, 402, 403, 407, 409, 410, 412, 426, 429, 432, 433, 435, 437, 441, 442, 443, 447, 448, 449, 450, 453, 454, 456, 457, 464, 466, 467, 469, 474, 476, 480, 481, 483, 484, 485, 487, 489, 490, 493, 496, 503, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 520, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 541, 542, 549, 550, 553, 555, 556, 558, 561, 562, 568, 569, 570, 577, 579, 580, 581, 582, 583, 586, 587, 588, 589, 591, 592, 594, 596, 597, 599, 600, 601, 606, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 618, 619, 620, 621, 624, 626, 627, 629, 631, 634, 635, 636, 639, 640, 642, 647, 648, 653, 654, 662, 665, 666, 672, 673, 675, 677, 678, 682, 684, 687, 691, 693, 694, 698, 699, 702, 708, 709, 710, 711, 716, 718, 720, 721, 724, 726, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 739, 740, 741, 744, 745, 746, 748, 749, 750, 753, 754, 755, 756, 758, 759, 760, 762, 764, 765, 766, 769, 771, 773, 774, 778, 779, 785, 786, 805, 832, 853
— ellentéte a pápával 441
- lakatlan föld 840
- Lampert országbíró 120, 462, 678
— mester országbíró, csanádi ispán 113, 147
- Lankóci István litteratus 786
- lappangó királyi conditionariusi jog 198
— királynéi conditionariusi jog 198
- László, a veszprémi ppk clericusa 502
— alnádor 134, 390
— császmái prépost, királyi kápolnaispán és titkos kancellár 463
— esztergomi olvasókanonok 181
— fehérvári prépost, királyi alkancellár 128
— győri karpap 503

- kalocsai érsek 166
 — — — királyi kancellár 170, 219, 220
 I. László király 50, 184, 322, 377, 380, 404, 458, 472, 592, 701, 702, 779, 786, 788
 IV. László király 69, 76, 139, 254, 263, 308, 310, 312, 315, 322, 343, 386, 779
 László mester, a fehérvári káptalan notarius 733
 — — — alnádor 391
 — — — veszprémi kanonok 39
 — pécsi ppk 52, 111, 114, 115, 116, 121, 174, 220, 229, 233, 250, 251, 258
 — — — az esztergomi egyház adminisztrátora 219
 — nádor 658, 667, 679
 — opuliai herceg, nádor 644, 650, 652, 659, 661, 670, 680, 681, 718
 László rétje fn. 70
 — választott és megerősített veszprémi ppk, királynéi kancellár (1358—1372) 502
 — veszprémi ppk (1358—1372) 505, 507, 509, 515, 519, 523, 528, 537, 539, 547, 554, 557, 565, 584, 585, 586, 588, 589, 594, 596, 597, 602, 603, 608, 623, 642, 644, 645, 646, 647, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 658, 659, 662, 663, 667, 667, 668, 670, 672, 673
 — — — királyi alkancellár (1358—1372) 624, 632, 640, 657, 639, 660
 — — — (1358—1372) királyi al- és királynéi főkancellár 628, 648
 — — — királynéi kancellár 508, 510, 511, 512, 522, 524, 525, 526, 527, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 551, 559, 560, 563, 566, 569, 573, 593, 643
 — — — (1372—1377) 679, 681, 698, 699, 708, 709, 712, 715, 716
 — — — (1372—1377) királyi alkancellár 684
 — — — — királyi orvos 687
 — — — — királynéi kancellár 686
 — — — — — királyi orvos 703, 713
 — zalai apát 779
 Layk vajda 656
 lázadók 152
 Lazarkut fn. 43
 Lazkou-i Pál királyi ajtónállómester 779
 Leányfalu h. (Veszprém m.) 727, 728 ld. Kisleányfalu
 Leanymegealya fn. 312
 leánynegyed 222, 235, 331, 660, 698, 699
 lednek, kepébe rakott 672
 legelő 672, 692, 735
 —, közös, 382, 735, 791
 legelőföld jogtalan felszántása 813
 legeltetés 672
 lelkészkedő papság exemptiója 166
 Lendvai cs. 412
 — — — Miklós bán 412
 — — — — fia Miklós mester 412, 413
 levél, missilis 361
 levéltár 444
 —, fehérvári káptalani 387
 —, veszprémi ppk 685
 —, — —, rendezése 685
 levéltári lajstrom 685
 Leopardus clericus 545
 leszármazás igazolása 304
 Leukus mester 461, 786
 Leusták bán 580, 581, 599
 Leveld h. (Veszprém m.) 52, 103
 leveldi karthauzi Szt. Mihály-monostor 552
 — — — birtokai: Herend (Veszprém m.) 552, 553; Tapolca (Zala m.) 403, 409, 552, 553
 — — — perjele 552, 553, 562, 610, 622
 — plébánia 174
 — plébános 52, 103, 109, 110, 111, 112, 116, 121, 181, 182, 185
 libertinus 446, 718
 — adásvétele 274, 504
 — conditioja 274
 — fia 274
 — megsebesítése 261
 licentia 21
 licenciatus, kánonjogi 405
 ligatura erbarum 377
 liget 23, 70, 88, 131, 188, 437, 438, 446, 562, 788, 791
 —, fehérvári káptalani 387
 Lippa h. (Arad m.) 555
 lippai ispánja az erdélyi sókamráknak 555
 liptói ispán 335, 336, 337, 340, 364, 394, 446, 563
 Liszó h. (Somogy m.) 238, 548. —i cs. 564.
 —i Szt. Brictius-kápolna 238, 548, 564
 liszt 836
 liturgikus szerek 396
 litterae annuales 164, 167, 232, 236, 253, 290, 291, 306, 311, 432, 433, 454, 466, 470, 509, 510, 511, 512, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 596, 597, 600, 601, 611, 612, 613, 614, 165, 616, 639, 640, 642, 672, 691, 720, 721, 726, 732, 733, 734, 766, 769, 792, 796, 804, 812, 813, 837
 litteratus 412, 429, 439, 547, 551, 590, 608, 609, 656, 657, 658, 667, 695, 711, 718, 786, 787, 788, 799, 804
 ló 432, 524, 672, 720, 721, 784, 804, 830
 — ára 176
 — elvezetése 90, 123, 630
 —, fekete 779
 —, pejszínű 176
 Lok h. (Zala m.) 377
 locus curie 107
 — sessionalis 43, 146
 Lodomér, az esztergomi Szt. Tamás-egyház prépostja, érseki vikárius 123, 127
 — esztergomi érsek 41, 298, 561, 785
 — — érseki vikárius 181, 182, 185
 — veszprémi kanonok 693, 694
 Loránd bán 418, 468
 — — — fia Mátyás ispán 418
 — — — Ratoldus mester 468

- Lovas h. (Veszprém m.) 140, 146, 472.
 — (Zala m.) 480, 481, 483, 489, 542, 664. —i cs. 540
- Iovasi királyi ágykésztők 480, 481, 489
 — — tárnoki jobbágy 542
 — — udvarnokok 480, 481, 489
- Lovászberény h. (Fejér m.) 172
- Iovászmester, királynéi 260, 353
- Lőrinc fehérvári karpap 809
 — fia László mester barsi ispán 480, 481, 483, 489
 — — — —, idősb. Erzsébet királyné curiájának notariususa 459
 — gyermelyi ispán 126
 — mester fehérvári kanonok 154, 156
 — —veszprémi kanonok 261, 375, 402, 403
 — pap 29
 — szentjakabi plébános 204
 — vajda 236, 277
- Lőrinte h. (Zala m.) 834. — mester 277.
 —fia Tamás mester 86, 90, 102.
 —, az egykori herendi udvarnokok bírása 83. —i cs. 99, 138, 209, 339.
 —i Merse ispán 99
- lucrum camerae 556
 — — fizetése alóli mentessége a veszprémi egyház nemes jobbágyainak 555
 — — veszprém megyei behajtói 555
 — — zalamegyei behajtói 555
- Lukács, a fehérvári kereszties konvent szerzetese 616
 — fia László ispán 66
 — mester 835, 838
 — szepezdi plébános 135
- Lyuba h. (Somogy m.) 495
- Lullya h. (Somogy m.) 158, 188, 759, 764
 —i cs. 188
- Lyukas hegy 737
- Macs h. (Somogy m.) 573. —i cs. 627
- magisterek, illetve rectorok 96
- magistralis quarta 11, 12
 — jogok 295
 — sessio 798
 — szőlőműves-mansio 814
 — tized-negyed 313
- máglyhalál 85
- mágnás(ok) 134
- Magyal fn. 791
- Magyar Pál gimesi várnagy 218, 220
 — — — —, királyi megbízott 183
 — — — —, — és királynéi megbízott 184
 — — mester 219
 — — — gimesi várnagy 785
 — — — —, a királyi tárnokok főnöke 161
- Magyare h. (Zala m.) 542, 739, 740, 741
- Magyaród h. (Zala m.) 37, 171, 178, 181, 182, 185, 249, 345, 351, 363, 367, 368, 371, 379. —i tized 181
- Majjai cs. 291
- Málasai cs. 563
- malom 10, 19, 68, 75, 95, 96, 97, 106, 138, 179, 190, 264, 270, 271, 274, 275, 304, 305, 330, 388, 418, 433, 437, 438, 446, 461, 468, 500, 504, 517, 540, 545, 570, 590, 593, 618, 628, 641, 656, 657, 677, 678, 683, 691, 697, 725, 772, 786, 792, 798, 813, 814, 818
 — adás-vétele 772
 —, alólcspó 634, 678
 — áthelyezése 656
 — elzálogosítása 434
 — építése 674
 — erőszakos elfoglalása 186
 — felülről hajtott, 388
 — helyreállítása 656, 792
 — kifosztása 596
 — legelőföldje 812, 813
 — önkényes áthelyezése 595
 — rongálása 813
 — tartozékai 305
 — tönkretétele 595, 609, 656, 792, 813, 818
 — újjáépítése 595, 633
 — — ellen tiltakozás 75
- malomadó mértéke 633
- malomátrok tisztítása 595
- malomban lévő gabona erőszakos elvétele 596
- malombérlet 595, 656
 — feltételei 633
- malomcsere 388
- malomépitési mód 595
- malomépitő mesterek 595
 — — szakvéleménye 595
- malomgát lezárása 595
 — karbantartása 786
- malomház 595
- malomhely 75, 77, 88, 113, 120, 207, 316, 472, 595, 628, 633, 686,
 — adományozása 686
 — bérbeadása 633
 — hasznosítása 628
- malomkerék 595
- malomkö 595
 — elhurcolása 596, 792
- malomkőfejtő hely 60
- malomnak zálogból való kiváltásra felkínálás 434
- malomvas 595
- malomvasak elhurcolása 596, 792, 813
- Malomsári cs. 590, 609. —i Balázs litteratus 718. — Ipoly fia Balázs litteratus 609
- Máma h. (Veszprém m.) 29, 316, 433
- Maman-víz (Tolna m.) 216
- Mándhida h. (Zala m.) 497, 499, 545, 664, 680, 681. —i nádori közgyűlés 497, 499, 545
- mansio 69, 90, 132, 133, 136, 137, 158, 165, 264, 316, 322, 339, 346, 377, 457, 458, 540, 580, 583, 702, 715, 718, 726, 746, 785, 788, 814, 848

- , borszolgálató, 788
 —, harangozó, 271, 304
 —, jobbágy-, 167, 517, 657
 —, nemesi, 355
 —, szolgál-, 788
 —, szőlőműves, 814
 —, udvarnoki, 139
 mansio-hely 746
 mansiók borszolgálatása 158
 Mánta h. (Veszprém m.) 748
 Mária királyné (I. Károly király neje) 60, 62, 105
 Mária királynő 776, 784, 791, 792, 794, 795, 796, 799, 804, 809, 812, 813, 814, 816, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 827, 828, 829, 832, 833, 834, 837, 838, 839, 841, 843, 845, 846, 849, 850, 851, 853, 854
 Máriasziget (Pilis m.) 139
 Marinus tarentói érsek, pápai kincstartó 736
 Márk, a fehérvári káptalan papjai 51
 Márk fia István mester 24
 — mester veszprémi éneklőkanonok 361, 362
 Maros h. (Hont m.) 346. — (Somogy m. m.) 848. — (Veszprém m.) 50, 430, 546
 Maróti Domonkos fia Péter mester 627.
 — plébános 419, 420
 Márton dömösi prépost 419, 420
 — esztergomi prebendárius 507
 — fehérvári prebendárius 476
 — örsi prépost 436
 — vázsonyi plébános 614
 — mester 349
 — — dömösi prépost 358
 — — fehérvári főesperes birtoka 99
 — — örsi prépost 43, 54, 60, 62, 90, 102
 — — —, a veszprémi ppk iconomusa 77
 — — —, — — — s távollétében bírói helyettese 84
 — — — — végrendelete 105
 — — veszprémi kanonok 25
 — — —, fehérvári főesperes 99
 Mártonvására h. (Fejér m.) 172
 Máté királyi tárnokmester 48
 Mátyás mester fehérvári főesperes 249
 — — prebendárius, a veszprémi székesegyház kriptája Szűz Mária-oltárának igazgatója 21
 — — somogyi főesperes 168
 — — veszprémi kanonok 62
 — — —, notarius, fehérvári főesperes 256
 Mauritius mester 409
 megbéklyózás 90
 megbizott, királyi 184, 220, 226, 316
 —, — speciális 336
 —, királynéi 184
 megintés, háromszoros érvénnyel 129
 —, pпки 109
 megnevesítése birtoknak 198
 megsebesítés 186
 megvendégelése a földesúrnak 334
 megyei ispán 134, 211, 386
 — kiküldött lovának elvétele 757
 — közgyűlés 239
 megyés ppk joghatósága 66
 Megyeri cs. 149, 392, 594
 Megyesi Miklós vajda 392
 Megyesmező fn. 791
 Méhesi cs. 319
 méhcsalád 635
 méh-tized 441
 Mencsel h. (Veszprém m.) 29, 60, 62, 84, 856. —i cs. 54, 98, 99. —i Ányos mester 29. —i Buza fia Mauritius ispán 84, 98. —i Ipoly ispán 29. —i Mauritius ispán 54
 ménes 470
 — utáni tized 119
 mentesség, nádori bíraskodás alóli 263
 Mentő h. (Somogy m.) 573
 Menyeker h. (Veszprém m.) 503, 588, 589
 Mérei cs. 596
 Merenye h. (Somogy m.) 334. — (Zala m.) 45, 47, 176, 178, 256, 286, 372, 379, 380, 600, 623, 706, 710, 743, 760, 767, 778, 779. —i Kulinus mester 779. —i utca házsora 778. —i veszprémi káptalani birtokigazgatók 178
 mérő, gymolti 722, 724, 726
 —, nagygyimolti 742
 mérték, királyi 293, 486, 517, 607, 610, 622, 652, 701, 715, 743, 746, 814
 Merth ispán fehérvári polgár 74
 Mesko veszprémi ppk (1334—1344) 263, 272, 276, 288, 290, 291, 298, 306, 308, 310, 311, 312, 315, 318, 319, 329, 330, 333, 337, 341, 343, 349, 358, 360, 369, 375, 382, 383, 384, 385, 563, 566, 569, 643, 646, 832
 — — —, királynéi kancellár 269, 273, 278, 282, 289, 295, 307, 313, 320, 321, 322, 328, 332, 335, 340, 356
 — — — érdemei 328
 — — — pazarló birtokügyletei 333
 mester (magister) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 32, 36, 39, 43, 49, 50, 54, 55, 57, 60, 61, 62, 64, 69, 70, 73, 74, 75, 76, 84, 85, 86, 89, 90, 92, 99, 100, 102, 105, 106, 107, 108, 113, 122, 124, 125, 128, 133, 134, 139, 140, 141, 142, 143, 147, 151, 154, 155, 156, 158, 160, 161, 163, 167, 168, 169, 173, 180, 186, 191, 201, 202, 203, 207, 215, 219, 220, 224, 225, 227, 234, 235, 239, 245, 246, 248, 249, 250, 253, 258, 260, 261, 263, 265, 266, 267, 276, 278, 288, 301, 304, 305, 311, 312, 313, 316, 317, 319, 320, 322, 326, 327, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 339, 340, 341, 342, 346, 349, 350, 352, 353, 354, 358, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368,

- 371, 372, 373, 375, 377, 379, 380, 381,
386, 388, 391, 393, 394, 399, 401, 402,
403, 405, 409, 410, 412, 413, 416, 418,
419, 420, 422, 423, 426, 429, 430, 431,
432, 433, 434, 435, 436, 444, 445, 446,
448, 450, 454, 456, 457, 458, 459, 461,
462, 467, 468, 470, 479, 480, 481, 483,
486, 487, 488, 489, 494, 496, 498, 500,
501, 503, 504, 507, 508, 509, 510, 511,
512, 514, 517, 524, 525, 526, 527, 528,
537, 540, 545, 546, 554, 555, 559, 560,
562, 565, 568, 570, 573, 574, 576, 578,
580, 581, 583, 591, 593, 594, 599, 602,
604, 605, 607, 610, 614, 622, 627, 629,
631, 634, 639, 640, 642, 644, 646, 649,
652, 657, 658, 659, 661, 662, 663, 664,
667, 670, 672, 673, 675, 677, 679, 680,
681, 682, 687, 689, 690, 693, 694, 701,
702, 709, 714, 718, 719, 723, 733, 735,
737, 746, 747, 757, 760, 767, 771, 773,
774, 775, 778, 779, 785, 786, 787, 788,
791, 792, 794, 795, 799, 801, 803, 807,
809, 810, 814, 815, 816, 822, 824, 830,
835, 836, 838, 839, 845, 846, 848, 849,
852, 855, 856
- Mester h. (Veszprém m.) 63, 486, 487, 488,
504, 552, 553, 562, 607, 610, 614, 622,
674
- mezőség, köves, sziklás 634
- Meteronfalua h. 172
- Mihály, a fehérvári egyház Szt. Kereszt-
oltárának igazgatója 692
- — — keresztes konvent karpapja 813
- — — veszprémi székesegyház Szt. János
evangélista-oltárának igazgatója 828
- — — Mindenszentek-káptalan pré-
postja 310, 312, 315, 372, 379, 380, 423
- alsoki káplán 829
- fehérvári főesperes 444
- — kanonok 760
- — karpap 845, 846
- — —, a Szt. Márton-oltár igazgatója
612
- — pap 610
- — fia János mester 559
- — Péter, a földvári apát officialisa
306
- — komáromi főesperes 460
- — mester budai kanonok 679
- — fehérvári főesperes 458
- — — kanonok 795, 799
- — győri kanonok 540
- — országbírói albíró és ítélmester
767, 778
- — — vasvári kanonok 629
- — — veszprémi főesperes 263, 304
- — — kanonok 760, 856
- — — —, dékán 848
- — — —, dékán 517
- — örsi kanonok 29
- — — plébános 407, 414, 415, 422, 460,
471, 478, 479
- — somogyi főesperes 609
- — vasvári karpap 544
- — — pap 437, 544
- — veszprémi főesperes 49
- — — kanonok 545
- — — örkanonok 545, 610, 725
- Mikefalvi cs. 751, 752, 761
- Miklós, a fehérvári egyház Szt. Márton-
oltárának igazgatója 611
- —, a nagyberényi egyház rectora 720
- —, a zalai konvent litteratusa 794
- —, az esztergomi keresztetek mestere 22
- — bán 490, 492
- — — fia Miklós mester 514, 604, 605
- — béli apát 303
- — csanádi prépost, a hantai prépostság
birtokjogainak gondozója 606
- — — —, királyi speciális káplán 579
- — csázmái prépost 739, 740, 741
- — csejki plébános 114
- — egri ppk 330
- — egykori bán, királynéi tárnokmester
491, 492
- — esztergomi érsek 539, 559
- — — —, esztergomi örökös ispán 548
- — — — választott és megerősített érsek,
esztergomi örökös ispán 422
- — fehérvári alénéklő, karpap 276
- — — —, éneklőkanonok 563
- — — — kanonok 483
- — — — karpap 161, 709, 749, 774
- — — — prebendárius, a Szt. Márton-oltár
igazgatója 600
- — — — fia Miklós mester 559
- — — — gyermelyi villicus 124, 125
- — — — hantai prépost 475, 476, 491, 493, 496,
549, 550
- — — — honti főesperes 272
- — — —, királyi speciális káplán 549, 550
- — — — győri káptalani notarius 379
- — — — ppk 66, 109, 110, 111, 112, 166,
170, 174, 177, 190, 212, 219, 220
- — — — székesegyházi főesperes 522
- — — — káplán 409
- — — — kapornaki apát 224
- — — — királyi étékfogómester 409
- — — — udvari tárnok 89, 90
- — — — királynéi tárnokmester 496
- — — — mester, a Fehérvár-váraljai Szt. Mik-
lós-tempolm igazgatója 250
- — — —, a veszprémi káptalan ügyvédje,
ppki káplán 69
- — — — budai főesperes 570
- — — — fehérvári al-lector 319, 320
- — — — — kanonok, 456
- — — — — —, dékán 246
- — — — — győri éneklőkanonok 122
- — — — — kanonok 367, 371, 540
- — — — — —, dékán 634
- — — — — királyi tárnokmester 57
- — — — — somogyi főesperes 246, 341, 431,
457, 467
- — — — — —, veszprémi ppki vikárius 234,
266

- — veszprémi kanonok 50, 265, 367, 458, 689, 690, 718, 788
 — — —, dékán 316
 — — —, királyi curiai notarius 245, 248
 — — ügyvéd 718
 — nádor 106, 400, 401, 404, 418, 434, 446
 — nyitrai főesperes, a pozsonyi prépostság adminisztrátora, esztergomi érseki vikárius 127
 — országbíró 464
 — ostiai és velletrei ppk, pápai követ 7, 8, 9, 35
 — pannonhalmi apát 122
 — pap 71, 373
 — pápai plébános 722, 724
 — pilisi szerzetes 166, 170
 — radai pap 292
 — segesgdi főesperes 181
 — somogyi főesperes 423, 436, 545
 — —, a veszprémi káptalan nemes jobbágya 440
 — söldi káplán 762
 — szepesi prépost 831, 833, 834, 839, 844, 847, 853
 — szepezdi plébános 227
 — szlavón bán 238
 — tanuló 99
 — váci főesperes 522
 — — olvasókanonok 522
 — vajda 167
 — veszprémi éneklőkanonok 610, 677, 678
 — — kanonok 271, 688
 — — —, dékán 333
 — zalai apát 396, 449, 760, 778, 779
 — — főesperes 49
 — — ispán 252
 — — —, királynéi lovászmester 260
 — zólyomi főesperes 181
 Mikolaad-i cs. 28, 29
 miles 634
 Mindszentkál h. (Zala m.) 147, 151, 154, 156, 335, 336, 339, 473. —i királyi jobbágyok 339
 mise, hajnali 22
 misealapítvány 490, 725
 misekönyv 725
 missilis levél 361
 mixtim 418, 788, 789
 Mizse nádor 35
 Mochar fn. 312
 Mod Mihály királyi tárnokmesteri ítélőmester 792
 Mogalhegwth fn. 246
 Mogolheg fn. 246
 molnár 90, 786
 — bántalmazása 792
 — fogságbevételése 596
 — megsebesítése 813
 Molonwth út 715
 Molunlowth út 312
 Molunsara f. 628, 633
 Monmulatow fn. 246
 Monorous cserjei 246
 Monoszló h. (Zala m.) 585. —i cs. 138, 215
 Morsi mester veszprémi kanonok 207
 Moyses veszprémi kanonok 27, 79
 Mulnar h. 172
 Muthmer-nembeli Petrych ispán 45
 Mykh bán fia Ákos mester 681
 Myske ispán 151, 154, 156
 Myscha ispán 788
 Naarmolun malom 517, 540
 Naarad liget fn. 24
 Nadashege fn. 675, 680, 693, 718
 nádor 17, 18, 28, 29, 50, 106, 134, 148, 263, 269, 278, 285, 286, 287, 291, 292, 318, 319, 320, 321, 330, 346, 357, 362, 386, 391, 400, 401, 404, 410, 412, 418, 434, 446, 472, 484, 494, 497, 499, 500, 513, 517, 518, 520, 521, 538, 540, 541, 543, 544, 545, 565, 573, 574, 575, 576, 578, 644, 646, 650, 652, 657, 658, 659, 661, 664, 667, 670, 679, 680, 681, 682, 684, 691, 692, 697, 700, 718, 730, 731, 755, 765, 768, 779, 786, 788, 812, 813, 818, 819, 841, 856
 nádori bíraskodás alóli mentesség 263
 — ítélőmester 446, 804
 — közgyűlés 386
 — —, somogy megyei 495, 573, 574
 — —, veszprém megyei 263, 269, 390, 494, 497, 545
 — —, zalamegyei 263, 269, 278, 391, 418, 499, 664, 680, 681
 nádor-váltás 788
 Nagy János mester komári várnagy 47
 — —, a királyi kápolnaispán kétyei officíalisa 301
 Nagybak h. (Zala m.) 779
 Nagyberény h. (Somogy m.) 131, 262, 293, 294, 299, 301, 302, 342, 344, 348, 350, 465, 501, 720, 721. —i cs. 800. —i birtokigazgatója a veszprémi káptalannak 301. —i egyház rectora 720. —i királynéi szekeresek 131. —i királynéi pincemesterek 131. —i királynéi pohárnokok 131
 Nagygyimolt h. (Veszprém m.) 605, 742. —i mérő méretei 742
 Nagymihályi Péter fia Jakab királynéi apród 669
 Nagypécsel h. (Zala m.) 601, 701, 702, 718, 744, 746, 747, 848
 Nagyravaszd h. (Győr m.) 724. —i plébános 724
 Nagyteleki cs. 596, 597
 Nagy-Tiván-nemzetség 388
 Nak h. (Somogy m.) 593, 954, 596, 597, 730, 731, 755. — (Tolna m.) 765, 768
 nászajándék 43, 135, 428, 698, 763
 — eladományozása 43, 331

- fizetése alól való felmentés 135
- navulum navigii 386
- nemes 134
 - királyi védnöke 631, 657
 - fölötti királyi védnökség visszavonása 657
 - — — védnökségről való lemondás 657
 - , országos 254, 239
 - , ősi 339
 - részére királyi védnök kirendelésének kérése 657
 - serviens, országos 118
 - várjobbágy 239, 254
 - —, valódi 339
 - várjobbágyok nyilvántartása 254
- nemesek 148, 582
 - elnyomói 260
 - oltalomba vétele 260
 - meghívása egyházi nemes jobbágyok közgyűlésére 224, 225
 - tizedfizetési kötelezettsége 119
- nemesi birtok, tiszta 221
 - jogon birtokolt föld 324
 - közgyűlés, megyei 254
 - mansio 90, 353
- nemesnek egyházi nemes jobbágyok közé való felvétele 175, 382
 - — — — kényszerítése 247, 254, 269
 - nemes várjobbágyok közé sorolása 254
- nemesség elérésére irányuló törekvése egyházi nemes jobbágyoknak 257
 - — — — jobbágyoknak 223
 - elismerése 339
 - igazolása 221, 247, 254, 324
 - igazolásának elrendelése 239, 339, 632
 - kivizsgálása köztanuvallatással 394
 - , tiszta, 239
 - okleveles alapon 657
 - igazolására benyújtott oklevelek elbírálása 394
- nemesítése conditionariusoknak 333
 - királyi jobbágyoknak 771
- nemesítettek, oklevéllel, 339
 - , vásárolt földdel, 339
- Német István mester fehérvári kanonok 377, 435, 470, 487
- Németi h. (Veszprém m.) 76. —i cs. 661, 674
 - Hím-fiak 76, 100
 - — ispán 76
- nemzeti monostor 418
- nép, falusi, 588
- népek (populi) 29, 43, 73, 76, 107, 134, 152, 254, 304, 308, 315, 356, 377, 378, 452, 490, 597, 684, 718, 779, 820, 822
 - , azaz conditionariusok 297
 - , conditionariusi, 386
 - , egyházi, 69, 136
 - , hegyvámfizetési kötelezettsége 499
 - (hercegi,) felkutatása 265
 - — visszafoglalása 265
 - , királyi, 69, 136, 335, 336, 399, 402, 409, 487
 - , (királyi,) : boradó conditionariusok és udvarnokok 335, 336, 394
 - , — felkutatása 265
 - , — felszabadított 335
 - , — földestül való elcserélése 336
 - , — szabad, 335
 - , — szabadságának igazolása 335
 - , — visszafoglalása 265
 - , királynéi, 107, 335, 336, 537, 744, 779
 - , — boradó, 343
 - , (királynéi,) : boradó conditionariusok és udvarnokok 335, 336, 394
 - , — eladományozása 69
 - , — felkutatása 265
 - , — felszabadított 335
 - , — földestül való elcserélése 336
 - , — szabad, 335
 - , — szabadságának igazolása 335
 - , — visszafoglalása 265
 - , (királyi és királynéi,) szabadságának, illetve felszabadított voltának ellenőrzése 339
 - telepítése 334
- népeknek (királyi,) nemesség elérésére való törekvése 339
- Neszdei Besenyő Mátyás 696
- Neszeli Pál ispán zalamegyei szolgabíró 603
- Neszmély h. (Komárom m.) 507
- Nevegy h. (Zala m.) 29, 83, 90, 138, 270, 275, 310. —i Lipold fia Lipold ispán 138. —i Szt. Márton-egyház 138
- Nevegyszentantalfalva h. (Zala m.) 312
- Nevegyszentjakab h. (Zala m.) 31. —i cs. 278. —i királyi udvarnokok 31
- Nevegy-völgy (Zala m.) 76, 95, 96, 97, 101, 308, 310, 312, 315
- Nirmal fn. 571
- Nogerdev fn. 373
- Nogereztwyn fn. 826
- Nogkuth hegy 638
- nógrádi főesperes 419, 420
- Nórápi János mester fehérvári kanonok 658
- Nosztopi cs. 497, 545
- Nosztre h. (Zala m.) 408, 411, 519, 554, 631, 632, 635, 636, 645, 647, 651, 657, 698. —i cs. 613, 632
- notarius, esztergomi érseki, 422
 - , — káptalani, 815
 - , fehérvári káptalani, 733, 792
 - , földesúri, 161, 412
 - , győri káptalani, 379
 - , királyi, 142
 - , királyi curiai, 245, 248, 457, 458, 760, 799, 814, 856
 - , — udvari speciális, 118
 - , országbírói, 167, 767
 - , pannonhalmi apáti, 202, 517, 545
 - , veszprémi káptalani, 301, 370, 386, 388
- Nova h. (Zala m.) 224, 225, 448, 559
- novella 566
- nuntius, pápai, 231

- Nyrmalalia fn. 272
 Nyárcs. 294, 299, 301. —i Jánosmester 301
 Nyék vár (Tolna m.) 172. —i cs. 786
 nyereg 672
 Nyír h. (Somogy m.) 417. —i Vörös László királyi tárnoki ifjú 835, 838
 Nyirád h. (Zala m.) 194, 195, 205, 206, 210, 213, 214, 217, 237, 328, 334, 335, 336, 339, 449, 502, 672, 825, 827, 828, 829. —i Mindenszentek-egyháza 237, 339
 Nyiralak h. (Zala m.) 662
 nyitrai ppk 111
 — főesperes 127
 — egyházmegye trencsényi főesperese 278
 nyugta 449, 472, 674, 687, 738
 — illetve felmentő levél 29
 nyulászás 673
- Óbuda h. 126, 624. —i királyi solymárok háza 624. —i királyi udvar 126. —i királyi udvar conservatora 124. —i olvasókanonok háza 624. —i örkanonok háza 624. —i Szt. Péter-egyház 624. —i Szűz Mária-monostor birtoka: Timye (Pilis m.) 815
 Ocuz bán 718
 Ocsmán h. (Somogy m.) 495, 800, 811
 Odo zirci apát 588, 589
 officialis 1, 29, 28, 29, 65, 66, 82, 90, 107, 124, 126, 130, 149, 150, 152, 160, 175, 186, 191, 196, 198, 199, 201, 261, 283, 301, 306, 364, 366, 468, 492, 555, 580, 581, 582, 583, 601, 612, 615, 616, 634, 646, 696, 706, 720, 721, 723, 744, 759, 770, 776, 779, 804, 812, 813, 826, 830, 843
 —, általános 377
 — famulusa 537
 — fogságba vetése 28, 29, 90
 —, királyi 66, 196, 198, 199, 364
 —, királynéi 196, 496, 537
 — megsebesítése 149, 150
 — vásárolt földje 65
 — (veszprémi ppki.) bírói jogköre 175
 Okolydergeche h. 252. —i pap 252
 Oklevél (oklevelek), általánosságokat tartalmazó 386
 —, általánosságban említett 21, 43, 134, 163, 166, 167, 181, 187, 190, 194, 205, 206, 219, 226, 228, 256, 265, 273, 276, 315, 330, 333, 335, 358, 378, 396, 403, 405, 451, 457, 484, 485, 491, 496, 497, 540, 545, 551, 557, 588, 627, 632, 656, 657, 693, 753, 760, 768, 773, 774, 775, 779
 — (átírt.) jogi értékelése 394
 — bemutatása 199, 413, 491
 — bemutatásának elrendelése 129, 163, 194, 206, 226, 326, 228, 335, 339, 346, 405, 484, 485, 498, 540, 545, 632, 788
 — bemutatásának megtagadása 166
 — bírói mérlegelése 564
 — bizonyító erejéről vallott felfogás 832
- (eladott birtokra vonatkozó,) átadása 627
 —, eltöltő 545
 —, elveszett 506
 —, —, pótlása 851
 —, —, visszaszerzése 361, 362
 — elvétele 841, 836
 — elvetése 446
 —, (eredeti,) bizonyító ereje 779
 — érvényének elismerése 405
 — érvénytelennek nyilvánítása 21, 28, 335, 362, 440, 627
 — felülvizsgálása 741
 — hamisítása 85
 — (hiányos,) helyesbítése 541
 — — kiegészítése 542
 — — voltának indokolása 540
 — (hiteleshely által átírt,) bizonyító ereje 779
 — jogi értékelése 446
 — kimelése 343
 — királyi átírása megerősítés nélkül 354
 —, királyi népeké 335
 —, királynéi népeké 335
 — kiszolgáltatása 117
 — (megerősítő,) jogi ereje azonos az eredetijével 570
 — megőzésre való átadása 841
 — megsemmisítése 810
 — megtekintése 36
 — módosítással való átírása és megerősítése 134
 —, nemességet igazoló 394
 —, önálló regesztában nem közölt (Árpád-és Anjou-kori eredeti, átírt, átírt és megerősített, bíróságok stb. előtt bemutatott vagy tartalmilag említett): 1002. I. István király 361, 362, 458. — 1019. I. István király 779. — 1024. I. István király. — 1037. I. István király 545. — 1082. I. László király 184, 271, 346, 350, 377, 400, 404, 423, 458, 472, 592, 701, 702, 718, 729, 746, 786, 788, 814. — 1101. I. László király (Krit. jegyz. 33.) 779. — 1109. Kálmán király 457, 458, 561, 785, 788. — 1164. III. István király 545. — 1171. III. István király 786. — 1180. III. Béla király 447. — 1186. III. Béla király 189. — 1203. Imre király 158, 366, 380, 743, 767, 778, 779. — 1215. II. András király 565, 788. — 1216. II. András király 779. — 1217. II. András király (Krit. jegyz. 320.) 798, 814. — 1217. II. András király (Krit. jegyz. 340.) 184, 798, 814. — 1222. II. András király (Krit. jegyz. 383.) 184, 377, 701, 718, 746. — 1222. II. András király (Krit. jegyz. 386.) 184, 346, 377, 400, 404, 458, 701, 718, 746, 785, 788, 814, 848. — 1233. II. András király 393. — 1234. Kőbölküti Péter alnádor 446. — 1234. k. Dénes nádor

446. 1235—1270. IV. Béla király 552, 553. — 1255—1270. IV. Béla király 446. — 1235—1270. IV. Béla király és Béla herceg kiküldött bírái 304. — 1237. k. Róbert esztergomi érsek 158. — 1240. M. itebői prépost 786. — 1244. Hench, Hidegkúti Kompured és Őrsi Mátyás békebírák 786. — 1244—1262. Zlaudus veszprémi ppk 396. — 1245. IV. Béla király 779. — 1246. Veszprémi káptalan 779. — 1247. Fehérvári káptalan 446. — 1248. Dénes nádor 520. — 1251. k. IV. Béla király 520. — 1251. Fehérvári káptalan 718. — 1254. jún. 2. IV. Béla király 363, 367, 371, 380, 743, 760, 767, 778, 779. — 1257. IV. Béla király 361, 362. — 1257. nov. 20. IV. Béla király 335, 336. — 1259. IV. Béla király 779. — 1259. okt. 17. IV. Béla király 409. — 1263. Győri káptalan 545. — 1266. nov. 20. IV. Béla király 335, 336. — 1270. jan. 21. IV. Béla király 545. — 1270. V. István király 788. — 1271. V. István király 779. — 1272—1290. IV. László király 254. — 1272—1290. IV. László király 315. — 1274. Veszprémi káptalan 499. — 1275. IV. László király 779. — 1276. júl. 26. IV. László király 263, 391. — 1276. aug. 3. Izabella királyné 69, 343. — 1276. aug. 9. IV. László király 69, 343. — 1277. Fehérvári káptalan 388. — 1288. máj. 30. Veszprémi káptalan 418. — 1289. okt. 17. Erzsébet királyné 499. — 1290. Zalai konvent 779. — 1290. Zalai konvent 779. — 1290. máj. 11. Erzsébet királyné 343. — 1290. júl. 3. Tapolcai Lőrinc ispán 669, 703. — 1290. Erzsébet királyné 184. — 1290—1298. Benedek veszprémi ppk 561. — 1290—1301. Tihanyi konvent 271. — 1290—1301. III. András király 29. — 1291. márc. 24. Almádi konvent 468. — 1291. márc. 26. Fehérvári káptalan 468. — 1291. okt. 18. Benedek veszprémi ppk 713. — 1291. okt. 31. Fenenna királyné 713. — 1291. Veszprémi káptalan 418. — 1293. febr. 9. Tihanyi konvent 29. 1294. Fehérvári káptalan 545. — 1295. Esztergomi káptalan 298. — 1295. Lodomér esztergomi érsek 298. — 1296. Lodomér esztergomi érsek 785. — 1297. Lodomér esztergomi érsek 41. — 1290—1298. Lodomér esztergomi érsek 561. — 1297. Tihanyi konvent 788. — 1298. szept. Arnulfus bélháromkúti apát 11. — 1299. júl. 31. István alországbíró 85. — 1299. ápr. 28. (?) Ágnes királyné 66. — 1299. Benedek veszprémi ppk 254. — 1300. máj. 28.
- III. András király 85. — 1300. aug. 16. Ágnes királyné 66. — 1301. k. VIII. Bonifác pápa 3, 4. — 1302. ápr. 1. e. Benedek veszprémi ppk 10. — 1308. ápr. 21. Tihanyi konvent 34. — 1309. Veszprémi káptalan 43. — 1311. k. Gentilis bíboros 49. — 1311. k. I. Károly király 51. — 1311—1322. István veszprémi ppk 254. — 1312. k. V. Kelemen pápa 52. — 1317. k. István veszprémi ppk 84. — 1323. László fehérvári prépost 128. — 1323. k. Henrik veszprémi ppk 129. — 1326. k. I. Károly király 164, 166. — 1326. k. Sándor országbíró 161. — 1327. I. Károly király 181. — 1329. e. Veszprémi káptalan ügyvivője 192. — 1330. ápr. 30. I. Károly király 457, 785. — 1331. júl. 26. Berengari Jakab és Benofatoi Rajmund 231. — 1333. júl. 17. Veszprém m. hatósága 261. — 1333. júl. 19. Tihanyi konvent 261. — 1333. k. Tihanyi konvent 254. — 1333. Zalai konvent 254. — 1333. k. Vasvári káptalan 254. — 1333. k. Győri káptalan 254. — 1334—1344. Mesko veszprémi ppk 566. — 1339. okt. 22. Esztergomi káptalan 779. — 1340. k. I. Károly király 331. — 1347. I. Lajos király 779. — 1352. júl. 8. Tamás országbíró 446. — 1354. márc. 5. Tamás országbíró 446. — 1355. I. Lajos király 785. — 1364. e. Erzsébet királyné 592. — 1364. jún. 9. I. Lajos király 141, 152. — 1364. jún. 17. I. Lajos király (megerősítő záradék) 490. — 1464. jún. 26. I. Lajos király (megerősítő záradék) 216. — 1364. dec. 17. u. Esztergomi káptalan 606. — 1364. I. Lajos király (megerősítő záradék) 506. — 1365. jan. 8. u. Bubek István országbíró 606. — 1365. febr. 23. I. Lajos király 130. — 1366. aug. 22. u. Pannonhalmi konvent 606. — 1366. szept. 4. u. Bubek István országbíró 606. — 1366. okt. 9. Pannonhalmi konvent 606. — 1367. febr. 7. k. Bubek István országbíró 605. — 1369. máj. 23. u. Fehérvári kereszties konvent 635. — 1369. máj. 23. u. Pannonhalmi konvent 635. — 1381. k. Erzsébet királyné 744. — 1382. szept. 10. u. Pécsvárad konvent 776. — 1382. szept. 10. u. Pannonhalmi konvent 776. — pótllása az elévülés jogszabályának érvényesítésével 506 — pusztulása 396, 779 — rendelkezésére bocsátása másnak 773, 774 — rendelkezésre bocsátásának elrendelése 775 — — — megtagadása 774, 775, 794, 801

- után való tudakozódás 538
 — (ügyvédvalló,) követelése 367
 — visszaadása 315
 oklevelei, conditionariusoknak 394
 oklevél-kiadatási per 605
 oklevéllel nemesítették 339
 okleveles alapon való nemesség 632
 — bizonyítás 564
 — — vállalása 808, 821
 — formahibák 171
 oklevélmásodlat (par) 219
 — kiállítsáa 388
 — kiállításának elrendelése 387
 oklevélmásolat (átírás) kiállítása 565
 oklevélmáso(d)latok kiállításánál követendő óvatosság 387
 oklevélmásolat elégtelen perbeli bizonyíték 346
 oklevél-renovatio 785
 Olaaserdey fn. 466
 Olivér fia Ferenc mester 824
 — — János mester 824
 — mester zólyomi ispán, Erzsébet királyné udvarbírája 365, 366
 — — fia Domonkos mester 583
 — — — Ferenc mester 599
 — — — István budai prépost 581
 — — — István mester budai prépost 599
 — — — János mester 580
 — — — Loránd 581
 — — — Loránd mester 580, 599
 — — — Miklós mester 580, 599
 — — — Miklós 581
 oltalom, egyházi 93
 oltár felszerelése 686
 —, művészi kivitelű 686
 oltáralapítvány 560
 oltárigazgató, fehérvári 128, 195, 433, 599, 600, 611, 613, 628, 633, 647
 — ellátása 628
 oltárigazgatóság 22
 — adományozása 22
 oltárigazgatóságról való lemondás 22
 Olup mester 288
 Ondi cs. 855
 Ondód h. (Fejér m.) 172
 Opuliai László nádor 646
 — — herceg, nádor 649
 opuliai herceg 644, 650, 652, 659, 661, 670, 680, 681, 718
 V. Orbán pápa 584
 ordinarius 66
 Orond h. (Fejér m.) 172
 Orosz cs. 507
 Oroszkő h. (Zala m.) 43, 44. —i Szt. Miklós-egyház 43, 44. —i Szt. Miklós-egyház jobbágya 43
 Oroszlánkő h. (Komárom m.) 172
 Orosztony h. (Zala m.) 45, 176, 285, 286, 287, 292, 331. —i cs. 707, 710, 779, 837
 orrcsonkítás 28
 ország kormánya 152
 országbíró 29, 28, 29, 74, 113, 120, 134, 147, 148, 157, 161, 179, 181, 194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 205, 206, 210, 213, 214, 218, 223, 240, 242, 244, 252, 254, 257, 264, 267, 269, 271, 283, 293, 294, 297, 298, 299, 301, 302, 304, 308, 310, 314, 315, 316, 326, 327, 338, 341, 342, 344, 347, 348, 350, 354, 367, 368, 371, 372, 373, 376, 377, 378, 380, 383, 394, 410, 412, 421, 430, 431, 438, 439, 445, 446, 450, 457, 458, 459, 462, 463, 464, 469, 475, 476, 484, 486, 487, 488, 503, 504, 552, 553, 567, 568, 572, 590, 591, 592, 605, 606, 610, 625, 630, 632, 634, 645, 647, 651, 653, 654, 655, 656, 657, 662, 668, 677, 678, 701, 702, 703, 710, 711, 712, 718, 720, 721, 724, 727, 744, 746, 750, 751, 757, 758, 760, 761, 764, 767, 768, 770, 771, 775, 777, 779, 780, 785, 786, 787, 790, 794, 798, 801, 803, 805, 806, 817, 825, 829, 830, 847, 852
 országbírói albíró 767
 — ítélmester 381, 446, 467
 — notarius 167, 767
 országgyűlés, budai 441
 országos bírák 134
 — nemesek 239, 254
 — nemes servienssé emelés 142, 143
 — szokás 164, 201, 808, 846
 — vásár 247
 orvos, királyi 220, 687, 703, 713
 Osl fia Domonkos mester veszprémi ispán 265
 ostiai ppk 7, 8, 9, 35
 osztrák herceg 223
 Ottó király 31
 — — megkoronáztatása 31
 Óvári cs. 698
 Ozeleu fn. 791
 Ozou fn. 70
 ökör 39, 79, 80, 90, 167, 191, 432, 537, 603, 635, 636, 672, 759, 836, 843
 — elhajtása 123, 261, 316, 636
 — szarvánál fogva vezethető 465
 öl 30
 őrlés 792
 Örményes h. (Zala m.) 29, 83, 283, 284, 297, 848
 örökberlet 337, 340, 411, 472, 502, 563, 840
 — feltételei 337, 340
 — szabadrendelkezési joggal 337
 örök hallgatás 214, 350, 380, 564
 örökösödése királyi conditionariusoknak 606
 — szabad jobbágyoknak 378
 örökösödési joga egyházi nemes jobbágyoknak 821
 örökség 70

- örökösnek egyházi nemes jobbágyságra kényszerítése 43, 138
 öröltetés megakadályozása 792
 öröktetők állatainak elhajtása 813
 — elűzése 813
- Örs h. (Zala m.) 29, 70, 78, 81, 102, 140, 183, 227, 246, 542, 791. — (Pilis m.) 103, 329, 460, 584. —i cs. 140, 151, 187, 205, 279, 432, 448, 450, 456, 544, 583, 591, 599, 616, 634, 677, 695, 698, 699, 786, 788. —i egyház 174. —i Mátyás ispán 322. —i Mihály veszprémi megyei szolgabíró 187. —i plébános 103, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 121, 329, 407, 414, 415, 416, 422, 460, 471, 477, 478, 479, 584. —i prépost 43, 54, 60, 62, 77, 84, 90, 102, 105, 331, 334, 391, 408, 411, 436, 519, 735. —i prépostnak akadályozása hivatása teljesítésében 90. —i prépostság 29. —i prépostság birtokai: Paloznak (Zala m.) 29. —i prépostság kanonokja 29. —i tizedkerület 103, 109, 115
- Örskál h. (Zala m.) 339
- Ósi h. (Veszprém m.) 255, 472
- Öszöd h. (Somogy m.) 495, 620, 621
- ötöd, bor- 718
- özveggy 107, 135, 235, 390, 412, 514, 604, 605, 627, 781
- Pacsa h. (Zala m.) 289, 642, 773. —i cs. 662, 496. —i Miklós óbudai örkanonok 774, 775, 794. —i nemesek 773. —i Szt. György-egyház 289, 643. —i plébános 642, 643
- Pákozdi Pál fehérvári kanonok, a Szűz Mária-oltár igazgatója 128
- Pál almádi apát 278
 — — procurator 182
 —, az esztergomi keresztetek mestere 351
 — fehérvári karpap 721
 — fia Benedek mester, ispán 560
 — hantai prépost 27
 — ispán, zalamegyei alispán 260
 — jogi doctor, veszprémi prépost 132
 — kalotai főesperes 374
 — mester budai olvasókanonok 2, 3, 4
 — — fehérvári éneklőkanonok 349
 — — — kanonok 201
 — — nógrádi főesperes, esztergomi érseki vikárius 419
 — — somogyi ispán 90
 — — veszprémi kanonok 168, 839
 — — — —, dékán 361, 362
 — országbíró 194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 205, 206, 210, 213, 214, 218, 223, 240, 242, 244, 252, 254, 257, 264, 267, 269, 271, 283, 293, 294, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 308, 310, 314, 315, 316, 326, 327, 338, 341, 342, 344, 347, 348, 350, 354, 363, 367, 368, 371, 372, 373, 376, 377, 378, 380, 381, 383, 394, 421
 — örsi plébános 103, 114, 115, 116
 — ősi plébános, Henrik veszprémi ppk káplánja 255
 — pannonhalmi szerzetes 750
 — prebendárius, a veszprémi székes-egyház Szt. Péter-oltárának igazgatója 850
 — segesdi plébános 103, 116
 — szekszárdi szerzetes 281
 — tapolcai pap 186
 — veszprémi pap, dékán 375
 — — kanonok 377
 — — ppk (1262—1275) 131
- pallacium Akus prope Strigonium 158
- pallium 537
- palota, kőből való 437, 438, 446
- Paloznak h. (Zala m.) I, 24, 25, 26, 28, 29, 32, 42, 130, 137, 168, 183, 184, 211, 218, 241, 388, 395, 442, 443, 457, 497, 513, 517, 518, 521, 538, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 637, 638, 641, 664, 750, 785, 787, 798, 799, 803, 814, 817, 823, 848. —i cs. 1, 29, 545, 641. —i István ispán I. —i Jakab mester. 29. —i Szt. András-egyház 443, 540, 517, 637. —i plébánia 799. —i sessionális helyek száma 814
- Pándi cs. 702. —i István mester 701
- pannonhalmi apát 5, 53, 122, 192, 202, 341, 433, 471, 477, 478, 479, 831
 — — famulusai 433. — — jobbágyság 433
 — apátság birtoka: Sári (Veszprém m.) 433
 — konvent mint h. h. 461, 482, 517, 518, 521, 534, 535, 536, 537, 545, 606, 614, 615, 722, 724, 742, 750, 766, 784, 785, 786, 796, 804, 825, 829
 — — notariusa 517, 545
- pap(ok) 29, 28, 129, 295, 542
 —, alsóendredi 342
 —, apáti 325
 —, aszófői 236
 —, csepelszigeti 41
 —, fehérvári 433
 —, inámi 578
 —, jódi 294, 301
 —, kisberényi 294
 —, köröshegyi 534, 535, 536
 —, radai 291, 292
 —, tapolcai 186
 —, vasvári 544
 —, veszprémi 107, 246, 375, 761
 — bántalmazása 186
 — elvonása a megyéspüspök joghatósága alól 129
 — elűzése 238
 — ellentéte püspökükkel 129, 415, 416
 — (engedetlen,) kiközösítése 103, 111, 112
 — engedetlensége 103, 104, 112, 114, 116, 129, 471, 559
 — javainak elvétele 238

- kifosztása 28, 29
- , prebendárius 282
- más egyházmegyébe való törekvése 471
- papi tized-jövedelem 11
 - tized-nyeged 67
- papság, lelkeskedő 166
 - és főesperes viszonyának szabályozása 295
- pap-tartás engedélyezése 238, 417, 564
- papválasztási jog engedélyezése 313
- Pápa h. (Veszprém m.) 726, 742. —i főesperes 367. —i piac 724, 726, 742. —i plébános 722, 724, 726, 742
- pápa 20, 53, 104, 114, 115, 116, 121, 181, 190, 208, 219, 228, 231, 258, 259, 329, 427, 441, 471, 477, 505, 522, 523, 584, 705
- pápai adószedő 705, 717
 - bírák 477
 - curia, avignoni, 515, 516, 584
 - — bírósága 192, 460
 - ítélet kihirdetése 515
 - jogvédő 233
 - kamara 705
 - káplán 192, 202, 228, 230, 460
 - kiküldött bíró 539
 - kincstartó 736
 - követ 7, 8, 9, 35, 49
 - követ illetményének megtagadása 49
 - nuntius 231
 - oklevelek 190
 - parancs megvetése 23
 - tizedszedő 231
 - utasítások 231
 - ügyhallgató 228, 230, 460, 471, 584
- Papi cs. 373
- papír 570
- pápóci prépost 634, 677
- paraszt 503
- parlag 131, 188, 270, 305, 316, 517, 540, 627, 592, 735
 - közös birtoklása 791
- Parlagyerte fn. 246
- partikuláris közgyűlés 386
- Paska fia Jakab mester 527
 - — László mester 527
- pásztor 672
- patak 524, 530, 686, 702
- pátriárka, jeruzsálemi 779
- Pátróh h. (Somogy m.) 238, 564
- patronátus 684. l.d. kegyuraság a.
- patvarkodás 269, 592
- Páty h. (Pilis m.) 172
- Patvására h. (Veszprém m.) 282, 433, 554, 628, 633, 686, 698, 725
- Paulhegyben Jaro fn. 826
- pecérek, királyi, 76, 308, 310, 312, 315
- pecéri (királyi,) birtok 310
- Pechellhege fn. 680, 744, 746, 854
- Pécsel h. (Zala m.) 29, 42, 69, 90, 136, 377, 452, 499, 601, 675, 693, 694, 701, 702, 704, 718, 746, 848, 849, 854
- pecsét, királyi, új, 133, 134, 141
- , —, titkos, 716
- Pécsi János mester fehérvári kanonok 856
- pécsi kanonok 85, 121, 520
 - prépost 427
 - ppk 5, 111, 114, 115, 116, 121, 174, 181, 219, 220, 229, 233, 250, 251, 258, 623, 669, 703, 828
 - választott és megerősített ppk 788
- Pécsvárad k. h. 522. —i apát 427, 505, 522. —i konvent mint hiteles hely 776
- Pécz-nembeli Apor fia Lukács 50
- pedagium 386
- pejszínű ló 176
- Pelagius, az esztergomi Szt. Tamás-káptalan prépostja 37
- példaállítás, bírói, 304
- Pelei cs. 605
- Péli cs. 281
- Peleske vár (Zala m.) 687
 - f. 687
 - i Ákos fia László mester 807, 809, 849. —i cs. 640, 807, 850. —i Mykch bán fia Ákos mester 509, 510, 511, 512, 639, 642
- Pelicsi cs. 836
- pénznemek :
 - aprópénz 719
 - aranyforint 719, 736, 813
 - , 40 garasos 738
 - , 100 dénáros 602
 - bécsi 441
 - dénár 39, 43, 465, 507, 537, 641
 - , bécsi 59
 - dénármárka 186, 207, 299, 302, 317, 322, 468, 499, 657, 662, 674, 772, 855
 - , bécsi 24, 25, 65, 78, 146, 178, 222, 428, 437
 - , —, somogyi számítású 294
 - , —, széles 54, 62, 77, 144, 176, 305
 - , —, —, zalai számítású 370
 - , —, 10 pensás 294
 - , budai számítású 307, 434
 - , nehéz súlyú 651
 - , —, 10 pensás 560, 715
 - , 5 pensás 473, 627
 - , széles 94, 331
 - , 10 pensás 598, 660, 671, 674, 687
 - dénárpensa 591, 602, 657, 840
 - átszámítása aranyforintra 602
 - , bécsi 26, 160
 - , —, széles 55, 334, 406
 - ferto 107, 434
 - forint 779
 - garas 738
 - garas-dénármárka 235
 - kis dénár, bécsi 234
 - dénármárka, bécsi, fehérvári számítású 298
 - marca mercimonalis 193
 - márka 27, 28, 29, 35, 39, 42, 45, 56, 61, 68, 83, 106, 107, 113, 120, 134

- 157, 166, 173, 181, 185, 212, 215,
234, 252, 285, 287, 292, 296, 301,
330, 340, 342, 344, 357, 373, 380,
404, 418, 446, 450, 465, 469, 474,
487, 504, 517, 540, 543, 545, 547,
567, 568, 571, 595, 622, 656, 670,
678, 684, 717, 743, 779, 786, 788,
803, 808
- , bécsi széles 27
- , budai számítású 270, 275, 278,
361
- , ezüst 180, 193, 274, 718
- , fehérvári számítású 337
- , nehéz súlyú 408, 657, 647
- , 10 pensás 714
- pensa 39, 294, 472, 473, 563
- , bécsi 39
- , bécsi széles 449
- peráttétel 181, 239
- perbeli formahiba 181
- Pere h. (Veszprém m.) 172
- Perecske h. (Veszprém m.) 73, 508. —i
Ector mester 73. —i kápolna 73. —i
népek 73
- peregyesség 28, 29, 39, 140, 186, 194, 200,
203, 209, 213, 222, 227, 228, 254, 283,
284, 297, 299, 301, 302, 320, 321, 330,
345, 351, 358, 378, 431, 462, 463, 468,
547, 551, 593, 595, 606, 609, 656, 657,
679, 684, 742, 779, 780, 783, 792, 810
- megerősítése 214, 321, 656, 684
- Peremarton h. (Veszprém m.) 10, 55, 435,
450, 461, 470, 482, 683, 820, 822. —i
cs. 27
- pergamen 570
- Perényi Miklós mester 316
- perköltés 182, 539
- permixtim et erhaliter 746
- pervesztesnek elköltözésre ítéltése 304
- Pest m. 634
- Pesze h. (Somogy m.) 327, 338, 342, 344,
350. — (Veszprém m.) 140. —i cs.
294, 327, 338, 342, 344, 348, 350. —i
Dezső mester 301
- Pét h. (Veszprém m.) 461, 482, 691, 786,
792, 812, 813, 820, 822. —i Antal fia
János ispán 155, 173, 786. —i cs. 335,
336, 540, 786. —i Ker. Szt. János-
egyház 786. —i népek 820, 822
- Petend h. (Zala m.) 267, 304
- Péter aszói pap 164, 232, 236
- , a fehérvári Szt. Domonkos-egyház
kanonok-plébánosa 702
- , — — káptalan clericusa 729
- , — — — papja 658
- , — — egyház Szt. Márton-oltárának
igazgatója 647
- , — rátóti ágostonosok Szűz Mária-
monostorának prépostja 418
- , — veszprémi Mindenszentek-kápta-
lanjának prépostja 561
- béli apát 497, 517, 538, 545
- boroszlói kanonok, pápai adószedő 705
- böi prépost 129
- budai éneklőkanonok 74
- csúti prépost 41
- dömösi prépost, pápai adószedő 717
- fia Bede szeptézi nemes, a veszprémi
ppk serviense 227
- — Gelianus ispán 81
- — Pál Zala megye alispánja 252
- — Tamás csókakői várnagy 220
- — — liptóispán, csókakői várnagy 563
- — — mester liptói ispán 394
- — — — —, csókakői várnagy 337,
339, 340
- — — — —, a Kál-völgyi
királyi birtokok officíálisa 364
- — — — —, királyi speci-
ális megbízott 335, 336
- győri ppk 717
- hantai prépost, a veszprémi káptalan
nagyberényi birtokigazgatója 301
- — —, veszprémi kanonok 343
- ikonomus 788
- ispán 125
- —, Dénes fia Pálnak, az óbudai királyi
udvar conservatorának officíálisa 126
- István veszprémi ppk testvére 301
- mester, a fehérvári egyház Szt. Imre-
oltárának rectora 128
- —, az esztergomi káptalan notariususa
815
- —, Benedek veszprémi ppk testvére
737
- — fehérvári éneklőkanonok 339
- —, István veszprémi ppk testvére 106
- — nógrádi főesperes, esztergomi érseki
vikárius 420
- — sümegi várnagy 107
- — veszprémi éneklőkanonok 5, 9, 36
- — — kanonok 373, 799, 801, 803,
845, 846, 852
- — — —, dékán 373, 605, 610, 634
- — — —, hantai prépost 256
- nádor 362
- pap, a tihanyi apát megbízottja 542
- sági pap 238
- somogyi szerzetes 290, 291
- szerémi választott ppk, királyi kápol-
naispán 293, 294, 299, 301
- — ppk, királyi kápolnaispán és tit-
kos kancellár 302, 341, 347
- tagyoni pap 138
- telki plébános 204
- vasvári kanonok 732
- — karpap 707, 734, 766
- veszprémi dékán 590
- — éneklőkanonok 19, 234
- — kanonok 86, 296, 578, 805, 806
- — —, dékán 595, 619, 656, 678
- — —, somogyi főesperes 760
- — pap 302, 761
- — ppk (1275—1290) 40, 254
- — — (1377—1379) 717, 719
- zalai apát 47, 623

- péterváradai apát 509
Pétkálóz(telek) h. (Veszprém m.) 426, 786, 820, 822
Pető fia János pápai plébános 742
Peturgyure fn. 43
Pethuize Peeth-vize f. 691, 697, 700, 786 812, 813, 818
Pezyhozow fn. 791
Phynoch bilotus 107
piac, baboicsai 537
—, budai 682
—, pápai 724, 742
—, valkói 537
Pictavium (Poitiers) k. h. 34
Pilis h. (Pilis m.) 490, 570, 750, 752.
—i apát 2, 3, 4, 5, 34, 163, 166, 170 471, 477, 478, 479, 523
—i apátság birtoka: Kishanta (Veszprém m.) 606
— monostor szerzetesei: 163, 166, 170
pince 29, 370, 855
—, kőből épült 99, 296
pincemester, királynéi 131
pint 778
plébánia elfoglalása 20, 427
plébániák csepelszigeti 66
— más egyházmegyéhez való jogtalan elcsatolása 174
plébániának kivétele a főesperes joghatósága alól 313
— a ppk joghatósága alá helyezése 313
plébániatemplom 73
—, szentkirályszabadjai 791
plébános(ok) 503
—, alsókeszi 427 515 516
—, alsóki 804
—, apáti 278
—, bagdáni 204
—, bányai 204
—, budavári 5, 7, 8, 9, 23
—, berénhidi 683
—, csejki 109, 121, 329
—, ecséri 453, 469
—, fehérvári 283
—, káli 781
—, kálozi 204
—, keszi 208, 523, 539, 557
—, leveldi 52, 103, 109, 121, 181, 182
—, maróti 419, 420
—, nagyravaszi 724
—, sasadi 103, 109, 121, 329, 407, 414, 415, 416, 422, 460, 477, 478 479
—, örsi 103, 109, 121, 329, 407, 414, 415, 416, 422, 460, 471, 477, 478, 479, 584
—, ősi 255
—, pacsai 643
—, pápai 722, 724, 726, 742
—, ságesdi 103, 109, 121
—, szentendrei 95, 97
—, szentjakabi 204
—, szentjakabfalvai 557
—, szepezdi 135
—, telki 204
—, varsányi 583, 796
—, vázsonyi 614
—, elűzése 163
— javadalmába való visszahelyezése 515, 516
— ellentéte a (veszprémi) ppkkel 329, 407, 414, 422, 460, 477, 478, 479, 515, 516, 522, 539, 557, 584
— engedetlensége 41, 121
— kiközösítése 104
— felfüggesztése 23
— fellebbezése ppkükkel szemben 204
— javadalma 208
— javainak elvétele 163, 166
— mozgalma 204
— plébániájától való megfosztása 163, 166
— nyilatkozata 204
— tizedjövendelmének rendezése 313
— visszahelyezése javadalmába 208
— plébánosi tized 516
plébánosnak tized megítélése 539
platea 246
Pocsa—Ságod h. (Zala m.) 29
Podgrad h. (Zala m.) 779
pohárnokmester, királyi 426, 786
pohárnokok, királyi 198
— jobbágyainak szabad királyi servienssé emelése 198
—, királynéi 131
Poharus Péter mester abaújtári ispán 545
Pok h. (Győr m.) 40. —i monostor prépostja 40
polgári perek 152
polgárok. Ld. budai, fehérvári, pozsonyi polgárok a.
Porlogyerte fn. 246
porta 30, 530, 534
—, egyházi nemes jobbágyi 382
— előtti térség 382
Pous ugodi officális 261
Pousa veszprémi prépost 55
— mester veszprémi prépost 89, 102
—, a veszprémi nagyobb káptalan prépostja 131, 132, 133, 134, 136
— zalai főesperes 28, 29
pozsonyi ispán 426, 758, 786
— polgárok 682
— prépost 37, 38, 436
— prépostság adminisztrátora 127
Polyáni Ampud fia Miklós zalamegyei szolgabíró 756
Pondelek h. (Zala m.) 448, 451
Popmal fn. 212
Popwta út 26
pönálé 39, 270, 595, 633
praescriptio 506
prebenda-birtokba gyűrűvel való beiktatás 21
prebendárius, esztergomi 476
—, fehérvári 600
—, veszprémi 22, 282, 850
prediales 634

- prediális jogcímen való földhasználat 451, 841
 predium 139, 331, 334, 446, 465, 472, 545, 563, 683, 786, 788
 —, azaz birtok 301
 — igazgatója 465
 prelátusok 31, 221, 665, 666, 678, 718, 785, 788
 préposti udvarház 139
 pristaldus 253
 privilegium clericale 181
 proceres 335
 procuratio, ppki 109, 114
 — fizetésének megtagadása 103, 114
 procurator, királyi 265, 394
 Prothasius ispán fia István mester, a Rád-nembeli Benedek veszprémi ppk testvére 24
 protonotarius, ppki 278
 provisio, kegyúri 418
 Pukud-i cs. 373
 Pula h. (Zala m.) 734
 püspök áthelyezése 717
 — esküjének értéke 684
 — szolgálatába való lépés 42
 püspöki asztal ellátása 190
 — curia bírása 384, 385
 — joghatóság 67
 — kar, magyar 87
 — kinevezési illeték 736
 — megintés 429
 — — semmibevétele 103
 — protonotarius 278
 — rét 305
 — tekintély 129
 — udvarház 95, 96, 97
 — udvarnok 221
 — vikárius 436 Ld. vikárius, ppki a.
 — zsinat 129 Ld. veszprémi zsinat a.
 Pyspukmal fn. 212

 Quiuz fn. 216

 Raakkutha fn. 834
 rablás 29, 465
 Rád-nemzetség 24, 32, 307. — -beli Benedek veszprémi ppk 24. — — Prothasius fia István mester 25, 32
 Rada h. (Zala m.) 47, 268, 292, 623, 626, 629. —i pap 292
 Rajki cs. 794
 Rátik h. (Zala m.) 448, 451
 Rátót-nemzetség 75, 140, 146, 195, 395, 454
 — -beli Baldinus fia: Lő inc és fia 195
 — — Lőrinc fia János mester 454
 — — — — László mester 454
 — — örsi Renoldus mester 140
 — — Reynoldus fia Myske ispán 146
 — — — — mester 75
 Rátóti cs. 732, 733, 734, 766, 769, 793, 795, 796, 806, 825, 827, 828
 — János fia Gyula mester 830
 — — — Miklós mester miles 634
 — Mátyás fia Loránd mester 215
 — — — Olivér mester 215
 rátóti ágostonosok Szűz Mária-monostorának prépostja 418
 — monostor birtokai: Füred (Zala m.) 418; Kék (Zala m.) 418
 — — kegyura 418
 — — kegyúri provisiója 418
 reális jutalom 381
 rector 115, 250, 251
 registrum, ha'árjárásai 462
 —, királyi 239, 254
 — tanúkihallgatásról 541
 remeték 90
 rendelet, királyi általános 716
 —, — részleges 716
 Renidős h. (Zala m.) 200
 Rendes cs. 200
 Renaldus, a tihanyi apát általános officiális 377
 Renoldus ispán, a tihanyi monostor officiális és nemes jobbágya 283
 — tihanyi apát 27, 28, 29
 Repesoka h. (Veszprém m.) 86
 requisitor, királyi 198, 199, 201
 residentia exercitus 264, 591, 592
 — — contra Bulgaros 590
 — seu mansio 322
 rét 10, 43, 63, 68, 70, 97, 107, 138, 179, 188, 216, 304, 305, 316, 318, 322, 330, 332, 433, 435, 437, 438, 446, 450, 458, 462, 545, 558, 562, 566, 574, 575, 590, 627, 634, 701, 718, 737, 769, 788, 798, 811, 814, 826. Ld. még kaszáló a.
 —, irtásra alkalmas 10
 — közös használata 701
 —, — 746
 rétből elszántás 769
 Reth fn. 70
 rév 715
 Rimai cs. 346, 400, 401, 404
 Róbert esztergomi érsek 158
 Rohman-i György országbíró 545
 rokonok hozzájárulása birtokeladáshoz 24, 193, 291, 718
 — vallomása perben érvénytelen 678
 Ronzadmolum fn. 330
 Rouzluk fn. 377
 rozs 633
 Rugas veszprémi örkanonok 107
 ruha 537, 836
 —, egyházi 219
 ruházat 188
 Rumlutheghaz fn. 70
 Rusd sziget (Pilis m.) 95, 96, 97
 Rუსyuth, a veszprémvölgyi Szűz Mária-monostor apátnője 641
 Rutheghaz fn. 791

 Sabinus fia Péter mester kamanci főesperes 107

- Ság h. (Somogy m.) 238, 548. —i cs. 709.
—i Miklós fia János királyi officiális és requisitor 198, 199, 201. —i jobbágyok 238. —i pap 238. —i plébánia 548
- Ságodi cs. 723
— Péter fia Olivér mester zúlamegyei alispán 723
- Salamon fia János mester, a veszprémi ppk gyermelyi officiális 191
- Salamon-földe fn. 172
- Salamon ispán 17, 18
— tihanyi szerzetes 213, 214
- Sámson malma 468
- Sándor h. (Veszprém m.) 29, 316, 433, 612, 615, 616, 823. — falu közönsége 612, 615, 616
— mester veszprémi ppki officiális és várnagy 160
— országbíró 157, 161, 179, 184, 785, 787
- Sár f. 161, 207, 349, 375, 381, 450, 590, 595, 602, 609, 656, 719
— h. (Veszprém m.) 377, 433, 856. —i cs. 433, 578, 590, 595, 610, 621, 656, 735, 750, 820, 822. —i Balázs litteratus 590, 656
- saracenusok 35
- Sárkány h. (Veszprém m.) 500
- Sarki cs. 667, 679
- Sáros h. (Sáros m.) 57, 58. —i cs. 781, 782
- Sárosdi cs. 195
- saru 537
- Sárvíz hídja 435
- Sasad h. (Pilis m.) 11, 103, 329, 460. —i pap tizedjövödelme 11, 12. —i plébánia 174. —i plébános 103, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 121, 329, 407, 414, 415, 416, 422, 460, 477, 478, 479. —i tizedkerület 109, 115
- Sáska h. (Zala m.) 827, 829
- sátor, bortizedszedői 431, 682
- Sceelees fn. 786
- Scilen erdő 216
- Sclaus Benedek, Máté királyi tárnokmester bajomi serviense 48
- Scmolcha fn. 216
- Sebes h. (Zala m.) 349
- Sebestyén ispán, a veszprémi káptalan vászolyi officiális 28, 29
— mester veszprémi éneklőkanonok 459
— — — kanonok, zalai főesperes 391
— — — trencsényi főesperes, a veszprémi ppk protonotarius 278
- Segesd h. (Somogy m.) 69, 103, 136. —i egyház 174, 212. —i főesperes 181, 267, 301, 304, 379, 380, 544, 545, 714, 737, 746, 760, 779, 814. —i királynéi udvartartás 69, 136. —i plébános 103, 109, 110, 111, 112, 116, 121
- Segvár vár (Veszprém m.) 90, 611, 614, 672. —i cs. 393, 432, 439, 503, 611, 614, 657, 672, 673. —i Tamás fia János mester 432, 486, 487, 504, 562, 607, 610, 614, 622, 631, 657, 672. —i Tamás fia János mester királyi követ és ügyész 680. —i Tamás fia János mester miles 634. —i Tamás fia Miklós mester 432, 486, 487, 498, 504.
- sekrestyés 396
- sekrestye-tűz 396
- Semyenfelde h. (Veszprém m.) 172
- Sephrydus almádi apát 135
- Seraphinus pozsonyi prépost 37, 38
- serleg 35
- serviens 10, 39, 48, 71, 89, 90, 118, 123, 149, 150, 157, 167, 191, 227
— fogságba vetése 89, 90
—, királyi 221, 239, 254
—, —, szabad 198
— megsebesítése 149, 150
—, nemes 142, 143
— serviense 90
—, szabad 134, 263
- serviensnek (királyi,) ppki udvarnokok közé való sorolása 221
- servienssé (királyi szabad,) emelés 198
- Sidód h. (Esztergom m.) 192. —i Szt. Tamás-kápolna 192
- sértés 39, 43, 614, 635
—, hízó 836
- servitium 33, 657, 826
—, jobbágyi 714
- sessio(k) 10, 17, 18, 19, 24, 29, 63, 76, 85, 99, 106, 144, 188, 193, 221, 245, 246, 265, 267, 296, 297, 303, 304, 305, 310, 312, 316, 322, 365, 366, 377, 382, 384, 388, 406, 437, 438, 446, 453, 455, 463, 468, 469, 494, 545, 567, 568, 580, 583, 592, 599, 676, 701, 711, 714, 725, 737, 788, 826, 855. I.d. még: telek, telek-hely
—, cubiculariusi 472, 798
— elfoglalása 18
—, három részre osztott 322
— helye 592
—, jobbágy- 187, 246, 778
— kertjeinek helye 591
— kimérése 701, 785, 803
— létesítésére alkalmas föld 160
—, magistralis 798
—, megfelezett 322
— megosztása 246, 303, 305
—, nemesi 791
— szokásos tartozékainak kimérése 701
- sessio seu fundus curie 405
— tartozékainak mennyisége 568, 592
—, üres 296, 377
—, várjobbágyi 265
- sessióhoz föld kimérése 316, 788
— szőlő kimérése 316, 788
— erdő kihatása 788
— tartozó szántóföld 676
- sessionális föld 70, 312, 388
— hely 43, 68, 146, 330, 648, 814
— — szántóföldön 814
— helyek felszántása 639, 640, 642

- sessióra eső szántóföld mennyisége 701, 814
 — — szőlő 814
 sessio-sor 791
 Sifridus maróti plébános 420
 sigillator 429
 Sikat h. (Zala m.) 739, 740, 741
 Siklós h. (Baranya m.) 29
 silva erecta 791
 Simon curiai notarius 814
 — ispán 125
 — mester litteratus, királyi curiai notarius 799
 — — veszprémi éneklőkanonok 446
 — pécsi kanonok 250
 Siske h. (Zala m.) 834
 só 59
 sói prépost 121
 Sókai cs. 545
 sókamurai ispán 555
 Sól h. (Veszprém m.) 588, 589
 solarium 855
 solymárok 624
 Somberény h. (Somogy m.) 131
 Sombokos fn. 791
 Somi cs. 342
 Somodor h. (Komárom m.) 236, —i népek 126
 Somogy megye ispánja 90
 — megyei birtokosok 665
 — — nádori közgyűlés 495, 573, 574
 somogyi apát 35, 216. Ld. somogyvári apát a.
 — főesperes 49, 168, 246, 341, 423, 431, 436, 440, 457, 467, 545, 609, 760
 — konvent 35. — Ld. somogyvári konvent a.
 — — mint h. h. 179, 188, 268, 290, 291, 318, 412, 527, 529, 530, 531, 532, 533, 574, 575, 593, 594, 627, 710, 730, 731, 755, 777, 779, 780, 800
 — monostor birtokai: Kék (Zala m.) 35; Szepezd (Zala m.) 35; Padd (Tolna m.) 216
 — — birtokain működő papok 129
 — — elszegényedése 35
 — — népei 35
 — — papja 575
 — — szerzetese(i) 290, 291, 527, 529, 530, 532, 533, 531, 779
 — — szerzeteseinek felfüggesztése 35
 — Szt. György-egyház 129
 Somogyvár h. (Somogy m.) 129, 495, 573, 574. —i apát 129. —i konvent 129. —i nádori közgyűlés 495. —i Szt. Egyed-monostor 129
 Soponya h. (Fejér m.) 545
 Sós cs. 226
 sóval megrakott szekér 59
 sóldi káplán 762
 Sövény h. (Somogy m.) 381
 speciális káplán, királynéi 744, 746
 — közgyűlés 386
 — notarius 118
 stájer herceg 223
 stuba 322
 Succhul fn. 788
 Sudakwyse f. 627
 suspensio alól való feloldozás 439
 Sümeg h. (Esztergom m.) 180. — (Zala m.) 1, 405. —i cs. 1, 342. —i Chene ispán 1, —i Fulkus ispán 1. —i várnagy 94, 107, 278, 405, 826
 sütemény-szolgáltatás 687
 Syfridus maróti plébános 419
 — pannonhalmi apát 477, 478, 479
 Szár h. (Fejér m.) 172
 szabad conditio 107, 378, 465
 — conditiojú emberek 211, 754
 — — — elismert szabadsága: a költözési jog 378
 — egyházi serviens, azaz egyházi harcoló jobbágy 263
 — jobbágy(ok) 134, 378
 — — birtok(föld)-eladási szándékának közzététele 378
 — — birtokára földesurának (és jobbágyainak) elővételi joga 378
 — — birtokképesége 378
 — — bortized-fizetési kötelezettsége 378
 — — constitutiója 378
 — — elköltözésük esetén helybeli vásárolt birtokukat (földjüket) eladni tartoznak 378
 — — haszonélvezője a földesúri földnek (birtoknak) 378
 — — hegyvámfizetési kötelezettsége 378
 — — jogai és kötelezettségei 378
 — — jogképesége 378
 — — jogügyletei 378
 — — birtok(föld)-adás-vétele 378
 — — lemondanak az eddig saját jogon birtokolt földesúri földről (birtokról) 378
 — — örökösödése 378
 — — szülőjének szabad adás-vétele 378
 — — — tulajdonjoga 378
 — — szabadköltözésének feltételei 378
 — — szabadköltözési joga 378
 — — vásárolt földjének tulajdonjoga 378
 — jobbágyá emelése conditionariusoknak 378
 — királyi népek 335
 — — servienssé emelés 198
 — — udvarnokok conditioja 165
 — királynéi népek 335
 — serviens 263
 — —, katonáskodni tartozó 134
 — —, királyi 198
 — tárnok, királyi 189
 — udvarnok, királyi 165, 189
 Szabadhegy hegy (Zala m.) 693, 702
 Szabadi h. (Veszprém m.) 70, 90, 168; 791, 810, 856 (v. ö. Királysabadja, Szent-

- király és Szentkirályszabadja). —i cs. 70, 168, 205, 600, 781, 782, 789, 791, 810, 852, 856
- György fia Jakab mester 810
- — — Lukács mester 810
- — — Pál mester 791
- — — Péter mester 810
- nemesek 70
- Pál fia Brictius szolgabíró 814
- szabadköltözés feltételei 378
- szabadköltözési jog 226, 279
- joga jobbágyoknak 615, 616
- — szabad jobbágyoknak 378
- szabados dénárjuk fizetése alóli mentesség 779
- szabadrendelkezési jog 60
- szabadság, arany- 198, 279
- szabadsága, eredeti, első és természetes,
- egyházi nemes jobbágyoknak 501,
- , somogy megyei szőlőműveseknek elismert 131
- szabó 99, 246, 269, 278, 609
- Szák h. (Komárom m.) 172. —i cs. 494.
- i János fia Domonkos mester 494
- szakács 322, 855
- szakás-mansio 133
- Szalóki cs. 249, 371, 379, 777
- Szamárd h. (Somogy m.) 495
- Szanás h. (Tolna m.) 524, 525, 530, 531, 534, 535
- szántás 469, 537
- akadályozása 454
- Szántó h. (Zala m.) 335, 336, 339, 502, 520. —i Szt. Cosma és Damján-templom 339
- szántóföld 1, 24, 26, 30, 43, 46, 55, 63, 70, 88, 95, 96, 97, 107, 146, 168, 187, 221, 227, 245, 246, 274, 305, 318, 322, 330, 365, 366, 370, 377, 382, 437, 438, 453, 446, 458, 462, 467, 468, 469, 472, 504, 524, 530, 540, 562, 566, 567, 568, 592, 598, 599, 634, 648, 676, 684, 692, 701, 715, 737, 778, 791, 798, 811, 814, 820, 822, 826
- egy telekre eső 458
- jogtalan használata 792
- kijelölése 534
- Szárberény h. (Veszprém m.) 76, 90, 101, 140, 145, 246, 314, 315, 316, 400, 404, 421, 456, 458, 459, 484, 485, 692, 695, 788, 856. —i cs. 695. —i erdőben élő Szt. Kereszt-remeték (pálosok?) 90. —i templom 90, 316. —i Szt. Márton-egyház 692
- származás (nemesi) bizonyítása 223
- Szárszó h. (Somogy m.) 495, 620, 621
- szarvasmarha 39, 635
- szavatossági biztosíték 24, 25, 28, 29, 30, 62, 68, 76, 95, 96, 97, 172, 193, 215, 270, 298, 303, 308, 322, 349, 370, 499, 627, 737, 826, 855
- — érvényesítése 768, 786
- — érvényesítésének áthárítása a megadományozottra 426
- Szeben k. h. 148
- Szécs h. (Fejér m.) 840
- Szécsi Miklós országbíró 469, 475, 476, 486, 487, 488, 503, 504, 552, 553, 592, 645, 651, 653, 654, 655, 656, 657, 662, 668, 677, 678, 743, 750, 751, 757, 758, 760, 761, 764, 767, 768, 770, 771, 775, 777, 778, 779, 780, 785, 786, 787, 790, 794, 798, 799, 801, 803, 805, 806, 814, 817, 830
- — nádor 841, 856
- Péter fia Ivánka királyi apród 364
- Szegliget vár (Zala m.) 40, 186, 392, 409
- — elfoglalása 40
- szegligeti alvárnagy 186, 409
- királyi udarnokok 409
- szekér 432, 498, 537, 635, 646, 684, 687, 720, 721, 784, 792, 798, 814
- , áruval megrakott 59
- vontatása 432
- szekérrakomány 842
- szekeresek, királynéi 131
- szekérút 382
- szekérvám 96, 97
- szekrény, ékszeres 836
- szekszárdi konvent mint h. h. 280, 281
- monostor birtoka: Györgyváradja (Tolna m.) 216
- — szerzetese 281
- személyazonosság igazolása 802
- személyváltás 42
- szemlélődő élet 506
- széna 759, 798, 836, 842
- elkobzása 759
- szénagyűjtés 537
- széna-szolgáltatás 687
- szénásrét 113
- Szenil h. (Veszprém m.) 472, 786. —i királyi udvarnokok 786
- szent királyok 134
- Szt. László-egyház, váradi 374
- Szt. Mihály főangyal 156
- Szentágota h. (Fejér m.) 790
- Szentantalfalvi cs. 278
- Szentbenedekfalva h. (Zala m.) 324, 394
- Szentbenedekfalvi h. (Zala m.) 135, 309, 324, 335, 336, 339, 394, 781, 831, 833, 834, 839. —i cs. 782. —i Hen ispán 135.
- Szent Benedek-rend tatai Szt. Péter-monostora 478
- Szentberek h. (Zala m.) 585. —i cs. 278
- Szentendre h. (Pilis m.) 3, 4, 48, 70, 95, 96, 97, 202, 221, 226
- szentendrei egyház magisterei 96
- — rectorai 96
- főesperes 48, 136, 139, 141
- hajóvám 95
- kápolna 192, 202
- plébános 95, 97
- szekérvám 95

- veszprémi pпки birtoknak Visegrád várához csatolása 96
- Szentgál h. (Veszprém m.) 661. —i cs. 43, 537, 661
- Szentgeroltoi Fülöp fia László mester 662, 663
- — — —, a királyné újlaki officálisa 537
- Miklós fia Péter mester 662, 663
- Szentgyörgy h. (Tolna m.) 216
- Szentgyörgyi Tamás országbíró 825, 829, 830
- Szentistvánkirályfalva h. (Esztergom m.) 203, 228
- melletti elpusztult Szt. András-kápolna 228
- — — Szt. András-egyház 203
- Szentiván h. (Veszprém m.) 172. —i cs. 517, 545
- Szentjakab h. (Zala m.) 76, 83, 95, 96, 97, 138, 145, 204, 226
- szentjakabi királyi conditionariusok 95, 96, 97
- — udvarnokok 95, 96, 97
- népek 76
- plébános 204
- Vras, egykori udvarnok-bíró 83
- Szentjakabfalva h. (Zala m.) 308, 312, 315, 557, 732, 733, 734. —i népek 308. —i plébános 557
- Szentkereszt-remeték templomának kifosztása 90
- Szentkirály h. (Veszprém m.) 588, 589 (v. ö. Szabadival)
- Szentkirályszabadja h. (Veszprém m.) 676, 789, 791, 852 (v. ö. Szabadi-val). —i cs. 676. —i Szentkereszt-kápolna 791. —i Szentkirály-egyháza 791
- Szentlászló h. (Zala m.) 305, 322, 323. —i cs. 437. —i nemesek 323
- Szentmárk h. (Veszprém m.) 503, 634. —i parasztok 503
- Szentmártoni cs. 603, 774, 775, 794, 801. —i nemesek 773
- Szentmiklós h. (Fejér m.) 149, 150, 349, 602, 719, 738. — (Baranya m.) 410, 413, 514, 604, 605. —i cs. 183. —i Miklós fia János mester 602, 719. —i Szt. Miklós-templom 602, 719
- Szentpéter h. (Zala m.) 474
- sentszék, apostoli 229, 478, 505
- Szentvidkál h. (Zala m.) 130
- Szepesi Jakab országbíró 701, 702, 703, 710, 711, 712, 718, 722, 724, 727, 744, 746, 779, 788
- — —, a királyi városok bírja 720, 721
- szepesi prépost 741, 831, 833, 834, 844, 847. —i Szt. Márton-egyház 853
- Szeptenek h. (Zala m.) 159, 603, 748, 751, 752, 757
- Szepezd h. (Zala m.) 35, 223, 227, 239, 243, 244, 247, 254, 257, 260, 269, 836, 841, 842, 843, 851. —i cs. 135, 186, 227, 239, 242, 254, 278, 841, 842, 843. —i nemesek 240, 244. —i plébános 135, 227
- Szerecseny mester, az erdélyi sókamarák lippai ispánja 555
- szerémi pпки 66, 293, 299, 301, 302, 341, 347. — — birtokvédelme 293
- Szerente I. h. (Zala m.) 322. — II. (Zala m.) 322, 323. —i Szt. Mihály-templom 322
- Szerjebakanya h. (Fejér m.) 802
- szérű 146, 721
- szérűskert 840
- szerzetesek, alamizsnagyűjtő 361
- kiközösítése 166
- szerzetesnek plébániára való helyezése 166
- sziget 623, 687
- szíjgyártó 802
- Szil h. (Tolna m.) 61, 528, 529, 532, 536. —i cs. 524, 525, 528, 529, 530, 532, 534, 535, 536, 547, 551, 608
- szokás (káros,) eltörlése 148
- megváltoztatása 441
- , országos 117, 164, 201, 316, 716, 779, 808, 846
- szokásjog, vidéki 316
- szolga 43, 107, 152, 322, 592, 718
- eladása 107
- torlóul való eladományozása 43
- szolgabíró 187, 386, 681
- , veszprémmegyei 494, 691, 812, 814
- , Zalamegyei 221, 353, 499, 603, 639, 680, 723, 756, 757, 836
- szolgai conditióval szennyezett birtok 221
- szolgálat, conditióval kapcsolatos 198
- , jobbágyi 241
- szolgáló 43, 455, 458
- elajándékozása 43
- felszabadítása 279
- szolgálók megosztása 279
- szolgáltatás, jobbágyi 241
- (földesúri,) teljesítésének módja 779
- szolga-mansio 788
- szolganő, 222, 788
- szolnoki főesperes 250, 251
- ispán 461, 482, 786
- Szombathely h. (Veszprém m.) 172
- Szomor h. (Esztergom m.) 180, 191. —i cs. 180
- szomszédok birtok-(föld-)elöveteli joga 68
- hozzájárulása birtokeladáshoz 24, 62, 193, 322, 331
- Szöke Miklós litteratus 695
- szökött conditionarius-jobbágy kiadatása földesúrnak 325
- Szölc h. (Zala m.) 171, 194, 195, 205, 206, 209, 214, 237, 355, 336, 339. — II. (Zala m.) 194, 205, 206, 210, 213, 214
- szülő 1, 24, 25, 27, 29, 32, 42, 43, 46, 47, 68, 80, 85, 95, 96, 97, 106, 137, 138, 187, 188, 190, 221, 226, 241, 270, 272, 282, 301, 302, 310, 312, 315, 322, 330, 332, 339, 342, 377, 388, 418, 431

- 433, 458, 480, 481, 499, 517, 540, 545., 560, 590, 598, 612, 615, 641, 675, 692, 701, 718, 725, 735, 778, 779, 788, 791, 793, 795, 796, 798, 806, 811, 814, 825, 827
- adományozása 47, 560
 - adás-vétele 25, 27, 499, 657
 - becsüje 647, 651, 657
 - , elhanyagolt 43
 - felbecsülése 645
 - hegyvámja 316
 - jogtalan birtoklása 499
 - , jól megművelt 312
 - kimérése sessiókhoz 316
 - létesítése 637, 638, 645, 647, 651, 657
 - , megművelt 43
 - , meg nem művelt 55, 330, 377, 437, 438, 446
 - , új 312, 446
- szőlőbirtokos népek 718
- szőlőhegy 452, 693, 694
- használata 452
- szőlőhely 168, 312, 316, 377, 613, 718, 746
- szőlőnek alkalmas föld 44, 637, 735
- szőlőműves 332, 377, 592, 814
- szőlőműves jobbágyok 788
- — borszolgáltatásának mértéke 788
 - jobbágyokat munkájuk után megillető bor 788
 - , királynéi 131
 - mansio, cubiculariusi 814
 - —, magistralis 814
 - conditioja 46
 - földje 377
- szőlőművesek (somogy megyei,) elismert szabadsága 131
- telkei 377
- szőlőtized 212, 272, 378, 499
- Szöllős h. (Somogy m.) 332, 573. — (Veszprém m.) 283, 284, 297, 588, 589, 763, 770. — (Zala m.) 43, 44, 65, 86, 90, 93, 117, 130, 144, 183, 184, 218, 376, 377, 378, 452, 787, 848, 849. — II. (Zala m.) 90. — i cs. 93, 452, 470, 661, 763, 770, 821, 832, 845, 846. — Anyos fia János mester, a veszprémi káptalan officíálisa 723. — királyi szabad tárnokok 376, 377, 378. — i királynéi szabad tárnokok 376, 377, 378. — i népek 377. — i Szűz Mária-kápolna 65, 90, 144, 377. — i temető 90
- Szöröcsök h. (Veszprém m.) 85
- Szözd h. (Fejér m.) 337, 340, 563, 708, 709, 712
- Sztolc h. (Zala m.) 178, 181, 182, 185, 345, 351. — i tized 181
- Sztrák h. (Veszprém m. I.d. Esztrág, Zala m.)
- szűcs 507
- szüret 431
- Tabajd h. (Fejér m.) 172
- tábor, királyi 334
- , Szeben melletti, királyi 148
- Tádika vár 339, 364, 394
- Tádikai Lukács fia Apor mester, a veszprémi ppk sümegi várnagya s a püspökség nemes jobbágyainak területi ispánja 405. — cs. 405
- Tádika-váraljai Szt. Kereszt-templom 339
- Tagyon h. (Zala m.) 29, 31, 95, 96, 97, 138, 221, 226, 312. — i királyi conditionariusok 95, 96, 97. — i királyi udvarnokok 31, 95, 96, 97, 221. — i Szűz Mária-egyház 138
- Takachtelek fn 715
- takarmány hiánya 672
- táladók, hercegi 133
- Tamás béli apát, a tihanyi monostor adminisztrátora 76
- erdélyi vajda 347
 - esztergomi érsek 37, 38, 41, 53, 66, 103, 104, 339
 - ispán 135
 - mester fehérvári kanonok 856
 - — — olvasókanonok 746
 - fia János győri ispán 606
 - — Simon neveyi nemes 83
 - mester, a pannonhalmi apát notarius 202
 - — hantai prépost, veszprémi kanonok 64
 - — országbíró, túróci ispán 458
- Tamás nádor 212
- országbíró 430, 439, 457, 459, 484
 - —, túróci ispán 438, 445, 446, 450
 - szolnoki főesperes 250, 251
 - tihanyi apát 33, 34, 37, 38, 39, 68, 77, 80, 83, 90, 92, 93, 113, 117, 138, 164, 167, 168, 182, 185, 205, 227, 232, 236, 241, 283, 284, 297, 325
 - veszprémi kanonok, hantai prépost 131, 132, 133, 134, 136
- tanács, baráti 383
- , királyi 156, 221
 - , rokoni 383
- tanácsadó, gonosz 257
- , királynéi 66
- tanúkihallgatás 178, 181, 254, 471, 478, 522, 540
- tanúk megbírságolása 357
- tanuló 99
- tanya: dunai viza-halászhely 95, 96, 97
- Tapolca h. (Zala m.) 186, 239, 247, 254, 263, 269, 278, 353, 399, 402, 403, 446, 452, 552, 669, 723
- f. 570
- Tapolcai cs. 392. — egyház 669. — i királyi hospesek 399, 452. — királyi jobbágyok 409. — királyi népek 399, 402, 409. — királyi udvarnokok 409. — Lőrinc ispán 669, 703. — pap 186. — torlóharangozók 669. — vámtized 669. — zalamegyei közgyűlés 452

- Tarchad fn. 312
 tarentói érsek 736
 tárnok(ok) 189, 499
 —, királyi 183, 184
 —, (királyi) felkutatása 183, 184
 —, —, főnöke 161
 —, —, visszafoglalása 183, 184
 —, királyi szabad 189, 376, 377, 378
 —, — udvari 89, 90
 —, királynéi 183, 184, 198
 —, (királynéi) felkutatása 183, 184
 —, — visszafoglalása 183, 184
 —, királynéi szabad, 376, 377, 378
 tárnoki föld, királynéi 54, 60, 62
 — ház (királynéi,) szolgáltója 617
 — jobbágy(ok), királyi 542
 — —, királynéi 198
 — — (királynéi,) birtoka 198
 — — — szabad királyi servienssé emelése 198
 — ifjú, királyi 835, 838
 tárnokmester, királyi 48, 57, 61, 220, 779, 786, 787, 792
 —, (királyi,) albírja 787
 —, — ítélmestere 787, 792
 —, királynéi 491, 492, 496, 771, 779
 tartomány, esztergomi érseki 231
 Tát h. (Esztergom m.) 23, 192, 202, 203.
 —i egyház 23. —i Szt. György-egyház (kápolna) 192, 202, 203
 Tát h. (Somogy m.) 495, 593, 594
 Tata h. (Komárom m.) 172, 479. —i Szt. Péter-bencésmonostor 478
 Tatamér fehérvári prépost, királyi alkan-cellár 347
 taxatio 35
 Teglyeh-i Ogh Lőrinc, Erzsébet királyné udvarbírájának fadi officialisa 366
 tehén, válogatott 836
 tehervállalás 431, 627, 641
 telek 30, 42, 107, 113, 120, 193, 246, 248, 262, 266, 370, 384, 405, 455, 467, 566, 788, 791
 — hosszának megállapítása 798
 — jobbágy- 657, 715, 791
 — lakatlan 692
 — nagyságának megállapítása 798, 799
 —, nemes jobbágyi 713
 —, népes 692
 — szélességének megállapítása 798
 — szokásos tartozékai 798
 — tartozékainak felsorolása 469
 — — mennyisége 715
 — utáni terragium összege 465
 telekhely 453, 469, 500, 568
 telekre eső szántóföld 458
 telkek kimérése 702, 798, 799
 — összevonása 234
 Telemér h. (Fejér m.) 840
 telepések 4
 telepítés 3, 61, 211, 334, 465, 602, 719
 telepítés, erőszakos 3, 4
 telepített jobbágyok szolgáltatási mentesége 211
 település, új, 339
 Telki h. (Pilis m.) 204. —i plébános 204
 Teluk fn. 312
 Tengerd h. (Fejér m.) 735
 Tés, h. (Veszprém m.) 172. —i cs. 619 677, 688
 Theluk fn. 262
 telonium 386
 Temesi Mihály mester fehérvári kanonok 799
 Temesvár k. h. 89, 118, 120
 temető 238, 544, 564, 667
 templom 684, 316
 —, elpusztult 203
 — kiőstása 90
 — feltörése 89, 90
 —, kőből épült 494, 540, 602, 627, 658, 667, 670, 684
 — (plébánia-) közös birtoklása 304, 791
 — kulcsának elvétele 90
 templomban elhelyezett értékek 90
 Teofil esztergomi prépost 48, 178, 181
 Teremhegyi Miklós nádori ítélmester 446
 termény 475
 — szállítása 672
 termény-kilenced 665, 666
 terménynek a birtokon való hagyatása az elköltöző pervesztéssel 475
 termény-tized 1, 23, 33, 66, 431, 637, 638
 termény-tizednek a helyszínen való hagyása 491
 Terpényi cs. 639. —i Bok fia Sebestyén ispán, zalamegyei szolgabíró 639
 terragium 61, 211, 465, 612, 615, 616
 — fizetésének határideje 465
 — pénzbeli összege 465
 —, telek utáni 465
 térség, porta előtti 382
 területi ispán 405
 — functiója 405
 Tétényi cs. 149, 150
 Tevel h. (Veszprém m.) 261
 Thathfeneyr fn. 791
 tihanyi apát 1, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 65, 92, 93, 113, 117, 138, 164, 167, 168, 181, 182, 185, 192, 205, 216, 229, 241, 284, 297, 325, 377, 390, 418, 542, 656, 831, 833, 834, 839
 — általános officialisa 377
 — apátság 418
 — (konvent) monostor 43, 65, 68, 70, 71, 92, 106, 117, 229, 233, 258, 283, 297, 595
 — mint h. h. 1, 17, 18, 19, 21, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 39, 54, 56, 76, 77, 80, 83, 89, 90, 91, 93, 100, 101, 113, 138, 164, 167, 168, 187, 194, 200, 205, 206, 209, 210, 213, 214, 221, 227, 232, 236, 254, 271, 325, 389, 400, 401, 404, 406, 425, 445
 — monostor adminisztrátora 76

- — birtokai: Arács (Zala m.) 283, 284, 297, 831, 833; Aszófó (Zala m.) 283, 284, 297; Füred (Zala m.) 854; Gelemer (Veszprém m.) 283, 284; Kőalja (Veszprém m.) 297; Örményes (Zala m.) 283, 284, 297; Raakkutha (Zala m.) 834; Siske (Zala m.) 834; Szentbenedeknál (Zala m.) 834, 839; Szöllős (Zala m.) 117, 283, 284, 297, 377; Tósok (Veszprém m.) 390; Tóti (Zala m.) 834, 839, 844, 847; Udvari (Zala m.) 283, 284, 297
- — jobbágjai 43, 634
- — nemes jobbágjai 117, 283, 297, 542, 634
- — szerzetesei 90, 213, 214, 233
- — vendégjobbágjai 117
- tiltakozás visszavonása 844
- Timár h. (Fejér m.) 172
- Timsecelew fn. 319
- Tinnye h. (Pilis m.) 815. —i hospesek 815. —i Szt. Jakab-templom 815
- tisztító eskü 252, 590
- titeli káptalan 197
- titkos kancellár, királyi 302, 623, 669, 703
- tized 20, 33, 66, 67, 95, 96, 97, 119, 157, 190, 202, 220, 282, 298, 313, 417, 431, 522, 557, 623, 674, 840
- adományozása 282
- , állat-, 66
- , bárány-, 66, 441
- begyűjtése 665, 666
- behajtása 441
- bérbeadása 396, 671
- (beszüntetett,) újból való folyósítása 431
- birtokába való beiktatás 185
- bitorlása 181, 182, 185
- , bor-, 23, 272, 378, 499, 586, 637, 638, 840
- eladása 7, 8, 9
- eladományozása 313
- elcserélése 220, 298
- felosztása 313
- felosztási aránya 584
- fizetésének beszüntetése 431
- — határideje 507
- — megtagadása 2, 115, 273, 471, 507
- — vállalása 119
- fizetésére kényszerítés 522
- — kötelezett bármiféle conditiójú emberek 441
- — — nemesség 441
- , gabona-, 586, 840
- , gida-, 441
- , (hátralékos,) fizetésének vállalása 507
- — mérséklése 507
- , kecske-, 66
- , királynéi föld után járó 491
- kirovása 665, 666
- , kisebb 313
- lefoglalása 20, 48, 66, 87, 103, 109, 166, 178, 181, 212, 237, 427, 584, 586, 587, 588
- magistrális negyede 313
- megosztása 417
- mérséklése 441
- mértéke 507
- , nagyobb 313
- negyede 11, 12, 66, 67
- negyedének fele pap ellátására 417
- pénzben való fizetése 157, 507
- — — fizetésének visszaállítása 441
- , plébánosi 313, 522, 539
- , —, lefoglalása 522
- része, káptalani 584
- —, plébánosi 584
- —, ppki 584
- , termény-, 23, 66, 637, 638
- , —, a helyszínen való hagyása 491
- terményben való fizetésének elrendelése 441
- visszaadása 66, 212, 237, 356, 588, 589
- visszaitélése 16, 22, 181, 182, 516, 539, 584
- visszatartása 119
- tized-bérlet feltételei 671
- tized-bor kimérésének akadályozása 682
- tized-egyesség 507, 797
- tizedfizetés elmulasztásának büntetése 507
- módjának megállapítása 779
- új rendezésének kilátásba helyezése 441
- tized-kerület 103, 109, 115, 507, 671
- tizedmentesség 561
- igazolása 273, 276
- tized-negyed, kisebb, 671
- , nagyobb, 671
- átengedése 571
- tized-per 7, 8, 9, 14, 34, 20, 37, 53, 121, 171, 178, 181, 192, 202, 203, 228, 230, 272, 276, 329, 341, 345, 351, 431, 460, 471, 515, 516, 522, 539, 584, 815
- tizedszedés költségeihez való hozzájárulás 431
- tizedszedő(k) 431, 441
- bántalmazása 157
- elűzése 588
- megyei hatósági támogatása 441
- , pápai 231
- sátra 431, 682
- tized-terület 11, 12, 13, 15
- megosztása 11, 12, 13, 15
- tó 216
- Toler János közjegyző 539
- Tolnaher f. 306
- Tolve h. (Fejér m.) 306
- Tomaji cs. 200
- Tonki János fia István mester 434
- — — László mester 434
- — — Miklós mester 434
- — — Szarka Miklós mester 434
- torló r. 43, 79, 80, 167, 669
- állatainak elhajtása 167
- birtoka (földje) 79
- részére birtok (föld) kihalítása 43
- szolgáltatásai 43
- torlóként szolgálatba-fogadás 79

- torló-harangozók, dusnoki 669
 —, tapolcai 669
 torta 687
 Torvei cs. 759, 764, 805
 Tószok h. (Veszprém m.) 390
 Tót István mester fehérvári kanonok 409
 — Lőrinc mester fia Miklós pozsonyi
 ispán, királyi pohárnokmester 426, 786
 Tót(falu) h. (Somogy m.) 593
 Tothfener, Touthfenyr fn. 168, 791
 Tóti h. (Zala m.) 831, 833, 834, 839, 844,
 847. —i cs. 164, 339, 844, 847
 Tótrokolyán h. (Zala m.) 268
 tömlőc 90
 tör 672
 Tördemici cs. 370. —i Péter ispán 29
 Tőreki cs. 731
 Töttös h. (Zala m.) 324
 Töttöskál h. (Zala m.) 339, 394. —i Olivér
 mester 339
 Tralusius ispán visegrádi várnagy 3, 4
 trágyázott föld 70, 131, 188, 262, 270, 296,
 627, 735, 791
 trencsényi főesperes 278
 tributum 386
 — fori 66
 Tudbegh, Thudbeygh szn. 294, 299
 tulajdonjog átruházása 241
 tunélla 432, 788
 tunica 537
 Tur h. (Somogy m.) 495
 túróci ispán 430, 438, 445, 446, 450, 458
 Turrei Bozo pápai kiküldött bíró 523, 539
 Turul ispán 798, 814
 tús 90
 Tuz (dictus) Pethen mester 186
 Tuzoktelek h. (Veszprém m.) 461, 482, 697,
 700, 786, 792, 812, 820, 822
 Tuul (Twl) fn. 312
 türjei konvent mint h. h. 88
 — prépost 88
 Twseceleu fn. 290
 Tykolfeldeu h. (Veszprém m.) 172
 Tykolyese fn. 472
 Tyzekurunth h. (Fejér m.) 172
 tyúk 79, 80

 udvarbíró, királynéi 365, 366
 —, veszprémi káptalani 274
 —, — ppki 42
 udvarház, veszprémi préposti 139
 —, — ppki 95, 96, 97
 Udvari h. (Zala m.) 29, 283, 284, 297, 848
 udvarnok(ok) 83, 107
 — bírása 83
 —, királyi, 31, 95, 96, 97, 221, 325, 335,
 336, 339, 394, 409, 480, 481, 489
 —, —, földjeinek rendezése 786
 —, — számbavétele 786
 —, királynéi 335, 336, 394
 —, királyi szabad 165, 189
 — szabadsága 165
 udvarnoki falu, királyi 31

 — föld 17, 18, 96, 303
 — conditio 480
 — földek visszafoglalása 409
 — (királyi) birtok 483
 — — — eladományozása 489
 — mansio (királynéi), conditioja 139
 udvartartás, királynéi 136
 Ugod vár (Veszprém m.) 261. —i Chenyeg
 mester 249, 261, 363, 368, 371, 372,
 380. —i hospesek 261. —i officiális
 261. —i villicus 261
 Ugali cs. 575, 800
 — Ivánka fia István mester 301
 — — — Jakab mester 301
 — — — Miklós mester 301
 — Pál mester 253
 — — — országbírói ítélőmester 381
 — — — notarius 167
 — — országbírói ítélőmester 446
 Ugrin zirci apát 586
 új település létesítése 339
 újadomány, királyi, 480, 481, 483, 648,
 735, 745, 753, 786, 851
 —, királynéi, 618, 619
 Újfalu h. (Esztergom m.) 507
 ujj (mérték) 786
 Újlak h. (Somogy m.) 537, 804. —i király-
 néi officiális visontai famulusa 537
 Urbél h. (Zala m.) 76, 315, 826. —i egyházi
 nemes jobbág 315. —i Szt. Miklós-
 egyház 826
 Urricus pécsváradi apát 522
 usus dolabri 10. Ld. erdőhasználat
 út 26, 30, 70, 144, 146, 246, 303, 312, 322, 446,
 463, 552, 553, 610, 641, 791, 814, 826
 — állatok részére 384, 382
 — létesítése 10, 30, 684
 —, nagy, 377
 utca 246, 443, 778
 Uzsaai cs. 209, 588, 830. —i Miklós fia
 András királynéi apród 588

 Ügyhallgató, pápai 202, 228, 230, 460, 471,
 584
 ügyvéd 69, 104, 123, 141, 181, 192, 194,
 202, 206, 228, 271, 286, 293, 298, 302,
 318, 341, 352, 371, 377, 379, 380, 383,
 418, 439, 452, 478, 479, 486, 495, 497,
 499, 505, 507, 522, 538, 545, 547, 568,
 572, 573, 574, 590, 593, 594, 605, 607,
 608, 625, 630, 634, 637, 638, 644, 649,
 656, 657, 658, 659, 662, 664, 667, 680,
 681, 712, 718, 743, 767, 779, 785, 786,
 788, 799, 801, 803, 805, 806, 808, 817,
 821, 832, 845, 846, 856
 ügyvédi bejelentés visszavonása 808, 821
 ülnökök, egyházi nemes jobbág 405

 Váci cs. 126, 667
 — főesperes 522. — Miklós mester fehérvári
 kanonok 667. — Simon ispán 124.
 — Szűz Mária-monostor 95, 96, 97.

- Tamás mester fehérvári kanonok 845, 846
- Vacreue, Waachrewy h. (Pilis m.) 95, 96, 97
- vadászóhely, királyi 355, 357
- vádlott illetékes bírāja 134
- vagyonekobbzás 85, 134
- vajda 167, 277, 392, 461, 656, 786. —, erdélyi 347, 482
- Vál h. (Fejér m.) 172, 212
- válaszirat, perbeli 171
- Valkó 537. —i piac 537
- valódi nemes várjobbágyok 339
- váltásdíj 90, 537, 732, 733, 833
- vám 95, 96, 97, 386, 672. — lefoglalói 87. —, törvénytelen 498, 672. — -mentesség 159, 386. — szedési egység 498. — szedési jog adományozása 59, 141. — -per 123. — szedő hely(ek) 498, 672. — tarifa 59. — tized 669. —, vásár-, 722, 724, 726
- Váma h. (Komárom m.) 172
- Vámos h. (Veszprém m.) 24, 25, 29, 32, 42, 91, 130, 146, 153, 160, 196, 198, 199, 201, 377, 425, 672, 737, 856. —i cs. 24, 25, 71, 72, 91, 153, 425, 466, 647, 654, 663, 667, 672, 691, 721, 766, 781, 782. —i Andronicus ispán 29. —i Imre fia Ányos (dictus) Gergely, a veszprémi ppk veszprémi várnagya 737. —i Simon fia János ispán 24, 29. —i Simon fia János mester, ispán 25
- Vámoserdő h. (Veszprém m.) 90
- Várad h. (Bihar m.) 82
- Váradí egyház birtokai: Bagamér (Bihar m.) 514, 604, 605; Gyimolt (Győr m.) 410, 413, 514, 604, 605; Szentmiklós (Baranya m.) 410, 413, 514, 604, 605
- — birtokcseréje 514
- egyházmegyei főesperes (kalotai,) 374
- káptalan 374, 410, 413, 514
- — dékánja 410
- — éneklőkanonokjai 744, 746
- — kanonokjai 410, 413, 514
- — mint h. h. 604, 605
- ppk 66, 112, 410, 427, 505, 514
- — bírói kiváltsága 82
- — oficiálisa 82
- — jobbágysai 82
- Szt László-egyház 82
- Váralja h. (Zala m.) 510
- Várag h. (Somogy m.) 318. — (Tolna m.) 500. —i cs. 318, 321, 434, 500, 576, 578. —i János fia Domonkos mester 434, 576, 578
- várépítés idegen birtokon 854
- várépítési engedély 816
- várföldek felkutatása 265
- visszafoglalása 265
- varga 26
- várispán 386
- várjobbágy(ok) 29, 83, 107, 246
- , nemes, 254
- , —, nyilvántartása 239
- , valódi nemes 339
- várjobbágyi sessio 265
- várnagy 211, 582, 665, 666, 812, 813
- , bajmóci 446
- , budai 474
- , csókakői 220, 335, 337, 340, 363, 364
- , damási 548
- , dombói 61
- , hegykői 113
- , gimesi 183, 184, 218, 220, 785
- , kapolyi 412, 413
- , komári 47
- , sümegi 94, 107, 278, 405, 826
- , szegligeti 186
- , veszprémi 186, 384, 385, 526, 547, 551, 573, 593, 737, 832
- , visegrádi 3, 4, 126
- várnép(ek) 107, 133
- felkutatása 265
- visszafoglalása 265
- városok (királyi,) bírāja 720, 721
- Varsány h. (Veszprém m.) 583, 614, 615. —i plébános 614, 583, 796
- várudvarnokok, királynéi 304
- Vas m. 634
- vásár, heti, 217
- , — engedélyezése 328, 447
- , országos, 247
- Vásárhely h. (Veszprém m.) 390
- vásárokon való kihirdetés 217
- vásárvám 67, 722, 724, 726
- mértéke 742
- vásárolt föld 42
- földdel nemesítettek 339
- Vason hegy 499
- Vásony-nembeli mencselyi Buzad fia Mauritius ispán 60, 62
- vasvári káptalan kanonokjai 629, 640, 732
- — karpapjai 544, 707, 734, 766
- — mint h. h. 254, 543, 544, 572, 591, 626, 629, 707, 734
- — papja 544
- prépost 224
- Vászoly h. (Zala m.) 28, 90, 452, 693, 694, 746
- vazallus(ok) 71, 152, 665, 666
- Vázsonyi cs. 29, 90, 854
- vectigal(ia) 386
- Vecse h. (Veszprém m.) 634
- védnöke (királyi,) nemesnek 631
- végrendelet 99, 545, 714, 788
- végrehajtása 98, 105
- végrehajtói 725
- végrendelkezés 88, 99, 135, 138, 146, 188, 436, 446
- módja 138
- velletrei ppk 7, 8, 9, 35
- vendég 152. Ld. hospes(ek) a.
- vendégjobbágy 117, 241, 262, 322, 465
- Vérbulcsu-nemzettség 68, 94
- Vérbulcsu-nembeli ládi nemesek 68
- Veresliget h. (Veszprém m.) 29

- Verestó h. (Veszprém m.) 452, 499, 746, 849. — i cs. 499. — i Nagy Imre mester 377. — i népek 452. — i népek hegy-vámfizetési kötelezettsége 499
- vérontás 465
- Vértés hegység 172
- Verus h. 172
- Veszprém 22, 26, 29, 30, 32, 41, 59, 73, 84, 90, 99, 103, 107, 113, 120, 153, 166, 170, 234, 237, 245, 246, 248, 252, 265, 296, 297, 305, 307, 322, 359, 370, 388, 455, 458, 463, 467, 494, 508, 515, 547, 551, 560, 563, 566, 634, 643, 648, 653, 654, 660, 668, 672, 678, 713, 717, 725, 726, 738, 790, 791, 812, 814, 826, 853, 855, 856
- feldúlása 361, 362
- f. 234, 494, 500, 634
- királynéi koronázóhely 335
- környéke 140, 463
- különféle conditiójú valamennyi népe 107
- megye 82, 148, 265, 269, 445
- — alispánja(i) 82, 134, 494
- — erdeje 70, 246, 791
- — hatósága 673, 691, 812
- — ispánja 82, 265, 786
- megyei esküdtek 494
- — nádori közgyűlés 263, 390, 494, 497, 545
- — szolgabírák 187, 494, 691, 812, 814
- — mint királynéi székhely 66
- — népei 107
- vár 29, 64, 90, 99, 737
- Veszprémi B. Margit-egyház 434, 494, 500, 576, 578
- centurio 107
- clericus 199
- cs. 60, 62, 77, 105, 167, 222, 236, 245, 266, 348, 359, 373, 388, 406, 463, 467, 696, 790, 855
- Besenyő Lukács fiai 207
- dékán 1, 21, 28, 29, 30, 50, 134
- egyház 156, 212
- — birtokai 134
- — birtokainak királyi újadomány formájában való megerősítése 753
- — conditionalis jobbágysai 134
- — indemnitása 134
- — kiváltságai 134, 555
- — katonáskodni tartozó szabad serviensei 134
- — levéltára 444
- — nemes jobbágysainak mentessége a lucrum camerae fizetése alól 555
- — népei 134, 304
- egyházmegye 35, 48, 66, 103, 202, 441, 497, 522
- — esperesei: acsai 179; keszi 278
- — főesperesei: budai 444, 445, 446, 477, 570, 671, 815; fehérvári 29, 34, 49, 76, 99, 182, 249, 256, 444, 672, 673; segesdi (somogyi) 181, 267, 301, 304, 379, 380, 544, 545, 714, 737, 746, 760, 778, 779, 814; somogyi 49, 168, 234, 246, 266, 341, 423, 440, 431, 436, 457, 467, 545, 609, 760; szentendrei (budai) 48, 70, 95, 96, 97, 131, 132, 133, 136, 139, 141; veszprémi (székesegyházi) 49, 107, 263, 304, 326, 458, 460, 553, 561, 785, 786; zalai 28, 29, 39, 49, 107, 295, 304, 310, 312, 313, 315, 372, 391, 577, 598, 678, 686, 725
- egyházmegyei papok 178
- — papoknak az esztergomi érsek joghatósága alá helyezkedése 103, 104, 109, 114, 116
- — papoktól borkilenced kicsikarása 693, 694
- — plébánosok: csejki 109, 110, 111, 112, 114, 116, 121; leveldi 103, 104, 109, 110, 111, 112, 116, 121; örsi 103, 104, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 121; sasadi 103, 104, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 121; segesdi 103, 104, 109, 110, 111, 112, 116, 121
- főesperes 49, 107, 304, 458, 460, 561, 785, 786
- hercegi népek 107
- ispánság adományozása 67
- ispánsága a veszprémi ppknek. Ld. a veszprémi ppk veszprémi örökös ispánsága a.
- János ispán 266
- kanonok bántalmazása 672
- — curiája 305
- — jövedelme 661
- — megsebesítése 661
- — mint káptalani megbízott bíró 134
- — rokonai 1
- — szőlővásárlása 27
- — végrendelete 99, 714, 725
- kanonokok birtokai 27, 256, 266, 418, 714, 735
- — birtokgyarapítása 234, 418
- — Veszprém-vári házai 64
- kanonoktól bor-kilenced kicsikarása 693, 694
- káptalan 1, 5, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 55, 56, 62, 63, 64, 65, 68, 69, 70, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 85, 86, 88, 89, 90, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 105, 106, 107, 113, 115, 117, 120, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 139, 140, 147, 151, 155, 156, 161, 162, 164, 167, 168, 171, 173, 178, 181, 182, 183, 184, 185, 187, 192, 196, 198, 199, 200, 202, 203, 207, 218, 220, 228, 236, 237, 241, 246, 252, 253, 256, 258, 259, 262, 263, 264, 267, 271, 272, 274, 276, 283, 284, 286, 293, 294, 296, 297, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 313, 314, 315, 316, 322, 323, 325, 326, 327, 329, 330, 331, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 342, 344,

- 345, 346, 347, 348, 350, 351, 352, 353,
354, 357, 359, 361, 362, 363, 365, 366,
367, 368, 369, 371, 372, 373, 375, 376,
377, 378, 379, 380, 381, 382, 386, 387,
388, 389, 390, 391, 392, 393, 395, 396,
400, 401, 404, 406, 408, 411, 421, 423,
424, 430, 432, 433, 435, 436, 437, 438,
439, 440, 442, 444, 445, 446, 450, 452,
453, 454, 456, 457, 458, 459, 461, 462,
463, 464, 465, 469, 470, 472, 482, 484,
485, 486, 487, 488, 490, 495, 497, 498,
499, 501, 503, 504, 513, 515, 517, 518,
521, 538, 540, 541, 542, 543, 544, 545,
546, 552, 553, 554, 555, 556, 558, 562,
567, 568, 570, 571, 572, 574, 575, 577,
578, 580, 581, 582, 583, 584, 586, 587,
588, 589, 590, 591, 592, 595, 599, 600,
601, 605, 607, 609, 610, 611, 612, 613,
614, 615, 616, 619, 620, 621, 622, 623,
625, 626, 628, 629, 630, 633, 634, 638,
655, 656, 657, 664, 671, 672, 674, 676,
677, 678, 683, 688, 689, 690, 691, 692,
693, 694, 695, 697, 700, 701, 702, 706,
707, 710, 711, 714, 718, 720, 721, 722,
723, 725, 726, 727, 728, 737, 739, 740,
741, 742, 743, 744, 746, 749, 750, 760,
767, 769, 770, 772, 776, 778, 779, 783,
784, 785, 786, 787, 788, 792, 798, 799,
803, 804, 811, 812, 813, 814, 817, 819,
820, 822, 823, 839, 848, 853, 856
- — al-lectorai 246, 316, 423, 424
- — bírói joghatósága 582
- — bírósági kiváltsága 779
- — mentessége 134
- — birtokai: Ábrahám (Zala m.) 33,
46, 183, 184, 200, 218, 300, 558, 711,
787, 848; Alsóendréd (Somogy m.)
85, 495, 840; Alsóörs (Zala m.) 90,
99, 105, 130, 133, 183, 184, 218, 303,
325, 436, 787; Arács (Zala m.) 283,
284, 297, 848; Aszófő (Zala m.) 283,
284, 297, 848; Badacsony (Veszprém
m.) 322; Baldunberke (Zala m.) 395;
Barnag (Veszprém m.) 98; Bercsény
(Veszprém m.) 389, 435, 445, 450, 683,
729; Benez (Bennek, Somogy m.)
495; Berej (Somogy m.) 332; Berény
(Nagyberény, Somogy m.) 139; Berény
(Szárberény, Veszprém m.) 401, 404,
788, 848; Billege (Veszprém m.) 36,
277, 354, 393, 452, 611; Bogárfölde
(Veszprém m.) 113, 120, 462, 625, 634,
655, 677, 678, 689, 690; Bozsok
(Veszprém m.) 39, 359; Csaba (So-
mogy m.) 132, 167, 253, 574, 575, 784,
800, 811, 848; Csege (Somogy m.)
187, 495; Csicsó (Zala m.) 130;
Csombkeszi (Zala m.) 79, 80, 723;
Csopak (Zala m.) 17, 18, 19, 56, 183,
184, 218, 395, 613, 739, 740, 741, 750,
785, 787, 798, 799, 803, 814, 817, 833;
Dezsókáloz (Veszprém m.) 786; Diszel
(Zala m.) 353; Écsér (Zala m.) 453,
469, 567, 568, 572, 591, 592; Fadd
(Tolna m.) 365, 366, 580, 581, 583,
599, 776, 824; Fajszt (Veszprém m.)
28, 29, 130, 322, 545, 611; Feket
(Baranya m. v. Feketetető? Somogy m.)
545; Felsőendréd (Somogy m.) 85,
495; Felsőkeszi (Gyulakeszi, Zala m.)
330; Felsőörs (Zala m.) 303; Füred
(Zala m.) 106; Garabonc (Zala m.)
268, 352, 379, 380, 623, 626, 629, 706,
743, 767, 778, 804; Gedelaka (Vesz-
prém m.) 390; Gelemér (Veszprém m.)
283, 284; Gyimolt (Veszprém m.)
274, 439, 486, 487, 488, 490, 503, 504,
570, 582, 722, 724, 726; Hegymagas
(Repesoka, Zala m.) 86, 392; Herend
(Veszprém m.) 853; Jutas (Veszprém
m.) 39, 75, 113, 296, 462, 545, 630,
678, 688; Kádártal (Veszprém m.)
772, 783; Kál (Zala m.) 769; Kálóz
(Veszprém m.) 155, 173, 461, 482, 697,
700, 786, 812; Kál-völgyi falvak (Zala
m.) 69, 136, 343, 355, 424; Kapoly
(Somogy m.) 495; Kapolcs (Zala m.)
264, 304; Kékese (Somogy m.) 495;
Keszi (Papkeszi, Veszprém m.) 90,
433, 577, 595, 609, 612, 615, 616, 633,
656, 823, 833; Keszi (Gyulakeszi,
Zala m.) 88, 353, 437, 438, 446, 452,
552, 553; Kiliti I. (Somogy m.) 495;
Kiliti II. (Somogy m.) 495; (Kis)-
berény (Somogy m.) 346, 373; Kis-
pécsel (Zala m.) 746, 747; Kőalja
(Veszprém m.) 297; Köröshegy (So-
mogy m.) 495; Leányfalu (Veszprém
m.) 727, 728; Lovas (Veszprém m.)
140, 472; Lullya (Somogy m.) 495;
Maros (Veszprém m.) 50, 430, 546;
Maros (Somogy m.) 848; Merenye
(Zala m.) 45, 47, 178, 256, 268, 286,
331, 372, 379, 380, 600, 623, 706, 710,
743, 760, 767, 778, 779; Merenye
(Somogy m.) 343; Mester (Veszprém
m.) 63, 486, 487, 488, 504, 552, 553,
562, 607, 610, 614, 622, 674; Mind-
szentkál (Zala m.) 147, 151, 154, 156;
Nagyberény (Somogy m.) 131, 262,
293, 294, 299, 301, 302, 344, 348, 350,
465, 501, 720, 721; Nagyerdő (erdő,
Somogy m.) 373; Nagy-gyimolt (Vesz-
prém m.) 605, 742; Nagypécsel (Zala
m.) 601, 701, 702, 718, 744, 746, 747,
748; Nosztre (Zala m.) 554; Ocsmán
(Somogy m.) 495, 800, 811; Orosz-
tony (Zala m.) 45, 268, 331; Örmé-
nyes (Zala m.) 283; 284, 297, 848;
Örs (Alsóörs, Zala m.) 78, 81, 140,
183; Öszöd (Somogy m.) 495, 620,
621; Paloznak (Zala m.) 25, 27, 28,
29, 130, 137, 168, 183, 184, 218, 241,
388, 395, 442, 443, 457, 497, 513, 517,
518, 521, 538, 540, 541, 542, 543, 544,
545, 554, 638, 664, 750, 785, 787, 798,

- 799, 803, 814, 817, 848; Patvására (Veszprém m.) 554, 686, 725; Pécsel (Zala m.) 90, 452, 499, 693, 694, 701, 702, 704, 718, 747, 848, 854; Peremarton (Veszprém m.) 55, 450, 461, 470, 482, 683, 820, 822; Pesze (Veszprém m.) 140; Pét (Veszprém m.) 691, 813, 818; Pétkáloz (Veszprém m.) 820; Repesoka (Hegymagas, Zala m.) 86; Sövény (Somogy m.) 381; Sümeg (Zala m.) I; Soponya (Fejér m.) 545; Szabadi (Szentkirályszabadja, Veszprém m.) 70, 168; Szabadlak (Zala m.) 168; Szamárd (Somogy m.) 495; Száraszó (Somogy m.) 495, 620, 621; Szárberény (Veszprém m.) 90, 140, 314, 316, 400, 404, 421, 456, 458, 459, 484, 485, 692, 695, 788, 856; Szécs (Telemér, Fejér m.) 840; Szentkirályszabadja (Veszprém m.) 676, 791; Szentvidkál (Zala m.) 130; Szerente (Zala m.) 322; Szenil (Veszprém m.) 472, 786; Szöllös (Veszprém m.) 283, 284, 297, 763, 770; Szöllös (Zala m.) 43, 65, 86, 90, 93, 117, 130, 144, 183, 184, 218, 376, 377, 378, 452, 787, 848; Szöllös (Somogy m.) 332; Szörcsők (Veszprém m.) 85; Tad (Somogy m.) 495; Telemér (Szécs, Fejér m.) 840; Túr (Somogy m.) 495; Tuzok (Veszprém m.) 786; Tuzoktelek (Veszprém m.) 461, 482, 697, 700, 786, 792, 812, 820, 822; Udvari (Zala m.) 283, 284, 297, 848; Ujlak (Zala m.) 804; Vámos (Veszprém m.) 130, 196, 198, 199, 425; Vászoly (Zala m.) 28, 90, 452, 693, 694; Vigánt (Zala m.) 264, 267, 271, 304, 326, 347, 454; Veszprém 113, 120, 296, 322, 359, 370, 388, 440, 590, 648, 678, 714, 853; Veszprém környéke 120, 140, 370, 463; Veszprémváralja 30, 133, 322; Zaah (Zala m.) 395; Zala Somogy m.) 620, 621
- — bérbeadott birtokai: Alsóendréd (Somogy m.) 840; Lovas (Veszprém m.) 472; Mester (Veszprém m.) 674; Szécs (Telemér, Fejér m.) 840; Vigánt (Zala m.) 454
- — elnéptelenedett birtoka: Mester (Veszprém m.) 674
- — birtokadományozása I, 377, 381, 446
- — birtokainak megterhelése 64
- — birtokcseréje 140, 283, 284, 297, 303, 322, 323, 332, 353, 358
- — birtokeladása jobbágyi kötelezettséggel 714
- — birtokelövéti joga 65
- — birtokfoglalása 293, 302, 442, 704
- — birtokgyarapítása 26, 30, 31, 42, 43, 45, 46, 56, 68, 69, 70, 85, 88, 98, 99, 105, 131, 132, 139, 140, 173, 241, 274, 296, 331, 359, 370, 406, 424, 436, 446, 490, 676, 677, 718, 725, 779, 814, 853
- — birtokigazgatása 331, 436, 446, 465, 804
- — birtokigazgatói 178, 301, 331, 334, 342, 350, 465
- — birtokjogai 366
- — birtokosztálya 314, 316, 462
- — birtoktalan szolgálói 582
- — birtokvédelme 29, 50, 86, 113, 120, 130, 151, 154, 155, 184, 199, 200, 214, 218, 253, 256, 259, 264, 267, 271, 277, 297, 300, 301, 304, 315, 326, 327, 330, 342, 344, 347, 348, 350, 352, 354, 357, 363, 365, 366, 367, 368, 371, 372, 373, 375, 379, 380, 389, 393, 400, 404, 430, 435, 436, 437, 438, 439, 445, 446, 450, 452, 453, 456, 457, 458, 459, 462, 463, 464, 466, 469, 470, 482, 484, 486, 487, 488, 495, 497, 503, 504, 505, 513, 517, 521, 540, 542, 543, 544, 545, 546, 553, 554, 558, 562, 567, 568, 572, 574, 575, 578, 581, 583, 591, 592, 599, 607, 610, 613, 619, 620, 623, 634, 655, 656, 667, 677, 678, 679, 683, 688, 691, 692, 693, 694, 696, 697, 700, 702, 706, 707, 708, 710, 711, 718, 720, 721, 723, 727, 728, 729, 730, 743, 744, 746, 748, 750, 760, 769, 770, 776, 779, 783, 785, 786, 787, 788, 792, 793, 798, 799, 800, 803, 804, 811, 812, 813, 817, 818, 819, 820, 822, 839, 840, 854
- — birtokvesztése 421
- — birtokviasszaszerzése 120, 259, 380, 677, 678
- — borkilencede 778
- — boradó jobbággyai 29, 443
- — conditionariusai 50, 147, 253, 297, 377, 388, 788
- — conditonarius jobbágya 325
- — népei 107
- — cubiculariusai 718
- — cubiculariusainak földje 113
- — dékánjai 22, 29, 263, 277, 298, 301, 305, 310, 312, 315, 316, 327, 330, 331, 333, 339, 341, 342, 346, 350, 361, 362, 370, 373, 375, 378, 379, 388, 393, 400, 401, 404, 423, 450, 461, 462, 463, 464, 482, 498, 546, 553, 554, 556, 574, 578, 583, 590, 595, 605, 610, 634, 656, 678, 693, 694, 723, 750, 848
- — dékánjának a famulusa 750
- — ellentéte püspökével 554
- — és pptség okleveleinek szétválasztása 444
- — elszegényedése 69
- — éneklokanonokjai 5, 9, 36, 37, 234, 361, 362, 446, 459, 610, 677, 678, 714, 811, 814, 840
- — eredeti, első és természetes nemes jobbágyainak szabadsága 501
- — értékei 361
- — fürdőse 726

- — fűtői 322
- — halászlai 580
- — hegyvámja 499
- — hetespapjai 85
- — hozzájárulása a ppk birtokügyleteihez 22, 95, 96, 97, 313, 335, 337, 408, 563, 657, 686, 713, 737, 826
- — ppki nemes jobbágyságok felvételéhez 382
- — szomszédos birtok eladásához 305
- — — jobbágysági jogügyleteihez 65, 80
- — — veszprémi telek-eladásához 107, 207
- — hozzájárulásának kikényszerítése a ppk birtokügyleteihez 411, 657
- — — mellőzése a ppk részéről 333
- — igazságszolgáltatási kiváltsága 134
- — jobbágysági 28, 29, 33, 39, 43, 44, 46, 55, 63, 65, 90, 107, 120, 134, 167, 187, 241, 303, 316, 436, 465, 498, 582, 590, 600, 601, 609, 611, 614, 633, 664, 672, 693, 964, 710, 714, 718, 721, 722, 724, 726, 742, 748, 779, 784, 791, 792, 804, 813, 818, 833
- — jobbágyságtörölői 79, 80
- — jötevei 381
- — kanonokjai 1, 25, 28, 29, 34, 39, 48, 50, 55, 62, 64, 84, 85, 86, 99, 106, 108, 111, 131, 132, 133, 134, 136, 139, 140, 147, 155, 158, 204, 207, 234, 245, 246, 248, 249, 256, 261, 263, 265, 266, 277, 296, 301, 302, 304, 305, 310, 312, 316, 318, 322, 326, 327, 330, 331, 333, 334, 339, 341, 342, 343, 346, 350, 354, 361, 362, 367, 370, 373, 375, 377, 378, 379, 380, 383, 386, 388, 391, 393, 400, 401, 402, 403, 404, 416, 418, 423, 424, 433, 436, 444, 446, 450, 458, 461, 462, 482, 484, 485, 498, 543, 544, 545, 546, 553, 554, 556, 557, 574, 578, 583, 595, 598, 605, 609, 610, 619, 634, 647, 656, 658, 661, 671, 672, 673, 678, 686, 688, 689, 690, 746, 750, 760, 778, 786, 788, 806, 814, 839, 846, 848, 852, 856
- — kényszerítése pecsétjének a ppki oklevelekre való ráfüggesztésére 333
- — kovácsai 718
- — kötelékébe tartozók földelvévelési joga 65
- — libertinusai 718
- — litteratusa 804
- — malomadójának mértéke 633
- — megbízott bírása 134
- — mint h. h. 21, 24, 25, 42, 44, 78, 94, 97, 102, 106, 107, 108, 144, 160, 189, 222, 234, 249, 261, 270, 275, 279, 317, 363, 367, 371, 380, 390, 399, 402, 403, 418, 437, 468, 592, 598, 633, 640, 660, 695, 706, 725, 732, 737, 763, 766, 779, 810, 827, 828, 844, 849, 850, 852, 855
- — nagyberényi jobbágyságok collectája 465
- — — constitutiója 465
- — — terragiuma 465
- — nemesi és valódi jobbágysági 60, 62
- — nemes jobbágysági 1, 33, 43, 46, 60, 62, 63, 78, 81, 90, 93, 113, 117, 144, 162, 262, 263, 303, 425, 440, 468, 501, 556, 763
- — — jobbágyságok mentessége a lorum camerae fizetése alól 555, 556
- — — szabadsága 501
- — népei 43, 134, 263, 297, 377, 378, 718, 779
- — notariusai 256, 301, 370, 386, 388
- — officiálisai 1, 28, 29, 65, 107, 580, 582, 601, 723, 770, 779
- — oklevelei 444
- — okleveleik visszaszerzése 361, 362
- — oklevelekről való gondoskodása 605
- — olvasókanonokjai 64, 342, 522, 693, 694, 735, 760
- — örkanonokjai 27, 92, 107, 287, 367, 375, 411, 517, 545, 610, 725, 746
- — pecsétje 411, 657
- — pere és egyessége szöllősi conditionariusaival 378
- — prebendáriusai 21, 850
- — pusztulása 69
- — részére birtokelvévelési jog biztosítása 359
- — rossz anyagi helyzete 36
- — szabad jobbágysági 378
- — szabad serviensai, azaz harcoló jobbágysági 263
- — szakácsai 322
- — szolgálói 322, 718
- — szolgái 788
- — szőlőművesei 377
- — szöllősi conditionariusai királyi és királynői szabad tamokokhoz csatlakoznak 378
- — — megtagadják szolgálatukat 378
- — — conditionariusait szabad jobbágyságvá teszi 378
- — — szabad jobbágyságok constitutiója 378
- — — tárnoka 499
- — tiltakozása a ppk birtokügyletei miatt 375, 411, 657
- — tizedei 11, 12, 22, 33, 34, 37, 48, 178, 181, 182, 185, 192, 220, 228, 237, 345, 351, 584, 586, 587, 588, 623, 840
- — tized-negyedének jövedelme 571, 670
- — tized-negyedének feles jövedelme 417
- — — törölője 43
- — — udvarbírája 274
- — — ülése 436, 515
- — vendégjobbágysági 262, 322, 465
- — veszprémi jobbágyságok kötelezettségei és servitiuma 714

- — Veszprém-városi vicariusa 134
 — — villicusai 149, 376, 378, 443
 — Ker. Szt. János-templom 463, 855
 — királynéi népek 107
 — külső vár 90
 — Márton mester veszprémi kanonok 207
 — Mihály fia János ispán 245, 248, 265
 — Mindenszentekről nevezett káptalan
 prépostja 310, 312, 315, 372, 379, 380,
 423, 561, 678, 741
 — mindszenti vár 305, 322
 — molnár 90
 — Mykxa fia Balázs clericus özvegye és
 fia 107
 — nagyprépost 1
 — nagyobb káptalan 75, 131, 134, 136,
 252
 — — — prépostja 133, 136
 — nemesek 29, 107
 — pap 375
 — prépost 5, 12, 23, 30, 39, 40, 50, 55, 89,
 102, 107, 131, 132, 133, 134, 139, 151,
 155, 156, 173, 203, 207, 220, 263, 341,
 344, 348, 350, 379, 380, 446, 460, 501,
 545, 546, 610, 628, 633, 718, 725, 737,
 778
 — — esküjének értéke 372
 — préposti birtok 132, 139, 718
 — — rét 107, 113
 — — udvarház 139
 — püspök, püspökség 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,
 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22,
 23, 24, 25, 31, 32, 34, 35, 40, 41, 48, 49,
 51, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 61, 64, 66,
 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 83,
 84, 89, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 100, 101,
 103, 104, 106, 109, 110, 111, 112, 114,
 115, 116, 119, 121, 122, 123, 124, 127,
 128, 129, 130, 131, 134, 137, 138, 141,
 145, 146, 148, 149, 150, 152, 153, 159,
 161, 163, 164, 166, 170, 171, 174, 175,
 177, 179, 180, 186, 188, 190, 191, 192,
 194, 195, 197, 198, 199, 202, 203, 204,
 205, 206, 207, 209, 210, 212, 213, 214,
 215, 217, 219, 220, 221, 223, 224, 225,
 226, 227, 228, 229, 230, 232, 233, 234,
 235, 237, 238, 239, 240, 242, 244, 247,
 250, 251, 252, 254, 255, 257, 258, 260,
 263, 269, 272, 273, 275, 276, 278, 282,
 288, 289, 290, 291, 295, 298, 301, 305,
 306, 307, 308, 310, 311, 312, 313, 315,
 317, 319, 320, 321, 322, 328, 329, 330,
 332, 333, 335, 336, 337, 339, 341, 343,
 349, 353, 355, 356, 358, 360, 364, 369,
 375, 382, 383, 384, 385, 392, 394, 396,
 397, 398, 405, 407, 408, 411, 414, 415,
 416, 417, 418, 419, 420, 422, 429, 433,
 435, 436, 440, 444, 447, 448, 451, 455,
 460, 462, 466, 470, 471, 472, 473, 477,
 478, 479, 502, 505, 506, 507, 508, 509,
 510, 511, 512, 515, 516, 519, 520, 522,
 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530,
 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 539,
 547, 548, 551, 554, 557, 559, 560, 561,
 563, 564, 565, 566, 569, 573, 584, 585,
 586, 587, 588, 589, 593, 594, 596, 597,
 602, 603, 608, 623, 624, 628, 631, 632,
 633, 634, 636, 639, 640, 642, 643, 644,
 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652,
 653, 654, 657, 658, 659, 660, 662, 663,
 667, 668, 669, 670, 672, 673, 679, 681,
 685, 686, 687, 698, 699, 703, 708, 709,
 712, 713, 715, 716, 717, 719, 725, 730,
 731, 732, 733, 734, 736, 737, 738, 748,
 749, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757,
 758, 759, 761, 762, 764, 765, 768, 769,
 773, 774, 775, 780, 781, 782, 790, 793,
 794, 795, 796, 797, 801, 802, 805, 806,
 807, 808, 809, 810, 815, 821, 826, 827,
 828, 829, 830, 832, 835, 837, 838, 841,
 842, 843, 845, 846, 851, 852, 855
 — — adóssága 736
 — — bíraskodása 84
 — — bírói joghatósága 152
 — — bírói kiváltsága 152
 — — birtokadományozása 10, 455, 566,
 628, 686, 826
 — — birtokai: Acsa (Somogy m.) 473,
 593; Árokfő (Zala m.) 455; Alsókék
 (Zala m.) 90; Alsótádika vár (Zala
 m.) 335; Anyástelek (Zala m.) 662;
 Asszonyfalva (Bodrog m.) 32, 307;
 Battyán (Fejér m.) 161; Bedeg (Tolna
 m.) 290, 533; Bedege (Veszprém m.)
 319; Belder (Somogy m.) 573; Beka
 (Somogy m.) 573; Bere (Somogy m.)
 298, 573; Berénhida (Veszprém m.)
 560, 725; Berény (Veszprém m.) 408;
 Besenyőszentmiklós (Fejér m.) 375;
 Billege (Veszprém m.) 36, 186; Bicske
 (Fejér m.) 644, 646, 649, 650, 652,
 658, 659, 667, 670, 679, 684; Bodon
 (Zala m.) 408, 411, 519; Bosok (Vesz-
 prém m.) 39, 790; Bonya (Somogy
 m.) 597; Csajág (Veszprém m.) 802;
 Csát (Tolna m.) 358, 360, 369, 566,
 569; Cseli (Zala m.) 662; Csekel
 (Somogy m.) 777, 780; Csepel (So-
 mogy m.) 318, 320, 321; Csicsó (Zala
 m.) 83; Csurcsa (Zala m.) 215;
 Diszel (Zala m.) 164, 382; Dusnok
 (Zala m.) 669, 773, 774, 775, 794, 801;
 Egres (erdő, Tolna m.) 466; Enyi(n)g
 (Veszprém m.) 802; Ereke (Zala m.)
 447; Esztrág (Zala m.) 509, 510, 511,
 512, 639, 640, 642, 681, 687, 807, 809;
 Fajs (Somogy m.) 573; Fajs (Vesz-
 prém m.) 636; Fánca (Fejér m.) 349;
 Fehérvár (Fejér m.) 51; Felsőkék
 (Zala m.) 90; Felsőkeszi (Gyulakeszi,
 Zala m.) 68, 175, 330; Felsőtádika
 vár (Zala m.) 335, 336; Füred (Zala
 m.) 162, 384, 397, 808, 821, 832, 846;
 Gerencsér (Zala m.) 237; Gerezd
 (Somogy m.) 10, 533, 566; Gógán
 (Zala m.) 842; Görgeteg (Somogy m.)

- 537; Gyermely (Esztergom m.) 124, 125, 126, 180, 191, 646; Györek (Somogy m.) 573; Hegymagas (Zala m.) 392; Herend (Zala m.) 31, 95, 96, 226; Hídegkút (Veszprém m.) 90, 502; Iklad (Fejér m.) 235; Jutas (Veszprém m.) 39, 737; Kab (Veszprém m.) 766; Kajár (Veszprém m.) 696, 715, 735; Kál (Zala m.) 21, 766; Kál-völgyi falvak (Zala m.) 69, 364; Káld (Fejér m.) 790; Kék (Zala m.) 130, 232, 397, 398, 845; Kék(cse) (Somogy m.) 179, 818, 320, 321; Kékfüred (Zala m.) 398; Kemecse (Veszprém m.) 90; Kér (Hagymás-kér, Veszprém m.) 59, 141, 383, 565; Keszi (Gyulakeszi, Zala m.) 382, 405, 793, 795, 796, 806, 826, 830; Kéké-nyestótja (Somogy m.) 730, 731, 755; Kölked (Somogy m.) 573; Körös-hegy (Somogy m.) 573; Kövesd (Zala m.) 90; Köveskál (Zala m.) 713; Kövestóti (Tolna m.) 765, 768; Lullya (Somogy m.) 188, 759; Mánta (Zala m.) 748; Macs (Somogy m.) 573; Mentő (Somogy m.) 573; Nak (Somogy m.) 593, 594, 596, 597, 730, 731, 755; — (Tolna m.) 765, 768; Nevegy (Zala m.) 90, 101, 138, 275; Nevegy-szentjakab (Zala m.) 31; Nova (Zala m.) 224, 225, 448; Nosztre (Zala m.) 408, 411, 519, 554, 631, 632, 635, 636, 645, 647, 651, 657, 698; Nyirád (Zala m.) 194, 195, 205, 206, 209, 210, 213, 214, 217, 237, 328, 334, 335, 336, 449, 502, 825, 827, 828, 829; Óbuda (házak) 624; Paloznak (Zala m.) 32, 42; Patvására (Veszprém m.) 282, 433, 628, 633, 686, 698; Pétkálóz (Veszprém m.) 822; Pécsel (Zala m.) 42; Pondulyag (Pondulig, Zala m.) 448, 451; Rátk (Zala m.) 448, 451; Sebes (Zala m.) 349; Sümeg (Esztergom m.) 180; Sümeg vár (Zala m.) 94; 405; Szanas (Tolna m.) 524, 525, 530, 531, 534, 535; — (Somogy m.) 530; Szántó (Zala m.) 335, 336, 502; Szárberény (Veszprém m.) 76, 101, 314, 315; Szentbenedekkál (Zala m.) 781, 782; Szentberek (Zala m.) 585; Szentendre (Pilis m.) 3, 4, 95, 96, 97, 221; Szentjakab (Szentjakabfalva, Zala m.) 76, 95, 96, 145, 226, 732, 733, 734; Szentmiklós (Besenyszentmiklós, Fejér m.) 149, 150, 349, 602, 719, 738; Szepetnek (Zala m.) 159, 603, 748, 751, 752, 757; Szepezd (Zala m.) 223, 243, 244, 247, 252, 254, 255, 257, 260, 269, 278, 841, 843, 851; Szil (Tolna m.) 61, 528, 529, 532, 536; Szomor (Esztergom m.) 180; Szölc (Zala m.) 194, 195, 205, 206, 209, 210, 213, 214, 235, 236, 237; Szöllős (Zala m.) 90; Szöllős (Somogy m.) 573; Szözd (Fejér m.) 337, 340, 563, 708, 709, 712; Tagyon (Zala m.) 31, 95, 96, 221, 226; Tapolca (Zala m.) 186, 669; Tádika vár (Felsőtádika, Zala m.) 339; Tát (Somogy m.) 593, 594; Tolve (Fejér m.) 306; Timsecelew (Veszprém m.) 319; Tót-(falu) (Somogy m.) 593; Tűzokteleke (Veszprém m.) 822; Twseceleu (Tolna m.) 290; Urbél (Zala m.) 76, 826; Vámos (Veszprém m.) 32, 42, 71, 72, 90, 146, 153, 160, 198, 199, 672, 737; Vámoserdő (Veszprém m.) 90; Veszprém 32, 307, 653, 654, 660, 668, 790; — külső vár 90; — vár 64, 753; Vitya (Somogy m.) 573; Zics (Somogy m.) 288, 526, 527, 593, 765, 768
- — bérbeadott birtokai: Bicske (Fejér m.) 644, 646; Esztrág (Zala m.) 687, 807; Pondulig (Zala m.) 451; Szentmiklós (Fejér m.) 602, 719, 738; Szözd (Fejér m.) 337, 340
- — bérelt birtoka: Bodon (Zala m.) 408, 411, 419, 449, 657
- — zálogbirtoka: Csursca (Zala m.) 215; Felsőkeszi (Zala m.) 68; Kék (Zala m.) 35; Szepezd (Zala m.) 35
- — és káptalan közös birtokai: Juk-kál (Zala m.) 339; Kál (Zala m.) 766, 769; Kerekikál (Zala m.) 339, 394; Kál-vidék (Zala m.) 716; Köveskál (Zala m.) 335, 336, 339; Nosztre (Zala m.) 411, 519, 554, 657; Patvására (Veszprém m.) 354, 586; Mindszentkál (Zala m.) 335, 336, 339; Őrskál (Zala m.) 339; Szentbenedek-kál (Szentbenedekfalva, Zala m.) 335, 336, 339, 394; Töttöskál (Zala m.) 339, 394
- — magán birtokai: Berénhida (Veszprém m.) 837; Szántó (Zala m.) 520
- — birtokainak elidegenítése a káptalan hozzájárulása nélkül 333
- — birtokcseréje 32, 96, 97, 145, 100, 101, 307, 312, 315, 335, 336, 343, 349, 408, 519, 593, 594, 657, 737, 765, 768
- — birtokcsere-szerződésének hatálytalanítása 308, 315, 657
- — birtokelővételi joga 716
- — birtokgyarapítása 68, 76, 146, 160, 180, 188, 235, 307, 315, 648, 653, 654, 668, 716, 754, 781, 802, 826
- — birtokfoglalása 554
- — birtokigazgatása 339, 364, 657, 735
- — birtokjoga 687
- — birtokjogainak nyilvántartása 405
- — birtokátengedése 321
- — birtokosztálya 360, 369
- — birtokvédelme 130, 164, 179, 195, 199, 205, 206, 209, 213, 237, 288, 290, 298, 306, 318, 319, 320, 321, 330, 335, 336, 338, 355, 358, 364, 395, 509, 510,

- 511, 512, 519, 520, 524, 525, 526, 527,
528, 529, 531, 532, 533, 534, 535, 536,
537, 563, 573, 597, 635, 639, 642, 645,
646, 647, 649, 652, 658, 659, 662, 668,
670, 681, 684, 709, 712, 749, 753, 755,
756, 757, 766, 773, 777, 780, 793,
794, 795, 801, 807, 808, 809, 841, 845,
846, 851
- — boradó conditionariusai 298
 - — borszállítói 127
 - — conditionariusai 226
 - — conditionariusainak nemesítéssel
való felszabadítása a káptalan hozzá-
járulása nélkül 333
 - — conditionarius szolgálja 152
 - — curiájának bírása 384, 385, 832
 - — descensusa 687
 - — egyházi ruhái 333
 - — ellenségei 333
 - — ellentéte a somogyi monostorral
129
 - — — az esztergomi érsekkel 104, 110,
116, 174
 - — — az esztergomi keresztes kon-
venttel 202
 - — — káptalanjával 333, 411
 - — — egyházmegyéje plébánosaival
(papjaival) 204, 329, 407, 414, 415,
416, 422, 460, 477, 478, 479, 515, 516,
522, 539, 557, 584
 - — engedetlensége a pápai bíróság íté-
letével szemben 523
 - — értéktárgyai 333
 - — esküjének értéke 670
 - — familiárisai 551, 672, 830
 - — famulusai 186, 507, 841, 842
 - — feloldozása interdictum alól 539
 - — — kiközösítés alól 539
 - — — suspensio alól 539
 - — harcoló jobbágya 635
 - — — nemes jobbágjai 254
 - — hozzájárulása birtokeladáshoz 207
 - — — káptalanja birtokcseréjéhez 332
 - — — birtokügyleteihez 353, 472
 - — — nemes jobbágjai birtokadás-
vételéhez 397
 - — — — birtokcseréjéhez 382
 - — iconomicusa 77, 84
 - — jobbágjai 10, 21, 51, 83, 90, 149,
150, 152, 164, 191, 223, 226, 232, 244,
252, 254, 455, 468, 473, 503, 510, 524,
525, 527, 530, 531, 532, 535, 537, 603,
635, 636, 672, 713, 715, 737, 748, 825,
827, 828, 829, 837, 842, 843
 - — jobbágyainak földje 10
 - — jobbágyvédelme 51, 825, 827, 828,
829, 837
 - — jogvédője 522
 - — joghatósága 66, 237
 - — Kál-völgyi birtok-igazgatói 339
 - — kancellárja 672
 - — káplánja 69, 433
 - — katonáskodó jobbágjai 152
 - — — kegyura 69
 - — — kelyhe 333
 - — — kiközösítése 523
 - — — kinevezésiilletéke 717
 - — — királyi kancellársága 508
 - — — királynét felkenési és koronázási
joga 66
 - — — királynékoronázási joga 212
 - — — királynéi kancellársága. Ld. kan-
cellár, királynéi
 - — — könyvei 333
 - — — levéltára 685
 - — — megbízott bírása 152
 - — — nemes jobbágjai 10, 71, 72, 91,
138, 153, 175, 224, 225, 239, 243, 255,
257, 263, 269, 270, 275, 278, 315, 317,
382, 384, 392, 397, 398, 455, 560, 566,
631, 632, 657, 713, 732, 733, 782, 821,
826
 - — — — birtokjogainak ellenőrzése
405
 - — — — jobbágyainak közgyűlése 224
 - — — — közössége 826
 - — — — szabadsága 71
 - — — — területi ispánja 405
 - — — népei 64, 152, 191, 254, 263, 684
 - — — notarius 416
 - — — óbudai háza 624
 - — — officiálisai 21, 90, 149, 150, 152,
160, 175, 186, 191, 364, 468, 646, 696,
759, 826, 830, 843
 - — — officiálisainak bírói jogköre 175
 - — — oklevelei 685
 - — — okleveleinek összegyűjtése 444
 - — — pusztulása 753
 - — — oklevelekről való gondoskodása
773, 774
 - — — országos ügyekben végzett szolgál-
atai 648
 - — — romlása 152
 - — — serviensei 21, 71, 89, 90, 123, 149'
150, 227
 - — — speciális kegyura 66
 - — — sümegi várnagya 826
 - — — szabad serviensei, azaz harcoló
jobbágjai 263
 - — — szemléje birtokai felett 566
 - — — szentendrei udvarháza 95
 - — — tapolcai vámtizede 669
 - — — területi ispánjának nemes jobbágy
ülnökei 405
 - — — tizedei 11, 12, 20, 23, 34, 48, 53, 66,
95, 97, 109, 119, 157, 171, 202, 212,
220, 228, 298, 329, 417, 431, 441, 460,
507, 515, 516, 522, 523, 539, 586, 587,
588, 589, 682, 797, 815
 - — — tized-borainak kimérése 682
 - — — tized-foglalása 356
 - — — tized-kerülete 507
 - — — tizedszedője 441, 682, 797
 - — — torló-harangozói 669
 - — — udvarbírája 42
 - — — udvarháza 96

- pécsi ppk, királyi kápolnaispán és titkos kancellár 623, 669
 Vanyola h. (Veszprém m.) 634
 Vinyola h. (Veszprém m.) 634
 villicus 3, 4, 29, 124, 125, 126, 149, 150, 191, 261, 290, 376, 377, 443, 470, 492, 496, 507, 537, 601, 612, 615, 616, 695, 755, 804, 842
 Viola, a veszprémvölgyi Szűz Mária-monostor apátnője 457, 458
 Visegrád h. és vár (Pilis m.) 3, 50, 82, 96, 149, 151, 157, 159, 163, 166, 170, 174, 181, 197, 198, 199, 206, 211, 214, 215, 217, 220, 223, 226, 244, 245, 248, 257, 265, 266, 273, 280, 298, 302, 314, 315, 328, 335, 336, 341, 344, 350, 354, 359, 366, 374, 378, 380, 383, 475, 484, 491, 492, 493, 500, 504, 520, 541, 543, 545, 547, 549, 550, 555, 565, 576, 577, 581, 582, 585, 586, 590, 592, 605, 608, 617, 618, 622, 630, 632, 636, 653, 656, 657, 661, 665, 668, 678, 684, 686, 687, 697, 703, 708, 712, 716, 718, 722, 727, 741, 758, 759, 761, 764, 768, 770, 785, 786, 787, 788, 801, 803, 805, 806, 817, 821, 825, 827. (Ld. Altum castrum a. is.)
 —i plébániatemplom 174. —i esztergomi érseki ház 220. —i vár ellátása 96.
 —i várnagy 3, 4, 126
 visitatio, ppki, 103, 109, 114
 — — elől való kiterés 114
 — — illetménye fizetésének megtagadása 116
 Visnyei cs. 777, 780
 Visonta h. (Somogy m.) 537
 Viszi cs. 267
 visszasüllyesztés régi conditióba 189
 Vitya h. (Somogy m.) 573
 víz(ek) 592
 — közös használata 684
 vízmeder emelése 786
 — süllyesztése 786
 viza 95
 viza-fogók, dunai 306
 viza-halászhely 97
 Vrcuthfeu fn. 70
 Vroz-földe h. 172
 völgy 684, 725. —, veszprémi, 246
 Vörös András (veszprémi kanonok) 695
 — Tamás fehérvári karpap 838
 vránai perjel 824
 Vyzkuz fn. 737
 Weyzla erdő 322
 Wepremuizy f. 714
 Willermus pannonhalmi apát 341
 Wodas hegy 406
 Wylermus bélakúti ciszterci apát 15
 ydria 43, 79, 80
 Zaah fn. 395
 zab 530, 534, 672, 722, 724, 726, 742
 —, elvetett 524
 —, kepébe rakott 672
 Zabadheg fn. 675, 718, 816
 Zabazo fn. 25, 246, 791
 zablá 672
 Zabodlok fn. 168
 Zabzeuleu fn. 316
 Zagorja (Varasd m.) 361
 Zágrábi ppk 66, 507
 Zala f. 322, 396
 — h. (Somogy m.) 620, 621
 — m. 148, 269, 634
 — — alispánja 252, 260, 680, 681, 723, 836, 842
 — — hatósága 254, 603, 639, 706, 707, 756, 836
 — — ispánja 221, 239, 252, 260, 353, 499, 723, 779
 — megyei esküdtek 418, 499, 680, 681, 706
 — — közgyűlés 254, 353, 452
 — — nádori közgyűlés 263, 278, 391, 418, 499, 664, 680, 681
 — — szolgabíró 221, 239, 353, 499, 603, 639, 680, 681, 723, 836, 842
 — vár 83, 322, 323, 851
 zalai apát 37, 38, 45, 47, 178, 181, 182, 351, 396, 408, 449, 464, 623, 710, 760, 778
 — — descensusa 334
 — — hadbaszállása 334
 — — kísérete 334
 — — megvendégelése 334
 — — nemes jobbágyi hadikísérete 334
 — — részvétele az esztergomi zsinaton 334
 — apátság 743
 — főesperes 28, 29, 39, 49, 107, 304, 310, 312, 313, 315, 372, 391, 577, 598, 678, 686, 725
 — — jobbágya 39
 — konvent 181, 334, 408, 464
 — — mint h. h. 45, 47, 176, 254, 285, 286, 287, 292, 331, 449, 498, 509, 642, 751, 752, 757, 758, 775, 794, 801
 — monostor 44, 53, 171, 268, 710
 — — bírói kiváltsága 779
 — — birtokai: Báránd (Zala m.) 268; Barnag (Veszprém m.) 779; Bodon (Zala m.) 334, 408, 411, 449, 519, 657, 779; Esztergár (Zala m.) 268; Hosszúfalu (Zala m.) 268; Merenye (Zala m.) 623, 710, 743, 760, 767, 778, 779; Nagybak (Zala m.) 779; Podgrad (Zala m.) 779; Rada (Zala m.) 268, 626, 629; Szöllös (Zala m.) 377; Tótrokolján (Zala m.) 268
 — — nemes jobbágyai 408, 657
 — — — jobbágyainak testülete 334
 — — okleveleinek pusztulása 779
 — — sekrestyése 396
 — — szerzetese 509
 — — tizedei 37, 53, 345, 396, 623
 — Szt. Adorján-monostor 449
 — várjobbágy 83

- Zaloteleke h. (Veszprém m.) 426, 786
 Zambo Miklós királyi tárnokmester 786,
 787, 792
 Zánka h. (Zala m.) 215. —i cs. 138
 zászló 86
 zavaros idők 35, 50, 151, 152, 154, 237, 506
 Zedreg h. (Fejér m.) 119
 Zek fn. 715
 Zemlyn-i Miklós, a fehérvári káptalan
 prebendariususa 700
 — — mester fehérvári kanonok 814
 — — — —, káptalani notarius 792
 Zenesaadh Zenyasaad, Zenyesaadh fn.
 791, 810
 Zenthe, a fehérvári Szt. Domonkos-plébá-
 nia papja 233
 Zeuke Miklós litteratus 788
 Zeuleumal, Zeuleunal fn. 187, 788
 Zeulewheg fn. 610
 Zerem fn. 32, 280, 307
 Zics h. (Somogy m.) 288, 526, 527, 574,
 593, 594, 765, 768. —i cs. 593, 594,
 765, 768. —i Paska fia Jakab mester
 594. —i Paska fia László mester 574,
 594
 Ziluawelgh fn. 791
 Zirc h. (Veszprém m.) 22, 43
 zirci apát 23, 43, 44, 49, 52, 192, 208, 377,
 586, 587, 589, 634
 — — telke 43
 — — monostor 43, 44
 — — jobbágysai 43, 634
 — — nemes jobbágysai 634
 — — tizedei 586, 587, 588
 Zlaudus veszprémi ppk (1244—1262) 228,
 315, 396, 520
 Zobou fia Pál ispán 107
 Zólyom k. h. 624, 753, 754. —i főesperes
 181. —i ispán 365, 366
 Zugchul fn. 316
 Zunkur mester hegykői várnagy 113
 Zwrduch fn. 216
 Zybouauelg fn. 70
 Zyl fn. 168, 791
 Zyluakuz fn. 303
 Zylvas fn. 168
 zsámbéki prépost 523, 539
 Zselici János mester fehérvári kanonok 778.
 — cs. 507
 — — fehérvári kanonok 814
 zsellérek 665, 666
 Zserk h. (Veszprém m.) 809
 Zsidód h. (Esztergom m.) 202, 203. —i
 Szt. Tamás-egyház 203. —i Szt Tamás-
 kápolna 202, 228
 zsinat, budai, 231
 —, esztergomi 41, 123, 334
 — összehívása 231
 —, veszprémi 28, 29, 129, 295

